

T.C.

İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER ANA BİLİM DALI

TÜRKÇE EĞİTİMİ BİLİM DALI

BİNBİR GECE MASALLARINDA KÖK DEĞERLER VE
MASALLARIN ÇOCUK EDEBİYATINA KATKISI
ÜZERİNE BİR İNCELEME

DOKTORA TEZİ

Nurullah AYKAÇ

Malatya – 2023

T.C.
İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER ANA BİLİM DALI
TÜRKÇE EĞİTİMİ BİLİM DALI

BİNBİR GECE MASALLARINDA KÖK DEĞERLER VE
MASALLARIN ÇOCUK EDEBİYATINA KATKISI
ÜZERİNE BİR İNCELEME

DOKTORA TEZİ

Nurullah AYKAÇ

Danışman: Prof. Dr. Hasan KAVRUK

Malatya – 2023

	KABUL ONAY FORMU	Doküman No	İNÜ-KYS-FRM-142
		Yayın Tarihi	19.08.2019
İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ		Revizyon No	
		Revizyon Tarihi	

İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ

Binbir Gece Masallarında Kök Değerler
ve Masalların Çocuk Edebiyatına Katkısı Üzerine Bir İnceleme

DOKTORA TEZİ

DANIŞMAN
Prof. Dr. Hasan Kavruk

HAZIRLAYAN
Nurullah Aykaç

Jürimiz tarafından 22/06/2023 tarihinde yapılan tez savunma sınavı sonucunda bu tez **oybirliği /oyçokluğu** ile başarılı bulunarak Türkçe ve Sosyal Bilimler Anabilim Dalı **Doktora Tezi** olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyelerinin Unvanı Adı Soyadı

İmza

1. Prof. Dr. Hasan KAVRUK

.....

2. Prof. Dr. Ahmet KARA

.....

3. Doç. Dr. Salim DURUKOĞLU

.....

4. Doç. Dr. Mustafa KAYA

.....

5. Doç. Dr. Ahmet BAŞKAN

.....

O N A Y

Bu tez, İnönü Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim Yönetmeliği'nin ilgili maddeleri uyarınca yukarıdaki jüri üyeleri tarafından kabul edilmiş ve Enstitü Yönetim Kurulu'nun .../.../20... tarih ve 20.../..... sayılı kararıyla da uygun görülmüştür.

Doç. Dr. Eyüp İZCİ

Enstitü Müdürü

ONUR SÖZÜ

Prof. Dr. Hasan KAVRUK'un danışmanlığında doktora tezi olarak hazırladığım "*Binbir Gece Masallarında Kök Değerler ve Masalların Çocuk Edebiyatına Katkısı Üzerine Bir İnceleme*" başlıklı bu çalışmanın bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın tarafımdan yazıldığını ve yararlandığım bütün yapıtların hem metin içinde hem de kaynakçada yöntemine uygun biçimde gösterilenlerden oluştuğunu belirtir, bunu onurumla doğrularım.

22.06.2023

Nurullah AYKAÇ

ÖNSÖZ

Binbir Gece Masallarının farklı boyutlarını görmemi, bu boyutların küçük bir kısmı olan değerler eğitimi ve çocuk edebiyatına bakan yönünü akademik bir araştırma ile paylaşmamı sağlayan kıymetli tez danışmanım Prof. Dr. Hasan KAVRUK hocama, tezin konusunun belirlenmesi, hazırlanması sürecinde verdiği destek ve katkıdan dolayı şükranlarımı sunuyorum. Tezin her aşamasında ve tezin son halini almasında bana rehberlik eden, katkı sunan Tez İzleme Komitesi üyeleri Prof. Dr. Ahmet KARA ve Doç. Dr. Salim DURUKOĞLU hocalarıma teşekkür ediyorum. Ayrıca tez savunma jürisinde yer alan Doç. Dr. Ahmet BAŞKAN ve Doç. Dr. Mustafa KAYA hocalarıma katkıları için teşekkür ederim.

Doktora programı ders sürecinde bilgilerinden ve birikimlerinden istifade etme fırsatı yakaladığım Prof. Dr. İlhan ERDEM, Prof. Dr. Songül TAŞ, Prof. Dr. Esra MERT, Dr. Öğr. Üyesi Ramazan ÇİFTLİKÇİ hocalarıma teşekkür ederim.

Çalışma kapsamında incelenen nüshanın orijinal halini incelememi sağlayan Hacettepe Üniversitesi Türkçe Eğitimi Bölümü öğretim üyesi Prof. Dr. Mahir KALFA'ya, rahmetli Prof. Dr. Ziyat AKKOYUNLU'nun kıymetli eşi Canan AKKOYUNLU hanımefendiye, ihtiyaç duyduğumda özveriyle destek sunan Dicle Üniversitesi Ali Emiri Merkez Kütüphanesi ve Hacettepe Üniversitesi Beytepe Kütüphanesi personellerine teşekkür ederim. Bulgular bölümünde kullandığım grafikler hakkında fikirlerini ifade eden ve katkı sunan Gazi Üniversitesi öğretim üyesi Prof. Dr. Gıyasettin AYTAŞ'a, tezin son halini okuyup destek sunan Öğr. Gör. Hasan ÇALDAK'a ve tezin düzenlenmesi konusunda teknik destek sağlayan Öğr. Gör. M. Tahir UÇAR'a teşekkür ederim.

Eğitim öğretim yaşamım boyunca üzerimde emeği olan tüm öğretmenlerime, günlük yaşamda öğrenmemin devamlılığını sağlayan büyüklerime, arkadaşlarıma ve bir şekilde iletişimde bulunduğum insanlara teşekkür ederim. Çalışmanın şekillenmesinde faydalandığım ve kaynakçada isimlerini belirttiğim eserlerin yazarlarına teşekkür ederim.

YetiŖmemde ve bu günlere gelmemde yanımda olan ve destek sağlayan annem, babam ve ailemin diğer fertlerine, tecrübelerinden istifade ettiğim ağabeyim Dr. Zikrullah AYKAÇ'a teŖekkr ederim.

YaŖamın her anında olduğu gibi bu süreçte de yanımda olan, destek olan, yorulduğumda gç veren, çekindiğimde cesaret veren kıymetli eŖim Meryem AYKAÇ'a Ŗkranlarımı sunuyorum. Anneleri ile beraber sürecin tamamlanmasını sabırla bekleyen Allah'ın en güzel nimetleri olan evlatlarımız Mustafa, Musab ve Akif Bedirhan'a teŖekkr ederim.

Nurullah AYKAÇ

ÖZET

BİNBİR GECE MASALLARINDA KÖK DEĞERLER VE MASALLARIN ÇOCUK EDEBİYATINA KATKISI ÜZERİNE BİR İNCELEME

AYKAÇ, Nurullah

Doktora, İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı, Türkçe Eğitimi Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Hasan KAVRUK

Haziran - 2023, XIII + 579 sayfa

Çalışma, Binbir Gece Masallarında bulunan kök değerlerin tespiti ve Binbir Gece Masallarının çocuk edebiyatına katkısını belirlemek amacıyla yapılmıştır. Değerler eğitimi, günümüz eğitim sürecinde önemsenmekte ve bu doğrultuda farklı materyallerin, yöntem ve tekniklerin kullanılması ile verimli hale getirilmeye çalışılmaktadır. Literatür incelendiğinde Binbir Gece Masallarının, değerler eğitimi ve çocuk edebiyatı kapsamında herhangi bir çalışmaya konu olmadığı tespit edilmiştir. Dolayısıyla Binbir Gece Masallarının ilk defa değerler eğitimi ve çocuk edebiyatı kapsamında ele alınıp incelenmesi önemli görülmektedir. Özellikle Binbir Gece Masallarından hareketle hazırlanmış bazı çocuk kitaplarının, çocuğa görelilik ilkeleri göz önünde bulundurulmadan tamamen ticari amaçla hazırlandığı görüldüğünden yapılan çalışmanın bu alandaki önemli bir eksikliği gidereceği düşünülmektedir.

Çalışma için Prof. Dr. Ziyat AKKOYUNLU'nun "*Arapça Kaynaklardan Binbir Gece Masalları ve Türk Masallarına Tesiri*" adlı kitaptaki bütün masallar esas alınmıştır. Söz konusu kaynak, akademik titizlikle hazırlanmış bilimsel bir çalışma olduğu için tercih edilmiştir. Çalışmada, nitel araştırmaya dayalı olarak kök değerlerin belirlenmesi, grafiklere aktarılması ve yorumlanması için betimsel analiz, Binbir Gece Masallarının çocuk edebiyatına katkısını belirlemek için içerik analizi kullanılmıştır.

Türkçe Dersi Öğretim Programında ifade edilen kök değerler ve çocuk edebiyatı eserlerinde bulunması gereken özellikler bağlamında doküman incelemesi yapılmıştır.

Değerler eğitimi kapsamında yapılan inceleme sonucunda, Millî Eğitim Bakanlığı tarafından kök değer olarak belirlenen değerler ile bu değerlerle ilişkili tutum ve davranışların hepsinin çeşitli ifadelerle eserde bulunduğu tespit edilmiştir. 2599 tane değer ifadesinin tespit edildiği Binbir Gece Masallarının, değer aktarımı açısından yeterli olduğu ve değerler eğitimi kapsamında kullanılabilmesi sonucuna varılmıştır. Ayrıca Binbir Gece Masallarının çocuk edebiyatına katkısını ortaya koymak amacıyla masallar, çocuk edebiyatının çocuğa görelilik ilkelerinden içyapı özelliklerine göre incelenmiştir. Bu inceleme sonucunda söz konusu masalların çocuk edebiyatı kapsamında kullanılabilmesi sonucuna varılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Değerler Eğitimi, Kök Değerler, Çocuk Edebiyatı, Çocuğa Görelilik, Binbir Gece Masalları, Masal.

ABSTRACT

EXAMINING THE ROOT VALUES WITHIN THE BOOK OF THE ARABIAN NIGHTS AND THE CONTRIBUTION OF FAIRY TALES TO CHILDREN'S LITERATURE

AYKAÇ, Nurullah

PhD. Inonu University, Institute of Educational Sciences
Department of Turkish and Social Sciences Education,
Turkish Education Discipline

Advisor: Professor Doctor Hasan KAVRUK

June - 2023, XIII + 579 pages

This study aims to examine The Arabian Nights (Thousand and One Night) in terms of root values, and to identify the importance of the book for children's literature. Today, values education is an important aspect of education, and therefore different materials, methods and techniques are used to promote values education. Literature review shows that there is no study investigating the book in terms of values education and children's literature. Therefore, it seems important to investigate the book in terms of values education and children's literature. Given the fact that some books influenced by The Arabian Nights have been prepared for purely commercial purposes, this study is really significant.

The study includes fairy tales within Prof. Dr. Ziyat AKKOYUNLU's book of "Arapça Kaynaklardan Binbir Gece Masalları ve Türk Masallarına Tesiri". This is a scientific study prepared with academic care. The study employs the descriptive analysis to determine root values, to present qualitative data by using graphs, to interpret related qualitative data, and the content analysis to gauge the importance of the book for children's literature. Document analysis is also used on the basis of the root

values found in the Turkish language curriculum and the main features of children's literature.

Results demonstrate that all the root values determined by the Ministry of National Education and the expressions, attitudes and behaviors associated with these values have been found. Thus, it is true to say that The Arabian Nights including 2599 values can be used to promote values education. The study also examines the fairy tales in terms of internal structure characteristics. The results reveal that these tales also can be used in children's literature to promote values education.

Keywords: Values Education, Root Values, Children's Literature, Suitability for Children, The Arabian Nights (Thousand and One Night), Fairy Tales.

İÇİNDEKİLER

ONUR SÖZÜ.....	ii
ÖNSÖZ	iii
ÖZET	v
ABSTRACT.....	vii
İÇİNDEKİLER	ix
TABLolar	xiii
GRAFİKLER	xiv
KISALTMALAR LİSTESİ.....	xiii
BÖLÜM 1	1
1. GİRİŞ.....	1
1.1. Problem Durumu	1
1.2. Amaç.....	2
1.3. Önem	3
1.4. Varsayımlar	4
1.5. Sınırlılıklar.....	4
1.6. Tanımlar	5
BÖLÜM 2	6
2. KURAMSAL BİLGİLER VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	6
2.1. Çocuk Edebiyatı.....	6
2.1.1. Çocuk ve Çocukluk Kavramı	7
2.1.2. Çocuk Edebiyatının Tanımı.....	8
2.1.3. Çocuğa Görelik.....	10
2.1.4. Çocuk Edebiyatının Genel İlkeleri	15
2.2. Değerler Eğitimi.....	30
2.2.1. Değer ve Değerlerin Özellikleri	31
2.2.2. Değerler Eğitimi veya Değer Aktarımı	34
2.2.3. Değerler Eğitiminde Yaklaşımlar	37
2.2.4. Değerler Eğitimi Sürecinde Kullanılabilecek Öğretim Yöntem ve Teknikleri ..	42

2.2.5.	Türkçe Dersi Öğretim Programında Değerler Eğitimi	48
2.2.6.	Kök Değerler	51
2.3.	Masal	54
2.3.1.	Masalın Tanımı ve Yapısı	54
2.3.2.	Masal Türleri ve Özellikleri	59
2.3.3.	Masal ve Çocuk Edebiyatı	61
2.3.4.	Masalın Eğitimdeki Yeri ve Önemi.....	62
2.3.5.	Türkçe Dersi Öğretim Programında Masal Türü.....	73
2.3.6.	Masal ve Değer Aktarımı	76
2.4.	Binbir Gece Masalları	78
2.4.1.	Binbir Gece Masallarının Ortaya Çıkışı ve Tarihi	79
2.4.2.	Binbir Gece Masallarının Adının Kaynağı ve Yazarı	89
2.4.3.	Binbir Gece Masallarının Konusu	91
2.4.4.	Binbir Gece Masallarının Epizotları / Olay Birimleri.....	98
2.4.5.	Binbir Gece Masalları ve Çocuk Edebiyatı	468
2.4.6.	Binbir Gece Masallarının Türkçe Çevirileri.....	471
2.4.7.	Çalışmada Faydalanılan Çeviri Hakkında	474
2.5.	İlgili Araştırmalar	476
2.5.1.	Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar	476
2.5.2.	Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar	485
BÖLÜM 3	488
3.	YÖNTEM	488
3.1.	Araştırmanın Modeli	488
3.2.	Çalışma Materyali	489
3.3.	Veri Toplama Araçları.....	489
3.4.	Verilerin Analizi.....	490
BÖLÜM 4	493
4.	BULGULAR VE YORUM	493
4.1.	Birinci Alt Problemlerle ilgili Bulgular ve Yorum.....	493
4.2.	İkinci Alt Problemlerle ilgili Bulgular ve Yorum.....	507
4.3.	Üçüncü Alt Problemlerle ilgili Bulgular ve Yorum	523
4.4.	Dördüncü Alt Problemlerle ilgili Bulgular ve Yorum.....	532
4.5.	Beşinci Alt Problemlerle ilgili Bulgular ve Yorum.....	535

4.6. Altıncı Alt Problemle ilgili Bulgular ve Yorum.....	552
BÖLÜM 5	556
5. SONUÇ VE ÖNERİLER	556
5.1. Kök Değerler ile İlgili Sonuç ve Öneriler	556
5.2. Çocuk Edebiyatına Katkısı ile İlgili Sonuç ve Öneriler	561
KAYNAKÇA	567

TABLÖLAR

Tablo 1. Tema ve Konu Örnekleri	50
Tablo 2. Kök Değerler ve Değerlerle İlişkili Tutum ve Davranışlar	53
Tablo 3. Sınıf Düzeylerine Göre Metin Türlerinin Dağılımı	75

GRAFİKLER

Grafik 1. Tespit Edilen Kök Değer Sayıları ve Yüzdeler Oranları.....	493
Grafik 2. Adalet Kök Değeri ile İlişkili Tutum ve Davranışların Sayıları ve Yüzdeler Oranları	507
Grafik 3. Dostluk Kök Değeri ile İlişkili Tutum ve Davranışların Sayıları ve Yüzdeler Oranları	509
Grafik 4. Dürüstlük Kök Değeri ile İlişkili Tutum ve Davranışların Sayıları ve Yüzdeler Oranları	511
Grafik 5. Öz Denetim Kök Değeri ile İlişkili Tutum ve Davranışların Sayıları ve Yüzdeler Oranları	513
Grafik 6. Sabır Kök Değeri ile İlişkili Tutum ve Davranışların Sayıları ve Yüzdeler Oranları	514
Grafik 7. Saygı Kök Değeri ile İlişkili Tutum ve Davranışların Sayıları ve Yüzdeler Oranları	516
Grafik 8. Sevgi Kök Değeri ile İlişkili Tutum ve Davranışların Sayıları ve Yüzdeler Oranları	517
Grafik 9. Sorumluluk Kök Değeri ile İlişkili Tutum ve Davranışların Sayıları ve Yüzdeler Oranları	519
Grafik 10. Vatanseverlik Kök Değeri ile İlişkili Tutum ve Davranışların Sayıları ve Yüzdeler Oranları	520
Grafik 11. Yardımseverlik Kök Değeri ile İlişkili Tutum ve Davranışların Sayıları ve Yüzdeler Oranları	522

KISALTMALAR LİSTESİ

Akt.: Aktaran

Çev.: Çeviren

Ed.: Editör

MEB: Millî Eğitim Bakanlığı

s.: sayfa

vb.: ve benzeri

yy: yüzyıl

BÖLÜM 1

1. GİRİŞ

Çalışmanın ilk bölümünü oluşturan bu bölümde problem durumu, amaç, önem, varsayımlar, sınırlılıklar ve tanımlara yer verilmiştir.

1.1. Problem Durumu

Günümüz yaşantısında bir toplumun veya ülkenin genel sorunları ele alındığında belli değerlerin eksikliğinden hareketle değerler eğitiminin önemi üzerinde sıkça durulmaktadır. Gelişmişlik ve refah düzeyi çok iyi olan toplumlar için de değerlerin eksikliğinden kaynaklanan bir çöküşün olduğu ifade edilir hatta sosyal bilimcilerin bu toplumlara ömür biçtiği görülmektedir. Bu nedenle her toplum, çeşitli çalışmalarla değerler eğitimi faaliyetlerini yürütmekte ve gün geçtikçe bu çalışmalarını daha çok önemsemektedir. Söz konusu faaliyetlerin odak noktasında da yetişmekte olan nesillerin olduğu görülmektedir. Örneğin; İngiltere 1906, Almanya 1881, Fransa 1882 yılından itibaren değerler eğitimi zorunlu eğitim programı kapsamına alarak günümüze kadar bunu devam ettirmektedirler (Metin, Yılmaz, 2019, s.74).

Görülen ihtiyaç üzerine yapılan değerler eğitimi çalışmalarında edebî eserlerden faydalanma, edebî eser aracılığıyla değer aktarımı yapma çabalarının daha yoğun olduğu görülmektedir. Elbir ve Bağcı (2013, s.1332), değerler eğitimi alanında yapılmış olan lisansüstü çalışmaların sonuçlarından hareketle Türkiye’de değerler eğitiminin, istenilen seviyede olmadığı ve söz konusu çalışmaların yeteri kadar özümsemediğini ifade etmişlerdir. Ulaşılan bu sonuç, değerler eğitimi çalışmalarında uygulanan yöntem ve tekniklerin, bu süreçte yapılan uygulamaların sorgulanması gerektiğini ortaya koymaktadır. Kaplan, Çalışkan ve Sağlam (2018, s.197), akademik çalışmaların değerler eğitimi uygulamalarına yol göstericilik yaptığını ifade ederek bu alanda yapılan akademik çalışmaların yetersizliğine vurgu yapmışlardır. Böylece bireyleri doğrudan etkileyecek, işin içine çekecek değerler eğitimi uygulamalarının önemi vurgulanmıştır.

Türkçe eğitimi kapsamında yapılan değerler eğitimi çalışmalarının incelendiği başka bir çalışmada da yine mevcut çalışmaların az olduğu, çalışmaların çeşitlendirilerek artırılması gerektiği ifade edilmiştir (Kardaş, Cemal, 2017, s.409-410). Söz konusu çalışmalarda, bu alanda yapılan lisansüstü tezler ve diğer akademik

çalışmalar incelenmiştir. Yukarıda ifade edildiği üzere var olan çalışmaların yetersizliği, hedef kitleye uygun olmadığı, etkinliklerin bireyleri harekete geçirmediği gibi sonuçlar tespit edilmiştir. Bu durumda, değerler eğitimi kapsamında yapılacak çalışmaların önemi bir kez daha ortaya çıktığı gibi yapılacak çalışmaların niteliğinin de önemsenmesi gerektiği belirginleşmiştir. Yapılacak çalışmaların, hedef kitlenin ilgisini çekecek yöntemlerle uygulanması, kullanılacak yöntem, teknik ve materyalin onlar tarafından benimsenmesi önemli görülmektedir. Tabii bu süreçte akademik bilgi aktarır gibi değer eğitimi yapmak yerine basılı ve görsel materyaller kullanmanın daha etkili olduğu düşünülmektedir. Bu doğrultuda ortaya konan problemin üstesinden gelebilmek için çocuklara hitap eden ve onların ilgisini çeken Binbir Gece Masallarından faydalanmanın etkili olacağı düşünülmektedir.

İfade edilen eksiklikten hareketle çözüm önerileri ortaya koymak için araştırmamızın ana problemi “Binbir Gece Masallarının içerdiği kök değerler nelerdir ve Binbir Gece Masallarının çocuk edebiyatına katkısı nedir?” olarak belirlenmiştir.

Yukarıdaki problem cümlelerinden hareketle aşağıdaki alt problemlere cevap aranacaktır:

1. Binbir Gece Masallarında hangi kök değerler bulunmaktadır ve bu kök değerler hangi sıklıktadır?
2. Binbir Gece Masallarında tespit edilen kök değerler hangi tutum ve davranışlarla ilişkilidir ve bunlara hangi sıklıkta yer verilmiştir?
3. Binbir Gece Masallarında tespit edilen kök değerler, değerler eğitiminde nasıl kullanılabilir?
4. Binbir Gece Masallarında tespit edilen kök değerlerin hangisi/hangileri çocuklara aktarılabilecek üsluptadır, neden?
5. Binbir Gece Masalları, “çocuğa görelilik” özelliklerinin hangilerini taşıyor?
6. Çocuk edebiyatında, Binbir Gece Masallarından nasıl faydalanılabilir?

1.2. Amaç

Binbir Gece Masalları, ortaya çıktığı andan itibaren Arapça dışında Türkçe, Fransızca, İngilizce, Almanca, Danca, İsveççe, Fince, Rusça, Çekçe, İtalyanca, İspanyolca, Boşnakça, Lehçe, Farsça, Urduca ve Hindustani dillerine çevrilmiştir (Tülücü, 2004, s.7-12). Dolayısıyla nerdeyse her kıtada, Binbir Gece Masallarının

çevirilerine rastlamak mümkündür. Bu çevirilerin her birinde çevirmenin yorumu veya farklı müdahalesi olmasına rağmen eser, özündeki cevheri günümüze kadar taşımıştır. Roman, hikâye, şiir gibi edebî türlerin yanı sıra resim, müzik, tiyatro gibi görsel, işitsel ve sahne sanatlarına da tesiri hep devam etmiştir. Ülkemizde ve çevirilerinin yayımlandığı farklı ülkelerde hem yetişkinler için hem de küçük yaştaki okurlar için basılmış ve bazı bölümleri ders kitaplarında da kendine yer bulmuştur. Bu denli büyük ilgi gören bir eserin “değerler eğitimi” ve “çocuk edebiyatı” kapsamında incelenmesinin faydalı olacağı düşünülmüş ve çalışmanın amacı da ifade edilenler doğrultusunda, Binbir Gece Masallarındaki kök değerleri tespit etmek ve çocuk edebiyatına katkısını ortaya koymak olarak belirlenmiştir.

1.3. Önem

Günümüzde sosyal ve kültürel alanlardaki değer yozlaşması toplumun temelinde sarsıntıya neden olmaktadır. Bu nedenle aile, okul, iş ve hayatın diğer alanında değerlerin ön plana çıkarılması için çaba gösterilmektedir. Ders içi ve ders dışı etkinlikler, sosyal aktiviteler ve değerler eğitimi odaklı eserlerin okutulması gibi eğitim ortamlarında yapılan çalışmalar bu çabaların en belirgin olanları olarak ifade edilebilir. Eğitim ortamlarında değer aktarımı için kullanılan eserlerin birçoğu üretilmiş (suni) eserlerden oluşmaktadır. Bu eserler aracılığıyla değer aktarımı yapılırken eserin genel özelliğinin Türkçe Öğretim Programında belirtilmiş olan metin özelliklerini taşıyıp taşımadığı tartışmalıdır. Ayrıca bu metinlerde dil, anlatım vb. edebî özellikler bakımından birçok eksikliklerin bulunduğu görülmektedir. Hâlbuki edebî metinler özenle yazılmış, iyi metinlerdir. Okuyucu kitlesinin kültürünü yansıtmaları, dil ve kültür öğretiminde özel bir role sahip olmaları, belli değerleri aktarmaları gibi özellikler taşıdıkları için edebî metinlerin, eğitim ortamlarında örnek metinler olarak kullanılmasının gerekliliği sık sık vurgulanmaktadır. Eğitim sürecinde edebî metinlerin kullanılmasıyla bireylerin kendini ve dünyayı anlaması, kişiliğini ve yaratıcılığını geliştirmesi, ulusal ve evrensel değerleri algılaması daha kolay olabilmektedir. Birçok Avrupa ülkesinde, Binbir Gece Masallarının içinden seçilen hikâyeler değer aktarımı için kullanılmış hatta bazı hikâyeler bu amaçla ders kitaplarına alınmıştır. Doğu edebiyatı ve kültürü kaynaklı masalların bu işlevinden Batı toplumlarının faydalanması fakat bizde benzer çalışma ve uygulamanın olmayışı büyük bir eksiklik olarak görülmüştür. Bu doğrultuda söz konusu eksikliği giderebilmek için

edebî bir metin olan Binbir Gece Masallarında değer tespitinin yapılması ve eserin çocuk edebiyatına nasıl katkı sunabileceğinin belirlenmesi, sonrasında da çalışmanın sonuçlarının paydaşlarla paylaşılması önemli görülmektedir. Ayrıca farklı alanlarda çalışmalara konu olmuş bu önemli eserin ilk defa “değerler eğitimi” ve “çocuk edebiyatı” kapsamında ele alınacak olması da çalışmanın önemini artırmaktadır.

1.4. Varsayımlar

İlgili bölümde detaylı bir şekilde ifade edileceği üzere masallar, içerik olarak değer aktarımına müsait bir edebî tür olarak karşımıza çıkmaktadır. Masallarda bulunan iyi - kötü, güzel - çirkin, zalim - merhametli, zengin - fakir vb. zıt karakterler aracılığıyla aslında ideal insan tipi ve ideal davranış şekli sergilenmektedir. Masalın sonlandırılmasıyla adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik, yardımseverlik değerleri ve bu değerlerle ilişkili tutum ve davranışlar okuyucuya aktarılmaktadır.

Binbir Gece Masallarının ana kahramanı Şehriyâr, dinlediği masallar ile bazı değerleri yeniden benimsemiş ve yaşama sevinci kazanmıştır. Eserin bu özelliğinden hareketle masalların, birçok değeri aktardığı ve böylece değerler eğitimi için faydalı olduğu düşünülmektedir. Ayrıca masalların genelinde, değer aktarımı yapılan ifadelerin, Türkçe Öğretim Programına uygun olduğu ve bu değerlerin okuyucuyu olumlu yönde etkileyeceği öngörülmektedir. Bu doğrultuda çalışmanın varsayımları aşağıdaki şekilde belirlenmiştir.

Binbir Gece Masalları, değerler eğitimi sürecinde kullanılabilir ve çocuk edebiyatı kapsamında faydalanılabilecek bir eserdir.

1.5. Sınırlılıklar

Bu çalışma, Ziyat Akkoyunlu tarafından Arapça aslından Türkçeye çevrilen “Arapça Kaynaklardan Binbir Gece Masalları ve Türk Masallarına Tesiri” adlı eserde yer alan ve 1001 geceye yayılan masalların barındırdığı kök değerlerin tespiti, tahlili ve çocuk edebiyatına katkısının belirlenmesi ile sınırlı olacaktır.

1.6. Tanımlar

Binbir Gece Masalları: Hikâye, masal, destan, menkıbe ve fıkraları bir araya toplayan, eski Hint edebiyatında başka örneklerine de rastladığımız “çerçevesiz hikâyeler” tipinde ve tekniğinde bir Arapça külliyyattır. Çalışmada kullanılan Binbir Gece Masalları ifadesi ile Ziyat AKKOYUNLU tarafından hazırlanmış olan “Arapça Kaynaklardan Binbir Gece Masalları ve Türk Masallarına Tesiri” adlı eserdeki masallar kastedilmektedir.

Değer: Günümüzde daha çok yetişmekte olan nesli hedef alarak kazandırılmaya çalışılan değer kavramı sözlükte “Şeref, haysiyet gibi bir kimsenin sahip olduğu üstün vasıflar; kıymet, ehliyet, kabiliyet.” veya “İnsanı değerli kılan, sahip olduğu üstün nitelikler ve sahip olduğu donanımlardır.” (Türkçe Sözlük, 1998, s.538) şeklinde tanımlanmıştır.

Değerler eğitimi: Hayat boyu devam eden değer kazanma veya kazandırma sürecidir. Çalışmada değerler eğitiminin kapsamı, Millî Eğitim Bakanlığı tarafından belirlenmiş olan Kök Değerler ve bu değerlerle ilişkili tutum ve davranışlarla sınırlı tutulmuştur.

Kök değerler: Millî Eğitim Bakanlığı tarafından belirlenen ve Öğretim Programlarına da dâhil edilen on değerden oluşmaktadır. Kök değerler şunlardır: “Adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik, yardımseverlik.” (MEB, 2017, s.24).

Çocuk Edebiyatı: Çocukluk çağında bulunan kimselerin, hayal, duygu ve düşüncelerine yönelik sözlü ve yazılı bütün eserlerdir (Oğuzkan, 2021, s.3).

BÖLÜM 2

2. KURAMSAL BİLGİLER VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Çalışmanın bu bölümünde; Çocuk Edebiyatı, Masal, Binbir Gece Masalları, Değerler Eğitimi ve İlgili Araştırmalar başlıkları altında konu ile ilgili kuramsal bilgiler verilecektir.

2.1. Çocuk Edebiyatı

Çocuğun yaş özellikleri göz önünde bulundurularak oluşturulmuş olan yazılı, sözlü ve görüntülü eserleri ifade etmek için “Çocuk Edebiyatı” kavramı kullanılmaktadır. Çocuğun gelişim özelliklerine göre şekillenen söz konusu eserleri ifade ederken kullanılan “Çocuk” ve “Edebiyat” kelimelerinin hem ayrı ayrı ele alınması hem de “Çocuk Edebiyatı” şeklinde birlikte ele alınması daha faydalı olacaktır. Çocuk kavramı, tek başına çok yönlü, karmaşık ve belki de henüz tam olarak birçok özelliği bilinmeyen bir canlıyı ifade ediyorken edebiyat da bu canlı için oluşturulmuş ve her geçen gün yenilerinin eklenmesiyle büyüyen, gelişen ürünleri ifade etmektedir. Dolayısıyla çocuk ve edebiyat kavramlarının doğru bir şekilde ifade edilmesiyle çocuk edebiyatı alanının daha iyi anlaşılacağı dolayısıyla daha faydalı olacağı düşünülmektedir.

Son yıllarda eğitimcilerin ve ailelerin yoğun ilgisi nedeniyle çocuk edebiyatı, hak ettiği değeri görmeye başlamıştır. Fakat bu yoğun ilgilinin ortaya çıkardığı bazı olumsuzluklar da olabilmektedir. Özellikle çocuk edebiyatının, eğitici ve kaliteli zaman geçirme özelliğinden çok bir endüstri alanı olarak görülmesi ve yoğun ilgiyi karşılayabilmek için kimi yayıncıların alanda görev alabilecek yeterliliğe sahip uzman, editör veya çocuk gelişimi uzmanlarının fikirlerine başvurmaması, onları sürece dâhil etmemesi süreci olumsuz etkileyen etmenler olarak söylenebilir.

Çalışmanın bu kısmında çocuk ve çocukluk kavramından başlayarak çocuk edebiyatının tanımı ortaya konacak sonrasında çocuk edebiyatının genel ilkeleri ve çocuğa görelilik konuları açıklanarak Çocuk Edebiyatının genel bir çerçevesi çizilmeye çalışılacaktır.

2.1.1. Çocuk ve Çocukluk Kavramı

Sözlükte, “Küçük yaştaki oğlan veya kız; Bebeklik çağı ile ergenlik çağı arasındaki gelişme döneminde bulunan insan” (Türkçe Sözlük, 1998, s.495) veya “Herhangi bir yaştaki kız veya erkek evlat” (Demiray, 1988, s.196) olarak tanımlanan çocuk kavramı geçmişten günümüze kadar çok farklı şekillerde tanımlanmıştır.

Özel olarak bakıma ve korunmaya ihtiyacı olan, henüz herhangi bir mesleki tecrübe ve yeteneği olmayan 7-18 yaş aralığındaki bireydir (Postman, 1995, s.8). Gelişim uzmanları, çocukluk çağını; fiziksel, zihinsel, sosyal, duygusal ve dil gelişimi alanlarında gözlemlenen gelişimlerine göre gruplandırarak 0-18 yaş aralığındaki bireyler olarak kabul ederler. Buna göre 0-8 yaş aralığı erken çocukluk, 8-12 yaş aralığı orta çocukluk, 12-18 yaş aralığı da ergenlik dönemi olarak kabul edilir (Ayyıldız, Akardaş Karataş, 2020, s.57). Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Beyannamesinin 1. Maddesine göre de “on sekiz yaşına kadar her insan çocuk sayılır” ifadesi geçer fakat alandaki bazı çalışmalarda iki yaşından on dört yaşına kadar olan büyüme döneminin (Gezici, 2020, s.3) de çocukluk olarak ifade edildiği görülmektedir. Genel olarak ergenlik döneminin başlangıcı olan on dört – on beş yaş çocukluk döneminin bitimi olarak kabul edilmektedir. Fakat geçmişten günümüze, çocuk ve çocukluk kavramının toplum, kültür ve inanca göre değişkenlik gösterdiği de söylenebilir. Öyle ki çocuk ve çocukluk çağı, biyolojik ve psikolojik olduğu kadar aynı zamanda kültürel bir olgu olarak da kabul edilebilir. 16. yy’a kadar çocuklar, bebeklikten hemen sonra yetişkin bireyler veya küçük yetişkinler olarak kabul edilmiştir. Bu yüzyıldan sonra çocuk ve çocukluk yetişkinlikten ayrılmış olsa da orta çağda çocukluğun, dönemin genel özelliğinde olduğu gibi iş gücü olarak görüldüğü ifade edilmektedir (Erdiller-Yatmaz, Erdemir, Erbil, 2018, s.286).

Yapılan tanımların; topluma, kültüre, dini inanca ve gelişen dünya şartlarına göre farklılaştığı görülmektedir. Bunun yanı sıra eğitim, hukuk, psikoloji, sosyoloji vb. alanlarının da çocuk kavramını farklı şekilde ele aldığı görülmektedir. Söz konusu tanımlar farklılaşsa bile geçmişten günümüze kadar zamanla çocuk kavramına yüklenen anlamların ve çocuğun toplumdaki yerinin olumlu yönde değiştiği de söylenebilir.

Yakın çağda, çocuk kimliğinin ve çocuk kişiliğinin ön planda tutulması yeni çalışmalarla beraber çocuğa yönelik yeni fikir ve değerlendirmelerin de artarak günümüze kadar gelmesini sağlamıştır. Bunda son yüzyılda dünyada olan savaşlar ve bu

savaşların çocuklar üzerindeki yıkıcı etkisi de etkili olmuştur (Sağlam, Aral, 2016, s.50). Bilim insanları, çocukların yaşadığı ruhsal ve bedensel yıkımları çeşitli yöntemlerle gidermeye çalışmışlardır ve bu yöntemlerden biri de çocuklara yönelik edebî eserler ortaya koymak olmuştur. Böylece çocuklar, gerçek dünyada yaşadıkları sıkıntılardan bir nebze olsun uzaklaşmış, buldukları dönemin özelliklerini yansıtan ve onları rahatlatan yeni bir dünya ile tanışmışlardır.

Çocuk edebiyatı denildiğinde genel olarak çocuklar için oluşturulmuş edebiyat akla gelir. Fakat çocuk edebiyatı, çocuklar için oluşturulmuş metnin yanı sıra akademik bir disiplini de ifade etmektedir. Henüz olgunlaşmamış bireyi ifade eden “çocuk” kavramı ile sanatsal bir ifade ile ve bazen de anlaşılması güç olabilen metinleri ifade eden “edebiyat” kavramları bir araya geldiğinde ortaya çelişkili bir kavram çıkmış gibi görünebilir (Hunt, 2011, s.42). Bu nedenle çocuk kavramından sonra çocuk edebiyatı kavramının iyi bir şekilde ifade edilmesinde fayda görülmektedir. Böylece hitap edilen çocuğun yaş ve kişisel gelişim özellikleri göz önünde bulundurularak oluşturulan çocuk edebiyatı ürünleri ile ulaşılmak istenen hedefe daha rahat ulaşılabilecektir. Dolayısıyla çocuk edebiyatı kavramı yerini bulacak ve maksat hâsıl olacaktır.

2.1.2. Çocuk Edebiyatının Tanımı

Dünya tarihinde, 19. yy pek çok gelişmenin, değişimin yaşanmaya başladığı bir dönemdir. Gelişen teknoloji ile beraber bilimsel çalışmalarda, eğitim ve eğitimin nasıl olması gerektiği ile ilgili de farklı fikirler konuşulmaya başlanmıştır. Böylece çocukların yetişkinlerden farklı özellikler taşıdıkları dolayısıyla onlar için üretilen edebî eserlerin de farklı olması gerektiği fikri yavaş yavaş tartışılmaya başlanmış, sonrasında bunun bir gereklilik olduğu kanısına varılmıştır. Çocukluk döneminin, insan yaşamının sona erdiği zamana kadar olan kişilik ve akademik gelişiminin temeli olduğuna dair bilimsel çalışmaların çokça yapılmaya başlanması bu dönemin verimli geçirilmesi için olan uğraşları da artırmıştır. Çocuklarının kaliteli bir yaşam sürmesini isteyen ebeveynler, araştırmacıların ve eğitimcilerin önerileri doğrultusunda çocuk gelişimine katkısı olan pek çok etkinliğin yanı sıra çocuk edebiyatının da sıkı takipçileri olmuşlardır. İşte burada çocuk edebiyatının doğru bir şekilde tanımlanması ve içeriğinin de buna göre oluşturulmasının önemi ortaya çıkmaktadır.

Edebiyat , “Olay, düşünce, duygu ve imajların dil aracılığı ile biçimlendirilmesi sanatı, yazın, literatür” (Türkçe Sözlük, 1998, s.670); “Dile bağlı sanatın adı” (Tural, 1993, s.10); “sanatçının yaşamı anlamasına yönelik bir çaba; yaşanılanları, yaşanacakları sözcüklerle var etmeye dönük estetik bir eylem.” (Sever, 2013, s.5) olarak tanımlanır. Tural, edebiyat eserinin “Dilin, en seçme kelimelerle ve diğer dil imkânlarını kullanarak ilgi ve heyecan duyuracak şekilde “özel bir yapı” haline getirilmesi” (1993, s.11) olduğunu söyler. Çocuk edebiyatı da genel olarak çocuklar için oluşturulmuş ve içeriği onlara göre düzenlenmiş olan edebiyat olarak ifade edilse de kendine has bir tanımlamaya ihtiyaç duymaktadır. Çocuk edebiyatı alanındaki bazı çalışmalarda çocuk edebiyatı kavramı ile ilgili tanımlar şu şekildedir:

Sever (2013, s.17), “Çocuk edebiyatı (yazını), erken çocukluk döneminden başlayıp ergenlik dönemini de kapsayan bir yaşam evresinde, çocukların dil gelişimi ve anlama düzeylerine uygun olarak duygu ve düşünce dünyalarını sanatsal niteliği olan dilsel ve görsel iletilerle zenginleştiren, beğeni düzeylerini yükselten ürünlerin genel adıdır.”

Oğuzkan (2021, s.3); çocuk edebiyatının, “çocukluk çağında bulunan kimselerin, hayal, duygu ve düşüncelerine yönelik sözlü ve yazılı bütün eserleri” kapsadığını ifade etmiştir.

Dilidüzgün (1996, s.22), okul öncesi dönemden başlayıp ergenliğe kadar olan döneme hitap eden edebî ürünleri çocuk edebiyatı kapsamına dâhil eder. Ona göre çocuk edebiyatı ürünlerinin yazımsal değerinin olması, çocuk gerçekliğini duyarlı bir şekilde ele almış olması, okuyucu kitlesine okuma sevgisini ve alışkanlığını kazandırması, çocuklara nitelikli kitap okuyucusu kimliği kazandırabilecek sanat değeri taşıyan kitaplar olması gerekmektedir.

Güleryüz (2006, s.33), çocuk edebiyatını “üç yaşla ergenlik çağı arasındaki çocukların bilişsel, devinişsel ve duygusal dünyasını sözlü ve yazılı sanat ürünleriyle buluşturma ve oluşturma etkinlikleri” olarak tanımlar.

Şimşek (2014, s.15), “Gelişme çağındaki çocukların duygu ve düşünce dünyasına, anlama ve kavrama becerilerine seslenen edebiyata çocuk edebiyatı denir.”

Tüfekçi Can (2012, s.24-25), “çocuk edebiyatı, çocukluk dönemi içinde bulunan bireyler için özel olarak içselleştirilerek yazılan; çocuğun zihinsel, duygusal, sosyal ve

dilsel gelişimini göz önünde bulunduran; çocuğun yeteneklerinin açığa çıkmasına yardımcı olan; geçmiş, bugün ve gelecek arasında bir bağ kuran; kültürel mirasa sahip çıkarak onun genç nesillere aktarılmasında işlevsel olan; amaçlı, disiplinlerarası ve çağın değerlerini barındıran; bunu yaparken okunduğunda farkındalık yaratarak sağlam bir estetik duygusunun oluşmasına katkıda bulunan edebî bir türdür.”

Yukarıda verilen tanımlardan da anlaşılacağı üzere çocukların sınırlı olan hayat tecrübelerini zenginleştiren çocuk edebiyatı (Başkan, 2019, s.68), çocuk yaştaki bireylerin gelişim düzeyleri, yaşları, ilgileri gibi özellikleri dikkate alınarak oluşturulmuş; onların duygu ve düşüncelerine hitap eden edebî ürünleri kapsamaktadır. Çocuk edebiyatı ürünlerinin önemli bir özelliği de çocuklarda edebî zevk oluşturmaktır. Böylece çocuk, kendisine sunulan edebî ürünlerle yetinmeyecek ilgi ve ihtiyaçlarına göre başka eserlere de kendisi ulaşmaya çalışacaktır. Bu durumda okuma alışkanlığını kazandırma, edebî zevk uyandırma, kişisel gelişimine yönelik ufuk açma, kendi yeteneklerinin ve ilgilerinin farkına varma, farklı türlerle ve farklı disiplinlerle tanışma, farklılıkları görme ve saygı duyma, hayatı tanıma gibi pek çok hedefe çocuk edebiyatı ürünleri aracılığıyla ulaşmış olacaktır.

2.1.3. Çocuğa Görelilik

Çocuk edebiyatı ürünlerinin hedef kitlesi çocuklardır fakat genellikle yetişkinler tarafından ve çocukların belli başlı gelişim özellikleri dikkate alınarak oluşturulurlar. Bu durumda belki de yetişkinlerin oluşturduğu çocuk edebiyatı ve çocukların kendileri için oluşturduğu çocuk edebiyatı şeklinde bir ayırım yapmak gerekebilir (Reynolds, 2007, s.180). Çünkü yetişkinlerin oluşturduğu çocuk edebiyatı ürünlerinde, bazen çocuğa göre oluşturma veya piyasa beğenisi kaygısı sonucu bir yapaylık ve samimiyetsizlik görülebilmektedir. Bununla birlikte bazı yayıncılar, hedef kitleye uygun gördükleri sözcük ve kavramları kullanarak söz konusu eserleri yaş gruplarına göre sınıflandırabilmektedirler. Çocuklar için yazılmış olan “Alice Harikalar Diyarında” kitabının büyükler tarafından da beğenilerek okunuyor olması bazı kitapların bu ayırımın ötesine gittiğinin göstergesi olarak (Russell, 2022, s.27) söylenebilir. Bu durumda çocuk edebiyatı ürünlerinin uygun ilkelere göre ve özenle hazırlanmış olması büyük önem taşımaktadır. Kitap için tasarlanan kapak, içerikteki görseller, dil, üslup, seçilen kelime ve kavramlar gibi daha birçok özelliğin bir arada ve uyumlu bir şekilde bulunması gerekmektedir.

Son yıllarda çocuk edebiyatı ürünlerinde büyük bir artış görülmektedir. Fakat söz konusu eserlerin sayı olarak artması bu ürünlerin nitelikli olduğu anlamına gelmemektedir. Son yıllarda, çocuklara yönelik kitapların onların gelişimine olumlu katkısını gören, okuyan aile ve eğitimcilerin yoğun ilgisini karşılamak için ticari maksatla piyasaya sürülen kitapların sayısı da az değildir. Bu şekilde oluşturulmuş kitaplarda çocuğa görelilik, çocuk edebiyatı ilkeleri neredeyse hiç dikkate alınmamış oluyor. Hatta yazarlık geçmişi boyunca hep yetişkinlere yönelik yazmış olan yazarların veya alanda hiç bilgisi olmayan kişilerin, yayınevlerinin ticari kaygısına ortak olup çocuk yazarlığına soyundukları görülmektedir. Çocuklar için yazmanın kaynağını çocuk ve çocukluğa bağlayan Şirin (2015, s.150), çocuk edebiyatı yazarlarının, çocuğa kendi bakış açısıyla değil de hitap edilen çocuğun varlık evreninden bakan ve çocuğu yazarlığının öznesi durumuna getirmesi gerektiğini ifade eder. Bu durumda çocuktan, çocukluktan haberi olmayan kimsenin nitelikli bir çocuk edebiyatı yazarı olamayacağı söylenebilir.

Şirin (1994, s.19); çocuğa göreliliği, “çocuklar için yapılacak edebiyatın çocuğun büyüme ve gelişme çağlarına, psikolojisine, sözcük ve kavram bilgisine, algılama dünyasına uygun bir duyarlılık” olarak ifade eder. Dilidüzgün (1996, s.121), çocuk edebiyatı metinlerinin çocukça yazılmış metinler olmadığını aksine çocuk gerçekliğinin göz önünde bulundurulmasıyla oluşturulmuş metinler olduğunu ifade eder. Ayrıca çocuklar için hazırlanmış olan kitapların, hitap ettiği çocuğa sanat eğitimi verdiğini böylece ona ilk sanatsal deneyimi kazandırdığını aktarır. Bu açıdan bakıldığında çocuk edebiyatı ürünlerinin belli özellikleri taşıması gerektiği ifade edilmiştir.

Oğuzkan (2021, s.109), çağdaş eğitimcilerin, kitap yazarlarının ve çocuk edebiyatı yayıncılarının yeni eserlerinde çocuğa göreliliği dikkate aldıklarını belirterek çocuklar için oluşturulan hikâye ve romanlarda bulunması gereken özellikleri sıralar:

- *Çocukların ilgilerine, hayat tecrübelerine ve kavrayış güçlerine uygun konu.*
- *Çocuk düşüncesine aykırı olmayan sade ve gerçekçi bir plan.*
- *Mantıklı sonuçlarla biten hareketli olaylar.*
- *Somut, doğru fakat dikkati dağıtmayan ayrıntılar.*
- *Özellikleri iyi anlatan, gerçekliğe uygunluğu bakımından hiç kuşkuya yer vermeyen kişiler (şahıslar, kahramanlar)*
- *Kısa cümle ve paragraflar ile kısa, bol ve canlı konuşmalara dayalı sürükleyici bir anlatım.*
- *Çocukların seviyesine uygun basit ruh çözümlenmeleri.*

- *Kabaliğa kaçmamak ve yerinde olmak şartıyla güldürücü sahneler veya konuşmalar.*
- *Küçük şeylere (ayrıntılara) karşı sürekli bir ilginin uyandırılmış olması.*
- *Her durumun heyecanlı yanlarının daima belirtilmesi*
- *Metinle ilgili güzel ve anlamlı resimler.*

Gülyüz (2006, s.267), de çocuğa göreliğin ölçütlerini, çocuklar için yazılmış bir öyküde bulunması gereken ilkelerden hareketle aşağıdaki şekilde sıralar:

- *Çocuklara verilecek öykülerde konular çocukların ilgi alanına uygun olmalı, politik ve açık, tahrik edici cinsel konular işlenmemeli,*
- *Öğrenciyi güdüleyici, ilgi uyandırıcı, sürükleyici ve okumaya kışkırtıcı olmalıdır, bunun için de yazının iç planlamasında gerilim ve gerilimi oluşturan öğeler, olaylar iyi ayarlanmış olmalı,*
- *Olaylar çocuğun düşünsel dünyasına uygun olmalı, karmaşık ilişkiler, uzun, bıkırtıcı tanımlar ve betimlemelerden oluşmamalı, cümlelerdeki sözcük sayıları çocuğun yaşına uygun olmalı,*
- *Öyküler aşırı öğretici, öğüt verici olmamalı, olayların içinde, insanlar olayları yaşayarak bu dersi ya da deneyimi kendileri çıkarmalı,*
- *Resimler, konulara uygun olmalı, öyküler çok uzun olmamalı, kitabın iç dizaynı çocuğu yormamalıdır.*

Çer (2014, s.126-128), çocuk gerçekliğinin farkında olan bir çocuk edebiyatı yazarının, kitabında yetişkini değil, asıl muhatabı olan, çocuğu yazması gerektiğini ifade eder. Böylece ortaya konan çocuk edebiyatı ürününde “çocuğun doğası, ilgileri ve beğenileri, gereksinimleri, bakış açısı, dil ve anlam evreni” önemsemiş olacaktır. Bu doğrultuda çalışmada, bir çocuk kitabında dikkat edilmesi gereken çocuğa görelik özellikleri şu şekilde sıralanmıştır:

- *Çocuğun doğasının, bakış açısının, ilgi ve gereksinmesinin, dil ve anlam evreninin ve algılama düzeyinin kitaba yansması gerekir.*
- *Kitabın içerik, biçimsel ve eğitsel özelliklerinin çocuk gerçekliğine uygun olması gerekir.*
- *Kitabın yazın olma ilkelerini göz önünde bulundurması gerekir.*
- *Yazar ve çizer, bu gerçekliğin bilinciyle görsel dilin ve sözcüklerin olanaklarıyla ortak bir anlam evreni oluşturmalıdır.*
- *Yetişkin bakış açısının ve düşünsel anlayışın çocuk kitaplarına yansmaması gerekir.*

Çocuğa görelik denilince, çocuk için oluşturulan bir edebî eserin, planlanması aşamasından başlayarak biçim, içerik ve eğitsel yönlerden taşınması gereken özelliklerin ve sonrasında da çocuğun dönem özelliklerinin göz önünde bulundurularak eserin hazırlanması akla gelmelidir. Bunun yanı sıra çocuğa göre hazırlanmış eser, okuyucusunu yormayan, onu olabildiğince kendisine çeken, yeni okumalara teşvik eden

ve okuyucusunun kendi gelişim dönemi özelliklerini bularak onunla özdeşleştiği bir eserdir denilebilir.

Çocuk edebiyatı, “Her yaştan okurun ilgisini çekebilen, okunabilen dili, anlatımı ve biçimi ile ‘çocuğa görelilik’ ilkesinden hareketle oluşturulan bir tür” (Şirin, 1994, s.10) olduğuna göre çocuk edebiyatı ürünlerinin belirlenmiş ilkeler doğrultusunda oluşturulması gerekmektedir. Çocukların dil ve zihin gelişimlerine katkıda bulunan çocuk edebiyatı ürünlerinin (Sever, 2013, s.9), pedagojik ve görsel özelliklerin yanı sıra çocuk bakışı, çocuğa görelilik ve çocuk gerçekçiliği (Şirin, 2016, s.23) ilkelerine uygun olarak hazırlanması önemlidir. Bulduğu yaş ve dolayısıyla zihin ve dil gelişimleri dikkate alındığında çocuk için oluşturulan tüm ürünlerin farklı ve özel olması gerekmektedir. Çocuklar için oluşturulan eserlerin yaş grubuna uygun olması, ilgi alanına uygun tasvirler yapması, tarihi veya farklı olaylarla özendirilmeye yer vermesi, anlaşılır bir dille yazılması (Dilidüzgün, 2000, s.253; Yalçın ve Aytaş, 2014, s.39-41; Sever, 2000, s.253) genel olarak kabul edilen ölçütlerdir. Bununla birlikte çocuk edebiyatı ürünlerinin, çocuk edebiyatının genel ilkeleri olarak kabul edilen biçim, içerik ve eğitsel yönlerden bazı özellikleri barındırması da gerekmektedir.

Öğrenme, bireyin olgunlaşma düzeyine göre şekillenen, yaşantılar ya da çevresel etkiler ile yeni davranışların kazanılması veya daha önce var olan davranışların değişme süreci olarak tanımlanır. Bu şekilde meydana gelen davranış değişikliklerinde çevre faktörünün yanı sıra öğretmenin tutumu, faydalandığı yöntem ve yaklaşımlar etkili olmaktadır. Bu süreçte öğrenmenin daha etkili olmasını sağlayan, öğrencinin ve öğretim sürecinin verimli olmasını sağlayan öğretimin genel ilkelerinin de etkisi önemlidir (Yılmaz, Sünbül, 2004, s.29; Sünbül, 2011, s.20). Bu ilkeler; program geliştirme aşamasındaki hedeflerin belirlenmesinde, söz konusu hedeflere göre seçilmiş olan içeriğin oluşturulmasında, oluşturulan içeriğin öğrenme ve öğretme sürecinde uygulanması ve değerlendirilmesinde dikkate alınması gereken önemli unsurlardır (Turan, 2015, 101).

Eğitim öğretimin faaliyetlerine aracılık eden tüm dallarda olduğu gibi Türkçe eğitimi dalında da öğretimin temel ilkelerinin göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Böylece temel dil becerilerinin yanı sıra metinler arası düşünebilme, anlama, sıralama, sınıflandırma, sorgulama, ilişki kurma, eleştirme, analiz ve sentez yapma, değerlendirme gibi zihinsel becerileri de geliştirmeye katkı sunulmuş olur. İfade

edilenlerle bağlantılı olarak bu süreçte; çağdaş toplumun gereklerini yerine getiren, iletişim kuran, kararlarını bilinçli olarak veren ve dolayısıyla bilinçli kararlar veren, öğrenmesini sürdüren bireylerin yetişmesi sağlanabilecektir. Öğretimin temel ilkelerinin göz önünde bulundurulması ile çizilen bu çerçevenin içerisinde doldurulması sağlanır (Özbay, 2008, 82).

Öğrenmeyi etkili kılan ve öğretim sürecinin verimli olmasını sağlayan öğretimin temel ilkeleri on başlık altında sıralanmaktadır (Turan, 2015, s.101-114):

1. Çocuğa görelilik ilkesi
2. Hayatilik ilkesi
3. İş ilkesi
4. Ekonomiklik ilkesi
5. Güncellik ilkesi
6. Açıklık ilkesi
7. Somuttan soyuta ilkesi
8. Bilinenden bilinmeyene ilkesi
9. Yakından uzağa ilkesi
10. Basitten karmaşığa ilkesi

Sıralanan bu ilkelere ilki olan çocuğa görelilik ilkesi, çocuk edebiyatının genel ilkelerinden çocuğa göreliliğe göre değerlendirilecektir. Bu ilkeye göre eğitim sürecinde öğrenci merkeze alınarak süreç devam ettirilmektedir. Yani planlama yapılırken çocuğun psikososyal ve gelişim düzeyinin dikkate alınması gerektiği ifade edilir. Bu bakımdan çocuğa görelilik, öğrenci merkezli olarak yürütülen eğitim sürecinin temelini oluşturmaktadır. Dolayısıyla öğrencinin; ilgileri, istekleri ve ihtiyaçları dikkate alınır yani öğrencilerdeki bireysel farklılıklar da göz önünde bulundurulur (Turan, 2015, s.102-103). Sunulan içerik, öğrencinin beklenti ve ihtiyaçlarına uygun olduğu ölçüde dikkat çeker ve öğrenme de o derecede başarılı olur. Dolayısıyla içeriğin bu bakış açısıyla oluşturulmuş olması önemlidir (Yılmaz, Sünbül, 2004, s.29-30; Sünbül, 2011, s.21). Bunun tersi bir yaklaşımla yapılacak eğitim öğretim faaliyetlerinin öğrenciye fayda vermesi beklenemez (Özbay, 2008, s.85). Millî Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanan öğretim programlarında da yukarıda ifade edilenlere benzer olarak, sürecin her aşamasında öğrencinin merkeze alınması gerektiği ve gelişim dönemlerinin göz önünde bulundurulması gerektiği ifade edilmektedir (MEB, 2019, 3-6).

2.1.4. Çocuk Edebiyatının Genel İlkeleri

Çocuk edebiyatının tanımları incelendiğinde çocuk edebiyatı ürünlerinin biçim, içerik ve eğitsel olarak taşıması gereken özelliklere işaret edildiği görülmektedir. Çocuk edebiyatı ürünlerinin hedef kitleye ulaşabilmesinin önemli bir ölçütü de her bakımdan onlara hitap edebilmesidir. Söz konusu hedefe ulaşabilmek için kitabın kapağından başlayarak son sayfasına kadar hedef kitlenin dikkatini çekebilecek, sonrasında da dikkatini diri tutacak ve eğitsel olarak faydalı olacak şekilde oluşturulmuş olması önemlidir. Bu durumda okul öncesinden başlayarak ergenlik dönemine kadar yani çocukluk dönemini kapsayan yaşlar için hazırlanan edebî ürünlerin içerik, şekil ve eğitsel yönlerden taşıması gereken özellikler kısaca şu şekilde sıralanabilir:

- a. Biçim Yönünden Taşınması Gereken Özellikler:** Çocuk edebiyatı ürününün boyutu, kullanılan kâğıdın cinsi, yazıların puntosu, sayfa düzeni ve seçilen görseller gibi dış yapı ile ilgili özelliklerin incelenmesidir. Eğer önceden hangi kitabın alınacağı belirlenmemişse okuyucunun kitapla ilk karşılaşması onun dış görünüşü ile olmaktadır. Rafta duran kitabın ilk olarak dış cilt özellikleri sonrasında içerdiği başlıklar, seçilen görseller onun seçilip seçilmemesinde önemli rol oynamaktadır. Bu durumda çocuklar için hazırlanmış olan bir kitabın biçim yönünden aşağıdaki özellikleri taşıması önemli görülmektedir:

Kapak (dış cilt): Kitabın kapağı kitabın iç sayfalarını muhafaza ettiği için kitabın kullanım ömrünü uzattığı gibi kitapla ilk karşılaşmayı da sağladığı için kitabın vitrinidir. Kitabın kapağının ustalıkla hazırlanmış olması kitabın albenisini artırarak okuyucuyu kendine çeker. Kitabın konusuyla ilişkilendirilmiş, okuyucunun dikkatini çekerek onunla bağ kurmuş kitapların, satışı da kolaylaşmaktadır (Güleryüz, 2006, s.161). Bu durumda kitap kapağının çocukla kitap arasında kurulan ilk bağ olduğu söylenebilir. Ustalıkla kurulabilen ilk bağ, çocuğun kitapla olan dostluğunu ve bu ilişkinin devamlılığını sağlayabilmektedir.

Kitabın boyutu, şekli ve ağırlığı: Çocuklar, farklı boyutlarda tasarlanmış kitapları okumaktan zevk aldıkları için çocuk kitaplarının diğer kitaplardan farklı olarak içeriğine uygun bir şekilde farklı boyutlarda tasarlanmaları daha çok dikkati çekecektir. Tabii burada kitabın boyutunun, kolay taşınabilmesi ve rahat kullanılabilmesini sağlaması da önemlidir. Seri olarak hazırlanan kitapların aynı

boy ve hacimde olması kendi kitaplığını oluşturan çocuklar için önemli bir husustur. Bu durumda 16x23 cm boyutları çocuk kitapları için tercih edilebilir (Oğuzkan, 2021, s.367-368). Bunun yanı sıra okul öncesinden 4. sınıfa kadar A4 (21x29) boyutu veya kullanılan görsellere göre daha büyük boyutlar kullanılabilirken 4. sınıftan sonra A5 (14x21) boyutu tercih edilebilir (Kıbrıs, 2002, s.32). Çocuk kitaplarının ağırlığı da önemli bir husustur. Yaş dönemine göre farklılaşmakla beraber hazırlanan kitabın çocuğu rahatsız etmeyecek ve kitabı kullanımına engel olamayacak ağırlıkta olmasına dikkat edilmelidir.

Kâğıdın cinsi: Çocukları, kitabın içine çeken özelliklerden biri de kullanılan kâğıdın cinsidir. Mat, koyu renkli, dayanıklı olmayan kâğıdın kullanılması çocukların kitaba yaklaşımını olumsuz etkileyecektir. Bu nedenle çocuk kitaplarında parlak, dayanıklı kâğıdın kullanılması önemlidir. Kâğıt parlaklığının, gözü alacak ve okumayı güçleştirecek şekilde olmamasına özen gösterilmelidir. Kullanılan kâğıdın cinsi seçilirken çocukların sayfaları kolay çevirebilmesi, kâğıdın dikiş yerinden hemen çıkmayacak şekilde sağlam olması gibi özellikler de göz önünde bulundurulmalıdır.

Sayfa düzeni: Çocuk kitaplarında diğer kitaplardan farklı olarak satır aralıkları daha fazla olmalıdır. Aynı şekilde sayfa kenarlarındaki boşluklar da daha geniş olmalıdır. Paragrafların uzunluğu kitabın hitap ettiği yaş grubuna ayarlanmalıdır. Küçük yaş çocukları için tek cümlelik paragraflar tercih edilirken yaş grubu büyüdükçe paragraf uzunluğu da artırılabilir. Aynı zamanda paragrafların tek sütun olarak düzenlenmiş olmasına dikkat edilmelidir. Sayfa içerisinde kullanılan görsellerin de sayfa düzenini (Oğuzkan, 2021, s.368) ve akıcılığı bozmayacak şekilde olmasına dikkat edilmelidir. Resimler renk tonu iyi ayarlanacak şekilde yazının alt fonu olarak sayfa bütününde, kenarlarda veya ayrı bir sayfa olarak verilebilir (Güleryüz, 2006, s.161).

Yazı puntosu ve harfler: Çocuk kitaplarındaki yazıların puntosu ve kullanılan harflerin stili yaş grubuna göre ayarlanmalıdır. Küçük yaş grupları için küçük puntunun seçilmesi veya okumaya yeni başlayanlar için farklı stillerde yazı tipinin seçilmesi okumayı güçleştirecektir. Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye

Kurulu Başkanlığının hazırladığı “Ders Kitapları ve Eğitim Araçları Yönetmeliği”nde kitaplarda tercih edilmesi gereken yazı puntoları şu şekildedir:

“(6) Diğer yapraklarda metin kısımlarının başlıkları dışında kalan bölümlerde resim altı yazıları, dipnotlar ve benzerinde kullanılan yazılar hariç ilkökul 1 inci sınıflar için yirmi, 2 nci sınıflar için on sekiz, 3 üncü sınıflar için on dört, 4 üncü sınıflar için on iki ve ortaokul 5 inci sınıflar için on bir, daha üst sınıflar on puntodan daha küçük harfler kullanılamaz.” (Millî Eğitim Bakanlığı [MEB], 2021 s.4).

Görseller (Resimler): Bir çocuk kitabı ele alındığında ilk göze çarpan özellik kitabın kapağındaki ve içeriğindeki görsellerdir. Çünkü çocuklar çoğunlukla henüz kitabı okumaya başlamadan önce görselleri gözden geçirirler. Bu durumda kitabın içeriğindeki görsellerin anlaşılır, kitabın konusuyla uyumlu ve sanatsal değerinin olması önemli görülmektedir. Kitaba uygun görsellerin oluşturulması için uzman kişilerin desteğinin alınması ve seçilen görsellerin oranının iyi ayarlanması da önemli bir husustur. Kıbrıs (2002, s.32), çocuk kitaplarında kullanılacak görsellerin oranının şu şekilde olabileceğini aktarmıştır:

- Okul öncesi dönemde bazı kitaplar sadece görsellerden oluşabileceği gibi bazen de her görsel için birer cümle tercih edilebilir;
- İlkokul birinci sınıf öğrencileri için hazırlanan kitaplarda $\frac{1}{4}$ oranında yazı, $\frac{3}{4}$ oranında da görsel tercih edilebilir;
- İlkokul ikinci sınıf öğrencileri için hazırlanan kitaplarda $\frac{2}{4}$ oranında yazı, $\frac{1}{4}$ oranında görsel tercih edilebilir;
- İlkokul üçüncü sınıf öğrencileri için hazırlanan kitaplarda $\frac{3}{4}$ oranında yazı, $\frac{1}{4}$ oranında görsel tercih edilebilir;
- Dördüncü sınıftan sonra görsellerin oranı azaltılırken yazıların oranı artırılabilir;
- Ortaokul döneminde ise kullanılan görsellerin metni açıklayıcı nitelikte olmasına özen gösterilmelidir.

b. İçerik Yönünden Taşması Gereken Özellikler: Burada çocuk edebiyatı ürününün konu, kahraman, dil ve anlatım gibi içyapı ile ilgili özellikleri ön plandadır. Söz konusu bu özellikler eserin kendine has bir kişilik kazanmasını sağlar. Kitapla ilk karşılaşma anında dış özellikler göze çarpsa da içerik yönünden eksik olan, yetersiz olan bir eserin biçim yönünden iyi tasarlanmış olması bir anlam

ifade etmez. Bu durumda içerik bakımından eksikleri olan bir eserin ilgi görmesi veya faydalı olması beklenemez.

Tema: Her yazarın, hazırladığı eserinde özellikle belirtmeye çalıştığı ve okuyucuya aktarmaya çalıştığı bir görüş, düşünce vardır. Bu görüş ve düşünceler yazının temasıdır. Kısacası tema, yazarın okuyucuya vermek istediği mesajdır. Tema “*Yazar bana ne anlatmak istedi, nasıl bir mesaj vermek istiyor?*” sorusunun cevabıdır. Burada yazarın okuyucuya aktarmak istediği görüş ve düşünceleri iyi tespit etmiş olası önemlidir. Çünkü aktarılacak görüş ve düşüncelerde belirsizlik ve karışıklık okuyucunun da kafasını karıştırabileceği gibi eserin okunabilirliğini de olumsuz etkileyecektir. Oğuzkan (2021, s.370), temasında belirsizlik olan eserlerin, okuyucusunu kararsızlıklara ve yanlış yorumlamalara sürükleyebileceğini ifade etmiştir. Bu durum da çocuk edebiyatı eserleri için istenmeyen bir özelliktir.

Çocuk edebiyatı eserlerinde sıklıkla üzerinde durulan temalar şu şekilde sıralanabilir: Aile sevgisi, yurt ve millet sevgisi ve buna bağlı olarak vatana ve millete faydalı birey olma, doğa sevgisi. Aslında ifade edilenlerin hepsi ve daha fazlası, kök değer olarak adlandırdığımız “adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik, yardımseverlik” değerleri ve bu değerlerle ilişkili olan tutum ve davranışların içeriğinde bulunmaktadır. Bu durumda bir çocuk edebiyatı eserinde kök değerlerin işlenmesi ile sağlam bir tema da oluşturulmuş olur.

Konu: En genel ifade ile konu yazıda anlatılanlardır. Konu, “*Yazar bana ne anlattı?*” sorusunun cevabıdır. Bu açıdan tema ile farklılık gösterir. Konu yazıda anlatılanlar yani yazının içinde verilenlerdir. Fakat tema yazıda yoktur, doğrudan verilmez. Okuyucu yazıyı okur ve orada verilmek istenen mesajı bulur.

Konu; çocuğu, çocuk edebiyatı eserinin anlam evrenine çekerek onun kitapla olan ilişkisini sağlamaktadır. Bir çocuk edebiyatı eserinde işlenen konu, hitap edilen kitlenin ilgi ve ihtiyaçlarıyla ilişkilendirildiği ve bunlara cevap verdiği ölçüde önem kazanmaktadır. Çocuk edebiyatı eserinin yazarı, “*Ben ne hakkında söz söyleyeceğim?, Yazımda neyin üzerinde duracağım?*” sorularının cevabını verirken aslında çocuğa göre bir yaşam durumunu kurgulamaya ve dolayısıyla metnini oluşturmaya da başlamış olur (Sever, 2013, s.119).

Eserde hangi konunun işleneceği seçilirken hitap edilecek okuyucu kitlesinin yaş, ilgi, istek ve ihtiyaçları göz önünde bulundurulmalıdır. Sürükleyici, heyecan verici ve merak duygusunu uyandıran konular daha çok ilgi çeker. Konu, eserin türüne bağlı olarak kazandırılması hedeflenen kazanımlara uygun olmalıdır. Bir taraftan doğru bilgiler verilirken diğer taraftan da duyuşsal olarak yeterli olmalı, mizah ve hayal dünyalarını geliştirecek nitelikte olmalıdır. Fakat burada konunun öğüt verici ve buyurgan bir üslupta olmamasına dikkat edilmelidir (Kıbrıs, 2002, s.35; Güteryüz, 2006, s.162). Bu şekilde her okuyucu eserde kendisinden bir şeyler bulacak ve eseri zevkle okuyacaktır.

Kahramanlar: Herhangi bir edebî eserde “*olayı sürükleyen, yaşayan en önemli kişiye ya da anlatılanlarla doğrudan ilgili olan, anlatımı yönlendiren kişiye ‘baş kişi’, ‘temel kişi’, ya da ‘kahraman’ denir. Bu kişiler, okura yapıtta birçok özelliği ile tanıtılır. Olaylar, onun çevresinde döner. Yan kişiler (ikinci, üçüncü derecede kişiler; arka plandaki kahramanlar), anlatılanlarla dolaylı ilgisi olan kahramanlardır.*” (Sever, 2013, s.76). Çocuklar genelde okudukları kitabın kahramanıyla özdeşim kurdukları için kitaplarındaki kahramanların, çocukların yaş ve gelişim dönemlerine uygun olması ve onların bu özelliklerine cevap verecek şekilde olması önemli görülmektedir. Hitap edilen yaş grubuna göre kahraman sayısına da dikkat edilmelidir. Küçük yaş gruplarında çok kahramanın yer aldığı kitapların anlaşılması güçleşebilir. Yine küçük yaş gruplarında telaffuzu zor olan isimlerin seçilmesi veya yabancı isimlerin bulunması okumayı güçleştirebilir. Bu durumda bazen isimler yerine “yaşlı adam, yardımsever çocuk, merhametli kadın” vb. nitelendirmeler kullanılabilir.

Plan: Çocuk edebiyatı ürünlerinde de diğer edebî türlerde olduğu gibi olay, belli bir planlama dâhilinde gelişir. Oğuzkan (2021, s.373); planı, “*bir eserin yapısını ve iç düzenini önceden tasarlamayı sağlayan ve yazma işini bir disipline bağlayan araç*” olarak tanımlar. Çocuklara yönelik bir eser oluşturmayı planlayan yazar; tema, konu, kahraman unsurlarını belirledikten sonra duygu ve düşüncelerini mantıklı bir sıraya göre anlatmaya başlar. Söz konusu bu planlama ne kadar başarılı bir şekilde yapılırsa eser de o kadar başarılı olur. Eserin planında dikkat edilmesi gereken hususlardan biri de diğer içerik özelliklerinde olduğu gibi hitap edilen yaş grubunun yaş ve gelişim dönemleridir. Çünkü her yaş ve gelişim döneminde bilgi

seviyesi, ilgiler, anlama kapasitesi, söz varlığı farklılaşmaktadır. Bu durum göz ardı edildiğinde eserin okunabilirliği de güçleşecektir.

Edebî ürünlerde genellikle giriş, gelişme ve sonuç veya serim, düğüm ve çözüm olarak adlandırılan bölümler bulunmaktadır. Bu bölümler birbirini tamamlayan ama bir yerde de birbirinden farklı özelliklerdedir. Giriş bölümü, okuyucuyu kitaba çekecek şekilde onu güdüleyen, merak uyandıran ve okuyucuyu okumaya sürükleyecek özellikler taşır. Bu bölümde anlatılacak olayların başlama nedeni, kahramanların genel özellikleri ve tanıtılması gibi bilgiler aktarılır. Gelişme bölümünde ise olaylar, okuyucuyu şaşırtacak, merak duygusunu zirveye çıkartacak bir hale bürünür. Burada okuyucu, olaylar arasında farklı ilişkiler kurarak şaşımaya ve yeni bilgilerle farklı buluşlara yönlendirilir. Son olarak sonuç bölümünde ise gelişme bölümünde iç içe geçmiş olaylar bir sonuca bağlanır (Güteryüz, 2006, s.162). Yetişkinler için oluşturulmuş edebî ürünlerden farklı olarak çocuk edebiyatı ürünlerinde bu bölümlerin çocuğu sıkmayacak, kitaptan uzaklaştırmayacak bir ölçüde ayarlanması gerekmektedir.

Dil ve üslup: Yazardan yazara değişebilen bir anlatım biçimi olan üslup, kullanılan dile ve sözcüklere göre şekillenir. Yazarın kullandığı cümlelerin yapısı, cümlelerinde kullandığı sözcüklerin veya sözcük gruplarının anlam ve ses ilişkileri üslubu şekillendiren etmenlerdir. Bunun yanı sıra doğal olmayan, zevksiz, çocuğa hitap etmeyen bir anlatımla oluşturulmuş çocuk edebiyatı ürününün başarılı olması beklenemez (Oğuzkan, 2021, s.373). Günlük yaşamda bir çocukla diyalog kurulurken onun daha rahat anlayabilmesi ve sağlıklı bir iletişimin gerçekleşmesi için nasıl ki farklı bir üslup kullanılıyorsa çocuklar için oluşturulan edebî eserlerde de bu duruma dikkat edilmelidir. Yani hitap edilen çocuk grubunun daha rahat anlayabileceği, yaş ve seviyesine göre kelime ve kelime gruplarının kullanılması gerekir. Bu arada cümlelerin uzun olmamasına da dikkat edilmelidir. Anlatımda mizahi öğelere yer verilmesi, rahatsız etmeyecek ve sıkmayacak merak unsurunun olması aynı şekilde uygun bir gerilimin sağlanması eserin eğlenceli ve sürükleyici olmasını sağlar.

Sözcük ve cümle özellikleri: Çocuk edebiyatı ürünlerinde kullanılan sözcükler ve oluşturulan cümlelerin özellikleri kısmen “dil ve üslup” ile ilgili olsa da çocuk edebiyatı ürünlerinde sözcük ve cümle özelliklerinin önemine binaen farklı bir

şekilde ele almayı uygun gördük. Çünkü ister yetişkin olsun ister çocuk olsun bir bireyin toplum içinde iletişim kurmasını, kendini ifade etmesini, ifade edilenleri anlayıp kavramasını ve okuduğu kitaplardan zevk almasını sağlayan etmenlerin başında onun sahip olduğu söz varlığının etkisi büyüktür. Her yaş grubundaki bireylerin, sahip olduğu söz varlığının farklı olduğu gerçeğinden yola çıkarak çocuk edebiyatı ürünlerinin de hitap edilen yaşa göre sözcük içermesi ve cümlelerin buna göre oluşturması önemli görülmektedir.

Aslında burada önemli bir husus da hangi yaş grubunun kaç kelime ile muhatap olacağı veya kaç kelime bilmesi gerektiğinin ortaya konmamış olması olarak söylenebilir. Millî Eğitim Bakanlığının ilgili birimlerinin ve alanda çalışma yapan araştırmacıların yaş gruplarına göre karşılaşmaları gereken veya edinmeleri gereken söz varlığı hakkında bir veri ortaya koymaları faydalı olacaktır. Örneğin Karakuş (2000, s.128)'un aktardığına göre Almanya ve İngiltere'de okul öncesi dönemde olan çocukların 2000 kelimelik söz varlığına, 7-12 yaş aralığındaki çocukların da 5000 kelimelik söz varlığına sahip olması hedeflenmektedir. Bazı araştırmacılar da kişinin sahip olması gereken söz varlığını metindeki kelime sayısına bağlamış ve sınıf düzeylerine göre metinde bulunması gereken kelime sayıları hakkında sayısal bilgiler ortaya koymuşlardır. Örneğin; Güneş (2000, s.243), Mc Cullough adlı araştırmacı tarafından Fransa için belirlenen hedefi şöyle aktarır: Birinci sınıf öğrencilerine yönelik kitaplarda 200, ikinci sınıf öğrencilerine yönelik kitaplarda 250, üçüncü sınıf öğrencilerine yönelik kitaplarda 300, dördüncü sınıf öğrencilerine yönelik kitaplarda 400, beşinci sınıf öğrencilerine yönelik kitaplarda 500 kelimenin bulunması tavsiye edilmiştir. Buna benzer olarak Akyol (2008, s.89) da sınıf düzeylerine göre bir metinde bulunması gereken kelime sayılarını şu şekilde verir: bir ve ikinci sınıflar için 25-100 aralığında, üç ve dördüncü sınıflar için 100-200 aralığında, beşinci sınıflar için 200-300 aralığında olması gerektiğini belirtir. Tabii bu sayısal veriler sadece tavsiye niteliğinde olmuş ve herhangi bir resmiyet kazanmamıştır. Buna benzer çalışmaların akademik veriler ışığında ve tüm paydaşların işin içine dâhil edilerek yapılması son yıllarda söz varlığı ile ilgili yapılan çalışmaları destekler nitelikte olacaktır. Böylece ulaşılmak istenen hedeflere daha kolay ulaşılabileceği düşünülmektedir.

Sözcüğün, sözcük uzunluğunun, sözcük sıklığının ve cümle uzunluğunun okunabilirliği etkilediği (MEB, 2021b, s.2-4) göz önünde bulundurulduğunda bu hususun önemi daha da belirginleşmektedir. Özetlemek gerekirse çocuk edebiyatı

ürünlerinde kullanılan sözcüklerin çocuğun yaş ve seviyesine uygun olması, çocuğa kazandırılmak istenen sözcüklerin belli aralıklarla tekrar edilmesi, özellikle küçük yaş grupları için yazılan eserlerde soyut kavramlardan ziyade somut kavramların tercih edilmesi, hareket bildiren fiillerin daha çok tercih edilmesi faydalı olacaktır. Buna bağlı olarak eserde kurulan cümlelerin de hitap edilen yaşa göre ayarlanması gerekir. Küçük yaş grupları için kısa, rahat anlaşılabilen cümleler tercih edilmelidir. Okunabilirliği olumsuz etkileyebilecek hususlardan kaçınılmalıdır.

c. Eğitsel yönden taşımaması gereken özellikler: Elimize aldığımız bir kitabın biçim ve içerik özelliklerinin yanı sıra eğitsel bakımdan da özenle hazırlanmış ve faydalı olması beklenir. Hele de çocuklara yönelik bir kitapsa bu özelliği ayrı bir önem kazanır. Çünkü çocuk, etki altında kalmaya, şekillenmeye, yönlendirmeye müsait bir dönem içerisinde. Bu süreçte çocuğun duygu ve düşünceleri, bireysel farklılıkları, yeni öğrenmelere ve heyecanlara açık oluşu gibi dönem özellikleri kısacası her yönüyle “çocukluğu” dikkate alınmadığı takdirde ondan kendi kişisel gelişimini sağlıklı bir şekilde tamamlaması beklenemez. Çocuğu aktif kılan, işin öznesi durumunda gören bakış açısı yerine onu edilgen bir kişiliğe sevk eden kitabın, çocuğa göre olmadığı söylenebilir.

Çocuklara yönelik hazırlanan eserlerin bütününde; çocuklar, halledilmesi gereken veya düzeltilmesi gereken sorunlar veya sorunlu kişiler olarak görülmemelidir. Unutulmamalıdır ki çocuk eğitiminde ve çocuk eğitimini sağlayan önemli unsurlardan biri olan çocuk edebiyatı eserlerinde, çocuklar ıslah edilmeye çalışılmaz (Navaro, 2021, s.89).

Çocukların ilgi ve ihtiyaçları göz önünde bulundurularak hazırlanmış olan bir kitap, çocuğun düşünce ve hayal dünyasına yenilikler katar. Kitabın biçim, içerik ve eğitsel özellikleriyle çocuğa servis edilen tüm aktarımlar, düşünme ve duyarlılık kazandırma süreci olarak ifade edilebilir. Burada okuma, duyma ve düşünme sorumluluğu tamamen okura bırakılmalıdır. Yazarın bu süreçte devreye girip okurun duygu ve düşünce üretmesine engel olacak şekilde öğüt vermesi, kendi doğrularını öğretmeye kalkışması, ideolojik söylemlerde bulunması çocuk edebiyatının temel amacını ihlal ettiği anlamına gelir. Çünkü çocuk edebiyatı ürünleri, “*sorgulayan, tartışan, bilime sanata saygı duyan, duygu ve düşünce boyutlarıyla dengeli, okuma kültürü edinmiş duyarlı bireylerin yetiştirilmesi sürecinde etkili birer uyarıcı olmalıdır.*” (Sever, 2013,

s.197-198). Yazarın, çocukla özdeşim kurma süreci, kitabında aktardıklarının, çocuğun dünyasında oluşturacağı etkiyi ve bu etkinin onun üzerindeki muhtemel sonuçlarını önceden tahmin edebilmesi ile başlar (Sever, 2013, s.30). Yazar, bu özdeşim kurmayı ne kadar doğru ve dengeli yaparsa o derece başarılı olur. Aksi durumda ortaya çıkan ürünün, nitelikli bir çocuk edebiyatı eseri olduğu tartışmalı olur.

Bu bölümde, bir çocuk edebiyatı ürününde bulunması gereken temel özelliklerin belli başlılarına değinildi. Çocuk ve çocukluğu göz önünde bulunduran her yazar ve yayıncının, bu özelliklerin farkında olduğu düşünülmektedir. Burada belki de üzerinde durulması gereken, çocuk edebiyatı ürünlerinde bulunmaması gereken veya bulunduğu başa çıkılması gereken hususlardır. Bu şekilde gözden kaçmış eksiklikler daha rahat giderilebilecektir. Ayrıca çocuk edebiyatı ürünlerinde bulunmaması gereken veya başa çıkılması gerekenlerin ortaya konmasıyla nitelikli eser ve nitelikli yazarın da hakkı verilmiş olur. Özellikle son yıllarda tamamen ticari amaçla piyasaya sürülen sözde çocuk edebiyatı ürünlerinin de çocuğa göre olup olmadığı daha rahat görülecektir.

Çocuk edebiyatı ürünlerinde eğitsel olarak olmaması gereken veya varsa da başa çıkılması gereken özellikleri şu şekilde sıralayabiliriz:

Öğüt ve emir: Türkçe Sözlükte (1998, s.1720), öğüt kelimesi “*Bir kimseye yapması veya yapmaması gereken şeyler için söylenen söz, nasihat.*”; emir ise “*Buyruk, komut.*” (1998, s.707) şeklinde açıklanmıştır. Sözlük tanımından da anlaşılacağı üzere öğüt ve emir ifadelerinde kesin talimat vardır, yani karşı tarafın sorgulamadan, karşı çıkmadan uyması gereken ifadeleri kapsamaktadır. Hâlbuki bu ifadeler çocukları rahatsız eden ve söyleyenden uzaklaştıran ifadelerdir. Sever (2013, s.22-23), çocuk kitaplarında yapılması ve yapılmaması gerekenlerin yerine nelerin yapıp yapılmayacağına düşündürülmesi gerektiğini ifade eder. Yazar öğüt ve emir ifadeleriyle kurallar koyarak yaptırımcı yargılar ortaya koyar. Hâlbuki bunun yerine hitap edilen çocuk grubunun dönem özellikleri göz önünde bulundurularak onlara, gerçek yaşamda karşılaşılabilecekleri durumlar, neden sonuç ilişkisi içerisinde düşündürülmeli ve anlamaya çalışmaları sağlanmalıdır. Ayrıca çocuk

kitaplarında bulunan emir ve öğüt ifadelerinin hem çocukları neden sonuç ilişkisi içerisinde düşünmelerine engel olacağı hem de çocukları kitap okumadan uzaklaştırabileceği ifade edilmiştir.

Kitapta öğüt ve emir ifadelerinin bulunması çocuğun gelişimini de olumsuz yönde etkileyebilmektedir. Bu tür ifadeler çocuğun kendisine aktarılanları düşünmeden, sorgulamadan kabul etmesine neden olabildiği gibi kendi düşüncelerinin önemli olmadığı, önemsenmediği hissini de oluşturabilir (Çer, 2014, s.215). Günlük yaşamında zaten böyle ifadelerle karşılaşması onun kitaplara karşı tepki geliştirmesine neden olabilir. Bu nedenle öğüt ve emir ifadeleri, çocuk kitaplarında, eğitsel olarak bulunmaması gereken veya bulunduğu başa çıkılması gereken unsurlardan biri olarak görülür.

Öğretme ve belletme: Herhangi bir şeyi öğretmeye ve belletmeye çalışmak bazen karşıdaki kişinin rızası dışında gerçekleşebilmektedir. Öğretilmek istenenler onun hoşuna gitmiyorsa da kendisini baskı altında hissettiği için öğretilenleri almaya çalışır. Genellikle akademik eğitim ortamlarında karşılaşılan bu durumun çocuk kitaplarında bulunmaması gerekmektedir. Sever (2013, s.23), çocuk kitaplarının herhangi bir şeyi öğretme ve belletme sorumluluğunun sadece çocuğun zihninde “*Niçin doğayı sevmeliyim? Ders çalışmazsam neler olabilir? Sağlığıma ya da temizliğime dikkat etmez, özen göstermezsem ne / neler olabilir? Çevremde yaşayan diğer canlılara karşı niçin duyarlı davranmalıyım? Çevremdeki canlılara duyarlı davranmaz, insanlarla sağlıklı ilişkiler kurmazsam ne gibi sorunlarla karşılaşabilirim?*” gibi yeni sorular oluşturmakla sınırlı kalması gerektiğini ifade eder. Gösterilecek bu hassasiyetin, çocuğun daha özgürce düşünmesine, hayal kurmasına ve kendini gerçekleştirmesine imkân vereceği ifade edilmiştir. Çer (2014, s.213), bu üslubu tercih eden yazarların çocuğun bir an önce büyümesi, daha olgun davranması kaygısı taşıdığını fakat bu durumun çocukları çocukluktan uzaklaştırdığını henüz çocuk yaşta bir yetişkin gibi davranmaya zorladığını belirtmiştir. Ayrıca öğretici kitaplar haricinde öğretici ve belletici bir üslubun tercih edilmemesi gerektiğini belirten Çer (2019, s.10), aksi durumda çocukların duyma, hayal kurma, duyumsama, düşünme sorumluluğunun

ellerinden alındığını ifade eder. Devamında öğretme ve belletme yerine aşağıdaki özelliklerin dikkate alınması gerektiği aktarılmıştır:

- *Yazar çocuğa kendi doğrularını belletmek yerine neden- sonuç ilişkisi içinde onun düşünmesine olanak tanınmalıdır.*
- *Çocuk kitapları, çocuğa biçim verme düşüncesiyle, onu eğitilmesi gereken ideal bir yetişkin olarak görmemelidir.*
- *Çocuk kitapları, kendi görüşünü ve eleştirisini okuruna zorla benimsetecek derecede olayları tek yanlı sunmamalıdır.*

Kısacası çocuğun, yeni öğrenen bir varlık olduğu unutulmamalı ve çocuk edebiyatı eserinde çocuğun bu özelliği dikkate alınarak ona kendi gerçekleri gösterilmeli, öğretme ve belletmeden kaçınılması (Dilidüzgün, 1996, s.123) faydalı görülmektedir.

Şiddet: Günlük yaşantımızın pek çok alanında maalesef şiddet unsuru görülmektedir. Bu bazen fiziksel gücün kullanımıyla fiziksel şiddet, bazen psikolojik şiddet veya akran zorbalığı gibi daha farklı şekillerde görülebilmektedir. Sever (2013, s.199), bu şekilde yaşamın bir gerçeği olarak karşımıza çıkan şiddetin kitaplarda yer alabileceğini belirtmiştir. Hedef kitlenin, yaş ve gelişim özellikleri dikkate alınarak kurguya eklenecek olan şiddet unsurlarıyla, çocukların karşılaşabilecekleri bu duruma karşı nasıl bir tavır takınacakları ve bu gibi durumlara karşı duyarlı olmayı sezdirmek hedeflenmelidir. Burada çocuklara, demokratik bir yaşamın güzelliği ve önemi ile toplum içinde karşılaşılacak benzeri bir sorunda iletişimin en etkili bir yöntem olduğunun sezdirilmesi gerektiği ifade edilmiştir. Çer (2014, s.225; 2019, s.10) de şiddetle karşılaşan kitap karakterinin karşılaştığı sorunu çözmek için aynı şekilde şiddete başvurmaması gerektiğini tam tersine ifade edildiği şekilde sorunla başa çıkması gerektiğini ifade etmiştir. Bu şekilde kurguya dâhil edilmiş ve mantıklı bir sonuca bağlanmış şiddet içeriği ile çocuklar, gerçek yaşamda karşılaştıkları benzer sorunlardan kaçmak, uzaklaşmak veya içe kapanmak yerine uygun yöntemlerle sorunun üzerine giderek ve söz konusu şiddet türü ile başa çıkmaya çalışacaklardır.

Günümüz çocuklarının önemli bir kısmı televizyon, telefon, tablet gibi teknolojik araçlar vasıtasıyla sunulan oyun, çizgi film, dijital uygulamalarla şiddetle tanışıyor veya şiddete maruz kalabiliyor. Son yıllarda çocukların oynadıkları oyunların etkisinde kalarak farklı davranışlar göstermesi, kimi

zaman evden uzaklaşmaya çalışmaları hatta intihara teşebbüs etmeleri durumun ehemmiyetini göstermektedir. Bu durumda çocuk kitaplarında, günümüz çocuklarının uğraşları ve ilgileri göz önünde bulundurularak karşılaşılabilecekleri bu tip durumların işlenmesi de faydalı olacaktır. Böylece çocuk, sanal âlem ile gerçek yaşam arasındaki farkı bilerek karşılaştığı şiddet öğelerine karşı durmayabilecektir. Aynı zamanda çevrimiçi oynanan çok oyunculu oyunlarda kendisine yöneltilen uygun olmayan komutların, tekliflerin kötü sonuçlar doğurabileceğini bilecektir.

Korku ve kaygı: Korku, “*Bir tehlike düşüncesi karşısında duyulan kaygı, üzüntü; Kötülük gelme ihtimali, tehlike, muhatara*” (Türkçe Sözlük, 1998, s.1363); kaygı ise “*Üzüntü, endişe duyulan düşünce, gam, tasa; Genellikle kötü bir şey olacaktı düşünceyle ortaya çıkan sebebi bilinmeyen gerginlik duygusu*” (Türkçe Sözlük, 1998, s.1248) şeklinde sözlükte anlamlandırılmıştır. Verilen tanımlar ve çocuğun gelişim özellikleri bir arada düşünüldüğünde korku ve kaygı ifadelerinin çocuğun hiç istemeyeceği durumlar olduğu rahatlıkla görülebilir. Bu durumda çocuğu korkutacak, kaygılandırarak olay ve karakterlere yer verilmemesi gerekmektedir. Özellikle gerçek ile kurgu ayrımını yapamayacak dönemdeki çocuklara bu tür içeriklerin sunulmaması gerekir. Çer (2019, s.10), çocuk kitaplarının, korkutucu karakterlerle çocukların ruh sağlıklarını olumsuz etkilememesi gerektiğini bunun yerine aşağıdaki hususlara dikkat edilmesi gerektiğini ifade etmiştir:

- *Çocuk kitapları, kurgu içerisinde, aşırı dramatik öğelerle yersiz duygusal gerilimler yaratarak çocuğu heyecandan öte, kaygıya sürüklememelidir.*
- *Çocuk kitaplarında korku, duygusal gerilim yaratmak için verilmemelidir. Çocuk kitapları, çocuğa salt korkuyla nasıl başa çıkılabileceğini duyumsatmalıdır.*
- *Ayıp ve günah gibi kavramların, cezaların, tehditlerin ve korkutucu öğelerin çocuk kitaplarında yer almaması gerekir.*
- *Çocuk kitaplarında, bir inanca ya da düşünceye çocuğu inandırmak için usdışı varlıklar korkutucu bir öğe olarak kullanılmamalıdır.*

Aşırı duygusal öğeler ve abartılmış merak: Çocuk edebiyatı ürünlerinde hayatın bir gerçeği olan acılar, üzüntüler, karamsarlıklar ve bunlara neden olan veya olabilecek olaylara yer verilebilir. Burada önemli olan çocuğun söz konusu acıyı, kederi, karamsarlığı, üzüntüyü içselleştirmek yerine bu gibi durumların da farkına varması ve karşılaştığında ne yapacağını bilmesidir. Aynı şekilde merak

unsurunun, çocuğu kayęı ve endişeye sürüklemeyecek şekilde olmasına dikkat edilmelidir (Çer, 2014, s.224-225). Çocuk edebiyatı ürünlerindeki kahramanların kurgu gereği yaşadığı çatışmalar, okura, insan doğasını tanıtmayı sağlar. Böylece okur, yaşadığı hayatta iyi, kötü, güzel, çirkin yanlar olduğunu fark eder. Fakat bu duygusal öğelerin aktarımı uygun dozda yapılmadığında çocuklar okumaktan sıkılabilirler. Buna benzer olarak merak unsurunun zayıf veya abartılmış olması da okumaya engel olabilmektedir. Dolayısıyla yazar, kitabının çocuk okurların duygu eğitimi sürecine, hedeflenen katkıyı verebilmesi için duygusal öğelerde sığılığa düşmeyecek tarzda ve merak unsurunu da iyi dengeleyecek şekilde ayarlayabilmelidir (Sever, 2013, s.137-139).

Cinsiyet ayrımcılığı: Çocuk edebiyatı ürünleri, kitaptaki karakterler aracılığıyla gerçek yaşamdaki bireylerin toplumsal rollerini de aktarır. Bunu yaparken kadın ve erkek, eşit bir yaklaşımla ele alınmalıdır. Söz gelimi güçlü, her işin üstesinden gelen karakter erkek; sadece ev işlerini yapabilen, korumaya muhtaç, zayıf karakter de kadın olarak betimlenmemelidir (Çer, 2014, s.220).

Dünyanın her yerinde görülen kadına ve çocuğa yönelik şiddet, kadını ve çocuğu önemsiz ve zayıf gören anlayışın değişmesinde çocuk edebiyatı eserlerinin katkısının küçümsenmeyecek kadar önemli olduğu düşünülmektedir. Sever ve Aslan (2012, s.701) da toplumumuzda görülen bu sorun ve buna bağlı olarak uygulanan şiddet ve işlenen cinayetlerden dolayı kadınların çocuk kitaplarında uygun bir şekilde yer bulmasının önemli olduğunu vurgulamışlardır. Günümüze gelene kadar pek çok çocuk edebiyatı eserinde, kadın ve erkek karakterlerin belirtilen basmakalıp rolleriyle yer almış olması aynı şekilde metinlerde ve metinleri destekleyen görsellerde kadınların yeterince yer almaması veya yukarıda değinildiği gibi ele alınması bu konuda görülen önemli bir eksiklik olarak ifade edilmektedir.

Tek ve değişmez doğrular: Günümüzde etkileşimde bulunduğumuz her şey çok hızlı bir değişim ve dönüşüm süreci geçirmektedir. Özellikle teknolojik gelişmeler ve bununla paralel olarak tüm bilimsel bilgiler de değişmektedir. Bilimsel bilginin değişmesi çoğu zaman kişisel fikirlerimizi, hayata bakışımızı, doğru olarak kabul ettiğimiz yargıların da değişmesine neden olabilmektedir. Bu durumda tek ve değişmez bir doğrudan bahsetmek olanaksız görünmektedir. Çer

(2019, s.10), çocuk edebiyatı ürünlerinin de tek ve değişmez doğrular yerine çocuğa eleştirel bakış açısı sunarak söz konusu ifadelerin, yargıların sorgulanmasını sağlaması gerektiğini ifade eder.

Tozpembe bir dünya: Bütün edebî eserlerde olduğu gibi çocuklar için oluşturulmuş edebî eserler de gerçek yaşamdan beslenerek ortaya çıkarlar. Bu özellikleri gereği işledikleri konularda her ne kadar bazen hayali, olağanüstü veya fantastik bir kurgu oluşturulsa da gerçek yaşamın olumlu, olumsuz her yönü bulunmalıdır. Çocuğun eğitim dönemi ile evden ve aileden ayrı zaman geçirmeye başlaması onun aynı zamanda toplum içindeki ilk sosyalleşmesi olarak da söylenebilir. Böylece çocuk; çevresinde mutsuz, kimsesiz, bir şekilde anne veya babasından ayrı düşmüş, şiddet gören veya hastalıklarla mücadele eden kimselerin farkına varmış olacak. Aynı şekilde aşk, sevgi, nefret, özlem gibi duyguları yaşayacaktır. Bu ve benzeri durumların her türüsüne hazırlıklı olabilmesi için bunların çocuk edebiyatı ürünleri ile çocuğa sunulması önemlidir. Aksi durumda hep mutlu sonla biten, herkesin iyi olduğu bir dünya kurgusu onun hayal kırıklığı yaşamasına neden olabilir. Çocuklara yönelik kitaplar yazan ve editörlük yapan Özdem (2014, s.260), dışarıda çocuğu bekleyen ideal bir dünyanın olmadığını ifade ederek çocuklara yönelik kitaplarda nasıl bir dünya olması gerektiğini şu şekilde ifade etmiştir:

“Çocuğun bu dünyanın umudunu, sevgisini, şefkatini, güzelliğini bilmeye ihtiyacı olduğu kadar; öfkesini, kötülüğünü, haksızlığını, yanlışlığını, yokluğunu, yoksunluğunu, korkusunu, zalimliğini, yalnızlığı, ölümü, acıyı vs. bilmesi gerekiyor ki bunlarla baş etmeyi öğrenebilsin.”

Sonuç olarak; çocuk edebiyatı ürünleri, işledikleri konu çeşitliliği ile onların sırça köşklere veya olumsuz hiçbir şeyin yaşanmadığı Kaf dağının ardında olmadıklarını sezinletmeli. Bu doğrultuda çocukları koruma içgüdüsünü bir kenara bırakıp kitaplarda sakatlık, ölüm, şiddet, boşanma, engellilik, aşk, ayrılık, dostluk gibi her tür konu uygun bir şekilde işlenmelidir. Ayrıca çocuk edebiyatı eserlerinde, çocuklara tozpembe bir dünya sunmak onları aldatmak ve kandırmak olarak da görülmektedir (Çer, 2014, s.221; 2019, s.10). Tabii çocuk kitaplarında belirtildiği şekilde tozpembe bir dünya oluşturmama kaygısı yazarı çok karamsar olaylar anlatmaya yöneltmemelidir. Burada dikkat edilmesi

gereken husus gerçek yaşamda olduğu gibi üzüntülerin ve sevinçlerin, olumlu ve olumsuz olayların dengeli bir şekilde işlenmesidir.

İdeolojik ve dinsel söylemler: Çocuk edebiyatı kitabının yazarı, “*bir düşüncenin, inancın peşinde koşan, o düşüncenin ya da inancın doğruluğuna çocukları inandırmaya çalışan bir söylevci değildir.*” Dolayısıyla yazarın amacı, çocukları kendi istediği gibi yetiştirmeye çalışmak değil, dilin imkânlarını kullanarak oluşturduğu eser aracılığıyla çocuğun kendisini, insanları ve yaşamı tanımasına imkân sağlayacak örnek olaylar kurgulamaktır (Sever, 2013, s.30). Çocuklar için oluşturulmuş edebiyat eserlerinin onu yazan kişinin değer yargılarından, ahlaki yaklaşımlarından ve ideolojik ifadelerden uzak tutulması gerekir (Çer, 2019, s.10). Aynı şekilde çocuk kitaplarında idealize edilmiş yaklaşımlardan, çocuğa belli dünya görüşlerini ve ideolojileri aşılaktan kaçınılmalıdır (Dilidüzgün, 1996, s.123).

Geleneksel değerler, yaptırımcı yargılar, kurallar: Aile, eğitim ortamları ve sosyal çevrede, çocuğun geleneksel değerlere bağlı olması önemsenir. Fakat burada dikkat edilmesi gereken husus, güncelliğini yitirmiş ve çocuğu düşünmekten, sorgulamaktan alıkoyan yargıların artık kenara bırakılması gerektiğidir. Aynı şekilde çocuğu uysallaştıran, birilerine veya bir şeylere körü körüne bağlayan yaptırımcı yargıların ve kuralların da çocuk eğitiminde yeri olmaması gerekir. Bu doğrultuda çocuk edebiyatı ürünlerinde eğitici ve ahlaki bakımdan artık herhangi bir işlevi kalmamış geleneksel değerlerin, yaptırımcı yargıların ve kuralların ele alınmaması gerekmektedir. Aileden aileye farklılık gösterse de “*Büyüklerinin yanında konuşma, yeme, içme; babana, annene, büyüğüne itaat et; dayak cennetten çıkmadır, erkektir yapar*” gibi söylemlerin ve çeşitli sebeplerle töre adına işlenen cinayetleri, fiziksel veya psikolojik şiddeti doğal gösteren her türlü ifadenin çocuk edebiyatı eserinde kesinlikle yer almaması gerekir.

Yukarıda ifade edilenlerden de anlaşılacağı üzere nitelikli bir çocuk edebiyatı ürünü için onu oluşturan kişinin; çocuğu, çocukluğu, çocuğa göreliği ve bunlara bağlı olarak kabul edilen çocuk edebiyatı ilkelerini göz önünde bulundurması gerekir. Bu şekilde oluşturulmuş bir çocuk edebiyatı ürünü, rahat anlaşılabilirliği ve zevkle

okunabildiği için ilgi görecektir. Çocuk okurların rahat anlayabildikleri, zevkle okudukları ve kendilerinden bir şeyler buldukları edebî türlerden biri de masallardır. Çünkü masallar, hemen hemen her çocuğun dünyasına girebilmenin en kolay yoludur. Bu durumda çocuk eğitiminde ve çocuklarla iletişim kurmada masal, faydalanılabilecek pratik ve kestirme bir yol olarak karşımıza çıkmaktadır. Masalların içeriğinde, ulusal ve evrensel değerlerin çokça bulunması ile değerler eğitimi sürecinin hem verimli olması hem de kolay olması sağlanabilmektedir.

2.2. Değerler Eğitimi

Her toplumun, kendisini ayakta tutan ve geleceğe dair umudunu koruyan bazı dinamikleri vardır. Bu dinamikler; görünürde maddi imkânlar, gelişmişlik ve refah düzeyi olarak göze çarpar. Fakat özelde aileyi, genelde de toplumu ayakta tutan, birbirine kenetleyen dolayısıyla daha güçlü kılan en önemli unsur belli değerleri edinmiş ve yaşatıyor olmalarıdır. Değerlerine bağlı olan toplumların birbiriyle iletişimi, paylaşımı ve dayanışması daha kolay olabilmektedir. Çünkü yerel veya evrensel değerler; dostluğu, merhameti, sevgiyi, saygıyı, paylaşmayı, adaleti, sorumluluğu, yardımlaşmayı ve daha birçok değeri içerir. Belirtilen değerler, toplumun olağan yaşam akışında yer almıyorsa ve insanlar tarafından yaşanmıyor ve yaşatılmıyorsa toplumun temelini sarsacak belli başlı sorunların ortaya çıkmaya başlaması görülebilir. Nitekim günümüzde ifade edilen sorun kısmen de olsa görülmektedir. Bu nedenle belli değerlerin tekrar su yüzüne çıkması için bazı çalışmalar yapma ihtiyacı hâsıl olmuştur. Bunlardan biri de ailede, eğitim öğretim sürecinde kısacası yaşamın her alanında değerler eğitimi çalışmalarına yer vermek olmuştur. Değerler eğitimi çalışmalarının geniş bir yelpazeye yayılması önemsenmektedir çünkü bu şekilde okul ortamlarının yanı sıra okunan kitaplar, izlenen film veya çizgi filmler düzenlenen çeşitli etkinliklerle bu mesele daha da pekiştirilmektedir. Son yıllarda bu konunun Millî Eğitim Bakanlığı, Diyanet İşleri Başkanlığı, valilikler, kaymakamlıklar, belediyeler gibi resmi kurumlar ve bazı sivil toplum kuruluşları ile TRT başta olmak üzere medya kuruluşlarınca desteklenmesi hem değerler eğitiminin daha etkili olmasını sağlamakta hem de meselenin önemini daha da belirginleştirmektedir.

2.2.1. Değer ve Değerlerin Özellikleri

Değer kavramı, daha önceleri daha çok sözlükteki ilk anlamı ile yani “1. *Bir şeyin önemini belirlemeye yarayan soyut ölçü, bir şeyin değdiği karşılık, kıymet.* 2. *Bir şeyin para ile ölçülebilen karşılığı, paha.*” (TDK, 1998, s.538) anlamlarıyla kullanılırken günümüzde artık sosyoloji, psikoloji, eğitim gibi farklı alanlarda ve farklı anlamlar yüklenerek kullanılmaktadır. Bunda günün şartlarına bağlı olarak değişen yaşam koşulları ve insanların bu koşullara uyum sağlayabilmek için bazı değerleri kenara bırakmasının etkisi olduğu söylenebilir. Böylece toplumda eksikliği hissedilen değerlerin neden unutulduğu yozlaştığı ve nasıl tekrar davranışlara yansıtılabileceği üzerine bilimsel çalışmalar yapılmaktadır. Yapılan bilimsel çalışmaların ışığında değer aktarımına katkı sunabilecek kitaplar, görsel medya ürünleri ve farklı etkinlikler hazırlanmaktadır. Öğretim programları hazırlanırken değerlere ve değerler eğitimi özellikle değinilmesi ve her öğrencinin önüne gelecek şekilde ders kitaplarında değerlere yer verilmesi bu konunun hassasiyetini göstermektedir.

Değer ve değerler eğitiminin önemine binaen son yıllarda yapılan çalışmaların da sayısında önemli bir artış görülmektedir. Söz konusu çalışmalarda değerlere ve değerler eğitimi farklı bakış açıları ile bakılmış böylece bütün disiplinlerin değerler eğitimi ile ilişkisi ortaya konmaya çalışılmıştır. Alanda yapılan çalışmaların bazılarında değer kavramının tanımları şu şekilde özetlenebilir:

Bir toplulukta, inanç veya ideolojide insanların kabul ettiği, benimsediği, yaşattığı toplum, insan veya din kaynaklı her çeşit düşünceler, davranışlar, kurallar, kutsallar (Çelikkaya, 1996, s.168) değer olarak nitelendirilebilir. Ayrıca insanların, yaşantılarında doğru ve yanlışları sınıflandırmada geliştirdikleri inançlar, istenen veya istenmeyen yargılar bütünü (Dilmaç, Deniz ve Deniz, 2009, s.10); şuurlu bir şekilde ölçü olarak kabul edilen, içselleştirilen buna bağlı olarak tam tersi davranışlar sergilendiğinde suçluluk ve utanma duygusunun hissedildiği algı biçimi (Çoban, 2016, s. 5); insanı çevresindeki diğer canlılardan ayıran ve insanı insan yapan temel özellikleri kapsayan ve insanların davranışlarını şekillendiren, yön veren inançlar (Ulusoy, Dilmaç, 2020, s.16); herhangi bir şeyin, durumun veya davranışın yapılıp yapılamayacağı veya istenip istenmeyeceği hakkında geliştirilen inançlar (Güngör, 2010, s.27) bütünü de denilmektedir.

Girmen (2013, s.118) ve Kasapoğlu (2013, s.98), değerlerin özelliklerini aşağıdaki Şekilde aktarırlar:

- Kültürden bağımsız olarak dşnlmezler.
- Tutum ve davranışları belirleyici özelliktedirler.
- Yaşamda ikilemede kalma durumunda karar vermeyi kolaylaştırır.
- Birleştirici olguları oluşturur.
- Bireyin yaşamını biçimlendirirler.
- Zaman içinde farklı etmenlere ve bireylere göre değişiklik gösterebilirler.
- Birey ve toplumların davranışlarını açıklamada temel öneme sahiptirler.
- Bireyin duygu, düşünce ve davranış boyutuyla yakından ilgilidirler.
- İçten bir güç olarak bireysel davranışları etkiler.
- Toplum ya da bireyler tarafından benimsenen birleştirici olgulardır.
- Bireysel algı ve gerçeğin yorumlanmasını etkiler.
- Davranışları kontrol etmeyi sağlar.
- Kişi ya da toplumların istek ve amaçlarını temsil eder.
- Duygu yüklüdür, düşünce ve anlayışa g verir, davranışı yönlendirir.
- İnsan kişiliğinin etik, sosyo-ekonomik, zihinsel, politik, fiziksel, estetik, dinsel gibi çeşitli boyutlarını içerir.

Değerlerin, sosyal hayatı düzene koyduğunu ve toplumdaki bireylerin birbirine olan bağlılığını artırdığını belirten Aykaç ve Pilav (2016, s.174), aynı zamanda değerlerin, insanların aynı kanaatte olduğu davranışlardan oluştuğunu ifade etmişlerdir. İfade edilenler doğrultusunda değerlerin, bireylere, topluma ve toplumun yaşadığı kültüre anlam ve önem verdiği veya bu süreçte bir lt (Tezcan, 1974, s.17) olarak kullanıldığı söylenbilir. Bu durumda, çeşitli söz ve davranışların, tutumların, düşüncelerin Şekillenmesinde etki eden değerler, toplum için bir nevi kılavuz görevi üstlenirler. Tabii üstlendiği bu görev, yazılı olmayan ve toplumun çoğunluğu tarafından kabul edilmiş inançlardır.

Değerleri, toplumu meydana getiren kişilere; iyi-kötü, güzel-çirkin, doğru-yanlış gibi yapılması veya yapılmaması gereken davranış Şekillerini ortaya koyan bu arada zamanla yenilenmesi veya değişmesi gereken yol göstericiler olarak tanımlayan Çankırılı (2003, s.14-15), değerlerin iyi anlaşılabilmesi için de bazı özelliklerinin bilinmesi gerektiğini söyler ve belirlediği özellikleri şu Şekilde sıralar:

- *Değerler inançlardır. Ancak tümüyle nesnel, duygulardan arındırılmış fikir niteliği taşımazlar. Etkinlik kazandıklarında duygularla iç içe geçerler.*
- *Değerler, bireyin amaçlarıyla (eşitlik gibi) ve bu amaçlara ulaştırmada etkili olan davranış biçimleriyle (dürüstlük, adalet, yardımseverlik gibi) ilişkilidirler.*
- *Değerler, özgül eylem ve durumların üzerindedirler. Örneğin, itaatkârlık değeri, evde, işte, okulda ve tanımadığımız kişilerle olan ilişkilerimizin tümünde geçerlidir.*
- *Değerler, davranışların, insanların ve olayların benimsenmesini, seçilmesini ya da değişimini yönlendiren standartlar olarak işlev görürler.*
- *Değerler taşıdıkları öneme göre kendi aralarında sıralanırlar. Bu sıralama değer önceliklerini belirleyen bir sistem oluşturur.*
- *Değerler değişime açık yapılardır. Zaman içinde etkileşim ve ortaya çıkan yeni ihtiyaçları karşılamak için değer önceliklerinde değişiklikler olabilir.*
- *Değerler, bağlı oldukları kültürlere göre değişir. Hatta ait oldukları kültürlerin içinde dahi farklılık gösterebilirler. Farklı iki toplum aynı değere sahip olabilir ama o değere verdikleri önem derecesi farklı olabilir.*

Bir kişinin hükmüne bağlı olmayan yani toplumun geneli tarafından kabul edilen değerler, bir grubun veya toplumun üyeleri arasında paylaşılmış izlenimi verir. Toplumlar, refahın korunmasını değerlere bağlı görece kadar değerleri önemser ve ciddiye alabilirler. Değerleri benimseyen topluluklarda değerlere karşı yüceltilmiş duygular beslenir. Bu nedendir ki bazı değerler için fedakârlık yapmak, savaşmak hatta ölmek dahi göze alınabilir (Tezcan, 1974, s.14-15). Burada kimi değerlerin dini inanç, millî ve manevi kutsallarla örtüştüğü veya iç içe geçtiği söylenebilir.

Günlük yaşamın içinde olan değerler, değişen ve gelişen yaşam koşullarıyla birlikte çeşitli değişikliklere, güncellemelere maruz kalabiliyor. Hatta bazen bir değer tamamen ortadan kalktığı veya yeni bir değer ortaya çıktığı söylenebilir. Bu durumu gelişen yaşam koşulları belirlediği gibi kültürün de bunun üzerinde etkili olduğu söylenebilir. Çünkü çoğu zaman, kültürle değerlerin iç içe geçtiği, beraber yoğrulduğu ve aynı çizgide seyrettiği görülmektedir. Hatta bir topluluğun kültürüne bakıldığında önemsenen değerlerin neler olduğu da görülebilir. Büyüğe, ataya saygı, misafirperverlik, yardımseverlik gibi pek çok değerlerin aynı zamanda kültürümüzde olan uygulamalar olduğu görülmektedir. Bu durumda değerlerin kültürün tamamlayıcısı ve kimi zaman koruyucusu olduğu söylenebilir. Değerlerin korunması ve yaşatılması ile kültür de korunmuş olmaktadır.

Değerlerin toplumun her kesimini ve genelini ilgilendirdiği ve etkilediği göz önünde bulundurulduğunda belli başlı değerlerin toplumda yaşatılması diri tutulması önemsenmektedir. Böylece değerler, hem birey bazında hem de aile ve geniş kitleler bazında tüm topluluğa rehber görevi üstlenmiş olacaklardır. Ne yazık ki çeşitli

nedenlerle bazı değerlerin unutulmaya başlandığı ve bu nedenle toplumda bazı sorunların ortaya çıktığı görülmektedir. Adaletin, sevginin, saygının, yardımlaşmanın, misafirperverliğin ve daha birçok değerın davranışa yansımaması şiddetin, saygısızlığın, vurdumduymazlığın, ayrışmanın ve toplumun temel dinamiklerini sarsacak daha birçok olumsuz davranışın görülmesi ve olağan hale gelmesine neden olabilir. Bu nedenle bazen, toplum tarafından kabul edilen değerlerin su yüzüne çıkması ve tekrar toplumun tüm katmanlarında yaşatılması için çaba göstermek ve farklı yollar denemek gerekebilir. Bu yollardan biri de değerler eğitimi çalışmalarıdır. Değerler eğitimi ile toplumun her kesimine ulaşacak uygun çalışmalar, etkinlikler yapılabilir ve söz konusu değerlerin aslında toplumu bir arada tutan önemli bir birikim olduğu fark ettirilebilir.

2.2.2. Değerler Eğitimi veya Değer Aktarımı

Değerlerin günlük yaşantıda önemsenmiyor veya uygulanmıyor olması pek çok toplumsal sorunun kaynağı olarak görülmektedir. Bundan hareketle ailede, eğitim kurumlarında ve sosyal çevrede değerler eğitimi faaliyetleri gerçekleştirilmektedir. Bu çerçevede eğitim kurumlarında belirlenen değerlerin kazandırılması amacıyla çeşitli uygulamalar yapılmakta hatta bu uygulamaların sistematik hale dönüşmesi için öğretim programlarında çeşitli güncellemeler yapıp ders kitaplarında da değerlere yer vermeye başlanmıştır. Bunun yanı sıra her yaş grubuna hitap eden kitap, dergi, takviye ders kaynakları, filmler ve çizgi filmler aracılığı ile eğitim ortamları dışında da bu sürecin devam ettirilmesi sağlanmaya çalışılmaktadır. Görüldüğü üzere bireye veya topluma değerleri kazandırmak için farklı yöntemler kullanılarak bu sürecin yaşamın her alanına yayılması hedeflenmektedir. Bu durumda Kaya'nın (2020, s.8) da ifade ettiği gibi değerler eğitimi, "değerleri bireye kazandırma yolları ve bu yolda kullanılan yaklaşımları barındıran bir eğitim" olarak ifade edilebilir. Bu eğitim sürecinin eğitim kısmı, hayat boyu ve beşikten mezara sürerken, öğretim kısmı da okul ortamlarında sistematik olarak gerçekleştirilen kısmını oluşturmaktadır.

Değerler Eğitimi, belli değerleri aktararak çocukların daha iyi insanlar olması için yardımcı olan ahlaki eğitim tarzı olarak ifade edilebilir. Değerler eğitimi, belirlenmiş program ve yöntemlerle öğrencilerin sosyal ve ahlaki gelişimleri destekler (Kohn, 1997, s.428). Tezcan (2018, s.20); değerler eğitimini, "*ötekini anlama, tahammül etme, toplumsal duyarlılığı geliştirme ifadelerinin işaret ettiği davranışları gösteren insan yetiştirmek amacıyla uygulanan etkinliklerin tamamı*" olarak tanımlar.

Ülavere ve Tammik (2017, s.131), değerler eğitimini analitik düşünmeyi öğreten ve ahlaki gelişime destek veren planlı bir süreç olarak ifade ederler. Ayrıca ahlaki gelişimin zihinsel, sosyal ve duygusal gelişimle yakından ilgili olduğu vurgulanarak değerler eğitiminin topyekûn bir kişisel gelişim süreci olduğu ifade edilmiştir.

Belirlenen değerlerin, kasıtlı ve bilinçli olarak geliştirilip gerçekleştirildiği sonrasında da öğretildiği süreç, değerler eğitimi olarak ifade edilebilir. Değerler eğitiminde asıl amaç, kişilerin yaşadığı toplum ile olan bağını sağlamlaştırmak dolayısıyla gereken uyumu sağlamak olarak söylenebilir. Fakat bunun yanı sıra çağın gereksinimlerini karşılayabilen, çağa ayak uydurabilen bireylerin yetiştirilmesine katkıda bulunmak da hedeflenir. Değerler eğitimi, bireyin kendi başına ve toplum içinde yaşamını iyi bir düzeyde sürdürebilecek bilgileri aktararak bir rehber görevi üstlenir. Böylece bireyin tercihleri ve kararları üzerinde de etkili olur. Tabii burada aktarılacak değerlerin topluma, kültüre ve inanca bağlı olarak değişebileceği unutulmamalıdır. Hatta zamanla gelişen ve değişen yaşam koşullarına bağlı olarak aynı toplumdaki değerlerin değişmesi de mümkündür (Bozkurt, 2019, s.20).

Tüm bireyler için eğitimin başladığı ilk ortam, aile ortamıdır. İlk çocukluk döneminde çevresindekileri özellikle de anne ve babasını taklit etmeye başlayarak öğrenmeler gerçekleşir. Tabii bu durumda isteyerek veya istemeyerek ilk öğretiler de aile içinde olmaktadır. Bu durumun en somut örneği küçük çocuğun, namaz kılan aile bireylerini taklit etmesi, sigara içiliyorsa sigara tutmayı taklit etmesi, hastalık veya yaşlılık nedeniyle sürekli öksüren birini taklit etmesi gibi pek çok örnek verilebilir. Buna benzer istem dışı veya bilinçli bir şekilde örnek olmalar veya öğretme çabalarıyla çocuğun belli değerleri kazanması sağlanabilmektedir. Tam tersi durumlarda da ailedeki olumsuz örnekler, değerlerden yoksunluk aynı şekilde çocuğun da bu şekilde yetişmesine neden olabilmektedir. Gelişen günümüz koşullarıyla beraber, her anne baba çocuğunun hem akademik hem sosyal hem de ahlaki bakımdan ön planda olmasını istemektedir. Bu nedenle akademik başarıyı sağlamak için takviye kurslar ve sosyalliği artırmak için çeşitli aktivitelere yönlendirirken ahlaki bakımdan desteklemek için kendince bazı uygulamalarda bulunur. Burada, değer eğitimi adı altında çocuğu çeşitli karşılaştırmalarla nasihatlere boğmamak ve bu şekilde çocuğu bıktırmamaya özen gösterilmelidir. Çocuğun yaş ve gelişim özelliklerinin göz önünde bulundurulup çağdaş eğitim yaklaşımlarından haberdar olmak bu hususta ailelerin işini kolaylaştıracaktır.

Değerler eğitiminin aile ortamından sonraki ikinci durağı da eğitim öğretim ortamları yani okullardır. Aile ortamından farklı olarak okulda devam eden değerler eğitimi, bu alandaki uzman eğitimciler tarafından daha sistemli bir şekilde verilir. Eğitim sürecinde değer aktarımı hem önemli hem de bir o kadar hassas bir konudur. Hedef kitlenin değer eğitimi sürecinde paylaşılanları diğer derslerdeki genel akademik bilgiler gibi görmesi süreci olumsuz etkileyecek ve hedeflenen kazanımın gerçekleşmesini engelleyecektir. Burada, “değerler eğitiminin nasıl yapılacağı” sorusu ve bu sorunun öğretim programında cevabını bulması önemli görülmektedir. Buna bağlı olarak Kaya (2020, s.10), toplumun küçük bir modeli görünümündeki okullarda, değerler eğitimi verilirken eğitim sisteminin de değerler ile uyumlu olması gerektiğini belirtir. Aynı zamanda değerlerin nesilden nesile aktarımının hedeflendiği eğitim sisteminde bu sürecin okul ortamı ile sınırlı kalmaması gerektiği, toplumsal desteğin alınması gerektiği vurgulanmıştır. Bu şekilde hayatın her alanına yayılacak değerler eğitimi süreci, teoride kalmayacak uygulamada kendini daha rahat gösterecektir.

Değer eğitiminin bir diğer basamağı da sosyal çevredir. Çocukların en eğlenceli vakitlerini geçirdikleri, her çeşit oyun alanlarında ve bu alanlarda vakit geçirmekten zevk aldıkları kişilerden istemli veya istemsiz edindikleri değerlerin çok daha kalıcı olabileceği düşünülmektedir. Çünkü ifade edildiği gibi bu alanlar çok eğlenceli olduğu için çocuklar da kendilerini mutlu ve rahat hissedeceklerdir dolayısıyla öğrenmeye, almaya açık olacaklardır. Aynı şekilde buradaki kişilerin öğretme, kazandırma gibi bir endişeleri ve baskıları olmadığı için ve çocuk da bu durumun farkında olduğu için yine öğrenme, alma daha kolay olacaktır. Burada aile ve eğitim kurumlarında uygulanan değerler eğitimi çalışmalarının önemi ortaya çıkmaktadır. Söz konusu ortamlarda verimli bir kazanım gerçekleşmişse bunun sosyal hayata ve günlük ilişkilere yansması da olacaktır. Bu durumda değerler eğitimi çalışmalarının toplumun her kesimine yansması önemli görülmektedir. Böylece kontrolsüz ortamda dahi çocuklar doğruluktan, dürüstlükten, yardımlaşmadan, sevgiden, saygıdan ödün vermeyeceklerdir. Bu değerlerin, okulda öğrenilen akademik bir bilgi değil de hayatın içinde olması gereken ve erdemli, ahlaklı bir kişinin taşıması gereken vasıflar olduğu kavranmış olacaktır.

Değerler eğitiminin önemsenmesinin sebebi çocuklarının değerleri benimsememiş olması olarak görülmemelidir. Bu yaklaşım, çocukları “onarılması gereken” ve “düzeltilmeye ihtiyacı olan” bireyler olarak görmek anlamına gelir (Kohn,

1997, s.432). Hâlbuki değerler eğitiminin ortaya çıkışı, büyüklerin değerleri yaşamlarına yansıtılmaları hatta değerleri bir kenara bırakarak “zafere giden her yol mubahtır.” mantığıyla hareket etmeleridir. Bu bakış açısı bir işi elde etmek için başkasının hakkının yenmesinde, kolay yoldan para kazanmak için kanunsuz ve ahlaki olmayan işleri yapmada herhangi bir sakınca görmez. Hatta bu ve benzeri tutum ve davranışı sergileyenler bazen “akıllı”, “işini bilen” olarak nitelendirilebiliyor. Bu bakış açısının yaygınlaştığı toplumlarda yeni nesiller de aynı şekilde eğitilmiş oluyor. Bu durumda denildiği gibi değerler eğitimi; belli değerlerin artık toplumda görülmemesi, büyüklerin bunları kenara bırakması sonucu sosyal ve eğitim yaşamda bu değerler belirginleştirilmeye çalışılmaktadır. Aslında burada ulaşılabilecek başka önemli bir sonuç da değerler eğitiminin en güzel şeklinin aslında aile ve sosyal çevre olduğudur. Yaşamın içinde değerlerin önemsenmesi, davranışlarda gözlemlenmesi ile yeni nesiller de zaten bu şekilde doğal öğrenmeyle değerleri edinmiş olacaklardır.

2.2.3. Değerler Eğitiminde Yaklaşımlar

Yukarıda değinildiği gibi değerler eğitimi sürecinin toplumun geneline yayılması ve böylece hedeflenen başarıya ulaşması için bireye ve topluma yönelik değerler eğitimi çalışmalarında farklı yöntemlere başvurulmaktadır. Bu şekilde, planlı ve sistemli yapılan değerler eğitimi çalışmalarında bireylerin değerlere olan bakışı, tutumu, hazır bulunuşluğu, kişinin bilişsel ve duyuşsal olarak değerlere olan ilgisi, hedef kitlenin dini inancı ve kültürel özellikleri, eğitimin yapıldığı ortamın özellikleri, öğrenci veya eğitmenin süreci olumlu veya olumsuz etkileyebilecek özellikleri gibi pek çok etken göz önünde bulundurulabiliyor. İşte bu ve benzeri nedenlerle değerlerin uygun yöntem ve teknikler aracılığıyla öğretilmesi önemli görülmüş bu doğrultuda değer öğretimi için bazı yaklaşımlar geliştirilmiştir.

Telkin (Aşılama, Doğrudan Öğretme) yaklaşımı: Değerler eğitimi sürecinde başvurulan bu yöntemde neyin öğrenilip öğrenilmediğine bakılmaksızın öğretim yapılır. Öğreticinin, öğrettiklerini öğrenme esastır (Ulusoy ve Dilmaç, 2020, s.71). Dolayısıyla öğrenenin sorgulamadan aktarılan değeri alması beklenir. Söz konusu değer aktarım süreci, genellikle toplumsal yaşam sürecinde istemsiz bir şekilde gerçekleşir. Çünkü aktarılan bu değerler, toplum tarafından kabul edilen ve benimsenen ortak değerlerden oluşmaktadır

(Meydan, 2014, s.99). Bu nedenle hedef kitlenin bu değerleri koşulsuz olarak alması gerektiği kanısı vardır.

Geleneksel öğretim yöntemlerinde olduğu gibi burada da değerler eğitimi veren kişi merkezdedir ve hep ön plandadır. Hangi değerlerin öğretileceğini, bu süreçte hangi yöntemlerin kullanılacağını öğretici belirlemektedir. Sunuş yolu ile ve tümünden gelim stratejisinin kullanıldığı bu yaklaşımda öğretici, bazı genellemeler sunarak öğrencilerin bu genellemelerden hareketle istenilen kuralları kavramasını ister. Bu yönleriyle geleneksel eğitimin bir uzantısı olarak da görülebilir (Kaya, 2020, s.11).

Tezcan (2018, s.37) da bu yöntemi, sorgulama yapılmadan öğreticiler tarafından aktarılanların öğrenilmesi süreci olarak ifade eder. Bunun yanı sıra aktarılmak istenen değerlerin davranışa yansıtılabilmesi için amacın ve ölçütün belirlenmiş olmasının, süreç içerisinde uygulanacak yöntemin seçilmesinin ve seçilen yöntemin uygulanmasının son olarak da bu yöntemin değerlendirilmesinin gerektiğini ifade eder.

Ahlaki Muhakeme Yaklaşımı: Kohlberg'in, aynı hikâye ile muhatap olan farklı yaştaki kişilerin birbirinden farklı yargılarda bulunması üzerine geliştirdiği bu yaklaşımda hikâyeler aracılığıyla ahlaki yargıların ortaya çıkarılması hedeflenmektedir (Selçuk, 2000, s.112). Öğrencilere ikileme kalacakları yargılar sunularak genel kabul gören veya aktarılmak istenen değerlerin ön plana çıkarılması amaçlanmaktadır. Burada ikileme için sunulan aykırı denilebilecek yargının ahlaki düzeyinin iyi belirlenmesi önemli görülmektedir yani örnek de olsa kötü tutum, davranış veya yargı eğitim aracı olarak sunulmamalıdır. Aksi durumda bazı yaş gruplarının berrak beyinlerinin bulanmasına neden olabilecek bir durum ortaya çıkabilir. Bu uygulama ile öğrenciler, ahlaki muhakeme sonucunda kendi değer yargılarını şekillendiriyorlar. Aynı zamanda bu şekilde aktarılmak istenen değerlerin kalıcılığı da sağlanmış oluyor. Burada, aktarılmak istenen değeri kazandırmak için ikileme oluşturmak amacıyla sunulacak olan değerlerin uygunluğunu belirleme ve bu değerlerin kişi, toplum, kültür ve inanca göre farklılık gösterebilmesi gibi nedenler yaklaşımın verimliliğini tartışmalı hale getirmektedir.

Karakter Eğitimi Yaklaşımı: Thomas Lickona tarafından sistemli hale getirilen Karakter eğitimi yaklaşımında, eğitim ortamlarının temel değerleri aktarmada ön planda olması gerektiği savunulur. Karakter eğitiminde amaç, bireylere temel değerleri aktarmak, bu değerleri benimsetmek ve son olarak da bu değerleri davranışa dönüştürmektir (Meydan, 2014, s.103). Karakterin çaba gösterilmeden kendiliğinden oluşmayacağını savunan bu yaklaşıma göre karakterin oluşumu için planlı bir çabanın yanı sıra ahlaki değerlerin anlaşılması ve içselleştirilmesi gereklidir (Doğanay, 2006, s.278). Sınıf ortamında, öğretmenin de katılımıyla bir değer belirlenip onun üzerine grup tartışmaları, drama çalışmaları yapılabilir. Bu çalışma ile öğrenciler, değeri davranışa dönüştürürken hem bilgilerini hem de duygularını harekete geçirmiş olacaklardır. Burada da üzerinde durulan değerlerin sadece sınıf ortamı ile sınırlı kalmayıp okulun geneline yayılması hatta aile ve sosyal çevrenin desteğinin alınması önemli görülmektedir. Öğrencinin bilişsel yönünü ön planda tutup duygusal yönünü önemsemeyen, sadece belli değerleri vurgulayan, bireye değer aktarımı yaparken sosyal çevreyi ve o çevreye ait kültürü dışarıda tutan yaklaşımların aksine bu yaklaşımda belirtilen unsurlar, bütün olarak kabul edilerek (Kaya, 2020, s.19) hedefe varmak amaçlanır.

Değer Analizi (Çözümleme) Yaklaşımı: Sosyal bilimcilerin geliştirdiği bu yaklaşımda üst düzey bilişsel süreçler kullanılarak öğrencinin, değer odaklı bir sorun karşısında mantıklı bir akıl yürütme ile istenilen sonuca ulaşması hedeflenir. Bu süreçte, öğrencilerin duygularını bir tarafa bırakarak sadece akıl yürütme yoluyla değerlerle ilgili soru ve sorunlarla başa çıkmaları beklenir (Doğanay, 2006, s.272). Şiddet ve küfürlü konuşma gibi davranış bozukluğunun görüldüğü bir sınıfta öğretmenin bu sorunla başa çıkmaya çalışması örnek olarak gösterilebilir. Bu yaklaşıma göre öğretmen sınıfı birkaç gruba ayırarak bu sorunun nedenlerini ve çözüm yollarını tartışmaları için grup üyelerini baş başa bırakır. Bir süre sonra grupların, söz konusu sorunu çözmeye yönelik geliştirdikleri çözüm önerilerini sunmaları ve sınıf içerisinde tartışmaya sunmaları için fırsat verilir. Bu şekilde, ulaşılan ortak çözüm önerileri doğrultusunda hem sınıf içinde hem sınıf dışında yapılacaklar belirlenir ve uygulamaya konulur. Bu etkinlikten hareketle sevgi, saygı, adalet, merhamet gibi insani ilişkileri geliştiren değerlerin benimsenmesi ve uygulanması sağlanır.

Eylem ve Gözlem Yoluyla Öğrenme Yaklaşımı: Öğrencilerin, yaparak ve yaşayarak değerleri edinmelerini sağlamak için sosyal etkinlikler organize etme temel alınır. Çünkü bireylerin, değer ne olduğunu bilinmesinden ziyade söz konusu değer içselleştirilmesi ve davranışa dönüştürülmesi önemli görülmektedir. Değerin kabullenmesi ve uygulamaya konulmasının da bu değer, bireyin kendi yaşamındaki olumlu ve olumsuz etkilerine, yine bireyin düşünce yapısıyla örtüşmesine bağlı olduğu ileri sürülür. Eylem ve gözlem yoluyla öğrenme sürecinde sosyal çevrenin ve özellikle günümüzde sanal ortamda maruz kaldıkları çevrenin (film, dizi, çizgi film, oyun, sosyal medya uygulamaları vb.) etkisi büyüktür. Bu ortamlarda gözlemlenen kişiler veya bu kişilerin tutum ve davranışları örnek alınabilmektedir. Bu bazen okuldaki bir öğretmen, evde aile bireylerinden biri, sosyal çevredeki arkadaş veya farklı biri olabildiği gibi sanal ortamdaki bir film kahramanı, sporcu, şarkıcı, oyun karakteri gibi farklı kişiler olabilmektedir. Bu süreçte öğretmen, öğrencinin rol model aldığı kişilerin olumsuz özelliklerini bir tarafa bırakarak sadece olumlu davranışları, değerleri ön plana çıkararak süreci iyi yönetebilir. Böylece değerlerin içselleştirilmesi sağlanmış olacaktır (Tahiroğlu, 2019, s.345).

Değerleri Açıklama (Belirginleştirme) Yaklaşımı: Bu yaklaşımda birey, değer olarak kabul edeceği ve benimseyeceği tutum ve davranışı seçerken aktif rol üstlenir. Yani değer seçiminde, öğreticinin veya başka bir kimsenin değil bireyin kendi kararı ve tercihi ön plandadır (Doğanay, 2006, s.269). Bu süreçte bireyin, duygu ve düşüncelerinin; güçlü ve zayıf yönlerinin farkına varıp bu doğrultuda tutum ve davranışlar sergilemesi hedeflenir. Burada; öğretmen, ebeveyn, aile büyüğü rolündeki kişilerin aktarılmak istenen değeri dikte etmeden, baskılamadan vermesi hedeflenir. Bu süreçte herhangi bir değer neden benimsenmesi gerektiği ile ilgili öğrencilerin fikirleri sorulur. İfade edilen fikirler doğrultusunda, her öğrencinin değer ile ilgili söylediği düşünceler yorumlanır ve aykırı bir söylem yoksa onaylanır. Böylece üzerinde konuşulan değer hem bireyler için anlam ve önemi de ortaya konur hem de değer herhangi bir öğretme, dikte etme eylemi olmadan kazandırılması sağlanır.

Adil Topluluk Okulları (Bütüncül) Yaklaşımı: Sevgi, saygı, fedakârlık, yardımseverlik, adil olma, hoşgörülü olma gibi değerleri benimseyen kişilerin demokratik, adil kısacası ideal toplumu oluşturabilecekleri düşünülür.

Yaklaşımında, sorumluluk sahibi bireylerin yetiştirilmesi önemli bir hedef olarak görülür. Bu doğrultuda kuralların, düşüncelerin serbest bir şekilde tartışılabileceği demokratik ortamların sağlanması önemsenir. Adil toplum okulları yaklaşımında, eğitim ortamlarında verilen eğitimin ve bu süreçte oluşan okul kültürünün, öğrencinin yaşantısı boyunca değer edinimini hızlandıracakları ileri sürülür. Ahlaki muhakeme yaklaşımının bazı eksikliklerini tamamlamak üzere Kohlberg tarafından geliştirilen bu yaklaşımda, okulda demokratik bir ortam oluşturmak ve böylece öğrencilerin değerler eğitimi sürecinde aktif bir rol üstlenmesini sağlamak temel alınmıştır. Böylece aktarılmak istenen değerler, okulun bütününde tartışılır ve ortak kararlar alınır sonrasında da alınan ortak kararlara uyulur. Bu bilincin yerleşmesi için alınan kararlarda öğrenci, öğretmen, idareci, yardımcı personel gibi okulun tüm bileşenlerinin söz sahibi olması önemlidir. Olumsuz davranışlarda bu davranışlarının sorumluluğunu üstlenme, otoritenin dolayısıyla ceza korkusunun olmaması değerlerin içselleştirilmesini kolaylaştırmaktadır (Kaya, 2020, s.18). Bu yaklaşımda, okulun tamamının işe koşulması aynı zamanda okuldaki bu uygulamanın sosyal hayatta da devam edeceğinin varsayılması yaklaşımın toplumun geneline yayılacağı düşüncesini kuvvetlendirmektedir.

Örtük Program Yaklaşımı: Eğitim sürecinde uygulanması planlanan tüm etkinlikler resmi bir program dâhilinde uygulanır. Bazı durumlarda eğitim sürecine ters düşmeyen fakat anlık gelişen, doğaçlama uygulamalar da yapılabilmektedir. Bu durum, daha çok o anda ihtiyaca binaen tasarlanan veya geliştirilen uygulamaları içerir. Bu uygulamalarla tespit edilen bir aksaklık veya kazandırılmak istenen bir değer aktarılmaya çalışılır. Öğrencilerin herhangi bir etkisinin olmadığı bu süreç, öğreticinin uygun bulduğu değeri aktarmaya çalışmasıyla gelişir. Bu nedenle Tahiroğlu (2019, s.342), süreç içerisinde olumlu kazanımların yanı sıra olumsuz kazanımların da olabileceğini ifade eder. Çünkü sürecin temelinde öğretmen olduğu için onun davranışları, tutumları, inançları, eğitim anlayışı gibi daha birçok etken süreci şekillendirmektedir. Öğretmenin yanı sıra diğer öğrencilerin, okul yöneticileri ve yardımcı personellerin düşünceleri, dünya görüşleri ve bu süreçte karşılaşılan kitap, dergi vb. yayınlar; kutlama, etkinlik, konferans, toplantı, sosyal kulüp çalışmaları gibi ders dışı faaliyetler ve daha birçok kişi, olay ve durum değer edinme sürecinde etkili olabilmektedir.

Değerler eğitimi sürecinde farklı yaklaşımlar hakkında bilgi sahibi olmak eğitimcilerin işini kolaylaştıran bir unsurdur. Tabii burada yaklaşımları bilmek kadar bu yaklaşımların nasıl uygulanabileceğini bilmek de önem arz etmektedir. Bu aşamada öğretim yöntem ve tekniklerinin göz önünde bulundurulması ve uygun yöntem ve tekniğin seçilmesi süreci olumlu etkileyecek başka önemli bir etken olarak karşımıza çıkıyor.

2.2.4. Değerler Eğitimi Sürecinde Kullanılabilecek Öğretim Yöntem ve Teknikleri

Değerler eğitimi çalışmalarında belirlenen hedeflere ulaşabilmek için öğretim programlarında çeşitli güncellemeler ve düzenlemeler yapılmıştır. Öğretim programındaki bu düzenlemelerle değerler eğitiminin ders sürecinde kazanımlara ve diğer bütün okul içi faaliyetlere yansması sağlanmıştır. Programın bu özellikte olmasının yanı sıra öğretmenin de değerler eğitimine bakışı, bu konudaki tutumu ve süreci yürütebilme becerisi önemli bir etken olarak karşımıza çıkmaktadır. Her bireyin farklı bir mizaca, kişiliğe sahip olduğu göz önünde bulundurulduğunda bu sürecin öğretmenden öğretmene değişiklik gösterebileceği kaçınılmaz bir sonuçtur. Fakat bu süreçte öğretmenin öğretim yöntem ve tekniklerinden haberdar olması, uygun yöntem ve tekniği seçmesi, gerektiğinde materyal kullanması elbette önemli olacaktır. Böylece sadece eğitim ortamlarında değil sosyal ortamlarda da bu sürecin başarıyla yürütülmesi sağlanabilir.

Değerler eğitimi sürecinde uygulanabilecek birçok farklı yöntem ve teknik bulunmaktadır. Dolayısıyla süreçte, hangi yöntem ve tekniğin kullanılacağı, bunun neye göre belirleneceği önem arz etmektedir. İlk olarak seçilecek yöntem ve tekniğin konuya uygun olup olmadığının belirlenmesi gerekir. Sonrasında öğrenci mevcudu, onların yaş, dönem, kişilik ve yapı özellikleri; eğitimi verecek olan kişinin kişilik özellikleri, yönetime hâkimiyeti ve yatkınlığı göz önünde bulundurulmalıdır. Son olarak eğitim için ayrılan zaman, eğitimin yapılacağı ortam, maliyet ve çevresel faktörler seçilecek yöntem ve tekniğin seçilmesinde belirleyici etkenlerdir (Yaşaroğlu, 2019, s. 204). Uygun yöntem ve tekniği seçme süreci ve belirlenen yöntem ve tekniğin başarıyla uygulanabilmesi, öğretim programında çerçevesi çizilen değerler eğitiminin hedeflenen başarıya ulaşmasını da sağlayacaktır. Değerler eğitimi sürecinde kullanılabilecek bazı yöntem ve teknikleri aşağıdaki gibi sıralayabiliriz.

Düz Anlatım Yöntemi: Öğretmen merkezli olarak devam eden ve öğrencilerin daha çok dinleyici pozisyonunda olduğu bir yöntemdir. Kaynak görevindeki öğretmen, kazandırmak istediği bilgi ve davranışları sözlü olarak kodlayarak dinleyici konumundaki öğrencilere gönderir. Öğrencilerin, anlatım sürecinde dikkatlerini diri tutma ve algı süreleri düşünüldüğünde tek başına kullanılmak için çok verimli bir yöntem olmayabilir. Öğrencilerin yaş ve gelişim dönemlerine göre farklılık gösteren dikkat sürelerinin daha uzun tutulabilmesi için bu yöntemin; soru cevap, örnek olay ve gösteri gibi yöntemlerle kullanılması daha faydalı olacaktır (Dirik, 2015, 184-185). Değinen özelliklerinden dolayı eleştirilen yöntem, yine de değerler eğitiminde kullanılagelen yöntemlerin başında gelmektedir. Farklı yöntemlerle kullanılmaya müsait olması değerler eğitimi sürecinde kullanılabilmesini sağlamaktadır (Yaşaroğlu, 2019, s. 204).

Soru – Cevap Yöntemi: Sokrat'ın “Her insanda doğuştan evrenin bütün bilgilerinin saklı olduğu ve bu bilgilerin eğitimciler aracılığıyla sorulacak nitelikli sorularla açığa çıkabileceği” fikrinden dolayı Sokrat yöntemi olarak da adlandırılır. Bir yerde eğitim öğretim faaliyeti varsa orada soru cevap yönteminin olduğu da söylenebilir. Soru cevap yönteminde verilmek istenen kazanımın yanı sıra hedef kitlenin ilgi ve ihtiyaçları, yaş ve gelişim özellikleri de dikkate alınmalıdır (Dirik, 2015, s.192-194). Öğretmenin, konu ve belirlenen hedefe göre önceden hazırlamış olduğu sorularla yürüttüğü bu yöntemde yaratıcı düşünme, eleştirel düşünme gibi üst düzey zihinsel becerilerin geliştirilmesi de sağlanır. Bu nedenle soruların önceden özenle hazırlanması, kısa cevaplı sorular yerine akıl yürütmeyi gerektiren yaratıcı ve eleştirel düşünmeye yönlendiren soruların seçilmesi önemlidir. Bu şekilde öğrencilerin, karşılaştıkları değerlerle ilgili olumlu veya olumsuz düşünceleri, akıl yürütmeleri sağlanabilir. Öğrenciye kazandırılmak istenen değer “neden, nasıl, niçin” bağlamında sorgulanması o değer daha etkili aktarılmasını sağlayabilir (Fidan, 2019, s.218).

Edebî Eser (Literatür) Yöntemi: Değerlerin benimsenip devamlılığında ve geleceğe aktarılmasında yazarların ve şairlerin önemli bir etkisi bulunur (Durukoğlu, Doyumgaç, 2017, s.164). Yazar ve şairlerin oluşturduğu veya anonim olan eserler aracılığı ile çocukların temel dil becerileri geliştirilirken birey olma sorumlulukları da geliştirilebilmektedir (Aytaş, 2006, s.261). Çünkü çocuklar; zıtlıkları, ikilemleri ilk olarak edebî eserlerde tanır ve yaşarlar. Günlük yaşamda

oluşturulan kurallar ve yükümlülükler çocuk için soyut genellemelerden ibaret kalır. Bunların sözlü olarak iletilmesi, dikte edilmesi çocuğun bu kurallardan, değerlerden soğumasına ve uzak durmasına neden olabilmektedir. Bu nedenle doğrunun, yanlışın, ahlaki değerlerin edebî eserde bulunan karakterler üzerinden verilmesi ve olumlu veya olumsuz sonuçlarının bu şekilde çocuğa, edebî eserin içindeki karakterler aracılığıyla yaşatılması daha etkili olmaktadır (Karatay, 2011, s.1445).

Edebî eser yöntemi de bu doğrultuda, öğrencinin yaş ve seviyesine uygun olan masal, hikâye, roman, biyografi, şiir ve diğer bütün edebî türlerin değer aktarımı için kullanılmasıdır. Yaşaroğlu (2019, s.205), yöntemin değerler eğitimi sürecinde uygulanmasını şu şekilde aktarır: Aktarılabilecek değer veya değerler ile ilgili uygun metin veya eser belirlendikten sonra hazırlık çalışmaları yaptırılır. Değerlerin hatırlatılması, harekete geçirilmesi için çeşitli sorular sorulur veya kısa etkinlikler yaptırılabilir. Seçilen metnin genel hatları verildikten sonra metni okumaya geçilir. Bu yöntem sınıf içinde uygulanabileceği gibi seçilen türe göre ders dışında okunup sınıf içinde değerlendirilmesi de yapılabilir. Aynı zamanda “Ahlaki Muhakeme” yaklaşımında ifade edildiği gibi aynı kitap okunarak farklı bakış açılarıyla değerlendirme yapılması da değerlerin kazandırılmasını sağlayabilir.

Servis Öğrenme: Daha çok sosyal sorumluluk projeleri veya buna benzer faaliyetler kapsamında yapılan etkinliklerle yaparak yaşayarak sorumluluk edinme, merhamet, empati vb. değerlerin kazanılmasını sağlamaktadır. Ders dışı vakitler için verilecek görevlerle (çevre temizliği, ev işlerine yardım, yardımlaşma, paylaşma vb.) sosyal sorumluluk bilinci artacak hem de belli değerlerin edinilmesi sağlanacaktır (Yaşaroğlu, 2019, s.205-206). Değerlerin, yaşamın her alanındaki uygulamaların içinde gömülü olduğunu ve günlük iletişim sonucu meydana gelen etkinlikler yoluyla kazanılabileceğini savunan Ülavere ve Tammik (2017, s.143)’in söz konusu ifadeleri doğrultusunda bu şekilde yapılacak etkinliklerle değer aktarımının kalıcı olacağı düşünülmektedir.

İşbirlikli Öğrenme: Öğrencilerin, küçük gruplara ayrılarak çalıştığı ve bu süreçte birbirlerinin öğrenmelerine yardım ettiği öğrenme süreci, işbirlikli öğrenme olarak tanımlanır. Bu şekilde oluşturulmuş sınıflarda, gruplar etkileşimde bulunurken öğretmen de ihtiyaç halinde yardımcı olur. İşbirlikli öğrenmede, gruptaki

öğrenciler hem kendilerini hem de gruptaki tüm bireyleri geliştirmeye yönelik çalışmada bulunurlar. Ayrıca soru sorma, açıklama yapma, örnek verme, eleştirme gibi tek başına yapılamayacak önemli öğrenme yaşantıları grup halinde yapılarak verimli bir öğrenme sağlanır (Açıkgöz, 2006, s.172). Grup olarak bir arada çalışan öğrencilerin; birlik olma, birlikte çalışma, yardımlaşma, dinleme, farklı fikirlerle açık olma, başkalarını dikkate alma, sorumluluk, etkili iletişim, sorun çözme gibi tutum ve davranışları edinmesi de sağlanabilir. Bu süreçte belirlenen herhangi bir değer özellikleri, bireysel ve toplumsal faydaları üzerine grupların fikir alışverişinde bulunmaları sağlanır. Gerekli durumlarda öğretmenin desteğiyle grup çalışmasının sorularla, açıklamalarla, örneklerle, eleştirilerle geniş bir yelpazede sürmesi sağlanır. Sonrasında da sınıf içinde genel bir değerlendirmesi yapılarak değer özümsemesi sağlanabilir.

Tartışma: Öğrencilerin bir olaya, davranışa veya tutuma farklı bakmasını sağladığı gibi kendini ifade etmesini, karar vermesini, farklı fikirleri dinlemesini, başkalarının düşüncelerine saygı duymasını da sağlayarak ilgili değerleri kazandırır. Demokratik bir toplumun gereği olan saygı, hoşgörü gibi değerlerin öğrencilere benimsetilmesi için eğitim sürecinin ilk yıllarından itibaren kullanılmasında fayda görülmektedir. Bu yöntemin; değer analizi, değer açıklama ve ahlaki muhakeme yaklaşımlarında kullanılması daha etkili sonuç alınmasını sağlayabilir (Fidan, 2019, s.219-220). Tartışmanın bir başka boyutu da başkalarıyla etkileşime geçen kişi bir taraftan onlardan bir şeyler öğrenmekte bir taraftan da duyduğu bilgileri kendi bilgileriyle karşılaştırmaktadır. Bu süreçte düşünceler arasında oluşan uyumsuzluk zihinsel çatışmaya dolayısıyla tartışmaya neden olmaktadır. Görülüyor ki bu süreçte, yapılandırıcı yaklaşımın da gereği olarak, yoğun bir zihinsel etkileşim olmaktadır. Neticede sosyal etkileşim sonucu yaşanan bu zihinsel çatışmalar ve tartışmalar üzerinde durulan bilginin aktif olarak zihinde yapılandırılmasını sağlamaktadır (Güneş, 2017, s.312). Bu açıdan da bakıldığında değerler eğitiminde, aktarılmak istenen değer kazandırılmasında tartışmanın önemli bir yeri bulunmaktadır. Tartışmanın amacının dışına çıkmaması için öğretmenin süreci doğru yönetmesinin de katkısı büyüktür.

Beyin Fırtınası: Öğrencilerin normal zamanda söylemedikleri veya söylemeye çekindikleri fikirleri ortaya çıkarmaya yarayan bu teknikte, yeni ve değişik çok sayıda fikir sunulmuş olur. Belirlenen konu ile ilgili, mümkün olduğu kadar çok

fikir ve bu fikirlerle ulaşılan sonuçlar, öneriler değerlendirilerek bir araya getirilir. Değer açıklama ve değer analizi ile birlikte kullanılabilen bu teknik ile öğrencilerin günlük yaşamda karşılaştığı veya karşılaşılabileceği değerler, değerlerle ilgili sorunlar tartışma konusu olarak seçilebilir. Değerler eğitimi sürecinde bu yöntem kullanılırken öğretmenin kendi değerlerini telkin etmekten kaçınması onun yerine öğrencilerin kendi değerlerini, tutum ve davranışları belirlemeleri sağlanmalıdır (Fidan, 2019, s.230-231). Beyin fırtınası, öğrencilerin düşünme süreçlerini geliştirdiği ve çok yönlü ve esnek düşünmeye yönlendirdiği için üzerinde konuşulan konularda çok sayıda ve farklı çözümler üretilebileceğini göstermektedir. Bu şekilde öğrencinin zihin yapısının düzenlenmesine katkıda bulunduğu için yapılandırıcı yaklaşımda öğrencinin öğrenme sürecinde beyin fırtınası tekniğine büyük önem verilir (Güneş, 2017, s.314).

Drama ve Rol Yapma: Oyun; büyüme, gelişme ve öğrenme için temel bir ihtiyaç olarak ifade edilebilir. Çünkü birey, oyun sürecinde eğlenir, güzel vakit geçirir. Oyun aracılığıyla eğlenerek, isteyerek ve bazen farkında olmadan etkili bir öğrenme gerçekleşebilir (Dirik, 2015, s.208). Dramave rol yapma, çocuklar için eğlenceli bir oyun olarak görüldüğü için değerler eğitimi sürecinde kullanılabilir. Saygı, dayanışma, duyarlılık ve yardımseverlik gibi birçok değer; rol oynama, kukla, pandomim, öykü canlandırma vb. drama teknikleri ile aktarılabilir (Fidan, 2019, s.236). Rol yapma, öğrencilerin empati yaparak başka bir kimliğe bürünmesini bu şekilde kendi duygu ve düşüncelerini geliştirmesini, çevrelerini daha duyarlı bir şekilde algılamalarını sağlayacaktır (Beyhan, 2020, s.228).

Problem Çözme Yöntemi: Bu süreçte; aklın düzenli yolları, tümünden gelim, tüme varım ve bunların doğal bir sonucu olarak bilimsel yöntem kullanıldığı için yöntemin temelinde akıl vardır. Tabii bu arada akıl ile birlikte duyu organları ile bilgi toplamaya yardımcı olan gözlem etkinlikleri de önemlidir. Böylece problem çözme süreci akıl ve duyu organlarının birlikte kullanımı ile ilerler. Bireysel ve grup etkinliklerinde kullanılacak olan bu yöntemde öğretmen rehber görevindedir. Öğretmen, eğitim süreci boyunca öğrencileri izler ve ihtiyaç halinde onlara yol gösterir (Dirik, 2015, s.202-204).

Gezi gözlem: Geziler; bilişsel, duyuşsal ve sosyal birçok tutum ve davranışın belirlenen hedefler doğrultusunda öğrenciye kazandırılmasına yardımcı olurken

aynı zamanda gerçek yaşamla etkileşimi de doğrudan sağlamaktadır (Dirik, 2015, s.222). Geziler aracılığıyla, öğrencilerin gözlem yapma ve inceleme yapma fırsatı olur. Gezilerin verimli olabilmesi için önceden resmî izin alınması, öğrenci ve velilerin bilgilendirilmesi, hedefe uygun bir plan yapılması, olabilecek herhangi bir aksaklığa karşı önceden önlem alınması ve gezi sonrasında değerlendirme yapılması gerekir (Fidan, 2019, s.232).

Altı Şapka Düşünme Tekniği: Edward De Bono tarafından geliştirilen teknikte her biri farklı renkte altı şapka ile yaratıcı düşünmenin geliştirilmesi hedeflenir. Anlamları birbirinden farklı olan şapkalar farklı düşünme biçimlerini temsil eder. Bu şekilde şapkayı takan öğrenci o şapkanın rengine ve düşünme biçimine göre düşünür ve konuşur. Şapkaların renklerine göre düşünme biçimleri şu şekildedir: beyaz şapka, tarafsız; kırmızı şapka, duygusal; sarı şapka, iyimser; siyah şapka, kötümser; yeşil şapka, yenilikçi; mavi şapka, serinkanlı özelliklerini temsil eder. Bu teknik aracılığıyla öğrencilerin akıl yürütme ve empati gibi üst düzey düşünme becerileri kullanmalarını sağladığı için değerler eğitimi sürecinde de etkili bir şekilde kullanılabileceği düşünülmektedir (Fidan, 2019, s.228-229).

Konuşma Halkaları: Okunan bir kitap, izlenen bir film veya çizgi film, gerçek bir olay, resim, fotoğraf gibi herhangi bir şeyden hareketle belirlenen değeri merkeze alarak sohbet başlatılır. Sohbet sırasında “Ne hissetmiş olabilir? Sen olsan ne hissederdin? Kimin davranışı doğrudu ve neden?” gibi açık uçlu sorular çeşitlendirilerek düşünmeye teşvik edilir. Her öğrencinin, herhangi bir zorlama olmadan ve baskı hissetmeden, düşüncelerini açıklamak için cesaretlendirilmesi süreci olumlu etkiler (Ertan, 2021, s.145). İlk zamanlar üzerinde rahat konuşulabilecek veya herkesin az çok fikir sahibi olduğu bir değer seçilip üzerine sohbet edilmesi sonraki zamanlarda etkinliği devamlılığını sağlayacaktır.

Değerler eğitimi yaklaşımları; ortaya çıktığı dönem, dönemin şartları, geliştiren kişi, toplumun sosyal ve kültürel yapısına göre şekillenmiştir. Aynı şekilde değerler eğitimi sürecinde uygulanabilecek yöntem ve teknikler de öğrenci, öğretmen, okulun şartları, aile gibi farklı etkenlere göre farklılık gösterebilir. Bu durumda hem yaklaşım hem de uygulanabilecek yöntem ve tekniklerin uygulanması sürecinde söz konusu etkenlerin göz önünde bulundurulması uygulanmasında fayda vardır. Aksi durumda değerler eğitimi, akademik bilgi aktarımının yapıldığı dersler gibi algılanabilir. Bu

şekilde olması hedef kitlenin değer aktarımı sürecindeki etkinlik, çalışma, oyun gibi her türlü faaliyete mesafeli yaklaşmasına neden olacaktır. Eğitim öğretim sürecinde buna benzer aksaklıkların önüne geçmek için değerler eğitimi, tüm sınıflar düzeyinde ve her sınıfta öğretim programında yerini almıştır. Böylece değerler eğitimi çalışmalarının planlı ve sistemli bir şekilde yürütülmesi hedeflenmiştir.

2.2.5. Türkçe Dersi Öğretim Programında Değerler Eğitimi

Millî Eğitim Bakanlığı (2019, s.3), öğretim programının sadece bilgi aktaran bir yapı yerine bireysel farklılıkları dikkate alan, değer ve beceri kazandırma hedefli, sade ve anlaşılır bir yapıda hazırlandığını ifade etmektedir. Ayrıca verilmek istenen kazanımlar, sınıf ve kademe düzeyinde değerler, beceriler ve yetkinlikler perspektifinde bütünlük sağlayan bir bakışla sade bir içeriği barındırmaktadır. Bu şekilde üst bilişsel becerilerin kullanımına yönlendirilen, anlamlı ve kalıcı öğrenmeyi sağlayan, sağlam ve önceki öğrenmelerle ilişkilendirilmiş, diğer disiplinlere ve günlük hayatla değerler, beceriler ve yetkinlikler çerçevesinde bütünleşmiş bir öğretim programları toplamı oluşturulmuştur. Öğretim programlarının amaçlarında da önceki okul döneminde kazandıkları yetkinlikleri geliştirmeleri suretiyle “millî manevi değerleri benimsemiş ve hayat tarzına dönüştürmüş” ifadesine yer verilerek değerlerin edinilmesi ve davranışa yansımaya vurgu yapılmaktadır.

Türkçe dersi öğretim programlarının özel amaçlarında “*Türkçe Dersi Öğretim Programı, öğrencilerin hayat boyu kullanabilecekleri dinleme/izleme, konuşma, okuma ve yazma ilgili dil becerilerini ve zihinsel becerileri kazanmaları, bu becerileri kullanarak kendilerini bireysel ve sosyal yönden geliştirmeleri, etkili iletişim kurmaları, Türkçe sevgisiyle, istek duyarak okuma ve yazma alışkanlığı edinmelerini sağlayacak şekilde bilgi, beceri ve değerleri içeren bir bütünlük içinde yapılandırılmıştır. Türkçe dersi Öğretim Programı; dil becerilerinin ve yeterliliklerinin geliştirilmesini, diğer tüm alanlarda öğrenme, kişisel ve sosyal gelişme ile mesleki becerileri edinmenin ön şartı olarak kabul etmektedir.*” ifadesinin yanı sıra öğrencilerin “*millî, manevi, ahlaki, tarihî, kültürel, sosyal değerlere önem vermelerinin sağlanması, millî duygu ve düşüncelerinin güçlendirilmesi*”nin amaçlandığı (MEB, 2019, s.8) ifade edilmiştir.

2003 yılından beri, öğretim programlarında evrensel ve kültürel değerlere yer veren Millî Eğitim Bakanlığı, yapılandırıcı eğitim anlayışının benimsendiği 2005 yılı

programından itibaren bu hususa daha geniş yer ayırmaya başlamıştır. Özellikle söz konusu programda kişisel ve sosyal değerler vurgusunun yapılması ile aktarılmak istenen değerler çeşitli kazanımlarla da desteklenmiştir. 2006 yılında yayımlanan programda değerlere vurgu yapılmış, aktarılmak istenen değerler tema kazanım ve etkinlikler üzerinden sezdirilmiş ve ders sürecinde işlenecek metinlerin ifade edilen değerlere uygun olması gerektiği belirtilmiştir. Fakat değerler eğitiminin ayrı bir başlık altında ele alınmaması bir eksiklik olarak ifade edilebilir. 2015 yılında yayımlanan program ise öncekinden farklı olarak millî ve manevi değerler haricinde evrensel değerlere de yer vermiştir. 2017 yılında yayımlanan programda önceki programın genel amaçlarında geçen iki cümlede küçük değişiklikler görülmektedir. Bu programda “Erdemler, Millî Kültürümüz, Millî Mücadele ve Atatürk” temaları her sınıf düzeyinde zorunlu tutulmuş ve bu temaların içeriğinde millî ve evrensel değerlerin önceki programlara göre daha yoğun bir şekilde yer aldığı görülmektedir. 2018 yılında yayımlanan programda “Değerlerimiz” başlığının bulunması ve “Kök Değerler”e yer verilmiş olması önceki programlara göre önemli bir farklılık olarak söylenebilir. Aynı zamanda “Öğretim Programlarının Amaçları” başlığı altında sıralanan maddelerde değerlere vurgu yapılmış olması da başka bir farklılık olarak ifade edilebilir. Bu programda değerleri içeren tema ve konu örnekleri önceki programla aynı şekilde devam etmiştir. Değinilen bütün programlarda dil becerileri (dinleme/izleme, konuşma, okuma ve yazma) ile beraber metinler aracılığıyla değer aktarımının da yapılması amaçlanmaktadır (Şahin, 2019, s.36-39). Son olarak yayımlanan 2019 programında değer ve değerler eğitimi 2018 yılında yayımlanan programa benzer bir şekilde yer almıştır. Burada da her sınıf düzeyinde işlenmesi zorunlu temalar ve içerikleri aynı şekilde yer almıştır. Programda, her sınıf düzeyi için 8 temanın işlenmesi öngörülmüş bu temalardan “Erdemler”, “Millî Kültürümüz”, “Millî Mücadele ve Atatürk” zorunlu temalar olarak belirtilmiştir. Bunların dışında verilen temaların seçimi kitap yazarlarının tercihine bırakılmıştır. 2019 Türkçe Öğretim Programında yer alan temalar ve konu içerikleri tablosu aşağıdaki şekilde verilmiştir.

Tablo 1.
Tema ve Konu Örnekleri

Temalar ve Konu Örnekleri
<p>ERDEMLER <i>ahlak, alçak gönüllülük, azim, cömertlik, dayanışma dostluk, dürüstlük, güven, iyilikseverlik, kardeşlik, merhamet, paylaşma, sabır, sadakat, saygı, sevgi, sılayırahim, vefa, vicdanlı olmak, yardımlaşma vb.</i></p>
<p>MİLLÎ KÜLTÜRÜMÜZ <i>aile, bayrak, büyüklerimiz, dinî bayramlar, gelenekler, geleneksel sporlar, insan ilişkileri, kültürel miras, mekanlar, millî bayramlar, şehirlerimiz, sıla, tarihî mekanlar, tarihî şahsiyetler, tarihî eserlerimiz, Türkçe, vakıf kültürü, vatan, yurdumuz vb.</i></p>
<p>MİLLÎ MÜCADELE VE ATATÜRK <i>15 Temmuz, Atatürk, Çanakkale, cesaret, Cumhuriyet, fedakârlık, gazilik, İstiklâl Marşı, kahramanlık, Kut'ül Amare, millî egemenlik, millî irade, millî kimlik, millî mücadele, Sarıkamış Harekâtı, şehitlik, vatanseverlik vb.</i></p>
<p>BİREY VE TOPLUM <i>ana dil, adalet, barış, bireysel farklılıklar, çok dillilik, çok kültürlülük, dayanışma, devlet, dezavantajlı gruplar, empati, eşitlik, farklılıklara saygı, gurbet, haram, hayat becerileri, helal, hukuk, hükümet, iktidar, kardeşlik, kent kültürü, komşuluk ilişkileri, kul hakkı, kültürel farklılıklar, küreselleşme, medeniyet, meslekler, misafirperverlik, selamlaşma, siyaset, sosyal içerme, sosyokültürel farkındalık, toplumsal kurallar, vatandaşlık, zaman yönetimi vb.</i></p>
<p>OKUMA KÜLTÜRÜ <i>bilgi okuryazarlığı, çoklu okuryazarlık, dijital okuryazarlık, dil sevgisi, edebî şahsiyetler, e-kitap, eleştirel okuryazarlık, kitabevi, kitaplar, kütüphaneler, metinler arasılık, okuma alışkanlığı, okuma serüveni, okuma sevgisi, okur kimliği, sözlük kültürü, süreli yayınlar, teknoloji okuryazarlığı, yaratıcı okuma, yazılı kültür, z-kitap, z-kütüphane vb.</i></p>
<p>İLETİŞİM <i>aile iletişimi, bilgi iletişimi, diğer canlılarla iletişim, etkili iletişim, iletişim becerileri, insanlarla iletişim, kitle iletişim araçları, komşuluk, kültürel iletişim, kültürler arası iletişim, medya okuryazarlığı, öğrenci hareketliliği, öğrenci öğretmen iletişimi vb.</i></p>
<p>HAK VE ÖZGÜRLÜKLER <i>bireysel haklar, birinci kuşak haklar, çocuk hakları, demokrasi, din ve vicdan özgürlüğü, düşünce özgürlüğü, eğitim hakkı, engelli hakları, eşitlik, haberleşme özgürlüğü, hakkını savunma, hasta hakları, hayvan hakları, ifade özgürlüğü, ikinci kuşak haklar, inanç hakkı, insan hakları, kişi dokunulmazlığı, merhamet, özel hayatın gizliliği, özgürlükler, seyahat özgürlüğü, temel hak ve özgürlükler, toplumsal cinsiyet adaleti, toplumsal cinsiyet eşitliği, yaşama hakkı vb.</i></p>
<p>KİŞİSEL GELİŞİM <i>başarı, beceri, çalışkanlık, çatışma yöntemi, empati, girişimcilik, karar verme, kendini tanıma, kişilik tipleri, meslek seçimi, motivasyon, öğrenmeyi öğrenme, olumlu düşünme, öz</i></p>

denetim, öz eleştiri, öz güven, öz saygı, sorumluluk, sosyal gelişim, yetenek, yeterlilik, zaman yönetimi vb.

BİLİM VE TEKNOLOJİ

bilim insanları, bilim okuryazarlığı, bilişim okuryazarlığı, etik, girişimcilik, haberleşme, hayal gücü, iletişim, keşif ve icatlar, matematik okuryazarlığı, merak duygusu, olay, olgu, patent, sosyal medya, tasarım, teknoloji, telif, ulaşım, yenilikçilik vb.

SAĞLIK VE SPOR

adil oyun, beden eğitimi, beden sağlığı, beslenme, centilmenlik, dengeli beslenme, hareketlilik, hastalıklardan korunma, ilaç kullanımı, ilk yardım, öz bakım, ruh sağlığı, sağlıklı beslenme, sağlıklı yaşam, spor kültürü, sportmenlik, temizlik, uyku vb.

ZAMAN VE MEKÂN

çevremiz, evimiz, geçmiş şimdi gelecek, gezginler, odamız, okulumuz, şehirler, sınıfımız, ülkeler vb.

DUYGULAR

bağışlama, beğenme, duygu yönetimi, heyecan, kaygı, kıskançlık, korku, mutluluk, özlem, sevgi, sitem, takdir etme, umut, üzüntü, veda, yalnızlık vb.

DOĞA VE EVREN

bitkiler, canlılar, çevre, çevrenin korunması, doğa, doğa olayları, doğal afetler, dünya, evren, gece, gezegenler, gündüz, hayvanlar, iklim, kar, manzaralar, mevsimler, renkler, uzay, yağmur, yeryüzü, yıldızlar, zaman bilinci vb.

SANAT

afiş, bale, cilt, söz sanatları, ebru, edebiyat, estetik, estetik duyarlılık, festival, fotoğraf, gala, geleneksel sanatlar, gölge oyunu, grafik, grafiti, heykel, mimari, minyatür, müzik, opera, özgünlük, pandomim, peyzaj, resim, seramik, sinema, tezhip, tiyatro, yenilikçi düşünme vb.

VATANDAŞLIK

adalet, alın teri, çalışma, emek, eşitlik, göç, göçmenlik, görev bilinci, hukukun üstünlüğü, iş birliği, mültecilik, özgürlük, paylaşma, sorumluluk, üretme, vergi bilinci vb.

ÇOCUK DÜNYASI

çocuk kültürü, çocuk müzesi, dijital oyunlar, eğlence, geleneksel çocuk oyunları, hayal, hobiler, keşif, lunapark, mizah, okul, oyun, oyuncak, rüya, sokak oyunları vb.

(MEB, 2019, s.15-16)

2.2.6. Kök Değerler

Millî Eğitim Bakanlığı, 18 Temmuz 2017 tarihinde “Müfredatta Yenileme ve Değişiklik Çalışmalarımız Üzerine” başlıklı basın toplantısı metninde yenilenen müfredatın öncekilerden farkını, değerler ve değerler eğitiminin yeni müfredatın ana odağını oluşturması olarak açıklarmıştır. Bu doğrultuda, çeşitli tutum ve davranışlarla

da ilişkilendirilerek değerler, 10 ana başlık altında toplanmıştır. Millî, manevi ve evrensel değerlerden oluşan ve “Kök Değer” olarak adlandırılan bu 10 değer, kazanımlarla ilişkilendirilecek şekilde öğrencilere aktarılması hedeflenmiştir. Devamında aşağıdaki açıklamaya yer verilmiştir (MEB, 2017, s.7):

- Değer eğitiminin bütün eğitimin nihai gayesi ve ruhu olduğu, ayrı bir müfredat veya konu/öğrenme alanı olarak görülmemesi gerektiği, bu bakımdan okullar ve öğretmenlerin değerleri müfredatların bütünleyici bir parçası (mütemmim cüzü) olarak ele alması ve uygun yaklaşımları kullanarak öğrencilerine kazandırması,
- değerlerin yalnızca müfredatlarda yer alan lafızlar olmaktan çıkarılması, öğrencilere okul içinde ve dışında değerleri pratiğe dönüştürmeleri için uygun ve etkili fırsatlar sağlanması,
- değerlerin anlamlı ve kalıcı olması için öğrencilere kazanımların içerik boyutu (konu) ile ilişkilendirilerek ve konu anlatımından ziyade öğrencilerin akıl yürütme, sorgulama, araştırma, yorum yapma, bağlantı kurma ve değerlendirme becerilerini kullanabilecekleri drama, rol oynama vb. çalışmalarla aktarılması,
- öğrencilerin kendilerini güvende hissedecekleri, destekleyici, toplum bilincini geliştiren, karşılıklı sevgi ve saygıya dayanan bir sınıf ortamı oluşturulması,
- değerlerin aktarılmasının sadece sınıf veya okul ortamı ile sınırlı kalmaması, okul-aile iş birliğinin sağlanması gerekliliği vurgulanmıştır.

Açıklamada, müfredatlar aracılığıyla aktarılması hedeflenen kök değerler şu şekilde sıralanmıştır: adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik, yardımseverlik. Ayrıca müfredat aracılığıyla değerlere verilen önemi ve kök değer belirleme zorunluluğu da şu ifadelerle dile getirilmiştir:

Toplumların teknoloji çağından bilgi çağına doğru geçmesiyle son yıllarda meydana gelen bilimsel, teknolojik, sosyal değişim ve gelişmeler ekseninde toplumun geleceğin üyelerinden beklentileri de farklılaşmıştır. Bu gelişme ve ilerlemeler öğrencilere temel bilgi ve becerilerin yanı sıra eleştirel düşünme, özgün düşünme, araştırma yapma, sorun çözme gibi bilişsel; toplumsal ve kültürel katılım, girişimcilik, iletişim kurma, empati kurma gibi sosyal; öz denetim, öz güven, kararlılık, liderlik gibi kişisel yeterlilik ve becerilerin kazandırılmasını zorunlu kılmaktadır (MEB, 2017, s.8).

Türkçe Öğretim Programında kök değerlerin listesi verilmiş fakat değerlerin hangi tutum ve davranışla ilişkili olduğu bilgisi verilmemiştir. Kök değerlerin ilişkili olduğu tutum ve davranışlar temalar ve temalardaki konu örnekleri bağlamından

hareketle ortaya konabilir. Fakat Millî Eğitim Bakanlığının yukarıda değinilen basın toplantısı metninde kök değerlerin hangi tutum ve davranışlarla ilişkili olduğu listelenmiştir. Burada verilen tutum ve davranışlar haricinde kök değerle ilişkilendirilebilecek farklı tutum ve davranışlar da geliştirilebilir. Kök değerlerle ilgili tutum ve davranışların programda belirtilmemiş olması söz konusu tutum ve davranışları sınırlandırmaktan da kurtarmıştır. Böylece tema ve temaların içeriğindeki konulardan hareketle tutum ve davranışların daha da çeşitlendirilebileceğinin önü açıldığı düşünülmektedir. Millî Eğitim Bakanlığı, “Müfredatta Yenileme ve Değişiklik Çalışmalarımız Üzerine” konulu basın toplantısı metninde, kök değerleri ve değerlerle ilişkili bazı tutum ve davranışları aşağıdaki şekilde vermiştir:

Tablo 2.
Kök Değerler ve Değerlerle İlişkili Tutum ve Davranışlar

Kök Değer	Değerle İlişkili Bazı Tutum ve Davranışlar
1. Adalet:	<i>Adil olma, eşit davranma, paylaşma...</i>
2. Dostluk:	<i>Diğerkâmlık, güven duyma, anlayışlı olma, dayanışma, sadık olma, vefalı olma, yardımlaşma...</i>
3. Dürüstlük:	<i>Açık ve anlaşılır olma, doğru sözlü olma, güvenilir olma, sözünde durma...</i>
4. Öz denetim:	<i>Davranışlarını kontrol etme, davranışlarının sorumluluğunu üstlenme, öz güven sahibi olma, gerektiğinde özür dileme...</i>
5. Sabır:	<i>Azimli olma, tahammül etme, beklemeyi bilme...</i>
6. Saygı:	<i>Alçakgönüllü olma, başkalarına kendine davranılmasını istediği şekilde davranma, diğer insanların kişiliklerine değer verme, muhatabının konumunu, özelliklerini ve durumunu gözetme...</i>
7. Sevgi:	<i>Aile birliğine önem verme, fedakârlık yapma, güven duyma, merhametli olma, vefalı olma...</i>
8. Sorumluluk:	<i>Kendine, çevresine, vatanına, ailesine karşı sorumlu olma; sözünde durma, tutarlı ve güvenilir olma, davranışlarının sonuçlarını üstlenme...</i>
9. Vatanseverlik:	<i>Çalışkan olma, dayanışma, kurallara ve kanunlara uyma, sadık olma, tarihsel ve doğal mirasa duyarlı olma, toplumu önemseme...</i>

- 10. Yardımseverlik:** *Cömert olma, işbirliği yapma, merhametli olma, misafirperver olma, paylaşma...*

(MEB, 2017, s.24)

Tablo 2’de ifade edilen kök değerler ve bu değerlerle ilişkili olarak verilen tutum ve davranışların öğrencilere aktarımında masal türünün etkili olduğu düşünülmektedir. Özellikle genel görgü ve kurallarla ters düşmeyen, bireyi iyiye ve doğruya sevkeden kişi ve karakterlerin bulunduğu anlatıların tercih edilmesi önemli görülmektedir. Bunun yanı sıra çocukların yaş ve ilgilerine uygun olarak seçilen ve onların hayal dünyalarını renklendiren, merak duygularını harekete geçiren, ufuklarını açan ve yeni maceralara yönlendiren (Tuğluk, Ciğa, 2018, s.20-21) anlatıların seçilmesi uygun görülmektedir. İfade edilen özelliklerin masal türünde olduğu düşünüldüğünde masal türünden, kök değer ve bu değerlerle ilişkili olarak belirtilen tutum ve davranışları aktarmada faydalanılabileceğini ortaya koymaktadır.

2.3. Masal

Çoğu kimsenin ninnilerden sonra muhatap olduğu, henüz çevresini yeni yeni algılamaya başladığı dönemlerde zevkle dinlediği masallar, içerisinde gizlenmiş ve her seferinde insanı farklı bir şekilde etkileyen sırlarla dolu bir dünyadır. Bu dünyada ustalıkla işlenmiş bir kurgu, çoğu kimsenin doğrudan veremeyeceği dersleri içeren yoğun bir anlam bulunmaktadır. İdeal bir dünya oluşturularak insanın yaradılışındaki güzelliği göz önüne getiren masallar, belki de bu özellikleri nedeniyle her yaşta dinleyicinin ve okuyucunun ilgisini çekmeyi başarmıştır.

2.3.1. Masalın Tanımı ve Yapısı

Masal, sözlükte “Genellikle halkın yarattığı, ağızdan ağza, kuşaktan kuşağa sürüp gelen, çoğunlukla insanların veya tanrıların başından geçen, olağan dışı olayları anlatan hikâye; Öğüt verici, ahlak dersi veren alegorik eser.” (Türkçe Sözlük, 1998, s.1510); “Çocuklara anlatılan hikâye; inanılmayacak hikâye” (Parlatır, 2017, s.1016); “olağanüstü olaylarla süslenmiş ilgi çekici öykü.” (Demiray, 1988, s.602); “Düzyazı biçiminde söylenmiş, dinsel ve büyüsel inançlardan ve törelerden bağımsız, bütünüyle düş ürünü olan, gerçeklerle ilgisi bulunmayan olağanüstü kişi, olay ve motiflerle

bezenmiş kısa, birçoğu anonim anlatı türü.” (Renkli Resimli Ansiklopedik Büyük Sözlük, s.1474); “Olağanüstü olaylara, doğüstü varlıklara yer veren, tümüyle düşürünü, çoğunlukla belirli olmayan bir zamanda ve yerde geçen, genellikle ağızdan ağıza aktarılarak sürüp giden bir anlatı türü.” (Dictionnaire Larousse, 1994, s.1605) olarak açıklanmıştır.

Sözlük haricindeki bazı kaynaklarda aşağıdaki tanımlar tespit edilmiştir:

“Nesirle söylenmiş, dinlik ve büyüklük inanışlardan ve törelerden bağımsız, tamamiyle hayal ürünü, gerçekle ilgisiz ve anlattıklarına inandırmak iddiası olmayan, kısa bir anlatı” (Boratav, 1969, s.80).

“Olayların geçtiği yer ve zamanı belli olmayan, peri, dev, cin, ejderha, Arap bacı vb. gibi kahramanları belirli kişileri temsil etmeyen hikâye” (Tezel, 1997, s.X).

“Kahramanlarından bazıları hayvanlar ve tabiatüstü varlıklar olan, olayları masal ülkesinde cereyan eden, hayal mahsulü olduğu halde dinleyenleri inandırabilen bir sözlü anlatım türü” (Sakaoğlu, 1999, s.2).

Elçin (2001, s.368), “bilinmeyen bir yerde, bilinmeyen şahıslara ve varlıklara ait hadiselerin macerası, hikâyesi” olarak tanımlar ve masalın anonim halk edebiyatının en yaygın ürünlerinden biri olduğunu ifade eder.

“Gerçek dışı (olağanüstü) olaylarla süslü, gerçekdışı kişilerin başından geçen, zaman ve mekân (yer) kavramları belli olmayan hikâyelere masal denir.” (Korkmaz, Ercilasun, Gülensoy, Parlatır, Zülfikar, Birinci, 2015, s.439).

“Belirleyici özelliği “gerçek olduğuna inanılmaması” olan ve kalıplaşmış bir anlatım tekniğiyle anlatılan bu anlatılara masal (folktale) adı verilir.” (Çobanoğlu, 2028, s.131).

“Kahramanlarının olağanüstü donanımlara sahip olduğu, zaman ve mekân kavramlarının belirsiz anlatıldığı, iyilerin kazanıp kötülerin cezalandırıldığı, başlangıç, bitiş ve ara formellerin kullanıldığı, hacim olarak fazla uzun olmayan, içerisinde ince bir halk mantığını barındıran mensur ve sözlü halk edebiyatı ürünleridir.” (Sezer, 2010, s.18).

Folklor ürünü olabileceği gibi bazen de sanatçılar tarafından yazılabilen masallar (Demiray, 1988, s.602), süslü anlatım üslubu ile eğlendirmeyi amaçlamaktadır (Sakaoğlu, 1999, s.139). Her ne kadar da gerçeküstü olay ve kişilerle farklı bir dünya gibi görünse de masallar konusunu gerçek yaşamdan alır ve merkezde insanoğlu yer alır. Kötüler cezalandırılır, iyiler ödüllendirilir, olaylar mutlu sonla biter. Bu ve benzeri özellikler ile ifade edilmek istenen anlam, çıkarılması gereken ders hep gerçek yaşamla ilgilidir. (Ekici, 2015, s.211). Özetle masal, genellikle olağanüstü olayları konu edinen tekerleme ile başlayıp ve tekerleme ile biten anlatılardır. Masallarda “bir zamanlar bir yerde”, “vaktiyle memleketin birinde” gibi ifadelerle olayın geçtiği yer ve zaman net olarak belirtilmez. Masalda geçen kahramanlar da olağanüstü güçlere sahip kişiler veya cin, peri, cadı gibi gerçek hayatta karşılığı olmayan varlıklar olabilmektedir.

Masalların yapısına bakıldığında olay, kişi, biçim, dil, yer ve zaman gibi masalı oluşturan öğelerin kendine has bazı özelliklere sahip olduğu görülmektedir. Yukarıda da ifade edildiği gibi masalarda gerçek hayatta olmayan, olağanüstü olaylar anlatılmaktadır. Gerçekçi masalarda ise gerçek hayatta karşılaşılabilecek olaylar olabilmektedir.

Masalarda bulunan kişiler; insan, hayvan, hayali varlıklar veya nesnelere gibi çeşitlilik gösterebilmektedir. Masallardaki insanlar; kral, padişah, vezir, vali gibi ülkenin veya şehrin yöneticileri olabildiği gibi tacir, esnaf, pazarcı, hamal, işsiz, zengin fakir gibi halkın her kesiminden herhangi biri veya birileri de olabilmektedir. Ayrıca insan dışındaki varlıkların konuşma, yardım etme gibi ya insana özgü özellikler taşıdığı ya da bunlara ek olarak olağan üstü güçlere sahip olduğu görülmektedir.

“Bir zamanlar, vaktiyle, evvel zaman içinde” gibi ifadeler kullanılarak anlatılan masalda, zaman da belli değildir. Belirtilen ifadelerin yanı sıra bazen masaldaki zamanı ifade etmek için mevsim özellikleri (çok sıcak bir yaz gününde, soğuk bir kış günü vb.) de ifade edilir fakat burada da yine masalın geçtiği zaman belli değildir.

Masalların geçtiği yerler genellikle hayali yerlerdir. Ülkenin/memleketin birinde, vaktiyle bir şehirde gibi ifadelerle olayın geçtiği yer anlatılır. Binbir Gece Masallarında olduğu gibi bazen de dünyada var olan bir ülke veya şehir ismi verilir (Bağdat, Şam, Diyarbakır vb.) ama yine de olayda olağanüstülükler görülebilir ve olay yine masalın kendine has coğrafyasında geçer. Yani verilen ülke, şehir isimleri masalı gerçek hayata bağlamaz. Boratav (2007, s.16), masalarda isimleri verilen şehirlerin,

ülkelerin aslında anlatılanlarla herhangi bir ilişkisi düşünülmecek yerler olduğunu ve İstanbul, Halep gibi şehir isimlerinin de sadece “bir büyük şehir...” anlamını vermek için kullanıldığını ifade etmiştir.

Masalların dil özelliğine bakıldığında da ortak özellik taşıdıkları görülmektedir. Masal anlatımında genellikle duyulan geçmiş zaman (*Zamanın birinde koyunlarını çok iyi gözetten bir çoban varmış. Hırsızın biri bu Çoban'ın koyunlarını çalmak istermiş; ama bir türlü fırsat bulamazmış...*), bilinen geçmiş zaman (*Hızla giderken yolda bir aslan yavrusu ile karşılaştım. Bana niçin öyle gittiğimi sordu.*), veya geniş zaman (*Böylece artık sadece Şevâhî'den alınacak öçlerinin kaldığını söylerler. Rûmzân, Şevâhî'ye bir mektup gönderir.*) kipleriyle anlatım yapıldığı görülmektedir. Bunun yanı sıra masallarda halkın kullandığı oldukça sade bir dil kullanılır.

Yukarıda ifade edilen özelliklere göre şekillenen masal üç bölümden oluşmaktadır (Çılgın, 2007, s.100-101; Kıbrıs, 2002, s.43-44):

- a. **Giriş (Döşeme) Bölümü:** Masalın başlangıç kısmında yer alır ve dikkat çekici tekerlemelerden oluşan bölümdür. Çeşitli komik ifadelerin, zıtlıkların söz ustalığıyla birleşerek ifade edilmesidir. Özellikle çocuk yaştakiler için çok eğlenceli bir bölüm olduğu için onların masal olan ilgisini de artırmaktadır.
- b. **Gelişme (Gövde) Bölümü:** Masalın en uzun bölümüdür çünkü bu bölümde masalı oluşturan ana olay ve ana olayla ilgili ayrıntılar aktarılır. İlk bölümde giriş mahiyetinde verilen tekerlemeden sonra “*Vaktiyle memleketin birinde*”, “*Evvel zaman içinde*” gibi söz açıcı ifadelerle anlatıma başlanır. Devamında da heyecan verici olaylarla okuyucunun veya dinleyicinin dikkati diri tutulur.
- c. **Sonuç Bölümü:** “*Onlar ermiş muradına biz çıkalım kerevetine*”, “*Gökten uç elma düşmüş...*” gibi tekerlemelerle masalın bitirildiği bölümdür. Bu bölümde önceki bölümde doruğa çıkmış olan merak unsuru yatışmış olur. Masal türünün bir özelliği olarak iyiler kazanır, kötüler kaybeder bir nevi “mutlu son”la masal tamamlanmış olur.

Masallar; ait oldukları toplumun, coğrafyanın, kültürün, inancın özelliklerini taşırlar. İşledikleri konularla o toplumun kültürünü, inancını, sosyal yaşantısını nesilden nesile aktarırlar. Masallar, bu bakış açısıyla incelendiğinde işledikleri konular ve

verdikleri mesajlar bakımından bazı sınıflandırmalar yapma ihtiyacı doğmuştur. Bu doğrultuda farklı masal araştırmacıları farklı tasnifler ortaya koymuşlardır.

Masal kahramanları, olay veya masalın içinden karakteristik bir olay üzerinden ilk tasnifi Aarne yapmıştır. Sakaoğlu (2007, s.11-12), Aarne'nin tasnifini özetle şu şekilde aktarmaktadır:

1. *Hayvan masalları*
2. *Asil masallar*
3. *Fıkralar*

Halkbilim uzmanı Propp (2020, s.10), masalın yapısını incelediği “Masalın Biçimbilimi” adlı kitabında Wundt'un tasnifini şu şekilde aktarır:

1. *Mitolojik fabl-masallar*
2. *Katıksız olağanüstü masallar*
3. *Biyolojik masallar ve fabllar*
4. *Katıksız hayvan fablları*
5. *Soy sop masalları*
6. *Gülmeceli masallar ve fabllar*
7. *Ahlak fablları*

Propp, bu sınıflandırmanın öncekilerden daha geniş olduğunu belirtmekle beraber yedi maddenin beşinde fabl olmasını, fabl ifadesinden tam olarak ne kastedildiğinin belli olmaması, “Gülmeceli” sözcüğünün hem kahramanlık hem de güldürü açısından ele alınabilecek olması gibi nedenlerle tasnifi eleştirmektedir.

Türk masallarının tasnifini ilk defa Pertev Naili Boratav ve Wolfram Eberhard yapmışlardır. Günay (1975, s.21), söz konusu çalışmada Türk Masal Kataloğu bünyesinde 378 Türk masal tipi tespitinin yapıldığını ve tespit edilen bu tiplerin 23 başlıkta sıralandığını aktarmıştır. Buna göre başlıklar şu şekilde verilmiştir:

- A. *Hayvan masalları (22 tip)*
- B. *Hayvan ve insanın beraber rol aldıkları masallar (11 tip)*
- C. *Masal kahramanlarına bir ruhun veya bir hayvanın yardım ettiği masallar (49 tip)*
- D. *Tabiatüstü bir ruh veya bir hayvanla evlenme konusunu işleyen masallar (27 tip)*
- E. *İyi bir ruhla veya evliyalarla birlikte yaşamayı konu alan masallar (13 tip)*
- F. *İnsanların kaderinin önceden yazıldığını ve değişmeyeceği konusunu işleyen masallar (20 tip)*
- G. *Rüyaları konu alan masallar (3 tip)*
- H. *Kötü ruhlarla birlikte yaşamayı işleyen masallar (23 tip)*
- İ. *Sihirbazları konu alan masallar (16 tip)*
- J. *Genç kızın sevgili bulmasını konu edinen masallar (25 tip)*
- K. *Erkek kahramanın sevgili bulmasını konu edinen masallar (25 tip)*

- L. Fakir kızın zengin bir erkekle evlenmesini konu alan masallar (17 tip)
- M. Kıskançlık ve iftira konusunu işleyen masallar (17 tip)
- N. Hor görülen kocaların kahraman olduğu masallar (3 tip)
- O. Zina ve baştan çıkarmayı konu alan masallar (22 tip)
- P. Acayip olaylar ve acayip icraatı konu alan masallar (8 tip)
- Q. Acayip davaları konu alan masallar (13 tip)
- R. Realist masallar (9 tip)
- S. Acayip tesadüfleri konu olarak işleyen masallar (6 tip)
- T. Komik olayları konu alan masallar (6 tip)
- U. Aptal ve tembel kadın veya erkekleri konu alan masallar (16 tip)
- V. Hırsızlık ve dedektiflik konularını işleyen masallar (11 tip)
- W. Akıllı, hilekâr veya cimri kahramanları konu alan masallar (29 tip)

Yavuz (2013, s.13), çalışmasında temel aldığı Uluslararası Masal Kataloğu sınıflandırmasını şu şekilde ifade etmiştir:

1. Olağanüstü Masallar
 - a. Cin Peri Masalları
 - b. Olağanüstü Güçlere Sahip İnsan Masalları
 - c. Sihir Büyü Masalları
 - d. Dev Cadı Canavar Masalları
2. Gerçekçi Masallar
 - a. Padişah Sultan Şehzade Prenses Vezir Masalları
 - b. Zengin Tüccar Ağa Bey Masalları
 - c. Sıradan ve Yoksul İnsan Masalları
3. Hayvan Masalları
4. Deyimler ve Atasözlerini Konu Alan Masallar

Yapılan tasnifler incelendiğinde masallardaki kişiler, olaylar, olayların geçtiği yerler değişse bile karakter veya olay üzerinden aktarılan eylem benzerlik göstermektedir. Yine bazı masallar, tasnifteki maddelerden birkaçına uyabilmektedir bu durumda belirgin olan madde tercih edilmektedir. Yukarıda, masal çalışmalarının nasıl ve neye göre tasnif edildiği ile ilgili fikir oluşturması için örnek mahiyetinde dört tane masal tasnifi verilmiştir. İfade edilenler haricinde yerli ve yabancı alan uzmanları tarafından pek çok masal tasnifi bulunmaktadır.

2.3.2. Masal Türleri ve Özellikleri

Kıbrıs (2002, s.41-42), masalların yapılış ve çıkış kaynaklarına göre ikiye ayırdığını belirtir. Buna göre ilki; toplumsal hafızanın ürünü olarak halkın oluşturduğu ve folklorik özellik taşıyan masallar, “*Halk geleneğiyle oluşmuş folklorik nitelikli masallar (Halk masalları)*” olarak adlandırılmıştır. Bu masallar, içinden çıktıkları toplumun gelenek ve göreneklerini, sosyal yaşantı ve tarihi geçmişleri ile ilgili izler

barındırır. Söyleyeni belli olmayan bu masallar, oldukça sade bir anlatım ve yerel ağız özelliklerini barındırır. İkinci masal türünün ise çocuk edebiyatına olan ilgi ve uğraşın gün geçtikçe artmasıyla ortaya çıkan “*Yapay nitelikli –yazınsal- masallar*” olduğu ifade edilmiştir. Buna göre özellikle çocuk edebiyatının önemini kavramış kişilerin veya eğitimci yazarların çocuklara alternatif ve faydalı eserler oluşturmak amacıyla halk masallarından esinlenerek yazdıkları masallar bu gruptadır.

İster halk masalı olsun ister yapay nitelikli olsun masallar, ana karakterlerin durumu ve ele alınan konulara göre olağanüstü masallar, hayvan masalları, güldürücü masallar, gerçekçi masallar ve zincirleme masallar olarak türlere ayrılabilirler. Bu türlere bir önceki başlık altında verilen masal sınıflandırmalarının her bir maddesi de eklenebilir. Fakat genel olarak kabul gören ve çok karşılaşılan masal türleri aşağıdaki gibi özetlenebilir.

Olağanüstü Masallar: Yapılan masal tanımlarında yerini bulan masal türüdür. Genel olarak gerçek hayatta karşılaşılamayacak olaylar, kişiler, varlıklar ve yerler bulunur. Her ne kadar olağanüstülükler bulunsun da buradaki kişi, varlık, yer ve olayların gerçek hayatla bir ilişkisi bulunmaktadır (Aslışen, 2019, s.100).

Hayvan Masalları: Bu masalarda, adından da anlaşılacağı üzere, olay hayvanlar üzerinden anlatılmaktadır yani karakterleri hayvanlardan oluşur. Masalarda sık görülen başlama bölümü tekerlemeleri burada görülmez. Hatta orta bölüm ve son bölümdeki tekerlemelere de yer verilmeyebilir. Burada hayvanlar, insanlar gibi sosyal hayatın içindeymiş gibi verilerek aslında insanlara mesaj veriliyor. Hayvan masallarının en belirgin özelliği ders verici olması ve insanları düşünmeye sevk etmesidir (Güleç, 1988, s.70; Bilkan, 2009, s.20).

Güldürücü (Komik) Masallar: Diğer türdeki masallara göre daha kısadırlar. Fakat güldürücü özellikler taşıdığı için eğlenceli masallardır. Günlük yaşamın içindeki her konuya değinilir fakat bazen müstehcen konuların da konu edildiği görülmektedir. Bu nedenle çocuklar için uygun masallar değildir (Bilkan, 2009, s.22).

Gerçekçi Masallar: İçerisinde masal türünün genel özelliklerini barındırır da olaylar ve kişiler gerçek yaşamdan kopuk değildir. Bu tür masalarda yine padişah, vezir, tüccar, zengin, fakir, köylü vb. kişiler bulunur fakat bu kişilerin başından geçenler

ve olaylara verdikleri tepkiler gerçek yaşamda karşılaşılabilecek olay ve tepkilerdir (Güleç, 1988, s.72; Bilkan, 2009, s.21).

Zincirleme Masallar: Burada birden fazla olay mantıklı bir sıra ile zincirin halkaları gibi birbirine bağlanarak anlatılır. Birden fazla olay olsa da anlatımın çok uzatılmadığı bu masal türünde kahramanlar genellikle hayvanlardan oluşur (Bilkan, 2009, s.23).

2.3.3. Masal ve Çocuk Edebiyatı

Masal, çocuk edebiyatı kapsamında en çok ilgi gören türlerin başında gelmektedir. Bu alanda yerini bulan masallara bakıldığında geçmişten günümüze sözlü gelenekle gelen ve söyleyeni veya yazarı belli olmayan masalların yanı sıra bazı yazarlar tarafından oluşturulmuş masalların çokluğu da dikkat çekmektedir. Çocuklara yönelik hazırlanmış bu kadar çok masalın olması da bu ilgiyi doğrular niteliktedir.

Günümüzde çocuk edebiyatı kapsamında kabul edilen ve yukarıda ifade edildiği gibi çok ilgi gören masal türü aslında ilk olarak yetişkin bireyler için oluşturulmuş bir türdür. Masallardaki müstehcen ifadeler, korku ve şiddet içeren unsurlar bunun kanıtı olarak gösterilebilir. Sonraları, çocuklar üzerinde oluşturabilecekleri olumsuz etkiler düşünülmeden, çocuklara da anlatılmıştır. Bu durum “çocuk edebiyatı” kavramının ortaya çıkması, kabul edilmesi ve bu alanda çalışmalar yapılmasına kadar devam etmiştir. Çocuk edebiyatı bağımsız bir alan olarak kabul gördükten sonra, diğer türlerde olduğu gibi, masalarda da çocuk gerçekliği göz önünde bulundurularak bazı düzenlemelere gidilmiştir. Şimşek (2019, s.306) de bu düşünceye paralel olarak masalların ilk zamanlar yetişkinlerin birbirine anlattıkları fantezilerden oluştuğunu sonrasında çocukların ilgisini çektiğini belirtmiştir. 17.yy'dan sonra etiğin ve pedagojinin süzgecinden geçirilen masalların çocuklara uygun bir hale dönüştürüldüğünü ifade etmiştir.

Böylece masallar çocuk edebiyatı için vazgeçilmez bir tür olmuş ve çocuklar da masal türünü daha çok sevmişlerdir. Özünel (2011, s.61), günümüz çocuk edebiyatının ulaştığı başarıda masalların büyük bir etkisinin olduğunu söyler. Özellikle çocuk edebiyatının ilk türlerinin masaldan beslenerek oluşması ve yine günümüz çizgi film endüstrisinin de ilk kaynağının masallar olmasının bunda etkisinin olduğu ifade edilmiştir.

Çocuğun sosyal yaşamdaki varlığının yanı sıra kendi iç âleminde, hayal dünyasında da oluşturduğu bir âlemi bulunur. Masallar, çocuğun hayal dünyalarının yansımaları olduğu için de çocuğa yönelik uygun bir türdür. Bu durumda her ne kadar ilk olarak yetişkinler için oluşturulmuş olsalar bile masalların, artık çocuk edebiyatının önemli bir unsuru olduğu ifade edilebilir. Bu doğrultuda Tezel (1997, s.XXI) de masalların çocukların ilgisini ve dikkatini çok çektiğini ifade eder. Ayrıca masalların içerisinde bulunan olumsuz unsurların atılıp açık bir anlatım, basit ve kısa cümlelerle oluşturulmuş aynı zamanda çocukların hayal dünyasına hitap edecek ve hayal dünyalarını zenginleştirecek olumlu unsurların eklenmesiyle hazırlanacak masalların, çocuk edebiyatına büyük katkı sunacağını belirtmiştir. Bu şekilde zaten birbiri ile çok sıkı irtibatlı olan masal ve çocuk edebiyatı ilişkisi daha da sağlamlaştırılmış olur. Bu da masalın çocuk edebiyatının önemli bir unsuru olduğu gerçeğini ortaya koymaktadır.

Kasımoğlu (2017a, s.1), masalla çocuk arasındaki ilişkinin çocuğun doğumuyla başladığını belirtip şöyle devam eder:

“Yeni doğan bir bebek karnını doyuracak ve ona yaşam şansı tanıyacak sütü annesinin göğüslerinden elde etmektedir. Anne, göğüs ve bebek arasındaki bu bağlantı bebeğin fiziksel olarak hayatta kalması için bir gerekliliktir. Ancak bebeğin içinde doğduğu toplumun kültürel, sosyal ya da toplumsal verilerini öğrenmesi ve ruhsal açıdan beslenmesi için gerekli olan bağlantı anne, kulak ve bebek arasındaki ilişki ile sağlanmaktadır. Anne sütü ile masallar arasındaki bir başka ortak nokta ise sütün annenin beslendiği besinlerle oluşmasına benzer şekilde masalların da toplumun beslendiği maddi, manevi besinlerle (kültürel, sosyal, toplumsal, ekonomik gibi) oluştuğudur. İçeriğini bebeğin anlayış yaşı (farkındalığı) doğrultusunda hayvanların, çeşitli olağanüstü yaratıkların, perilerin ya da insanların oluşturduğu bu veriler bebek tarafından kulaklarıyla algılanmaktadır. Bebek bir nevi, kulaklarıyla gördüğü masallar aracılığıyla içinde yaşadığı dünyaya adapte olmaya çalışmakta, adeta ‘dünyacılık’ oynamaktadır.”

Burada, masalın bebeklikten başlayarak çocukların yaşamında olduğu ve çocuklar için bir ihtiyaç olduğu vurgulanmaktadır. Bu açıdan bakıldığında masalların çocuk edebiyatı kapsamında ne kadar önemli bir yer tuttuğu aynı zamanda masalın eğitim sürecindeki yeri ve önemi de ortaya çıkmaktadır.

2.3.4. Masalın Eğitimdeki Yeri ve Önemi

Masalın tanımında bulunan “gerçek hayatta karşılaşılamayacak olağanüstü olaylar, olağanüstü kahramanlar ve hayali bir dünya” gibi ifadeler her ne kadar ütopyik

bir dünya kurgusu vadetse de aslında gerçek yaşamın kendisini sunar. Çünkü masal aracılığıyla aktarılan mutluluklar, başarılar, engelleri aşma, zorluklar, zorbalıklar yaşamın içinde zaten var olan durumlardır. Böylece çocuğun, masallar aracılığıyla yaşamın kendisiyle tanışıp her duruma hazırlıklı olması sağlanmış olur ki bu da masalların; eğitici, yol gösterici ve hayata hazırlayıcı özelliklerini harekete geçirmektedir. Masalın önemli bir özelliği de henüz ilk çocukluktan itibaren çocuğun hayatına girmesidir. Böylece aile ortamında başlayıp okul ve sosyal çevrede devam eden eğitim süreci, masalla da desteklenerek hem daha verimli hem daha eğlenceli bir hal alır.

Yavuz (2013, s.14), masalın gerçek yaşamla ilişkisini vurgulamak için çocukların eğitim sürecinde belli aralıklarla girmek zorunda kaldıkları sınavlara hazırlanırken yaşadıkları zorlukları, başarılı olunca ulaştıkları mutlu sonu, iş ortamlarındaki çekişmeler ve daha iyi bir yere gelme mücadeleleri gibi birçok uğraşı masallardaki olaylarla ilişkilendirir. Buna göre bu süreçte verilen mücadeleler, “mutlu son” için devî öldürmek; iş ortamlarındaki çekişmeler, sıkıntılar kötü kalpli büyücü veya cadılarla baş edebilmek olarak nitelendirilmiştir. Şirin (1994, s.113) de masalın aslında hayatın kendisi olduğunu ve çocukların masallarla yeni deneyimler kazandığını, geleceğe hazırlandığını vurgulamak için şu açıklamayı yapar:

“Masal, çocuk ruhunu besleyen süsleyen, donatan zenginleştiren, geleceğe hazırlayan, gerçeği dolaylı olarak anlatan bir türdür. Hayal dünyasının can alıcı renklerini, ilginç olaylarını çocuksu bir anlatımla masallar gerçekleştirir. Masalları sembollerden, hayal atmosferinden ayıkladığımızda hayatın kendisi ile karşılaşırız.

Masallar, çocukluk cennetinin hayal ülkeleridir. Çocuk ruhunu yansıtan en çocuksu tür masaldır. Çocukluğun yüzü hep geleceğe dönüktür. Masallar da geçmişle değil gelecekle ilgilidir. Çocuk hayali masallardan beslenir ve gelişir. Masallardan hayalleri ayıkladığımızda gerçekler dünyası daha kolay anlaşılır.

Çocukluk çağının uzun ve bitmeyen hikâyesi masaldır. Masal, çocuğun yaşadığı karmaşayı çözen tılsımlı bir anahtardır. Rüya ile hayallerin yoğurduğu masal, çocuk için daha çok yaşanacak olaylar yumağıdır.”

Masallarda beğenilen, sevilen ve örnek alınması gerekenlerin yanı sıra beğenilmeyen, sevilmeyen ve şerrinden kaçılması gerekenler de bulunmaktadır. Farklı milletler, eğitim sürecinde masalın bu özelliğinden faydalanarak çocuklarının ruhlarını besliyor ve insanları tanıma melekesi kazandırıyorlar (Kantarıcıoğlu, 1991, s.41). Yine buna paralel olarak iyi-kötü, doğru-yanlış, güzel-çirkin, güçlü-zayıf gibi yaşamın içinde

bulunan zıtlıklar, ilk defa masallar aracılığıyla öğrenilmekte böylece çocuğa gerçek dünya öğretilmektedir. Masallar, hayal kuran ve hayallerinin peşinden koşan gerçek insan yaşamının yansımasıdır ve geçmiş yıllarda olması mümkün görülmeyen, sadece masalarda olabilir denilen pek çok hayalin şimdi gerçekleştiği görülmektedir (Karatay, 2007, s.471-472). Masalın belirtilen özeliği ile olağanüstü, ütöpic olaylar ve kişiler anlatılsa da çocuk, bunları gerçek dünya ve teknolojik gelişmelerle ilişkilendirerek hayallerinin peşinden koşacaktır. Böylece uçan halıyı uçak, helikopter veya uçan araba ile bir yerden bir yere ışınlanmayı görüntülü konuşma ile insanların emrindeki devasa ejderhaları robotlarla, büyük binaları yıkan iş makineleriyle ilişkilendirecektir. Bu bilinçle masala bakan çocuk, elbette ki masaldaki her şeyin gerçek olmadığını bilecek ama bir taraftan da masal olarak anlatılanların gerçek yaşamla bir ilişkisinin olduğunu da fark edecektir.

Önemli bir eğitim aracı olmasının yanı sıra tarihsel ve düşünsel miras aktarımını hedefleyen masallar, ilk çocukluk döneminde sadece oyalama veya eğlendirme aracı olarak görülmemelidir. Çocuklar, masallar aracılığıyla toplumsal bilince katılır ve ortak duyunun temellerini edinmiş olur (Oktar, 2016, s.208). Özellikle masallardaki hayal dünyasının zenginliği ve bu hayal dünyasında yaşananların çoğunlukla güncellenerek gerçeğe uyarlanabiliyor olması masalın eğitim sürecinde kullanılmasını kolaylaştırmaktadır. Geleneksel masalların yanı sıra günümüz bilimsel ve teknolojik gelişmeleri de göz önünde bulundurarak yeni masalların yazılması, masalların hala ilgiyle takip ediliyor olması ve masal üzerine pek çok bilimsel çalışmanın yapılması masalın kalıcılığını (Akbayır, 2007, s.270) dolayısıyla eğitim sürecinde faydalanılabilecek bir tür olduğunu ortaya koymaktadır.

Masal sadece eğitim ortamlarında değil aynı zamanda aile ve sosyal yaşamda da bir eğitim aracı olarak kullanılmaktadır. Ebeveynler; deneyimlerini, dünya görüşlerini, geleneklerini, herhangi bir düşüncelerinin doğruluğunun ispatını ve daha birçok eğitsel içerikli ifadeleri aktarmak için masalları, araç olarak kullanırlar. Masalların, çeşitli benzetmelerle, tasvirlerle onların hayal dünyasına hitap etmesi (Rahman, 2017, s.336) eğlenerek ve bazen farkında olmadan öğrenmeleri bu yöntemin sıklıkla tercih edilmesini sağlamaktadır. Sosyal yaşama yönelik ise masallar, çeşitli sembolik alegorilerle, olan veya olması muhtemel durumları göz önüne getirerek bir nevi rehber vazifesi üstlenmektedir. Bunun yanı sıra masalarda işlenen olumlu ve olumsuz konuların gerçek yaşamda da görülmesi ile okuyucu benzer olumsuzlukların veya

olumlu durumların başkalarının başına geldiğini fark etmiş olur. Yani aslında masallar herkesin başına gelebilecek veya gelmiş olayları olağanüstü bir zaman ve mekâna taşıyarak okuyucuyu veya dinleyiciyi bir taraftan eğlendirirken diğer taraftan da olgunlaştırır (Kasımoğlu, 2017a, s.5-7). Masalın aile, sosyal yaşam ve eğitim ortamlarında üstlendiği bu rol masal türünün daha etkin bir şekilde kullanılması gerektiğini ortaya koymaktadır.

Masallar üzerine önemli çalışmalar yapan Ziya Gökalp, masalların estetik yönünden ziyade eğitici özellikleri üzerinde durmuştur. Gökalp, masalların çocukların dikkatini çok daha iyi çektiğini be nedenle masalların çocuk terbiyesinde, eğitiminde veya verilmek istenen mesajları aktarmada kullanılabilir önemli bir araç olduğunu belirtir (akt. Korkmaz, 2009, s.55). Tezel (1997, s.XXI) de benzer düşüncelerle masalın çocuk eğitiminde önemli bir rolünün olduğunu belirtmiştir.

Masal, hem duyuşsal hem bilişsel yönden çocuğu hayata hazırlar. Masalın, özellikle çocuğun dil gelişimine katkısında, bilişsel alanda önemli etkisinden söz edilebilir. Çocuklar masalı okuduklarında veya dinlediklerinde dilin inceliklerini ve kullanım özelliklerini model alarak veya farkında olmadan öğrenmiş olurlar (Yemenici, 2019, s.90-91). Çocuğun dili etkili kullanma yeteneğinin geliştirilmesi, sahip olduğu kelime hazinesinin geliştirilmesi, hayal gücünün zenginleştirilmesi, okul öncesinde dinleme, anlama, konuşma becerilerinin edinilmesi, var olan merak duygusunun yeni bilgilerin öğrenilmesine yöneltmesi, güzellik-iyilik duygusunun geliştirilerek çocukta olumlu tutumların geliştirilmesi (Karatay, 2007, s.472); soyut ve somut kavramlarını ayırt etmelerine yardımcı olması, öğrenciye anlatım gücünü kazandırması, özgüven kazandırması, çocuğu rahatlatması, ders verici olması, güzel ahlaklı olmasını sağlaması sosyalleşmeyi sağlaması, ileriye görmesini sağlaması, kişisel ve zihinsel gelişimine katkıda bulunması (Sezer, 2012, s.63) gibi özellikler eğitim sürecinde, masalın sağladığı faydalar olarak sıralanabilir. Yavuz (2013, s.117) da masalların eğitim sürecinde bilinçli bir şekilde kullanılmasının çocuklara dil öğretmede, dinleme, anlama, konuşma, okuma ve yazma eğitiminin amaçlarına ulaşmadaki önemli işlevinin görüleceğini belirtir.

Çocuk edebiyatı türlerinin içinde önemli bir yere sahip olan masal, çocuklar için etkili bir eğitim aracı olarak kabul edilmektedir. Masal sadece okul dönemi değil bebeklikten itibaren her yaş döneminde dilin öğretilmesi, geliştirilmesi, kullanılması ve dil bilinci oluşturması bakımından önemli bir araç olarak kullanılabilir (Yılmaz, 2012,

s.301-302). Dil gelişiminin yanı sıra bilişsel gelişimi desteklemesi, kültür ve değer aktarımını kolaylaştırması ve ruh gelişimine olan etkileri (Gedik, 2020, s.357) düşünüldüğünde masalın bireyin yaşantısında önemli ve etkili bir işlevinin olduğu söylenebilir. Masalın genel özelliklerinin yanı sıra dili de çocukların ilgisini çekecek niteliktedir. Diğer halk edebiyatı türlerinde olduğu gibi masalda da anlatım, halkın konuştuğu sade ve anlaşılır bir dilde olmaktadır. Hem okunduğunda hem dinlendiğinde bu kadar rahat anlaşılabilen bir türün Türkçe eğitimi sürecinde kullanılması faydalı görülmektedir.

Masalın dil ve anlatım özellikleri Türkçe derslerinde masaldan istifade etmeyi gerekli kılmaktadır. Sade bir dilin kullanılması, anlatımın durağan olmaması, betimlemelere fazla yer verilmemesi gibi daha önce de belirtilen özelliklerin yanı sıra Yavuz'un (2013, s.71-109) çalışmasından derlenen aşağıdaki unsurlar da dil öğretimi sürecinde faydası çokça görülecek hususlardır.

İkilemeler: “Anlamı güçlendirmek için aynı kelimenin tekrarlanması, anlamları birbirine yakın, karşıt olan veya sesleri birbirini andıran kelimelerin yan yana kullanılması” (Türkçe Sözlük, 1998, s.1060) ikileme olarak adlandırılmıştır. Masal metinlerinde, anlamı güçlendirmek ve dikkat çekmek için tekerlemelerden sıklıkla faydalanılır. “Düşünüp taşınmak, beşiği tıngır mıngır sallamak, duyduk duymadık, düğün dernek, gele gele, araya araya” vb.

Pekiştirme sıfatları: Sıfat olarak kullanılan bir kelimenin ilk ünlüsünden sonra pekiştirme harfi olarak kullanılan “m, p, r, s” seslerinin getirilmesiyle (bembeyaz, kıpkırmızı, tertemiz, pespembe) veya niteleme sıfatı olarak kullanılan bir kelimenin art arda iki sefer yazılmasıyla (yüksek yüksek saraylar, sıra sıra askerler, büyük mü büyük bir ev vb.) pekiştirme sıfatı yapılır. Bu şekilde oluşturulmuş pekiştirme sıfatları masalarda anlatımı kuvvetlendirmek için kullanılmaktadır. “Koskoca padişah, güzel mi güzel bir kız, masmavi bir deniz” vb.

Tezlik, Sürerlik, Yaklaşma Bildiren Fiiller: Eylemin üzerine *-ivermek* fiilinin eklenmesiyle herhangi bir işin çok çabuk, hemen veya beklenilmeyen bir şekilde/zamanda aniden gerçekleşmesi anlamı ile tezlik (bayılıverdi, görüverdi, ölüverdi vb.); herhangi bir fiilin üzerine *-durmak*, *-ekalmak*, *-egelmek* getirilerek eylemin süreklilik (bakadurdu, donakaldılar, süregelen vb.); fiilin üzerine *-eyazmak* eklenerek eylemin gerçekleşmediği ama neredeyse gerçekleşeceği anlamı sağlanarak yaklaşma

(bayılayazdı, düşeyazdı vb.) anlamı sağlanır. Bu şekilde oluşturulmuş eylemler de masalarda sıklıkla kullanılmaktadır.

Ses Taklidi Sözcükler: Doğa, canlı ve cansız varlıklardan duyulan anlamlı veya anlamsız seslerin taklit edilerek söylendiği sözcüklerdir. Örneğin “pırr, gümmm, tuu, çıtır çıtır, tak tak, şırıl şırıl” vb. seslerin taklit yoluyla masalda yer almasıdır.

Deyimler: “Genellikle gerçek anlamından az çok ayrı, ilgi çekici bir anlam taşıyan kalıplaşmış anlatım, tabir” (Türkçe Sözlük, 1998, s.576) şeklinde açıklanmıştır. Bir dilin zenginliğinin belirtilerinden olan deyimler de anlatıma kattıkları zenginlik ve herhangi bir durumu daha da açık bir ifadeyle aktarmak için masalarda oldukça sık kullanılır. Deyimler, aynı zamanda kullanıldıkları toplumun yaşantısını, kültürünü, inançlarını ve geleneklerini de yansıtır.

Atasözleri: “Uzun deneme ve gözlemlere dayanılarak söylenmiş ve halka mal olmuş söz, darbimesel”dir (Türkçe Sözlük, 1998, s.155). Atasözlerinin önemli özelliklerinden birisi de uzun uzadıya anlatılacak her hangi bir olayı, durumu tek cümle ile daha net bir şekilde aktarabilmeleridir. Masalarda, özellikle sonuç kısmında çıkarılacak ders veya öğüt mahiyetinde atasözlerinden faydalandığı görülmektedir (İyilik yap denize at, balık bilmezse halik bilir; Emeksiz yemek olmaz, Düşenin dostu olmaz vb.).

Benzetmeler: “Bir şeyin niteliğini anlatmak için, o niteliği eksiksiz taşıyan bir şeyi örnek olarak gösterme işi, teşbih” (Türkçe Sözlük, 1998, s.269) şeklinde tanımlanmıştır. “Dünyalar kadar güzel bir kız, ayın ondördü gibi yakışıklı” vb. benzetme ifadeleri masalarda kullanılarak anlatıma kuvvet ve zenginlik katılır.

Hayır Dualar – Beddualar: Anadolu ağızlarında kullanılan dua ve bedduaların geneli kaynağını dini inançtan almaktadır. Masalarda kullanılan dua ve beddualara bakıldığında sanatlı bir söyleyişe sahip oldukları ve özgün oldukları görülmektedir. Hayır dua ifadelerinde yola çıkana, yardım edene, yakınına veya herhangi birisine yapılan dualar, iyi dilek ve temenniler dile getirilir. “Ayağına taş değmesin, Allah utandırmasın, Allah yar ve yardımcın olsun, Allah ne muradın varsa versin” vb.

Beddualarda ise rahatsız olunan veya sevilmeyen kişi veya kişiler için olumsuz veya kötü dilek ve temenniler dile getirilir. Böylece beddua edilen kişinin kötü bir duruma düşmesi istenir ve bunun için yakarıшта bulunulur (Yavuz, 2013, s.100-101).

“Nenni demiyessin, gidişin olsun gelişin olmasın, Allah uyuz ede kaşıyacak tırnak vermeye, Allah belanı versin, sevdiğine kavuşamayasın” vb.

Masallarda Çok Kullanılan Konuşma Dili Söylemleri: Günlük yaşamda konuşma dilinde sıklıkla kullanılan ifadelerin masallarda yer almasıdır. Bu ifadeler yazılı ürünlerde pek kullanılmaz fakat masallar yazıya aktarılırken konuşma diliyle veya konuşma diline yakın bir anlatımla yazıldığı için söz konusu konuşma dili söylemleri de masallarda sıklıkla kullanılmaktadır. “Git başımdan, hadi oradan, amanın, seni eşek sıpası, bunun üzerine padişah şöyle dedi” vb.

Tekerleme ve İşlevleri: “Çoğunlukla, masalların başında bulunan kafiyeli giriş sözleri” (Türkçe Sözlük, 1998, s.2171) olarak açıklanan tekerlemeler, sadece masalların başında değil ortasında ve sonunda da bulunabilmektedir. Kullanılan tekerlemelerle dinleyici veya okuyucu masalın içine çekilir. Masallarda bulunan tekerlemeler bazen birkaç cümleden oluşan kısa bir bölüm olabilmekte iken bazen de çok uzun olabilmektedir. Tekerlemenin içinde bulunan yinelemeler ve olağanüstülükler bazen de mizahi unsurlar masalı daha ilgi çekici ve anlatımı daha canlı kılabilir.

Gerekli yerlerde kullanılmak üzere masalcının dağarcığında hazır bir şekilde bulundurulmuş tekerlemelerin, yerinde ve ölçülü bir şekilde kullanılması önemlidir. Masalın farklı yerlerine serpiştirilen tekerlemeler, kullanıldıkları yere göre farklı görevler üstlenirler. Başta kullanılan “*Evvel zaman içinde...*”, “*Bir varmış bir yokmuş...*” gibi tekerlemeler, masalın gerçek olmadığını aslında sadece eğlendirmek ve ders vermek için kurgulanmış olduğunu ama kurgu veya uydurma olsa da anlatılanların çok önceden olmuş olarak kabul edilmesi gerektiğini ifade eder. Masalın son kısmında yer alan “*Onlar ermiş muradına...*” vb. tekerlemeler, masalda anlatılan olayların dinleyenlerin gönlüne göre mutlu bir sonla bittiğini anlatmak ve herkesin aynı mutluluğu yaşamasını dilemek için kullanılmaktadır. Bazı masal anlatıcıları da “*Ben de yanlarından geliyorum...*”, “*Gökten üç elma düşmüş...*” gibi tekerlemelerle masalı bitirerek baştaki tekerlemelerde olduğu gibi masalın uydurma olduğuna dikkat çeker. Masalın ortalarında kullanılan “*Masallarda zaman çabuk geçermiş...*”, “*Sözü uzatmayalım...*”, “*Derelerden sel gibi, tepelerden yel gibi...*” vb. tekerlemeler ise uzak mesafeleri ve uzun zaman aralıklarını kapatmak için kullanılır böylece anlatım biraz daha hızlandırılır. Başta ve sonda olduğu gibi orta bölümlerde de masalın gerçek dışılığına vurgu yapmak için “*Az gitmiş, uz gitmiş; dere tepe düz gitmiş. Bir de arkasına*

bakmış ki: bir arpa boyu yol gitmiş...” gibi tekerlemelerden faydalanılır (Boratav, 1969, s.82).

Okuyucuyu masala bağlayan tekerleme, eğitim sürecinde farklı uygulamalarla eğitim sürecine dâhil edilebilir. Özellikle diksiyon çalışmaları ve konuşma kusurlarının giderilmesine yönelik çalışmalarda tekerlemelerden sıklıkla faydalanılmaktadır. Öğrencilerin, konuşmalarında bulunan eksikliklerin giderilmesi ve daha etkili konuşmalar yapabilmeleri için ses, vurgu ve tonlamalarında bulunan kusurların giderilmesi gerekmektedir. Ses, vurgu ve tonlamanın istenilen bir hal alabilmesinde tekerlemelerin kullanılmasının büyük bir faydası görülmektedir. Eğitim sürecinde, öğretmenlerin aracılığıyla belirlenen konuşma kusurları, tekrar edilen tekerlemelerle giderilebilir. Tabii bunun için tekerlemenin tespit edilmiş olan konuşma kusuruna uygun olarak seçilmesi, ilgi çekici olması ve eğlenceli olması da önemli görülmektedir (Temizyürek, Erdem ve Temizkan, 2017, s.236). Aşağıda diksiyon çalışmalarında da sıklıkla başvurulan ve oldukça eğlenceli ve ilgi çekici olduğu düşünülen bir tekerleme örneği verilmiştir.

“Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde, cinler cirit oynarken, eski harman içinde... Ben deyim bu ağaçtan, siz deyin şu yamaçtan, uçtu uçtu bir kuş uçtu, kuş uçmadı gümüş uçtu, gümüş uçmadı memiş uçtu. Uçar mı uçmaz mı demiyse kalmadı; anam düştü eşikten, babam düştü beşikten... Biri kaptı maşayı, biri aldı kaşağıyı; dolandım durdum dört bir köşeyi... Vay ne köşe bu köşe! Dil dolanmadan ağız varmaz bu işe: Şu köşe yaz köşesi, şu köşe kış köşesi. Şu köşe güz köşesi diye iki tekerleyip üç yuvarlarken aşağıdan sökün etmez mi Maraş Paşası! Hemen bir sarığa bir fare deliği bulup attım kendimi dışarı; gel gelelim şu mahallenin yumurcakları haşarı mı haşarı; bir fiske vurdular enseme gözlerim fırladı dışarı! Bu öfke ile minarenin birini belime saktım, borudur diye! Kubbelerini dersin cebime koydum, darıdır diye! Abdurrahman çelebi de bir çifte attı geri dur diye! Amma velakin, ben de tuttum kuyruğundan, ileri diye! O gitti ben gittim... Az gittim, uz gittim... Dere tepe düz gittim... Çayır, çimen geçerek; Lale sümbül biçerek; soğuk sular içerek altı ayla bir güz gittim. Bir de döndüm ardıma baktım ki, ne bakayım, gide gide bir arpa boyu yol gitmişim! Ne ise, var varanın, sür sürenin, baykuşu çoktur viranenin, derken efendimin ağası, bir ayağımdı baldıranlara basmayım mı korudur diye! Birini de tutup denize atmayım mı kıyıdır diye! Kuruydum ısladım sel beni neyler? ısladım kurudum; yel beni neyler? Mangırım yok, pulum yok; il beni neyler? Dostu düşmanı araladım, bedavadan bir kayık kiraladım; fiş fiş kayıkçı; kış kış kayıkçı; kayıkçının küreği tıp tıp eder yüreği, akşama fincan böreği, sabaha bayram çöreği... Yesem yesem doymasam! Kabeye gitsem gelmesem! Zemzem ile yusalar! Kına ile gömseler! Yok yok kayıkçı, aman çabuk kayıkçı! Evde benim etim var; bir yaramaz kedim var; kedim eti yerse, anam beni döverse... Vay başıma, hay başıma; bir devlet kuşu konsa şu benim kel

başına! Demiye kalmadı, bir de gördüm ki, ne göreyim? Adı ile sanıyla, yeşiliyle alıyla zümrüdü anka dedikleri değil mi? Arafat dağının üstünden süzüm süzüm süzülüp geliyor. Bakın be yahu! Yüzü insan gözleri ah! Martaval değil, masaldır masal bu!...” (Güney, 1967, s.115-116).

Söz varlığını geliştirmeye katkı sağlayacak bu hususların yanı sıra dil becerilerinin geliştirilmesinde de masalın önemli bir araç olduğu söylenebilir. Annelerin, bebelere söylediği ninniler ve sonrasında söyledikleri masallar, dinleme becerisinin kazandırılmasının ilk ve önemli basamağıdır. Böylece eğitilerek geliştirilebilen dinleme becerisi masallar aracılığıyla geliştirilmiş olur. Masal dinleyerek büyüyen çocuk, dilin kullanım özelliklerini, kelimelere yüklenen farklı anlamları, cümle yapılarını, söz varlığı unsurlarını keşfeder ve bunları konuşmalarında kullanmaya çalışır. Bu şekilde erken dönemde masalla tanışan çocuk, masal aracılığıyla daha hızlı ve daha güzel konuşmayı öğrenmektedir. Masalın, konuşma becerisine olan bu olumlu katkısı okul döneminde okuma becerisine de aynı şekilde katkıda bulunmaktadır. Masalı zevkle dinleyen çocuk, okumayı öğrendikten sonra bu beğenisini kendisi devam ettirmek isteyecek ve kendisi masal kitapları okumak isteyecektir. Masal okuyan çocuğun söz varlığı daha da gelişecek böylece anlam kurma becerisi de gelişeceği için okuduğundan zevk alacaktır. Okuduğundan zevk alan çocuğun okuma alışkanlığı kazanması daha kolay olacaktır. Dinleme ile başlayıp konuşma ve okuma sürecinde masallarla haşır neşir olan çocuğun söz varlığı gelişecek, dili etkili kullanma becerisi kazanacak ve dolayısıyla kendisini daha iyi ifade edebiliyor olacaktır. Bu durumda aynı özellikleri yazılı anlatımlarına da yansıtması beklenebilir. Bunun yanı sıra çocukların ilgisini çeken masallar, yazma becerisinin kazandırıldığı ilk zamanlarda da etkili olarak kullanılabilir. Beğenilen bir masalın başı, ortası veya sonu kesilerek devamı onlara yazdırılabileceği gibi beğenilen bir masalı “siz olsaydınız” etkinliği kapsamında yeniden yazmaları da istenebilir. Bu şekilde masal türü yazma becerisinin kazandırılmasında etkili bir şekilde kullanılabilir (Yemenici, 2019, 93-99).

Dilidüzgün (1996, s.38-40), okura zengin olanaklar sunan, okul ve ders sürecinde sınırsız çalışma imkânı sunan masalların, Türkçe ders kitaplarında yeterince yer bulmadığını ifade eder. Ders kitabına alınan masalların büyük kısmının da genellikle geleneksel çizgide olan ve öğrencilerin çok da ilgisini çekmeyen hatta onları sıkacak masallar olduğu belirtilir. Çalışmada eğitim sürecinde, masallardan daha iyi nasıl istifade edebileceğine yönelik bazı örnekler sunulmuştur:

- a) **Masalın özünü değiştirme:** Öğrencilerin mevcut metne bağlı kalmadan daha özgür ve yaratıcı düşüncelerini sağlamak amacıyla yapılabilecek bu etkinlikte eldeki masal tamamen değiştirilebilir. Her öğrencinin farklı bir aile, sosyal çevre veya kültürden geldiği düşünüldüğünde bu etkinlikle mevcut masal yepyeni bir şekil alabilecektir. Böylece masalın farklı kişilikteki, kültürdeki öğrencilere hitap etmesi sağlanacak ve aynı zamanda bilindik bir masaldan çok farklı dersler çıkarılabilecektir.
- b) **Masalı devam ettirme:** Masallar mutlu sonla bitse de bu çalışmada öğrencilerin bitmiş bir masalı kendi hayal dünyalarına göre devam ettirmeleri istenir. Yapılacak etkinlikle öğrencilerin özlemini duyduğu, hayal ettiği dünyayı yazılı veya sözlü olarak açığa çıkarmaları sağlanır. Öğrencilerin farklı fikirler ortaya koymalarını sağlamasının yanı sıra kendilerini yazılı veya sözlü olarak ifade etmeyi sağlaması bakımından da verimli bir çalışma olacağı düşünülmektedir.
- c) **Masalın öncesi ve sonrasını tahmin:** Öncekilerden farklı olarak burada masalda herhangi bir değişikliğe gitmeden, masalın özüne sadık kalarak öncesinde ve sonrasında neler yaşanmış olabileceği ile ilgili fikirler ortaya konulur. Ortaya konulan fikirler çeşitlendikçe öğrencilerin yeni bir kurgu yapabileceklerine ilişkin özgüvenleri de artacaktır. Ayrıca var olan bir masala yeni boyutlar kazandırarak ilk kez “kurmaca – gerçek” deneyimi yaşayacaklardır. Böylece bir sanat eseri ile gerçek hayat arasındaki bağlantıyı fark edecek ve okudukları yazılı ürünlerin aslında farklı bir gerçeği ifade ettiğini göreceklerdir.
- d) **Masal parodileri:** Günümüzde herhangi bir masalın ana kurgusundan hareketle oluşturulmuş pek çok roman, hikâye, tiyatro, film örneği bulunmaktadır. Ders sürecinde yapılacak parodi çalışması ile bir taraftan öğrenci, kimseye anlatmadığı duygu ve düşüncelerini, sorunlarını dışa vuracak ve rahatlayacaktır bir taraftan da masalla daha sıkı bir ilişki kurabilecektir. Parodi çalışmaları, hem masala farklı bir bakış açısı kazandırıyor hem de masalın daha iyi anlamlandırılmasını sağlayabiliyor. Çünkü masalın oluşturulduğu dönem, masalda geçen kişi (*padişah, vezir, köle, kervan başı vb.*) ve yerlerin (*saray, çöl, zindan vb.*) özellikleri, dönemin şartları gibi pek çok unsur günümüz çocukları tarafından anlaşılamayabiliyor. Yapılacak parodi çalışmaları ile buna benzer belirsizlikler giderilebilir ve çocukların masalı günümüz dünyası ile ilişkilendirmeleri sağlanabilir. Özellikle bu çalışma ve çalışma sonucunda ulaşılmaması beklenen sonuç, masalın çocukları gerçek hayattan, sosyal hayatın

gerçeklerinden uzaklaştırdığı eleştirisini de ortadan kaldırması bakımından önemli görülmektedir.

- e) **Alaylama:** Çocukların hatta genç yaştakilerin eğlenmek amacıyla farklı durumlarda sık kullandığı bir yöntem olan alaylamada bir nevi var olan durum veya olayla alay edilir. Burada masalların kurgusu, şahıs kadrosu ele alınarak bu etkinlik yapılabilir. Örneğin yapılacak etkinlikte başkası tarafından rahatsız edilen masal kahramanı biraz sonra kötü kişinin başına gelecekleri bilerek davranır, alaylı alaylı ifadeler kullanır. Eğlenceli bir hale bürünebilen bu etkinlik doğaçlama geliştiği için renkli ve ilgi çekici olabilmektedir.
- f) **Masal dilinden yararlanma:** Masallar, genellikle benzer bir şekilde tekerleme ile başlayıp tekerleme ile biter aynı şekilde dil ve anlatım özellikleri de birbirine benzemektedir. Bu etkinlikle öğrencilerden masalı alışageldiği dil ve anlatım özellikleri ile değil de kendi istedikleri gibi veya günümüz konuşma diliyle anlatmaları istenebilir. Yapılacak etkinlik ile masal dilinin farklılığı da belirgin bir şekilde ortaya çıkmış olacaktır. Böylece öğrencilerin masal türünün özelliklerini kolay bir şekilde edinmeleri sağlanabilir.

Günümüzün teknolojik gelişmeleri sonucu çocuğa sunulan eğitici, öğretici ve eğlendirici materyallerin niteliklerinde de değişiklikler olmuştur. Bu nedenle dönem dönem, çocukların masal yerine görselliği ön plana çıkaran çizgi romanlar ve sonrasında da çizgi filmlere rağbet ettiği gerçeği inkâr edilemez. Ama unutulmamalıdır ki hayallerin, tatlı düşlerin çocuklar üzerinde önemli bir etkisi bulunmaktadır. Hızla geçen yıllar, çocuğa hayalle gerçek arasındaki uçurumu, değişimi sindire sindire öğretmektedir. İşte bu zamanlarda çocuk hayale yine ihtiyaç duyar ve burada ona okunacak masalların etkisi, faydası büyüktür. Unutulmamalıdır ki çizgi film vb. görsel içerikli ürünler çocuğun sadece görme duyusuna hitap etmektedir. Çocuk izlediği sahnenin, kahramanların her halini canlandırılmış bir şekilde gördüğü için bu süreçte herhangi bir zihinsel çabaya ihtiyaç duymaz ve böyle bir şeye kalkışmaz da. Ama okuduğu veya dinlediği masallar sürecinde hem dinler hem de dinlerken zihinsel bir çaba ile buradaki olayları, mekânları ve kişileri hayal dünyasında şekillendirir. Böylece masallar, birden fazla duyuya hitap etmesi ve birden fazla beceriyi harekete geçirmesi bakımından çocuğun eğitim sürecine önemli bir katkı sunar (Yıldır, 1984, s.5). Çocukların farklı duyularına hitap eden ve okuma, dinleme ve konuşma gibi farklı becerileri kazandıran masallar, aynı zamanda çocuğun hayal dünyasını sürekli hareket

halinde tutarak zihinlerinin de gelişmesine katkıda bulunurlar. Böylelikle çizgi film, animasyon, çizgi roman gibi görselliği ön planda tutan materyallerin, masallar kadar eğitim sürecinde önemli işlevler üstlenmediği ifade edilebilir.

Yukarıda aktarılan bilgiler masalın eğitim sürecindeki yeri ve önemini ortaya koymaktadır. Böylelikle ilk zamanlar, daha çok güzel vakit geçirmek ve eğlenmek için kullanılan masal bir eğitim aracı olarak da hak ettiği ilgiyi görmeye başlamıştır. Bu doğrultuda, son yıllarda masallardan uyarlanarak oluşturulmuş pek çok çocuk tiyatrosu, sinema filmleri, çizgi filmler ve animasyon filmler yapıldığı gibi masalın eğitim sürecinde kullanılması, masalın çocuk edebiyatındaki yeri ve önemi gibi konularda çok çeşitli çalışmalar da görülmektedir. Aynı şekilde çocuklara yönelik masal kitaplarının sayısında da büyük artış görülmektedir. Masalın rahatlatma veya tedavi amaçlı olarak uzman masal anlatıcıları eşliğinde terapi amacıyla kullanılması da masalın eğitim süreci ve kişisel gelişim üzerindeki önemli bir etkisi olarak söylenebilir. Masalın, ifade edilen özellikleri göz önünde bulundurularak, çocuklara sunulması amacıyla Türkçe dersi bünyesinde de farklı çalışmalar yapılmakta ve bu doğrultuda Türkçe Dersi Öğretim Programında masala yer verilmiş ve hangi sınıf düzeylerinde işleneceği belirtilmiştir.

2.3.5. Türkçe Dersi Öğretim Programında Masal Türü

Belirlenen eğitim politikası doğrultusunda hazırlanan öğretim programları, eğitim sistemini meydana getiren önemli unsurlardan biridir. Öğretim programı, ilgili dersin içeriğini, amaçlarını, kazanımlarını, öğrenme ve öğretme sürecini gösteren rehber görevini görür. Öğretim programında hedef kitle olan öğrenciye kazandırılması hedeflenen beceriler ve kazanımların yanı sıra ders kitabının nasıl hazırlanması gerektiği ve ders kitabında bulunması gereken metinler gibi ders materyali hakkında da bilgi verir (Bıçak ve Alver, 2018, s.2481). Öğretim programları, eğitim ve öğretim sürecinin temelini oluştururlar dolayısıyla bu süreçte yapılacak faaliyetlerin hangi çerçevede ve nasıl yürütüleceğini ifade etmesi bakımından büyük önem taşımaktadırlar (Melanlıoğlu, 2008, s.66).

2005 yılına kadar olan öğretim programlarında davranışçı yaklaşım esas alınmaktaydı. Fakat bu programlar çağdaş eğitim anlayışına uygun düşmediği için programda köklü bir değişikliğe gidilmiştir. Böylece, Türkçe Dersi Öğretim Programı, yapılandırmacı eğitim anlayışı esas alınarak 2005 yılında yenilenmiştir. Aynı program;

2006, 2015, 2017, 2018 ve son olarak 2019 yıllarında çeşitli güncellemelerle bu günkü şeklini almıştır. Tematik yaklaşım esas alınarak hazırlanan ve öğrencilerin kendi öğrenmelerinin sorumluluğunu almaları istenen yeni program, yapılandırmacı eğitim yaklaşımının yanı sıra çoklu zekâ, işbirlikli öğrenme ve proje temelli öğrenme yaklaşımları ile de desteklenmiştir. Öğrenciyi merkeze alması ve bireysel farklılıkları dikkate alması da yeni programın başka önemli özellikleri olarak söylenebilir.

Türkçe Dersi Öğretim Programında (2019, s.17), metin türleri; bilgilendirici, hikâye edici ve şiir olmak üzere üç ana biçim olarak belirlenmiştir. Bu kapsamda ders kitabına alınacak metinlerin hangi temada yer alacağı belirtilmemiş, yazarın tercihinin bırakılmıştır. Seçilecek metin türlerinin temalar arasında ve kitabın geneline dengeli bir şekilde dağıtılması tavsiyesi bulunmakla beraber bir türden kaç metnin olacağı yine yazarın tercihinin bırakılmıştır. Aşağıdaki tabloda da görüldüğü gibi Türkçe Dersi Öğretim Programında masal türüne ilkökul ve ortaokul (1-8. sınıflar) döneminde bütün sınıflarda yer verilebileceği belirtilmiş fakat beceriler altında verilen kazanımlarda sadece 5. Sınıf ve 7. Sınıflarda yer verilmiştir.

Tablo 3.
Sınıf Düzeylerine Göre Metin Türlerinin Dağılımı

TÜRLER	1	2	3	4	5	6	7	8
BİLGİLENDİRİCİ METİNLER								
Anı		+	+	+	+	+	+	+
Biyografiler, Otobiyografiler							+	+
Blog						+	+	+
Dilekçe					+		+	+
Efemera ve Broşür (liste, diyagram, tablo, grafik, kroki, harita, afiş vb. karma içerikli metinler)		+	+	+	+	+	+	+
e-posta			+	+	+	+	+	+
Günlük		+	+	+			+	+
Haber Metni, Reklam		+	+	+	+	+	+	+
Kartpostal		+	+	+				
Kılavuzlar (kullanım kılavuzları, tarifname, talimatnameler vb.)		+	+	+	+	+	+	+
Gezi Yazısı						+	+	+
Makale / Fıkra / Söyleşi /Deneme					+	+	+	+
Mektup					+	+	+	+
Özlü Sözler (atasözü, deyim, duvar yazıları, döviz vb.)	+	+	+	+				
Özlü Sözler (veoize, atasözü, deyim, aforizma, duvar yazıları, motto, döviz vb.)					+	+	+	+
Sosyal Medya Mesajları				+	+	+	+	+
HİKÂYE EDİCİ METİNLER								
Çizgi Roman	+	+	+	+	+	+	+	+
Fabl	+	+	+	+	+	+	+	+
Hikâye	+	+	+	+	+	+	+	+
Karikatür	+	+	+	+	+	+	+	+
Masal / Efsane / Destan	+	+	+	+	+	+	+	+
Mizahi Fıkra	+	+	+	+	+	+	+	+
Roman				+	+	+	+	+
Tiyatro	+	+	+	+	+	+	+	+
ŞİİR								
Mani / Ninni	+	+	+	+				
Şarkı / Türkü	+	+	+	+	+	+	+	+
Şiir	+	+	+	+	+	+	+	+
Tekerleme / Sayışmaoca / Bilmeces	+	+	+	+				

(MEB, 2019, s.17)

Türkçe Dersi Öğretim Programında, her sınıf düzeyinde “Metin türlerini ayırt eder” kazanımıyla türlere dikkat çekilmiştir bunun yanı sıra sınıflar düzeyinde de farklı beceri ve kazanımlarda masal türüne yer verilmiştir. 5. Sınıf düzeyinde okuma becerisinin “Anlama” başlığı altında masal türüne şu şekilde yer verilmiştir:

T.5.3.12. Metin türlerini ayırt eder

Hikâye, fabl, masal, haber metni türleri ile ilgili ayrıntılı bilgi verilmez.

7. sınıf düzeyinde de okuma becerisinin “Anlama” başlığı altında şu kazanıma yer verilmiştir:

T.7.3.35. Metinlerin yazılı hâli ile medya sunumlarını karşılaştırır.

a) Hikâye, masal, fıkra gibi metinlerin; çizgi film, animasyon gibi medya sunumları ile karşılaştırması sağlanır.

Masalın çocuğun dil ve kişisel gelişimine katkısı göz önünde bulundurulduğunda öğretim programında, masala yeteri kadar yer verilmediği söylenebilir. Süslü ve zengin bir anlatıma sahip olmaları, kurgusunun dikkat çekici olması gibi temel nedenlerden masallar, diğer türlere oranla çocukların daha çok ilgisini çekmektedir. Çocuklar için oluşturulmuş türlerin içinde en ilginç ve en renklisi olan masalın (Mert, 2012, s.9) Türkçe Dersi Öğretim Programında daha çok yer bulmasının faydalı olacağı düşünülmektedir. Çünkü henüz oyun çağında bulunan ilkökul ve ortaokul öğrencilerinin hem eğlenip hem öğrenmesini sağlayan masallar, Türkçe derslerinde anlatımın ve içeriğin zenginleşmesini sağlarken (Gedik, 2020, s.364) daha verimli bir ders süreci imkânı tanır. Türkçe Dersi Öğretim Programında yeteri kadar yer verilmemiş olsa bile Türkçe ders kitaplarının neredeyse hepsinde metin, serbest okuma metni veya tema sonu değerlendirme çalışmalarında masal türüne yer verildiği görülmüştür.

2.3.6. Masal ve Değer Aktarımı

Asırlarca sözlü olarak dilden dile aktarılarak anlatılagelen masallar, ait oldukları topluluğun duygu ve düşünce dünyasıyla, yaşam tarzıyla, o topluluğa has özellikleriyle kısacası içinden çıktığı topluluğun tarihi ve kültürüyle yoğrularak oluşturulmuştur. Eğlendiren, güzel vakit geçirmeyi sağlayan masalların, aynı zamanda ders verici, bilgilendirici, eğitici yönü de bulunmaktadır. Okuyucu veya dinleyici, masal aracılığıyla sabır, doğruluk, yardımseverlik, sevgi, saygı, öz denetim, vatanseverlik, adalet gibi değerleri öğrenir ve bu değerlerin kendi hayatına olan katkılarını masallar aracılığıyla tecrübe eder. Bu şekilde, masallar aracılığıyla gerçekleşen değer aktarımında, masalın içeriğinde herhangi bir öğüt verme, emretme, zorla öğretme ve belletme ifadeleri yer almadığı için çocuklar masalla daha iyi bütünleşecek, yer yer kendini masalın içinde hissedecek dolayısıyla çocukların bu değerleri edinmeleri daha kolay ve farkında olmadan gerçekleşecektir. Masallar, bu önemli işlevlerini önceleri sözlü olarak sonraları

hem sözlü hem de yazılı olarak günümüze kadar etkili bir şekilde devam ettirmektedirler.

İçeriğinde çok zengin millî, yerel ve evrensel değerleri barındıran masallar aracılığıyla çocuklar, içinde yaşadıkları toplumun, ahlak ve insanlık ile ilgili değerlerini eğlenerek ve hoş vakit geçirerek öğrenirler. Masalın içeriğine ustalıklarla serpiştirilmiş olan maddi, manevi, kültürel ve evrensel değerler ile farklı motifler çocuğa örnek olur. Aynı şekilde masalda bulunan cesur ve korkak, tembel ve çalışkan, dürüst ve sahtekâr, adil ve zalim gibi çok farklı kişiler çocuk için örnek alınması veya sakınılması gereken kişi ve davranışları örneklendirir. Bu şekilde bir taraftan çocukların duygu ve düşünce dünyaları geliştirilirken bir taraftan da çeşitli değerlerin aktarımı gerçekleştirilmiş olur (Karatay, 2007, s.470-471). Çocuğu içine alarak onu eğlenceli bir yolculuğa çıkaran masallar, çocuğun bu süreçte kenarda etkisiz bir şekilde kalmasını önleyerek süreç boyunca aktif tutar (Gedik, 2020, s.272). Böylece masal aracılığıyla değer edinimi, öğrenme, bilinçlenme zevkli bir şekilde gerçekleşir.

Masalların değer aktarımındaki önemli bir işlevi de yaşadığı toplumun yanı sıra farklı toplumlara ait değerlerin, kültürel unsurlarının tanınmasını sağlamasıdır. Masallar aracılığıyla kendi toplumunun değerlerini anlamaya ve algılamaya başlayan çocuk farklı dillerden tercüme edilen masallarla da başka toplumların kültürel değerleri ile karşılaşır. Bu şekilde kendi toplumundaki değerler ile başka toplumların değerlerini karşılaştırma imkânı bulacaktır ve bu durumda kendi toplumunun değerlerini daha iyi tanıyacak ve daha kolay özümseyecektir. Masalların bu özelliği ile çocuklar millî ve yerel değerlerin yanı sıra evrensel değerleri de edinmiş olacaklardır (Akbayır, 2007, s. 272).

Yavuz (2013, s.27-28), masalların eğitimsel işlevlerini, dinleyici veya okuyucuya aktarmak istedikleri iletiler aracılığıyla gerçekleştirdiğini ifade etmiştir. Dolayısıyla masalarda çok sayıda eğitsel iletinin bulunduğu belirtilmiştir. Söz konusu çalışmada ele alınan 90 masaldan 517 ileti tespit edilmiş ve bu iletiler aşağıdaki şekilde listelenmiştir:

MESAJ-İNDEKS (İLETİ DİZİNİ)

A. ETİK İLETİLER

A1.A49. Yalan

A50-A99. Dürüstlük

A100-A149. Namus

B. PSİKOLOJİK İLETİLER*B1-B49. Sabır, kararlılık**B50-B99. Umut, şans**B100-B149. Kıskançlık, şantaj, korku, evham, merak**B150-B199. Özeleştirme**B200-B249. İyilik-kötülük, haklılık-haksızlık**B250-B299. Zekâ, sağduyu, dikkat**B300-B349. Paylaşım**B350-B399. Bağışlayıcılık, incelik**B400-B449. Dostluk, özveri, saygı***C. SOSYOLOJİK İLETİLER***C1-C49. Aile**C50-C99. Hukuk, adalet**C100-C149. Yönetim, yönetici**C150-C199. Öteki insan ilişkileri***D. EKONOMİK İLETİLER***D1-D49. Paranın gücü**D50-D99. Ekonomik dayanışma***E. DİĞER İLETİLER***E1-E49. Öteki iletiler*

Yukarıda verilen ve masalların incelenmesi sonucu ulaşılan ileti dizini incelendiğinde masalların içeriğinde pek çok değeri barındırdığı görülmektedir. Masallar aracılığıyla aktarılan bu değerlerin bazıları yerel bazıları millî olabildiği gibi evrensel değerler de görülmektedir. Bu durumda masalların değer aktarımı için çok uygun bir edebî tür olduğu rahatlıkla söylenebilir.

2.4. Binbir Gece Masalları

Türüne özgü bir anlatım tekniğinin olması, eğitici bir özelliğe sahip olması, dinleyiciyi veya okuyucuyu farklı şekillerde etkileyebilmesi, kısacası okuyucunun veya dinleyicinin iç âleminde, hayal ile gerçeğin hoşça gidecek şekilde dengelenmesi ve bir şekilde her insanın yüreğine dokunabilmesi özellikleri nedeniyle masallar, hâlâ aynı ilgiyi görebilmektedir. Masal denilince de akla gelen ilk örneklerden biri kendine özgü anlatı tekniği ve başka eserlere ilham kaynağı (Karataş, 2008, s.21) olan, dünyanın birçok ülkesinde yoğun ilgi gören “dünya edebiyatının mücevheri” (Al-Olagi, 2012, s.384) ve dünyanın tüm karmaşıklığını aktaran (Chebel, 2013, s.40) bir başyapıt olarak dünya edebiyatında önemli bir dönüm noktası olan (Beard, 1992, s.143) Doğu kaynaklı Binbir Gece Masallarıdır. Öyle ki N. Sakaoğlu, (2013, s.68) Binbir Gece Masalları için

“Doğuşu, konusu, örgüsü ve zenginliği bir yana, dünyada bu yaygınlıkta ve süreklilikte okunan ya da anlatılan ikinci bir masal külliyatı yoktur.” ifadesini kullanmıştır. Dalley (1991, s.1) de Binbir Gece Masallarına göndermede bulunarak en güzel halk masallarının milliyet sınırlarını aştığını ve dolayısıyla iyi bir masalın yitip gitmesinin çok zor olduğunu belirterek Binbir Gece Masallarının ölümsüzlüğünü vurgulamıştır.

Binbir Gece Masalları, yüzlerce hikâyenin çerçeve hikâyeye bağlanarak oluşmasıyla teşekkül etmiştir. Ustaca uygulanan bu teknik ile bazen çerçeve hikâyenin içinde yeni bir hikâyeye hatta ikinci, üçüncü bir hikâyeye şekillenebilmektedir. Anlatıcı Şehrazad’dır ama bazen hikâyeye kahramanlarından birisi de yeni bir hikâyeye başlayarak anlatıcı rolüne bürünebilmektedir (Akkoyunlu, 1996, s.1). Anlatılan bu hikâyelere bakıldığında alışılmışın dışında neredeyse ilk defa şahlar, krallar, zenginler ile beraber halkın her kesiminin kendisine yer bulmasıdır. Hikâyelerde; esnaf, balıkçı, fırıncı, oduncu, hamal, dilenci ve daha birçok kesimin konu edildiği görülmektedir (Can, 2018, s.454). Masalların bu özelliği kendisinden sonra ortaya çıkan birçok edebî türü etkilemiş böylece artık Batı dünyasındaki eserlerde sıradan halktan kişiler de konuya dâhil edilmişlerdir (Onaran, 1992b, s.9).

2.4.1. Binbir Gece Masallarının Ortaya Çıkışı ve Tarihi

Pek çok yabancı dile çevrilen ve literatürde genellikle Arapça masal külliyatı olarak geçen Binbir Gece Masallarının hangi tarihte ve nasıl teşekkül ettiği hakkında farklı fikirler ileri sürülmüştür. Bütün bu fikirlerin ortak noktası şudur ki o da Binbir Gece Masallarının aslında tek bir millete ve coğrafyaya ait olmadığıdır. Bu konuda üzerinde uzlaşmış bir fikir olmasa da ortaya konulan fikirler Binbir Gece Masallarının yayılmış olduğu geniş coğrafyayı ve etkilediği veya etkilendiği toplulukları göz önüne sermektedir. Binbir Gece Masallarının ortaya çıkışı ve tarihi hakkında araştırmacıların ileri sürdüğü düşünceler şu şekilde sıralanabilir:

Binbir Gece Masallarının kaynağının araştırıldığı çalışmalar incelendiğinde iki farklı görüşün hâkim olduğu görülmektedir. Buna göre masalların Hint kaynaklı olduğunu ileri sürenler ile masalların İran kökenli olduğunu savunanlar, kabul ettikleri kaynaklardan hareketle masalları günümüze kadar taşımışlardır. Hint edebiyatının farklı eserlerinde görülen “çerçeve hikâyeye” tekniğinin Binbir Gece Masallarında da kullanılması bunun yanı sıra çerçeve hikâyede bulunan iki kısa hikâyenin Hint

edebiyatında da benzer bir şekilde yer alması bu görüşün ileri sürülmesinin bir nedeni olarak söylenebilir. Söz konusu hikâyelerden birinde şeytan, insan olan karısını başka erkeklerden korumak için şişede hapseder. Fakat buna rağmen karısının erkeklerle ilişkiye girmesine engel olamaz. Diğer hikâye ise hayvanların dilini bilen adamın hikâyesidir (Marzolph, 2010, s.14-15). Tuczay (2005, s.272), da bu görüşe benzer bir şekilde Masalların Hint kökenine dayandığını fakat devamında Fars ve Arap etkisiyle teşekkül ettiğini ifade etmiştir.

Binbir Gece Masallarının kaynağının İran'a dayandırılması hususu ise Arap tarihçi al-Mas'udî ve Bağdat kitapçısı Ibn al-Nadîm'in, Hezâr afsân isimli bir kitaptan söz etmeleri nedeniyledir. Bahsedilen bu kitap isim ve içerik olarak günümüze ulaşmış Binbir Gece Masallarıyla benzerlik göstermektedir. Ayrıca çerçeve hikâyede sözü edilen ve kahraman anlamına gelen Şahriyar, Sasani hanedanlığına mensuptur. Adının anlamı "dönemin kralı" olan Şahzaman, Semerkand'da hüküm sürmektedir. Hikâyenin anlatıcısı olan Şehrazad ve kız kardeşi Dünyazad'ın adları da yine Farsçadır (Marzolph, 2010, s.15). Marzolph, Leeuwen ve Wassouf (2004, s.26), farklı bir çalışmalarında masalların, yüzyıllar boyunca gezici hikâyeciler tarafından anlatılarak sözlü olarak yaşatıldığını ve Hindistan, İran, Irak, Suriye ve Mısır toplumlarının sözlü geleneklerinden doğduğunu ifade etmişlerdir. Michael (2011, s.3016), İslam dünyasının 7.yy'dan 14.yy'a kadar büyük bir askeri ve politik güç olduğunu bu süreçte İspanya'dan Çin'e ve dünyanın dört bir tarafına elçiler gönderdiğini bunun sonucunda da farklı coğrafyalara giden elçi ve kâşiflerin gittikleri yere halk hikâyelerini de götürdüklerini ifade etmektedir. Tabii anlatıcının bu hikâyeleri anlatırken bazen içine girdiği topluma uyarlayarak da anlatmış olabileceği ihtimali üzerinde de durularak masalların yayılışını bu şekilde açıklar. Toofan (2013, s.2) da Şahriyar ve Şehrazad isimlerinin kökenini Orta Farsça Dönemi'ne dayandırmaktadır. Bu doğrultuda Hasan (1985, s.636) da Arap edebiyatında yer alan masal, efsane, roman gibi birçok edebî türün çeviriler yoluyla İran'dan Araplara geçtiğini ve masalların içinde Hint kökenli birkaç hikâyenin olduğunu fakat Masalların kökeninin tamamen İran kaynaklı olduğunu ifade etmiştir. Caracciolo (1988a, s.6), Masalların kökenine değinmeden Farsçadan Arapçaya çevrildiğini ifade ederek Arapça kaynaklı olmadığını vurgulamıştır.

Kasımoğlu (2017a, s.8), Max Müller'in Avrupa dillerini ve mitolojisini Aryan kaynaklara dayandığını bu doğrultuda masalların yayılışının da Hindistan üzerinden olduğunu belirtmiştir. Bu nedenle Binbir Gece Masallarının ortaya çıkışının ve tarihinin

araştırılmasında Max Müller'in bu fikirlerinin önemli bir etkisi olduğu ifade edilmiştir. Tabii burada bir fikir birliği olduğunu söylemek mümkün değildir. Çünkü Andrew Lang, masalların kökeni araştırılırken tek bir kaynağa bağlanmasının doğru olmadığı belirtmiştir. Ona göre masallar arasındaki benzerlikler kökenlerinin aynı olduğu anlamına gelmemektedir.

Yoğun ilgi gören Binbir Gece Masalları, dünyanın farklı coğrafyalarındaki araştırmacılar tarafından incelenmeye devam edilirken Türk araştırmacılar arasında da benzer çalışmalar yapıldığını görülmektedir. Yapılan bu çalışmalarda da Binbir Gece Masalları hakkında farklı fikirler ortaya atılmıştır.

Levend (1973, s.199), Hezâr Efsâne'nin İran kaynaklı olduğunu dolayısıyla Binbir Gece Masallarının da İran kaynaklı olduğunu sonrasında Arapçaya geçtiğini belirtmiştir.

Banarlı (2001, s.131) da Binbir Gece Masallarının Hezâr Efsâne'den geldiğini dolayısıyla İran kaynaklı olduğunu ifade etmiştir. Ona göre İran kaynaklı olan masallar, Arapçaya geçtikten sonra Arap hayal dünyasının etkisiyle zenginleşmiştir.

Tülücü (2004, s.4) ve Nicholson (2007, s.309), Binbir Gece Masallarının bir kısmının Farsçadan Arapçaya, Hezâr Efsâne adlı bir eserden geçtiğini ifade etmektedirler. Ayrıca Tülücü de çerçeve hikâyede geçen kişi ve yer adlarının bunu doğruladığını düşünmektedir. Araştırmacı, Mes'udî'nin Mürûc'z-Zeheb adlı eserine dayandırarak şu açıklamayı yapar:

“Mes'udî (ö. 385/995)'nin Mürûc'z-Zeheb adlı eserinde o tarihlerde Araplar arasında “bin gece” veya “binbir gece” diye bilinen bir hikâye külliyyatının bulunduğu ve bu külliyyatın Araplara geçmiş birçok İran, Yunan, Hint eserleri gibi dışarıdan geldiği, Farsça aslının Hezâr Efsâne olduğu belirtilmiştir. İbnü'n-Nedim (ö. 385/995) de Muhammed b. 'Abdûs el-Cehşiyâri (ö. 331/943)'nin 1000 ünlü Arap, İran, Yunan vb. masalını toplamaya başladığını, ancak 480 masala ulaştığı bir sırada öldüğünü söyler. Meselenin bir başka yanı da masallardan bazılarının İran'a Hindistan'dan gelmiş olmasıdır. Zira çerçeveli masal tekniğine Hint edebiyatının en eski örneklerine bile rastlanır.”

Sarıkaya (2016, s.145; 2003, s.213-214), Binbir Gece Masallarının kökenini Hindistan'a dayandırmakla beraber masalların, günümüze beş aşamadan geçerek geldiğini belirtmiştir. Buna göre:

1. Hint kaynaklı masallar;
2. Hezâr Efsâne dolayısıyla İran kaynaklı olup sonradan Arapçaya çevrilen masallar;
3. Hezâr Efsâne'ye eklemelerle oluşmuş ve Harun Reşîd'in şahsı etrafında geçen olayların masallarda kendine yer bulması;
4. Fatimiler ve Memlûkler Dönemi'nde Mısır'da eklenen masallar;
5. XVI. asır Suriye yazmalarında yer alan masallar. Ki Suriye'deki bu nüshalar, Galland tarafından tercüme edilip Avrupa'da okuyucu ile buluşmuştur.

Akman (2010, s.103) da Binbir Gece Masallarının, eski Hint edebiyatında görülen çerçeveli hikâyeler tipinde ve tekniğinde olduğunu ve bundan hareketle Binbir Gece Masallarının Hint edebiyatından İran'a oradan da Araplara geçtiğini ifade etmiştir. Öztürk (2017, s.317), buna paralel bir fikirde ve yaklaşık tarih vererek, Binbir Gece Masallarının 250 yılı civarlarında Hint kaynaklarında, 500 yılı civarlarında İran kaynaklarında ve 8. yy'dan itibaren de Arap kaynaklarında görüldüğünü ifade eder.

Ergül (2010, s.358-359), daha önce belirtilen sebeplerden Binbir Gece Masallarının Hint kökenine sonrasında ise Hezâr Efsâne etkisine değinmiştir. Araştırmacının, çeşitli kaynaklara dayandırdığı görüşleri şu şekilde özetlenebilir. Binbir Gece Masallarının konu metot ve üslup bakımından Hint masallarına benzerliğini dile getirmiş:

Konu yönünden; Şehriyar ve kardeşi Şahzeman'ın hikâyesinin Katha Sarit Sagar adlı Hint masallarına benzemesi;

Metot yönünden; çerçeve hikâyenin olması, bir masaldan başka bir masal üretme, masalların iç içe sokulmasının (Mahabharata, Kelile ve Dimne'nin aslı Pañçatantra'da aynı özellikler bulunmaktadır) Hint masal geleneğinde olması;

Üslup yönünden; Hint masal geleneğinde anlatıcı ile dinleyici arasında “*Bunu yapma, yoksa falancanın başına gelen senin de başına gelir.*” sonrasında “*Bu nasıl*

olmuş?” diyalogu ile masal başlar. Aynı durumun Binbir Gece Masallarında da görüldüğü ifade edilmiştir.

Onaran (1992a, s.35-37), Binbir Gece Masallarında geçen başlıca kişi adlarının Acem adı olduğunu; çerçeve hikâyenin Hint kaynaklı olduğunu fakat olayların çoğunun Bağdat ve Kahire’de geçtiğini belirtmiştir. Bu arada çerçeve hikâyenin dışındaki isimlerin çoğunun Arap ismi olduğu ifade edilmiştir. Onaran, aynı çalışmada masalların günümüze aktarılması hakkında şunları ifade etmiştir:

“Böylece ağızdan ağıza dolaşmakta ve belirli kısımları sonradan yazılı metinler halinde saklanmakta iken Binbir Gece Masalları, Arapça olarak 1814’te ilkin Kalküta’da sonra 1835’te Bulak Yayınevi’nce Kahire’de; 1825-1943 arasında da 5 cilt olarak Breslau’da Maximillian Habicht ve Fleischer tarafından yayınlandı.

Binbir Gece Masalları Batı’da ilkin İstanbul ve Kahire Fransız Büyükelçiliklerinde görevli Antoine Galland tarafından, 15. Louis sarayının nezahatine uygun biçimde Fransız diline çevrildi (1704-1714). Bunu izleyerek 19. yüzyılın sonunda ve 20 yüzyılın başında bunları 16 cilt olarak, olduğu gibi (yani müstehcen sayılabilecek, daha doğrusu Arap yazarlarının edebî çeşni vererek müstehcenliğin giderilebildiği söylenebilecek şekilde) Arapça’dan ilk aktaranın da Dr. Joseph Charles Mardrus olduğu bilinmektedir.”

Galland’ın İstanbul’da bulunduğu dönem dolayısıyla Masalların, Batı dünyasında doğum yerinin İstanbul olduğu (Batur, 2013, s.70) görüşüne rağmen Doğu masal geleneğinin bir birikimi olan Binbir Gece Masallarının ortaya çıkması, yayılması ve olağanüstü ilgi görmesi ilk olarak Batı’da olmuştur. Doğu dillerini bilen aynı zamanda Fransız Krallığının çalışanı olan Antoine Galland, Fransa Kraliyet Kütüphanesi (Royal Library) ve Fransa Kraliyet Madeni Para Koleksiyonu (Royal Numismatic Collection) için kitap ve antika toplamak için çeşitli görevlerle Doğu şehirlerini gezen bir gezgindi. Usta (2017a, s.12-13; 2017b, s.17-19), Galland’ın Binbir Gece Masallarını keşfini şöyle betimler:

“Antoine Galland, yine doğu seyahatlerinin birindeydi. Ama bu kez Şam’da Şark diyarının birbirinden ilginç ürünlerinin satıldığı pazarları dolaşmaya karar vermişti...

Al-Hariri pazarı, Şemsi Ahmet Paşa’nın hükümdarlık zamanında (16. yüzyılda), Emevi Camisi’nin güney yönüne inşa edilmişti. Burada bir yabancıнын arayıp da bulamayacağı bir şey yoktu. İpekli kumaşlar... Seccadeler ve halılar... Kadife ve keten bezler...

El yapımı bilezikler, gerdanlıklar, küpeler... Elmas ve yakut taşlı yüzükler... Ve tabii ki elyazmaları...

Antoine Galland saatlerdir bir kitapçada keşfettiği ve tarihi çok eskilere kadar giden elyazmaları tomarı içinde kaybolmuştu. Tanrı Araplara iki şey bahşetmişti... Bunlardan biri şiirsel metinleri ezberden okuma yeteneği ki ikincisi de onunla ilişkilidir, doğanın Arap topraklardan esirgediği renkli dünyayı, masallar üzerinden canlandırma yeteneği.

Mösyö Galland da her geldiğinde Doğu'nun egzotik masallarını, Hezar Efsaneh veya diğer bir adla Alf laila va-laila hikâyelerini dinlemişti. Ama o güne kadar onlara ait herhangi bir el yazmasına rastlamamıştı.

Ama şimdi sanki zaman durmuştu. Hiçbir şey duymuyor ve algılamıyordu. Altın varaklı görsellerle süslenmiş bir el yazmasını incelerken sanki nefes almayı unutmuştu. Şam'ın daracık bir arka sokağındaki sıradan bir dükkânda, o antika eşyalar satan kitapçada, sadece Avrupalı Hristiyanları değil, yüzyıllardır Doğu'nun Müslümanlarını da heyecanlandıran ve insanların kuşaklar boyu dinleyerek büyüdüğü ve hatta birçok insanı maceralara sürükleyen nam-ı diğer Binbir Gece Masalları'ndan oluşan bir elyazmasına nihayet kavuşmuştu."

Bir sahafta keşfedilen sonrasında devlet kütüphanelerinde, saraylarda, kitapseverlerin kütüphanelerinde yerini alan Binbir Gece Masalları'nın macerası böylece başlamış oldu. Antoine Galland tarafından çevirisi yapılan masallar, Fransa'da büyük ilgi görmüş hatta Galland'ın yayıncısı, biraz da ticari kaygı ile, bu masalların devamını bulması için Galland'ı sıkıştırmaya başlamıştır. Galland da yeniden Doğu'ya seyahat etmeye karar vermiş ve döndüğünde Binbir Gece Masallarının serisini yayımlamıştır. Okuyucular yayımlanan bu seriyle de yetinmemiş eserin devamı için sürekli baskı yapmaya başlamışlar. Hatta bir gece Galland'ın evinin önünde toplanıp bu isteklerini iletmişler. Galland, bu baskıyı görünce rahatsız olmuş ve artık Binbir Gece Masallarına devam etmeme kararı almıştır. Zaten bu olaydan kısa bir süre sonra da hayatını kaybetmiştir. Galland'ın ölümünden sonra eşi tarafından Binbir Gece Masallarının son bölümü de yayımlanmıştır. Fakat yayımlanan bu son bölümün Galland'ın derlediği masallarla ilgisinin olmadığı, yoğun ilgiye cevap verebilmek için ve tamamen ticari bir kaygıyla yayımlanmış olduğu iddiası vardır (Marzolph, 2010, s.18-19; Nazlı, 2011, s.30-31).

Buna benzer ama biraz daha farklı bir görüşe göre de bu durumun daha Galland hayatta iken gerçekleştiğidir. Galland'ın yayıncısı Claude Barbin, dönemin en çok

satılan kitap serisinin yeni tercümelerinin artık gelmeyeceğini anlayınca Pétis de la Croix'in çevirdiği “zorluktan sonra gelen kolaylık” anlamına gelen *Ferec bade'ş-şidde* adlı eserden iki hikâye seçip Binbir Gece Masallarının son cildine eklemiştir. Fakat bu durumdan ne Galland'ın ne de *Ferec bade'ş-şidde*'yi basmaya hazırlanan Pétis de la Croix'in haberi vardı (Karateke, 2010, s.69). Dobie (2008, s.36) de Galland'ın kaç kaynağa baktığının belirsizliğinden ve sonradan ekleme yapılan masalların külliyata ait olup olmamasından dem vurarak şüphelerini dile getirmiştir. Bu durumda, kaynağı Galland'ın tercüme ettiği masallar olan farklı dillerdeki tüm Binbir Gece Masallarının orijinalliği tartışmalı hale gelmektedir. Fakat Makdisi ve Nussbaum (2008, s.1-2), Iraklı Muhsin Mehdi'nin araştırmalarından hareketle tüm metinlerin kesin olarak “sahte” veya “türev” olarak nitelendirilmesinin zor olduğunu ve aslında en güvenilir kaynakların yine de Antoine Galland tarafından bulunan ve şu anda Paris Bibliothèque nationale'de bulunan Suriye el yazması olduğunu ifade eder. Fakat buna rağmen Antonie Galland'ın bu kaynağa ne kadar sadık kaldığı ve sonrasındaki eklemelerle ilgili belirsizlikler onun çevirilerine karşı olan soru işaretlerinin devam etmesine neden oluyor.

Grotzfeld (2004, s.219-221), Binbir Gece Masalları'na olan yoğun talebe rağmen tüm nüshaların bir türlü bulunup bir araya getirilemediğini dolayısıyla setin eksik olduğunu ve bu durumun eldeki malzemelerden, masalların bazı bölümlerinden tam bir set görüntüsü verecek bir eser oluşturmaya çalışılmış olabileceği iddiasını öne sürmüştür. Grotzfeld, 15 ve 16.yy'a ait nüshalardaki üslup, hikâyelerin düzeni ve kapsamındaki farklılıkların; farklı nüshalardan, sağlam olmayan kaynaklardan veya ek kaynaklardan toplanarak oluşturulmuş toplama Binbir Gece Masalları setleri ile aslında Binbir Gece Masalları el yazması geleneğinin gelişmesi ve hacimli bir Binbir Gece Masalları repertuarının oluşmasının da engellendiğinin göstergesi olduğunu ifade etmiştir.

Batıya hikâye anlatma sanatını aktaran (Frag, 1976, s.1) Binbir Gece Masallarının Avrupa serüveni, Antoine Galland'ın “*Les Mille et une Nuits*” adıyla Paris'te masalları yayımlamasıyla başlamıştır. 1704'te basılmaya başlayan masallar serisi, en son Galland'ın ölümünden sonra 1717 yılında basılmıştır. İlk on cilt, Galland hayatta iken son iki cilt olan 11 ve 12. ciltler Galland'ın ölümünden sonra yayımlanmıştır. Sonraki dönemlerde Fransa dışında farklı birçok ülkede de masallar yayımlanır. İngilizce'ye *The Arabian Nights Entertainments*, *Arabian Nights* gibi isimlerle tercümeleri yapılır. İngilizcede en çok bilinen ve en kapsamlı çeviri Richard

Burton'un yaptığı çeviridir. Galland, masallardaki müstehcen bölümlere, toplumun ahlaki yapısına uygun olmadığı gerekçesiyle, yer vermemiştir. Fakat Burton, Galland'ın aksine masallardaki müstehcen bölümleri kesmeden olduğu gibi vermiştir. Bu isimlerin haricinde Edward William Lane (1839-1841), Joh Payne (1882-1884) de masalları İngilizceye çevirmiştir. Littmann da (1921-1928) masalları Almancaya çevirmiştir (Ulutürk, 1992, s.181; Onaran, 1992a, s.5-12; Nazlı, 2011, s.31-32; Akkaya, 2016, s.19-20). Kökleri; Eski ve Orta Çağ Arapça, Yunan, Hint, Fars, Türk ve Yahudi kaynaklara dayanan Masallar; Asya, Avrupa, Afrika ve diğer bütün kıtalarda ilgi görmüş ve dünyanın farklı kıtalarındaki ülkelerde çevirmenler ve akademisyenler tarafından buldukları ülkenin diline çevrilmiş, incelemeler yapılmıştır (Siddiqui ve Srivastava, 2018, s.375). Zamanla Binbir Gece Masalları dünyanın neredeyse her coğrafyasında yer almaya başlamıştır. Bazen tam metin olarak bazen de içinden seçilmiş masalların basımıyla yayımlanmaya devam etmiştir.

İslam medeniyetinin dünyaya hükmettiği en güçlü dönemlerinin kurgusal metni niteliğindeki (Matar, 2008, s.132) Binbir Gece Masalları, 20.yy'a kadar doğduğu topraklarda hak ettiği değeri görmese de (Sessona 2002, s.31) Avrupa'daki ilk çevirilerinin önemli bir özelliği de Masalların ana vatanına yani Doğu'ya bakışı şekillendirmiş olmalarıdır. Masallar üzerinden Doğu'yu tanıyan Avrupa toplumunda, klişe görüşler şekillenmeye başlamıştır (Mdallel, 2003, s.306). Kimi zaman da Doğu toplumu, güçlü bir efsane unsuru olarak görülmüştür (Knipp, 1974, s.46). Doğu toplumu hakkında yazılan kitaplar veya yapılan sinema filmleri incelendiğinde bu durumun günümüzde hala devam ettiği de söylenebilir.

Yukarıda da üzerinde durulduğu üzere Galland'ın 18. yy'da yaptığı çevirilerle Binbir Gece Masalları, Batı'dan başlayıp neredeyse bütün dünyaya yayılmış ve geniş bir okur kitlesine sahip olmuştur. Bu şekilde yayılması Batı'dan olsa da Binbir Gece Masalları ile ilgili ilk bilgiler yine Doğu'da karşımıza çıkmaktadır. 947 yılında el-Mesudi ve 987'de en-Nedim Binbir Gece Masalları ile ilgili bilgileri aktarmışlardır. Yine Muhammed ibn İshak, Ebu Abdullah ibn Abdul el-Cahşiyarı'nın masalları içeren Vezirler Kitabı'ndan haber vermektedir. Kitabını tamamlamaya ömrü yetmese de hazırladığı kitap sonradan Viyana'da ortaya çıkmış ve Prof. H. Mzik tarafından Leipzig'de yayımlanmıştır. Daha sonraki dönemlere geldiğimizde Ebû Hayyân et-Tevhîdî (ö.1023) El-İmtâ ve'l-muânese adlı eserinde Binbir Gece Masallarından bahseder. Yine Nefhu't-tîb adlı eserin yazarı Makkarî, masallara değinmiştir. 12. yy'a

geldiğimizde Kahire’de ödünç kitap veren ve bunları bir deftere kaydeden Yahudi bir kitapçının kayıt defterinde “*Mecd b. el-Azîzî’nin Binbir Gece kitabı vardı.*” notuyla karşılaşmaktayız. 15. yy’da Mısırlı bir tarihçi olan el-Makrîzî (ö.1442), Binbir Gece Masallarının 11.yy’dan itibaren Kahire’de okunduğunu aktarmıştır. Aynı şekilde 12 yy’da yaşayan Mısırlı tarihçi al-Kurtî, İbn Said, 17.yy’da el-Makkari gibi birçok Doğulu ilim insanları eserlerinde masallar hakkında bilgiler aktarmışlardır (Usta, 2017b, s.30).

Çeşitli kaynaklarda masallarla ilgili bilgiler verilmiş olsa da masalların kendisi yazılı olarak henüz yaygın değildi. Masalların Türkçeye çevrilmesi ve yayılması da çok erken bir tarihte olmamıştır. Basılı olarak ortada olmasa da aslında Binbir Gece Masalları Anadolu’da sözlü olarak vardı. Anadolu’da masal anlatma geleneği hep devam ettiği için aile içinde veya farklı meclislerde Binbir Gece Masalları olup olmadığını bilmeden, insanlar, bu masalları asırlarca anlatadurdular. Nitekim, Kalpaklı ve Demirkol (2016, s.27) Binbir Gece Masallarının, Batı’da ilgi görmesinin ve tanınmasının 17.yy’ı bulduğunu fakat Osmanlı toplumunun masallarla tanışıklığının daha önce olduğunu belirtir.

Binbir Gece Masallarının Türkçedeki en eski çevirisinin II. Murad döneminde yapıldığı bilinmektedir. Kitaplara olan düşkünlüğü ile bilinen II. Murad 1429 yılında Abdi’ye Camsab-nâme adlı eseri çevirtmiştir. Daha sonraki dönemlerde 1636 yılında IV. Murad’ın isteğiyle bir çeviri yapılmış, bu nüsha şu anda Fransız Millî Kütüphanesinde (Bibliothèque Nationale) bulunmaktadır. 17 yy’da III. Mustafa’nın tuğrasını taşıyan ve 10 ciltlik başka bir çeviri de Beyani tarafından hazırlanmıştır. Anlaşılır bir dille yazılmış olan bu çevirinin bilinen tek nüshası yine Fransa’da Paris Fransız Millî Kütüphanesinde bulunmaktadır. Binbir Gece Masallarının ilk Türkçe baskısı 19.yy’da Sultan Abdulaziz döneminde yapılmıştır. Kudüs, Şam ve Mekke’de kadılık sonrasında Anadolu’da Kazaskerliği görevini yapmış olan Ahmet Nazif Efendi (ö.1858), masalları dört cilt halinde hazırlamış ve basımını yapmıştır. 1858 yılında R. Kürkcüyan ve 1891’de H. Tolayan adlı Ermeni vatandaşlarımız da masalları çevirmişlerdir. 1922 yılında Vedat Örfî Bengü, üç cilt halinde yayımlamıştır. Eski harflerle son olarak Resimli Ay Matbaası 1927-1928 yılları arasında Binbir Gece Masallarının baskısını yapmıştır (Onaran, 1992b, s.5-12; N. Sakaoglu, 2013, s.67; Nazlı, 2011, s.45-46; Koz, 2010, s.87-89; Altay, 2018, s.1). Bu konuda Tülücü (2004, s.1-53), Binbir Gece Masallarının, Doğu ve Batı dillerindeki çevirilerine yer verdiği geniş bir çalışma yapmıştır.

Binbir Gece Masallarının, 1928 yılından itibaren yeni harflerle pek çok baskısı yapılmıştır. Bu çevirilerin büyük bir kısmı seçilmiş bir veya birkaç masalı içeren ve daha çok çocuklar için hazırlanmış kitaplardır. Fakat bunların haricinde de Binbir Gece Masallarının tamamını kapsayan ve farklı dillerden tercüme edilmiş birçok çeviri bulunmaktadır. Bu çevirilerden hâlihazırda baskısı olan ve okunmaya devam eden hacimli olanların başlıcalarını şu şekilde sıralayabiliriz:

- Halit Fahri Ozansoy, Binbir Gece Masalları (1957)
- Hüseyin Başaran, Binbir Gece Masalları (1957)
- Ferid Namık Hansoy, Binbir Gece Masalları (1959)
- Raif Karadağ, 1001 Gece Masalları (1959-1961)
- Hilmi Dilbağ, Binbir Gece Masalları Akla Durgunluk Veren Serüvenler (1971)
- Atilla Tokatlı, 1001 Gece Masalları Ünlü Doğu Klasiklerinden Özenle Seçilmiş Öyküler (1992)
- Âlim Şerif Onaran, Binbir Gece Masalları (1992 sonraki yıllarda basılmaya devam edilmiştir)
- Antoine Galland (çev. Hasan Fehmi Nemli), Binbir Gece Masalları (2004)
- Richard Burton (çev. Hasan Fehmi Nemli). Binbir Gece Masalları (2004)
- Selami Münir Yurdatap, Binbir Gece Masalları (2007)
- Ziyat Akkoyunlu, Arap Kaynaklardan Binbir Gece Masalları ve Türk Masallarına Tesiri (2012)
- Ekrem Demirli ve Sümeyra Özkan, Binbir Gece Masalları (2016)
- Hasan Fehmi Nemli, Binbir Gece Masalları (2016) (Yazar, Antoine Galland ve Richard F. Burton'un çevirilerini ayrı ayrı Türkçeye tercüme etmiştir.)

Belirtilen kitaplar haricinde farklı yayınevleri tarafından Türkçeye tercüme edilmiş çok sayıda Binbir Gece Masalları kitapları bulunmaktadır. Bunların bir kısmında çeviren veya çevirenlerin isimleri bulunurken bir kısmında çevirinin komisyon tarafından yapıldığı bilgisi bulunmaktadır. Ayrıca Binbir Gece Masalları çevirilerinin büyük çoğunluğunun Fransızca veya İngilizce gibi Batı dillerinden çevrildiği görülmektedir. Bunların yanı sıra çeşitli Arap ülkelerinde Arapça olarak basılan kitapların Türkçeye çevirileri de mevcuttur.

2.4.2. Binbir Gece Masallarının Adının Kaynağı ve Yazarı

Günümüze kadar hakkında pek çok araştırma yapılan Binbir Gece Masallarının herhangi bir yazarının olmadığı düşünülmektedir yani anonim bir külliyyattır denilebilir. Akkoyun (2012, s.529), genel olarak Arapça bir masal külliyyatı olarak bilinen Binbir Gece Masallarının sadece Araplara ait olmadığını hatta tek bir millete de ait olamayacağını ve bu durumda masalların tamamının sadece bir kişi tarafından yazılmış olmasının mümkün olmadığını ifade eder. Jarrar'ın (2008, s.314) “*yazarsız bir kitap*” olarak ifade ettiği Masallar için Puchner (2020, s.138), yazarı konusunda kâtiplere işaret eder ve kâtiplerin oluşturdukları Şehrazad karakteri üzerinden hikâyelerini aktardığını ifade eder. Kalpaklı (2010, s.9), masalların bilinmeyen bir zamanda ve bilinmeyen bir yazar tarafından derlendiğini ifade etmiştir. Yine Kasımoğlu (2017a, s.8) da Binbir Gece Masalları hakkında çok fazla araştırma yapıldığını fakat bu araştırmalarda da masalların yazarı, adı vb. konularda bir sonuca ulaşılmadığını belirtir. Aynı şekilde bu konuyu ele alan başka kaynaklarda da (Köprülü, 1981, s.109; Hasan, 1985, s.636, İslam Ansiklopedisi, 1992, C.6, s.180; Dictionnaire Larousse, 1994, C.1, s.372, Sakaoglu, 2007, 17; Irwin, 2003, s.4) masalların geçtiği coğrafyaların çeşitliliğinden dolayı tek bir yazarın elinden çıkmış olmasının mümkün olmayacağı dolayısıyla anonim bir eser olduğu bilgisi aktarılmaktadır. Bu düşüncelere benzer olarak masallarda, farklı anlatım biçimleri ve zaman aralıklarının bulunması eserin tek bir kişinin elinden ve belli bir zamanda ortaya çıkmadığının göstergesi olduğu (Gemi, 2016, s.172) da ileri sürülmüştür. Julia (1993, s.51), “*pek çok kuşakların işbirliğine*” dayandırdığı masallardaki bu belirsizliği: “*Nil'den Dicle'ye kadar uzanan Akdeniz yöresindeki topraklarda yaşayan ilkin gezgin, sonra da oturgan toplulukların uzakta kalmış kaynaklarına*” dayandırarak özetler. Bu durumda masalların Hint, İran, Arap, Türk coğrafyasındaki yolculuğu aynı zamanda yeni masallar ve belki de mevcut masallara eklemelerle devam etmiştir. O zaman Binbir Gece Masalları için tek bir yazardan söz etmek mümkün görünmemektedir.

Binbir Gece Masallarında, her geceye bir masal olacak şekilde değil bazen bir masalın birkaç gece sürdüğü veya bir gecenin küçük fıkra ile geçtiği de görülmektedir. Bu durumda neden “Binbir Gece Masalları” denildi? Farsçada kullanılan “*Hezâr Efsâne*” adındaki ‘bin’ anlamına gelen hezârın aslında masalların gerçek sayısını vermek için değil, masalların sayısındaki belirsizliği belirtmek için verildiği düşünülmektedir. Masalların Arapçaya geçerken “Binbir”e dönüştüğü bunun nedeninin

de Araplardaki yuvarlak sayıların uğursuz olduğuna dair inanç olduğu ifade edilir. Buna göre Araplar, Farsçadan alınan masalları adlandırırken “bin”e “bir” ekleyerek hem uğursuz bir sayıdan kurtulmuşlar hem de masalların çokluğunu vurgulamışlardır. Tabii “Bin bir” sayısının verdiği gizemli bir anlamın olduğu (N. Sakaoğlu, 2013, s.64); bu şekilde ifade edilmesiyle sihirli bir matris gibi veya dokunduğu herhangi bir gerçekliği yeniden tanımlayan sanatsal bir değnek gibi üretken bir işleve sahip olduğu (Toofan, 2013. s.12); yine “Binbir” teriminin güçlü bir aliterasyon oluşturduğu ve masalların sayısından ziyade sayısız veya çok masalı işaret ettiği (Birkalan-Gedik, 2010, s.50) de ifade edilmektedir. Aslında “bin” veya “bin bir” gibi sayılar, günlük hayatta da bir şeyin çok olduğunu hatta bitemeyecek kadar çok olduğunu belirtmek için kullanılmaktadır. Bazen de beğenilen durumu abartmak için kullanılabilir. Binbir Gece Masallarının yapısına baktığımızda çerçeve hikâye içinde yeni bir hikâye hatta onun içinde yeni bir hikâye derken üç veya dört hikâyenin bir birini çerçevelediği görülmektedir. Bu durum sanki asıl hikâyeye bir daha dönülmeyeceği veya çok uzun süreceği izlenimi vermektedir. Masalların “Bin bir” sayısı ile belirtilmesinin sebeplerinden birinin de bu olduğu düşünülmektedir.

Mukhlis (1968, s.42) de bin sayısının, Farsçada da Arapçada da sadece çokluk belirtmek için kullanıldığını söylemektedir. Sonrasında “bin”e eklenen “bir” sayısının da sebebinin net olmadığını ama bazı kaynaklarda geçtiği gibi Arapların kesin sayılardan hoşlanmadığı bu nedenle çift sayıların ya bir fazlası ya da bir eksikliğini kullanmayı tercih ettikleri görüşünü aktarmıştır. Bu şekilde varsayıma dayanan bilginin kaynağının dua veya zikir için kullanılan tespihlerin 99 boncuktan oluşması, namaz sonrasında yapılan tesbihatta 33 rakamının olması veya Allah’ın 99 isminin olması gibi benzer durumlar olduğu düşünülmektedir. Mukhlis, aynı çalışmada, büyük bir sayıyı ifade etmek için veya abartıyı belirtmek için kullanılan “1001” sayısının kaynağının Türkçedeki sayısız bir şeyi anlatmada kullanılan aliterasyona ve Selçuklularda abartı ve çokluk için kullanılan “bin bir köle”, “bin bir hizmetçi” gibi ifadelerden dolayı Selçuklulara dayanabileceği ihtimali üzerinde durmaktadır. Araştırmacı, “1001” başlıklı kitap veya metinlerin 7 ve 13.yy’da Arapçada görülmeye başladığını, bu döneme bakıldığında Ortadoğu’da Selçuklu etkisinin arttığı bilgisinden hareketle bu ihtimal üzerinde durmaktadır.

2.4.3. Binbir Gece Masallarının Konusu

Yapı olarak, “hikâye içinde hikâye” de denilebilecek çerçeve hikâye tekniğinin kullanıldığı Binbir Gece Masallarında konu da buna göre çeşitlenmektedir. Temel bir olay ve kahramanların bulunduğu çerçeve hikâyede kurgu, bu olay ve kahramanların etrafında gelişir. Sonrasında hikâyeye başka kahramanların girmesiyle çerçeve genişler bu şekilde masal bir bütünlüğe erişir. Çerçeve hikâyede asıl bütünlük temalarda sağlanır yani kahraman değil tema önemlidir. Kahramanlar ve olaya dâhil olan her şey tema ile ilişkileri çerçevesinde önem kazanır. Temayla ilgisi bulunmayan ve temaya bir katkı sunmayan olay ve kişiler hikâyenin dışında kalır. Masalda bir bütünlük gözetilmeye çalışılsa da bundan sonra her öykü artık kendi başına bağımsız bir öykü olur. Ancak öyküler art arda bir araya getirildiklerinde yepyeni bir bütünlük ve güzellik (Akkaya, 2016, s.27) ya da Tanpınar’ın (2000, s.62) ifadesiyle “*Dünyanın en lezzetli romanı*” ortaya çıkar. Bundan sonra, Doğu ve Batı edebiyatlarına ilham kaynağı olmuş eşsiz bir hazine olan Binbir Gece Masallarının menşei, yazarı, türü ve yazıldığı tarih hakkındaki tartışmalar (Sarıkaya, 2003, s.219) geri planda kalır.

Pek çok çalışmada Masalların konusu, çerçeve hikâyede geçen ihanet ve devamındaki intikam çabası ile sınırlandırılrsa da aslında konunun bu kadar sınırlı olmadığı çok geniş bir yelpazesinin olduğu söylenebilir. N. Sakaoğlu (2013, s.64), Binbir Gece Masallarının konusu için “*bir başında bir sonunda yer alan ana öykünün iki ucu arasında zincirlenen yüzlerce öykü, bir kadının, bir hükümdarın öldürtme hırsını ibretlik-uyarıcı öyküler anlatarak ertelenip yatıştırma savaşı*” olarak ifade eder. Onaran (1992a, s.37), Masalların konusunu “kadının sadakatsizliği” üzerine kurar ancak devamında bu düşüncenin Şehriyar özelinde olduğunu Şehrazad’ın penceresinden bakınca da kadının varlığını yüceltmek için verilen mücadele olduğunu ifade eder. Fakat Nazlı (2011, s.23-24) konunun kadınların ihanetiyle ilgili olmadığını “ihamet” olayının bin bir gece boyunca anlatılacak masallar için sadece bir kurgu niteliğinde olduğunu belirtmiştir. Çalışmada, konunun tek bir olaya bağlanamayacağı çünkü külliyatta “*kadın ve erkek ilişkileri, dinî bilgi ve telkinler, tarihi bilgiler, bunun yanı sıra yazıya geçirildiği dönemin siyasal ve sosyal olayları*” gibi birbirinden farklı konuların anlatıldığını aktarmıştır.

Masallar ve işlediği konular; merak ile şüpheyi, sevinç ile korkuyu aynı anda yaşatmaya hazır bir şekilde karşımıza çıkmaktadır (Puchner, 2020, s.127). Ayrıca konu

zenginliği ve çeşitliliği Masalların, günümüze gelene kadar Batı’da da Doğu’da da hala ilgi ile takip ediliyor ve edebiyat, minyatür, resim, müzik, sinema, tiyatro, bale gibi sanatın farklı dallarında (Batur, 2013, s.70-71) ondan ilham alan çok sayıda çalışmanın yapıyor olmasını sağlamaktadır. Ortaya çıkan bu çalışmalar her çevirmenin veya sanatçının elinde, kendi içinde uyumu sağlayarak, tekrar tekrar şekillenmiş fakat yine şaheser özelliğini kaybetmemiştir (Beaumont, 2004, s.3). Bunu başarabilmesinin nedeni, karakterlerinin ve olayların geçtiği coğrafi bölgelerin çoğunlukla gerçek dünyadan ve tarihten alınmış olması (Yüksek, 2017, s.143) dolayısıyla konusunun her açıdan gerçeğe dayanıyor olması olarak ifade edilebilir.

Binbir Gece Masalları, konusu itibarı ile tüm anlatı türlerinin ilk ve en büyük ütopyası olarak da görülmektedir. Soyutlama yapılarak kullanıldığı iddia edilen “Özgür Şehir” anlamına gelen Şehrazad’ın adı, “Özgür Dünya” anlamına gelen kardeşi Dünyazad’ın adları ile ütopyik, soyut bir toplumun, şehrin ve dünyanın tarifi aynı zamanda kurgusu yapılmıştır. Böylece adaletin hâkim olduğu, adaletsizliğin, kötünün, kötülüğün ve kötülerin kaybettiği yani olması gereken iyiye ve iyiliğe, her zaman iyilerin kazandığı ütopya kurgulanmaktadır. Aynı zamanda Binbir Gece Masallarının başkentleri olarak ifade edilen Bağdat, Şam, Kahire şehirleri de adaleti temsil eden hükümdarları ile ütopya şehirleridir. Örneğin sıklıkla Masallarda adı geçen Harun Reşid, gerçekte yaşamış tarihi bir kişiliğin ötesinde artık masallarda adaletin ve adaletin gücünün simgesi olmuştur. Masal anlatıcısı Şehrazad, masalları kocası Şehriyar ve kardeşi Dünyazad’a anlatır, toplam üç kişidirler. Sonsuzluğun niceliksel simgesi olarak “üç” kişidirler ama aslında masallar, Özgür Şehir’in (Şehrazad) anlatımıyla ve Özgür Dünya (Dünyazad) ile Şehrin Hâkimi (Şehriyar) aracılığıyla tüm dünyaya seslenir (Yüksek, 2017, s.288-289). Edebî eserlerin ifade malzemesi, şüphesiz ki kelimelerdir fakat edebiyatın asıl malzemesi için tüm açık ve girift yönleriyle insanı da ele almak gerekir. Çünkü kelimeler aracılığıyla edebî eserde yer bulan insanın yaşadıkları, yaşamak istedikleri veya yaşayamadıklarıdır aslında (Önal, 2010, s.14). Binbir Gece Masalları açısından bakıldığında masallardaki ütopyik hikayeler, gerçek dünyadaki ihtiyaçların ve arzuların zihindeki izdüşümü olarak söylenebilir. Çünkü Masallarda; bozulan toplumsal düzen, adaletsizlik, zalimlik, haksızlık, eşitsizlik ile ilgili konular işlenir ve sonrasında bunlarla nasıl başa çıkılabileceği kıssalarla aktarılır. Bu doğrultuda halktan birisi adaletsiz ve zalim bir yöneticiyi alt ederek başa geçip adaletle hüküm sürebilir veya fakirken mucizevi bir olayla çok zengin ve saygın bir tacir olabilir. Bu

şekilde elde edilemeyenler, beklentiler, umutlar, hayaller masallar aracılığıyla gerçekleşir ve bir açıdan yıpranan psikolojiler onarılmış olur (Usta, 2017, s.88-89). Karadaş (2021, s.128) da masalları halkların ütopyaları olarak ifade eder ve bu bağlamda Binbir Gece Masallarının, halkın hem ideal durum ile ilgili kurgularını hem de hâlihazırda yaşanan anla ilgili analizleri ve eleştirileri içerdiğini belirtmiştir.

Binbir Gece Masallarının çerçeve hikâyesi, masalların vitrini niteliğindedir. Çerçeve hikâyedeki şahıslar, konu ve onlar üzerinden aktarılmak istenenler çeşitli metaforlarla sunulmaktadır. Burada özellikle yüce bir bilgelikle, hayatı karşılığında Şehriyar'a anlattığı hikâyeler, Şehrazad'a ve dolayısıyla okuyucuya kendi dışındaki dünyaya farklı bir bakış açısı geliştirmesini sağlar. Bu şekilde Şehrazat üzerinden kişinin hem kendisi hem de başkalarına ilişkin farkındalığı her hikâye ile artarak devam eder (Rosenthal, 1990, s.124). Yüksek (2017, s.11), Masalların anlatıcı Şehrazad'ı sadece bir masal anlatıcı olarak görmez, onun aynı zamanda ruhbilimci, filozof, insanbilimci ve zaman yolcusu olduğunu söyler. Aynı zamanda Şehrazad'ın anlatılarıyla geçmişten günümüze, bugünden geçmiş ve geleceğe yolculuğa çıktığını ve her zamanın, kıtanın ve halkın dilini bildiğini ifade eder. Michael (2011, s.315) de Binbir Gece Masallarının çerçeve hikâyesinin, Şehrazat'ın hem etkili bir hikâye anlatıcısı hem de anlattığı hikâyelerle yaşama sıkıca tutunmak için umut aşıl原因 bir kişi olduğunun göstergesi olduğunu ifade eder.

Geçmişte yaşanmış mutsuzluklar ve acılar üzerine kurulan Masallar trajiktir ve her daim ölüm riski taşımaktadır. Ama her masalda farklı ülkeler, kişiler, olaylarla yaşamın devam ettiği anlatıldığı için aynı zamanda ümit vericidirler. Masallar, adaleti sağlayan ve sağlayamayan hükümdarlar, yönetimin nasıl olması gerektiği ile ilgili açık ve örtük mesajlar içerdiği için ve tabii bir hükümdara anlatıldığı için aynı zamanda politiktir (Oktar, s.217-218). Bunların hepsini ve daha fazlasını bize aktaran Şehrazad, etkili bir hikâye anlatıcısıdır ve anlattığı hikâyelerle yaşama sıkıca tutunmak için umut aşıl原因 bir kişidir (Michael, 2011, s.315). Şehrazad, en umutsuz koşullarda sadece kendi hayatını değil aynı zamanda ülkesindeki bütün genç kızların hayatlarını kurtarmak için masal anlatarak (Caracciolo, 1998b, s.1) mücadele eden bir kahramandır.

Her okuyan veya dinleyende farklı duygular uyandıran veya daha önce değinildiği gibi oluşturulan farklı ütopyalarla veya metaforlarla çeşitli mesajlar aktaran Binbir Gece Masallarını şekillendiren çerçeve hikâye şu şekilde özetlenebilir:

Çok eski zamanlarda Hint ve Çin adalarında hüküm süren bir Sasan kralı varmış. Kralın çok büyük ve güçlü bir ordusu, emirlerini uygulayan ve işlerini yürüten yüzlerce idarecisi, özel işlerini yürüten yüzlerce hizmetçisi varmış. Kralın, birbirinden yiğit ve güçlü iki oğlu varmış. Büyük olan oğlu Şehriyar babasından sonra tahta geçip ülkeyi adaletle yönetmiş. Küçük olan Şahzaman da Semerkand'ın kralı olmuş. İki de ülkelerini adaletle yönettikleri için halk tarafından çok sevilirlermiş.

Bir gün Şehriyar, küçük kardeşi Şahzaman'ı çok özlediğini söyler ve vezirine gidip kardeşini yanına getirmesini emreder. Veziri kralının buyruğunu alır almaz hemen yola koyulur. Semerkand'a varır ve Kral'ın huzuruna çıkarak durumu ona iletir. Şahzaman, bu haberi alır almaz maiyetindekilere yol hazırlığı yapmalarını emreder böylece çadırlar, katırlar ve ona eşlik edecekler hazırlanarak hemen yola çıkılır.

Henüz saraydan çok uzaklaşmamışken Şahzaman, sarayda hediye olarak götüreceği bir şeyi unuttuğunu fark eder. Yanına kimseyi almadan unuttuğu eşyayı almak için sarayına doğru yola çıkar. Saraya vardığında karısının kendi yatak odasında zenci bir köle onu aldattığına şahit olur. Karısının ilk günden böyle bir edepsizlik yapması çok ağırına gider ve ona olan tüm sevgisi, güveni biter. O anda kılıcını eline alıp her ikisini de oracıkta öldürür. Kimseye bir şey demeden unuttuğu şeyi alıp adamlarının yanına varır.

Şehriyar, kardeşinin gelecek olmasına çok sevinmiştir. Bütün şehri süsletip ziyafet sofraları hazırlatmıştır. Şehriyar, kardeşini çok özlediği için hep onunla ilgilenmek ve güzel vakit geçirmek ister fakat Şahzaman'da sebebini anlamadığı bir durgunluk halinin olduğunu, mutsuz olduğunu gözlemler. Sormasına rağmen sebebini öğrenemez ve en sonunda belki yol yorgunluğu veya sarayından uzaklaşması onu mahzunlaştırmıştır diye düşünür.

Bir gün Şehriyar, kardeşinin biraz ferahlaması için bir av tertip eder. Şahzaman, bütün ısrarlara rağmen gitmek istemez, sarayda istirahat etmek istediğini söyleyince Şehriyar, ısrar etmez ve onu sarayda bırakıp adamlarıyla ava gider. Herkes ava gittikten bir süre sonra Şahzaman, bir ara sarayın kapısının açıldığını ve kaldığı odadan görülebilen avludaki havuzun başına birkaç kişinin toplandığını görür. Merak edip baktığında oradakilerin kardeşi Şehriyar'ın karısı ve ona eşlik eden yirmi köle ile yirmi cariyenin olduğunu görür. Sonra hepsinin üzerlerindeki elbiseleri çıkarıp beraber eğlendiklerini, sarmaş dolaş olduklarını ve Şehriyar'ın karısının da bu kölelerden birisi

ile aynı durumda olduğunu görür. Havuz başındaki bu uygunsuzluğu gören Şahzaman, kendi başına gelenleri unuttur, eski kederi hafifler fakat bir taraftan da kardeşi için çok üzülür.

Şehriyar avdan döndükten sonra kardeşinin mahzunluğunun azaldığını, iştahının açıldığını görür ve buna çok sevinir. Kardeşine “*Seni sapsarı bir yüzle bırakmıştım, şimdi ise rengin geri gelmiş. Bana bunun sebebini anlatır mısın?*” der. Şahzaman, “*Yüzümün niçin sarardığını anlatırım fakat neden tekrar düzeldiğini söyleyemem.*” der. Sonra yola çıkar çıkmaz karısının ona ihanetine şahit olduğunu bu nedenle karısı ile sevgilisi olan köleyi öldürdüğünü söyler. “*Yüzümün sararmasının ve bedenimin zayıflamasının sebebi işte buydu. Rengimin düzelmesini ise affına sığınarak anlatamam.*” der. Fakat Şehriyar, daha da meraklanmış bir halde “*Seni Allah’a yemin ettiriyorum. Bana renginin tekrar yerine gelmesinin sebebini de anlat.*” der. Şahzaman, onun ısrarına dayanamaz ve onlar avda iken gördüklerini bir bir anlatır. Şehriyar, anlatılanların gerçek olup olmadığını gözü ile görmek ister bu nedenle kardeşi ile bir plan yaparlar. Yeniden bir av tertiplerler ve ava çıkarlar. Akşam olunca uygun bir yer belirleyip konaklarlar. Çadırlarını kurdukları yerde Şehriyar, çadırına çekilir ve askerlere kimseyi içeri almamalarını tembihler. Bu sırada kimseye haber vermeden oradan ayrılır, sarayın gizli bir kapısından girerek kardeşinin bulunduğu odaya gider. Sabah olunca Şahzaman’ın daha önce dediği gibi yine karısı, köle ve cariyelerle havuz başına çıkagelirler. Geç vakte kadar beraber eğlenirler ve yakınlaşırlar. Şehriyar, bunları görünce çok üzülür aklı başından gidecek gibi olur.

Kardeşi Şahzaman’a “*Gel seninle birlikte yola çıkalım, bakalım bizim gibiler var mı? Şayet yoksa ölmemiz yaşamamızdan daha iyi olur.*” der. Böylece aynı kaderi paylaşan kardeşler kimseye bir şey demeden saraydan çıkıp yola koyulurlar. Günlerce nereye gideceklerini bilmeden yola devam ederler. Artık iyice yorulunca yeşillikler içinde ve deniz kenarında bir pınara rastlarlar. Biraz su içtikten sonra dinlenmek için bir ağacın gölgesinde istirahat çekilirler. Bir süre sonra denizin kabardığını ve denizden gökyüzüne doğru siyah sütun gibi bir hortumun yükseldiğini görürler. Siyah sütunun kendilerine doğru geldiğini görünce iki kardeş korkudan altında buldukları ağacın tepesine tırmanır ve korkuyla olup biteni izlemeye başlarlar. Dumana benzeyen siyah karartı biraz daha yaklaşınca onun aslında uzun boylu, geniş omuzlu ve başında bir sandık taşıyan çok büyük bir cin olduğunu anlarlar. Cin sandığı başından indirir ve gelip onların bulunduğu ağacın altına oturur. Şehriyar ve Şahzaman tir tir titreyerek cini

izlerken cin de yanındaki sandığı açar içinden başka bir sandık çıkarır onu da açar içinden çok güzel, güneş gibi parlayan bir kız belirir. Cin *“Ey gerdek gecesi kaçırdığım ipeklerin kadını! Biraz uyumak istiyorum.”* diyerek başını kızın dizine koyup derin bir uykuya dalar. Cin uykuya daldıktan sonra sağa sola bakınan kız, ağacın üstünde gizlenmeye çalışan kardeşleri fark eder. Kız, dizlerinde uykuya dalan cinin başını yavaşça yere koyarak ağacın altına geçer ve sessizce iki kardeşin yere inmesi için onları çağırır. Kız, onlara cinden korkmamaları gerektiğini söylese de kral kardeşler, yalvararak *“Allah’ını seversen bizi mazur gör ve bu işten affet.”* derler. Kız, *“Size Allah’a yemin ettiriyorum, hemen inin. Yoksa İfrit’i uyandırırım ve aklınıza bile gelmeyecek bir şekilde sizi öldürtürüm.”* der. İki kardeş çaresizce aşağı inerler ve kızın yanına gelirler. Kız, onlardan kendisi ile ilişkiye girmelerini eğer kabul etmezlerse İfrit’i uyandıracağını söyler. Bu konuda isteksiz olan Şehriyar ve Şahzaman kendi aralarında önce kimin yapacağını tartışırken kız, *“Münakaşayı bırakıp hemen dediğimi yapın. Yoksa İfrit’i uyandırmak niyetindeyim.”* der. Can korkusuyla kızın istediklerini yapan kardeşler oradan uzaklaşacakları sırada kız, onları durdurur ve cebinden içinde ipe dizili, beş yüz yetmiş yüzük bulunan bir kese çıkarır ve onlara *“Bunun ne olduğunu biliyor musunuz?”* diye sorar. Kral kardeşler bilmediklerini söyleyince kız, *“Bu yüzüklerin sahipleri İfrit’in boynuzunu iğfal ederek bana sizin yaptığınızı yapanlardır. Siz de bana yüzüklerinizi verin bakayım. Bu ifrit beni gerdek gecemde kaçırıp bir sandığa koydu. O sandığı da başka bir sandığın içine koyduktan sonra üzerine yedi kilit vurarak denizin dibine götürdü. Herkes bilir ki bizlerden bir kadın bir şey yapmak isterse onu hiçbir şey durduramaz.”* der. İki kardeş duydukları karşısında çok şaşırırlar ve *“Eğer bu İfrit’e bize yapılanın daha beteri yapıldı ise bu bizim için büyük bir tesellidir.”* derler. Bu olaydan hemen sonra Şehriyar’ın ülkesine dönerler. Şehriyar, sarayına döner dönmez karısı ve sonrasında köleler ile cariyelerinin kellesini uçurur.

Tekrar tahta oturan Şehriyar, bundan sonra her gece bir kızla evlenir, ilk gece onun bekâretini aldıktan sonra da hemen öldürtür. Üç sene boyunca devam eden bu durum karşısında halk da artık çok sıkılmıştır. Ülkedeki kızların çoğu bu şekilde can vermiş, imkânı olanlar kızını ülkeden uzak bir yere götürmüş ve nihayetinde ülkede kralla evlenebilecek çok az kız kalmıştır. Bir süre sonra krala kız bulmakla görevli olan vezir ülkenin her yerini aramasına rağmen onunla evlenecek kız bulamaz. Krala ne diyeceğini bilemez ve canından endişe eder bir halde evine döner. Vezirin evlilik çağına gelmiş çok güzel iki kızını varmış: Şehrazad ve Dünyazad. Şehrazad, vaktinin çoğunu

kütüphanedeki edebiyat, tarih, siyaset, felsefe ve daha birçok konudaki kitapları okuyarak geçirirmiş. Bu nedenle eski krallar, milletler ve medeniyetler hakkında da pek çok önemli bilgiye sahip kültürlü, bilgili bir kızmış. Şehrazad, babasının bu halini görünce çok üzölmüş ve “*Gam, hüzin taşımış gibi her zamankinden farklı bir haldesin. Neyin var?*” der ve “*Bir gam taşıyana de ki gam devam etmez. Sevinç nasıl bitiyorsa gamlar da öyle biter.*” anlamına gelen bir beyit okur. Babası bunun üzerine olup biteni anlatır ve çaresizliğini ifade eder. Kızı “*Seni Allah’a yemin ettiriyorum. Beni bu kralla evlendir. Ya yaşarım ya da Müslüman kızlara feda olurum. Böylece de onları bunun elinden kurtarırım.*” der. Vezir ne yapsa ne söylese kızını bu kararından vazgeçiremez ve sonunda kızının bu kararına razı olmak zorunda kalır.

Şehriyar ve Şehrazad evlenirler ilk gece krala kardeşi Dünyazad’ı son bir kere görmek istediğini söyler. Kral kabul edince kardeşi gelir ve yaptıkları plan üzerine Şehrazad’dan bir masal anlatmasını ister. Yine kral Şehriyar’ın onayıyla Şehrazad masal anlatmaya başlar. Fakat masalın en heyecanlı yerinde “*Artık vakit geç oldu.*” der ve masalı yarıda bırakır. Şehriyar ilk kez dinlediği bu masalı çok beğenmiş ve sonunu da çok merak etmiştir. Masalın devamını dinleyebilmek için yeni karısının ölümünü bir gece ertelemeye karar verir. Şehriyarın bu planı sonraki geceler de işlemeye devam eder böylece masal anlatma ve devamını sonraki geceye bırakmalar bin bir gece boyunca sürer. Şehrazad; zekâsı, bilgeliği ve maharetli masal anlatıcılığıyla bin bir geceyi tamamladıktan sonra kralın karşısında saygıyla eğilerek “*Ey zamanın kralı, ey çağın yegâne kişisi, size bin bir gecedir cariyeniz olarak hikmetler, vaazlar ve geçmişlerin hayatlarını dile getiren masallar anlattım. Acaba bunların karşılığı olarak bana sizden bir şey dileme hakkı doğdu mu?*” diye sorar. Şehriyar, ne dileği olursa kabul edeceğini söyleyince Şehrazad’ın işaretiyle dadılar; biri yürüyen, biri emekleyen ve biri de kucakta üç erkek çocuğunu Kralın huzuruna getirirler. Şehriyar şaşkınlıkla onlara bakarken Şehrazad, “*Beni öldürürseniz bu çocuklar annesiz kalacaklar ve onları kimse iyi terbiye etmeyecek. Bu çocukların hatırı için beni öldürmemenizi diliyorum.*” der. Şehriyar bunun üzerine çok duygulanır ve çocuklarını kucaklayarak Şehrazad’a “*Ben bu çocuklar daha dünyaya gelmeden seni affetmiştim. Zira senin iffetini zekânı ve terbiyeni görmüş, hayran kalmıştım.*” der.

Şehriyar, ertesi gün tüm mahiyetini toplayarak onların yanında böyle bir kız yetiştirdiği için vezirine teşekkür eder ve büyük ihsanlarda bulunur. Sonrasında büyük

ziyafetler ve eğlenceler eşliğinde günlerce süren bir düğün yaparlar. Böylece uzun yıllar mutlu ve huzurlu bir yaşam sürerler.

Özetle; Dünyazad'ın -önceden planladıkları üzere- ablasından hikâye anlatmasını istemesiyle bu ritüelin ilerlemesi için gerekli düzenek ve ölümün ertelenmesi sağlanır (Kasımoğlu, 2017b, s.64). Şehrazad ile Şehriyar arasında oyuna dönüşen hikâye anlatıcılığı, gecenin sonunda ölüm anı geciktirilerek bir gün daha yaşama hakkı kazandırır. Zaten masalların genelinde de anlatılan hikâyeler arzu edilmeyen bir eylemi geciktirmek için anlatılmaktadır. En güzel yerinde kesilen hikâye, Şehriyar'ı şaşırtmaya ve merak içinde bırakmaya devam eder. Her yarım kalan hikâye, önceki geceden daha heyecanlı ve güzel bir hikâye vadederek (Sağlam, 2021, s.226-227) merak unsuru zirvede tutulur. Binbir Gece Masallarının tümü göz önünde bulundurulduğunda Şehrazâd'ın geceleri anlattığı ana hikâyeler ve bunlara bağlı olarak anlatılan ara hikâyeler, çerçeve hikâyeyi tamamlar. Ana hikâye genelde birden fazla geceye yayılmasına rağmen ara hikâyeler aynı gece bitmektedir. Hatta aynı gece birden fazla ara hikâyenin bittiği de görülmektedir (Kavruk, 2016, s.56). Çerçeve hikâye ve ara hikâyelerde her ne kadar bol bol padişahlardan, hükümdarlardan veya soylu kişilerden bahsedilse de -yukarıda da değinildiği gibi- buradaki yücelik, soyluluk veya hükümdarlık aslında bir soyutlamadır. Masal, bir felsefe ve arı bir düşüncedir. Masallarda, heyecan verici metaforlarla, sayılarla, simgelerle ve özel isimlerle felsefe yapılmaktadır. Bu doğrultuda hükümdar, soylu kişi gibi kahramanlar üzerinden aslında okurun veya dinleyicinin kendisini öyle algılaması istenir. Çünkü öykülerde, herkes kendi bedeninin, ruhunun ve hayatının hükümdarı ve hâkimidir, fakat bu hükümdarlık her an yıkılabilir de (Yüksek, 2010, s.113-114). Adalet, dürüstlük gibi değerleri edinmiş doğrulukla yaşayan kişilerin istedikleri her şeye ulaşabilmelerinin mümkün olduğu ifade edilir. Kısacası herkesin eşit olmadığı ama zamanla herkesin her şey olabileceğinin mümkün olduğu vurgulanmaktadır (Usta, 2017a, s.27).

2.4.4. Binbir Gece Masallarının Epizotları / Olay Birimleri

Epizot, “Bir eserde ana temaya bağlı ikinci derecedeki tema.” (Doğan, 2001, s.391); “Halk edebiyatı anlatılarında ana olaya bağlı yan olay” (Çobanoğlu, 2018, s.117) olarak açıklanmıştır. Edebiyat dışında müzik ve tiyatrodan da kullanılan epizot kelimesi genellikle özet, bölüm kelimelerinin yerine kullanılmaktadır. Edebiyatta ise masal, efsane ve çeşitli halk hikâyelerinin incelenmesinde kullanıldığı görülmektedir. Halk

hikâyelerinin incelenmesinde kullanılan epizot, bir hikâyede birbirinden ayrılabilen fakat konu bütünlüğü bakımından birbirini tamamlayan olaylar dizisinin her biri olarak adlandırılır. Bu açıklamaya göre halk hikâyesi bir zincirse o zinciri oluşturan halkaların her biri epizotları oluşturur ve bu epizotlar kronolojik bir sıra izler (Şimşek, 2002, s.502-504). Alanda yapılmış lisansüstü çalışmalarda ve kaynaklarda epizot kavramının sıkça kullanıldığı fakat bunun yerine farklı kavramların kullanıldığı da görülmüştür. Epizot teriminin anlamı ve Türkçe karşılığı üzerine hazırlanan Şimşek'in çalışmasında, söz konusu terimin yabancı dillerdeki anlamı, kullanımı verilirken hangi alanlarda ve ne amaçla kullanıldığı da ifade edilmiştir. Çalışmanın sonuç kısmında epizot terimine karşılık olarak bölüm, olay halkası veya olay sırası terimlerinin kullanılabilceği önerilmiştir (Şimşek, 2002, s.506). Bu çalışmada da epizot terimi kullanılmakla beraber "olay birimi" teriminin kullanılması uygun görülmüştür.

Binbir Gece Masallarının epizotları / olay birimleri verilirken Ziyat Akkoyunlu'nun çalışmasında geçen başlıklar ve bu başlıkların yazılış şekilleri esas alınmıştır. Bazı lakap, nitelendirmeler, hayvan ve olağanüstü varlıkların isimleri yazılırken büyük harfle başlanmış ve gelen ekler kesme işareti ile ayrılarak yazılmıştır. Aynı kullanım içerikte de yer yer devam etmiştir. Bunun sebebinin bu tip ifadelerin özel isim olarak kabul edildiği olarak düşünülmektedir. Çalışmanın bu bölümünde hikâye başlıkları yazılırken ve olay birimleri sıralanırken söz konusu yazıma sadık kalınarak aynı şekilde alınmıştır. Ayrıca ana hikâyeler 1, 2, 3... şeklinde numaralandırılarak verilmiş, ana hikâyelerin içinde verilen ve alt hikâyeler de 1.a, 1.b, 1.c şeklinde sıralanmıştır. Bu şekilde ana hikâyeler ile bu hikâyelerin içinde geçen alt hikâyelerin birbiri ile karışmaması sağlanmıştır.

Çerçeve hikâye dâhil olmak üzere 120 ana hikâye ve bu hikâyelerin içinde gelişen 99 ara hikâye olmak üzere toplam 219 hikâye bulunmaktadır. Anlatımı bin bir gece boyunca devam eden Binbir Gece Masalları'nın epizotları/olay birimleri aşağıdaki şekilde sıralanmıştır.

1. Kral Şehreyâr ile Kardeşi Şâhzemân'ın Hikâyeleri

- Eskiden Hint ve Çin adalarında Sasan Krallarından birinin iki oğlu varmış.
- Daha güçlü olan büyük kardeşin ismi Şehreyâr imiş ve babasından sonra ülkeyi o yönetmeye başlamış.
- Küçük kardeşi Şâhzemân Semerkand'ın krallığını yapıyormuş.

- Yirmi yıldır ayrı yerlerde hükümdarlık yapan kardeşler birbirlerini özlerler ve Şehreyâr, Şehzeman'ı yanına getirmesi için vezirini gönderir.
- Şâhzemân, Şehreyâr'ın veziri ile yola çıkar.
- Şâhzemân yola çıktıktan bir süre sonra yanına alması gereken bir şeyi unuttuğunu fark eder ve geri döner.
- Saraya vardığında eşinin bir köle ile kendisini aldattığını görür. Bunun üzerine Şâhzemân, kılıcını çekip ikisini de öldürür.
- Tekrar yola çıkar ve Şehreyâr'ın ülkesine varır.
- Şehreyâr, kardeşinin soluk yüzünü ve keyifsizliğini ülkesinden ayrı kalmasına bağlar.
- Şâhzemân başından geçenleri ağabeyine anlatmaz. Onun ava gitme teklifini kabul etmeyerek sarayda kalır.
- Sarayın penceresinden bakarken Şehreyârın eşinin yirmi cariyesi ile birlikte kölelerle seviştiğini görür.
- Şâhzemân, bunları görünce kendi derdinin daha hafif olduğunu düşünür.
- Şehreyâr geri döndüğünde Şahzaman'ı sağlığına kavuşmuş olarak bulur.
- Şehreyâr, Şahzaman'a sağlığına nasıl kavuştuğunu sorar. Şahzaman da Şehreyâr'a neden iyileştiğini değil neden hastalandığını anlatır.
- Şehreyâr, nasıl iyileştiğini ısrarla sorunca Şâhzemân gördüklerini anlatır.
- Şehreyâr, Şahzaman'ın anlattıklarından emin olmak için ava gidiyormuş gibi yaparak sarayda kalır. Şahzaman'ın dediklerinin doğru olduğunu görür.
- Şehreyâr gördüklerinin üzüntüsü ile Şahzaman'a seyahate çıkmayı teklif eder. Seyahat sırasında: "Bakalım herkes bizim gibi mi acaba? Bizim gibisi yoksa bizim için ölüm daha iyidir." der.
- Yolculukları sırasında bir deniz kenarında bir ağacın altında mola verirler.
- Bir süre sonra denizin kabardığını, içinden göğe yükselen siyah bir sütünün çıkarak kendilerine doğru geldiğini görürler.
- Korkularından ağaca çıkarlar ve olanları oradan seyrederek.
- Denizden yükseldiğini gördükleri siyah sütünün, başında bir sandık olan bir ifrit olduğunu görürler.
- İfrit, taşıdığı sandığı açar ve sandığın içinden güzel bir kız çıkar.
- İfrit, başını genç kızın dizine yaslayıp uyur.
- Kız, ağacın üzerinde iki kralı görünce İfrit'in başını dizinden yere indirir.
- Ağacın yanına gelir ve Şehreyâr ile Şâhzemân'ın aşağıya inmelerini ister.

- İki hükümdar, ağaçtan inmeye cesaret edemeyince kız, inmedikleri halde ifriti uyandırarak onları öldürteceğini söyler.
- İki kardeş aşağı inerler. Kız onları ifritle tehdit ederek kendisiyle sevişmelerini ister.
- Kız, cebinden bir kese çıkarır. İki hükümdarın yüzüğünü alarak kesedeki diğer yüzüklerin yanına koyar. Bunların ifritten gizli olarak seviştiği kişilere ait olduğunu söyler.
- Kız başından geçenleri anlatır.
- Krallar, “İfrit bununla başa çıkamıyorsa bizim halimiz daha iyidir.” derler.
- Şehreyâr ülkesine döner. Eşini, cariyelerini ve kölelerini öldürtür.

1.a. Şehrazat ile Kral Şehreyârın Hikâyesi

- Bu olaydan sonra Şehreyâr her gün bir bakire kızla evlenir. Sabah olunca onu öldürtür.
- Bu durum üç sene sürdükten sonra halk kızlarını saklar, ülkede kız kalmaz.
- Kral, vezirinden yeni bir kız ister. Vezir kız bulamaz, üzgün bir şekilde evine döner.
- Vezirin iki tane kızı varmış. Büyüğünün adı Şehrazâd, küçüğünün adı Dünyâzâd imiş.
- Çok kitap okuyan Şehrazâd, babasının üzüntüsünün sebebini öğrenince kralla evlenmek istediğini söyler.
- Vezir, kızını bu isteğinden vazgeçirmek için “Eşek, öküz ve çiftlik sahibi” hikâyesini anlatır.

1.b. Eşekle Öküzün Çiftlik Sahibi İle Hikâyesi

- Hayvanların dilinden anlayan zengin bir tüccar çiftçi varmış. Tüccarın çiftliğinde bir eşekle bir öküz varmış.
- Günlerden bir gün tüccar, öküzün eşeğe ‘Ne mutlu sana, ben sabahtan akşama kadar çiftlikte çalışıyorum, sen ise rahat rahat evde kalıyorsun.’ dediğini duyar.
- Eşek, öküze ‘Yarın seni çiftliğe götürdüklerinde yere yat, dövseler bile kalkma ve önüne koydukları yemi iki üç gün yeme. Seni hasta zannederler. Sen de rahat rahat keyfine bakarsın.’ der.
- Öküz, eşeğin dediklerini yapınca öküzün yerine eşeği çiftlikte çalıştırmaya başlarlar.

- Eşek birkaç gün çiftlikte çalıştıktan sonra kendi kendine ‘Başıma ne geldiyse, başkasının işine karışmamdan geldi.’ der.
- Akşam olunca eşek, öküze ‘Sana kardeş nasihati ediyorum. Kendine çekidüzen ver. Çünkü mal sahibi eğer iyileşmezsen seni kasaba verecekmış.’ der.
- Öküz bunu duyunca eşeğe teşekkür eder ve ertesi gün çok sıhhatli bir şekilde çiftlik sahibinin yanına gider.
- Bütün bunları duyup anlayan çiftçi, gülmeye başlar.
- Çiftçinin karısı neden güldüğünü sorar fakat o söylemez. Çünkü hayvanların dilini bildiği öğrenilirse ölmüş.
- Çiftçinin karısı ısrar edince çiftçi ona olan sevgisinden ölümü göze alarak anlatmaya karar verir.
- Bütün akraba ve komşularını çağırır ve ölmeden önce abdest için dışarı çıkar.
- Çiftçinin bir horozu, elli tavuğu ve bir de köpeği varmış.
- Bu sırada çiftçi, köpeğin horozu sahiplerinin öleceğini ve neden sevinçli olduğunu sorar.
- Horoz, kendisinin elli tane karısının olduğunu ve hepsini idare ettiğini söyler. Onun ise bir karısı ile baş edemediğini söyler. Bunun üzerine elli tane dut dalını alıp onlarla karısını döverse karısının uslanacağını söyler.
- Çiftçi, horozun dediklerini duyar ve öyle yapar. Karısı böylece isteğinden vaz geçer.
- Ölünceye kadar rahat bir hayat sürerler.

2. Tacir ile İfrit Hikâyesi

- Çok zengin bir tüccar varmış. Tüccar bir gün ticaret için seyahatte iken bir ağacın dibinde mola verir.
- Yediği hurmanın çekirdeğini yere atınca hemen karşısında eli kılıçlı bir ifrit belirir.
- İfrit, tüccara ‘Seni, oğlumu öldürdüğün gibi öldüreceğim.’ der.
- Tüccar, onun bu dediğine şaşırır ve oğlunu nasıl öldürdüğünü sorar. İfrit de attığı hurma çekirdeğinin oğluna isabet ettiğini ve öldüğünü söyler.
- Tüccar, ne yapacağını bilemez ve ödemesi gereken borçları olduğunu söyler. Bu borçları ödeyip ailesiyle vedalaştıktan sonra kendisini öldürmesi için geri geleceğine söz verir. İfrit bu teklifi kabul eder.
- Tüccar, ülkesine dönüp borçlarını öder ve o yılın sonuna kadar ailesinin yanında kalır.

- Bir sene sonra kefenini alıp ifriti gördüğü ağacın altına geri gelir.
- Tüccar, ağacın altında oturup haline ağlarken bir ihtiyar, zincirle bağladığı bir ceylanı sürükleyerek oradan geçer ve tüccarı görüp halini sorar.
- Tüccar, ona başından geçenleri anlatır. İhtiyar adam, ona ne olacağını görmeden oradan ayrılmak istemez ve kalır.
- Biraz sonra yanında iki tane tazı olan başka bir ihtiyar gelir. O da durumu öğrenince aynı şekilde oturup bekler.
- Sonra yanında bir katırla başka bir ihtiyar gelir ve o da yanlarına oturur.
- Onlar beklerken çok kuvvetli bir rüzgâr eser ve tozun içinden elinde kılıcıyla ifrit ortaya çıkar.
- İfrit, ihtiyarların yanındaki tüccarı yanına alır ve ‘Gel, seni oğlumu öldürdüğün gibi öldüreyim.’ der.
- Tüccar ve üç ihtiyar yalvarmaya başlarlar. Birinci ihtiyar, ona ceylanla kendisinin hikâyesini anlatmayı teklif eder. Eğer kendi hikâyesini beğenirse tüccarın kanının üçte birini bağışlamasını teklif eder, ifrit bunu kabul eder.

2.a. İhtiyar ile Ceylan’ın Hikâyesi

- İhtiyar, yanındaki ceylanın aslında amcasının kızı olduğunu söyler.
- Onunla evlenip otuz sene beraber yaşamalarına rağmen çocukları olmaz.
- Daha sonra bir cariye alır ve ondan bir oğlu olur. Oğlu 15 yaşına girince bir seyahate çıkar.
- Karısı, daha önceden öğrendiği büyüyle oğlunu buzağıya cariyeyi de ineğe çeviri ve bir çobana verir.
- Adam dönünce ona cariyenin öldüğünü ve oğlunun da evden kaçtığını söyler.
- Kurban bayramı gelince tüccar, çobandan bir inek ister.
- Çoban, tüccarın karısının ona verdiği ineği getirir. Tüccar onu keser, ineğin sadece kemik ve deriden olduğunu görür.
- Tüccar, bu sefer de buzağı ister. Ona getirdikleri buzağı da oğludur.
- Buzağı, tüccarı görünce ipini koparıp onun ayaklarına yüzünü sürerek ağlamaya başlar.
- Tüccar, bundan etkilenir ve buzağıyı kesmez.
- Şehrazad, sabah olduğunu anlar ve susar.
- Dünyazad, ablasına ne kadar tatlı ve güzel şeyler anlattığını söyler.

- Şehrazad, kralın kendisini öldürmemesi durumunda yarın daha güzellerini anlatacağını söyler.
- Kral, içinden hikâyenin sonunu dinledikten sonra öldüreceğini geçirir.
- Kral, tahtına oturur. Vezir koynunda kefenle gelir fakat kral ona bir şey demez. Vezir bu duruma şaşırır.
- Akşam olunca kral, Şehrazad'ın yanına gelir.
- Dünyâzâd, Şehrazâd'dan hikâye anlatmaya devam etmesini ister.
- Şehrazâd, kralın izin vermesiyle anlatmaya başlar.
- Sonraki gün çoban, kızının büyüden anladığını ve buzağının kendi oğlu olduğunu söyler.
- Tüccar çok sevinir, hemen kızın yanına gider.
- Çobanın kızı iki şartla oğlunu eski haline döndüreceğini söyler.
- Birinci şartı oğluyla evlenmektir. İkinci şartı da bunu yapan karısına büyü yapmaktır.
- Tüccar kabul edince kız, oğlunu eski haline çevirir ve onunla evlenir. Tüccarın karısını da ceylana çevirir.
- İfrit hikâyeyi ilginç bulduğu için söz verdiği gibi tüccarın kanının üçte birini bağışlar.
- Sonra ikinci ihtiyar hikâyesini anlatmaya başlar.

2.b. İhtiyar ile İki Tazı'nın Hikâyesi

- İkinci ihtiyar, yanındaki iki tazının aslında kardeşleri olduğunu söyler.
- Babaları öldüğünde üç kardeşe üç bin dinar miras bırakır.
- İkinci ihtiyar payına düşen para ile bir dükkân açar.
- Diğer iki kardeş, kendilerine düşen payları alıp bir kafil ile yola çıkarlar. Onlar da bu şekilde ticaret yaparlar.
- Aradan geçen bir senenin sonunda iki kardeş, paralarını tüketip geri dönerler.
- İkinci ihtiyar, iki kardeşini dükkânının kârına ortak edip beraber yaşarlar.
- İki kardeş, beraber ticari bir seyahate çıkmaları konusunda ihtiyarı ikna ederler.
- İhtiyar, altı bin dinar olan parasının yarısını bir yere gömer, geri kalanı da biner dinar olarak aralarında paylaşırlar.
- Kiraladıkları bir gemi ile bir aylık yol gittikten sonra bir şehre ulaşırlar. Buradaki ticarettten paralarından bire on kazanırlar.

- O şehri terk edecekleri sırada ihtiyar deniz kenarında güzel bir cariye görür. Cariye, İhtiyarın elini öperek kendisi ile evlenmesini ister.
- İhtiyar, cariyeyi gemiye alır ve onunla evlenir. Ona büyük bir sevgi duymaya başlar.
- İki kardeş, kıskançlıklarından ihtiyarı öldürmek için bir plan yaparlar. Böylece malların hepsini de kendilerine almayı isterler.
- İhtiyar, karısının yanında uyurken onu alıp denize atarlar. Cariye, bunu görünce bir cine dönüşerek ihtiyarı denizden çıkartıp uzak bir adaya götürür.
- Cariye, ihtiyara kendisinin aslında bir cin olduğunu ve iki kardeşin yaptıkları bu kötülükten dolayı ölümle cezalandırılmaları gerektiğini söyler.
- Her şeye rağmen İhtiyar kardeşlerinin öldürülmemesi için cariyeye ricada bulunur. Cariye, ihtiyarı alıp uçurarak evinin damına bırakır.
- Evine dönen ihtiyar, gömdüğü parayı çıkartıp dükkânına gider.
- Dükkândan eve döndüğünde evde iki tazı olduğunu görür.
- Karısı, bu iki tazının aslında kendi kardeşleri olduğunu ve on yıl sonra eski hallerine dönebileceklerini söyler.
- İfrit, anlatılan bu hikâyeyi de ilginç bulur ve tüccarın kanının üçte birini daha bağışlar.
- Katırla gelen üçüncü ihtiyar da ifrite, daha ilginç bir hikâye anlatacağını ve bu ilginç hikâye karşılığında tüccarın kanının üçte birini bağışlamasını ister. Sonra hikâyesini anlatmaya başlar.

2.c. İhtiyar ile Katır'ın Hikâyesi

- Üçüncü ihtiyar, yanındaki katırın aslında kendi karısı olduğunu söyler.
- İhtiyar, bir sene süren uzun bir seyahatten dönünce karısının kendisini zenci bir köle ile aldattığını görür.
- Karısı, onu görür görmez büyü yaparak üçüncü ihtiyarı bir köpeğe dönüştürür ve onu evden kovar.
- İhtiyar, köpek olarak sokaklarda dolaşırken bir kasap dükkânının önüne gelir. Kasap onu evine götürür.
- Kasabın büyüden anlayan bir kızı varmış.
- Kız, köpeği görünce onun büyü ile bu hale dönüştürülmüş bir insan olduğunu anlar. Bu durumu babasına söyler ve onu eski haline getirebileceğini söyler.
- Kasabın onay vermesiyle kızı, ihtiyarı eski haline dönüştürür.

- Üçüncü ihtiyar, kendisine yardım ettiği için kasabın elini öper ve karısından öcünü almak için yardım ister.
- Büyüden anlayan kız, ihtiyara büyü su vererek karısı uykuda iken onun üzerine dökmesini söyler. Böylece onu istediği şeye dönüştürebileceğini söyler.
- İhtiyar, kızın dediklerini yapar ve karısını bir katıra dönüştürür.
- İfrit, üçüncü ihtiyarın hikâyesini de ilginç bulur ve tüccarın canını bağışlar.
- Şehrazâd, sabah olduğunu fark edince anlatmayı bırakır.
- Dünyazâd, Şehrazâd'a çok güzel hikâyeler anlattığını söyler. Şehrazâd da yarın daha güzel bir hikâye anlatacağını söyler. Bunun üzerine Şehreyâr, yarınki hikâyeyi dinlemek için Şehrazâd'ı öldürmez.
- Ertesi gün Şehrazâd anlatmaya başlar.

3. Balıkçı ile İfrit'in Hikâyesi

- İhtiyar bir balıkçı varmış. İhtiyar balıkçı, karısı ve üç çocuğu ile yaşamış.
- Çok fakir olan balıkçı her gün balığa çıkar ama ağını günde sadece dört defa denize atarmış.
- Yine bir gün balık avlamak için deniz kenarına gider ve ağını atar.
- Bir süre sonra ağını toplamaya başladığında ağına çok ağır bir şeyin takıldığını fark eder. Ağı güç bela çektiğinde içinde ölü bir eşek olduğunu görür.
- Buna çok üzülen avcı, Allah'ı yâd edip ağını tekrar denize atar.
- Ağını çektiğinde yine çok ağır olduğunu fark eder. Ağı denizden çıkarttığında içi kum ve çamur dolu bir küp olduğunu görür.
- Üçüncü defa ağını atar ve bu sefer de ağına eski kapkacak takıldığını görür ve üzülür. Sonra "Allah'ım sen bilirsin ki ben ağımı yalnız dört defa atarım. Şimdi üç defa attım, son şansım kaldı." der.
- Balıkçı, ağını dördüncü defa denize atar. Bu sefer ağına ağzı kilitli ve Hz. Süleyman'ın mührü ile mühürlenmiş sarı bakırdan yapılmış bir güğüm çıkar.
- Balıkçı, ağına takılan son şeye sevinir ve götürüp bakır pazarında satmayı planlar. Böylece en az on altın dinar edeceğini düşünür.
- Güğümün içinde ne olduğunu anlamak için bıçağıyla ağzını açar fakat içinde bir şey göremez. Böylece güğümü yere bırakır.
- Sonrasında güğümden göğe kadar yükselen bir duman çıkar. Duman yüksele yüksele başı bulutlarda ayakları yerde bir ifrite dönüşür.
- İfriti gören balıkçının korkudan soluğu kesilir ve titremeye başlar.

- İfrit, balıkçıyı görünce “Lâilaha illallah, Süleyman Resûlallah.” der. Sonra “Ey Allah’ın peygamberi, beni öldürme. Bir daha asla sözünden çıkmam.” diye yalvarmaya başlar.
- Balıkçı, Hz. Süleyman’ın ölümünün üzerinde 1800 sene geçtiğini söyler. Güğümde ne işi olduğunu sorar ve hikâyesini anlatmasını ister.
- İfrit, bunları duyunca “Dile benden hangi tür ölüm istersin?” der.
- Balıkçı, onu denizin dibindeki güğümden çıkarttığını söyler ve kendisini neden öldürmek istediğini sorar.
- Böylece ifrit, balıkçıya hikâyesini anlatmaya başlar.

3.a. İfrit ile Hz. Süleyman’ın Hikâyesi

- Sahar isimli bu ifrit, Hz. Süleyman’a iman etmeyen ifritlerden biridir.
- Hz. Süleyman, bu ifriti huzuruna getirmesi için veziri Asaf’ı görevlendirir. Asaf, ifriti zorla Hz. Süleyman’ın huzuruna getirir.
- Hz. Süleyman, ifrite iman edip emrine girmesini söyler. İfrit bunu kabul etmez böylece Hz. Süleyman onu bir güğüme hapsederek denizin dibine atırır.
- İfrit, onu kurtaran kişiyi sonsuza kadar zenginleştireceğine söz verir. Fakat aradan yüz yıl geçmesine rağmen kimse onu kurtarmaz.
- Sonrasında kendisini kurtarana yerin bütün hazinelerini açacağına söz verir. Dört yüz yıl geçmesine rağmen yine kimse onu kurtarmaz.
- En son, kim kendisini kurtarırsa onun üç dileğini yerine getireceğine söz verir. Bu sefer de kimse onu kurtarmayınca artık kendisini kurtaranı dilediği gibi öldürmeye karar verir.
- İfrit, hikâyesini anlattıktan sonra aldığı karar gereği onu öldüreceğini söyler.
- Balıkçı, kendisini öldürmemesi için ne kadar yalvarsa da ifrit kararından dönmez. Bunun üzerine balıkçı, ifrite bir şey soracağını ve Hz. Süleyman’ın mührü üzerindeki yüce isme yemin ettirerek doğru söylemesini söyler.
- İfrit, Hz. Süleyman’ın ismini duyunca titremeye başlar ve sorusunu sormasını ister.
- Balıkçı, normalde elini veya ayağını bile sığdıramayacağın bu güğüme nasıl sığdığını sorar. Kendi gözleri ile oraya girdiğini görmese buna inanmayacağını söyler.
- Bunun üzerine ifrit, tekrar dumana dönüşür ve güğüme girer. Balıkçı hemen güğümün kapağını kapatır ve güğümün içindeki ifriti tekrar denize geri atmakla

tehdit eder. Hatta burada ev yapacağını ve buraya balık avlamaya gelenlere hikâyesini anlatacağını böylece kıyamete kadar denizde kalacağını söyler.

- İfrit, balıkçıya yalvarır ve eğer kendisini çıkartırsa ona iyilikte bulunacağını söyler.
- Balıkçı, ona inanmaz ve ikisi arasındaki bu ilişkiyi Kral Yunan'ın veziri ile Hekim Duyan arasındaki ilişkiye benzetir. Sonra anlatmaya başlar.

3.b. Kral Yunan'ın Vezirinin Hikâyesi

- Çok eski zamanlarda Romalılar yurdu ve Furs kentinde, malı ve askeri çok olan Yunan adlı bir kral varmış.
- Kral, bir hastalığa yakalanır ve hiçbir doktor bu hastalığa bir çare bulamaz.
- Günün birinde bu şehre Duyan adında ihtiyar bir hekim gelir. Bu hekimin çok bilgili birisi olduğu rivayet edilmiş.
- Duyan, kralın hastalığını duyunca onun yanına gider ve hiçbir ilaç vermeden, vücuduna hiçbir yağ sürmeden onu iyileştirebileceğini söyler.
- Kral da eğer dediği gibi onu iyileştirirse torunlarına kadar ona yetecek mal mülk vereceğini söyler.
- Bunun üzerine Hekim Duyan o şehirde bir ev kiralar, ilaçlarını ve kitaplarını tuttuğu eve yerleştirir. Sonrasında bir çomak alır ve bu çomağın tutacak yerini oyar içine ilaç doldurur.
- Ertesi gün kralın huzuruna çıkar ve eline çomağı vererek adamlarıyla top oynamasını söyler. Terleyinceye kadar çomağı elinde tutup topa vurmasını söyler. Tam yorulduktan sonra evine dönmesini banyo yapıp sonra uyumasını söyler.
- Kral, Hekim Duyan'ın dediklerini yapar ve hastalığından kurtulur. İyileşince Duyan'ı saraya alır ve nedimi yapar.
- Kralın; çok kıskanç, pinti ve kötü bir veziri varmış. Vezir, kralın Duyan'ı bu kadar sevdiğini gördükçe kıskanır ve kralı kışkırtmaya başlar.
- Kral, vezirine “Sen, Duyan'ı kıskandığın için böyle konuşuyorsun. Onu öldürmemi ve Kral Sindbad'ın şahinini öldürüp pişman olduğu gibi pişman olmamı istiyorsun.” der. Sonra Kral Sindbad ile şahinin hikâyesini anlatmaya başlar.

3.c. Kral Sindibâd ile Şahin'in Hikâyesi

- Acem krallarından, gezmeyi ve avlanmayı çok seven bir kral varmış. Kral, bir gün adamları ile ava çıkar.

- Bir ceylan görürler ve etrafını sararlar. Kral, adamlarına “Bu ceylan kimin tarafından kaçarsa onu öldürürüm” der.
- Ceylan, Kral’ın bulunduğu tarafa gelir ve Kral’ı selamlarcasına ön ayağını göğsüne koyup diz çöker. Kral, ceylanın selamına cevap vermek için eğildiğinde, ceylan Kral’ın üstünden sıçrayıp kaçar.
- Kral, adamlarının gülüşüklerini görünce, “Onu getirmeden dönmeyeceğim.” der ve ceylanın arkasından gider.
- Bir süre sonra bir dağa ulaşırlar. Kral, ceylanın ormanlığa gireceğini görünce, şahinini bırakır. Şahin, ceylanı yakalar ve gözlerini oyar. Kral da gelir ceylanı öldürür ve derisini soyup gövdesini atının eğerine asar.
- Havalarda çok sıcak olduğu için Kral susar. Etrafına bakınca bir ağaçtan yağ gibi bir su aktığını görür.
- Kral, şahinin boynundan, onun su içmesi için yaptırdığı altın maşrapayı alır ve doldurur.
- Şahin, kanadı ile maşrapayı birkaç defa devirip suyu dökünce Kral kızar ve kılıcını çıkarıp şahinin kanatlarını koparır. Şahin, yere düşer ve başıyla ağacın tepesini gösterir.
- Kral, ağacın tepesine bakınca bir yılan görür, maşrapaya doldurduğu suyun da o yılanın ağzından akan zehir olduğunu anlar. Çok üzülür ve pişman olur.
- Kral hikâyesini bitirince Veziri, ona, “Beni dinlersen kurtulursun. Dinlemezsün Hileci Vezir gibi ölürsün” der ve anlatmaya başlar.

3.ç. Hileci Vezir’in Hikâyesi

- Bir Kral ve bu Kral’ın avlanmayı seven bir oğlu varmış.
- Kral, vezirine oğlu nereye gittiye onunla beraber olmasını emreder. Bir gün Şehzâde, Vezir ile birlikte ava çıkar.
- Bir büyük canavar gördüklerinde, Vezir Şehzâde’den onu öldürmesini ister. Şehzâde, canavarın peşine takılır ve yolunu kaybeder.
- Bir yolun ağzında ağlayan bir cariyeye rastlar.
- Şehzâde, cariyeye neden ağladığını sorunca, cariyeye “Ben Hint Krallarından birisinin kızıyım. Kervanla geçerken ben uyuya kalmış ve deveden düşmüşüm. Gözlerimi açtığı zaman kendimi burada buldum.” der.
- Şehzâde, cariyeye acıyarak onu atına bindirir ve yollarına devam ederler.

- Bir harabeye ulaşınca cariye bir ihtiyaçını gidermek için harabeye girer. Bu arada Şehzâde'den kendisini beklemesini ister.
- Şehzâde, cariyenin geciktiğini görünce, harabeye girer ve cariyenin bir dev olup, çocuklarına: “Yemeniz için size şişman bir çocuk getirdim.” dediğini duyar. Şehzâde bunları duyunca korkarak harabeden çıkar.
- Cariye gelir, Şehzâdenin telaşlı halini görünce neden korktuğunu sorar. Şehzâde: “Benim bir düşmanım var, ondan korkuyorum.” der.
- Cariye: “Şehzâde olduğuna göre niye ona biraz para verip uzaklaştırmıyorsun?” der. Şehzâde: “Benim düşmanım canımdan başka bir şey istemez” der. Cariye: “O zaman sen de Allah’a dua et, yardım etsin.” der.
- Şehzâde Allah’a dua eder ve yardım ister. Cariye, bunu görünce korkar ve uzaklaşır.
- Şehzâde, saraya döner ve Vezir’in yaptıklarını babasına anlatır. O da Vezir’in cezasını verir.
- Vezir hikâyesini bitirince Kral’a “Duyan, seni hastalığından eline bir çomak tutuşturarak kurtardığına göre başka bir şey ile öldürebilir.” der.
- Kral, Vezir’e: “Haklısın” der ve Duyan’ı öldürmeye karar verir. Kral, Duyan’ı çağırır ve kendisini öldüreceğini söyler. Duyan, Kral’a her ne kadar yalvardıysa da fayda etmez.
- Daha sonra Duyan, Kral’a: “Madem ki öldüreceksin beni bırak evime gidip aile ve komşularıyla görüşeyim. Değerli kitaplarımı ehline vereyim.” der.
- Kral, kabul edince Duyan: “Kitapların arasında çok değerli bir kitabım var. Onu, faydalanmanız için size vermek istiyorum.” der.
- Kral, kitaptan nasıl faydalanacağını sorunca, Duyan, başını vurduktan sonra kafamı masanın üstüne koy, sonra o kitabın ilk üç sahifesini aç. Soldan üç satır oku. Kafam istediğin soruya cevap verir.” der.
- Ertesi gün, Duyan’ın başını kestirip masanın üstüne koyduktan sonra Kral, kitabı açmak isterken sahifeler yapışık olduğundan parmağını diliyle ıslatmak zorunda kalır.
- Kitabın sahifeleri, Duyan tarafından zehir sürülmüş olduğundan Kral, zehirlenir ve ölür.
- Balıkçı, İfrit’e: “Kral, Duyan’ı öldürmek istemeseydi, kendisi de ölmezdi. Sen de beni öldürmek istemeseydin şimdi hürriyetine kavuşacaktın” der.

- Daha sonra İfrit, Balıkçı'ya kendisini affetmesi için yalvarmaya devam eder ve ona iyilik yapacağına dair büyük yeminler eder. Balıkçı, İfrit'e inanır ve güğümün kapağını açar.
- İfrit, dışarı çıkar ve güğümü denize atıp, Balıkçı'ya kendisini takip etmesini ister.
- İfrit'le balıkçı bir dağa çıkarlar. Dağın arkasında geniş bir vadinin ortasında bir göle ulaşırlar. İfrit, balıkçıya ağını bu göle atmasını ister.
- Balıkçı ağını göle atar. Beyaz, kırmızı, mavi ve sarı renkli olmak üzere dört çeşit balık tutar.
- İfrit, balıkçıya “Bu balıkları Kral'a götür sana çok para verir. Yalnız, bu gölden günde bir defadan fazla balık tutma.” der ve ayaklarını yere vurur. Yer yarılr, İfrit'i yutar.

4. Kral ile Sihirli Dört Balığın Hikâyesi

- Balıkçı balıkları Kral'a götürür. Kral ilk defa böyle balık gördüğü için, Balıkçı'ya dört yüz altın Dinar verir.
- Kral, Veziri'ne, “Verin şu balıkları, Rum Kralı'nın bize hediye ettiği cariye, bakalım nasıl pişirir?” der. Vezir balıkları cariye verir ve onları pişirmesini ister.
- Cariye balıkları bir tavada kızartmaya başlar. Balıkların bir tarafı pişince çevirmek istediğinde, mutfağın duvarı yarılr ve içinden, elinde bir sopa, pahalı küpe ve yüzüklerle süslü çok güzel bir kız çıkar.
- Kız, elindeki sopayı tavanın içine sokar ve “Ey balık, ey balık sen hala eski sözünde misin?” der. Sonra iki üç defa tekrarlar. Balıklar başlarını kaldırıp, “Evet, evet, evet.” diye cevap verirler.
- Kız, daha sonra tavayı devirip duvarın yarığına girer. Duvar birleşir.
- Cariye, balıklara döner ve hepsinin yandığını görür. Vezir, balıkları almak için geldiğinde, cariye olanları ona anlatır.
- Vezir, balıkçıyı çağırır ve ondan aynı balıklardan getirmesini ister. Balıkçı, ertesi gün gider ve aynı balıklardan dört tane daha getirir.
- Vezir, balıkları aynı cariye verir ve “Bunları önümde pişir bu meseleyi göreyim.” der.
- Cariye, balıkları pişirmeye başlar, aynı şeyler olunca Vezir, “Bu olanları Kral'dan saklayamayız.” der ve Kral'a anlatır. Kral, bunları duyunca kendi gözleriyle görmek ister.
- Yine balıkçıdan aynı balıklardan getirmesini isterler ve ona üç gün mühlet verirler.

- Balıkçı balıkları getirir. Kral ona dört yüz dinar daha verir ve Vezir'e balıkları önünde pişirmesini söyler.
- Vezir, balıkları pişirmeye başlayınca duvar yarılr. Bu sefer elinde yeşil bir ağaç dalı bulunan boğa gibi bir zenci çıkar. Zenci, balıklara aynı şeyleri yapar ve aynı cevabı alır.
- Kral, hayretler içinde kalır. Avcıyı çağırır ve bu balıkları nereden getirdiğini sorar. Avcı, "Dağın arkasındaki bir gölden" der.
- Kral, avcıya "Kaç günlük yoldur?" diye sorunca Avcı: "Yarım saatlik yoldur Sultanım" der. Kral avcıyı ve askerlerini toplar ve o göle giderler.
- Kral, gölde dört ayrı renkte balıkları görünce, askerlerine: "İçinizde bu gölü daha önce gören var mı?" diye sorar.
- Askerler görmediklerini söyleyince, Kral bu göl ve balıkların sırrını çözmeden tahtına dönmeyeceğine yemin eder.
- Kral, Vezir'ini çağırır: "Ben yalnız başıma çıkıp bu gölün sırrını çözmek istiyorum. Sen çadırımın önünde otur, benimle görüşmek isteyenlere, benim rahatsız olduğumu ve kimseyle görüşmek istemediğimi söyle." der.
- Kral, tebdili kıyafet edip kılıcını alır ve gizlice yola çıkar. Kral, sabaha kadar yürür ve siyah taşlarla yapılı bir saraya ulaşır.
- Kral, sarayın kapısının bir kanadını açık görünce kapıya birkaç defa vurduktan sonra içeriye girer. Kral, sarayı dayalı döşeli bulur ve içeride hiç kimsenin olmadığını görür.
- Kral, sarayın ortasında bir havuzun etrafında bulunan, kırmızı altından yapılmış, dört alanın ağzından fışkıran suyu seyrederken bir inleme sesi duyar.
- Kral, sesin geldiği yöne gider ve yüksek bir somya üzerinde ayakları altın işlemeli ipek örtü ile örtülü çok yakışıklı bir gencin oturduğunu görür. Kral, delikanlıya selam verince, delikanlı cevap verir ve ağlamaya başlar.
- Kral, delikanlıya neden ağladığını sorunca delikanlı üstündeki ipek örtüyü açar, vücudunun alt kısmının taş olduğunu gösterir ve anlatmaya başlar.

4.a. Büyülenmiş Şehir Hikâyesi

- Kral, Mahmut adlı babası yetmiş sene hüküm sürdükten sonra ölünce kendisi yerine geçer.
- Amcasının kızı ile evlenir. Birbirlerini çok severler. Evlilikleri beş yıl devam eder.
- Kral, bir gün hamama gider. Daha sonra eve dönüp yatar.

- Havalar sıcak olduğundan, kendisini yelpazelesinler diye iki cariye çağırır.
- Cariyeler, Kral'ın uyuduğunu zannedip aralarında fısıldamaya başlarlar.
- Birinci cariye “Kralımızın gençliğine yazık değil mi öyle bir kötü karı ile yaşıyor.” der.
- İkinci cariye “Aptaldır da ondan niye nereye gittiğini sormuyor.” der.
- Birinci cariye “Onun gittiğini nereden bilsin ki. Karısı her akşam kadehine bir şeyler koyuyor. Bu da kendinden geçince, üstünü değiştirip çıkıyor. Sabaha doğru dönünce bir şeyler koklatıp uyandırıyor.” der.
- Kral, cariyelerin söylediklerini duyunca çok üzülür ve akşam olmasını sabırsızlıkla bekler. Akşam olunca karısı hamamdan gelir. Beraber yemek yedikten sonra Kral, her zaman yatmadan önce içmeyi adet edindiği şarabı ister.
- Karısı ona kadehi verince, içer gibi yapıp daha sonra uyuyormuş gibi yatar.
- Kral'ın karısı onu uyuyor zannedip: “Uyu, bir daha uyanamazsın inşallah” der.
- Kadın, daha sonra süslenip en iyi elbiselerini giyer ve kılıcını alıp çıkar.
- Kral, karısını takip etmeye başlar. Şehrin kapalı kapılarına ulaşınca kadın, bir şeyler okur ve kapının kilitleri dökülerek açılır.
- Daha sonra çamurdan yapılmış bir kubbeli eve ulaşırlar.
- Kadın içeri girer, Kral da kubbenin üstünden olup bitenleri seyretmeye başlar.
- Evin içinde, dudakları kalın bir zenci köle görür. Zenci kadını görünce ona küfredip, neden geciktiğini sorar.
- Kadın, zenciye yalvarmaya başlar ve gecikmesine, o nefret ettiği kocasının sebep olduğunu söyler.
- Zenci kadını azarlayıp yalan söylediğini söyler ve bir daha gecikirse, kendisiyle yatmayacağına yemin eder.
- Kadın, uzun bir süre ağlayıp yalvardıktan sonra zenci onunla yatmayı kabul eder.
- Bütün bunları gören Kral, dayanamayıp kılıcını çekerek içeri girer.
- Önce zenciye vurur. Öldüğünü zannederek karısından önce sarayına döner.
- Saraya varınca yatağına girip bekler. Sevgilisini kimin vurduğunu bilmeyen kadın, adeti gibi sabaha karşı saraya döner.
- Ertesi gün kral, karısını saçları kesik ve yas elbisesiyle görür.
- Kadın Kral'a, aldığı bir mektuptan, babasının ve iki kardeşinin öldüğünü öğrendiğini söyler. Kral, inanmış gibi yapar. Kadın, bir sene yas tutar.
- Bir sene geçince kadın, Kral'a sarayda kubbeye benzer bir mezar yaptırmak istediğini söyler. Kral da kabul eder.

- Böylece kadın, sarayın içinde kubbeli bir ev, onun içinde de mezar gibi bir yer yaptırıp zenciye oraya yerleştirir.
- Zenci, ağır yaralı olduğundan hiç konuşamıyormuş.
- Günlerden bir gün Kral, karısı tarafından yaptırılan kubbeye girer. Karısını, zenci sevgilisinin yanında ağlarken yakalar.
- Kral, karısına vefasız olduğunu söyleyerek kılıcını çekip onu öldürmek ister.
- Kadın zenciye vuranın Kral olduğunu anlayınca, Kral'ın anlayamadığı bir şeyler okuyarak onun yarısı insan, yarısı da taş olan bir hale sokar. Kadın, kocası Kral'ın yarısını taşa çevirdikten sonra şehri de büyüler.
- Şehirde; Müslüman, Hristiyan, Yahudi ve Ateşperestler bulunduğundan, Müslümanları beyaz, Hristiyanları mavi, Yahudileri sarı ve Ateşperestleri de kırmızı balıklara çevirir. Kral'a da her gün yüz kırbaç vurduktan sonra kıldan yapılmış elbise giydirir.
- Kral, delikanlıya: "Sen merak etme, ben seni kurtaracağım" der ve ona karısını nerede bulabileceğini sorar.
- Delikanlı, onu akşamları zencinin bulunduğu kubbede bulabileceğini söyler.
- Kral, zencinin bulunduğu yere gider. Zenciye öldürüp saraydaki kuyuya atar ve zencinin yerinde yatar.
- Akşam olunca kadın gelir, önce delikanlıyı döver daha sonra elinde yiyecek ve içeceklerle Kral'ın yattığı yere iner.
- Kadın, zenci zannettiği Kral'a: "Beyim konuş benimle ne olur" der. Kral, zencinin Sudan şivesini taklit ederek: "Ah ah" der.
- Kadın, bunu duyunca sevinçle: "Konuşuyorsun, iyileştin demek sevgilim" der.
- Kral, kadına: "Seninle konuşmayacağım" deyince, kadın sebebini sorar.
- Kral: "Sen her gün kocanı döverek onun ağlaması ve yalvarması ile beni rahatsız ediyorsun. Onu eski haline döndür beni rahatsız etmesin" der.
- Kadın, delikanlıyı bir şeyler okuyarak eski haline döndürür ve: "Git buradan, bir daha seni görürsem öldürürüm" der. Sonra da Kral'ın olduğu yere döner.
- Kadın, zenci zannettiği Kral'a: "Onu affettim, kalk boynunu göreyim" der.
- Kral: "Sen onu affettin ama esas beni rahatsız edenden kurtarmadın" der. Sonra da şöyle devam eder. "Büyülediğin şehirdeki balıklar, gece yarısı olduğunda başlarını kaldırıp bize beddua ediyorlar. Onlar olmasa ben çoktan iyileşirdim."
- Kadın gider gölün suyundan biraz alır, üzerine bir şeyler okur. Şehir eski haline dönünce Kral'a döner ve: "Sevgilim, uzat ellerini öpeyim" der.

- Kral, yine zencinin sesini taklit ederek: “Yaklaş” der.
- Kadın sevinçle yaklaşınca, Kral yatağın altında sakladığı kılıcı kadının göğsüne saplar ve öldürür.
- Kral, kubbeli evden çıkınca delikanlıyı, kendisini ayakta beklediğini görür. Delikanlı da Kral’ın ellerini öpüp teşekkür eder.
- Kral’ın oğlu olmadığı için delikanlıyı evlat edinir ve ülkesine götürür. Vezirini de delikanlının ülkesine kral yapar.
- Balıkları getirip, delikanlının ülkesini kurtarmaya sebep olan balıkçının bir kızı ile kendisi, diğer kızı ile delikanlı evlenir. Kral, balıkçının oğlunu da sarayında veznedar yapar ve ölünceye kadar mesut yaşarlar.

5. Hamal ile Üç Kız Hikâyesi

- Bağdat şehrinde yakışıklı, bekâr bir hamal varmış.
- Günlerden bir gün çarşıda, küfesine yaslanıp dururken, çok iyi giyinmiş yüzü örtülü bir kadın gelir ve çok tatlı bir sesle hamala: “Al küfeni, beni takip et” der.
- Hamal, küfesini kapıp onu takip eder. Biraz sonra bir evin kapısına ulaşırlar. Kadın kapıya vurunca Hristiyan bir adam çıkar. Kadın ona bir dinar vererek bir miktar zeytin alıp küfeye koyar ve hamala: “Beni takip et” der.
- Hamal, kendi kendine: “Bereketli bir gündür” der.
- Daha sonra manav dükkânına ulaşırlar. Kadın oradan meyvelerin her çeşidinden alır ve hamalın küfesine doldurur. Daha sonra kasaba uğrarlar, oradan da on kilo et alıp küfeye koyar ve böylece kadın her şeyi alıp hamalın küfesine koyar.
- Hamal, kadına: “Daha önceden söyleseydin, bunları taşımak için bir katır getirirdim” der.
- Kadın gülümseyerek elini hamalın omuzuna koyar ve “Hızlı yürü, ücretini alacaksın” der. Daha sonra bir iki yerde daha alışveriş ettikten sonra güzel bir evin kapısına ulaşırlar.
- Kadın, kapıyı vurunca kapının iki kanadı da açılır.
- Hamal, kapıyı açana bakınca aklı başından uçacak gibi olur. Çünkü hayatında görmediği güzellikte bir kız görür ve kendi kendine: “Bundan daha bereketli bir gün daha görmedim.” der ve içeri girerler.
- Hamal içeri girince evin çok güzel ve pahalı döşenmiş olduğunu ve evin içinde göz kamaştırıcı güzellikte üçüncü bir kız görür.

- Üçüncü kız gelir, diğer iki kızla birlikte hamalın sırtındaki küfeyi indirmesine yardım ederler.
- Kızlar, küfedeki eşyayı boşaltıp yerleştirirler ve hamala iki dinar verip gitmesini isterler.
- Hamal, kızların güzelliğini, bu kadar içki ve yiyecek alıp erkeksiz olduklarını görünce hayret eder ve gitmekten vazgeçer.
- Üçüncü kız hamala: “Niye gitmiyorsun, parayı az mı buldun?” der, kardeşinden hamala bir dinar daha vermesini ister.
- Hamal: “Ben ücretimi az bulmadım, ama beni düşündüren sizsiniz. Nasıl böyle yalnız yaşıyorsunuz? Sizi koruyan ve eğlendiren erkeğiniz yok. Minare dört ayak üstünde durur. Sizin dördüncünüz yok. Dördüncünüz akıllı, zeki ve sır saklayan bir erkek olmalıdır.” der.
- Kızlar hamala: “Biz kadınız, sırimızı başkasının saklayamayacağından korkarız.” der.
- Hamal: “Ben çok kitap okumuş, akıllı bir adamım. İyiliğin karşılığını vermesini bilirim. Sır saklarım.” der.
- Üçüncü kız: “Bizimle bir şartla kalabilirsin. O da uslu ve terbiyeli oturup, seni ilgilendirmeyen bir şeye karışmamandır. Aksi takdirde seni döver, evden kovarız.
- Hamal, bütün bunları kabul edince birinci kız içki sofrasını deniz kenarında kurar ve hamalı aralarında oturtup içmeye başlarlar.
- Kızlar, gece oluncaya kadar hamalla içki içip eğlendikten sonra artık gitmesini isterler.
- Hamal: “Canımın çıkması, benim bu evden çıkmamdan daha kolaydır.” der ve “Bırakın geceyi beraber geçirelim, sabah olunca herkes işine gitsin.” diye devam eder.
- Birinci kız, kardeşlerine, “Bırakalım, bizde kalsın. Onunla gülp eğleniriz.” der.
- Kızlar, hamaldan, ne gördüyse karışmayacağına dair söz aldıktan sonra birinci kız, mumları yakar ve oturup yemelerine, içmelerine devam ederler, kapı sesi duyulur.
- Kızlardan biri kapıyı açmaya gider. Dördüncü: “Eğlencemiz şimdi tamamlandı. Çünkü kapıda sakalları traşlı, sol gözleri kör, Rum diyarından gelen üç yabancı berduş var. Onları içeri alırsak çok eğleneceğiz.” der.
- İki kız, kardeşlerine: “Kendilerini ilgilendirmeyen şeye karışmayacaklarına söz verilerse onları içeri al.” derler.

- Kızlar, berduşları oturtup, yemek ve içki verirler. Daha sonra hamal, berduşlara: “Sizden hikâye, fıkra veya bizi eğlendirecek bir şey yok mu?” diye sorar.
- Berduşlar, çalgı aleti isterler ve ayağa kalkıp bunları çalmaya, kızlar da yüksek sesle şarkı söylemeye başlarlar.
- Bu arada Halife Hârûnu’r-Reşîd, Veziri Cafer ve Celladı Mesrûr ile birlikte oradan geçiyorlarmış.
- Halife, Vezirlerinden bir bahane bulup o eve girmelerini sağlamasını ister.
- Evin kapısını vururlar, kapı açılınca, Cafer: “Biz Kabariyeli tüccarız. Akşam yemeğine davetliydik. Oradan çıkınca yattığımız hanı bulamıyoruz. Bizi bu geceliğine misafir edebilir misiniz?” der. Kızlar, bunları da bir şeye karışmayacakları kaydı ile içeri alırlar ve eğlence devam eder.
- Bir süre sonra üçüncü kız, birinci kıza: “Kalk kardeşim, dinimiz gereğince lazım olanı yapalım.” der.
- Birinci kız: “Olur” der ve içeri girip, zincirle bağlı iki siyah köpek getirir, hamala verir.
- Üçüncü kız, kollarını sıvar ve eline bir kırbaç alır. Sonra hamaldan köpeklerin birini yaklaştırmasını ister.
- Hamal, köpeklerden birini kıza yaklaştıır. Kız da elindeki kırbaçla köpeğin başına vurmaya başlar.
- Üçüncü kızın kolları vurmaktan yorulunca köpeği kucaklar ve gözyaşlarını silip başını öpmeye başlar.
- Üçüncü kız, hamaldan diğer köpeği getirmesini ister ve ona da aynı şeyleri yapar. Daha sora altın ve gümüşle kaplı bir sedire çıkar, oturur diğer kızlara: ”Başlayın” der.
- İkinci kız, sedirde üçüncü kızın yanına oturur. Birinci kız da yatak odasından bir ud alıp gelir ve şarkı söylemeye başlar.
- Üçüncü kız, bu şarkıları duyunca yakasını yırtar ve yere düşüp bayılır. Vücudundaki kırbaç izleri Halife’nin dikkatini çeker.
- İkinci kız, kalkar bayılan kızın yüzüne su serperek onu ayıltır. Üstünü değiştirip yerine oturtur. Birinci kız şarkı söylemeye devam eder.
- Bu sefer ikinci kız, yakasını yırtar ve yere düşüp bayılır. Buna da aynı şeyleri yaparlar, bu olaylar sabaha kadar aynı şekilde devam eder.
- Halife bunları görünce karışmak ister. Vezirin ona verdikleri sözü hatırlatınca Halife, hamal ve berduşlara kim olduklarını gizlice sorar.

- Hamal ve berduşlar, o evin yabancıları olduklarını söyleyince aralarında anlaşılır ve “Biz yedi erkeğiz, onlar ise üç kadın. Onlardan burada olup bitenleri sorarız. Eğer iyilikle söylemezlerse zorla söyletiriz.” derler.
- Kızlar, ne konuştuklarını sorunca hamal: “Bize burada olup bitenleri anlatmanızı istiyoruz.” der.
- Üçüncü kız, misafirlere “Hepiniz aynı şeyi mi istiyorsunuz?” diye sorar. Hepsisi “Evet” deyince kız, “Biz sizi bir şartla içeri almıştık. Siz o şarta uymadınız.” der ve elindeki kırbacı üç defa yere vurur.
- Bir kapı açılır, ellerinde kılıç olan yedi köle içeri girer. Üçüncü kız kölelere: “Bunları birbirlerine bağlayın.” der.
- Köleler, “İzin verin boyunlarını vuralım” deyince Üçüncü kız: “Bir saat mühlet verelim, herkes hikâyesini anlatsın, sonra öldürürüz” der.
- Hamal, kızlara “Vallahi benim hiçbir suçum yoktur. Ne güzel eğleniyorduk, girdikleri bir şehri bile harabeye çevirebilen bu üç kör gelmeden önce” der.
- Kız bunları duyunca gülmeye başlar ve “Anlatın hikâyelerinizi bakalım. Çünkü bir saatlik bir ömrünüz kaldı zaten.” der.
- Halife, Veziri Cafer’e: “Bizim kim olduğumuzu anlat. Yanlışlıkla ölüp gideriz sonra” der. Cafer: “Biraz bekleyelim Sultanım. Bakalım ne olacak?” der.
- Üçüncü kız berduşlara yaklaşır ve doğumdan mı kör olduklarını tek tek sorunca berduşlar her birinin kör olmasına sebep olan hikâyeleri olduğunu söylerler.
- Üçüncü kız misafirlere: “Her kim hikâyesini anlatırsa kellesini kurtarıp gider” der.
- Önce hamal konuşmaya başlar: “Ben bir hamal adamım. Birinci kız beni pazarda gördü ve dünyanın eşyasını sırtıma yükledikten sonra buraya getirdi. Daha sonrasında siz de biliyorsunuz. Benim hikâyem bu kadardır.” der.
- Üçüncü kız, gülmeye başlar ve hamala: “Kelleni kurtardın. Çek git” der. Hamal, “Arkadaşların hikâyelerini duymadan bir yere gitmem” der ve oturur.
- Berduşların birinci hikâyesini anlatmaya başlar:

5.a. Birinci Berduş’un Hikâyesi

- Birinci berduşun kendi ülkesinde babası, diğer bir ülkede de amcası kralmış.
- Doğduğu gün, amcasının bir oğlu dünyaya gelmiş.
- Aradan yıllar geçer, büyüüp birbirlerini ziyaret etmeye başlarlar.
- Günlerden bir gün amcazadesi ile içki içip sarhoş olduklarında amcazadesi kendisinden bir ricada bulunur. O da kabul eder.

- Amcazadesi gider, biraz sonra iyi giyinmiş, bir kadın getirir ve birinci berduştan o kadını falanca mezarlığa götürüp orada kendisinin gelmesini beklemelerini ister.
- Birinci berduş kadını alır, amcazadesinin tarif ettiği mezarlığa götürür.
- Biraz sonra amcazadesi, elinde bir tas su, kireç bir de kürekle gelir.
- Mezarlığın ortasında bulunan bir mezarın taşlarını kaldırıp toprağı eşelemeye başlar. Toprağın altından küçük bir kapı ortaya çıkar.
- Kapıyı açınca bir merdiven görür. Amcazade, berduştan kendileri içeri girdikten sonra mezarı eski haline getirmesini ister ve kadın ile birlikte aşağıya iner.
- Ertesi gün berduş, yaptığına pişman olur ve hemen mezarlığa gider ama her ne kadar aradıysa da o mezarı bulamaz.
- O mezarı aramaya yedi gün devam eder. Bulamayınca çok üzülür ve kendi ülkesine döner.
- Ülkesine vardığında askerler onu tutuklarlar. Sebebini sorunca, eski hizmetçilerinden biri: “Babanı, veziri öldürüp tahtına geçti. Seni de onun yanına götürüyorlar.” der.
- O Vezir, berduşu çocukluğunda onun bir gözünün kör olmasına sebep olduğu için hiç sevmezmiş.
- Vezir, berduşu görünce “Sen benim gözümü kaza ile kör ettin. Ama ben senin gözünü bilerek kör edeceğim.” der ve parmağını uzatıp gözünü oyar.
- Vezir, berduşu bağlatıp bir sandığa koydurtur. Celladı onu şehir dışına çıkarır, babasının iyiliklerine karşılık serbest bırakır. O da kral amcasının ülkesine gider.
- Amcasına olup bitenleri anlatınca, zaten bir süreden beri kaybolan oğluna üzülen amca, daha da üzülür.
- Daha sonra berduş amcazadesi ile yaptıklarını amcasına anlatır. Amcası ile birlikte tekrar mezarlığa gidip o mezarı bulurlar.
- İçeri girince, yiyecek ve erzak dolu geniş bir salonun ortasında, etrafı perde ile kapalı bir yatak görürler. Kral, perdeyi açıp oğlu ile kadının yanıp kül olduğunu görünce oğlunun ölüsüne tükürerek “Bir dünya azabı idi. Sizi bir de ahiret azabı bekliyor.” der.
- Berduş, bütün bunların ne demek olduğunu sorunca amca anlatmaya başlar: “Oğlum küçüklüğünden beri kız kardeşine âşıktı. Ne yaptıysam buna mani olamadım. Çünkü kızım da ona âşıktı. Oğlum kendilerine mani olacağını düşünerek bu yeri yaptırmış. Benim ava gitmemi fırsat bularak buraya gelmişler. İşte gördüğün gibi de Allah’ın azabına uğrayıp kül olmuşlar.”

- Daha sonra saraya dönerler. Birkaç gün sonra davul sesi ve gürültü duyarlar. Kral ne olduğunu sorunca etrafındakiler, “Kardeşinizi öldüren Vezir, ülkemize baskın yaptı. Askerlerimizi esir almış.” derler.
- Babasını öldüren Vezir ile karşılaştığında, başına neler geleceğini bilen berduş, tanınmasın diye bıyık ve sakalını kesip derdini Halife Hârûnu’r-Reşîd’e anlatmak için oraya geldiğini ve diğer iki berduşla da orada tanıştığını söyler.
- Halife, Veziri Cafer’e “Hayatımda bu adamın başına gelen gibisini duymadım” der.
- Kızlar, Birinci berduşa: “Kelleni kurtardın. Çek git” derler.
- Birinci berduş da diğerlerinin hikâyelerini dinlemeden gitmeyeceğini söyler ve ikinci berduş hikâyesini anlatmaya başlar.

5.b. İkinci Berduş’un Hikâyesi

- İkinci Berduş, bir kralın oğludur. Çok iyi eğitim görür. Şöhreti dünyaya yayılır.
- Şöhretini duyan Hindistan Kralı, elçileri göndererek onu yanına çağırır.
- Babası, Hindistan Kralı’na götürmesi için hediyeler hazırlatır ve altı gemi ile yola çıkarlar. Bir ay denizde gittikten sonra karaya çıkarlar.
- Hediyeleri, at ve develere yükleyip yola devam ettikten bir süre sonra hırsızlar yollarını kesip birçoğunu öldürürler. İkinci berduş, yaralı olarak bir mağarada saklanır.
- Ertesi gün bitkin bir halde bir şehre ulaşır ve kendisini bir terzi dükkânına atar.
- Başından geçenleri ve kim olduğunu terziye anlatınca terzi, kim olduğunu saklamasını ister. Çünkü o şehrin kralı babasının düşmanlarından imiş.
- İkinci berduş, birkaç gün o terzinin evinde kaldıktan sonra terzi ona para kazanabileceği bir mesleğinin olup olmadığını sorar.
- İkinci berduş, kâtip ve âlim olduğunu söyler.
- Terzi, bu mesleğin ülkelerinde geçerli olmadığını söyleyerek ona bir balta alıp oduncu olmasını ister.
- Günlerden bir gün ormanlıkta ağaç keserken baltası sert bir şeye çarpar. Ne olduğunu araştırınca, bakır halkalı tahtadan yapılmış bir kapı olduğunu anlar.
- Kapıyı açıp aşağıya doğru uzanan merdivenden inince başka bir kapı ile karşılaşır. Onu da açınca kendini çok iyi döşenmiş bir sarayın içinde, yalnız başına oturmuş güzel bir kızın karşısında bulur.
- Kız ona kim olduğunu sorunca kendini tanıtarak başından geçenleri kıza anlatır.

- Kız, ikinci Berduş'un hikâyesini duyunca ağlar ve kendi hikâyesini anlatmaya başlar: "Ben, Kral Avitâmus'un kızıyım. Babam beni amcamın oğlu ile evlendirdi. Düğün gecesi beni Cercis adlı bir ifrit kaçırıp buraya getirdi. Bütün ihtiyaçlarımı buraya getiren ifrit, on günde bir gelir, bir gece kaldıktan sonra gider. Diğer günler, bir şeye ihtiyacım olursa, şu kubbedeki iki satır yazıya elimi sürer sürmez ifriti yanımda bulurum" der. Daha sonra, ifritin altı günden önce gelmeyeceğini söyleyerek ikinci berduştan yanında beş gün kalmasını ister. O da kabul eder.
- İkinci berduş, kızla birkaç gün kaldıktan sonra onu, o yerin dibinden ve o ifritin elinden kurtarmak istediğini söyler.
- Üstünde yazı bulunan kubbeyi yıkıp, ifrit gelince de onu öldürerek kızı kurtaracağını söyler.
- İkinci berduş kubbeye dokunur dokunmaz, dünya kararır, müthiş bir gürültü ile yer sallanmaya başlar.
- İkinci berduş, ifritin geleceğini anlayınca korkudan balta ve terliklerini orada unutarak merdivene doğru koşar.
- Merdivenin ikinci basamağında durup geri baktığında yerin yarıldığını ve içinden çirkin bir ifritin çıktığını görür.
- İfrit kıza: "Ne oldu? Niye çağırdın beni?" deyince kız: "Bir şey yok. Canım sıkıldı. İçki almaya kalktığımda kubbenin üstüne düştüm" der.
- İfrit bu yalanı yutmaz ve etrafına bakınca balta ile terlikleri görür. Onların kime ait olduğunu sorar.
- Kız, o eşyaları daha önce görmediğini ve türlü türlü yalanlar uydurursa da ifrit kanmaz, kızı soyundurup el ve ayaklarını duvara bağlayarak onu konuşturmaya çalışır.
- İkinci berduş, kızın ağlayıp yalvarmalarına dayanamayarak terzi dükkânına döner. Dükkânın arka tarafındaki bir köşeye saklanır.
- Terzi, biraz sonra gelip ona balta ve terliklerini getiren birisinin kendisi ile görüşmek istediğini söyler. Terzi daha lafını bitirmeden yer yarılar ve ifrit ortaya çıkar.
- İfrit, ikinci berduşu alıp kanlar içinde, çırıl çıplak olan kızın yanına götürür.
- İfrit kıza: "İşte sevgilini getirdim" der. Kız inkâr edince ifrit ona bir kılıç verip berduşun boynunu vurmasını ister.
- Kız, tanımadığı birisini öldürmek dininde haram olduğunu söyleyince ifrit berduşa hürriyetine karşılık kızı öldürmesini ister.

- Berduş, kendisini öldüremeyen birisini kendisinin de öldüremeyeceğini söyler.
- İfrit kılıcı alıp kızın boynunu vurur. İkinci berduşa dönerek, “Suçun ispat olmadığından seni öldürmeyip bir hayvana çevireceğim” der.
- Ölümden kurtulduğu için çok sevinen ikinci berduş, ifrite “Beni affetmek daha fazla yakışır size. Gelin beni “Kıskanılan adamın kıskanç adamı affettiği gibi affedin” der. İfrit “Nasıldı o?” deyince berduş anlatmaya başlar:

5.c. Kıskanç Adam ile Kıskanılan Adam’ın Hikâyesi

- Bir şehirde komşu olan iki adam varmış. Bunlardan birisi diğerini çok kıskanmış.
- Kıskanç adam, komşusunu o kadar kıskanmış ki yemesinden içmesinden ve tatlı uykusundan olup onu kıskanmakla meşgulmüş.
- Bir gün kıskanılan adam, kıskanç adamın eziyetinden kurtulsun diye o şehri terk edip başka bir şehre göç eder.
- Gittiği şehirde, içinde eski bir kuyu bulunan bir yer satın alıp Allah’a ibadet etmeye başlar.
- Şöhreti yavaş yavaş yayılır. Millet onu veli diye ziyaret etmeye başlar.
- Kıskanç adam, onun şöhretini duyunca yanına gider ve ona tek başımıza kalırsak söylerim.” der. Sonra eski kuyunun yanına giderler.
- Kıskanç adam, fırsatını bulup eski komşusunu kuyuya atar ve öldüğünü zannederek çekip gider.
- Cinlerle meskûn olan kuyuda Cinler, adamı oturarak aralarında konuşmaya başlarlar; "Bu adamın şöhreti kızı hasta olan Sultan'a ulaştı. Yarın Sultan kızının hastalığına şifa bulur diye bu adamın ziyarete gelecek. Aslında Sultan kızının devası bu adamın yanındadır. Çünkü bunun evinde bir kara kedi var. O kedinin kuyruğunda beyaz bir bölge vardır. O bölgeden yedi tüy alarak onları kaynatıp buharını Kız'a koklatırsa kız iyileşir." derler.
- Bütün bu konuşmaları dinleyen kıskanılan adam, sabah olunca kuyudan çıkar. Bir süre sonra Sultan, Vezirleri ve askerleriyle birlikte gelirler. Daha niçin geldiklerini söylemeden adam, "Niçin geldiğinizi biliyorum. Getirin kızı, ben onu iyileştireceğim.” der. Sultan ve adamları şaşırırlar.
- Sultan kızını getirmek için adamlarını gönderir. Kız gelince kıskanılan adam, cinlerden duyduğu gibi yapar ve kız iyileşir.
- Sultan kızının iyileştiğini görünce çok sevinir ve mükâfat olarak kızı adamlarla evlendirir.

- Bir müddet sonra Vezir ölür. Adamı vezir yaparlar. Daha sonra Sultan da ölünce adam o ülkenin Sultanı olur.
- Günlerden bir gün Sultan, adamları ile birlikte bir yoldan geçerken kıskanç adamı görür ve adamlarını “Onu ürkütmeden bana getirin.” der.
- Adamlar kıskanç adamı getirince Sultan: “Ona bin Miskal altın, yirmi yük eşya ve bir koruyucu verip evine gönderin.” der. Böylece kıskanç adamın kötülüğüne iyilikle karşılık verir.
- İkinci berduş anlattığı hikâyeyi bitirince İfrit, onu hayvana çevirme kararından vazgeçmediğini ifade eder.
- İfrit, ikinci berduşu alarak yüksek bir dağın tepesine götürür ve onu bir maymuna çevirir.
- İkinci berduş, maymun kılığında dağdan iner, bir aylık yol gittikten sonra deniz kıyısında duran bir gemiye binip kaptanın maymunu olur.
- Elli gün denizde gittikten sonra büyük bir limana ulaşırlar. Biraz sonra şehrin bekçileri gelip gemidekilere bir kâğıtla kalem vererek Kral’ın emriyle o kağıda herkesin ikişer satır yazı yazmasını isterler.
- Maymun, herkesten önce kâğıt kalemi kapıp iki beyit şiir yazar. Arkasından gemidekiler sırayla ikişer satır yazı yazıp Kral’a gönderirler.
- Kral, en çok maymunun yazısını beğenip yazarını adamlarından isteyince adamları gülüşüp onun bir maymun olduğunu söylerler. Kral, bunu duyunca hayret edip “Bu maymunu alıyorum.” der.
- Kralın adamları gemiye gidip maymuna bir elbise giydirdikten sonra onu bir katıra bindirerek Kral’a götürürler.
- Maymun, Kral’ın huzuruna çıkınca eğilip yeri üç defa öper. Kral, oradakilere kendilerini maymunla yalnız bırakmalarını ister. Yemek yedikten sonra satranç oynarlar. Maymun Kral’ı iki defa yener.
- Kral, hizmetçisini çağırarak, bu maymunun marifetlerini görmesi için kızını çağırmasını ister.
- Kral’ın kızı maymunu görünce onun aslında bir Kral’ın oğlu olup büyü ile bu hale geldiğini babasına anlatır. Bunun üzerine Kral, kızından maymunu eski haline çevirmesini ister.
- Kız babasının isteğini yerine getirmek için, üzerinde İbranice yazılar bulunan bir bıçak getirir ve onunla bir daire çizerek bir şeyler okuyup bekler.

- Biraz sonra dünya kararır, Cercis adlı İfrit ortaya çıkarak kıza: “Birbirimizin işlerine karışmamaya söz vermemiş miydik? Bu ahde sadakatsizliğini sana ödeteceğim” der.
- İfrit, bir aslana dönüşüp kıza saldırır. Kız, saçının tellerinden bir tel koparıp bir şeyler okuyunca elindeki saç bir kılıç olur. Onunla aslana vurarak onu ikiye ayırır. Aslanın başı akrep olunca, kız yılan olur. Akrep atmaca olunca, yılan kartal olur. Atmaca kara kedi olunca, kartal kurt olur, kara kedi yenileceğini anlayınca kırmızı bir nar olur ve havaya yükselir. Daha sonra yere düşüp parçalanarak taneleri sarayın her köşesine dağılır. Bunun üzerine kız, bir horoz olup onları yemeye başlar. Nar tanelerinden birisi saraydaki havuzun fiskiyesinin yanına düşer.
- Horoz, yerdeki nar tanelerini bitirince fiskiyenin yanındakini yemek ister. Nar tanesi havuza düşer. Horoz, balık olup arkasından gider. Daha sonra nar tanesi olan İfrit, suyun içinden bir alev kütleli olarak çıkar. Kız da daha büyük bir alev kütleli olarak çıkıp ifritle kapışır.
- İfritle kız birer alev kütleli olarak boğuşurken ifritten uzanan bir alev, maymunla Kral’a isabet eder.
- Maymunun bir gözü kör olur, Kral’ın da sakalı ile alt çenesi yanar. Sonunda kız, ifrite galip gelerek onu kül eder.
- Kız, eski haline döner, hemen bir tas su getirilmesini ister. Su gelince onu maymunun üzerine serperek onu eski haline çevirir. Daha sonra babasına dönerek büyücüler arasında ateş halinde dövüşmenin çok tehlikeli olduğunu ve bu tür dövüşlerde sağ olarak kurtulmanın mümkün olmadığını söyleyip birden yanmaya başlar. Kız, daha sonra kül olur.
- Kral, kızının bu şekilde öldüğünü görünce üzüntüden hastalanır.
- Kral’ın hastalığı bir ay sürdükten sonra berduşu çağırarak bütün felaketlerin onunla birlikte geldiğini, ülkeyi hemen terk etmediği takdirde onu hemen öldürteceğini söyler.
- Berduş, saraydan ayrılarak hamama gider ve orada sakalını traş eder. Daha sonra seyyah olup ülkeleri gezmeye başlar. Sonunda başından geçenleri Halife’ye anlatmak için Bağdat’a gelir. Diğer berduşlarla orada tanışır.
- Kızlar ikinci Berduş’a: “Hikâyen çok enteresandı. Sen de kelleni kurtardın. Çek git.” der.
- İkinci berduş da diğerlerinin hikâyelerini dinlemek istediğini söyler ve üçüncü berduş hikâyesini anlatmaya başlar.

5.ç. Üçüncü Berduş'un Hikâyesi

- Adı, İbn-i Hasîp olan üçüncü berduşun kral babası ölünce yerine kendisi geçer.
- Ülkesi deniz üzerinde olduğundan denize açılmayı ve seyahati çok seven üçüncü berduş, bir gün denizdeki adaları gezmek için on gemi ve bir aylık erzakla adamlarıyla birlikte denize açılırlar.
- Yirmi günlük yol aldıktan sonra fırtınaya tutulurlar. Allah'a dua etmekten başka çareleri kalmaz.
- Ertesi gün fırtına dinince bir adaya çıkarlar. Orada iki gün dinlendikten sora yollarına devam ederler.
- Yirmi gün daha gittikten sonra kaptan tayfaların birinden denizin ne durumda olduğunu öğrenmesini ister. Tayfa yukarı çıkıp "Geminin sağ tarafında su yüzüne çıkmış balıklar, karşı tarafta da denizin ortasının bazen siyah bazen da beyaz olduğunu görüyorum." deyince kaptan sakalını ovuşturmaya başlar ve "Eyvah herkes şehadet getirmeye başlasın. Çünkü yakında öleceğiz." der.
- Kral, kaptana ne olduğunu sorunca kaptan "Geçen fırtına sonrasında rotamızdan çıkıp yolumuzu kaybettik, Şimdi mıknatıs dağı denilen dağın çevresine girdik. Bu dağ, pek çok geminin parçalanmasına sebep olmuştur. Çünkü bu dağdaki mıknatıs kuvveti, gemilerde bulunan bütün demir, çelik eşyaları ve geminin çivilerini kendine doğru çeker. Bu dağın arkasında on sütun üzerine yapılmış sarı bakırdan bir kubbe, bu kubbenin üstünde de elinde bakırdan bir mızrak, göğsünde tılsımlar yazılı kurşun bir levha bulunan, bakır bir süvari vardır. Bu süvari orada durdukça buradan geçen gemiler parçalanacaktır. Bizim gemiler de en geç yarın bu dağın etki alanına girerek parçalanacaktır." der.
- Ertesi sabah gemiler hızla dağa doğru ilerlemeye başlarlar. Dağa yaklaşınca gemilerdeki demir eşyalar ve gemilerin çivileri dağa doğru uçmaya başlar. Gemiler parçalanır.
- Tayfaların büyük bir kısmı ölür. Az sayıda kurtulanlar da birbirlerini kaybederler. Kral, bir tahta parçasına tutunarak karaya çıkar., Dağın tepesine doğru uzanan bir merdiven görünce, tırmanmaya başlar. Daha sonra bakır süvarili kubbeyi görünce iki rekât namaz kılıp uyur.
- Rüyasında birisi ona: "Ey İbn-i Hasîp, uyandıktan sonra ayağının altındaki toprağı kaz. Orada da bakır bir yay ile tılsımlı üç kurşun ok bulacaksın. Onları al, milleti onun belasından kurtarmak için bakır süvariye vur. Vurduktan sonra yayı aynı

bulduğun yere göm. O zaman deniz dağ seviyesine kadar yükselir ve sana kayıkla bir adam gelir. O kayığa bin, fakat kesinlikle Allah'ın adını zikretme. O adam seni on günlük bir yolculuktan sonra selamet denizine götürür. Oradan ülkeneye dönersin. Ama unutma, Allah'ın adını hiç mi hiç zikretmeyeceksin.” der.

- Üçüncü berduş olan Kral, rüyada gördüklerini aynen yapınca, içinde bakırdan bir adam bulunan kayık gelir. Kayığa biner ve on günlük yolculuktan sonra selamet adalarını görür. Bunun üzerine berduş sevinçten dayanamayıp tekbir getirince bakır adam onu tuttuğu gibi denizin ortasına atar. O da yüzerek karaya çıkar.
- Ertesi sabah bulunduğu yerin bir ada olduğunu anlayan berduş, bir geminin oraya yaklaştığını görür. Bir ağaca tırmanarak gelenleri seyretmeye başlar. Gemidekiler, adanın ortasında toprakla kaplı bir kapıyı açıp gemideki erzakı oraya taşırlar. Daha sonra gemiden yaşlı bir adamla genç bir delikanlı çıkıp o kapıdan içeri girerler.
- Gemi adadan uzaklaştıktan sonra berduş o kapıya yaklaşır. Daha sonra içeriye girince orasının çok iyi döşenmiş bir saray olduğunu, yüksekçe bir yerde de delikanlının yalnız başına oturduğunu görür.
- Berduş delikanlıya neden orada yaşadığını sorunca delikanlı anlatmaya başlar: “Babam çok zengin bir mücevherat tüccarıdır. Ben de onun tek oğluyum. Doğduğumda falcılar babama, benim 15 yaşına bastığım zaman mıknaş dağında bulunan bakır süvariye yıkan ve adı İbn-i Hasîp olan bir kral tarafından öldürüleceğimi söylemişler. On gün önce o süvarinin düştüğünü duyduk. Babam da beni korumak için buraya getirdi” der.
- Bunları duyan berduş, bahsedilen kralın kendisinden başka bir kimse olmadığını anlar. Öyle bir niyeti de olmadığından delikanlıya merak etmemesini ve kendisinin onu koruyacağını söyleyerek beraber yaşamayı kararlaştırırlar.
- Aradan kırk gün geçince berduş, delikanlının yıkanması için su ısıtır. Delikanlı yıkandıktan sonra yerine geçip uzanır. Biraz sonra berduştan yemeleri için bir kavun kesmesini ister.
- Berduş, bıçağın nerede olduğunu sorunca delikanlı, başının ucunda duvara asılı olduğunu söyler.
- Berduş bıçağı alır, dönmek isterken ayağı takılır ve delikanlının üzerine düşer. Bu düşme sırasında bıçak delikanlının kalbine saplanır. Delikanlının öldüğünü gören berduş, oradan uzaklaşır.
- Bir süre sonra adaya bir geminin yaklaştığını gören berduş, bir ağaca tırmanıp yaprakları arasında saklanır.

- Gemiden delikanlının babası ile köleler çıkıp delikanlının bulunduğu yere giderler. Oğlunun öldüğünü gören baba, üzüntüsünden düşüp ölünce, köleler iki cesedi gemiye taşıyıp uzaklaşırlar.
- Berduş, adada bir ay daha kaldıktan sonra adanın doğu tarafından denizin kuruduğunu görünce oradan karaya çıkar.
- Bir müddet yürüdüktan sonra bakır kapılı bir saraya ulaşır.

5.d. Tek Gözlü On Delikanlının Hikâyesi

- Üçüncü Berduş, sarayın önünde biraz dinlendikten sonra iyi giyinmiş on delikanlı ile bir ihtiyar gelir. Sağ gözleri kör olan delikanlılar, berduşla tanışırlar. Hikâyesini anlatınca onu içeri alırlar.
- Saraya girdikten sonra oturup sohbet ederler.
- Gecenin geç saati olunca delikanlılar ihtiyara: “Vakit geldi, gerekeni yap.” derler. İhtiyar gidip mavi kapaklarla örtülü on tane tabak getirir. Kapakların üzerine birer mum yerleştirip delikanlılara dağıtır.
- Delikanlılık, kapakları açıp, tabaklarda bulunan kül, is ve kömür tozunu yüzlerine sürerek sabaha kadar dövünürler.
- Sabah olunca yüzlerini yıkayıp yeni elbiseler giyerler. Üçüncü berduş, neler olduğunu sorunca ona: “Gençliğine güvenme. Bize soru sormaktan vazgeç” derler.
- Bu durum bir ay devam eder. İhtiyar onlara yemek verip hizmet eder, delikanlılar da akşamları aynı şeyleri tekrarlarlar.
- Üçüncü berduş dayanamayıp ille de sırlarını öğrenmek istediğini söyleyince, ona sırlarını öğrenince kendileri gibi olacağını söylerler.
- Üçüncü berduş, ısrarına devam edince bir koç kesip derisini soyarlar. Üçüncü berduşun eline bir bıçak vererek derinin içine girmesini isterler. Daha sonra deriyi dikip içindeki berduşa: “Birazdan Ruhh denen bir kuş gelip seni alır, uzaklarda bulunan bir sarayın damına indirir. O sarayda aradığını bulacaksın.” derler.
- Üçüncü berduş, söylenenleri yapıp o saraya varınca orada bir birinden güzel kırk cariye ile karşılaşır. Cariyeler ona izzet ikram edip bir dediğini iki yapmazlar.
- Yılbaşı gelince cariyeler berduşu: “Bizler, Kral kızlarıyız. Her sene kırk gün ülkelerimize gideriz. Şimdi gitme zamanımız geldi. Sana sarayın anahtarlarını teslim edeceğiz. Sarayda kırk kapı vardır. Bu kapıların otuz dokuzunu açabilirsin, ama kırkıncıyı sakın açma, yoksa bizleri bir daha göremezsin” derler.

- Cariyeler gittikten sonra, her gün bir kapıyı açmaya başlar. Birinci kapıyı açınca cennet gibi bir yer, kuşlar, çiçekler, çeşit çeşit meyveli ağaçlar, ikinci kapıyı açınca da, çok iyi döşenmiş bir salonun içinde rengârenk ötücü kuşlar bulur.
- Böylece üçüncü berduş kapıları tek tek açmaya devam eder. Aradan otuz dokuz gün geçer. Cariyelerin dönmesine bir gün kala, açmadığı bir tek kırkıncı kapı kalır. Onu açmamak için kendini zorlar. Ama merakını yenemez ve kapıyı açar.
- Kırkıncı kapıyı açınca, altın kandillerle aydınlatılmış bir salonun ortasında, altın eyerli simsiyah bir at bulur. Atı dışarı çıkarıp ona biner.
- Atın yürütmesi için ona vurunca, at yıldırım gibi bir ses çıkararak kanatlarını açıp uçmaya başlar.
- Kanatlı at, bir saat uçtuktan sonra, üçüncü berduşu kör delikanlıların bulunduğu sarayın damına indirir. Daha sonra kuyruğunu berduşun suratına vurarak bir gözünü kör eder.
- Kör delikanlılar, üçüncü berduşu görünce: “Seni ikaz etmiştik. Bizi dinlemedin” derler.
- Üçüncü berduş, delikanlılarla kalmak istediğini söyler. Onlar kabul etmeyince sakalını tıraş edip yola çıkar. Daha sonra Bağdat’a gelip diğer berduşlarla tanışır.
- Kızlar, üçüncü berduşu da affedince o da oturup diğerlerinin hikâyelerini dinlemeye başlar.
- Kızlar, Hârûnu’r-Reşîd ile Cafer’den hikâyelerini anlatmalarını isteyince Cafer eve geldiklerinde uydurdukları hikâyenin aynısını anlatır ve kızlar onları da affedince hep birlikte kızların evini terk ederler.
- Sokağa çıkıncı Halife, berduşlara: “Nereye gidiyorsunuz?” diye sorar. Onlar: “Bilemiyoruz” deyince Cafer’e dönüp, “Bunları götür ve yarın sabah bana getir.” der.
- Ertesi gün Halife Cafer’den berduşları ve üç kızla iki köpeği getirmesini ister.
- Cafer hepsini getirir ve kızlara: “Dün akşam tanımadığınız halde iyi muamele ettiğiniz için sizleri affettik. Şimdi siz Abbas Oğullarının beşincisi Hârûnu’r-Reşîd’in huzurundasınız. Ona yalnız ve yalnız doğruyu söylemeniz gerekir.” der.
- Kızlar bunu duyunca, büyük kız, Halife’ye doğru ilerler ve: “Ey yüce Sultanım. Benim bir hikâyem var. İğneyle gözlere yazılsa diğerleri için ibret olur” der.

5.e. Cariye ile İki Kıskaç Ablasının Hikâyesi

- Kız, yanındaki iki köpeğin aslında üvey ablaları olduğunu söyler.

- Babaları ölünce, onlara beş bin dinar miras bırakır. Ablalar, paralarına göz koyan iki erkekle evlenip ticaret maksadıyla seyahate çıkalar.
- Aradan beş yıl geçer. Büyük kız, parası bitince kocası tarafından terkedilmiş ve perişan bir halde küçük kardeşine döner.
- Küçük kız, ablasını yedirip giydirdikten sonra malına ortak eder.
- Bir sene daha geçince ortanca kız, daha perişan bir hale döner. Ona da aynı muameleyi yapar.
- Bir müddet beraber yaşadıktan sonra ablaları yine evlenmek istediklerini söylerler. Küçük kız, ablalarını caydırmak ister ama dinlemezler. O da biraz para verip ablalarını evlendirir.
- Kısa bir süre sonra kocaları paralarını alıp kaçınca yine küçük kıza dönerler.
- Aradan bir yıl geçer küçük kız, malının yarısını saklayarak, diğer yarısı ile mal alıp bir gemiye yükletir ve ablaları ile birlikte ticaret yapmak için yola çıkar.
- Ani bir fırtına yüzünden yollarını kaybederek, bilmedikleri bir denizde on gün gittikten sonra bir şehre ulaşırlar.
- Şehre girdiklerinde şehir halkının, buldukları yerde taş kesilmiş olduklarını, kıymetli eşyalarının açıkta durduğunu görürler.
- Herkes bir tarafa dağılıp sahipsiz malları toplamaya başlar. Küçük kız da şehrin kalesine çıkar.
- Kalede, Kral'ın sarayını bulup içeriye girer. Orada bütün eşyaların altın ve gümüşten olduğunu, Kral ve Kraliçe ve oradaki adamların da diğerleri gibi taş olduklarını görür.
- Küçük kız, sarayda hayretler içinde gezerken, açık bulunan bir kapıdan içeri girer. Orada deve kuşu yumurtası büyüklüğünde bir elmas, onun yanında birkaç mumun yandığını görür.
- Gece bastırınca saraydan çıkmak ister. Çıkış yolunu bulamayınca mumlu odaya dönüp yatar.
- Geceyarısı olunca, çok yumuşak bir sesle Kur'an okunduğunu duyar. Sesin geldiğini tarafa gidince, orada Kur'an okuyanın, yakışıklı bir delikanlı olduğunu görür.
- Küçük kız, delikanlı ile selamlaştıktan sonra şehirdeki insanlara ne olduğunu sorar. Delikanlı, elindeki Kur'an'ı kapatarak, kızını yanına oturtup anlatmaya başlar.

5.f. Lanetlenmiş Şehir Hikâyesi

- Delikanlı, sarayda taş kesilen Kral ve Kraliçe'nin kendi ana ve babası olduklarını söyler.
- Bunlar ateşe ibadet ederlermiş. Delikanlıyı büyük yaşta doğurdukları için onu çok severlermiş, Kral, oğlunu büyütmesi için çok saydığı bir ihtiyar dadıya verir.
- İhtiyar dadı, Müslüman olduğundan delikanlıya gizlice İslamiyet'i öğretir.
- Dadı ölünce, delikanlı gizli olarak ibadetinde devam eder.
- Aradan bir süre geçer ve bir gün şehir halkı yıldırım gibi bir sesin: "Ey şehir halkı, ateşe ibadete etmeyi bırakın. Rahman olan Allah'a ibadet edin." dediğini duyarlar.
- Bu sesi duyunca şehir halkı çok korkup Kral'ın yanında toplanırlar. Kral onlara: "Bu ses, sizi korkutmasın ve dinimizden döndürmesin." der.
- Şehir halkı, Kral'ın sözlerini dinler ve ateşe ibadete etmeye devam eder. Aradan bir sene geçer ve aynı ses tekrarlanır. Yine kimse dinlemez.
- Aradan bir sene daha geçip bu ses üçüncü defa tekrarlandıktan sonra, şehir halkı ateşe ibadetten vazgeçmeyince, bir şafak vakti onlara semanın laneti yağar. Delikanlının dışında herkes taş kesilir.
- Küçük kız, delikanlının hikâyesini dinledikten sonra onu sevmeye başlar. Kendisiyle Bağdat'a gelmesi için onu ikna etmeye çalışır.
- Küçük kız, delikanlıyı kendisi ile Bağdat'a gitmeye ikna edince, geceyi onun ayaklarının yanında uyuyarak geçirir.
- Sabah olunca sarayın hazinelerine girip yükte hafif, pahada ağır olan eşyaları alarak gemiye dönerler.
- Ablaları, küçük kızın yanındaki delikanlıyı görünce onu kıskanmaya başlarlar.
- Rüzgâr, istedikleri bir şekilde esince kısa sürede Basra şehrine ulaşırlar.
- Bir gece küçük kızla delikanlı uyurken, büyük kızlar onları yatakları ile birlikte denize atarlar. Delikanlı yüzme bilmediğinden boğulup ölür. Küçük kız ise, bir tahta parçası yardımıyla bir adaya çıkar.
- Sabah olunca, küçük kız adadaki meyvelerle karnını doyurmak isterken, hurma ağacı yoğunluğunda bir yılanın, hızla kendisine doğru geldiğini görür.
- Yılan yaklaşıncı kız, onun perişan bir halde dilinin bir karış sarktığını ve kuyruğunun başka bir yalan tarafından yakalanmış olduğunu görür. Küçük kız, yılanı acıyarak arkadaki yılanı öldürür.
- Öndeki yılan, diğerinden kurtarılınca kanatlarını açıp uçmaya başlar.
- Küçük kız bir yere oturup olup bitenleri hayretle düşünürken uykuya dalar.

- Küçük kız uyanınca, ayaklarını ovan bir cariye bulur. Ona kim olduğunu sorunca Cariye: “Ben o kurtardığım yılanım. Aslında ben bir cinim. Beni kovalayan diğer yılan da düşmanım olan başka bir cin idi. Düşmanımı öldürdüğün zaman uçarak senin olan gemiye gittim. Önce gemide bulunan malları Bağdat’taki evine taşıdık, daha sonra da ablalarını iki kara köpeğe çevirdim. Sonra da sana döndüm.” der.
- Daha sonra cariye, küçük kızın köpek olan ablalarıyla birlikte, uçarak Bağdat’taki evine götürür.
- Küçük kız evine varınca bütün eşyaların orada olduğunu görür. Daha sonra Cariye ona: “Hz. Süleyman’ın yüzüğü üzerinde bulunan nakşa yemin ediyorum ki, eğer bu ablalarına her gün üç yüzer kırbaç vurmazsan seni de onlar gibi köpek yaparım.” der ve kaybolur.
- Büyük kız, hikâyesini bitirince Halife’ye: “İşte bunun içindir ki her gün köpekleri dövüyor, sonra onlara acıyıp ağlıyorum.” der.
- Halife, büyük kızın başına gelenleri duyunca hayretler içinde kalır. Daha sonra ikinci cariyeye vücudundaki yara izlerinin ne olduğunu sorunca, ikinci cariye anlatmaya başlar.

5.g. İkinci Cariye ile Çirkin Kocakarı’nın Hikâyesi

- İkinci Cariye’nin babası ölünce, ona büyük bir servet bırakır. Daha sonra zengin biriyle evlenip, onun ölümü üzerine de daha çok zenginleşir.
- İkinci cariye, çok zengin bir dul olarak şöhreti yayılınca bir gün çok çirkin bir kocakarı gelerek ona kimsesiz kızını evlendireceğini söyler ve ondan düğüne gelmesini yalvararak ister.
- İkinci cariye gitmeyi kabul edince, kocakarı onu akşama doğru gelip alacağını söyler.
- Akşam olunca kocakarı gelir, ikinci cariyeyi alıp gider. Bir süre yürüdüktan sonra bir saraya ulaşırlar.
- Saraya girince çok iyi döşenmiş bir salonun ortasında cibinlik örtülü bir yatak bulurlar.
- Yatağın yanına varınca, cibinlik açılır ve içinde çok güzel bir kız, ikinci cariyeye; kendisini bazı düğünlerde görüp beğenen yakışıklı kardeşinin kendisi ile evlenmek istediğini söyler.
- İkinci cariye, emrivakide kaldığı için “Peki” der. Genç kız, bunu duyunca kardeşini çağırır. İkinci cariye, delikanlıyı görür görmez ona âşık olur.

- Biraz sonra delikanlı, kadı ile dört şehit getirerek nikâhlarını kaydirtir.
- Delikanlı, ikinci cariye ile evlendikten sonra ondan, kendisinden başka hiç kimseyi sevmeyeceğine dair yemin etmesini ister. O da yemin eder.
- Aradan bir ay geçer. İkinci cariye, alışveriş için kocakarısını yanına alıp çarşıya çıkar. Kocakarı onu, tanıdığı genç bir tüccarın dükkânına götürüp tüccardan en iyi kumaşlarını çıkarmasını ister.
- Tüccar, kumaşları getirmeye gidince, kocakarı onun methetmeye başlar. Beğendikleri kumaşları alıp parasını vermek isteyince, tüccar para istemediğini söyler.
- İkinci cariyenin kumaşları geri vermek istemesi üzerine tüccar ona, borcunu bir öpücükle ödeyebileceğini söyler.
- İkinci cariye, kabul etmeyince, kocakarı bir tarafından, tüccar bir taraftan ısrar edince onu kandırırlar.
- Tüccar, cariyeyi öpmek yerine, yanağını koparırcasına ısırıp onu bayıltır.
- İkinci cariye ayılınca, kocakarı eve döndüklerinde, kendisini hasta gibi yapıp yatağa girmesini tavsiye eder.
- İkinci cariye, eve dönünce, kocakarının tavsiyesine uyar. Kocasını gelince yanağındaki izi ne olduğunu sorar. Cariye bir iki yalan söyler ama beceremez.
- Sonunda karısının yalan söylediğini anlayan delikanlı ayağa kalkıp bağırınca, içeriye yedi zenci köle girer. Onlardan, cariyenin boynunu vurmalarını ister.
- Köleler, ikinci cariyenin tam boynunu vuracakları sırada, kocakarı içeri girip onu affetmesi için delikanlıya yalvarır.
- Delikanlı, kocakarının yalvarmalarına dayanamayıp onu öldürmeyeceğini, ama yaptıklarından dolayı ona iyi bir ders vereceğini söyler.
- Delikanlı, karısını soyundurup eline aldığı bir sopayla onu dövmeye başlar.
- Delikanlı, ikinci cariyenin kendinden geçtiğini görünce onu eski evine taşıtır.
- İkinci cariye dört ay tedavi gördükten sonra iyileşir. Ama vücudundaki yara izleri gitmez.
- İkinci cariye iyileştikten sonra, kocasının evine uğrar. O mahallenin olduğu gibi bir harabeye dönüştüğünü görünce Bağdat'a gelip üvey ablasıyla yaşamaya başlar. Daha sonra üçüncü kız da gelip onlara katılır.
- Bu hikâyeleri çok enteresan bulan Halife, bunların kaleme alınıp hazinesinde saklanmasına emreder. Daha sonra büyük kıza dönüp: "Ablalarını köpek yapan cinin nerede olduğunu biliyor musun?" diye sorar. Büyük kız Halife'ye: Cin

benden ayrıldıklarında bana saçlarından birkaç tel verip: “Bana ihtiyacı olduğu zaman bunları yak, Kaf dağında isem bile hemen gelirim” demişti der. Halife de o saç tellerini ister.

- Büyük kız, cinin saç tellerini Halife’ye getirir. Onları yakınca saray, sallanmaya başlar. Büyük bir gürültü ile cin gelir.
- Cin, Halife’yi saygı ile selamladıktan sonra anlatmaya başlar: “Bu cariye benim hayatımı kurtardı. Ona ablalarının ne yaptıklarını bildiğim için onları önce öldürmek istedim ama beni kurtarana acı vermemek için onları köpeğe dönüştürdüm. Ama Emirul Müminin emrederlerse onları eski hallerine dönüştürürüm. Çünkü ben de Müslümanım. Emrinizden çıkamam.” der.
- Halife cine: “Kurtar onları. Daha sonra dövülen ikinci cariye işine bakarız. Eğer doğru söylüyorsa, onu döveni bulup, intikamını alırım.” deyince Cin: “Ben o kadını dövenin kim olduğunu biliyorum. Sizin en yakınlarınızdan biridir.” der.
- Cin, bir tas su alıp bir şeyler okuduktan sonra köpeklerin üzerine serper ve onları eski hallerine dönüştürür. Daha sonra Halife’ye, ikinci cariyeyi dövenin, Halife’nin kendi oğlu Emin olduğunu söyler.
- Halife, oğlu Emin’i çağırıp işin aslını sorar. Emin, cinin doğru söylediğini belirtince Halife Bağdat kadısını çağırır ve birinci cariye ile iki ablasını üç berdüşe, ikinci cariyeyi oğlu Emin’e nikahlatır. Kendisi de üçüncü cariye ile evlenir. Berduşları da sarayında hacip tayin eder ve hepsi ölünceye kadar mutlu yaşarlar.
- Dünyazâd, ablası Şehrezâd’a: “Ağzına sağlık, çok güzel bir hikâye idi. Gecemizin geri kalanını geçirmek için bize başka bir hikâye anlatır mısınız?” deyince Şehrezâd: “Kral izin verirse memnuniyetle” der. Kral ”Hikâyeni anlat, ama kısa kes.” der ve Şehrezâd anlatmaya başlar.

6. Öldürülen Kız Hikâyesi

- Günlerden bir gün Halife Hârûnu’r-Reşid Veziri Cafer’e: “Bu gece seninle birlikte halkın ahvalini görmek için şehre inmek istiyoruz.” der. Vezir de “Emredersiniz Sultanım.” der.
- Halife ile Vezir, sarayın Cellad’ı Mesrur’u da yanlarına alarak şehre inerler. Çarşı pazar gezdikten sonra bir sokağa saparlar. Sokakta ihtiyar birisinin başında sepet, elinde ağ, bezgin bir şekilde yavaş yavaş yürüyerek şiir okuduğunu görürler.
- Halife ihtiyarın şiirini duyunca, veziri Cafer’e: “Bu ihtiyarın her halde bir sıkıntısı var.” der ve ihtiyara yaklaşır ne iş yaptığını sorar.

- İhtiyar, Halife'ye: "Beyim, ben balıkçıyım. Günün ortasında avlanmaya çıktım. Allah bana hiçbir şey kısmet etmedi. Evimde çoluğum, çocuğum aç kaldı. Ne yapacağımı bilemiyorum." der.
- Halife bunu duyunca, ihtiyara: "Bizimle Dicle'nin kıyısına gel. Bu sefer ağı benim kısmetime at. Ne çıkarsa senden yüz dinara alırım." der.
- İhtiyar balıkçı bunu duyunca çok sevinir. Ve onlara gidip ağını suya atar. Ağı toplayınca, kapağı kilitli ağır bir sandık çıkar. Halife balıkçıya yüz dinar verip sandığı alır.
- Sandığı saraya taşıdıktan sonra kilidini açarlar. Sandıktan genç bir kızın cesedi çıkar.
- Halife, cesedi görünce gözyaşlarını tutamaz. Dönüp Vezirine: "Ey Vezir, nasıl olur da benim zamanımda insanlar öldürülüp denize atılır, senin de haberin olmaz? Yemin ederim ki, bu kızın katilini bulup bana getirmezsen, seni ve kırk amcazadeni sarayın kapısında asarım." der.
- Cafer, kızın katilini bulmak için Halife'den üç gün mühlet ister. Daha sonra üzgün üzgün şehre iner ve kendi kendine: "Ben bu katili nereden bulayım ki kellemi kurtarayım? Katil değil de başka birisini Halife'ye götürsem günahı boynumda kalır." der. Daha sonra evine dönüp üç gün dışarı çıkmaz.
- Dördüncü gün Halife onu ister. Huzuruna gelince katili bulamadığını söyler. Halife çok kızar ve adamlarına emir verir tellallar Bağdat sokaklarında "Her kim Vezir Cafer ile amcazadelirinin asılmasını seyretmek isterse, sarayın kapısına gelsin." diye bağırlar. Halk toplanır, idam sehpaları kurulur ve Halife'nin emri beklenir.
- Bu arada kalabalığın arasından çok yakışıklı bir delikanlı Vezir Cafer'e yaklaşır ve: "Aradığımız katil benim, sandıkta bulduğunuz kızı ben öldürdüm." der. Cafer bunu duyunca ölümden kurtulduğuna sevinir, delikanlının gençliğine de acır. Bunlar konuşurken, yine kalabalığın arasından yaşlı adam gelir ve "Bu delikanlı yalan söylüyor, kızı ben öldürdüm." der.
- Böylece delikanlı ile ihtiyar arasında tartışma büyür. Her biri, kızı kendisinin öldürdüğünü iddia eder. Cafer, hangisine inanacağını bilemez ve ikisini de Halife'nin huzuruna çıkarır.
- Halife'nin huzurunda da aynı tartışma devam edince Halife, Cafer'e: "Götürün ikisini de asın" der. Cafer: "Emredersiniz. Ama birisi katil ise diğerine yazık olur." der.

- En sonunda delikanlı, bulunan sandığı bütün ayrıntıları ile anlatınca Halife, onun katil olduğuna inanır ve ondan hikâyesini anlatmasını ister.
- Delikanlı anlatmaya başlar.
- Delikanlı, daha önce tartıştığı ihtiyarın amcası, cesedin ise amcasının kızı olduğunu söyler.
- Bu kızla evlendikten sonra üç erkek çocukları olur. Daha sonra karısı hastalık geçirir. Ona doktorlar getirerek iyileşmesini sağlar.
- Karısı iyileşince onu hamama götürmek ister. Bu arada karısının canı elma ister.
- Delikanlı, elma almak için hemen pazara çıkar. Elma mevsimi olmadığı için bulamaz. Nerede bulabileceğini sorunca, onu ancak Halife'nin Basra'daki bağında bulabileceğini söylerler.
- Delikanlı, karısını çok sevdiği için on beş günlük bir seferden sonra Halife'nin Basra'daki bahçıvanından üç dinar karşılığı üç tane elma alıp karısına getirir.
- Karısı, elmaları görünce fazla sevinmez. Onları alıp bir yere koyar.
- Aradan on gün geçer. Delikanlı, dükkânının önünden elinde bir elma ile oynayan bir zencinin geçtiğini görür.
- Delikanlı zenciye; elmayı nereden aldığını soruncu zenci gülerek: “Bunu bana sevgilim verdi. Ben yokken hastalanmış. Döndüğümde yanında üç elma buldum, birini bana verdi. Dediğine göre bu elmaları kocası Basra'dan getirmiş.” der.
- Bunları duyan delikanlı, hemen eve döner ve elmalardan birinin eksik olduğunu görünce karısını öldürüp Dicle nehrine atar.
- Delikanlı, eve döndüğünde büyük oğlunun ağladığını görür. Niye ağladığını sorunca oğlan. “Annemin elmalarından birini alıp kardeşlerimle sokakta oynarken, uzun boylu bir zenci elmayı nereden bulduğumu sordu. Ben de annem hasta olduğu için bunları Basra'dan senin getirdiğini söyledim. Daha sonra elmayı elimden alarak gitti.” der.
- Delikanlı, Halife'ye hikâyesini anlattıktan sonra ondan kendisini öldürtmesini ister.
- Halife, bunu duyunca: “Yemin ederim ki senin değil de o pis zenciye öldüreceğim” der ve Veziri Cafer'den bu sefer o zenciye bulup getirmesini ister. Aksi taktirde zencinin yerine onu asacağını söyler.
- Vezir Cafer, saraydan ağlayarak ayrılır ve kendi kendine: “Nedir bu başıma gelenler? Her suçluyu bulamayınca, cezasını bana yüklüyor. Bu ne biçim adalet?” der.

- Aradan üç gün geçer. Halife'nin elçisi gelir. Vezir'e: "Halife çok kızmış. "Cafer bana zenciye getirmezse bugün geçmeden onu öldürteceğim diyor." der.
- Vezir, bunu duyunca ailesi ile vedalaşmaya başlar. En küçük kızını öpmek için kucakladığında, kızın cebinde bir şişkinlik olduğunu görür. Ne olduğuna bakınca bir elma bulur.
- Cafer kızına bu elmayı nereden bulduğunu sorunca kız, "Bunu bana Reyhan adlı kölemiz verdi." der.
- Vezir Reyhan'ı sorguya çektikten sonra, onun aradığı zenci olduğunu anlar ve alıp Halife'ye götürür.
- Halife, bütün bu olup bitenlerin yazılıp hazinesinde saklanmasını emreder. Cafer, Halife'ye "Bu hikâyeye fazla şaşırma Sultanım. Vezir Nurettin ile Ağabeyinin hikâyesi bundan daha enteresandır." der.
- Halife Cafer'e: "Anlat bakalım, nasılmış bundan daha enteresan olan hikaye?" deyince Cafer: "Kölemi bağışlarsan anlatırım, Sultanım." der. Halife de "Bağışladım" deyince Cafer anlatmaya başlar.

6.a. Vezir Nûre'd-Dîn ile Kardeşi Şemse'd-Dîn'in Hikâyesi

- Eskiden Mısır topraklarında hayırsever ve adil bir Sultan varmış. Bu sultanın yaşlı bir veziri varmış.
- Bu Vezir'in Şemseddin ve Nurettin adlı iki oğlu varmış.
- Vezir ölünce Sultan bunları, babalarının yerine vezir tayin eder.
- Bir gün, iki kardeş gelecekte çocukları olduğu taktirde onları nasıl evlendireceklerini konuşurken aralarında anlaşmazlık çıkar.
- Ertesi gün Şemsseddin, Sultan'la sefere çıkar. Nurettin de atını hazırlatıp ülkeyi terk eder.
- Nurettin uzun bir yolculuktan sonra Basra'ya ulaşır. Basra Veziri, Nurettin'in hikâyesini duyunca, onu kızı ile evlendirir.
- Şemseddin, seferden dönüp kardeşinin ülkeyi terk ettiğini duyunca çok üzülür. Onu bulmak için komşu ülkelere elçiler gönderir. Ancak onu bulamaz.
- Bir süre sonra Şemseddin, Mısırlı bir tüccarın kızı ile evlenir. Ondan çok güzel bir kızı dünyaya gelir. Aynı gün Nurettin'in de bir oğlu olur. Adını Hasan koyarlar.
- Basra Vezir'i, Sultan'a yaşlandığı için damadı Nurettin'i yerine vezir yapmasını istediği söylemesi üzerine Nurettin, Basra Veziri olur.
- Aradan birkaç yıl geçip, Hasan dört yaşına basınca eski Vezir ölür.

- Hasan on beş yaşına basınca Nurettin, başından geçen önemli hadiselerin tarihlerini bir kağıda yazdırtıp ondan bu kağıdı çok iyi saklamasını, başına bir şey gelecek olursa da onu Mısır'daki amcası Şemseddin'e götürmesini ister.
- Bir süre sonra Nurettin ölür. Hasan bu arada Sultan'a uğramayı ihmal edince Sultan, onun mallarına el koyup tutuklanması için emir verir. Bu haberi duyan Hasan, babasının bulunduğu mezarlıkta saklanır.
- Hasan, cinlerle meskûn olan mezarlıktan uyurken onu bir cin görüp güzelliğine hayran kalır.
- Cin, Hasan'ın etrafında uçuşurken yanına bir ifrit gelir. Cin, ona Hasan'ı göstererek o güzellikte bir insanı görüp görmediğini sorar.
- İfrit: "Doğrusu istersen öyle bir güzellik ancak Mısır'daki Vezir Şemseddin'in kızında var." der. Sonra devam eder: "Zavallı kız, yirmi yaşına basınca, Mısır Sultanı onu babasından ister. Babası da Sultan'a. "Bağışla beni Sultanım. Biliyorsunuz ki kardeşim Nurettinle, çocuklarımızın evlenmesi yüzünden darıldık. Duyduğuma göre kardeşim, Basra Veziri'nin kızı ile evlenmiş. Ondan kızım yaşında bir oğlu olmuş. Ben de kızımı ondan başkası ile evlendirmemeye yemin ettim." deyince Sultan çok kızar ve "Nasıl kızımı isterim de böyle saçma şey yüzünden beni reddedersin. Yemin ederim ki kızını en alt derecedeki hizmetçimle evlendireceğim." der. Daha sonra sarayında seyislik yapan kambur birisi ile kızını nikahlar ve bu gece düğün yapmaları için emir verirler."
- Bunun üzerine cin ile ifrit, hangisinin ona güzel olduğunu anlamak için, Hasan'ı Mısır'daki kızın yanına götürmeyi kararlaştırırlar.
- İfrit ile cin, Hasan'ı uçurarak, düğün hazırlığı içinde bulunan Sittülhüsûn'un evine götürürler.
- İfrit, Hasan'ı uyandırarak, durumu anlatır ve ondan gelinle damadın yanına gidip etrafındakilere, elini her cebine soktuğunda bulacağı altınları dağıtmasını ister.
- Hasan, ifritin dediği gibi yapar ve oradaki herkesin beğenisini kazanır. Hasan'ı gören Sittülhüsûn, ona âşık olur.
- Düğün töreninden sonra herkes dağılıp gidince, kambur damat, Hasan'dan, kovulmadan orayı terk etmesini ister.
- Hasan, orayı terk etmek isterken, ifrit ona gitmemesini, damadın odayı terk ettiğinde, gidip gelene esas kocasının kendisi olduğunu söylemesini ve onunla evlenmesini söyler.

- Kambur damat, ayak yoluna gidince ifrit, bir fare şeklinde karşısına çıkar. Daha sonra büyüyerek önce kedi sonra köpek, daha sonra da eşek şekline girip kambura sesini çıkardığı taktirde onu öldüreceğini söyledikten sonra ayaklarından tavana asar.
- Hasan, gelinin yalnız kaldığı sırada yanına gelerek, ona asıl kocasının kendisi olduğunu, kambur Seyis'in de kendilerine nazar değmesin diye Sultan tarafından kiralandığını söyler.
- Bu çok sevinen Sittülhüsûn, Hasan'la evlenir ve ondan hamile kalır.
- İfritle cin, sabah olmadan Hasan'ı Basra'ya geri götürmek isterler.
- Hasan, iftirin kucağında, Basra'ya doğru uçarken ifrite kayan bir yıldız isabet edip onu öldürür. Hasan'ı Basra'ya kadar götürmeye gücü yetmeyen cin, onu ölen ifritten alıp Şam şehrinin kapısında indirir.
- Sabah olunca şehrin kapıları açılır. Halk, Hasan'ın ince bir gömlekle orada uyduğunu görünce. Onu uyandırıp halini sorarlar. Hasan, başından geçenleri anlatınca halk, onu deli sanarak gülüp geçerler.
- Hasan, şehre girip sokaklarda şaşkın gezerken onu bir aşçı çağırır ve hikâyesini dinledikten sonra onu evlat edinip, dükkânında çalıştırmaya başlar.
- Sittülhüsûn, sabah kalktığında, Hasan'ı yanında görmeyince onun ayak yoluna gittiğini zanneder. Biraz sonra babası gelince ona olup bitenleri anlatır.
- Duyduklarına şaşırان Şemseddin, kızına sözünü ettiği Hasan'ın nerede olduğunu sorunca kız, tuvalete gitmiş olabileceğini söyler. Şemseddin, tuvalete girip Seyis'i ayağından tavana asılı olarak görünce tepesi atar ve kızın açık konuşmasını ister. Bunun üzerine kız, Hasan'ın elbiselerini göstererek: "Bana inanmıyorsun bak işte dün evlendiğim adamın elbiseleri." der.
- Vezir Şemseddin, Hasan'ın elbiselerini eline alınca kardeşi Nurettin tarafından yazdırılan yazıları görür. Sevinçle kızına evlendiği adamın kim olduğunu söyler.
- Vezir birkaç gün bekledikten sonra, yeğeninın dönmeyeceğini anlayınca, kızından evlendiği adamın eşyalarını olduğu gibi saklamasını ister.
- Aradan dokuz ay geçer, Sittülhüsûn çok güzel bir oğlan doğurur. Adını Acip koyarlar.
- Acip, yedi yaşına basar. Bir gün arkadaşlarıyla kavga ederken arkadaşları ona, babasının belli olmadığını söylerler. O da ağlayarak eve döner.
- Acip eve dönünce, annesine babasının gerçekten kim olduğunu sorar. Annesi ona gerçeği söylemek mecburiyetinde kalır.

- Bunları duyan Vezir, Sultan'a gidip her şeyi anlattıktan sonra, Hasan'ı aramak için Sultan'dan izin ister. Sultan, Şemseddin'e yardımcı olsunlar diye komşu ülkelerin krallarına yazı yazarak gitmesine müsaade eder.
- Ertesi gün Vezir, kızı ve torunu Acip Mısır'dan ayrılırlar. Birkaç gün sonra Şam'a ulaşırlar.
- Acip, yanına bir uşak alıp, Şam sokaklarında gezerken babası Hasan'ın çalıştığı dükkânın önüne gelir.
- Hasan, Acip'i görünce, ona elleriyle yaptığı nar tatlısı ikram eder.
- Acip, Hasan'ın dükkânından ayrıldıktan sonra Hasan dayanamayıp onu takip etmeye başlar. Bunu hisseden Acip, onun kötü bir niyeti olduğunu zannederek bir taş atıp Hasan'ın kafasını yarar.
- Vezir, Şam'da üç gün kaldıktan sonra yola devam etmeye karar verir. Sırayla Humus, Mardin, Musul ve Diyarbakır şehirlerini gezdikten sonra Basra'ya ulaşırlar.
- Basra'ya varınca Şemseddin, Sultan'a gidip kardeşi Nurettin hakkında bilgi ister. Basra Sultanı ona: "Nurettin benim vezirimdi. Onu çok severdim. Bundan on beş yıl önce öldü. Bir oğlu vardı. O da kaybolup gitti. Yalnız Nuretti'in karısı yanımızdadır." der.
- Şemseddin, Nurettin'in karısı ile görüştükten sonra onu Mısır'a götürmeye karar verir. Hazırlıklarını yaptıktan sonra yola düşerler.
- Dönüşte, Mısır Sultanı'na hediyeler almak için Şam'da bir haftalık mola verirler.
- Acip, geçen gelişinde Hasan'a haksızlık ettiğine inanarak, onun gönlünü almaya karar verir. Hasan ona yine nar tatlısı ikram eder.
- Acip, Babaanesi'ne dönünce, onun da nar tatlısı yaptığını görür. Ondan biraz yiyince, pazarda yediği tatlının daha güzel olduğunu söyler.
- Buna bozulan babaanne, tatlılardan hangisinin daha güzel olduğunu anlamak için uşaklardan birisini gönderip pazardaki tatlıdan getirmesini ister.
- Uşağın getirdiği tatlıyı gören babaanne, o tatlının kendi icadı olduğunu söyleyerek, onu yapsa yapsa ancak kendi oğlu Hasan'ın yapabileceğini söyler.
- Bunu duyan Şemseddin, Mısır Sultanından aldığı yazıyı Şam Valisin'ne göstererek, Hasan'ı da bir sandığa koyup Mısır'a götürür.
- Mısır'a varınca Şemseddin, Kız'ından sakladığı eşyaları çıkarmasını ve odasını evlendiği geceki gibi döşetmesini, Hasan geldiğinde de, aynı o günmüş gibi davranmasını ister.

- Şemseddin, başına gelenlerden dolayı şaşkına dönen Hasan'ı, uyuduğu bir sırada alıp kızının evindeki koridora bırakır.
- Biraz sonra kendine gelen Hasan, kendini güvey olduğu evin koridorunda görünce büsbütün şaşırır. Daha sonra korkak adımlarla evlendiği odaya doğru ilerler.
- Hasan odaya girdiğinde, karısı ona biraz önce ayrılmış gibi davrandığını görünce, aklına yitirmiş gibi olur.
- Hasan, sabaha kadar başından geçenlerin bazen gerçek, bazen de rüya olduğunu düşünür. İşin içinden çıkamaz.
- Sabah olunca Veziri gelip Hasan'a her şeyi anlatır. Sonra bunları kızıyla evlenen adamın kendisi olup olmadığından emin olması için yaptığını söyler. Daha sonra Hasan'ın annesi ile oğlunu da çağırarak kavuşmalarını temin eder.
- Ertesi gün Vezir, Hasan'ı Sultan'ın huzuruna çıkarır. Sultan, eski veziri Nurettin'in oğlunu görünce çok memnun olur. Ona ayda bin dirhem maaş bağlayarak onu nedimi yapar. Böylece hayatlarının sonuna kadar mesut yaşarlar.
- Halife Hârûnu'r-Reşîd, bu hikâyeyi Cafer'den duyunca hayret eder ve: "Böyle hikâyelerin altın suyu ile yazılması gerekir." der. Daha sonra zenciye affedip, delikanlıya da maaş bağlar.
- Şehrezâd, bu hikâyesini bitirince: "Aslında terzi, kambur, Yahudi ve Hristiyan şahidin başına gelenler bundan daha enteresandır." der.
- Şehreyâr: "Nasıldı hikâyeleri?" deyince Şehrezâd anlatmaya başlar.

7. Terzi, Kambur, Yahudi ve Hristiyan Simsar Hikâyesi

- Evvel zaman içinde Çin ülkesinde bir terzi varmış. Hali vakti yerinde olan bu adam eğlenceye, zevk ve safaya düşkünmüş. Fırsat buldukça genç karısını yanına alır, onunla gezmeye çıkarmış.
- Günlerden bir gün sabahtan çıkarlar. Akşam eve döndüklerinde en somurtkan insanı bile bir bakışta güldüren acayip kılıklı bir kamburla karşılaşırlar. Onu, kendilerini eğlendirsün diye evlerine davet ederler.
- Beraber eve girdikten sonra terzi dışarıya çıkar. Çarşıdan kızarmış balık, limon, ekmek ve tatlı alıp döner. Terzinin karısı sofrayı hazırlar. Hep beraber yemeğe otururlar. Bu arada kadın, büyükçe bir balık parçasını alıp kamburun ağzına koyar ve eli ile de kapatarak ondan o parçayı bir defada yutmasını ister. Kambur, kadının isteğini yerine getirmek isterken balıktaki kılçık boğazına takılır. Aman zaman deyinceye kadar adamcağız fenalaşıp ölüverir.

- Şehrezâd, hikâyenin burasında sabah olduğunu fark edince susar. Akşam olunca da hikâyeyi anlatmaya devam eder.
- Kamburun öldüğünü gören terzi ile karısı telaşa düşerler. Terzi: “Bu zavallının ölümü elimizde mi olacaktı? Ne yapacağız şimdi?” deyince karısı: “Olan oldu bir kere. Oturup sızlanacağımıza bir şeyler yapalım.” der. Karısı: “Üzerine bir ipek örtü atalım. Ben önden giderim. Sen de onu kucağına alıp beni takip edersin. Bizi gören olursa, oğlumuz hastalandı, hekime götürüyoruz, deriz.” der.
- Kadın önden, terzi de arkasından yürümeye başlar. Yolda kimi gördüyseler hekim sorarlar. Sonunda bir Yahudi hekimin evine gelirler.
- Yahudî hekimin kapısını çalınca zenci bir cariye inip kapıyı açar. Ne istediklerini sorunca: “Oğlumuz çok hastadır. Al şu çeyrek altını Hekim’e inip oğlumuzu bakmasını söyle.” derler. Cariye yukarıya çıkıp hekime haber verir. Bu arada terzi ile karısı, kamburu orada bırakıp uzaklaşırlar.
- Yahudî hekim, çeyrek altını görünce gözleri parlar ve koşa koşa aşağıya iner. Merdivenin başı karanlıkmiş. Duvara dayalı olan kamburun ölüsü ayağına takılır. Kambur yere düşer. Yahudi onu yoklayıp ölü olduğunu anlayınca: “Eyvah, ayağım hastaya takıldı. Zavallı düşüp öldü. Şimdi bunu evimden nasıl uzaklaştırırım?” der. Daha sonra kamburu yukarıya taşır ve olanları karısına anlatır. Kadın: “Hemen bunu evden uzaklaştırmalıyız. Sabaha kalırsa halimiz haraptır.” der. Sonra devam eder: “Bunu damdan Müslüman komşumuzun evine atalım. O saray mutfağının memurudur. Saraydan getirdiği et ve yemekleri yemek için, mahallede ne kadar kedi köpek var ise evine giriyor. Bunu da oraya atarsak belki köpekler parçalayıp yerler. Biz de kurtuluruz.” der.
- Yahudi ile karısı, kamburu dama çıkarırlar. Ellerinden tutup memurun evine sarkıtırlar. Ölünün ayakları yere değince onu duvara dayarlar. Biraz sonra memur, elinde bir mumla eve girer. Kamburun ölüsünü duvara dayanmış görünce: “Demek şimdiye kadar getirdiğim yemekleri bu çalıyormuş ha? Ben de kedi, köpek zannediyordum.” der. Daha sonra eline geçen bir balyozla kamburun göğsüne vurur.
- Kambur, darbeden yere düşer. Memur, onu öldürdüğünü zannederek çok üzülür ve kendi kendine: “Ete de, yemeklere de, bu geceye de lanet olsun. Pisi pisine katil olduk.” der. Daha sonra onu omuzuna alıp evden dışarı çıkarır. Korku ve heyecan içinde تنها sokaklarda yürümeye başlar. Nihayet köşedeki bir dükkânın duvarına kamburu dayar. Sonra oradan uzaklaşır.

- Biraz sonra sarhoş bir halde oradan geçmekte olan bir Hristiyan simsar, kamburun bulunduğu köşede durup su dökmek ister. Simsâr, işini yaparken yakınındaki kamburu fark edince, onu birkaç saat önce sarığını kapan adama benzeterek sille, tokat yere yıkar. Çok sarhoş olduğu için bir şeyin farkına varmadan, kamburun gırtlığına yapışır. O sırada oradan geçen bir bekçi bunları görünce yaklaşır ve kamburu ölü bulunca da Simsâr'ı Vali'nin konağına götürür.
- Ertesi gün Simsar'ı Vali'nin karşısına çıkarırlar. Adam öldürdüğü için asılmasına karar verilir. Tellellar, şehrin sokaklarını dolaşarak Simsar'ın asılacağını ilan ederler. Halk, Vali konağının önünde toplanmaya başlar. Biraz sonra cellat gelir. Simsar'ın boynuna ipi geçirir. Tam asacağı sırada memur kalabalığı yarararak ortaya çıkar. Vali'nin yanında duran Cellat'a: "Bu adamı asmayınız. Kamburun ben öldürdüm." Diye bağırır. Vali onu niye öldürdüğünü sorunca memur, olup bitenleri anlatır.
- Bunun üzerine Cellat, Vali'nin emriyle ipi Simsar'ın boynundan çıkarıp, memurun boynuna geçirir. Tam onu asacağı sırada Yahudi Hekim: "Yapmayın" diye bağırır, onu kendisinin öldürdüğünü söyler. Bunun üzerine Vali, Cellat'a memurun boynundaki ipi çıkartıp Yahudi'nin boynuna geçirmesini emreder. Hakim'in asılacağı sırada bu sefer terzi gelir ve greçek katilin kendisi olduğunu söyler, bütün olup bitenleri de valiye anlatır. Vali, terzinin anlattıklarını duyunca hayretler içinde kalır. Bu sefer Cellat'a, "Yahudi'yi bırak, terziyi as." der.
- Dönelim kambura. Kambur, kralın soytarısıymış. Kral, ondan hiç ayrılmazmış. Sarhoş bir halde saraydan çıkalı iki gün geçmesine rağmen dönmediğini gören kral, adamlarına kambura ne olduğunu sorunca adamlar: "Onu öldürmüş olarak valiye götürmüşler. Vali de onun katilini asmak için çalışıyor ama bir türlü kimseyi asamıyor. Çünkü kimi asmak istediye bir başkası çıkıp, kamburun katili kendisi olduğunu söylüyor." demişler. Kral, bunu duyunca Hacib'e: "Git vali ile birlikte hepsini buraya getir." diye emreder.
- Hacip, Vali'ye geldiği zaman, onların terziyi asmak üzere olduklarını görünce: "Yapmayın" diye bağırır. Daha sonra valiye: "Bu işe kral el koydu." der ve hep beraber saraya giderler.
- Vali, olup bitenleri Kral'a anlatınca, Kral çok neşelenir ve onların kaydedilmesini emreder. Daha sonra oradakilere: "Bu kambur hikâyesine benzer bir hikaye duyan var mı içinizde?" diye sorunca Hristiyan Simsâr: "İzin verirseniz benim başımdan

geçen hikâyemi anlatayım. Bu kambur hikâyesinden daha enteresandır.” der. Kral: “Anlat” deyince, o da anlatmaya başlar.

7.a. Hristiyan Simsar’ın Hikâyesi

- Hristiyan Simsar, bu ülkeye gelmeden önce Mısır’da çok zengin bir simsarmış.
- Bir gün, çok iyi giyinmiş yakışıklı bir genç dükkânına gelir ve içi susam dolu bir torba çıkararak kilesenin kaç para ettiğini sorar.
- Simsar, delikanlıya gösterdiği malın kilesinin yüz dirhem ettiğini söyleyince delikanlı, elindeki susamı Simsar’a vererek ondan yanına birkaç hamal alıp Cevâli Hanına gelmesini ister.
- Susamı müşterilerine gösterip kilisenin yüz yirmi Dirhem ettiğini anlayan Simsar, yanına dört hamal alıp o hana gider.
- Cevâli Hanında, Simsâr’ı bekleyen delikanlı, onu görünce elli kilo susam olduğunu söyleyerek ona “Sana her kiloda on dirhem komisyon veriyorum. Bu malı benim için sat. Komisyonun olan beş yüz dirhemi de kendine alarak geri kalan dört bin beş yüz dirhemi de emanet olarak ben dönünceye kadar sakla.” der.
- Bir ay geçtikten sonra delikanlı gelip susamları satan simsara parasını bir süre daha saklamasını söyler.
- Daha sonra birkaç defa daha gelip her gelişinde de parasını almayan delikanlıyı Simsar evine davet eder.
- Simsar, delikanlıyı evinde ağırlarken onun, sağ elini, elbisesinin altında saklayarak hep sol elini kullandığını fark edince ona sebebini sorar.
- Bilekten kesilmiş olan sağ elini Simsara gösteren delikanlı hikâyesini anlatmaya başlar.

7.b. Eli Kesik Delikanlı’nın Hikâyesi

- Tüccarlardan, Mısır diyarının methini hep duyan delikanlı, Bağdat’ın büyük tüccarlarından olan babası ölünce ticaret için Mısır’a gider.
- Mısır’da, Bağdat ve Musul’dan getirdiği mal ve kumaşları bir hana indirdikten sonra geceyi orada geçirir.
- Delikanlının getirdiği malları istediği fiyata satamadığını öğrenen çarşı kahyası onun bu haline üzülür. Ona yardımcı olmak için delikanlıya malını bir tüccara devredip parasını taksitle almasını tavsiye eder.

- Delikanlı, kâhyanın tavsiyesine uyarak malını bir tüccara devredip parasını haftada iki gün taksitle almaya başlar.
- Delikanlı bir gün, Bedreddin adlı bir tüccarın dükkânında otururken iyi giyinmiş bir kadın gelip tüccardan sırmalı ipek ister.
- Tüccar, kadına delikanlının Bağdat'tan getirdiği kumaşı gösterir. Kadın onu beğenir. Parasını ertesi gün cariyesi ile göndereceğini söyleyince tüccar kabul etmez.
- Bunun üzerine, öfkeyle kumaşı atıp çıkmak isteyen kadını, delikanlı durdurarak kumaşı almasını parasını da daha sonra kendisine getirmesini ister. Buna çok memnun olan kadın, delikanlıyı evine davet eder.
- Kadın gittikten sonra delikanlı, onun kim olduğunu sorunca Bedreddin onun çok zengin bir prensin kızı olduğunu söyler.
- Delikanlı, kadının evine gider.
- Sabah oluyordu. Şehrezâd bunu fark edince susar. Akşam olunca anlatmaya devam eder.
- Kadın, delikanlıyı görünce, ona âşık olduğunu söyler ve o geceyi beraber geçirirler.
- Sabah olunca delikanlı, elli altın dinarı bir mendile sarıp yastık altına koyduktan sonra kadınla vedalaşır. Kadın, akşama yine gelmesini ister.
- Daha sonra, delikanlı çarşıya gidip tüccardan para aldıktan sonra yiyecekler alıp akşam olunca tekrar kadının evine gider.
- Bu durum birkaç gün devam eder. Delikanlı her akşam kadınla birlikte kalır, sabah çıkınca da yastık altına elli altın dinar bırakır.
- Delikanlı, bütün servetini kadına harcıyıp meteliksiz kaldıktan sonra bir gün çok kalabalık şehir kapılarının birinde yürürken eli istemeyerek yanındaki bir askerın cebine girer.
- Delikanlı, askerın cebinde para olduğunu fark edip onu çalmak isterken yakalanır.
- Kalabalık, durumu anlayınca delikanlıyı Vali'ye götürürler. Vali de sağ elinin kesilmesi için emir verir.
- Delikanlının eli kesildikten sonra parasını çalmak istediği asker onun adı bir hırsız olmadığına inanarak çalmak istediği parayı ona verir.
- Delikanlı, kesilen elini sarıp elbisenin altında sakladıktan sonra, sevdiği kadın evine gider. Orada sarhoş olup uyuduktan sonra, kadın onun kesik elini görür.

- Sabah olunca delikanlı, askerın verdiği parayı yastık altına koymak isterken kadın, onun aşkı uğruna önce malını, daha sonra da elini feda ettiğini anlar ve bu yaptıklarına karşılık olarak onunla evlenmek istediğini söyler.
- Daha sonra Kadı ve şahitler önünde bütün servetini delikanlıya devrederek onunla evlenir.
- Aradan bir ay geçer, kötü bir hastalığa yakalanıp ölür. Bütün serveti delikanlıya kalır.
- Eli kesik delikanlı, hikâyesini bitirince Simsar'a kadından kalan malları satmakla meşgul olduğundan dolayı parasını almak için kendisine seyrek uğradığını söyler.
- Simsâr, Delikanlının ülkesine dönmek niyetinde olduğunu öğrenince Mısır'daki işlerini tasfiye edip onunla gider.
- Delikanlı, ülkesinde Mısır'dan getirdiği malları satıp tekrar Mısır'a döner. Simsar'ın da başı kamburla belaya girer.
- Çin Kralı, Simsar'ın hikâyesini duyunca onu beğenmez ve: "Hepiniz asılmalısınız." der.
- Sabah oluyordu. Şehrezâd, hikâyesini burada keser. Ertesi gün şöyle devam eder.
- Çin Kralı, Simsar'ın hikâyesini beğenmeyince, memur hikâyesini anlatmaya başlar.

7.c. Memur'un Hikâyesi

- Memur, bir mevlütte iken mevlüt sahibi davetlilere yemek çıkarır. Yemekler arasında Zirbâce adlı yemek çeşidi de varmış.
- Davetliler arasında bulunan bir delikanlı, Zirbâce'yi ellerini kırk defa soğuk, kırk defa sıcak suyla yıkamadan yiyemeyeceğini söyleyince ev sahibi delikanlının isteğini yerine getirir.
- Delikanlının bu davranışına şaşırın davetliler, yemek yerken onun baş parmağının kesik olduğunu fark ederler.
- Delikanlıya parmağının neden kesik olduğunu sorunca, delikanlı bir tek o parmağı değil, diğer elinin ve ayaklarının da başparmaklarının kesik olduğunu söyleyerek hikâyesini anlatmaya başlar.
- Delikanlı, zengin fakat çok müsrif Bağdat tüccarlarından olan babası ölünce onun borçlarını temizleyip iyi bir servet sahibi olur.
- Günlerden bir gün, çok iyi bir aileden olduğu kıyafetinden belli olan bir kadın birkaç köle ile birlikte çarşıya gelir.
- Kadın, delikanlının dükkânına girince birbirlerine âşık olurlar.

- Kadın, delikanlıdan iyi bir parça kumaş isteyince delikanlı, ona yaraşır bir kumaşın kendisinde bulunmadığını söyleyerek, komşu tüccarlardan pahalı bir kumaş getirip kadına verir.
- Kadın, kumaşı alıp parasını ödemediği için, tüccarlar delikanlıdan kumaş parasını isterler. O da birkaç gün mühlet ister.
- Aradan birkaç hafta geçince kadın gelir, delikanlıya kumaş parasını fazlasıyla öder. Kadının aşkıyla yanıp tutuşan delikanlı, ona ilan-ı aşk edince kadın, kölelerinden birini göstererek delikanlıdan onunla göndereceği haberi beklemesini ister.
- Kadın gidince delikanlı tüccarlara olan borcunu öder ve kadından haber beklemeye başlar.
- Birkaç gün geçtikten sonra köle gelip delikanlıya o kadının, Halife Hârûnu'r-Reşîd'in karısı Zübeyde Hatun'un en sevdiği cariyesi olduğunu ve evlenmelerine izin vermesi için Zübeyde Hatun'un kendisini görmek istediğini söyler.
- Delikanlı kabul edince köle, ondan gidip Dicle kıyısında Zübeyde Hatun tarafından yaptırılan camide beklemesini ister.
- Delikanlı gidip o camide beklemeye başlar. Seher vakti olunca oraya bir kayığın yaklaştığını ve içinde cariye ile iki kölenin çıktığını görür.
- Delikanlıyı, kendileriyle getirdikleri bir sandığa koyup saraya götürürler.
- Zübeyde Hatun, delikanlıyı görünce beğenir ve cariyenin onunla evlenmesine izin verir.
- On gün süren düğün şenliklerinden sonra, cariye hamama götürülür. Delikanlıya da her türlü yemek ve tatlı ihtiva eden aralarında da Zirbâce yemeği bulunan büyük bir sofralar hazırlarlar.
- Delikanlı, yemeklerden Zirbâceyi tıka basa yedikten sonra ellerini yıkamayı unuttur.
- Cariye hamamdan gelince, delikanlı kollarını boynuna dolayıp onu öpmek ister.
- Cariye, delikanlının ellerinden gelen Zirbâce kokusunu alınca: "Senin gibi pis bir adamla evlenmem." diyerek eline bir kırbaç alıp onu bayıltana kadar döver.
- Delikanlı, kendine gelince cariye kölelerden onu cellada verip ellerini kestirmesini ister.
- Köleler, cariye delikanlıyı bağışlaması için yalvarınca cariye, delikanlının mutlaka bir yerini keseceğine yemin eder.
- Daha sonra Cariye, delikanlıyı terk edip ona on gün uğramaz. On gün geçtikten sonra gelip delikanlının baş parmaklarını keser.

- Bunun üzerine delikanlı, Zirbâce yemeden ellerini seksen defa yıkayacağına dair yemin eder.
- Cariye, delikanlının yemin ettiğini duyunca onunla barışır ve mutlu olurlar.
- Memur, delikanlının hikâyesini dinledikten sonra mevlüt okunan evden ayrılır. Eve döndüğünde kamburla karşılaşır ve olanlar olur.
- Çin Kralı: “Bu hikâye kamburun hikâyesinden daha güzel değildir. Onun için hepiniz asılmalısınız.” der.
- Bunun üzerine Yahudi Hekim, Çin Kralı’nın önünde yeri öpüp: “Yüce Kral’ım, ben size kambur hikâyesinden daha enteresan bir hikâye anlatacağım.” deyince Kral: Anlat, dinliyoruz.” der. Yahudi anlatmaya başlar.

7.ç. Yahudi Hekim’in Hikâyesi

- Yahudi, gençliğinde hekimliği Şam’da öğrenip orada çalışmaya başlar.
- Günlerden bir gün işinde çalışırken bir köle gelir efendisinin hasta olduğunu söyleyerek Yahudi’den kendisiyle gelmesini ister.
- Yahudi hekim, köleyle gittiği evde çok iyi döşenmiş bir salonun ortasında yakışıklı bir delikanlının yattığını görür.
- Yahudi, delikanlıdan muayene etmesi için elini uzatmasını isteyince delikanlı sol elini uzatır.
- Muayene bitince, delikanlıya bir takım ilaçlar yazıp onları kullanmasını ister.
- Delikanlının tedavisi on gün sürer. On birinci gün iyileşen delikanlı Yahudi’yi yemeğe davet eder.
- Sofraya oturunca delikanlı, sol eliyle yemeye başlar. Yahudi, sağ eline ne olduğunu sorunca delikanlı anlatmaya başlar.
- Delikanlı, Musul’da iken hiçbirinin çocuğu olmayan dokuz amcası varmış.
- Delikanlı, amcalarının Mısır’ı çok methetmeleri üzerine orasını mutlaka görmek ister.
- Günlerden bir gün amcalarının, Mısır’a gitme hazırlığı içinde olduklarını duyan delikanlı, onlarla gitmesine izin vermesi için babasına çok yalvarınca babası ona ticaret yapması için mal hazırlar ve amcalarından onu Mısır’a kadar götürmelerini, yolları üzerinde bulunan Şam’da bırakmalarını ister.
- Şam’a varınca bir handa inerler. Getirdikleri malları satışı çıkarınca delikanlının bütün getirdikleri satılır ve çok para kazanır.

- Amcaları, onu Şam'da bırakıp, Mısır'a doğru yollarına devam ettikten sonra yalnız kalan delikanlı çok güzel bir ev kiralayıp, kazandığı paraları harcamaya başlar.
- Elinde bulunan paraları son kuruşuna kadar harcayan delikanlı, bir gün evin önünde otururken iyi giyinmiş bir genç kız gelir.
- Delikanlı kızını eve davet edince, kız tereddüt etmeden kabul eder. O geceyi beraber geçirirler. Sabah olunca da kız, delikanlıya on dinar verip üç gün sonra tekrar geleceğini söyleyerek o parayla iyi bir sofraya hazırlamasını ister.
- Üç gün sonra ilk defakinden daha iyi bir şekilde süslenmiş olarak gelen kız, yine geceyi geçirdikten sonra delikanlıya on dinar verip üç gün sonra geleceğini söyler.
- Üç gün daha geçince kız, delikanlıya kendisinden daha genç ve güzel bir arkadaşı olduğunu, onun da kendisiyle beraber gelmek istediğini söyleyerek bu sefer yirmi dinar verip üç kişilik bir sofraya hazırlamasını ister.
- Ertesi gün üç kişilik bir sofraya hazırlayan delikanlı, kızların gelmesini bekler. Kızlar gelince yeni gelen kızın gerçekten daha güzel olduğunu gören delikanlı, ona daha çok iltifat etmeye başlar.
- Gecenin geç saatlerine kadar içip eğlendikten sonra büyük kız, yorgun olduğunu bahane ederek başka bir odaya geçip onları başbaşa bırakır.
- Delikanlı, sabah uyanınca kendisini kanlar içinde bulur. Yanında uyuyan küçük kızını uyandırmak ister. Ona dokunduğunda, başının gövdesinden ayrılıp yere yuvarlandığını görür.
- Delikanlı, büyük kızın da kaybolduğunu görünce salonun ortasındaki mermerleri söküp bir çukur kazar, cesedi oraya gömüp cinayet izlerini yok etmeye çalışır. Bu arada yattıkları yastığın altında küçük kızın gerdanlığını bulur.
- Aradan birkaç gün geçer. Delikanlının parası kalmadığından gerdanlığı bir tellala verip satmasını ister.
- İki bin dinar değerinde olan gerdanlığa göz diken tellal, onun sahte olduğunu ve ancak bin dirhem edeceğini söyler.
- Paraya ihtiyacı olan delikanlı kabul edince, tellal ondan şüphelenip durumu kâhyaya anlatır.
- Kâhya da gerdanlığı tellaldan alıp valiye götürerek ona gerdanlığın kendisinden çalındığını, hırsızın da tüccar kılığında çarşıda olduğunu söyler.
- Delikanlı, çarşıda oturup tellalı beklerken etrafını askerler sarıp onu Vali'ye götürürler.

- Vali, delikanlıyı sorguya çekince o işin iç yüzünü gizlemek için hırsız olduğunu kabul etmek mecburiyetinde kalır. Ceza olarak da sağ elini keserler.
- Aradan üç dört gün geçtikten sonra delikanlı evde otururken kâhya ile birkaç polis gelip, çaldığı gerdanlığın vezirin kızına ait olduğunu bu kızın da ortadan kaybaldığını söyleyerek onu zincire vurup Vezir'e götürürler.
- Delikanlı vezire götürülürken ona her şeyi olduğu gibi anlatmaya karar verir.
- Vezir, delikanlıyı görünce onun haksız yere elinin kesildiğini söyleyerek, buna sebep olan kahyanın hapse atılmasını ve mallarının da tazminat olarak delikanlıya verilmesini emreder.
- Daha sonra vezir, delikanlı ile yalnız kalıp ondan her şeyi olduğu gibi anlatmasını ister. O da anlatır.
- Vezir, delikanlının doğru söylediğinden emin olunca ağlayarak anlatmaya başlar: “Sana gelen kızlar, benim öz kızlarımdı. Büyük kızımı Mısır'daki amcasının oğlu ile evlendirmiştim. Kocasını öldürdü orada baştan çıkmış. Onu buraya da getirdiğimde rahat durmadı. Dört defa sana geldiğini biliyorum. Son defasında kendisi gibi olan ortanca kızımı da sana getirmişti. Sabahlayın eve yalnız gelince, kız kardeşinin nerede olduğunu sorduk. Nereye gittiğini bilmediğini söyledi. Fakat sonra gizlice annesine her şeyi anlatmış ve kıskançlık yüzünden kardeşine kıydığını da söylemiş. Şimdi annesi gece gündüz onun için gözyaşı döküyor. Ben de rezil olmamak için işi örtbas etmek zorundayım.” der.
- Daha sonra vezir, delikanlının dürüstlüğünü beğenip onu bir başka kadından olan ve ablalarına benzemeyen küçük kızı ile evlendirir. Mutlu olurlar.
- Delikanlı hikâyesini bitirdikten sonra Yahudi Hekimi evinde üç gün ağırılar. Daha sonra ona bir sürü mal verip gönderir.
- Yahudi hekim, hikâyesini bitirince Çin Kralı: “Bu hikâye de kambur hikâyesi kadar ilginç değildir. Onun için hepinizi ve özellikle de bütün bu olaylara sebep olan terziyi astıracağım.” der. Daha sonra terziye dönerek, “Eğer kamburun hikâyesinden daha ilginç bir hikâye anlattıysan hepsini bağışlarım” der.
- Bunun üzerine terzi anlatmaya başlar.

7.d. Terzi'nin Hikâyesi

- Terzi, kamburla karşılaştığı günün sabahı bir esnafın hazırladığı bir ziyafetteyken yakışıklı fakat bir ayağı topal olan bir delikanlı, orada bir berberin bulunduğunu görünce ziyafeti terk etmek ister.

- Ev sahibi, delikanlının gitmesine mani olmak ister. Ama delikanlı, o berberin bulunduğu mecliste oturamayacağını söyler.
- Davetliler merak edip sebebini sorunca delikanlı anlatmaya başlar.
- Delikanlı, Bağdat'ın büyük tüccarlarından birinin tek oğludur. Babası ölünce ona büyük bir servet bırakır.
- Bir gün yolunu kesen birkaç serserinden kendini kurtarmak isterken bir çıkmaz sokağa sapar. Orada oturup dinlenirken bir evin penceresi açılır. Çok güzel bir kızın, pencere önündeki saksıları sulamaya çalıştığını görür. Ona aşık olur.
- Kız içeri girince, onu bir daha görmek ümidiyle akşama kadar bekler.
- Akşam olur, etrafında uşakları ile birlikte şehrin kadısı gelip o eve girince delikanlı, pencereden bakan kızın kadının kızı olduğunu anlar.
- Delikanlı, evine dönünce gördüğü kızın aşkından hastalanıp yatağa düşer. Tanıdıkları ona geçmiş olsun demeye gelirler.
- Delikanlıyı sormak için gelenler arasındaki bir ihtiyar kadın onu görünce derdinin ne olduğunu anlar.
- İhtiyar kadın, delikanlıya ısrar edip kızın kim olduğunu öğrenince onu çok iyi tanıdığını ve evlerine sık sık gittiğini söyleyerek delikanlıya yardımcı olacağını bildirir.
- İhtiyar kadın, kadının kızı ile konuşup onu ikna ettikten sonra, delikanlı için bir randevu alır. Kız delikanlıyı Cuma namazı sırasında bekleyeceğini söyler.
- İhtiyar kadın, olanları delikanlıya anlatınca, delikanlı hastalığı unutup üzerindeki elbiseyi kadına verir. Cuma gününü sabırsızlıkla beklemeye başlar.
- Cuma günü olunca, delikanlı erkenden kalkıp uşaklarından birine, gidip ağırbaşlı ve çok konuşmayan bir berber getirmesini ister.
- Uşak gidip biraz sonra bir berberle gelir. Berber, delikanlıya selam vererek: “Allah neşeni eksik etmesin, seni gamdan kederden uzak tutsun.” der. Delikanlı teşekkür edip onun lafını kesmek ister.
- Berber devam eder: “Emret beyim, saçlarını mı kestirmek istiyorsun, yoksa kan mı aldıracaksın?” Rivayete göre İbn-i Abbas: “Her kim Cuma günü tıraş olur ise Allah onu yetmiş dertten kurtarır. Yine rivayete göre her kim Cuma gün kan aldırırsa birçok hastalıktan korunmuş olur.” der.
- Berberin bu girişini duyan delikanlı, ona hasta olduğunu söyleyerek çabuk olmasını ister. Berber mendilinden bir ustura çıkararak odanın ortasına gider. Güneşin ışıklarına bir süre baktıktan sonra delikanlıya dönerek: “Bugün hicretin 763

yılındayız. Günlerden Cuma. Safer ayının onuncu günüdür. Merih hesap ilmine göre yedi derece ve altı dakikadır. Bu da demek oluyor ki sizin bugün tıraş olmanız çok faydalıdır. Bir de bu hesaba göre siz bugün birini ziyaret etmeye gideceksiniz. O, bu ziyaretten pek hoşlanacaktır. Ama daha sonra şimdi söyleyemeyeceğim bir şeyler olacaktır.” der.

- Berberin gevezeliğinden canı sıkılan delikanlı ona kızınca berber: “Sen işin içyüzünü bilsen, benden susmamı değil, daha fazla konuşmamı istersin. Sen beni dinle ve yıldızların hesabı gereğince davran.” der.
- Berber, gevezeliği sevmediğini belirterek devam eder: “Kardeşlerim arasında en az konuşan ben olduğum için bana Ketum derler. Büyük kardeşimin adı Bakbuk, ikincisinin Haddar, üçüncüsünün Bıkbık, dördüncüsünün Elkûz, beşincisinin Faşşar, altıncısı da Şakâlik’tir.” der.
- Berberin gevezeliğinden, safra kesesinin patlayacağını hisseden delikanlı, uşağına tıraş olmaktan vazgeçtiğini söyleyerek, berbere çeyrek dinar verip onu göndermesini ister. Berber bunu duyunca ”Efendim, sen benim kıymetimi bilmiyorsun. Bu ellerim ne hükümdarlar, ne vezirler, ne bilginlerin başını tıraş etmiştir.” der.
- Berber, delikanlının acelesi olduğunu anlayınca ona: "Acele işe şeytan karışır. Daha sonra da pişmanlığa sebebiyet verir. Peygamber Efendimiz "En iyi iş yavaş yavaş yapılan iştir." diye buyurmuşlar. Doğrusunu istersen senin yapacağın işten kuş-kulanmaya başladım. Ne olduğunu öğrenmek isterim. İnşallah hayırlı iştir, korkarım başka bir şey olmasın? Zaten cuma namazına üç saat kaldı.” der ve elindeki usturayı bırakıp tekrar usturlaba sarılır. Güneşe tutarak uzun bir süre baktıktan sonra "Evet, ne eksik ne de fazla tam üç saat kalmış.” der.
- Namaz bitmeden kıza gitmek zorunda olduğunu düşünen Delikanlı, Berber'e bir yere davetli olduğunu söyleyerek ondan acele etmesini rica eder.
- Davet lafını duyan Berber, kendisinin de birkaç arkadaşını evine davet ettiğini, ama unutup bir şey hazırlamadığını söyler. Bunun üzerine Delikanlı traşı çabuk bitirirse evinde bulunan bütün yiyecek ve içecekleri ona vereceğini söyler.
- Berber bunu duyunca evde bulunan yiyecekleri görmek ister.
- Berber, Delikanlı'nın evinde bulunan bütün yiyecek ve içecekleri tek tek tetkik ettikten sonra evine davet ettiği arkadaşlarını teker teker anlatmaya başlar. Daha sonra delikanlıya arkadaşlarıyla tanışmak isteyip istemediğini sorar.

- Delikanlı, berberin lafını uzatmaması için, bir gün onları evine davet edip tanışacağına dair söz verir.
- Bunun üzerine Berber delikanlıya kendisinin de onun arkadaşlarıyla tanışmak arzusunda olduğunu söyleyerek, ondan gittiği yere kendisini de götürmesini ister.
- Delikanlı, gideceği yere kendisinden başkasının giremeyeceğini söyleyince Berber: "Yoksa bir kadın ile mi buluşacaksın? Onun için yalnız gitmek istiyorsun. Halbuki beni de götürürsen sana yardımcı olurum. Çünkü burası Bağdat şehridir. Öyle bir sert Valisi vardır ki, böyle şeyler yapmaya kimse cesaret edemez. Korkarım ki bir kadına gidersin ve başına bir bela gelir." der.
- Delikanlı nihayet tıraş işini bitiren berbere: "Bu yiyecekleri al, arkadaşlarına götür. Ben seni gelinceye kadar beklerim." der. Bu arada cuma ezanı okunmaya başlar.
- Berber gidince Delikanlı hiç vakit kaybetmeden sevdiği kızın evine gider. Kapıyı açık görünce hemen içeriye dalar. Çok geçmeden Kadı Cuma namazından döner.
- Kadı eve girdikten biraz sonra bir şeye sinirlenip cariyelerden birisini döver. Uşaklardan birisi araya girmek isterken kadı büsbütün sinirlenir ve onu da dövmeye başlar.
- Delikanlı'yı oraya kadar gizlice takip eden Berber, dayak ve bağırışına seslerini duyunca, delikanlının dayak yediğini zanneder.
- Berber, avazı çıktığı kadar: "İmdat, yetişin, Kadı'nın evinde adam öldürüyorlar." diye bağırmaya başlayarak Delikanlı'nın evine gider. Orada, Delikanlı'nın uşaklarını arkasına katarak Kadı'nın evine gelir.
- Kadı, evinin önündeki gürültüyü duyunca kapıyı açar. Kalabalığı görünce şaşırarak neler olduğunu sorar. Uşaklar ona efendilerini istediklerini söylerler.
- Kadı, kalabalığa hiç bir şeyden haberi olmadığını söyleyince Berber, ona delikanlıyı dövdüğünü kulaklarıyla işittiğini, delikanlıyı derhal kendilerine vermediği takdirde de kendisini Halife'ye şikayet edeceklerini söyler.
- Ne diyeceğini bilemeyen Kadı, Berber'e öyle birisi varsa girip onu bulmasını ister.
- Delikanlı, kızın odasında bunları duyunca saklanmak için orada bulduğu boş bir sandığın içine girer.
- Berber eve girince, kendi eliyle koymuş gibi delikanlının saklandığı sandığa yaklaşır, bir şey söylemeden sandığı sırtlayıp sokak kapısına yürür.
- Delikanlı, rezil olacağını düşünerek sandığın kapağını açıp kendini yere atar. Ayağı kırılır. Kapının önündeki kalabalığı oyalamak için cebindeki bütün altınları

üzerlerine serper. Onlar, altınları kapışırken delikanlı, aralarından sıvışır. Daha sonra o berberden kurtulmak için o ülkeyi terk eder.

- Davetliler, Topal Delikanlı'nın hikâyesini dinledikten sonra Berber'e dönerek: "Bu Delikanlı'nın senin hakkında söyledikleri doğru mu?" diye sorarlar. Berber, başını sallayarak: "Evet, bütün bunları bilerek yaptım. Çünkü ben olmasaydım, başına daha çok felaketler gelecekti. Yine bana dua etsin ki sayemde bir tek ayağının kırılmasıyla bu işten sıyrıldı." der.
- Daha sonra Berber: "Eğer ben gerçekten bu delikanlının söylediği gibi geveze olsaydım, şimdi anlatacağım hikâyedeki şeyler başıma gelmezdi." der ve anlatmaya başlar.

7.e. Berber'in Hikâyesi

- Halife Mustansırillah, bir gün on kişiye, ağır suç işledikleri için sinirlenir, onları yakalayıp bir kayıkla Dicle nehri kıyısındaki saraya getirmeleri için Bağdat Valisi'ne emir verir.
- Onları kayığa binerken gören berber, bunlar olsa olsa bir ziyafete gidiyorlar diyerekten sessizce onlara katılır. Biraz sonra Vali'nin adamları gelip, hepsini zincire vururlar.
- Daha sonra onları alıp Halife'nin huzuruna çıkarırlar. Halife, hemen Cellat'a emir vererek on kişinin kellesini ister. Cellat çabucak bu emri yerine getirir. Halife, berberin ortada kaldığını görünce Cellat'a niye hepsinin boynunu vurmadığını sorar. Cellat, tam on kişinin boynunu vurduğunu söyler.
- Daha sonra cesetler sayılıp, berberin fazla olduğu anlaşılınca Halife ona dönerek: "Senin neden sesin çıkmıyor? Bu suçlular arasında işin ne?" diye sorar. Berber: "Bana ketum adanı derler, ben konuşmayanların şeyhiyim, dün görmüş, bilgi ve hikmeti bellemiş, zekâ ve efendiliği sonsuz, ağzı sıkı bir zatım, mesleğim de berberliktir. Dün bu on kişinin kayığa bindiklerini görünce, bir ziyafete gittiklerini zannederek onlara katıldım. Daha sonra adamlarınız gelip bizi zincire vurdular. Ben de konuşmayı sevmediğimden hiç sesimi çıkarmadım." der.
- Halife, berberin sessizliğine hayret edince, berber, kendisiyle kardeşleri arasındaki farkı görebilmesi için ona kardeşlerinin hikâyelerini anlatmaya başlar.

7.f. Birinci Kardeşin Hikâyesi

- Birinci kardeş, Bağdat'ta terzidir. Bir gün dükkânında dikiş dikerken gözü, üst katın balkonuna çıkıp etrafı seyreden bir kadına ilişir. Ona âşık olur.
- Ertesi gün sabahtan dükkânını açar. Bir gözü işinde, bir gözü de o balkonda, akşama kadar bir dirhemlik iş çıkaramaz. Bu durum birkaç gün devam eder.
- Balkondaki kadının kocası terziye bir top kumaş getirerek kendisine birkaç gömlek dikmesini ister.
- Terzi, yemeden, içmeden çalışarak ona bir günde yirmi gömlek biçer. Adam, borcunu sorunca, Kadın arkadan terziye: "Para alma." diye işaret ettiğini görür, para almaz. Terzi gömlekleri dikmekle üç gün uğraşır.
- Karı koca, terziye bütün işlerini yaptırdıktan sonra onu cariyeleri ile evlendirmek isterler.
- Düğün hazırlıkları yaptıkları bir gece terziden o gece değirmende kalmasını isterler.
- Gece yarısı olunca, ev sahibi ile anlaşan değirmenci, terziyi öküz yerine bağlayıp sabaha kadar çalıştırır.
- Sabah olunca Cariye gelir, terziye bir yanlışlık olduğunu söyleyerek özür diler. Terzi de çıkıp dükkânına gider.
- Biraz sonra kadın balkona çıkıp terzi ile konuşunca terzi her şeyi unuttur.
- Bir süre sonra cariye terziye gelip, kadının o gece evde yalnız olduğunu ve kendisini beklediğini söyler.
- Terzi, kadının yanında olduğu sırada, kadınla önceden anlaşan koca içeri girip, terziyi suç üstü yakalamış gibi davranarak, onu Vali'ye götürür.
- Vali, terziyi kırbaçlattıktan sonra, bir deveye bindirip halka teşhir eder.
- Terzi deveden düşer, bacağı kırılır. Daha sonra bunu duyan berber, gidip onu kurtarır.
- Halife, berbere: "Çok iyi etmişsin, aferin sana." der. Bunun üzerine berber, "Diğer kardeşlerimin hikâyelerini anlatmadan bu iltifatınızı kabul edemem." diyerek 2. kardeşinin hikâyesini anlatmaya başlar.

7.g. İkinci Kardeşin Hikâyesi

- Bıkbık adlı ikinci kardeş, bir gün yolda giderken karşısına bir kocakarı çıkar ve ona fazla konuşmayacağına söz verirse çok iyi bir teklifte bulanacağını söyler.
- Bıkbık söz verince kocakarı, o geceyi çok güzel bir kızla geçirmesini temin edeceğini söyler.

- Bıkbık, kocakarıyla güzel bir eve gider. Orada birbirinden güzel dört kızla karşılaşır. Kızlardan biri Bıkbık'a bir kadeh içki sunar. İçmek istediğinde kız, onun ensesine kuvvetli bir şamar indirir.
- Buna canı sıkılıp gitmek isteyen Bıkbık, kocakarının işareti üzerine yerine oturur.
- Bıkbık yerine oturur oturmaz kız, daha kuvvetli bir şamar indirerek onu bayıltır. Kendine geldiğinde yine gitmeye niyetlenir ama kocakarı, kızın sarhoş olmasına kadar sabretmesini ister.
- Daha sonra o kız, diğer kızlardan şarkı söylemelerini, hava iyice şenlenince de Bıkbık'ı içeri götürmelerini ister.
- Kızlar, Bıkbık'ı başka bir odaya götürüp, güzel kızın kıllardan hoşlanmadığını söyleyerek kaş, bıyık ve sakalını tıraş ederler.
- Daha sonra kocakarı Bıkbık'a güzel kızı yakaladığı an kendisinin olacağını söyleyerek ondan çırılçıplak olup kızı kovalamasını ister.
- Bıkbık, çırılçıplak güzel kızı deli gibi kovalamaya başlar. Kız, bir odadan bir odaya kaçır, Bıkbık'da onu kovalar.
- Sonunda kız anakapının yanındaki bir odaya girince, Bıkbık da o kapıdan girdiğini sanarak ana kapıdan hızlı dışarı fırlar. Ve kendini sokağın ortasında bulur.
- Kalabalık halk, Bıkbık'ı bu kılıқта görünce Valiye götürüp, Vezirin evinden bu halde çıktığını söyler. Vali de ona yüz kırbaç vurulmasını emreder.
- Berber bunu duyunca onu da yanına alır.

7.ğ. Üçüncü Kardeşin Hikâyesi

- Gözleri kör olan Küffe adlı üçüncü kardeş, dilencilik yaparken bir evin kapısını çalar. Ev sahibi "Kim o?" diye seslenince cevap vermez.
- Ev sahibi kapıyı açıp, Küffe'nin ne istediğini anlayınca onu evin üst katına çıkararak "Allah versin" der.
- Küffe, merdivenlerden tutuna tutuna aşağı inerken düşüp başı yarılır.
- Daha sonra Küffe kör arkadaşlarının yanına gidip beraber biriktirdikleri paralardan bir kısmını almak istediğini söyler. Birlikte parayı sakladıkları eve giderler.
- Küffe'yi takip eden ev sahibi, körler arasındaki konuşmayı duyunca peşlerine takılır.
- Körler, sakladıkları paradan ihtiyaçları kadar ayırdıktan sonra, geri kalanını yine saklarlar.

- Evde kendilerinden başka bir yabancı olduğunu anlayan körler, ev sahibini yakalayıp iyice dövdükten sonra dışarı çıkarırlar.
- Ev sahibi de kendini kör gibi yaptıktan sonra Valinin huzuruna çıkarlar.
- Ev sahibi valiye, kendisi de dâhil olmak üzere hiç birinin kör olmadığını, dayak attığında bunu anlayabileceğini belirterek, dayağın ilk önce kendisinden başlatılmasını ister.
- Vali'nin adamları ev sahibine birkaç sopa atınca gözlerini açıp konuşmaya başlar.
- Körleri göstererek onların da kendisi gibi yalancılıktan kör olduklarını, müşterek biriktirdikleri parayı paylaşırken hissesini vermemek için kendisini dövüp dışarı attıklarını söyler.
- Bunun üzerine Vali, diğer körleri dövmeleri için adamlarına emir verir
- Adamlar, onları her ne kadar çok dövdüyseler de, hiç biri gözünü açmaz.
- Ev sahibi, Valiye doğru söylediğini ispat etmek için, biriktirdikleri parayı getirmesine izin verilmesini ister.
- Ev sahibi, parayı getirince, Vali ona hissesini verip onu serbest bırakır, körleri de memleketten sürer.
- Bunu duyan berber, o kardeşini de yanına alır.

7.h. Dördüncü Kardeşin Hikâyesi

- Tek gözü kör olan dördüncü kardeş, Bağdat'ın en iyi kasaplarından biridir.
- Dükkâna koca sakallı bir hoca gelir, bir dirhem verir, bir miktar et alır.
- Dördüncü kardeş, paranın diğer gümüş paralardan parlak olduğunu görür, onu ayrı bir yere koyar. Bu olay beş ay devam eder.
- Beşinci ayın sonunda dördüncü kardeş, hocadan aldığı paralara baktığında onların birer kağıt parçası olduğunu görür
- Ertesi gün bir koç keser yarısını dükkânın önüne yarısını da içeriye asar. Hocayı beklemeye koyulur.
- Hoca gelince, hocanın yakasına yapışır ve bağırmaya başlar
- Hoca; kasabı, susmadığı taktirde hayvan eti yerine insan eti sattığını söylemekle tehdit eder.
- Dördüncü kardeş, hocadan, söylediklerini ispat etmesini ister.
- Dükkâna girerler, içeride asılı duran yarım gövdenin insan gövdesi olduğunu görürler.
- Hoca, dördüncü kardeşe bir yumruk atar dördüncü kardeşin bir gözü kör olur.

- Halk, dördüncü kardeşi valiye götürür. Vali ona beş yüz sopa attırır, malını mülküne el koyar ve oradan sürdürür.
- Dördüncü kardeş, başka bir şehre gider, orada ayakkabıcılığa başlar.
- Bir gün şehir dışında ava gitmekte olan hükümdarla karşılaşır.
- Hükümdar, dördüncü kardeşin tek gözünün kör olduğunu görünce, “Ne uğursuz gün.” diyerek saraya geri döner.
- Hükümdarın emriyle muhafızlar, dördüncü kardeşi bayılıncaya kadar döverler.
- Dördüncü kardeş, sol gözü kör olduğundan hükümdarın hoşlanmadığını, hükümdarın adamlarından öğrenir.
- Dördüncü kardeş, bunu öğrendikten sonra hükümdarsız bir şehre gider.
- Bir gün, sokakta nal sesleri duyar, arkasında bir hükümdar olabileceği korkusuyla gördüğü ilk kapıdan içeri girer.
- Dördüncü kardeşi, kapıdan girer girmez iki kişi yakarlar paralarını çalmak ve kendini bıçakla tehdit etmekle suçlayarak döverler.
- Dördüncü kardeşin ayakkabıcılıkta kullandığı bıçağın suç aleti olduğunu iddia ederek, onu valiye götürürler.
- Bunu duyan berber, gidip kardeşini kurtarır.

7.i. Beşinci Kardeşin Hikâyesi

- Berberin kulakları kesik olan beşinci kardeşi, dilencidir. Babalarının bıraktığı yedi yüz dirhemlik mirastan ona yüz dirhem düşer.
- Payına düşen para ile züccaciye alır ve bir sepete koyarak bir sokağın köşesinde satmaya başlar.
- Bu işle zengin olmayı düşler. Düşünde zengin olduktan sonra Vezirin kızına talip olur. Düğün hazırlıklarına başlanır. Evlendiği gece Kızın bir hareketine sinirlenerek ona tekme vurur.
- Bu tekme önündeki sepete isabet eder. Sepetteki züccaciyeler kırılır. Beşinci kardeş, düşünden ayılır.
- Meteliksiz kalan beşinci kardeş, dövünmeye başlar. Oradan geçen zengin bir kadın ona acıyarak, bir kese altın verir.
- Beşinci kardeş, zengin olarak evine döner. Yaşlı bir kadın abdest almak ve namaz kılmak bahanesi ile evine girer.
- İhtiyar kadın, beşinci kardeşe para veren zengin ve güzel kadını tanıdığını ve onunla kadını evlenmek istediğini söyler.

- Beşinci kardeş, yaşlı kadının söylediklerine inanarak, paralarını yanına alıp, onunla birlikte bir eve girer.
- Beşinci Kardeş, bu evde güzel bir cariye karşılaşır. Cariye onu eğlendirmek için bir odaya götürür.
- Bir süre sonra Cariye, beşinci kardeşe beklemesini söyleyerek dışarıya çıkar.
- Bu arada odaya iri yarı bir zenci girer. Öldü diye bırakıncaya kadar onu döver.
- Beşinci Kardeş, ölülerin bulunduğu bir bodruma atılır.
- Bir iki gün sonra kendine gelen beşinci kardeş, bir yolunu bulup oradan kaçar.
- Evinde iyileşinceye kadar bekler. Daha sonra öç almak maksadıyla acem kılığına bürünerek, para kesesine cam parçaları doldurup, İhtiyar Kadının karşısına çıkar.
- Yaşlı kadın, yeni bir av bulduğunu sanarak, onu aynı eve götürür.
- Eski olaylar tekrarlanır. Yanında sakladığı kılıcı ile zenci ve yaşlı kadını öldürür, Cariye ile yalnız kalır.
- Beşinci kardeş, Cariyeye bu duruma nasıl düştüğünü anlattığı taktirde, onu öldürmeyeceğini söyler.
- Cariye, o yaşlı kadın tarafından güzel bir düğüne götürülme bahanesiyle bu eve getirildiğini, Zencinin baskısıyla da o evde üç yıldır kalmak zorunca olduğunu söyler.
- Beşinci kardeş, cariyenin anlattıklarına inanarak onu bağışlar. Evdeki değerli eşyaları götürmek için hamal getirmeye gider.
- Hamallarla döndüğünde, yükte hafif, pahada ağır eşyaların Cariye tarafından götürüldüğünü görür. Geri kalan birkaç eşyayı kendi evine taşır.
- Ertesi gün vali tarafından çağırılır. O eşyaları nereden aldığı sorulur.
- Beşinci kardeş valiye her şeyi anlattıktan sonra, vali, eşyaların bir kısmını ona vererek şehri terletmesini ister.
- Şehir dışında eşkıyaları yolunu keserler, elinde kalan eşyaları alırlar. İyice dövdükten sonra, kulaklarını kesip bırakırlar.
- Bunu duyan Berber, gider ve onu bularak yanına alır.

7.1. Altıncı Kardeşin Hikâyesi

- Çok fakir olan altıncı kardeşin dudakları kesiktir.
- Bir gün altıncı kardeş, dilencilik yaparken bir saraya gider.
- Sarayda, sarayın sahibinin huzuruna çıkartılır.
- Sarayın sahibine çok fakir ve aç olduğunu söyler.

- Bunun üzerine saray sahibi ortada yemek olmadığı halde, yemek varmış gibi davranarak onu sofraya davet eder. Saray sahibi, yemek yiyormuş gibi hareket eder.
- Altıncı kardeş de onun ne yapmak istediğini anlamak için, yemek yiyormuş gibi hareket eder.
- Bu fısıltıdan sonra aynı tarzda bir içki sofrası hazırlanır. Bunlar, içki olmadığı halde içki içiyormuş gibi yaparlar.
- Altıncı kardeş, bu içkiden sonra sarhoş olmuş gibi yaparak saray sahibine tokat atar.
- Saray Sahibi, ona ne yaptığını, şaşarak sorunca, içkiden dolayı sarhoş olduğu cevabını alır. Bu cevap, saray sahibinin çok hoşuna gider ve altıncı kardeşi arkadaş olarak yanına alır.
- Aradan yirmi yıl geçer, saray sahibi ölür. Padişah onun malına el koyar, bu durum karşısında altıncı kardeş, oradan kaçar.
- Yolda eşkıyalar tarafından çevrilir, parası olmadığından dövülür ve dudakları kesilir. Bunu duyan berber, gidip kardeşini kurtarır.
- Berber, kardeşlerinin hikâyelerini Halifeye anlattıktan sonra, Halife onun gerçekten az konuşan birisi olduğunu söyler, ancak Bağdat'ta da kalamayacağını bildirir.
- Berber, Halife ölünceye kadar Bağdat'tan uzak kalır. Halifenin ölümünden sonra da Bağdat'a geri döner ve topal delikanlı ile karşılaşır.
- Terzi, bu hikâyeleri duyduktan sonra oradan ayrılır.
- Karısıyla akşamüstü eve dönerken Kambur'la karşılaşır. Daha sonra olanlar olur.
- Çin Kralı, Terzi'nin anlattığı hikâyeyi duyduktan sonra adamlarından o berberi getirmelerini ister.
- Çin Kralı'na, Terzi, Yahudi, Hristiyan ve Memur'un orada hazır bulunuş sebebini sorar.
- Kamburun hikâyesini öğrenince, Kambur'un vücudunu inceler ve onun ölmediğini söyler.
- Berber, kamburun boğazına takılan kılıcı çıkararak, onun ayağa kalkmasını sağlar.
- Buna çok sevinen Çin Kralı Terzi ile Kambur'u barıştırır. Hristiyan, Yahudi ve Memur'a ihsanlarda bulunur. Terzi ile Berber'i saraya alır. Ölünceye kadar da mutlu yaşarlar.
- Şehrezâd, gülümseyerek kocasına döner: "Bu hikâye de burada bitti. Ancak Enisülcelis ile İki Vezir hikâyesi bundan daha enteresandır. Dilerseniz anlatayım."

- Şehrezâd'ın bu sözü üzerine Şehreyâr; “Peki anlat bakalım.” der. Şehrezâd da anlatmaya devam eder.

8. Enîsu'l-Celîs ile İki Vezir Hikâyesi

- Eskiden Basra şehrinde iyi kalpli bir kralın biri iyi diğeri kötü iki veziri varmış.
- Bir gün Kral, kendisine eşi görülmemiş bir cariye alması için iyi kalpli Vezirine 10.000 dinar verir.
- İyi kalpli vezir, bir hayli uğraştıktan sonra, kralın isteğine uygun bir cariyeyi bulur.
- Uzun bir yolculuk geçiren cariyeyi kralın huzuruna çıkartmamdan önce dinlenmesi ve bakımı için on günlüğüne evine alır.
- İyi kalpli vezirin Ali adlı, yakışıklı ve çapkın bir oğlu vardır.
- Adı, Enisülcelis olan cariye bir gün saraydaki hamama gider, hamamdan çıktıktan sonra, iyi kalpli vezirin hanımına, hamamın çok güzel olduğunu söyleyerek, onunda hamama gitmesini sağlar.
- Bu arada yalnız kalan Enisülcelis. Ali ile buluşur ve onunla sevişir.
- Vezir, durumu öğrenince üzülür.
- Hanımı da cariyenin parasını kendi biriktirdiği paradan vereceğini söyler.
- Ancak Vezir, kötü kalpli Vezirin kendisini Krala şikâyet etmesinden çekinir.
- Vezirin karısı, durumu kimsenin bilmediğini belirterek onu yatıştırır.
- Vezirle karısı, Ali ile cariyenin birbirlerini sevdiklerini görünce onları evlendirirler.
- Aradan bir yıl geçer. Bu arada kral, cariye hikâyesini unuttur.
- Bir süre sonra iyi kalpli vezir ölür.
- Ali, babasından kalan mirası, hesapsızca arkadaşları ile yer. Sonunda beş parasız kalır.
- Ali, parasız kalınca arkadaşlarından para istemeye başlar. Hiçbiri buna yanaşmayınca Enisülcelis'i satılığa çıkarmaya mecbur kalır.
- Enisülcelis'i kötü kalpli vezir, satın almak ister. Ali onu satmak istemeyince aralarında çıkan tartışma sonunda Ali, kötü kalpli veziri döver.
- Vezir de krala çıkarak Cariye hikâyesini hatırlatır ve kralın verdiği parayla, öbür Vezirin oğluna bir cariye aldığını söyler. “O Cârîyeyi senin için almak istediğimde Ali bana vermeyerek beni bu hale getirdi.” der.
- Kral bunu duyunca çok kızar. Ali'nin öldürülmesini emreder.
- Bu haberi babasının adamlarından duyan Ali, ondan aldığı bir miktar parayla Enisülcelis'i yanına alarak bir gemiye binip Bağdat'a doğru uzaklaşır.

- Ensülcelis'le birlikte Bağdat'a varır. Orada içeri girilmesi yasak olan güzel bir bahçeye girerler bahçenin bekçisiyle birlikte eğlenmeye başlarlar.
- Karanlık bastırınca bahçede bulunan bütün mum ve kandilleri yakarlar.
- Bahçenin ışıklandırıldığını gören halife Hârûnu'r-Reşîd, kılık değiştirerek veziri Cafer ile birlikte onlara katılır.
- Balık avcısı kılığında olan Hârûnu'r-Reşîd, Ali'nin hikâyesini duyunca, ona bir mektup verir, onu Basra Kralına götürmesini ister.
- Mektupla Basra Kralından krallığın Ali'ye devredilmesi istenir.
- Kral, kötü kalpli vezirin kışkırtmasıyla mektubun Ali tarafından yazıldığına inanır ve Ali'yi hapse atar.
- Aradan bir ay geçer. Bağdat'ta kalan Enisülcelis, Halifeye Ali'yi hatırlatınca, Halife, Ali'yi merak edere Cafer'i Basra'ya gönderir.
- Cafer, Ali'nin idam edilmek üzere olduğu bir sırada Basra'ya ulaşır ve Ali'yi kurtarır. Kral, kötü kalpli Vezirini de alarak Bağdat'a döner.
- Halife, hikâyeyi başından sonuna kadar dinleyince kötü kalpli vezirin boynunu vurdurtur, Ali'yi de Basra Krallığına tayin eder.
- Ali, Halifeden ayrılmak istemeyince, Halife onları yanına alır ve mutlu olurlar.

9. Tüccar Eyyûb'un Oğlu Gânim ve Kızı Fitne'nin Hikâyesi

- Evvel zaman içinde Eyyüp adında çok zengin bir tüccar varmış. Bunun Ganim adında bir oğlu, Fitne adında da bir kızı varmış.
- Tüccar Eyyüp ölür, çocuklarına büyük bir miras bırakır.
- Ganim, babasının ticaret maksadıyla Bağdat'a götürmeyi düşündüğü malları oraya götürür.
- Malların bir kısmını satar, iyi para kazanır, orada güze bir ev kiralar
- Bir yıl sonra tüccarların biri ölünce Ganim de tüccarlarla birlikte mezarlığa gider.
- Hava kararınca Ganim eve dönmek ister, ancak Bağdat'ın kapıları kapalıdır. Ganim mezarlığa dönmek zorunda kalır.
- Ganim, uzaktan bir ışığın kendine doğru geldiğini görünce korkudan ağaca çıkıp gizlenir ve ağaçtan olup bitenleri seyretmeye başlar.
- Mezarlığa, sırtlarında bir sandıkla üç zenci gelir Ganim'in çıktığı ağacın altında otururlar biraz dinlendikten sonra bir çukur açıp sandığı gömerler.
- Üç zenci sabahı beklerken herkes, hadım olmasına sebep olan hikâyesini anlatmaya başlar.

9.a. Birinci Zencinin Hikâyesi

- Zenci 5 yaşındayken, 5 yaşında bir kızı olan bir askere satılır.
- Kızla 12 yaşına gelinceye kadar, ailesi oynamasına aldırılmaz.
- Bir gün kızla evde yalnız kalınca, sevişir.
- Kızın ailesi durumu öğrenir, bir müddet sonra kızı bir berberle evlendirirler.
- Bir süre sonra kızın ailesi zenciye yakalayıp hadım eder.
- Daha sonra kız, kocası annesi ve babası ölür, zenci de saraya alınır.

9.b. İkinci Zencinin Hikâyesi

- İkinci zenci yılda bir defa yalan söylemiş.
- Bir gün satılığa çıkartılır.
- Bir tüccar, zencinin bu kusurunu bile bile onu satın alır.
- Aradan bir süre geçer. Tüccar, arkadaşlarıyla birlikte kıra çıkar, zenciye bir şey getirmesi için eve gönderir.
- Zenci eve geldiğinde, evdekilere tüccarın öldüğünü söyler söyler. Tüccarın karısı da bu haber üzerin evdeki bütün eşyaları kırıp döktükten sonra tüccarın öldüğü yere giderler.
- Zenci, evdekilerden daha önce tüccarın yanına giderek, ona da evdekilerin hepsinin öldüğünü haber verir.
- Tüccar da eve giderken ailesiyle yolda karşılaşınca, zencinin yalan söylediğini anlar.
- Bunun üzerine, yalan söylediği için zenciye öldürmek isteyince, zenci kendisinin yalan söylediğinin bilindiği halde alındığını hatırlatır.
- Eve vardıklarında tüccar, karısının evdeki eşyaların hepsini o haber üzerine kırıp döktüğünü öğrenince, kızgınlığını onu hadım etmekle giderir.
- Üçüncü zenci, hikâyesini anlatmaya başlayacağı sıra, sabah olduğunu görürler ve Üçüncü Zencinin hikâyesini dinlemeden oradan uzaklaşırlar.
- Zenciler gidince, Ganim ağaçtan iner, zencilerin gömdükleri sandığı çıkarır, açtığına güzel bir kızın baygın halde yattığını görür.
- Aradan bir zaman geçince kız hapşırır, bayılmasına sebep olan hap da ağzından düşer. Ganimi yanında görünce konuşmaya başlarlar.
- Ganim, konuşma sonunda, Kut Elkülüp adındaki bu kızın, Halife Hârûnu'r-Reşîd'in sefere çıkmasından yararlanan karısı Zübeyde Hatun tarafından kiskanılarak, hapla

uyuşturulduğunu, sonra da bu zenciler ile mezarlığa gönderilerek gömüldüğünü öğrenir.

Ganim, Kut Elkulup'u evine götürür, Halide'nin cariyesi olduğu için, birbirlerini sevmelerine rağmen onunla kardeş gibi yaşar.

- Hârûnu'r-Reşîd seferden döner, karısı cariyesinin öldüğünü söylemesine rağmen bir süre sonra gerçeği öğrenir.
- Halife, cariyesinin Ganim'le yaşadığını sanarak, Ganim'e kızar, veziri Cafer'i onları getirmesi için görevlendirir.
- Hârûnu'r-Reşîd, Ganim'in mallarına el koyar, Ganim de bir fırsattan yararlanarak kılık değiştirmek suretiyle kaçmayı başarır.
- Bu sırada Ganim, parasız kaldığından dolayı, sefil bir hale düşer.
- Aradan günler geçer, Halife, cariyesinin Ganim'le bir kardeş gibi yaşadığını öğrenir, Ganim'i affederek Kut Elkulûp'ten gidip onu bulmasını ister.
- Çeşitli güçlüklerden sonra Kut Elkulûp Ganim'i bulur, Halife'nin yanına getirir.
- Halife, onları evlendirir, kendisi de Ganim'in kızkardeşi fitne ile tanışır ve onu beğenerek onunla evlenir, hepsi de sonunda mutlu olurlar.

10. Kral Umeru'n-Nu'man ve Rum Savaşının Hikâyesi

- Şam'da Umeru'n-Nu'man adında çok güçlü bir kral varmış. Bu kralın dört karısı varmış.
- Kralın, karılarında birinden Şerkân adında bir oğlu olur.
- Kralın bir de 365 cariyesi varmış, her gece birisiyle yatarmış.
- Şerkân, yirmi yaşına geldiğinde, kralın Safiyye adındaki cariyesinin hamile olduğu öğrenilir, Şerkân buna çok üzülür, öyle ki çocuk erkek olursa onu öldürmeye karar verir.
- Cariye Nüzhetüzzemân adında bir kız doğurur. Şerkân da kız olduğunu öğrenince rahatlar. Ancak Cariye, kızın ardından Zavülmekân adında bir de erkek çocuk doğurur. Bunu Şerkân'dan gizlerler.
- Günlerden bir gün Kostantiniyye Kralı'ndan elçiler gelerek, Kostantiniyye Kralının, Rum Kralına karşı açtığı savaşta Umeru'n-Nu'man'dan yardım istediğini söylerler.
- Çok değerli hediyelerle gelen elçilere Umeru'n-Nu'man savaş sebebini sorunca, içinde takıldığı çocuğu her türlü beladan koruyan üç boncuk ve değerli hazineler bulunan Kostantiniyye Kralı'na ait bir geminin Rumlarca ele geçirildiğini öğrenir.

- Kral, bu konuyu veziri olan Dendan'la görüşür. Dendan, gelen hediyelere karşılık olarak Şerkân başkanlığında güçlü bir ordu göndermesini tavsiye eder. Kral, Şerkân'la birlikte vezirin de gitmesini ister.
- Yola çıkarlar. Yirmi gün sonra Rum diyarındaki bir vadide konaklarlar.
- Şerkân etrafı denetlemek için atına biner, atında uyur. Gözünü bir ormanda açar. Orada arkadaşları ile güreşen yiğit bir kız görür. Kız son olarak kendisine güreş teklifi eden Şevâhi adlı yaşlı bir kadını da yener. Sonra Şerkân bu kızla tanışır.
- Kız, Şerkân'ı o civarda bulunan bir manastıra götürür orada olduğunu öğrenen birkaç papaz gelir ve Şerkân'ı öldürmek isterler.
- Şerkân, bunları Kızın tertip ettiğini sanarak papazları öldürür, Kızdan da olup bitenleri öğrenmek ister.
- Kız, kendisinin Rum kralı Hardub'un kızı Ebrize olduğunu Şevahi'nin kendisinin babaannesi olduğunu, Şerkân'ı da babaannesinin ihbar ettiğini söyler.
- Daha sonra kız, Şerkân'ın Rum diyarına geliş sebebini öğrenince anlatmaya başlar:
- Gavur kralların senede bir olan ortak bayramlarında bütün kızları bir araya gelirlenmiş.
- Babası Ebrize'ye yedi yıllık süre için oraya gitmesini yasaklar.
- Bir bayram sonunda Kostantiniye Kralı'nın kızı olan Safiyye, ülkesine gemiyle dönmek ister.
- Safiyye'nin bindiği gemi, yolda korsanlarca yağma edilir, içindekiler de esir alınır.
- Gemi, rüzgârın tesiriyle Rum limanına çarparak parçalanır.
- Rumlar, korsanları öldürerek, Safiyye ile birlikte kırk cariyeyi kralları olan Hardub'a götürürler, Hardub da Safiyye ile birlikte beş cariyeyi Kral Ömer Ennuman'a hediye olarak gönderir.
- Kral Umeru'n-Nu'man da, bu cariyelerden Safiyye'yi özel cariyesi olarak alır.
- Ebrize, Safiyye hikâyesini anlattıktan sonra, Kostantiniye Kralı'nın yardım istemesinin, Kız'ı Safiyye'yi geri almak için planladığı bir tuzak olduğunu, Safiyye'nin adı geçen üç boncuğu da, Bağdat'a gitmeden önce kendisine verniğini söyler.
- Şerkân, durumu vezir Dendân'a anlatır, geri gitmeye karar verirler. Ebrize de beraberlerinde gider.
- Bağdat'a vardıklarında olanları Umeru'n-Nu'man 'a anlatırlar. Kral da Ebrize'yi görmek ister.

- Kral, Ebrize ile karşılaşınca boncukları sorar. Ebrize de boncukları ona verir. Kral, boncuklardan birini Şerkân'a verir, diğerlerini de Zevulmekân ile Nüzhetüzzemân'a vereceğini söyler.
- Şerkân, Zevulmekân adında erkek bir kardeşinin olduğunu öğrenince kızarak çıkar.
- Kral, Ebrize'den hoşlanır, Ebrize'yi iyilikle elde edemeyince, onu sarhoş edecek maksadına ulaşır. Ebrize hamile kalır.
- Ertesi gün Ebrize olanları öğrenince, üzüntüden odasına kapanır ve hizmetçisi Mercâne dışında aylarca kimseyle görüşmez.
- Doğumu yaklaşınca, Mercane tarafından ayarlanan Gazbân adlı bir zenci ile oradan ayrılır.
- Yolda Ebrize, doğum yapar, bir oğlan çocuğu olur.
- Daha sonra Gazbân, Ebrize'yi elde etmek ister, ancak Ebrize buna yanaşmayınca Gazbân Ebrize'yi öldürür.
- Mercane, uzaktan bir ordunun yaklaştığını görür. Mercâne, gelenlerin, kızını aramaya çıkan Hardûb olduğunu anlayınca ona ner şeyi anlatır.
- Buna çok üzülen Hardûb, durumu annesi Şevâhi'ye anlatınca Şevâhi, torununun öcünü alacağına dair yemin eder.
- Şevâhi, planını gerçekleştirebilmesi için Hardub'dan çok kültürlü birkaç cariye hazırlamasını ister.
- Bu arada Ebrize'nin oradan ayrıldığını öğrenen Kral Umeru'n-Nu'man durumu Şerkan'a anlatır.
- Kral Umeru'n-Nu'man, Şerkân'ın çok üzüldüğünü görünce Vezir'i Dendân'ı da ona vererek Şerkân'ı Şam Kralı olarak tayin eder.
- Şerkân Şam'a gittikten sonra, 14 yaşına basan Zevulmekân babasına gelerek, hacca gitmek istediğini söyler.
- Babası, daha küçük olduğunu belirterek hacca göndermek istemeyince, Zevulmekân gizlice hacca gitmeyi planlar. Kardeşi Nüzhetüzzemân'ın da aynı arzuda olduğunu görünce birlikte yola çıkarlar.
- Hac yaptıktan sonra dönüşlerinde, Kudüs'ü de ziyaret etmek isterler.
- Zevulmekân, Kudüs'e vardıklarında hastalanır. Kız kardeşi elinde olan bütün parayı ona harcar. Sonunda parasız kalırlar.
- Nüzhetüzzemân, kardeşine bakmakta gerekli olan parayı temin etmek için iş aramaya çıkar.

- Zevulmekân üç gün kız kardeşini bekler, kız kardeşinin gelmediğini görünce hasta hasta kardeşini aramaya çıkar.
- Yolda bitkin düşünce, tüccarlar ona acıyarak, birine para verip onu Şam'da bulunan bir hastaneye götürmesini isterler.
- Görevlendirilen kişi, Zevulmekân'ı bitkin halde görünce götürüp bir hamamın çöplüğüne atar.
- Ertesi gün hamam sahibi geldiğinde, onu çöplükte görür, alıp evine götürür. Hamamcının ona çok iyi bakması sonucu, Zevulmekân iyileşir.
- Zevulmekân, daha sonra Şam'a gitmek ister. Onu çok seven hamamcı, mallarını satar ve beraber yola çıkarlar.
- Şam'a vardıklarında, Bağdat'a gitmek üzere olan bir kabile görürler. Bu kabileyle birlikte onlar da Bağdat'a gitmek isterler.
- Kardeşine bakmak için iş aramaya çıkan Nüzhetüzzemân, bir bedeviyle karşılaşır. Bedevi, onu evinde çalıştırmak bahanesiyle kaçıtır, ona çok kötü muamele eder. Daha sonra onu götürüp bir tüccara satar.
- Tüccar, onun çok kültürlü ve güzel olduğunu görünce, Şam Kralı Şerkân'a satar.
- Nüzhetüzzemân'ı çok beğenen Şerkân, onunla evlenir. Bir kız çocukları olur.
- Nüzhetüzzeman, doğan çocuğa yanındaki boncuğu takar. Şerkân'ı çağırıp ona ad koymasını ister.
- Şerkân, çocuğunu öpmek isterken, boncuğu görür. Hayretler içersin de gerçeği öğrenir.
- Bunun üzerine Şerkân, Nüzhetüzzemân'ı Başhâcibi ile evlendirir. Çocuğa da Kazâfekân adını koyar.
- Nüzhetüzzemân, Bağdat'a gitmek isteyince şerkân ona bir kabile hazırlar.
- Nüzhetüzzemân, bu kabileye Hamamcı ile birlikte katılan kardeşi Zevulmekân'a kavuşur.
- Kocasını çağırır, kendisinin Kral Umeru'n-Nu'man 'ın kızı o delikanlının da kardeşi olduğunu söyler.
- Bağdat'a yaklaştıklarında, Kral Umeru'n-Nu'man'ın öldürüldüğünü Şerkân'a bildirmek için yola çıkan Vezir Dendân başkanlığındaki bir kabile ile karşılaşır.
- Kafilede Zevulmekân'ın da bulunduğunu gören Dendân Şam'a gitmekten vaz geçer ve Zevulmekân'ı kral ilan ederler.
- Zevulmekân, Şerkân'ı düşünerek, Kral olmak istemez, orada bulunanlar, Şerkân'ın zaten Şam Kralı olduğunu belirterek, Zevulmekân'ı ikna ederler.

- Zevulmekân, Vezir Dendân'a babasının nasıl öldüğünü sorar, Vezir Dendân anlatmaya başlar.
- Kral Umeru'n-Nu'man, ikiz çocukları hacdan dönmeyince altı ay onları arar.
- Bir gün, çocuklarını düşündüğü sırada, yanına beş cariye ile birlikte nur yüzlü bir ihtiyar kadın gelir. Kendisinin ibadete çok düşkün olduğunu belirtir ve "Dünyada eşi bulunmayan, çok kültürlü olan bu cariyeleri sana getirdim." der.
- Cariyeler gerçekten çok güzel ve çok kültürlüdür. Kral, cariyelerin hünerlerini öğrendikçe, İhtiyar' a itimadı artar ve ona sarayında yer verir.
- Yaşlı kadın, Kral'ın itimadından yararlanarak, onu zehirlemeyi başarır, Kostantiniyye Kralı'nın kızı olan Safiyye'yi de alıp oradan kaçar.
- Kaçmadan önce, Ebrize'nin öldürülmesine karşılık olarak Kral'ı zehirlediğini belirten bir mektup bırakır.
- Zevulmekân, bunun üzerine Şam Kralı olan Şerkan'a olayları bütün açıklığı ile yansıtan bir mektup yazar, mektubu Dendân'la birlikte gönderir, öç almaları için de Şerkân'ın ordusuyla birlikte Bağdat'a gelmesini ister.
- Bu arada Zevulmekân evlenir, karısı da hamile kalır.
- Şerkân Bağdat'a gelir, bütün ordular toplanarak Rum Kralı'na karşı savaş açarlar.
- Buna karşılık Rum Kralı ile Kostantiniyye Kralı birleşir. Müslümanlara karşı koymak amacıyla ordu hazırlarlar. İki ordu karşılaşır.
- Uzun bir süre savaştıktan sonra, bir üstünlük sağlanamaz. Bunun üzerine orduların ileri gelen adamları tek tek dövüşmeye karar verirler.
- Müslüman ordusunun en güçlü adamı durumundaki Şerkân, karşı taratın ileri gelenlerinden pek çoğunu öldürür.
- Bu arada savaşmakla kendilerinin kazanamayacağını anlayan Şevâhi, bir veli kılığına bürünüp Müslüman ordusuna yanaşır, davranışlarıyla da Şerkan ve Zevulmekân'ın sonsuz itimatlarını kazanır.
- Şerkan'ın kendi tarafının bütün ileri gelenlerini öldürdüğünü gören Kostantiniyye Kralı, Şerkan'la ancak kendisinin başa çıkabileceğini düşünerek onu dövüşe davet eder.
- Üç gün süren çarpışma sonunda, Kostantiniyye Kralı, Şerkân'ı yaralar.
- Şerkan'ı yaraladıktan sonra onun öldüğünü sanan Kral, bu sefer Zevulmekân'ı dövüşe davet eder.
- Bu dövüşte, Zevulmekân Kral'ın başını uçurur.

- Bundan sonra, iki ordu arasında büyük bir çarpışma başlar, binlerce adam ölür, başsız kalan düşman askerleri kaçmaya başlar.
- Kostantiniyye Kralı'nın öldüğünü gören veli kılığındaki Şevahi, yaralı olarak çadırda bulunan Şerkân'ı zehirli bir hançerle öldürüp başını keser ve oradan kaçar.
- Şerkân'ın ölümüne çok üzülen Zevulmekân, bu arada bir erkek çocuğu olduğunu, ona da Kanemâkân adını koyduklarını haber alır.
- Gerek savaştaki yorgunluklarından, gerekse memleketlerinden aldıkları haberlerden dolayı ülkelerine dönmeyi kararlaştırırlar.
- Dönme hazırlıkları içinde buldukları akşam, Zevulmekân, sıkıntılarını gidermesi için, Vezir Dendân'dan güzel masallar anlatmasını ister.
- Vezir, anlatmaya başlar.

10.a. Âşık ile Maşuk Hikâyesi

- Çok eskilerden Süleyman adında, çok güçlü bir kralın, Tâculmulûk adında bir oğlu varmış.
- Günlerden bir gün Tâculmulûk avlanırken bir kabileyle karşılaşır.
- Tâculmulûk, satın almak için tüccarların mallarını görmek ister.
- Bunlardan çok yakışıklı bir delikanlı, mallarını göstermek istemez.
- Tâculmulûk merak ederek, onun mallarına zorla bakmak isteyince delikanlı, göstermek zorunda kalır. Bu arada eşyaların içinden yere düşen ve üzerinde ceylan resmi bulunan bir kumaş parçasını telaşla gizlemeye çalışır.
- Tâculmulûk, kumaş parçasını ister, o da kumaşın bir hatırası olduğunu söyleyerek vermek istemez.
- Tâculmulûk ondan hatırasını anlatmasını isteyince Delikanlı, adının Aziz olduğunu söyleyerek anlatmaya başlar.
- Aziz, çok zengin bir tüccarın oğludur.
- Tüccar oğlunu, kardeşinin kızı olan Azize ile evlendirmek ister.
- Düğün günü Aziz, hamama gider, hamamda, arkadaşlarından birini düğününe davet etmeyi unuttuğunu hatırlar, hamamdan çıkıp arkadaşını aramaya gider.
- Bir sokağa girer, dinlenmek için oturduğunda önüne bir mendil düşer, Yukarı baktığında çok güzel bir kız görür. Daha sonra kız eve girince akşama kadar oturup onun çıkmasını bekler.
- Akşama kadar Kız çıkmayınca Aziz evine döner. Evde Azize'nin oturup bir köşede ağladığını görür.

- Aziz neden ağladığını sorunca, babasının kendisine kızarak düğünü bir sene ertelediğini öğrenir.
- Bunun üzerine Aziz, olanları anlatır. Aziz'i çok sevdiğinden ona: "Nasıl uygun görürsen öyle yap." der.
- Aziz, Delile adlı mendil atan kıza gitmeye başlar.
- Delile, Aziz'e bir gün üstünde ceylan resmi bulunan kumaşı atar ve o resmi kız kardeşinin yaptığını söyler.
- Aziz, kumaşı istemesi üzerine Azize'ye verir. Azize de onu saklar.
- Bir gün Azize, Aziz'in Delile'yi sevmesine dayanamayıp üzüntüsünden ölür.
- Ölmeden önce, Aziz'in annesine Aziz'e: "Sözde durmak güzel, durmamak kötüdür." demesini ister.
- Günlerden bir gün Aziz, Delile'nin yanına giderken yolda yaşlı bir kadınla karşılaşır.
- Kadın ona bir kâğıt gösterip, o kağıdı evinde bulunan kızına okumasını ister.
- Aziz eve girdiğinde kapı kapanır, kız tarafından kendisiyle evlenmediği takdirde ölümle tehdit edilir. Aziz, kızla evlenmek mecburiyetinde kalır.
- Ertesi gün dışarı çıkmak istediğinde, kapının yılda bir defa açıldığını öğrenir, bir yıl orada kalır, bu arada bir çocuğu olur.
- Bir yıl sonra kapı açıldığında oradan çıkar ve Delile'nin yanına gider.
- Delile'ye durumu anlatır, Delile de öç almak için onu hadım edip, karısına gönderir. Aziz'in hadım edildiğini öğrenen karısı, onu kovar.
- Aziz eve döner, Azize'yi hatırlayarak ağlamaya başlar.
- Aziz'in ağladığını gören annesi, ona, kendisiyle evlenmediğinden dolayı pişmanlık duyup ağladığı takdirde Azize'nin kendisinden söylemesini istediği bir vasiyeti olduğunu söyler.
- Aziz vasiyetin ne olduğunu sorunca, annesi, ceylan resmi bulunan kumaşla Azize'nin yazdığı bir mektubu getirir ve onu verir.
- Azize mektubunda, kumaşın üzerine yapılan ceylan resminin aslında Delile'nin kız kardeşi tarafından yapılmadığını, resmin kim tarafından yapıldığını merak ettiği takdirde Kafûr Kralı'nın Dünyâ adındaki kızını görmesi gerektiğini söyler.
- Aziz, Dünyâ'yı çok merak eder, onu görmeye gider.
- Kız'ın çok güzel olduğunu görür, hadımlığını hatırlayarak onunla konuşmadan geri döner.

- Taculmulûk, Aziz'i sarayına götürür, ona döşenmiş bir ev vererek bütün ihtiyaçlarını karşılar.
- Taculmulûk daha sonra babasına giderek Aziz'in hikâyesini anlatır ve Dünya ile evlenmek istediğini söyler.
- Kral Süleyman, oğlunu kendi sarayındaki cariyelerle evlendirmeye razı edemeyince Taculmulûk'un isteğini kabul eder ve Aziz'le birlikte Vezir'i kızı istemeye gönderir.
- Dünya, bütün erkeklerden nefret ettiğini söyleyerek evlenmek istemez.
- Bunun üzerine Taculmulûk Dünya'yı kendisinin ikna edebileceğini düşünerek işe koyulur.
- Taculmulûk, Tüccar kılığına girip Aziz'le Vezir'i de beraberine alarak, iki aylık bir yolculuktan sonra Dünya'nın ülkesine varır.
- Orada bir dükkân kiralayıp, ülkelerinden getirdikleri eşyaları satmaya başlarlar.
- Bir gün Dünya'nın dadısı dükkâna gelerek, Kralları'nın kızı Dünya'ya yaraşır bir kumaş ister.
- Taculmulûk, kumaşları gösterir, Dadı çok pahalı bir kumaş beğenir.
- Dadı kumaşı Dünya'ya götürünce, Dünya kumaşı çok beğenir, Taculmulûk'un yabancı ülkeden geldiğini öğrenince, Dadı'dan ona, "Ülkemize hoş geldiniz." demesini ister.
- Bunun üzerine Taculmulûk, Dünya'ya bir mektup gönderir. Mektupta Dünya ile evlenmek istediğini belirtir.
- Dadının getirdiği mektubu gören Dünya, onu azarlayıp, sinirden Taculmulûk'a, "Sen kim ben kim, benim gibi bir Kral kızını istemeye nasıl cesaret edersin?" mahiyetinde bir mektup yazar.
- Böyle aralarında mektuplaşma devam eder; Taculmulûk ona aşkından söz eder, Dünya da buna çirkin sözlerle karşılık verir.
- Bir gün Dadı, Dünya'ya Taculmulûk'un yakışıklılığından söz ederek onunla neden evlenmek istemediğini sorar.
- Dünya da sebebini anlatmaya başlar. Dünya bir rüya görür. Rüyada, bir avcı ağlarla bir tuzak hazırlar. Bütün kuşlar tuzağa düşerler. Bunlardan bir erkek güvercinin ayağı ağa takılır. Erkek güvercin çırpınca, diğer kuşlar kaçarlar, o yalnız başına oralarda kalır. Dişi bir güvercin gelerek o güvercini ağdan kurtarır. Avcı bir süre sonra gelerek ağını tekrar kurar. Bir saat geçmeden bu sefer dişi güvercinin ayağı ağa takılır. Erkek güvercin, diğer kuşlarla uçarak onu kurtarmaz.

- Dadı, Taculmulûk'a gelerek Dünya'nın rüyasını anlatır ve onun bu yüzden bütün erkeklerden nefret ettiğini söyler.
- Taculmulûk, Dadı'dan Dünya'nın ayda bir, saraylarının altında bulunan bahçeye indiğini öğrenir.
- Bunun üzerine Vezir ve Aziz'le birlikte bahçeye giderek, bahçeyi bir süreliğine Bahçıvan'dan kiralarlar.
- Daha sonra Taculmulûk, bir ressam tutup, Dünya'nın rüyasını anlatan resimleri bahçenin duvarlarına çizdirir. Bu arada, dışı güvercin tuzağa düştüğü sırada erkek güvercinin de bir kartal tarafından parçalandığını resimler.
- Dünya, bahçeye indiğinde resimleri görür ve erkek güvercinin mazur olduğunu anlar. Böylece erkeklerden nefret etmekte haksız olduğunu kavrar.
- Bu sırada gizlendiği yerden açığa çıkan Taculmulûk'u görür ve ona hayran kalır.
- Kral, Kızı'nın bir erkekle bahçede konuştuğunu öğrenince Dünya'ya çok kızar, Taculmulûk'u da öldürtmek ister.
- Taculmulûk, kendisinin Kral Süleyman'ın oğlu olduğunu söylemesine rağmen Kral ona inanmaz, belki doğru olabileceğini de düşünerek onu hapsedip olacıkları beklemeye koyulur.
- Taculmulûk'un hapsedilmesi üzerine Vezir ve Aziz kral Süleyman'a giderek oğlunun hapsedildiğini bildirirler.
- Bunun üzerine Kral Süleyman bir ordu hazırlayıp Dünya'nın ülkesine gider.
- Dünya'nın babası gerçeği öğrenince, Süleyman'dan özür diler.
- Taculmulûk'la Dünya'nın evlenmesi için hazırlıklar yapılır. Büyük bir düğünden sonra birbirini seven iki genç evlenip, ölünceye kadar mutlu yaşarlar.
- Ülkelerine döndükten sonra Zevulmekân, Hamamcı'yı çağırıp hayatını kurtarmasına karşılık ona Şam Krallığını verir.
- Bir süre sonra Zevulmekân hastalanır. Oğlu Kânemâkân, henüz çocuk olduğu için Krallığı vekâleten Şerkân'ın Başhâcib'i ve Nüzhetüzzemân'ın da kocası olan Selsân'a verir.
- Dört sene sonra Zevulmekân ölür, Hâcib, Kral Selsân adını alarak ülkeye hükmetmeye başlar.
- Kânemâkân ve Kazafekân büyüdüklerinde birbirlerini severler, aşkları Bağdat'ta yayılır.
- Kral, Selsân, aşklarına mani olmak isteyince, Kânemâkân ülkeyi terk eder.

- Kânemâkân, bulunduğu yerlerdeki tüccarlardan Vezir Dendân'ın Kral Selsân'a isyan ettiğini ordunun yarısını da alarak Bağdat'tan uzaklaştığını öğrenir.
- Halkın, Kanemâkân'ı istediğini fark eden Kral Selsân, onu öldürmesi için yirmi bin asker gönderir.
- Kral Selsân, askerlerinin ne yaptığını öğrenmek için yola çıkar.
- Yolda, Kanemâkân'ın, askerlerin hepsini öldürdüğünü öğrenir, halk da yalnız kalan Kral Selsân'ı tutuklayıp bir kaleye kapatır
- Kanemâkân, Kral Selsân'a, "Bana kötülük yapmana rağmen sana iyilik yapacağım." der ve onu kaleden kurtarır. Birlikte saraya dönerler.
- Kral Selsân, bir cariye aracılığı ile Kânemâkân'ı öldürmeyi planlar. Bunu duyan Kazafekân'ın annesine durumu bildirir, annesi de onu kurtarır.
- Bunun üzerine Kânemâkân, annesi ve Kazafekân oradan ayrılıp, Vezir Dendân'a katılırlar. Bir süre sonra Nüzhetüzzemân da kocasına kızıp onlara katılır.
- Hep birlikte Rum Kralı'na karşı savaşmak için Rum diyarına giderler, Rumlar, bunları esir alıp kralları Rumzân'a götürürler. Kral Rumzân, bunların idamına karar verir.
- Tam idam edilecekleri sırada Kral Rumzân'a gelip, "Bunları nasıl öldürtürsün;" der. Bunu duyan Kral, hayretle sebebini sorar.
- Dadısı olan Mercâne, Kral'a Ebrize hikâyesini anlatarak, annesinin Ebrize, babasının da Kral Umeru'n-Nu'man olduğunu söyler. Orada bulunanlardan boncuklarını çıkartmalarını ister.
- Kral Rumzân, boncukları görünce, hayretler içinde gerçeği öğrenir, ülkede büyük şenlikler ilan eder.
- Daha sonra hep birlikte Şam'a gidip, Şam Kralı Hamamcı ile ordusunu da beraberlerine alarak Bağdat'a giderler. En yaşlıları Rumzân olduğu için, onu Kral seçerler.
- Birbirlerine kavuşmanın mutluluğu içinde hayat sürdürürlerken bir gün bir tüccar gelir, mallarının İslam diyarında yağmalanmasından şikâyetçi olur.
- Bunu duyan Kral Rumzan, bir ordu göndererek, hırsızları öldürtür ve onların elebaşları olan üç kişiyi huzuruna getirir.
- Sorgulama sırasında bunların; Ebrize'yi öldüren Gazbân, Zevulmekân'ı çöplüğe atan adam ve Nüzhetüzzemân'a kötü muamele eden Bedevi oldukları anlaşılınca üçü de öldürtülür.

- Nüzhetüzzemân, malları yağma edilen Tüccar'ı görünce, onun, kendisini Bedevi'den kurtarıp Şerkân'a götüren kişi olduğunu anlar ve ona büyük ihsanlarda bulunur.
- Sıra Şevâhî'den intikam almaya gelince Rumzân, onun, dedesinin annesi olduğunu hatırlatarak, onu ancak kendisinin getirebileceğini! Söyler.
- Bunun üzerine Kral Rumzân, elçiler göndererek, onlardan Şevâhî'ye, kendisinin Bağdat'ı ele geçirdiğini bildirmelerini ve onu Bağdat'a davet ettiğini söylemelerini ister.
- Elçiler gider, Şevâhî'ye durumu anlatıp, onu Bağdat'a getirirler.
- Şevâhî Bağdat'a vardığında, Kral Rumzân'ın emri ile Avrupâi kıyafetler içindeki askerleri görür ve kendisini bir an önce torununa ulaştırmalarını ister.
- Şevâhî saraya gelir, torununun Bağdat tahtında oturduğunu görünce ona atılır ve onu coşkuyla kucaklar.
- Biraz sonra o ana kadar gizlenen Kânemâkân ve Vezir Dendân, gizlendikleri yerlerden çıkınca Şevâhî şaşırır.
- Durumu öğrenen Şevâhî, saraydan alınıp, bütün yaptıklarının cezası olarak Bağdat'ın kapısında asılır.
- Bundan sonra da herkes ölünceye kadar mutlu yaşar.
- Şehreyâr, bu masalı dinledikten sonra Şehrezâd'dan bir de kendisine kuşlarla ilgili masal anlatmasını ister.
- Şehrezâd, bunu memnuniyetle yerine getireceğini belirtir.
- Dünyazâd, Şehrezâd 'a dönüp, gizlice: "Kral'ı hiç bu kadar neşeli görmemiştim. İnşallah, işin sonu iyi olur." der.
- Şehrezâd, Kral'a dönüp anlatmaya başlar.

11. Kuşlarla İlgili Hikâye

- Çok eskilerde, yırtıcı hayvanların bulunduğu ormanların birinde bir tavusla dişisi yaşarmış.
- Bunlar, yırtıcı hayvanlardan sıkılarak ıssız bir adaya göç ederler.
- Bir süre sonra yanlarına ürkek bir ördek gelir.
- Ördeğe neden korktuklarını sorduklarında, ördek insanoğlundan korktuğunu söyler.
- Tavusla dişisi bu sefer, insanoğlundan neden korktuğunu sorunca, ördek anlatmaya başlar.

11.a. Ördeğin Hikâyesi

- Ördek, rüyasında bir insanla konuştuğu sırada gaipten bir ses, kendisine, insanoğlunun çok hileci olduğunu ve ondan sakınması gerektiğini söyler.
- Ördek, uykudan uyanır uyanmaz, korku ile bulunduğu yerden kaçmaya başlar.
- Yolda bir aslan yavrusu ile karşılaşır, ördek ona durumu anlatınca aslan, babasının da aynı şeyi tavsiye ettiğini söyler.
- bir süre sonra yanlarına bir eşek gelir, sabahın ilk saatlerinde bir insan gördüğünü, kendisini su çekmekte çalıştırmamasından korkarak kaçtığını söyler.
- Biraz sonra bir at gelir, öğle saatlerinde bir insan gördüğünü, kendisini değirmende çalıştırmamasından korkarak kaçtığını belirtir.
- Bu sefer bir deve gelir, ikinci vakti bir insan gördüğünü, burnuna bir halka takıp çalıştırmamasından korkarak kaçtığını söyler.
- Bunları duyan aslan yavrusu onlara korkmamalarını söyler ve onlardan, insan geldiğinde onu nasıl parçalayacağını görmelerini ister.
- Bir süre sonra, elinde marangoz aletleri bulunan bir ihtiyar gelir.
- Aslan yavrusu ona nereye gittiğini sorunca, babasının veziri olan kaplana bir ev yapmaya gittiğini söyler.
- Kaptanı kıskanan aslan yavrusu, ihtiyarın önce kendisine bir ev yapmasını ister.
- İhtiyar bir kafes yapar, ondan içeri girip denemesini ister.
- Aslan içeri girince, ihtiyar kafesin kapağını kapatır ve kaplan hikâyesini onu avlamak için uydurduğunu söyler.
- Tavus, ördeğe, o adada insanoğlunun olmadığını bildirerek, korkmamasını söyler.
- Biraz sonra uzaktan bir şeyin yaklaştığını fark eden ördek, insan geliyor diye, tavustan uzaklaşıp denize doğru gider. Gelenin bir ceylan olduğu anlaşılınca ördek rahatlar.
- Tam o sırada adaya bir gemi yanaşır, insanlar gemiden iner inmez ördeği yakalayıp keserler.
- Tavus ve beraberindekiler, ördeğin bu halini, onun Allah'ı zikretmekten vazgeçmesine bağlarlar.

11.b. Mutasavvıf'ın Hikâyesi

- Mutasavvıf bir adam, dağlarda ibadet edermiş,
- Bir gün bir çift güvercin gelir. Mutasavvıf, yiyeceğinin yarısını onlara verir.
- Mutasavvıf, onların sürekli Allah'ı zikrettiğini görünce, çoğalmaları için dua eder.

- Günlerden bir gün Mutasavvıf ölür. Allah duasını kabul eder. Güvercinler çoğalarak bütün dünyaya yayılır.

11.c. Mutasavvıf Çoban'ın Hikâyesi

- Çok ibadet eden bir çoban varmış. Dağ başında Allah'a ibadet eder, sürülerini otlatırmış. Çevrede bulunan yırtıcı hayvanlar hiç bir zaman sürülerine ve kendisine dokunamazmış.
- Bir gün çoban hastalanır, bir mağaraya çekilir
- Allah, çobanı imtihan etmek için ona güzel bir kadın suretinde bir melek gönderir.
- Çoban, kadını görünce, abasıyla yüzünü örter ve ondan ibadetine engel olmamasını ister, melek de uzaklaşır.
- Çobana rüyasında biri, yakın bir köyde bulunan bir veliyi gidip görmesini söyler.
- Sabah olunca çoban yola çıkar, bir pınarın başına gelince oturup biraz dinlenir. Pınardan su içmeye gelen yabani hayvanlar, çobanı orada görünce su içmeden dönerler. Çoban, buna çok üzülür.
- Çoban Veli'nin yanına varır ve rüyasını anlatır. Veli de Çoban'ı yanına alarak, ölünceye kadar birlikte ibadet ederler.

11.ç. Martı'nın Hikâyesi

- Günlerden bir gün bir martı, ırmakta bir yiyecek görür. Yiyeceğini almaya giderken, atmaca ve kartallar o yiyeceğe saldırırlar.
- Onlardan korkan Martı, oradan başka bir yere göç eder. Gittiği yerde bir kaplumbağa ile dost olur.
- Kaplumbağaya eski yerinden neden ayrıldığını anlatır ve beraber yaşamaya başlarlar.
- Bir gün Martı, kimsenin vatanından ayrı yaşayamayacağını düşünerek eski yerine döner. Orada kartal ve atmacalara yem olur.

11.d. Kurt ile Tilki'nin Hikâyesi

- Bir gün bir tilki birlikte yaşadığı kurda, kötü huylarından vazgeçip, başkalarına karşı iyi davranmasını tavsiye eder.
- Buna çok kızan kurt, "Sen kim oluyorsun da bana nasihat ediyorsun?" diyerek ona bir yumruk atar.
- Tilki korkudan özür diler ve bir daha işine karışmayacağına dair söz verir.

- Kurdun attığı yumruktan dolayı ona gizli kin tutan tilki, bir gün çevrede bulunan bir üzüm bağına girer.
- Orada hazırlanmış bir tuzak gören tilki, kurttan oç almanın tam zamanıdır diyerek kurdun yanın döner.
- Kurda, bağ sahibinin öldüğünü ve bağla çok güzel üzümlerin bulunduğunu söyleyen tilki, onu bağa götürmeyi başarır.
- Kurdu tuzağa düşüren tilki, öcünü almanın verdiği sevinçle atlayıp zıplamaya başlar.
- Bu arada kuyruğu çukurun içine sarkınca kurt, kuyruğundan tutup tilkiyi çukura çeker.
- Kurt, bu tuzağa kendisini düşürmek için tilkinin bilerek getirdiğini söyleyerek, kendisinin ölümünden önce tilkiyi öldürmek ister.
- Tilki de kurda onu çekmek için kuyruğunu bilerek sarkıttığını söyler.
- Aralarında geçen konuşma sonunda tilki, kendisi çıktıktan sonra kurda, kendisini kurtaracağına dair söz vererek onu kandırır.
- Tilki, kurdun üstüne basıp dışarı çıkar.
- Tilkiden verdiği sözü yerine getirerek kendisini kurtarmasını ister. Tilki, kurtarmaya yanaşmayınca kurt, kendisini kurtarınca ödüllendireceğini söyler.
- Tilki yılanın adamı ödüllendirdiği gibi mi ödüllendireceksin, diyerek yılan hikâyesini anlatmaya başlar.

11.e. Yılan ile Adam'ın Hikâyesi

- Bir gün bir yılan besleyicisinin yılanlarından biri kaçar.
- Bu yılan yolda bir adama rastlar. Ona durumu anlatır, kendisini sakladığı taktirde ödüllendireceğini söyler.
- Adam, yılanı saklar, yılan kurtulur. Adam, yilandan ödülünü isteyince, yılan kendisinin ısırılmaktan başka bir ödül olmadığını belirterek onu ısırp öldürür.
- Hikâyesini bitirdikten sonra bağ rahibinin evine gider.
- Tilki, bağ sahibinin dikkatini çekmeyi başarır, onu tuzağın yanına getirmeyi başarır.
- Bağ sahibi kurdu görünce onu öldürür, tilki de kurdun kötülüğünden kurtulur.

11.f. Fare ile Sıçan'ın Hikâyesi

- Fakir bir adamın evinde bir fare ve bir sıçan varmış.

- Bir gün adam hastalanınca arkadaşları ona kabuksuz susam yemesini tavsiye ederler.
- Adam, bir miktar susam aldırıp kabuklarını soyması için karısına verir.
- Susamları gören sıçan, onları yavaş yavaş yuvasına taşımaya başlar.
- Susamların eksildiğini farkedene kadın, durumu anlamak için bir yere gizlenir.
- Kadının gizlendiğini gören sıçan, susamlardan bir kısmını getirip aldığı yere bırakır, sonra bir fareye gidip evde çok güzel susam olduğunu söyler. Fare susamı almaya gider ve kadın tarafından öldürülür.
- Sıçanın, farenin taşıdığı susamları getirdiğini sanan kadın, sıçanı bir miktar susam vererek ödüllendirir.

11.g. Karga ile Yabanî Kedi'nin Hikâyesi

- Bir gün bir yaban kedisiyle bir karga arkadaş olurlar.
- Bir müddet sonra, bunların bulunduğu yere bir kaplan gelir.
- Karga uçar, kedi de kargadan yardım ister.
- Karga, çevrede sürülerini otlatmakta olan bir çobanın yanına gelir. Çobanın dikkatini çekerek, arkasından gelmesini sağlar.
- Köpekleriyle birlikte kargayı izleyen çoban, kedi ile kaplanın bulunduğu yere gelir.
- Köpekler kaplanı kovalar, kedi de kurtulur.

11.ğ. Tilki ile Karga'nın Hikâyesi

- Bir dağda yalnız başına yaşayan bir tilki varmış. Bu tilki, acıktığı zaman kendi yavrularını yermiş.
- Bir gün oraya gelen bir kargaya arkadaşlık telifinde bulunur.
- Karga, cinslerinin ayrı olduğunu belirterek, arkadaş olmak istemez.
- Tilki, ayrı cinslerin de arkadaş olabileceğini ispat etmek için fare ile pire hikâyesini anlatmaya başlar.

11.h. Fare ile Pire'nin Hikâyesi

- Bir zengin adamın evinde bir fare varmış.
- Bir gün adamı bir pire ısırır. Adam, kölelerini çağırarak o pireyi bulmalarını ister.
- Pire de evde bulunan farenin yuvasına girerek ondan kendisini saklamasını ister. Fare onu saklar.

- Bir gün fare, adamın yatağının altına para sakladığını görür. Fare, o paraları çalabilmek için pireden yardım ister.
- Pire, yatmakta olan adamın önce sağ tarafından ısırır. Adam, pireyi bulamayınca, odayı terk edip başka yerde yatar.
- Bunun üzerine fare gidip parayı çalar.
- Tilki, hikâyesini bitirdikten sonra, Karga'ya döner: "Fare ile Pire gibi biz de birbirimize faydalı olabiliriz." der.
- Karga, Tilki'nin kendi yavrularına faydası dokunmadığını söyleyerek, onunla arkadaş olmaz.

11.i. Kumru ile Kirpi'nin Hikâyesi

- Bir çift kumrunun bir hurma ağacında yavruları varmış. Bu ağacın altında da bir kirpi yaşarmış. Kumrular, ağaçtaki hurmalarla, kirpi de yere düşen artıklarla geçinirmiş.
- Kumruların ibadete düşkün olduklarını gören kirpi, onları kandırmak için ibadet etmeye başlar.
- Kirpi, bir gün hurmaların mevsimlik olduğunu belirterek, hurmaları kumrulardan aşağıya atmalarını ister, böylece o hurmaları sürekli yiyebileceklerini söyler.
- Bu teklifi olumlu bulan kumrular, ağaçtaki bütün hurmaları kirpiye atarlar.
- Kirpi, yere düşen bütün hurmaları saklar.
- Kirpinin sakladığı hurmaları kendilerine vermediğini gören kumrular, oradan göç ederler. Hurmalar da kirpiye kalır.

11.1. Maymun ile Hırsız'ın Hikâyesi

- Bir hırsızın bir maymunu varmış. Pazarlarda maymunu oynatarak başkalarının eşyalarını çalarmış.
- Bir gün bir satıcının, içinde yırtık elbiseler bulunan bir bohçasını çalar.
- Başka bir pazara gider, çaldığı yırtık elbiseleri yeni bir bohçaya koyarak satmaya başlar.
- Bir adam gelir, bohçanın çok ucuza satıldığını görünce onu almak ister.
- Hırsız, bohçayı içine bakılmamasını şart koşarak bohçayı adama satar.
- Adam evine döner ve karısına durumu anlatır.
- Karısı, böyle satılan eşyaların çalıntı olduğunu söyler ve kocasından mesleğini değiştirip çulhaya benzememesini ister. Sonra Çulha hikâyesini anlatmaya başlar.

11.j. Çulha'nın Hikâyesi

- Fakir bir çulha varmış. Kazandığı parayla çok zor geçinirmiş.
- Bir gün Çulha, zengin bir komşusu tarafından bir ziyafete davet edilir.
- Çulha, ziyafete katılanların zengin olduğunu görünce, mesleğini değiştirdiği taktirde kendisinin de zengin olacağını zanneder.
- O sırada, bir cambazın kendisini yüksek bir yerden aşağıya attığını görür, bu mesleğin kendisine uygun olduğunu düşünerek cambazın yaptığı hareketi yapar. Düşme sonunda boynu kırılıp ölür.
- Karısının tavsiyelerine kulak asmayan Adam, mesleğini değiştirerek, çalıntı eşyaları almaya devam eder.
- Bir gün bu eşyaları alırken yakalanır ve öldürülür.

11.k. Tavus ile Serçe'nin Hikâyesi

- Bir gün kuşlar, aralarında çıkan anlaşmazlık neticesinde bir kral seçmeyi kararlaştırırlar.
- Bir serçe kral olarak Tavus'u önerir, bunun üzerine Tavus Kral seçilir. O da Serçe'yi yanına Vezir olarak alır.
- Bir süre sonra Serçe ortadan kaybolur. Döndüğünde Tavus nerede kaldığını sorar.
- Serçe de avcının kendisini avlamak istediğini, kendisi kurtulmasına rağmen, iki kumrunun avlandığını söyler. Buna üzüldüğünden dolayı, birkaç gün gelemediğini belirtir.
- Tavus, serçeye yanından ayrılmamasını, yanında kaldığı sürece kimsenin ona bir şey yapamayacağını söyler.
- Aradan birkaç gün geçer, Serçe, iki serçenin kavga ettiğini görür. Kendisinin vezir olduğu sırada böyle bir kavganın olmaması gerektiğini düşünerek onları ayırmaya gider.
- Onları ayırmaya çalışırken, bir avcı, ağını atarak üçünü de avlar.

12. Ali Bin Bekkâr ile Şemsu'n-Nehâr'ın Hikâyesi

- Hârûnu'r-Reşîd zamanında Ali bin Tahir adında çok zengin bir tüccar varmış. Bunun Ali bin Bekkâr adında çok yakışıklı bir arkadaşı varmış.

- Bir gün Ali bin Bekkâr, Ali bin Tâhir'in dükkânındayken dükkâna birbirinden güzel on cariye gelir. Ali bin Bekkâr, bunların arasında diğerlerinden daha da güzel olan Şemsünnehâr adındaki kıza aşık olur.
- Hârûnu'r-Reşîd'in cariyesi olan Şemsünnehâr da ona âşık olarak, onları saraya davet eder.
- Sarayda beraber eğlendikleri sırada Hârûnu'r-Reşîd'in geldiği haberini alırlar.
- Bunun üzerine Şemsünnehâr, Ali bin Bekkâr ile Ali bin Tahir'i damda saklayarak Hârûnu'r-Reşîd'i karşılar.
- Hârûnu'r-Reşîd ile Şemsünnehâr'ın eğlendiğini gören Ali bin Bekkâr orada baygınlık geçilir, cariyeler tarafından gizlice taşınarak saraydan çıkartılır.
- Ali bin Bekkâr, daha sonra, Şemsünnehâr'a duyduğu derin sevgiden dolayı yatağa düşer.
- Ertesi gün Şemsünnehâr'ın cariyesi Ali bin Tahir'in dükkânına giderek Ali bin Bekkâr'ın durumunu sorar. Onun, Şemsünnehâr'a olan aşkıdan dolayı hasta düştüğünü öğrenince, Şemsünnehâr'ın da, Ali Bin Bekkâr'a duyduğu derin sevgiden dolayı hastalandığını söyler ve Şemsünnehâr'dan, Ali bin Bekkâr'a verilmek üzere bir mektup getirdiğini belirtir.
- Ali bin Bekkâr'la Şemsünnehâr arasında, birbirlerinden ayrı olmanın verdiği derin ızdırabı anlatan mektuplaşmalar başlar.
- Bir gün Ali bin Tahir, arkadaşının Hârûnu'r-Reşîd'in cariyesine tutulduğundan dolayı Hârûnu'r-Reşîd'ten korkarak oradan ayrılmaya karar verir. Ayrılmadan önce, mücevheratçı olan arkadaşına durumu anlatır.
- Durumu öğrenen mücevheratçı, Ali bin Bekkâr'ın yanına gider. Kendisinin sarayın mücevheratçısı olduğunu söyleyerek, durumdan haberi olduğunu ve Ali bin Tahir'in yerine, kendisine yardımcı olmaya geldiğini bildirir.
- Mücevheratçı, daha sonra Şemsünnehâr'ın cariyesi ile karşılaşır. Ona durumu bildiğini ve Şemsünnehâr'a bu konuda yardım edeceğini söyler.
- Şemsünnehâr, cariyesinden haberi alınca, teşekkür etmek maksadıyla mücevheratçı'ya gider.
- Mücevheratçı'nın kendilerini boş bir evinde buluşturmak istediğini öğrenince Şemsünnehâr, bu teklifi kabul eder.
- Bir iki gün sonra Şemsünnehâr iki hizmetçisini de yanına alarak o eve gider. Mücevheratçı da Ali bin Bekkâr'ı o eve götürür. Onları baş başa bırakıp kendi evine döner.

- Ertesi gün Mücevheratçı'ya bir komşusu gelerek, evinin soyulduğunu ve içinde bulunanların da öldürüldüğünü söyler.
- Mücevheratçı, telaşla evine koşar. Kalabalık arasından biri ona, hadiseyle ilgili bazı şeyler bildiğini söyleyerek, kendisini takip etmesini ister.
- Gide gide şehrin dışında bir eve varırlar. On kişi tarafından karşılanırlar.
- Karşılayanlar, Mücevheratçı'ya evini kendilerinin soyduklarını bildirirler.
- Mücevheratçı'nın içeride bulunan Ali bin Bekkâr'la Şemsünaehâr'ı sorması üzerine, onları güzel giyimli olduklarından dolayı önemli birileri olabilirler diye öldürmediklerini söylerler.
- Mücevheratçı'nın onların durumunu anlatması üzerine hırsızlar, Ali bin Bekkâr'la Şemsünaehâr'a acıyıp hepsini serbest bırakırlar.
- Şemsünaehâr'ın saraya döndükten sonra bir şey için hizmetçilerine kızmasından dolayı, hizmetçiler Hârûnu'r-Reşîd'e onun Ali'yle buluştuğunu ihbar ederler.
- Bunun üzerine Hârûnu'r-Reşîd, Şemsünaehâr'ı saraya kapatıp, kapısına yirmi nöbetçi diker.
- Bu yüzden hayattan ümidini kesen Ali bin Bekkâr, Mücevheratçı'yı çağırıp, "Ben öldükten sonra anneme haber ver, beni Bağdat'a gömdürsün." diye vasiyet eder.
- Ali bin Bekkâr, konuşmasını bitirir bitirmez ölür.
- Mücevheratçı, Ali bin Bekkâr'ın ölümünü annesine bildirmeye giderken yolda Şemsünaehâr'ın cariyesini üzgün bir halde görür.
- Cariye, Mücevheratçı'dan Ali'nin ölüm haberini duyunca, Şemsünaehâr'ın da ıstıraptan öldüğünü bildirir.
- Şehrezâd Kral'a, bunların hikâyesinin de böyle bittiğini belirttikten sonra, "Kral Şehremanın hikâyesi bundan daha güzeldir" diyerek anlatmaya başlar.

13. Kral Şahremân'ın Oğlu Kral Kameru'z-Zemân'ın Hikâyesi

- Çok eskilerde Halidât ülkesinin Şehremân adında bir kralı varmış. Bu kralın hiç çocuğu yokmuş.
- Şehreman, bir gün vezirini çağırarak, ona artık ihtiyarladığını söyledikten sonra, bir çocuk sahibi olması için ne yapması gerektiğini sorar.
- Vezir, karısına yanaşmadan önce iki rekât namaz kılarak bir çocuk için dua etmesini tavsiye eder.
- Şehremân, Vezir'in tavsiyesine uyunca, Kameruzzemân adında bir çocuğu olur.

- Kameruzzemân büyüyünce, Şehreman Vezirini çağırır, yine ihtiyarladığından yakınlıkla oğlunu evlendirmek istediğini söyler.
- Vezir de bunu uygun bularak, kraldan konuyu oğluna açmasını ister.
- Kameruzzemân'ın evlenmek istemediğini duyan Şehremân, durumu vezire bildirir.
- Vezir, Kameruzzemân'ın, kendileri yanında babasını kıramayacağını düşünerek, Şehremân'dan teklifini adamları yanında yapmasını ister.
- Kameruzzemân bu sefer de kabul etmeyince, Vezir Şehremân'a, Kameruzzemân'ın uslanması için onu 15 günlük hapsedmesini teklif eder.
- Şehremân, Vezir'in tavsiyesine uyarak, Kameruzzemân'ı içinde eski bir kuyu bulunan bir kaleye kapatır.
- Kameruzzemân'ın uyuduğu bir sırada kuyudan cin krallarından birisinin kızı olan Meymûne adlı bir cin çıkar.
- Meymûne, Kameruzzemân'ı görünce onu çok sever, etrafında dönüp onun yakışıklılığını seyrettikten sonra uçarak çıkar.
- Havada uçarken Dihniş adlı bir ifritle karşılaşır. Onu yanına çağırıp nereden geldiğini sorar.
- Dihniş, Çin diyarından geldiğini belirterek, Çin Kralı Gayyur'un Bûdür adında çok güzel bir kızı olduğunu, bu kızın, babasının evlendirme teklifini reddetmesi üzerine bir seneden beri bir kaleye kapatıldığını söyler ve Meymûne'den kendisiyle gidip o kızın güzelliğini görmesini ister.
- Meymûne, Kameruzzemân'ın o kızıdan daha güzel olduğunu ileri sürerek, Dihniş'ten Kameruzzemân'ı görmesini ister.
- Dihniş, Kameruzzemân'ı görünce, bu çocuğun tıpkı Bûdür'a benzediğini belirterek onun kız olduğundan dolayı Kameruzzemân'dan daha güzel görüldüğünü söyler.
- Sonunda, hangisinin daha güzel olduğunu anlamak için Bûdür'u Kameruzzemân'ın yanına götürmeyi kararlaştırırlar.
- Bûdür'u getirdikten sonra da karar veremeyince, artık onları imtihan etmek isterler. Önce Kameru'z-Zemân'ı uyandırır.
- Kameru'z-Zemân, yanında çok güzel bir kızın yattığını görünce, onu uyandırıp kim olduğunu öğrenmek ister.
- Uykusu cinler tarafından ağırlaştırılan Bûdür'u uyandıramayınca, onu babasının getirttiğini düşünerek, yüzüklerini değiştirir.
- Kameru'z-Zemân, sabah olunca babasına bu kızla evlenmeyi kabul ettiğini bildirmeyi düşünerek tekrar uykuya dalar.

- Bu sefer Būdūr'u uyandırırılar. O da aynı şeyi düşünür, yüzüklerinin değiştirildiğini de fark ettikten sonra sabahı beklerken uykuya dalar.
- Cinler, ikisinin de aynı güzellikte olduğuna karar vererek, Būdūr'u tekrar ülkesine götürürler.
- Sabah olunca Kameruzzemân uyanır. Yanındaki kızı göremeyince, kapıdaki bekçiye sorar.
- Bekçi böyle bir şeyden haberi olmadığını söyleyince Kameruzzemân onu, yalan söylüyor diye kuyudaki suya batırıp çıkarmaya başlar.
- Bunun üzerine Kameruzzemân'ın delirdiğini sanan bekçi Kameru'z-Zemân'ın doğru söylediğini belirterek Kral'a haber versin diye oradan çıkar.
- Bunu duyan Kral, Vezir'ini gönderir. Kameruzzemân'ın kendisine de aynı şeyleri yaptığını gören Vezir, Kral'a gidip Kameruzzemân'ın gerçekten delirdiğini söyler.
- Şhremân, Kameruzzemân'ın kaleye kapatılıp delirmesine sebep olduğu gerekçesiyle vezirini azarlamaya başlar.
- Aynı şeyler Būdūr'un da başına gelir. Delirdi gerekçesiyle saraya kapatılır. Kimseyle görüştürülmez.
- Bir gün Būdūr'un çocukluk arkadaşlarından olan Merzuvân, uzun bir seyahatten döndüğünde, annesinden Būdūr'un başına gelenleri öğrenir.
- Būdūr'u görmekte ısrar edince, annesi tarafından kız elbisesi giydirilerek saraya götürülür.
- Būdūr'dan olup bitenleri öğrenince, o delikanlıyı mutlaka bulacağını belirterek saraydan ayrılır.
- Merzuvân, ertesi gün bir gemiye binerek, Kameruzzemân'ı ülke ülke aramaya başlar.
- Sonunda Halidât ülkesinde aynı durumdaki bir delikanlının bulunduğunu öğrenince bir gemiyle o ülkeye yönelir.
- Geminin fırtına yüzünden batması nedeniyle Merzuvân, Halidât ülkesinin sarayının yanına kadar gelir, orada da gücü tükendiğinden denizle boğuşmaya başlar.
- O sırada deniz havası alması için Kameruzzemân'ı saray bahçesine çıkaran Kral Şhremân'la veziri Merzuvân'ı görürler.
- Vezir, Merzuvân'ı kurtarmak isteyince Şhremân, ona Kameruzzemân'ı göstermemesini emreder.
- Vezir, Merzuvân'ı kurtarır. Merzuvân, vezirin ikazlarına rağmen doğru Kameruzzemân'ın yanına gider.

- Merzuvân'ın o kızıdan söz ettiğini duyan Kameruzzemân, babasından onu yanına oturtmasını ister.
- Olup bitenleri öğrendikten sonra Kameruzzemân iyileşir. Oğlunun iyileşmesine çok sevinen Şhremân, Merzuvân'a büyük ihsanlarda bulunup onu oğlundan ayırmaz.
- Merzuvân'la Kameruzzemân Bûdur'un ülkesine gitmek için hazırlık yaparlar. Şhremân'a da bir günlüğüne ava çıkmak istediklerini belirtirler. Şhremân, geç kalmamaları kaydıyla izin verince, yola çıkarlar.
- Yolda bir at kesip Kameruzzemân'ın gömleğini kana bulaştırarak, Şhremân'ın onu gördüğünde oğlunun öldüğünü sanması için orada bırakırlar ve yollarına devam ederler.
- Bûdur'un iyileşmesinden ümidini kesen Kral Gayyur, onu iyileştiren adamları evlendireceğini, iyileştirmede başarı sağlayamayanları da öldüreceğini kararlaştırır.
- Bunun üzerine, ülkede bulunan birçok kimse, Bûdur'u iyileştirmeyi dener, başarılı olamayınca da öldürülür.
- Uzun bir yolculuktan sonra Kameruzzemân'la Merzuvân, Bûdur'un ülkesine gelirler.
- Kral'ın kararını duyan Merzuvân, Kameruzzemân'a falcı ve doktor aletleri alarak onu saraya gönderir. Kral Gayyur, Kameruzzemân ın gençliğine acıyarak onun bu işten vazgeçmesini ister.
- Kameruzzemân, kendisinin çok iyi bir doktor olduğunu, Bûdur'u perde arkasından bile iyileştirebileceğini söyleyince, onu Bûdur' un bulunduğu yere götürürler.
- Kameruzzemân, perde arkasından bir mektup Bûdur'un yüzüğünü koyar ve onların Biidûra verilmesini ister.
- Biidûr yüzüğü görünce, bağlandığı zinciri kopararak Kameruzzemân'a koşar.
- Kral Gayyur, kızının iyileştiğini görünce, Kameruzzemân' la Bûdur'un hikâyelerini kendi ağızlarından dinler ve onları evlendirir.

13.a. Kameru'z-Zemân'ın Hikâyesi

- Aradan birkaç gün geçer, Kameruzzemân babasını görmek için Gayyur'dan izin alarak, Bûdur'u da yanına alıp yola çıkar.
- Bir ay gittikten sonra güzel bir ormana varırlar. Orada birkaç gün dinlenmek için çadırlarını kurarlar.
- Bûdur'un uyuduğu bir sırada Kameruzzemân onun güzelliğini seyrederken, iç çamaşırında bir pırlanta görür.

- Pırlantanın üzerinde yazılar bulunduğunu fark eden Kameru'z-Zemân, yazıları okumak için dışarı çıkar.
- Okumaya çalışırken, bir kuş gelir, Kameru'z-Zemân'ın elinden pırlantayı kapıp uçar.
- Kameruzzemân, kuşu takip eder. Akşam olunca kuşun bulunduğu ağacın altında uyur.
- Birkaç gün kuşu takip ettikten sonra bir şehre varırlar. Şehre girdiklerinde kuş havalanıp gözden kaybolur.
- Şehirde kimseyle karşılaşmayan Kameruzzemân, şehirden çıkarak, çevrede bulunan bir bağa girer.
- Müslüman olan bağ sahibi, Kameruzzemân'ın Müslüman olduğunu öğrenince o şehirdekilerin ateşperest olduklarını belirtir ve onu yanına alır.
- Kameruzzemân, bağ sahibinin yanında kalarak, bağ da çalışmaya başlar.
- Büdü'r da, uykusundan uyandığında Kameruzzemân'ın ve pırlantasının ortadan kaybolduğunu görünce pırlantayı Kameruzzemân'ın aldığını düşünür. Ama sebebini anlayamaz.
- Bunun üzerine erkek elbisesi giyerek, Kameruzzemân'mış gibi adamlarından yollarına devam etmelerini ister.
- Uzun bir süre sonra deniz kıyısında bulunan Abanos adasında bir ülkeye varırlar.
- Armanos adlı Abanos kralı, ülkesine gelenlerin Kral Şehreman'ın, yolunu kaybeden oğlu olduğunu öğrenince onları saraya davet eder.
- Birkaç gün dinlenmelerinden sonra Kral Armanos, Büdü'r'dan Hayatünnüfûs adındaki kızıyla evlenip, yerine kral olmasını ister.
- Büdü'r Kral'ın bu isteğini çaresiz kabul eder. Gerdek gecesinde Büdü'r namaza başlar, namazını Hayatünnüfûs uyuyuncaya kadar sürdürür. Ertesi gün de aynı durum devam eder.
- Kral kızından evliliklerinin nasıl gittiğini sorunca, Hayatünnüfûs, Büdü'r'un iki gecedir kendisine yanaşmadığını anlatır.
- Kral Armanos, bu duruma çok kızarak, o gece de yanaşmadığı takdirde Büdü'r'u ülkesinden atacağını söyler.
- Akşam Büdü'r yine namaza başlayacağı sırada, Hayatünnüfûs onu durdurarak, babasının bu duruma çok kızdığını anlatır ve kendisine neden yanaşmadığını sorar.
- Çaresiz kalan Büdü'r, ona herşeyi anlatır, kendisine yardımcı olması için de ona yalvarır.

- Hayatünnüfûs, Büdür'a acıyarak, kendisine yardımcı olacağını söyler.
- Sabaha yakın Hayatünnüfûs kalkar, bir tavuk keser kanını üstüne akıtır ve bir çığlık atar. Kapıdan bekleyen cariyeler işin olduğunu anlayarak sevinç içinde kızın annesine haber verirler.
- Bu arada Kameruzzemân bağda çalışırken iki kuşun kavga ettiğini görür. Kuşlardan biri diğerini öldürür. Öldürülen kuşun arkadaşları durumu görünce, öbür kuşu yakalayıp parça parça ederler.
- Kameruzzemân, parçalanan kuşun taşlığından o pırlantanın düştüğünü görür, gidip onu alır.
- Ertesi gün Kameruzzemân, bağda dolaşırken bir çukuru fark eder. Çukura indiğinde on altın küpü bulunan bir oda görür.
- Küpleri çıkardıktan sonra bağ sahibine durumu bildirir ve onları onunla paylaşır.
- Kameruzzemân'ın, ülkesine dönmek istediğini öğrenen bağ sahibi, o ülkeden İslam ülkelerine ticaret maksadıyla yılda bir defa gemi gittiğini, bu geminin de üç gün sonra kalkacağını haber verir.
- O ülkeden İslam ülkelerine bol miktarla zeytin gönderildiğini belirten bağ sahibi, Kameruzzemân'a, altın küplerin üzerlerine zeytin koyarak gemiye yüklemesini tavsiye eder.
- Üç gün sonra Kameruzzemân, üzerleri zeytin kaplı küplerini gemiye yükler, bağ sahibinin ölmek üzere olduğunu öğrenince onu bekler.
- Kameruzzemân, bağ sahibini gömmekle uğraşırken gemi yola çıkar, Kameruzzemân ertesi yılı beklemeye başlar.
- Gemi, Büdür'un Kral olduğu Abanos ülkesine yanaşır.
- Geminin kendi ülkesine yanaştığını gören kral Büdür, gemide nelerin bulunduğunu öğrenmek ister.
- Gemidekiler Kral'a, kumaş, yağ, ilaç, ziynet eşyaları ve bu arada zeytin bulunduğunu söylemeleri üzerine, Büdür, zeytinlerin hepsini satın alır.
- Zeytin küplerin içinde altın ve Kameruzzemân'ın zeytinleri yerleştirirken düşürmüş olduğu pırlantayı gören Büdür gemidekilere bu küplerin neden aldıklarını sorar.
- Gemiciler dönüp Kameruzzemân'ı Büdür'a getirince Büdür, onu ülkesinin veznedârı yapar. Kısa sürede onun derecesini yükselterek sonunda Vezir yapar.
- Bu durumdan kuşkulanan Kameruzzemân, Kral'ın bir sapık olduğunu düşünerek, oradan ayrılıp ülkesine dönmeye karar verir.

- Kameruzzemân, bu kararını bildirmek için Kral'ın huzuruna çıkınca, Kral kendisinden hoşlandığını söyler ve o geceyi, kendisiyle beraber yatmadığı taktirde onu öldüreceğini açıklar.
- Çaresiz kalan Kameruzzemân, Kralın isteğine boyun eğer. Beraber yatınca Kral'ın, kendi karısı Būdûr olduğunu anlar ve başlarından geçen olayları birbirlerine anlatırlar.
- Ertesi gün Būdûr, durumu Hayatünnürûs'a anlatır. O da herşeyi babasına bildirir.
- Armenos, Kameruzzemân'ın Hayatünnürûs ile de evlendiği taktirde onu kral yapacağını belirtir.
- Hepsi, Armenos'un bu isteğini uygun bulunca, Kameruzzemân, Hayatünnürûs'la da evlenerek Armenos ülkesinin Kralı olur.

13.b. Emced ile Es'ad'ın Hikâyesi

- Kameruzzemân'ın Būdûr'dan Emcet, Hayatünnüfûs'tan da Esat adında iki oğlu olur.
- Bu çocuklar 17 yaşına geldiklerinde, Būdûr Esat'a Hayatünnüfûs da Emcet'e aşık olur.
- Kral her gün bir oğlunu sırayla tahta bırakarak ava çıkar.
- Emcet tahta oturduğu gün, Hayatünnüfûs bir mektup yazarak kendisine aşık olduğunu ve akşam kendisini evinde beklediğini belirtir.
- Emcet, mektubu okuyunca onu getiren kölenin boynunu vurur ve bütün kadınlara lanet eder.
- Ertesi gün bu sefer Būdûr, tahta oturan Esat'a aynı şekilde bir mektup gönderir.
- Esat, mektubu getiren cariyeyi öldürür ve durumu Emcet'e açar.
- İki kardeş, babalarını üzmemek için bu durumu saklı tutmaya karar verirler.
- Kameruzzemân avdan dönünce Būdûr'la Hayatünnüfûs, birlikte oğullarının kendilerine sarkıntılık ettiklerini bildirerek, onların cezalandırılmasını isterler.
- Buna çok kızan Kameruzzemân, cellatını çağırıp onları şehir dışında öldürmesini emreder ve çocuklarının kanlı gömlekleriyle kanlarını ister.
- Cellat, Emcet ve Esat'ı şehir dışına çıkarır, onları bağladıktan sonra öldürmeye hazırlanır.
- Bu sırada Emcet ve Esat, Cellat'tan, kendilerini öldürdükten sonra babalarına kadınlardan sakınmasını ve kendilerinin de suçsuz olduklarını bildirmesini isterler.
- Cellat, kılıcını çıkartıp tam öldüreceği sırada, atı oradan kaçar.

- Atını takip eden Cellat, ormana girince bir aslanla karşılaşır.
- Bir süre bekledikten sonra Cellat'ın dönmediğini gören iki kardeş, birbirlerini çözerek, kılıcı alıp Cellat'ı aramaya giderler.
- Ormanda Cellat'ın bir aslanın pençeleri arasında olduğunu gören kardeşler, kılıçla aslanı öldürürler.
- Cellat, kendisini aslanın pençelerinden kurtaran bu kardeşleri öldürmez, krala götürmek için gömleklerini aslanın kanına buluşturır ve oradan ayrılır.
- Cellat, Emcet'le Esat'ın son sözlerini Kral'a ilettiği sırada, Kral Kameruzzemân, Bûdûr'la Hayatünnüfûs'un yazdığı mektupları kanlı gömleklerde bulur. Çocuklarını suçsuz yere öldürttüğünü düşünerek, dövünmeye başlar.
- Emcet'le Esat ülkelerinden çıkıp, uzun yolculuklardan sonra bir şehrin yakınlarındaki bir pınarda dinlenmek için otururlar.
- Bu sırada Emcet çok bitkin düşer ve hastalanır. Esat da ona yardım getirmek için şehre gider.

13.c. Es'ad'ın Hikâyesi

- Şehirde ihtiyar bir adamla karşılaşan Esat, kardeşinin bitkin ve hasta düştüğünü belirterek, ondan yardım ister.
- Behram adındaki ateşperest ihtiyar, evine götürür.
- Onu, Gazban adındaki kölesine verip, bayramda kurban edilmek üzere bodruma saklamasını emreder.

13.ç. Emced'in Hikâyesi

- Esat'ın dönmediğini gören Emcet, şehre gider, şehirde Müslüman bir terzi ile karşılaşır. Terzi, onu yanında çalıştırmaya başlar.
- Bir gün Emcet, güzel bir kızla karşılaşır. Kız ondan hoşlanır ve ona sevişme teklifinde bulunur. Emcet'e: "Evin var mı?" diye sorar.
- Emcet, utancından evi olduğunu söyler ve kızı sokak sokak dolaştırarak, kapısı kilitli evin önüne getirir. "Bu ev benim, kölelerim alışverişe çıkmış, birazdan dönerler" der.
- Kız, bir süre bekledikten sonra, kapının kilidini kırarak içeri girer.
- Emcet'le kızın seviştiği sırada Bahadır adlı ev sahibi gelir.
- Emcet'in bocaladığını gören Bahadır, onu gizlice yanına çağırarak ne olduğunu sorar.

- Bahadır, durumu öğrendikten sonra, Emcet'i bozmamak için ondan kız önünde kendisine köle muamelesi yapmasını ister.
- Bahadır, köle kılığında içeri girer, bir süre sonra Bahadır uyur. Kız sarhoş olunca Emcet'ten kölesini öldürmesini ister.
- Kız, Emcet'n Bahadır'ı öldürmeye yanaşmadığını görünce, duvarda asılı duran kılıcı alıp, Bahadır'ı öldürmeye gider.
- Emcet, "Madem ki öldüreceksin, ver de ben öldüreyim." diyerek kılıcı elinden alır, Bahadır yerine kızın kafasını uçurur.
- Bahadır uyandıktan sonra durumu öğrenince, kızın cesedini atmaya giderken yolda vali ve adamları tarafından yakalanıp krala götürülür. Kral da onun idamına karar verir.
- Bunu duyan Emcet, krala gidip, kızı kendisinin öldürdüğünü söyler ve olanları ona anlatır.
- Emcet'in bu hareketi kralın çok hoşuna gider ve dürüstlüğünden dolayı onu veziri yapar.
- Vezir olan Emcet, adamlarından kardeşi Esat'ı bulmalarını ister.
- Bayrama birkaç gün kala, Benram, Esat'ı bodrumdan çıkarıp bir gemiye bindirerek taptıkları yanardağa götürmek üzere adamlarıyla birlikte yola çıkar.
- Fırtına yüzünden yollarını kaybetmelerinden dolayı Mercâne adlı bir kadın kralın ülkesine gelirler. Mercâne, gelenleri huzuruna çıkartarak, kim olduklarını sorar.
- Behram ve adamları korkularından kendilerini köle tüccarı olarak tanıtır.
- Mercâne, Esat'ı onlardan satın almak ister, Behram satmak istemeyince onu zorla satın alır ve Behram'la adamlarından ülkeyi hemen terk etmelerini ister.
- Mercâne, Esat'ı alıp kaleye gider. Orada yemek yiyip eğlenirler. Esat, sarhoş olunca sarayın deniz kıyısında bulunan bahçesine su içmek için iner. Su içtikten sonra da havuz başında uykuya dalar.
- Esat'ın orada uyuduğunu gören Behram'ın adamları, onu alıp gemiye bindirirler. Sonra da oradan uzaklaşırlar.
- Mercâne, sabahlayın uyanınca, Esat'ın Behram ve adamları tarafından kaçırıldığını anlar gemileri ile onları takip etmeye başlar.
- Behram, Mercâne'ye ait gemilerin, kendilerini ta kip ettiğini görünce Esat'a kızarak, onu denize atar. Esat denizde yüzerek bir karaya çıkar.
- Uzun bir yürüyüşten sonra Emcet'in vezir olduğu şehre varır. Şehrin kapılarının kapalı olduğunu görünce, orada bulunan bir mezarlıkta geceyi geçirmek ister.

- Buistan, Esat'ı görünce ona âşık olur, Esat'ın davet, üzerine Müslüman olmayı kabul eder.
- Buistan, Emcet'in kardeşini aradığını duyunca, onların kavuşmalarını sağlar.
- Emcet, Behram'ı huzuruna getirerek onun öldürülmesini ister. Behram da İslamiyeti kabul edince onu affeder.
- Daha sonra Behram, Esat'la Emcet'in hikâyelerini duyunca, onları babalarına kavuşturacağına dair söz verir.
- Emcet'le Esat, sevinçten ağlamaya başlayınca, Behram onlara ağlamamalarını ve anlatacağı Niam ve Ni'me hikâyesindeki kahramanların birbirlerine kavuştuğu gibi onların da babalarına kavuşacağını söyleyerek, hikâyeyi anlatmaya başlar.

13.d. Ni'am ve Ni'me'nin Hikâyesi

- Kûra şehrinde Rabi bin Hâtem adlı çok zengin bir tüccar varmış. Tüccarın bir oğlu olur, adını Nime koyarlar.
- Tüccar, bir gün köle pazarına giderek, yanında çok güzel küçük bir kız bulunan bir cariyeyi o kızın oğluyla birlikte yaşaması için satım alır.
- Niam adındaki bu kızla Ni'me, birer kardeş gibi büyürler. Bir gün Ni'menin annesi, Niam'ın onun kardeşi olmadığını söyleyince, Nime onunla evlenmek ister ve onları evlendirirler.
- Çok güzel olan Niam'ın Nime ile evlendiğini duyan Kûre Hâkimi Haccac bin Yûsuf, Niamın Halife Abdumelik bin Mervân'a göre bir kız olduğunu düşünerek, onu kaçırp Halife'ye götürmeyi kararlaştırır.
- Bunun üzerine yaşlı bir kadın çağırıp, bu işle görevlendirir. Yaşlı kadın, çeşitli hilelerle Niam'ı kaçırp Haccac bin Yusuf'a getirmeyi başarır.
- Haccac bin Yusuf, Niam'ı Halife'ye gönderir. Halife de Niam'ı çok beğenir. Niam da kendisine inanılmayacağını düşünerek, hiçbir şey söylemez.
- Niam'la Nime birbirlerinden ayrı kaldıkları için hasta düşerler.
- Rabi bin Hatem, oradan geçmekte olan bir acem doktorunu çağırıp, oğlunu tedavi etmesini ister. Doktor, durumu öğrenince, onun bir aşk hastası olduğunu belirterek, iyileşmesi için Niam'la bir araya gelmesinin şart olduğunu söyler.
- Tüccarın bu konudaki yardım isteğini doktor kabul eder. Nime ile birlikte Niam'ın bulunduğu Şam'a doğru yola çıkarlar.
- Şam'da bir dükkân kiralayıp, orada hastaları tedavi etmeye başlarlar.

- Bir gün yaşlı bir kadın dükkâna gelerek sarayda bulunan Niam adındaki bir kızın tedavi edilmesini ister.
- Bunu duyan doktor, kendisinin kızı görmesine gerek olmadığını, göndereceği ilaçlarla kızın iyileşeceğini söyler.
- İlaçların arasına Nime'nin yazdığı bir mektubu da koyarak Kadın'a verir. Kadın, şaşkınlık içerisinde ilaçları Niam'a götürür.
- Niam'ın ilaçları alır almaz iyileştiğini gören Kadın, Halife'ye giderek, Şam'da hastalarını görmeden iyileştiren bir doktorun bulunduğunu, bu doktorun gönderdiği ilaçlarla Niam'ın iyileştiğini haber verir. Bunun üzerine Halife, doktora vermesi için kadına 1.000 Dinar verir.
- Kadın'ın oraya gideceğini duyan Niam paraların arasına Nime'ye yazdığı bir mektubu sıkıştırır. O paraları alınca Nime'nin sevinçten ağladığını gören Kadın, ona neden ağladığını sorar.
- Doktor kadını oraya oturtup, olup bitenleri anlatınca kadın Nime ile Niam'a acıyarak onlara yardımcı olacağını söyler.
- Daha sonra Nime'ye kadın elbisesi giydirerek, onu saraya götürür ve ondan sarayda kimseyle konuşmamasını ister.
- Kadın, Niam'ın altıncı odada olduğunu belirterek onu oraya gönderir. Nime, kapıları şaşıarak kimsenin bulunmadığı yedinci odaya girer.
- Biraz sonra Hlife'nin kızkardeşi odaya girer, Nime'yi orada görünce kim olduğunu sorar. Nime cevap eremez.
- Buna kızan halife'nin kızkardeşi, ona atılır, göğüslerinin olmadığını görünce, onun bir erkek olduğunu anlar ve ondan doğruyu anlatmasını ister.
- Nime gerçeği anlatınca, Halife'nin kızkardeşi onlara acır ve kavuşmalarını sağlayacağını söyler.
- Niam'ı da odaya getirtip yemek ve içmekle eğlendikleri sırada Halifenin geldiğini görürler.
- Halife'nin kız kardeşi, hikâyenin kahramanlarının aralarında bulunan Niam'la Nime olduğunu belirtince Halife, onları affeder, sonra Kufe'ye gönderir. Doktoru da yanına getirterek onu sarayın doktoru yapar ve hepsi mutlu olurlar.
- Esat'la Emcet, Behram'ın hikâyesini dinledikten sonra yolculuk için hazırlıklara başlarlar.

- Ertesi gün Emcet'le Esat'ın, ülkenin kralı ile vedalaşmaları sırasında ülkeye bir ordunun geldiğini duyarlar. Kral bunun üzerine Emcet'ten gidip durumu öğrenmesini ister.
- Emcet, orduyu karşılamaya gider, gelenin Mercâne olduğunu anlar.
- Mercâne, Esat'ın o ülkede yaşayan Behram tarafından kaçırıldığını, onun kendisine verilmediği takdirde ülkeyi alt üst edeceğini söyler. Emcet, Mercâne'ye Esat hikâyesini anlattıktan sonra onu yatıştırır.
- Bu sırada uzaktan bir başka ordunun geldiğini fark ederler. Gelenlerin kızı Büdûr'u aramaya çıkan kral Gayyur olduğunu anlayan Emcet, kendisinin Büdûr'un oğlu olduğunu söyleyerek onu da yatıştırır.
- Aradan biraz zaman geçince üçüncü bir ordu gelir. Onu karşıladıklarında, kendilerini aramaya çıkan babaları Kameru'z-Zemân olduğunu anlayınca çok sevinirler.
- Biraz sonra dördüncü bir ordunun kendilerine doğru geldiğini görürler. Gelenin kaybolan oğlu Kameruzzemân'ı aramaya çıkan ayaklarına kadar beyaz sakallı Şhremân olduğunu anlayınca, sevinçten ağlamaya başlarlar.
- Orada bulunanlar, birbirlerini tanıdıktan sonra, Esat Mercâne ile evlenip Kameruzzemân'ın tahtına oturur.
- Emcet, Büstan'la evlenip Gayyur'un ülkesinde kral olur.
- Kamerruzzemân da babası ile birlikte dönerek babası Şhremân'ın tahtına oturur. Hepsi mutlu olurlar.

14. Alae'd-Dîn Ebi's-Şâmât'ın Hikâyesi

- Mısır'da Şemseddin adlı çok zengin bir tüccar başı varmış. Bunun hiç çocuğu olmazmış.
- Şemseddin bir gün pazarda otururken, herkesin çocuklarıyla birlikte oturduğunu görünce, onlara imrenir.
- Bunun üzerini karısına gidip, bir çocuk sahibi olmak istediğini söyler. Karısı, kocasına kısır olduğunu söyleyerek, gidip tedavi olmasını ister.
- Tüccar, şifalı otlar satan bir dükkâna girer ve durumu anlatır.
- Dükkân sahibinin o tür ilaçları kalmadığını bildirmesi üzerine tüccar geri dönerken, yolda bir adamla karşılaşır.

- Adam, tüccara ne aradığını sorunca, tüccar konuyu ona açar. Adam tüccarın parasını almak için aklına gelen on ot adı söyler ve bunları birbirine karıştırıp balla yemesini önerir.
- Tüccar, bu uydurma ilacı yedikten sonra, tesadüfen bir çocuğu olur. Adını da Alaeddin koyarlar.
- Tüccarla karısı, çok güzel olan oğullarına nazar değemesin diye onu herkesten gizlerler.
- Alaeddin büyüünce, annesi, babası öldüğünde kendisinin onun oğlu olduğunu söylemesinin abes kaçacağını, babasının mallarının hazineye devredileceğini söyleyerek, kendisini gizlememelerini ister.
- Bunun üzerine tüccar Şemseddin, oğlunu alarak pazara gider.
- Şemseddin'in çok güzel bir erkek çocukla geldiğini gören tüccarlar, onun o çocuğa sarkıntılık ettiğini düşünerek, ona yüz vermezler ve ondan tüccarbaşı unvanını almak isterler.
- Tüccar Şemseddin'in verdiği ziyafette bulunan, aslında ateşperest olup Müslüman görünen Mahmut Balhi adındaki bir tüccar, Alaeddin'den hoşlanır ve onu elde etmek için, orada bulunan çocuklardan, para karşılığında Alaeddin'in kendisiyle birlikte ticarete çıkmasını temin etmelerini ister.
- Çocukların teşvikiyle Alaeddin, Bağdat'a yapılan bir ticaret yolculuğuna katılmak istediğini babasına bildirir.
- Babası, Alaeddin'in bu isteğini kabul ederek, ona elli deve yükü mal verir, Akkam adlı bir tüccara da oğluna göz kulak olmasını söyleyip onları uğurlar.
- Kafile Şam'a geldiğinde, yolculuğa ara verir. Mahmut Balhi, Alaeddin'i Şam'da bulunan evine davet eder.
- Alaeddin Akkam'a danışır, Akkam uygun görmeyince Mahmut'un davetini kabul etmez.
- Kafile tekrar yola çıkar ve Halep'e varır. Mahmut Balhi Alaeddin'i yine davet eder. Alaeddin de onunla birlikte Halep'teki evine gider.
- Mahmut Balhi evde Alaeddin'e sarkıntılık edince Alaeddin kızarak evden ayrılır ve Akkam'la birlikte Mahmut Balhi'nin bulunduğu kafilden ayrılarak yalnız başlarına yola çıkarlar.
- Bağdat yakınlarında hırsızlar tarafından yolları kesilir, malları çalınarak hepsi kılıçtan geçirilir. Alaeddin de ölü gibi yerde yatarak kendini onların elinden kurtarır.

- Daha sonra Mahmut Balhi gelir, Alaeddin'in ölmediğini görünce onu alıp Bağdat'a götürür.
- Mahmut Balhi, Bağdat'taki evinde sarkıntılık yapmak isteyince, Alaeddin evden kaçarak bir camiye sığınır.
- Alaeddin, gece olunca ellerinde fenerlerle birisi yaşlı iki adamın geldiğini görür.
- Adamlar, Alaeddin'in başından geçenleri öğrenince, Yaşlı Adam, Alaeddin'in işine yaradığını belirt erek kızının eski kocasıyla yeniden evlenebilmesi için onunla bir geceliğine evlenmesini ister.
- Alaeddin, ertesi gün kadı önünde, kızı boşamadığı takdirde on bin dinar vermeyi kabul ederek, Zübeyde adındaki kadınla evlenir.
- Alaeddin'le sesi çok güzel olan Zübeyde, birbirlerini sevince ayrılmak istemezler.
- Zübeyde, elinde bulunan on0 dinarı kadıya yedirerek Kadı'dan Alaeddin'in on bin dinarı temin etmesi için on günlük bir süre alır.
- Akşam olunca Zübeyde, udunu ele alarak çal söylerken, o sırada oradan geçmekte olan Halife Hârûnu'r-Reşîd, Veziri Cafer, Nedimi Ebu Nuvas ve Cellatı Mesrur onun güzel sesini duyunca kapıyı çalıp, kendilerinin derviş olduğunu ve kalacak yerleri bulunmadığını belirterek bir geceliğine orada kalmak isterler.
- Konuşma sırasında Alaeddin'in başından geçenleri öğrenen Halife, bin dinarı kendilerinin temin edebileceğini söyler.
- Halife ve adamları dokuz gün derviş kılığında Zübeyde'yi dinlemeye gelirler, ama bu süre içinde on bin dinarı vermezler.
- Onuncu gün Halife, adamlarına elli deve yükü hazırlayıp bu mallarını, babasının gönderdiğini söyleyerek Alaeddin'e vermelerini emreder.
- Adamlar, elli deve yükünü Alaeddin'in evine getirdikleri sırada Zübeyde'nin babası, bu malların Alaeddin'e ait olduğunu öğrenince, kızını ayırmaktan vazgeçer ve kızının öteki kocasını da kovar o da üzüntüsünden ölür.
- O akşam Zübeyde'yi dinlemeye gelen dervişleri Alaeddin: "Sizi yalancılar, hani on bin dinar getirecektiniz?" diyerek içeri alır.
- Halife'nin dışarı çıktığı bir sırada Cafer Alaeddin'e gizlice, yalancı diye konuştuğu kişinin Halife Hârûnu'r-Reşîd, kendisinin, Veziri Cafer, diğerlerinin de Abu Nuvas ve Mesur olduğunu bildirerek, konuşmalarına dikkat etmesini ister ve o yükün de Halife tarafından gönderildiğini söyler.
- Halife içeri girince, Alaeddin onun ayağına kapanıp kendisini affetmesini ister. Halife Alaeddin'i affederek sarayında Altmışbaşı yapar.

- Bir süre sonra Zübeyde ölünce, Alaeddin'in çok üzüldüğünü gören Halife, Cafer'e on bin dinar verip ona güzel bir cariye almasını ister.
- Cafer, Alaeddin'e cariye almak için çıktığı pazarda Bazaza adlı oğluna cariye almak için çıkan Bağdat Valisi Prens Halid'le karşılaşır.
- İkisi de Yasemin adındaki bir cariyeyi beğenir, aralarındaki açık arttırma sonunda Cafer Yasemin'i alarak Alaeddin'e götürür.
- Yasemin'i görür görmez ona âşık olan Bazaza, annesine giderek ne yapıp Yasemin'i Alaeddin'den almasını ister.
- Bazaza'nın annesi, ömür boyu hapis cezası alan Ahmet Kamâkım adındaki hırsız oğlunun kurtarılması, için Vali'den yardıma gelen yaşlı kadınla pazarlığa oturur.
- Bazaza'nın annesi, Kamâkım'ın hapisten çıktıktan sonra Yasemin'i Bazaza'ya kazandırması şartıyla onu kurtarabileceğini söyler ve anlaşırlar.
- Vali Halit devreye girerek Kamâkım'ı kurtarır. Kamâkım, bir daha hırsızlık yapmayacağına dair yemin edince Halife onu Bağdat'ın Emniyet Müdürü yapar.
- Halife, bir ay başında adeti olduğu üzere karısı Zübeyde Hatun'un yanına giderken, üzerindeki kıymetli eşyaları çıkarır, devletin resmi mühürü ile çok sevdiği küçük fenerini sarayda bırakır.
- Kamâkım, gidip o eşyaları çalar, feneri kendisine saklayarak diğer eşyaları Alaeddin'in evinin bahçesine gömer.
- Eşyalarının çalındığını öğrenen Halife, onları bulması için Emniyet Müdürü Kamâkım'ı görevlendirir.
- Kamâkım, Halife'den devletin ileri gelen kişilerini! Evlerini aramak için bir ferman alarak, eşyaları aramaya Cafer'in evinden başlayıp sonunda Alaeddin' in evine gider.
- Eşyaları Alaeddin'in bahçesinde gömdüğü yerden çıkartır ve Alaeddin'i hırsız diye Halife'ye götürür. Halife, onun idamına karar verir, Yasemin'i de Bazaza'ya götürürler.
- Alaeddin'in idam edileceğini duyan komutanlar Ahmet Eddenef ile Hasan Şûmân, onun yerine ona benzer bir idam mahkûmunu Cellat'a idam ettirerek Alaeddin'i kurtarıp Mısır'a gönderirler ve ona orada bir eskici dükkanı satın alırlar.
- Üç aylık hamile olan Yasemin, Bazaza'yı kendisine yanaştırmaz. Buna çok üzülen Bazaza, hastalanır ve ölür.
- Bir süre sonra Yasemin bir çocuk doğurur, adını Aslan koyar.
- Vali Halit'in evinde kalan Yasemin, Halit'in isteği üzerine, çocuğuna babasının

Halit olduğunu söyler.

- Aslan, 14 yaşına geldiğinde tesadüfen bir meyhanede hırsız Ahmet Kamâkım'la buluşur.
- Aslan, masada duran feneri Ahmet Kamâkım'dan isteyince, Kamâkım, o fener yüzünden birçok kişinin kellesinin gittiğini belirterek o feneri kendisine vermez. Bu arada Alaeddin'le Yasemin hikâyesini ona anlatır.
- İçine kuşku düşen Aslan, meyhaneden dönerken, yolda Ahmet Eddenef ile karşılaşır. Aslan, ona meyhanede olanları anlatınca, Ahmet Eddenef, kendisinin Halit'in oğlu olmayıp Alaeddin'in oğlu olduğunu söyler.
- Bunun üzerine eve dönüp annesinden gerçeği söylemesini isteyince, annesi olup bitenleri Aslan'a anlatır. Aslan, babasının intikamını almak için gidip Ahmet Eddenef'ten yardım ister.
- Ahmet Eddenef ona, gösteri sırasında kahramanca bir hareket yaptığı takdirde, Halife'nin bu işe el koyabileceğini söyler.
- Halit'le gösteriye giden Aslan, gösteri sırasında Halife'yi bir suikasttan kurtarır. Bunun üzerine Halife, ne dileği varsa söylemesini ister.
- Aslan Halide'ye babası Alaeddin'in suçsuz olduğunu belirterek, ondan babasının intikamını almasını ister.
- Halife, babasının neden suçsuz olduğunu sorunca Aslan, Kamâkım'ın meyhanede kendisine her şeyi anlattığını söyleyerek, o hadise sırasında kaybolan fenerin de Kamâkım'da olduğunu bildirir.
- Fener, Kamâkım'da çıkınca Halife, Aslan'a babasının bütün mallarını geri verir ve onu Altmışbaşı yapar.
- Halife'nin Alaeddin'i suçsuz yere idam ettirdiğinden dolayı çok üzüldüğünü gören Ahmet Eddenef, Halife'ye, Alaeddin'in suçsuz olduğunu bildikleri için onu kurtarıp İskenderiye'ye götürdüklerini söyler.
- Buna çok sevinen Halife, Alaeddin'i hemen getirmelerini ister.
- Alaeddin, eskici dükkânında bulunan bütün eşyaları satar, dükkânda sadece bir torba kalır. Alaeddin o torbayı boşaltırken, beş köşeli ve her yüzünde yazı bulunan bir boncuk bulur.
- Hristiyan bir kaptan gelir, o boncuğu görür ve onu yüz bin dinara satın almayı kabul eder. Ancak o kadar parayı yanında taşımadığını belirterek Alaeddin'e paralarının gemide olduğunu söyler.
- Beraber gemiye giderler. Adam, Alaeddin'i ilaçla uyutarak onu kaçıtır.

- Kaptan, yolda bir Müslüman gemisini ele geçirerek içinde bulunan kırk tüccarı esir alır.
- Kaptan bu esirleri Alaeddin'le birlikte kralına götürür. Kral, esirlere nereden geldiklerini sorar. Hepsinin İskenderiye'den geldiğini öğrenince, onların başlarını kestirir.
- Sıra Alaeddin'e gelince, onun da boynunu vurduracağı sırada yaşlı bir rahibe gelerek, Kral'a her elli esirden iki esiri kiliseye vereceğine dair sözünü hatırlatır ve orada kalan Alaeddin'i alıp kiliseye götürür. Alaeddin'i kilisede hizmetçi olarak çalıştırır.
- Bir gün Rahibe, Kral'ın kızı Hüsnü Meryem'in kiliseyi ziyaret edeceğini belirterek, o gün Alaeddin 'den kiliseyi terk etmesini ister.
- Hüsnü Meryem'i merak eden Alaeddin, onu görmek için kilisede bir yere gizlenir.
- Alaeddin, bir süre sonra Hüsnü Meryem in, ölen karısı Zübeyde ile geldiğini görünce şaşırır.
- Konuşma sırasında Hüsnü Meryem, Zübeyde'den bir şarkı söylemesini ister.
- Zübeyde de, kendisini kocası Alaeddin'e kavuşturmak için verdiği sözü yerine getirmediğinden dolayı Hüsnü Meryem'e isteğini yerine getiremeyeceğini söyler.
- Bunun üzerine Hüsnü Meryem, Alaeddin'in kilisede olduğunu ve gizlice kendilerini dinlediğini söyleyince Alaeddin'i çağırırlar.
- Alaeddin gelir, Karısıyla şaşkın şaşkın kucaklaşır ve ona: "Neler oluyor, sen ölmemiş miydin?" diye sorar.
- Kendisinin bir cin tarafından kaçırıldığını bildiren Zübeyde, ölenin kendi kılığına giren başka bir cin olduğunu söyler.
- Daha sonra Hüsnü Meryem, bütün bunlara sebep olan hikâyesini anlatmaya başlar.

14.a. Husnu Meryem'in Hikâyesi

- Hristiyan krallardan Yuhanna adlı bir kralın Hüsnü Meryem adında bir kızı varmış. Bu kralın annesi de çok iyi fala bakarmış.
- Yuhanna, bir gün annesinden fala bakmasını ister. Annesi falında, Yuhanna'nın İskenderiyeli bir Müslüman tarafından öldürüleceğini söyler.
- O günden itibaren Kral Yuhanna, ülkesine yaklaşan bütün Müslüman gemilerine saldırır ve içindeki bütün Müslümanları öldürür.

- Birkaç yıl sonra kralın annesi öleceği sırada, çocukluğundan beri İslamiyeti kabul eden torunu Hüsnü Meryem'e falcılık konusundaki bütün bilgilerini öğretir ve ben köşeli boncuğu ona verir.
- Kimle evleneceğini merak eden Hüsnü Meryem, kendi falına bakınca, falında Alâeddin adında bir Müslümanla evleneceğini görür.
- Bunun üzerine, Alaeddin'i elde etmek için, önce cinler aracılığıyla karısı Zübeyle'yi getirtir. Boncuğu da Alaeddin'in dükkânına koydurarak, bir kaptanla Alaeddin'i ülkesine getirmeyi temin eder.
- Daha sonra Yuhanna'nın elinden kurtararak, Alaeddin'i bir kiliseye getirtir.
- Hüsnü Meryem hikâyesini bitirdikten sonra, Alaeddin'e falındaki kişinin ve babası Yuhanna'yı öldürecek İskenderiyeli Müslüman'ın kendisi olduğunu anlatarak, babasını öldürmesi için kendisine yardımcı olacağını söyler. Daha sonra Alaeddin, Hüsnü Meryem'in yardımıyla Yuhanna'yı öldürür.
- Alaeddin, ülkesi olan İskenderiye'ye dönmek isteyince, Hüsnü Meryem, boncuğu çıkarıp, yatak yazılı yüzüne elini sürer, bir yatak ortaya çıkar.
- Hep birlikte yatağın üstüne otururlar ve yatak havalanmaya başlar.
- Kurak bir vadiye ulaştıklarında namaz kılmak için inerler.
- Hüsnü Meryem, boncuğu çıkarıp, çadır yazılı elini sürer ve büyük bir çadır kurulur, Daha sonra boncuğun bir başka yüzüne elini sürerek, kurak vadiyi yeşilliklerle kaplı ve denizli bir bölge haline getirir. Bir başka yüzüyle de büyük bir sofraya hazırlar.
- Yemeklerini yedikten, namazlarını kıldıktan sonra babasının intikamını almak için büyük bir orduyla gelen Yuhanna'nın oğluyla karşılaşır.
- Hüsnü Meryem, boncuğun süvari yazılı yüzüne elini sürer, ortaya çıkan bir süvari, o ordunun hepsini kılıçtan geçirir.
- Daha sonra yatağa binip, İskenderiye'ye gitmek üzere yola koyulurlar.
- İskenderiye'ye varınca pazara çıkan Alaeddin pazarda, Halife'nin emriyle kendisini aramaya gelen Ahmet Eddenef ile karşılaşır.
- Ahmet Eddener, durumu kendisine anlatınca, Alaeddin, babası ve annesini de yanına alarak, hep birlikte, yatakla Bağdat'a giderler.
- Bağdat ta Halife ve Aslan tarafından karşılanan Alaeddin, orada Hüsnü Meryem'le de evlendirilir.
- Daha sonra halife, Ahmet Kamâkım'ı getirterek, Alaeddin'e teslim eder.

15. Cömertlikle İlgili Hikâyeler

- Hâtem Ettâi ölünce, onu bir dağ başına gömerler. Mezarının yanına da başları açık kız heykelleri dikerler.
- Bir gün Zülkirâ adında bir kralın Hâtem Ettâi'nin mezarına yolu düşer. Geceyi orada geçirirken, kız heykellerinin ağladığını duyar. Bu durumu oradakilere sorunca, o kızların her gece ağladığını öğrenir.
- Her zaman Hâtem Ettâi ile alay eden Zülkirâ, şakadan ona, kendilerinin yolcu olup aç kaldıklarını söyler. Zülkirâ, gecenin yarısında uykusundan uyanarak, adamlarına hemen devesini kesmelerini ister.
- Ne olduğunu soran adamlarına Zülkirâ, yerde çırpınan devesini gösterip, rüyasında Hâtem Ettâi'yi gördüğünü, onun devesinin karnına bir kılıç sokarak, deveyi kesmedikleri taktirde hayvanın öleceğini söylediğini anlatır. Deveyi kesip yedikten sonra yollarına devam ederler.
- Yolda, elinde bir deve ile gelen Hâtem Ettâi'nin Udey adındaki oğluyla karşılaşır.
- Udey Zülkirâ'ya, rüyasında babasına misafir oldukları sırada yanında ikram edecek bir şeyi bulunmadığından, onun devesini kestirmek zorunda kaldığını belirterek, babasının bu yüzden, kendisinden Zülkirâ'ya bir deve vermesini istediğini söyler.
- Zülkirâ, Hâtem Ettâi'nin cömertliği ile alay etmekten vazgeçerek yoluna devam eder.

15.a. Ma'an Bin Zâide'nin Hikâyesi

- Bir gün Maan bin Zâide, adamlarıyla birlikte ava çıkar.
- Yolda susayan Maan, adamlarından su ister. Adamları da yanlarında su bulunmadığını söylerler.
- Tam o sırada ellerinde su kaplarıyla kendilerine doğru üç cariye'nin geldiğini görürler.
- Maan, susuzluklarını giderdiklerinden dolayı adamlarından cariyelere para vermelerini ister.
- Adamlarının, yanlarına para almadıklarını bildirmeleri üzerine Maan, ok torbasından otuz altın ok çıkararak her birine on altın ok verir. Cariyeler de buna çok sevinirler.

15.b. Ma'an Bin Zâide'nin Başka Bir Hikâyesi

- Bir gün Maan bin Zâide avdayken yaşlı bir adamla karşılaşır.
- Ona nereye gittiğini sorunca, Adam, birkaç senelik kuraklıktan sonra, o sene yağın yağmurlardan dolayı tarlalarından bol ürün aldığını belirterek, o ürünleri cömertliği ile ün salan Maan bin Zâide'ye götürdüğünü söyler.
- Bunu duyan Maan, kendisini tanıtmayarak adama oraya gittiğinde ürününe karşı kaç para alacağını tahmin ettiğini sorunca, adam bin dinar cevabını verir.
- Maan bin Zâide. "O bu parayı çok bulursa kaç verirsiniz?" diye sorunca, adam "beş yüze der.
- Böylece devam ederek Adam, sonunda elli dinara iner.
- Maan bin Zâide'nin, "Onu da çok bulursa" demesi üzerine adam, "Eşeğimin bacaklarını anasının sokarım." der.
- Buna gülen Maan, Adam'dan ayrılarak ondan önce evine döner.
- Adam kendisine geldiğinde, onunla önceden yaptığı gibi pazarlığa tutuşur.
- Adam sonunda otuz dinara düşünce, Maan bin Zâide'yi tanır ve "Daha da ileriye gideceksen eşek kapıda duruyor." der.
- Bunun üzerine adamdan hoşlanan Maan uşaklarını çağırarak, pazarlıkta geçen her miktarın ayrı ayrı Adam'a ödenmesini söyler.

16. Endülüs'ün Fethiyle İlgili Târik Bin Ziyâd'ın Hikâyesi

- Frenklerin ülkesinde Lapta adında bir şehir varmış. Bu şehirde kapısı hiç açılmayan bir de saray varmış. Ülkenin tahtına oturan her yeni kral, bu sarayın kapısına bir kilit vurmuş.
- Bir süre sonra ülkenin tahtına oturan yeni kral, bu işi yadırgar ve sarayın kapısını açmak ister.
- Kral, ülkedeki bütün papazların ısrarlarına rağmen kapıyı açar. Sarayın bütün duvarlarını çeşitli Arap resimleriyle bir yazı görür.
- Yazıda, sarayın kapısını açan kralın zamanında ülkenin Müslümanlarca fethedileceğinin yazıldığını görür.
- Gerçekten o yıl Halife Elvelid bin Abdülmelik'in komutanlarından Tarık bin Ziyad, ordularıyla gelerek Endelüs'ü fetheder. O Kral'ı da öldürür.

17. Hişâm Bin Abdu'l-Melik'in Bir Arap Genci ile Hikâyesi

- Bir gün halife Hişam bin Abdülmelik, avlanırken bir ceylan görür.
- O sırada biraz ötede sürülerini otlatmakta olan bir çobanı çağırarak, ceylanı yakalayıp kendisine getirmesini ister.
- Çoban, "Ne biçim konuşuyorsun öyle?" diyerek Halife'ye kızar ve hakaret eder.
- Halife kendisini tanıtmamasına rağmen, çoban sözlerinden çekinmeksizin Halife'ye karşı hakaretini sürdürür.
- Bunun üzerine Halife'nin adamları gelip çobanı götürürler. Halife Çoban'ın öldürülmesini emreder.
- Çoban 'ın Cellat'ın önünde güldüğünü gören Halife, buna şaşırarak niçin güldüğünü sorar. Çoban da, eceli geldiye öldürüleceğini belirterek "Gülsem de, ağlasam da farketmez." der.
- Çoban'ın bu cevabı Halife'nin hoşuna gider, ağzını mücevherlerle doldurarak onu serbest bırakır.

18. İshaku'ı-Mûsilî'nin Hikâyesi

- Bir gün Musullu İshak, Halife Memun'un sarayından çıkıp eve dönerken, yolda su dökmek için bir sokağa girer.
- Su dökerken yukarıdan büyük bir sepetin sarktığını fark eder, sarhoş olduğundan o sepete, oturur.
- Sepet yukarı çekilince, dört cariye ile karşılaşır.
- Cariyeler İshak'a ikramda bulunup, büyük bir salonda onu ağırlarlar.
- Bir süre sonra salona güzel bir kız gelir kim olduğunu sorar. İshak da asıl kimliğini saklayarak bir tüccar olduğunu söyler.
- Kız, biraz sohbet ettikten sonra, udunu alıp ona şarkılar söyler ve söylediği şarkıların kime ait olduğunu sorar. İshak, bu soruları, "bilmiyorum" diye cevaplar. Kız da şarkıların, meşhur şarkıcı Musullu İshak'a ait olduğunu söyler.
- Sabah olunca kız, beraber olduklarını kimseye söylememesini tembih ederek Musullu İshak'ı uğurlar.
- İshak, üç gün, sabahları saraya akşamları kızın yanına gider.
- Dördüncü Akşam İshak Kız'a, kendisinin Musullu İshak kadar güzel sesli bir amcasının oğlu olduğunu söyleyerek, onu dinlemek istediği takdirde, ertesi akşam onu da getirtebileceğini belirtir.

- İshak, ertesi gün Halife Memun'a gelerek ona konuyu açar ve amcasının oğlu diye kendisini götürmek istediğini söyler. Memun da bunu kabul ederek akşam birlikte kızın evine giderler.
- Memun evde üç okka içki içtikten sonra sarhoş olur ve İshak'a, "Ey İshak, bir şarkı söyle de dinleyelim." der.
- Kız, bunu duyunca onların Halife Memun ve Musullu İshak olduğunu anlar ve hemen yandaki odaya kaçar. Halife Memun, daha sonra Hatice adlı o kızı çağırıp onunla evlenir.

19. Esrarkeş'in Hikâyesi

- Tavaf sırasında bir adam Kâbe'nin örtüsüne sarılıp "Ey Allah'ım, o kadının kocasını uzaklaştır ki, o kadın bana gelsin" diye yalvarır.
- Bunu duyan hacılar adamı yakalarlar, iyice dövüp Mekke Prensi'ne götürürler. Prens de adamın öldürülmesine karar verir.
- Adam, kendisinin esrarkeş olduğunu belirterek, Prens'ten, anlatacağı hikâyesini dinledikten sonra kendisine dilediğini yapmasını ister. Prens de dinlemeyi kabul edince, Esrarkeş hikâyesini anlatmaya başlar.
- Görevi, mezbahalardaki hayvan pisliklerini toplayıp şehir dışına atmak olan bir esrarkeş, bir gün eşeğiyle pislikleri götürürken yolda insanların kaçıştıklarını görür.
- Kaçışanlardan biri esrarkeşe yaklaşır kellesinin uçurulmasını istemiyorsa, bir sokağa girip saklanması gerektiğini söyler.
- Esrarkeş, ne olduğunu sorunca, adam, büyük bir zatın haremının geçtiğini, hizmetçilerinin ona yol açmak için yolda bulunanları kılıçtan geçirdiklerini bildirir.
- Bunun üzerine esrarkeş, bir sokakta gizlenirken onu görürler, ellerini bağlayıp beraberlerinde götürürler. Bir saraya vardıklarında cariyeler esrarkeşi bir odaya kapatırlar.
- Bir süre sonra güzel bir kadın gelerek onu alır ve üç cariye ile hamama gönderir. Esrarkeş, hamamda üç cariye tarafından yıkandıktan ve güzel elbiselerle giyindirildikten sonra tekrar o kadının yanına getirilir.
- Esrarkeş, yiyip içtikten sonra geceyi kadınla beraber geçirir. Sabahleyin ayrılırken de, kadın ona içinde elli miskal altın bulunan bir mendil verir.
- Esrarkeş, sekiz gün sabah işine, akşam da kadının yanına gider. Dokuzuncu akşam, esrarkeş kadınla eğlendiği sırada içeri telaşla giren bir cariye, onun üst katta gizlenmesini ister.

- Esrarkeş üst katta gizlendiği sırada, kadına bir delikanlının geldiğini görür. Delikanlı, kadınla konuşmak ister, ama kadın ilk anda buna pek yanaşmaz. Sonunda anlaşarak geceyi beraber geçirirler.
- Sabah olur, delikanlı çıktıktan sonra kadın, esrarkeşi aşağıya çağırarak, gelenin kocası olduğunu, onu bir hizmetçiyle sevişirken yakaladığı için kendisinin de şehirdeki en pis birisiye bir süre beraber yaşayacağına dair yemin ettiğini söyler. Esrarkeş de, yemininin yerine geldiğini belirterek ertesi gün gelmemesini bildirir.
- Esrarkeş, hikâyesinin tamamladıktan sonra, Prense, o kadınla beraber olduğu süre içinde elde ettiği 400 miskal altının bittiğini, bu yüzden o kadına dönebilmek için öyle dua ettiğini söyler.

20. Hârûnu'r-Reşîd'in Muhammed Cevherî ile Hikâyesi

- Bir akşam camı sıkılan Halife Hârûnu'r-Reşîd, Cafer ile Mesrur'u yanına alarak tüccar kılığına girip şehre iner.
- Dicle kıyısında yaşlı bir kayıkçı ile görüşürler. Kayıkçıya bir dinar vererek, kendilerini biraz dolaştırmasını isterler.
- Kayıkçının, geceleri Dicle'ye çıkılmasının halife tarafından yasaklandığını söylemesi üzerine konuyu merak eden Halife ve yanındakiler kayıkçıya iki dinar vererek onu razı ederler.
- Bir süre Dicle'de açıldıktan sonra, az ileride görkemli bir gemi gördüklerinde kayıkçı geminin Halife'ye ait olduğunu, biraz daha yaklaşırlarsa Halife tarafından boyunlarının vurulacağını belirterek Halife ve yanındakileri geri götürür.
- Ertesi akşam Halife ve arkadaşları kayıkçıya yine gelerek bu sefer on dinar verip nehirde açılırlar.
- Halife'nin bir yıldan beri geceleri Dicle'de gördüğü bitin Bağdatlıları öldürttüğünü söyleyen kayıkçı gemiye ulaşır.
- Gemiye yaklaştıklarında, geminin ortasında genç bir delikanlının oturduğunu, yanlarında da Cafer ve Mesrur'a benzeyen iki kişinin bulunduğunu görürler.
- Halife, kayıkçıdan gemiyi gizlice takip etmesini ister. Gemi gide gide nehrin kıyısındaki bir bahçenin önünde durur, geminin içindekiler inip bahçeye girerler. Halife ve arkadaşları da kayıktan inip bahçeye girerler.
- Bunları gören delikanlı, adamlarını gönderip Halife ve arkadaşlarını huzuruna çıkartır ve kim olduklarını sorar.

- Halife ve arkadaşları tüccar olduklarını, uzaktan geldiklerini söyleyince, onları bahçenin yanındaki saraya götürür.
- Yemekten sonra delikanlı, altından yapılmış bir tahta oturur. Elindeki bastonu yere vurur vurmaz çılan büyük bir kapıdan çok güzel bir cariye gelir, çeşitli hareketler yaparak onları eğlendirirler ve bir şarkı söyler.
- Cariye şarkısını bitirince, delikanlı üstündeki altın yıldızlı elbiselerini yırtıp yere düşer. Delikanlının uşakları onu yerden kaldırıp, altın yıldızlı başka bir elbise giydirebilirler.
- Delikanlı yine bastonunu yere vurur, açılan kapıdan başka bir cariye gelir, aynı olaylar olur ve bu iş dört defa tekrarlanır. Delikanlı, elbiselerini parçalayıp yere düştüğü anlarda, vücudunda kırbaç izleri görülür.
- Bunun üzerine Halife Cafer'den delikanlıya kırbaç izlerini sormasını ister. Cafer, delikanlıdan çekinip sormak istemeyince, Halife onu ölümle tehdit eder.
- Halife ile Cafer'in gizlice konuştuklarını duyan delikanlı, onlara ne konuştuklarını sorar. Cafer, kırbaç izlerini merak ettiklerini söyleyince delikanlı hikayesini onlara anlatmaya başlar.
- Bağdat'ın büyük tüccarlarından biri ölünce, oğlu Muhammet Cevheri'ye büyük bir servet bırakır. Bir gün Muhammet Cevheri, dükkânda otururken, içeriye çok güzel bir kız girer ve dükkândaki malları görmek ister.
- Kız, malların hiç birini beğenmeyerek, sonunda Muhammet'in kasadan çıkardığı bir kolyeyi beğendiğini söyler, onu almak ister.
- Kız, malların hiç birini beğenmeyerek, sonunda Muhammet'in kasadan çıkardığı bir kolyeyi beğendiğini söyler, onu almak ister.
- Muhammet, kolyenin fiyatının bin dinar olduğunu söyleyince kız, parasının evde olduğunu söyleyerek onu evine götürür.
- Kız, eve varınca kendisinin Cafer'in kız kardeşi Prenses Dünya olduğunu, kolyeyi bahane ederek Muhammet'i eve getirdiğini belirterek, aslında onunla evlenmek istediğini bildirir.
- Muhammet Cevheri de Dünya'nın teklifini kabul ederek onunla evlenir ve kolyeyi de ona düğün hediyesi olarak verir.
- Bir gün Dünya hamam gideceğini bildirerek, Muhammet'ten kendisi dönünceye kadar yatakta beklemesini ister ve ona yemin ettirir.
- Dünya hamama gittikten sonra Muhammet'e bir ihtiyar kadın gelerek, Zübeyde Hatun'un kendisini muhakkak görmek istediğini söyler.

- Muhammet, Dünya'ya yemin verdiğini belirterek önce gitmek istemez. Ancak Zübeyde Hatun'dan çekinerek, gitmek zorunda kalır.
- Muhammet Cevheri, Zübeyde Hatun'dan döndüğünde Dünya'yı yatakta bulur. Dünya ona nereye gittiğini sorunca, Muhammet ona Zübeyde Hatun'a gittiğini söylemek istemez ve susar. Bunun üzerine Dünya onu kırbaçlatarak kovar.
- Muhammet Cevheri de ondan sonra Halife kılığına bürünüp her gece Dicle'de dolaşır ve Dicle'ye geceleri hiçbir Bağdatlıyı sokmaz.
- Halife ve arkadaşları Muhammet Cevheri'nin hikâyesini dinledikten sonra oradan ayrılırlar.
- Ertesi gün Halife, Muhammet'i sarayına getirtir, Cafer'den de kız kardeşi Dünya'yı getirmesini ister. Dünya gelince, Halife onları barıştırır, nikâhlarını tazeleterek yeniden evlendirir ve hepsi mutlu olur.

21. Hârûnu'r-Reşîd ile Acem Ali'nin Hikâyesi

- Bir gece canı sıkılan Halife Hârûnu'r-Reşîd, Cafer'den neşeli birini bulmasını ister.
- Cafer gidip, arkadaşı olan Acem Ali'yi getirir. Acem Ali bunun üzerine başından geçen bir olayı Halife'ye anlatmaya başlar.
- Bir gün Acem Ali, elinde bir torba ile pazarda dolaşırken, karşısına çıkan bir Kürt, o torbanın kendisine ait olduğunu söyler.
- Sonunda çareyi bir kadıya çıkmakta bulurlar.
- Kadı Kürt'e torbada ne olduğunu sorunca Kürt, sürmeler, mendiller, mumlar, yastıklar, ibrikler ve buna benzer eşyaları bulunduğunu söyler.
- Sıra Acem Ali'ye gelince; Kürt'ün öyle söylediğini duyan Ali, torbada çadırlarının, oğlan ve kızların sarayının ve buna benzer şeylerin bulunduğunu söyler.
- Daha sonra Kürt, Kadı'ya torbadaki eşyalarının daha bitmediğini belirterek, orada kalelerin, aslanların develerin ve buna benzer şeylerin bulunduğunu bildirir.
- Her iki tarafın gittikçe, torbadaki eşyaları akıl almaz bir biçimde büyüttüğünü gören Kadı, torbaya bakıp, içinde ekmek, limon, zeytin ve peynirin bulunduğunu anlayınca her ikisini de oradan kovar.
- Hârûnu'r-Reşîd, hikâyeyi dinleyince gülmekten yerlere yatar ve Acem Ali'ye ihsanlarda bulunur.

22. Hârûnu'r-Reşîd ile İmam Ebî Yûsuf'un Hikâyesi

- Hârûnu'r-Reşîd'le Cafer, bir gün sohbet ederlerken Halife, Cafer'e kendi sevdiği bir cariyeyi satın aldığını belirterek onu kendisine satmasını söyler.
- Cafer de kabul etmez. Bu sefer hediye etmesini ister, Cafer hediye etmeye de yanaşmaz.
- Bunun üzerine Halife, "Eğer onu bana vermezsen karım Zübeyde Hatun, benden üç kere boş olsun" der. Cafer de, "Eğer onu verirsem, benim karım üç defa boş olsun" der.
- Sonunda kendilerine gelip, ne söylediklerinin farkına varınca, ne yapacaklarını şaşırırlar, Halife bunu Ebi Yusuf'un halledebileceğini söyleyerek onu getirtir.
- Ebi Yusuf, önce cariyenin bir köleyle nikâhlanıp tekrar boşanmasını önerir. Cariye bir köleyle kadı huzurunda nikâhlanır.
- Bu sefer köle, bütün ısrarlara rağmen onu boşamak istemeyince iş iyice karışır.
- Sonunda Ebi Yusuf, Halife'den köleyi Cariye'ye hediye etmesini ister.
- Halife köleyi Cariye'ye hediye edince, Cariye'nin kocası, kölesi olmuş olur, böylece Cariye ile Köle birbirinden boşanır.
- Buna çok sevinen Halife, Ebi Yusuf'un cebine altınlarla doldurur.

23. Halid El-Kusrî'nin Hırsız Delikanlı ile Hikâyesi

- Halit Elkusri, Basra şehrinin prensi olduğu sırada kendisine iyi giyimli, yakışıklı bir delikanlı getirilerek, onun hırsız olduğu söylenir.
- Halit, Delikanlının hırsıza benzemediğini görünce ondan hikâyesini anlatmasını ister.
- Delikanlı, bir hikâyesi olmadığını belirterek, gerçekten hırsız olduğunu söyler.
- Halit, ısrarlarına rağmen delikanlı hırsız olduğunu tekrarlayınca, mecburen halk önünde elinin kesilmesine karar verir. Delikanlının tam eli kesileceği sırada, kalabalığın arasından bir kız çıkarak onun hırsız olmadığını söyler.
- Halit, kızıdan konuyu açıklamasını isteyince, kız o delikanlının sevgilisi olduğunu belirterek, evde buluştukları sırada babası tarafından basıldıklarında, aralarındaki aşk ortaya çıkmasını diye evde bulunan birkaç eşyayı eline alarak hırsız olduğu intibamı uyandırdığını söyler.
- Halit, kızın anlattıklarını dinledikten sonra onları evlendirir. Mutlu yaşarlar.

24. Hârûnu'r-Reşîd'in Ebâ Muhammed El-Keslân ile Hikâyesi

- Bir gün Hârûnu'r-Reşîd'e elinde taçla bir köle gelir. Elindeki tacın Zübeyde Hatun tarafından kendisi için yapıldığını belirterek, tacın tamamlanabilmesi için Zübeyde Hatun'un değerli bir taş bulmasını istediğini söyler.
- Bunun üzerine Hârûnu'r-Reşîd, adamlarını çağırarak gereken taşın sağlanmasını ister.
- Adamlar, Bağdat'ın bütün Mücevheratçılarını dolaşırlar, ancak gerekli olan taşı bulamazlar. Halife'ye dönerek o taşın Basra'da yaşayan Ebâ Muhammet Elkeslân adında bir mücevheratçı da bulunabileceğini bildirirler.
- Hârûnu'r-Reşîd, Cellatı Mesruru Basra'ya göndererek Ebâ Muhammet'i geçirmesini ister.
- Ebâ Muhammet, Mesrûr'u Basra'daki sarayında iki gün ağırladıktan sonra her tarafı mücevherlerle süslenmiş bir at hazırlar, bir torbaya da mücevherat doldurarak birlikte Halife'ye giderler.
- Halife Ebâ Muhammet Elkeslân'ı görünce, ona kendisini fakir bir berberin oğlu olarak bildiğini söyler ve nasıl bu kadar zengin olduğunu sorar.
- Ebâ Muhammet de kendisinin gerçekten öyle olduğunu belirterek hikâyesini anlatmaya başlar.
- Bir gün Ebâ Muhammet'in çok fakir olan babası ölür, geride miras olarak bir şey bırakmaz. Çok tembel olan Ebâ Muhammet, bir süre annesinin yardımıyla geçinir.
- Birkaç gün sonra annesi beş dirhem getirerek, Çin'e gitmekte olan tüccarlara, oradan kendilerine ticaret yapabilecekleri bir şey almaları için onu vermesini ister.
- Ebâ Muhammet tembel tembel parayı götürüp tüccarlarından biri olan Ebâ Muzaffer'e teslim eder.
- Tüccar Ebâ Muzaffer, Çin'den dönerken yolda Ebâ Muhammet için bir şey almayı unuttuğunu hatırlar.
- Dinlenmek için uğradıkları bir adada pazara uğrar. Pazarda bir maymun satıcısından beş dirhem karşılığında uyuz bir maymun alır. Daha sonra yola koyulurlar.
- Denizde dalgıçlar inci bulmak için denize daldıkları sırada, maymun da dalar. Maymun denizden pek çok mücevherle döner.
- Tüccar Ebâ Muzaffer, o Maymun'u Ebâ Muzaffer için aldığını düşünerek, Maymunun kazandıklarını da ona vermeyi kararlaştırır.
- Başka bir adada yamyamlarla karşılaşılır. Yamyamlar bunları yakalayıp, bir kısmını yerler, bir kısmını da esir alarak bağlarlar.

- Geceleyin maymun, esirlerin bağlarını çözerek onları kurtarır. Bunun için maymuna her biri bin dinar verir.
- Basra'ya döneceklerinde Ebâ Muzaffer, olup bitenleri Ebâ Muhammet'e anlatarak, Maymun'un kazandıklarını ona verir.
- Buna çok sevinen Ebâ Muhammet, bir dükkân açar ve alışverişe başlar.
- Ebâ Muhammet, bir gün dükkânda otururken maymunun bir insan gibi kendisiyle konuştuğunu görünce şaşırır.
- Maymun ona korkmamasını bildirerek, kendisinin aslında bir cin olduğunu, ona yardımcı olmak için geldiğini ve onu çok güzel bir kızla evlendireceğini söyler.
- Maymun daha sonra, Şerif adında çok zengin bir tüccarın çok güzel bir kızını olduğunu belirterek, Ebâ Muhammet'ten ertesi gün yeni elbiselerini giyip Şerif'ten kızını istemesini ister.
- Ertesi gün Ebâ Muhammet Şerif'e gidip, kızını ister. Şerif, onun çok zengin olduğunu duyunca bunu kabul eder ve on gün sonra düğün yapmayı kararlaştırırlar.
- Ebâ Muhammet dönüp maymuna durumu anlatınca maymun, düğün gecesi kızla evlenmeden önce, orada bulunan kasaları açmasını, kasanın içinde bulacağı tılsımlı bayrakları parçalamasını ister.
- Ebâ Muhammet, düğün gecesi maymunun dediklerini yapınca, ortaya çıkan bir ifrit gelini kapıp kaçar.
- Bunu duyan Şerif, o ifritin kızına çocukluğundan beri aşık olduğunu ve onu şimdiye kadar tılsımlı bayraklarla bağlayabildiklerini söyler.
- Ebâ Muhammet, yolda yürürken biri beyaz diğeri siyah iki yılanın kavga ettiğini görür, siyah yılanı öldürünce, beyaz yılan bir insan kılığına girer.
- Yılan, kendisinin bir cin olduğunu belirterek Ebâ Muhammet'in dileklerini yerine getirebileceğini söyler.
- Cin, Ebâ Muhammet'in hikâyesini dinledikten sonra onu gelinin bulunduğu yere götürmek üzere bir ifritin sırtına bindirir ve ondan yolda Allah adına zikretmemesini ister.
- Ebâ Muhammet, ifritin sırtında uçarken yolda bir ihtiyarla karşılaşır. İhtiyar ondan şahadet getirmesini ister, aksi takdirde onu öldüreceğini söyler.
- Zor durumda kalan Ebâ Muhammet, Allah'ın adını zikredince ifrit onu sırtından atar.
- Denize düşen Ebâ Muhammet, oradan geçmekte olan gemiciler tarafından kurtarılır.

- Bir süre sonra bir adam gelerek, kendisinin beyaz yılanın kardeşi olduğunu söyledikten sonra, onu maymunun bulunduğu, surları bakırdan olup kapısı bulunmayan bir şehre götürüp bırakır.
- Ebâ Muhammet, giriş yolu ararken, gözleri göğüste olan bir grup insanla karşılaşır.
- Ebâ Muhammet'in şehre girmek istediğini öğrenen insanlar, ona şehre ancak su kanalıyla girebileceğini söylerler.
- İçeri giren Ebâ Muhammet, şehrin her yerinin altın ve mücevherlerle dolu olduğunu görür.
- Şehirde Ebâ Muhammet'le karşılaşan gelin, orada bulunan tılsımlı bir atmaca resmini eline alarak ateşe yaklaşır ot atmasını söyler. Ateşten çıkan dumana bütün ifritlerin geleceğini ve her isteğini yerine getireceklerini bildirir.
- Ebâ Muhammet, ifritleri toplayınca, onlardan maymunu bağlamalarını ve kendilerini de Basra'ya götürmelerini ister.
- Basra'ya geldiklerinde yine ifritleri toplayarak Bakır şehirdeki bütün mücevherleri kendisine getirmelerini, maymunu da bir güğüme kapatıp denize atmalarını ister.
- Halife, Ebâ Muhammet'in hikâyesini hayretle dinledikten sonra, getirdiği hediyelere karşılık ona sarayda görev verir.

25. Alî Şâr'ın Cariye Zümrud ile Hikâyesi

- Horasan şehrinde Mecd adında çok zengin bir tüccar varmış. Bu tüccarın 60 yaşına kadar hiç çocuğu olmamış.
- Mecd'in 60 yaşından sonra bir erkek çocuğu olur, adını Ali Şar koyar.
- Aradan uzun yıllar geçer, ölmeden önce bir gün Mecd, oğlu Ali Şar'ı yanına çağırarak, kendisine büyük bir servet bıraktığını, bu serveti iyi değerlendirmesini, kadınlarla ilgilenmemesini ve buna benzer kötü işler peşinde koşmamasını söyler.
- Ali Şar, babasının ölümünden bir süre sonra annesini de kaybeder.
- Bir müddet babasının tavsiyeleri doğrultusunda hareket eden Ali Şar, daha sonraları babasının tavsiyelerini unutarak kendini kadına ve içkiye verir. Sonunda beş parasız kalır.
- Bir gün Ali Şar, pazarda dolaşırken bir cariye satın aldığını görür, kaçta satın aldığını merak ederek oraya gider.
- Cariyeyi satan adam, müşteri olanları cariyeye gösterir. Cariye beğenmediği için onu satmaz.

- Biraz sonra Cariye'ye yaşlı bir adam büyük bir parayla müşteri olur. Cariye onu da beğenmeyince efendisi cariyeden müşterisini kendisinin beğenmesini ister.
- Bunun üzerine, Ali Şar'ı beğenerek onun yanına gider ve kendisini almasını ister.
- Ali Şar ona hiç parası olmadığını söyleyince Cariye, Ali'ye on00 dinar vererek o parayla kendisini almasını ister.
- Ali Şar böylece Zümrüt adındaki çok güzel Cariyeyi alır.
- Ali'nin geçinecek parası olmadığından Zümrüt evde nakış yapmaya başlar. Ali'ye de yaptığı nakışlı mendilleri pazarda elli dinara satmasını, ancak yabancıya vermemesini söyler. Bu iş bir sene devam eder.
- Bir gün Ali, pazarda nakışlı mendili satarken, mendile bir ihtiyar müşteri olur. Ali mendili tanımadığı için ihtiyara vermek istemez. İhtiyarın yüz diner teklif etmesi üzerine mendili ona satar.
- Eve dönerken ihtiyarın kendisini takip ettiğini fark eder. Ali durumdan rahatsız olduğunu belirtse de ihtiyar, çeşitli bahaneler bularak Ali'yi atlatır. Ama yine de takip eder.
- Ali eve girince, ihtiyar de girip su ister. Daha sonra aç olduğunu söyleyerek yemek ister. Ali evde yiyecek olmadığını söyleyince, ihtiyar ona yüz dinar vererek kendilerine yiyecek almasını ister.
- Ali Şar, yüz dinarı görünce ona bir iki dirhemlik yiyecek alıp, geri kalan parayı da cebime koyarım, düşüncesiyle isteğini kabul eder ve yiyecek almaya çıkar.
- İhtiyar yemek sırasında Ali'yi uyuşturarak Zümrüt'ü kaçıır. İhtiyar, Zümrüt'e kendisini fazla parayla almak isteyen adam olduğunu belirterek, Zümrüt'ten Hristiyan olup kendisiyle evlenmesini ister. Zümrüt buna yanaşmayınca ihtiyar ona işkence eder.
- Ali ayılınca ihtiyarın Zümrüt'ü kaçırdığını anlar, sokak sokak onu aramaya başlar.,
- Ali, geceyi bir sokakta geçirirken, yaşlı bir kadın ile karşılaşır. Kadın, Ali'nin durumuna üzülerek ona yardımcı olacağını fakat Zümrüt'ü bulabilmesi için kendisine kuyumcu malzemesi almasını söyler.
- Kadın, kuyumcu kılığında ev ev gezerken Zümrüt'ü bulur. Ona, Ali'den geldiğini söyleyerek ertesi akşam Ali'yi beklemesini, ıslık sesi duyunca da bir iple evden aşağıya inmesini ister.
- Ali, ertesi akşam Zümrüt'ün bulunduğu eve gider, ıslık çaldıktan sonra Zümrüt'ü beklerken uyuya kalır.

- O sırada Cuvan adında bir hırsız Ali'yi görüce elbisesini çalar, yukarıdan bir kız indiğini fark edince onu da alıp gider.
- Cuvan, yolda Zümrüt'e kendisinin Ahmet Edded'in adamlarından olup, arkadaşlarını eğlendirmek için hırsızlığa çıktığını belirterek, kendini bekleyen kırk arkadaşıyla çaldığı şeyleri paylaşmayı kararlaştırdıklarını söyler.
- Daha sonra Cuvar, Zümrüt'le çaldığı eşyaları, bir mağarada bekleyen annesine teslim ederek, arkadaşlarını çağırmaya gider. Zümrüt, kadını kandırarak Ali Şar'ın elbisesini giyip oradan kaçmayı başarır.
- On gün gittikten sonra, bir şehre yaklaşır. Zümrüt, şehrin kapısında herkesin sanki onu beklercesine orada toplandıklarını görür.
- Zümrüt yaklaşınca, onu alıp saraya götürürler. Ona krallarının öldüğünü, eski bir adet olarak o yoldan gelen ilk kişiyi ülkenin kralı yaptıklarını bildirirler.
- Zümrüt, kral olarak bir süre Ali Şar'ı bekledikten sonra, adamlarından sarayın önünde büyük bir saha açmalarını ister.
- Saha açıldıktan sonra Zümrüt, her aybaşı orada ziyafet vereceğini, ziyafete katılmayan kişinin boynunu vurduracağını ilan eder.
- İlk aybaşında, şehirde bulunan herkes gelip orada yemek yer.
- İkinci ziyafette, Zümrüt Hristiyan ihtiyarın geldiğini görür.
- Onu yanına getirerek, ona kim olduğunu sorar. İhtiyar, kimliğini saklayarak adının Rüstem olduğunu ve ticaret için geldiğini söyler.
- Bunun üzerine Kral Zümrüt, kum falına baktıktan sonra ona yalan söylediğini, ülkeye kötü maksatlarla geldiğini söyleyerek onu öldürtür.
- Üçüncü ziyafette, Cuvan'ın geldiğini gören Zümrüt, aynı şeyleri yaptıktan sonra onu da öldürtür.
- Dördüncü ziyafette bu sefer karısı Zümrüt'ü arayan Ali Şar katılır. Ali'nin orada olduğunu gören Zümrüt, onu yanına çağırır. Ali, Kral'ın kendi karısı Zümrüt olduğunu anlayınca ona atılır ve çok sevinirler.
- Zümrüt, krallığı bırakarak, kocasıyla birlikte Horasan'a döner, bir sürü çocukları olur ve mutlu yaşarlar.

26. Budur ile Cubeyr'in Hikâyesi

- Hârûnu'r-Reşîd, canı sıkıldığı bir akşam nedimi Ali bin Mansûr'u yanına çağırarak, ondan bir hikaye anlatmasını ister. Ali bir Mansûr'da anlatmaya başlar.

- Bir gün Ali bin Mansûr, Basra Kralı'ndan vergi almaya gittiğinde kralın ava çıktığını öğrenince, Basra sokaklarında dolaşmaya başlar.
- Bir sokaktan geçerken, içeride bir kadının hazin bir şarkı söylediğini duyar. Bunun üzerine su içme bahanesiyle girer ve kadına neden hüzün dolu şarkı söylediğini sorar.
- Kadın, onun Halife'nin nedimi olduğunu anlayınca Cübeyr adında bir Prense aşık olduğunu, onunla arkadaşlığı sırasında Cübeyr'in kendisini bir cariye'nin öptüğünü görünce küsüp gittiğini söyler.
- Bûdûr adındaki kadın, Nedim'den Cübeyr'e bir mektup götürmesini ister. Ona, cevap getirdiği takdirde 500, getirmediği takdirde de on0 dinar vereceğini söyler.
- Nedim mektubu Cübeyr'e götürdüğünde Cübeyr'e, "Ey Allah'ım benim kalbimdeki sevgiyi ona ver" diye beddua eder.
- Nedim, bir yıl sonra saraya tekrar gittiğinde, Bûdûr'la Cübeyr'in hikâyesini merak eder Cübeyr'e gider. Cübeyr'in hasta düştüğünü gören Nedim, onun Bûdûr'a olan aşkıdan dolayı hasta düştüğünü öğrenir.
- Nedim, Bûdûr'a giderek Cübeyr'in onun aşkıdan hasta düştüğünü ve ölmek üzere olduğunu belirtir ve kendilerini barıştırmak istediğini söyler.
- Nedim, Bûdûr'u yanına alarak Cübeyr'e gider. Cübeyr, Bûdûr'un geldiğini görünce, bir kadı çağırır, ona on0 bin dinar vererek nikâhlarını kıydırır. Üç bin dinar da Nedim'e vererek ona teşekkür eder.
- Halife, hikâyeyi dinledikten sonra sıkıntısını giderdiğinden dolayı nedimine ihsanlarda bulunur.

27. Ali Baba ve Kırk Haramiler'in Hikâyesi

- Çok eskilerde Bağdat'ta biri Ali Baba, diğeri Kâsım adında iki kardeş varmış. Babaları çok fakir olduğundan öldüğünde oğullarına kırık dökük birkaç parça eşyanın dışında bir şey bırakmamış.
- Kardeşler, evlenme çağına geldiklerinde Kâsım, zengin bir kadınla, Ali Baba ise kendisinden daha fakir bir kızla evlenir.
- Hayatını kazanmak için odunculuğa başlayan Ali Baba bir gün ormanda odun keserken, uzaktan kalabalık bir grubun geldiğini görür.
- Gelenlerin, her tarafı kasıp kavuran kırk haramiler olmasından korkan Ali Baba, eşeğini bir ağaca bağladıktan sonra kendisi de ağacın tepesine çıkıp gelenleri seyretmeye koyulur.

- Biraz sonra kırk haramiler, Ali Baba'nın bulunduğu ağacın yanına gelerek atlarından inerler.
- Hepsi silahlı ve korkunç görünüşte olan haramiler, ellerindeki büyük torbalarla ileride bulunan koca bir taşın şanına giderler.
- Haramilerin reisleri olan iriyarı biri, taşın başında durarak, "Açıl susam açıl! diye bağırır. Reis, sözünü bitirir bitirmez büyük bir ses çıkartarak ikiye bölünür.
- Haramiler, teker teker açılan gedikten içeri girerler, sonra da taş eski halini alır.
- Bütün olup bitenleri ağaçtan seyreden Ali Baba, onlar içeri girdikten sonra ağaçtan inip kaçmayı düşünür, ama Haramilerin birden çıkabileceğinden korkarak yerinden kıpırdamaz.
- Bir süre sonra koca taş eski halini alır ve Haramiler atlarına binerek oradan uzaklaşırlar. Haramiler'in uzaklaştıklarını gören Ali Baba, hemen ağaçtan inerek taşın yanına koşar ve "Açıl susam açıl" diye bağırır.
- Ali Baba, lafını bitirir bitirmez taş ikiye bölünür ve Ali Baba, açılan gedikten içeri dalar.
- İçerisinin, pırıl pırıl parlayan mücevherler ve altınlarla dolu olduğunu gören Ali Baba, koynunu onlarla doldurmaya balar.
- Orada bulduğu torbaları da altın ve mücevherlerle doldurduktan sonra, kapalı duran taşa, "Açıl susam açıl" der. Daha sonra topladığı altın ve mücevherleri eşğine yükleyen Ali Baba evin yolunu tutar.
- Ali Babanın büyük bir servetle döndüğünü gören karısı, onları nereden aldığını sorar. Ali Baba, bütün başından geçenleri anlattıktan sonra, bunları kimseye söylememesi için karısına sıkı sıkı tembih eder.
- Kadın, mücevherlerin ne kadar olduğunu sorar. Ali Baba, kendilerine ve çocuklarına yetecek kadar olduğunu söylemesine rağmen inatçı kadın, en azından kaç kile olduğunu öğrenmekte ısrar eder.
- Kadın, evlerinde kile olmadığı için Kasım'ın evine gidip eltisinden kile ister.
- Kıskanç bir kadın olan Kasım'ın karısı, kileyle ne ölçeceğini merak ederek ölçülen şeyin yapışması için kilenin dibine biraz bal sürer.
- Kadın, kileyi alıp eve döner ve Ali Baba'nın getirdiği altın ve mücevherleri ölçtüktan sonra kileyi, dibine yapışan bir altından habersizce eltisine verir.
- Kasım'ın karısı, kilenin dibinde altın görünce onları kıskanır.
- Akşam Kasım eve dönünce durumu ona bildiren kadın, ondan Ali Baba'nın kileyle ölçülecek kadar çok miktarda altını nerede bulduğunu öğrenmesini ister.

- Kasım, Ali Baba'ya gidip onunla biraz sohbet ettikten sonra altın ve mücevherleri nerede bulunduğunu sorar. Ali Baba, altın falan bulmadığını iddia edince Kasım herşeyi bildiğini belirtir ve nerede bulunduğunu anlatmasını ister.
- Konuşmaya mecbur kalan Ali Baba, bütün olup bitenleri anlatır ve Kasım'dan da kimseye söylememesini ister.
- Ertesi gün Kasım, yanına birkaç katır alarak Ali Baba'nın dediği yere gider. Taşın başında, "Açıl susam açıl" deyip taşın büyük bir sesle açıldığını görünce, hayretler içinde hemen gedikten içeri dalar.
- Getirdiği torbaları ağzına kadar altın ve mücevherlerle dolduran Kasım, dışarı çıkacağı sırada gediğin kapalı olduğunu görür, ama onu açmak için gereken tılsımlı sözü unuttur. Uzun bir süre düşünmesine rağmen, "susam" kelimesini bir türlü hatırlayamayan Kasım, çaresiz içerde kalır.
- Bir süre sonra kayanın bulunduğu yere gelen Kırk Haramiler, orada Kasım'ın katırlarını görünce, içeride sırlarını öğrenen birisinin olduğunu düşünerek kılıçlarını çekip beklerler.
- Haramilerin Reisi, "Açıl susam açıl" der ve taş ikiye bölünür. Kasım, taşın aralandığını görüp sevinçle dışarıya fırlayınca Reis tarafından kılıçla ikiye bölünür.
- Haramiler, başkalarına ibret olsun diye Kasım'ın ikiye bölünmüş cesedini taşın üzerine asıp giderler.
- Kocasının o gece eve dönmediğini gören Kasım'ın karısı, Ali Baba'ya giderek kocasını aramasını ister. Ali Baba, hemen eşeğine binerek Kırk Haramilerin mağaralarına gider.
- Ali Baba, Kasım'ın cesedini orada görünce çok üzülür, mağaradan bir miktar altın aldıktan sonra, ölüyü bir kilime sarıp döner.
- Cesedi bir miktar altında yengesinin evine götüren Ali Baba, onların çok açığöz ve becerikli olan cariyeleri Ayşe'ye vererek, durumu izah ettikten sonra Ayşe'den yengesini avutmasını ve ölüyü kimseye çaktırmadan gömmesini ister.
- Ayşe, durumu Kasım'ın karısına izah ettikten sonra cesedi dikerek ona tabii bir şekil vermesi için Mustafa adlı bir eskiciye giderler
- Mustafa'ya bir altın veren Ayşe, evi tanınmaması için gözlerini bağlayıp eve götürür.
- Mustafa, evde cesedi diktikten sonra Ayşe ona bir altın daha verip bunu kimseye söylememesini tembih ederek, gözleri bağlı bir halde tekrar dükkânına götürür.

- Kasım defnedildikten sonra Ali Baba, yengesinin ısrarları üzerine onun evine taşınır. Oğlunu da Kasım'ın dükkânını işletmekle görevlendirir.
- Kırk Haramiler, mağaraya döndüklerinde cesedin ortadan kaybolduğunu görünce mağaraya girip hazinelerini gözden geçirirler. Birkaç torba altın ve mücevherlerin çalındığını farkederek Haramiler, oraya bir yabancıyı girdiğini anlarlar.
- Reis o yabancıyı bulmaları için Haramileri çeşitli şehirlere gönderir. Haramilerin çoğu bir ip ucu elde edemediği geri dönerken, bir harami satıcı kılığına girip şehirde dolaşırken sabahın çok erken saatlerinde eskici Mustafa'nın dükkânında çalıştığını görür.
- Harami, Mustafa'ya o karanlıkta nasıl çalıştığını sorunca Mustafa, "Bu ne ki, ben geçenlerde bundan daha karanlık bir yerde ikiye ayrılmış bir ceset diktim" der.
- Aralarında geçen konuşulardan sonra Mustafa'nın öldürdüğü adamı diktiğini anlayan Harami, ona bir altın vererek, kendisini cesedi diktiği eve götürmesini ister.
- Mustafa, oraya gözü bağlı bir halde götürüldüğü için orayı bilmediğini söyleyince Harami bir altın daha vererek, ondan gözünü bağlayıp gittiği yerleri hatırlamasını ister.
- Haftada ancak bir altın kazanabilen Mustafa, iki altını görünce gözünü bağlayıp Harami ile birlikte yola çıkar, Kasım'ın evinin önünde durur.
- Harami, tekrar geldiğinde orayı kolayca bulması için evin kapısını tebeşirle çizer, sonra da Mustafa'yı dükkânına kadar götürür.
- Evin kapısının işaretli olduğunu fark eden Ayşe, bunun kötü niyetle yapıldığını düşünerek bütün evleri aynı şekilde işaretler.
- Harami, arkadaşlarına dönüp, durumu anlattıktan sonra Reisleri, onlardan işaret konan evi basmalarını ister. Kalabalık bir grup Harami, yola çıkar, orada bütün evlerin işaretli olduğunu görünce, arkadaşlarının kendileriyle alay ettiğini düşünerek onu öldürürler.
- Daha sonra başka bir harami, Mustafa vasıtasıyla bulunduğu eve, küçük bir işaret koyduktan sonra arkadaşlarıyla döner.
- O işareti de fark eden Ayşe, bütün evleri aynı şekilde işaretleyince, o Harami de arkadaşları tarafından aynı şekilde öldürülür.
- Bu sefer işi üstlenen Reis, Mustafa vasıtasıyla bulunduğu eve çok küçük bir işaret koyar, bunu Ayşe fark etmez.

- Reis, 18 katır hazırlatıp yarısına yağ yarısına da harami yerleştirir. Haramilere, kendisinden işaret gelinceye kadar küplerde beklemelerini, sonra da çıkıp evi basmalarını tembihler.
- Reis, katırları önüne katarak işaretlediği eve gidip kapıyı çalar. Reis, Ali Baba'ya taşralı bir yağ tüccarı olduğunu ve o geceyi orada geçirmek istediğini söyleyince Ali Baba onları içeri alır.
- Reis, Ali Baba ile yiyip içtikten sonra, bir fırsatını bulup katırlarının yanına gider ve adamlarına o gece uyumamalarını, atacağı taşı beklemelerini sonra da çıkıp evi basacaklarını söyler. Daha sonra Reis, kendilerine ayrılan odaya çekilir.
- Ali Baba, Ayşe'ye sabah erken kalkıp yıkanabilmesi için gecedan su ısıtmasını ve çorba pişirmesini tembih eder.
- Ayşe, çorba pişirmeye koyulduğu sırada evde hiçbir şey kalmadığını görünce gidip katırlara yüklü yağ küplerinden bir miktar yağ almak ister.
- Ayşe, küpün birini açtığı anda içeriden birinin, "Çıkayım mı?" dediğini duyunca, durumu anlar ve "Daha bekle" der.
- Ayşe, sonra yağ bulduğu küpleri büyük bir kazana boşalttıktan sonra yağları kazanda kaynatır. Sonra haramilerin bulunduğu küplere kaynar yağı boşaltan Ayşe, onları haşlayarak öldürdükten sonra yatağına girer.
- Reis, gece yarısı olunca küplere doğru bir taş atar. Küplerde hiçbir kıpırdama görmeyince bu sefer büyük bir taş atar. Küplerde yine bir hareket olmayınca şüphelenene Reis, oraya gidip adamlarının öldüklerini görür ve kendi canını kurtarmak için hemen oradan uzaklaşır.
- Bütün bunları odasından seyreden Ayşe, sabah olunca durumu Ali Baba'ya anlatır.
- Reis, arkadaşlarının öcünü almak için yanına bolca mücevher alarak Bağdat'ta büyük bir köşk kiralar. Yanına cariye ve köleler alan Reis, kendisini hacı Hüseyin olarak tanıtp şehrin zenginleriyle iyi ilişkiler kurmaya başlar.
- Amcasının dükkânını çalıştıran Ali Baba'nın oğlu, bir gün Hacı Hüseyin'i evine davet eder. Uzun zamandan beri böyle bir fırsatı kollayan Haydut, artık oç alma zamanının geldiğini düşünerek Ali Baba'nın oğlunu öldürmeyi tasarlayıp daveti kabul eder.
- Ali Baba'nın oğlu, babasının yardımıyla Bağdat'ın meşhur saz ve söz sanatçılarını evinde toplayarak Reise büyük bir ziyafet verir.
- Yemeklerin ardından içki sunmak üzere salona giren Ayşe, misafirlerin arasında oturan Haramilerin reisini tanır.

- Hemen odasını dönüp, vücudunun bütün güzelliğini meydana çıkararak ince bir elbise giyerek bir dansöz gibi salona girer.
- Sazcılara bir oyun havası çalmalarını söyleyen Ayşe herkesin elbisesini çıkarıp Kırk haramilere mahsus dövmeyi gösterir ve onun orada kötü bir niyetle bulunan haramilerin Reisi olduğunu söyler.
- Ayşe'nin bu hareketine çok sevinen Ali Baba, onu azat ederek oğlu ile evlendirir.
- Ali Baba, Kırk Haramilerin mağaralarındaki bütün altın ve mücevherleri oğlu ve gelinine verdikten sonra hep birlikte ömür boyu mutlu yaşarlar.

28. Çeşitli Irklardan Olan Cariyelerin Hikâyesi

- Halife Memun, bir gün canı sıkıldığından nedimi Muhammet Elbasrî'yi yanına çağırarak, bir hikâye anlatmasını ister. O da anlatmaya başlar.
- Yemenli zengin bir adam ayrı ırklardan olan altı cariyesini yanına alarak Yemen'den Bağdat'a göç eder.
- Bu cariyelere çok iyi bakan adam, bir gün cariyelerden ayrı ayrı şarkı söylemelerini ister. Cariyeler, birbirinden güzel olan şarkılarını bitirince adam bu sefer, her birinden kendisini methedip diğer cariyeleeri hicveden şarkılar söylemesini ister.
- Önce beyaz cariye kendisini methedip esmeri hicveder. O bitirince esmer kendini methedip Beyaz'ı hicveder. Daha sonra şişmanla zayıf, sarıyla siyah cariyeler bir birlerini karşılıklı hicvedip, kendilerini methederler.
- Hikâyeyi duyan Halife Memun, Muhammet Elbasrî'ye altmış bin dinar verip, o cariyeleeri satın almasını ister. Adam, Memun'u kırmamak için cariyeleeri satmayı kabul eder.
- Bir süre sonra cariyelerden ayrı yaşayamayacağını anlayan adam, Halife Memun'a bird mektup yazarak durumunu izah eder. Halife mektubu alınca, cariyeleere güzel elbiseler giydirip 60 bin dinar daha vererek, onları adama geri gönderir.

29. Kasap Verdân'ın Hikâyesi

- Mısır'da Halife Elhâkim Biemrillah zamanında, Verdân adlı bir kasap varmış. Bir gün kadın Kasap Verdân'a gelerek bir dinar verip bir koyun alır.
- Uzun süre bu böyle devam edince Verdân'a merak ederek, kadının hamalını çağırıp eti nereye götürdüğünü sorar.

- Hamal, kadının etten başka şarap ve meyve de aldığını belirterek, bir yerden sonra kendisinin gözünü bağladığını, eşyaları bıraktırdıktan sonra aynı yere kadar getirip gözünü orada açtırdığını söyler.
- Kasap Verdân ertesi gün kadını takip ederek kadının evine gizlice girer. Mücevherlerle dolu olan evde kadının bir ayıyla yeyip içtikten sonra seviştiğini görür.
- Verdân, kadınla ayı seviştikten sonra kendilerinden geçtiklerini görünce, gidip ayının başını keser. Ayının bağırtısıyla kendine gelen kadın, ayısının öldüğünü görünce bağırıp çağırmaya başlar ve Verdân'a, ayıyı öldürdüğü gibi kendisini de öldürmediği takdirde onu öldüreceğini söyler.
- Verdân'a kadına, o kadar malı varken erkekleri bırakıp neden ayı ile seviştiğini sorar ve tevbe edip kendisiyle evlenmesini teklif eder. Kadın, mücevherlerini vererek öldürülmesi konusunda ısrar edince kasap Verdân onu öldürür.
- Verdân, bir sepete doldurduğu mücevherlerle evden çıkıp dükkânına döndüğü sırada Halife ile karşılaşır. Halife, kadınla ayıyı öldürüp öldürmediğini sorunca, Verdân da öldürdüğünü söyler.
- Halife, "Onları öldürebilecek tılsım zaten sadece sendeydi. Onları senden başkası öldüremezdi" diyerek kadının bütün mallarını almasını ister.

30. Kadınlara Şehvetin Galip Gelmesini ve Onun Tedavi Yollarını İhtiva Eden Hikâye

- Zamanın birinde, sultanın kızı zenci bir köleye âşık olur.
- Bunun sonucunda yakınlaşırlar ve kız bekâretini verir. Sonrasında sürekli onunla birlikte olmak ister.
- Zamanla adam kendisine yetmez olur ve bu durumu yaşlı kadınlara anlatıp yardım ister.
- Yaşlı kadınlar, bir maymunu kendisine alıştırmasını tavsiye ederler. Kız onların dediği gibi yapar.
- Bir süre sonra Sultan bu olayı öğrenir ve kızını öldürmeye karar verir. Kız babasının bu niyetini öğrenir ve yanına değerli mallar ve maymunu alarak Mısır'a kaçar.
- Mısır'da sürekli et aldığı kasap ondaki tuhafılığı fark eder ve onu takip ederek evini bulur. Gizlice gözetlediği kızın maymunla yakınlaşmasına şahit olur ve maymunu öldürür.

- Kıza evlenme teklif eder ve evlenirler. Fakat zamanla o da kızın isteklerini yerine getiremez. Bunun için yaşlı kadınlardan yardım ister.
- Yaşlı kadınlar, kızın bu isteğinin sebebini bulur ve onu bu sıkıntıdan kurtarırlar. Sonra normal bir şekilde hayatlarına devam ederler.

31. Tavus, Borazan ve At Sahibi Üç Bilgin'in Hikâyesi

- Acem krallarından birinin, birbirlerinden güzel üç kızı ve bir oğlu varmış.
- Bir gün krala üç hekim gelir. Birinin elinde altından bir tavus, ikincisinin bakırdan bir borazan üçüncüsünün yanında da fildişinden bir at olduğunu gören Kral, onların ne olduğunu sorar.
- Tavus'un sahibi, tavusun her saat başı kanatlarını çırparak öttüğünü; Borazan'ın sahibi, onun bir şehir kapısına yerleştirildiğinde şehre gelen düşmanları haber verdiğini, atın sahibi de atın, üstüne bineni dilediği yere götürdüğünü söyler.
- Kral, Tavus'la Borazan'ı tecrübe ettikten sonra, söylediklerinin doğru olduğunu anlar ve bunlara karşılık ne istediklerini sorar.
- Hekimler, Kral'ın kızlarıyla evlenmek istediklerini söyleyince Kral kabul ederek onları evlendirir.
- Kral, atın sahibine dönerek, atı tercih etmesi gerektiğini söyler.
- Atı, Kral'ın oğlu tecrübe etmek isteyince atın sahibi onu nasıl kullanacağını öğretir. Delikanlı atla uçmaya başlar.
- Delikanlı, akşam olunca geceyi geçirmek için bir şehirde bulunan bir sarayın damına iner.
- Delikanlı, yiyecek aramak için sarayı gezdiği sırada, sarayın boş olduğunu görür.
- Bir süre sonra o ülke kralının kızı, cariyeleri ve bir muhafızıyla saraya girince delikanlıyı görür.
- Delikanlı muhafızı bayıltıp kılıcını alır ve kızlara saldırır.
- Kız: "Beni babamdan isteyen delikanlı sen miydin?" diye sorunca delikanlı kendisi olduğunu söyler.
- Delikanlı kızla yalnız kaldığı sırada cariyeler krala gidip durumu anlatırlar.
- Kral saraya gelip delikanlıyı görünce; kılıcını çekerek onu öldürmek ister.
- Delikanlı da kılıcını çekince, kral korkarak kılıcını kınına koyar ve ne istediğini sorar.
- Delikanlı, ertesi gün Kralın bütün ordusuyla tek başına dövüşüp, onları yendiği taktirde kızıyla evlenmek istediğini söyler.

- Ertesi gün, delikanlı sarayın damında atı olduğunu bildirerek, onu getirmelerini ister.
- Adamlar atın oyuncak olduğunu görünce gülüşerek onu delikanlıya getirirler. Delikanlı ata biner, savaşmak yerine havalanıp ülkesine döner.
- Kral, saraya giderek kızına durumu anlatınca kız, delikanlıyı sevdiğini belirterek ağlamaya başlar.
- Delikanlı, ülkesine dönünce, olup bitenleri babasına anlatır ve at sahibi hekime sorar.
- Atın dönmemesi üzerine hapse atılan hekim, hapisten çıkartılarak, kral tarafından mükâfatlandırılır, ancak kızıyla evlendirilmez.
- Buna kızan hekim, krala kin tutar.
- Daha sonra delikanlı kızını getirmek üzere kızın ülkesine gitmek için babasından izin alır ve yola çıkar,
- Delikanlı'nın geldiğini gören kız, buna çok sevinir ve onunla birlikte delikanlı'nın ülkesine gider.
- Bu sırada atını gören hekim, kıza kendisini delikanlı'nın gönderdiğini söyleyerek onu atına bindirip oradan uzaklaştırır.
- Hekim yolda durumu kıza anlatır ve onu Rum diyarına götürür.
- Rum Kralı, avlanırken bir cariye bir adam bir de oyuncak at görür. Onlara yaklaşır ne aradıklarını sorar.
- Hekimin kızı kaçırdığını anlayınca onu hapseder, kızını da sarayına götürür.
- Kız, kralın kendisine ilişmemesi için deli numarası yapar.
- Delikanlı, kızını almaya döndüğünde, oradaki çiftçinin kızı hekimin kaçırdığını öğrenir ve onları aramaya çıkar.
- Şehir şehir dolaştıktan sonra, öyle birilerinin Rum diyarında olduğunu öğrenir.
- Delikanlı Rum diyarına gider. Orada Kral'ın huzuruna çıkarılır.
- Delikanlı, çok iyi bir doktor olduğunu söyleyince, Kral ondan kızını tedavi etmesini ister.
- Delikanlı kızını tedavi edebilmek için, onların yakalanma olayının tekrarlanması gerektiğini söyler.
- Kral emir vererek, kız, hekim ve at, kralla karşılaştıkları yere götürülür.
- Delikanlı kızını ata bindirir, kendisi de binerek havalanıp ülkesine döner.
- Delikanlı'nın ailesi, oğullarının geldiğini görünce kızla oğullarını evlendirirler.
- Kral, oğlunun bir daha uzaklaşmaması için atı kırar. Hepsi mutlu yaşar.

32. Enesü'l-Vucud ile Sevgilisinin Hikâyesi

- İbrahim adında bir veziri olan Şâmih adlı bir kral varmış. Bu kral, her sene yakın adamlarını toplayarak sarayın bahçesinde top oynatmış.
- Bir maç sırasında Vezir İbrahim'in Verd adlı kızı, oyuncularından birine âşık olur.
- Yanındakilere o oyuncunun kim olduğunu sorar. Onlar da “Hangi oyuncu” diye sorunca, bir elma atarak onu gösterir.
- Enesülvücûd adlı oyuncu, kendisine elma atan Verd'i görünce, o da ona âşık olur.
- Verd, eve dönünce aşkını anlatan bir şiir yazıp yastığının altına koyar. Verd'in şiirini yastığının altında bulan hizmetçisi Verd'e kendisine yardımcı olabileceğini söyler.
- Verd, bir mektup yazarak onu Enes'e götürmesini ister. Böylece Verd ile Enes arasında mektuplaşma başlar.
- Hizmetçi bir gün Verd'in mektubunu Enes'e götürürken onu yolda düşürür. Mektubu bulan diğer hizmetçiler, onu Vezir İbrahim'e götürürler.
- İbrahim, kızının âşık olduğunu anlayınca, karısıyla birlikte kızlarını uzak bir adada yaptıracakları bir saraya götürerek, onu sevdiği erkekten uzaklaştırmayı kararlaştırırlar.
- Verd, oradan ayrılmadan önce, durumunu bildiren bir mektup yazıp Enis'e gönderir. Enis, Verd'in oradan gönderildiğini öğrenince, onu aramaya çıkar.
- Birkaç gün geçtikten sonra bir pınar başında bir aslanla karşılaşır. Aslan, Enis'e saldırmak isteyince, durumunu anlatıp kendisine acımasını ister.
- Bunun üzerine yumuşayan Aslan, hareketleriyle ondan kendisini takip etmesini ister.
- Aslan, Enis'i Verd ve beraberindekilerin izleri bulunan deniz kenarına götürerek orada bırakır. Verd'in oradan gemiyle gittiğini anlayan Enisilvücûd orada beklerken bir insan sesi duyar.
- İnsan sesinin geldiği tarafa doğru giden Enis, orada inzivaya çekilerek, kendini ibadete vermiş bir ihtiyarla karşılaşır. İhtiyar, Enis'in hikâyesini dinleyince, ona bir sal yapmasını ve onunla denize açılmasını tavsiye eder.
- Bunun üzerine Enis, orada bulunan ağaçlardan bir sal yapıp denize açılır, dalgalar onu Verd'in bulunduğu adaya sürüklerler. Enis, adada birkaç gün kaldıktan sonra, sarayı bulur.

- Saraya gittikten sonra, hizmetçilerden Verd'in kaçtığını öğrenen Enis, orada bayılıp kalır.
- Verd, elbiselerini birbirine bağlayarak saraydan kaçtıktan sonra, deniz kıyısına iner.
- Oradan geçmekte olan ihtiyar bir balıkçıyla karşılaşan Verd, onunla birlikte denize açılır. Rüzgâr çok kuvvetli olduğundan onları Dırbas adlı bir kralın ülkesine götürür.
- Ülkesine bir kayığın geldiğini saraydan gören Kral, onların getirilmesini emreder.
- Kral Dırbas, Verd'den hikâyesini dinleyince, Vezirine bir mektup verip onu Kral Şamih'e götürmesini ve gelirken de Enisülvücüd'u beraberinde getirmesini ister. Getirmediği takdirde kendisini müstağfi saymasını söyler.
- Kral Şamih'e çeşitli hediyelerle gelen Vezir, orada Enisülvücüd'un ülkeyi terk ettiğini öğrenir.
- Kral Şamih'in Enis'i bulduğunda kendisine gerinmesini istemesi üzerine Vezir, onu kralına götürmediği takdirde görevinden azledileceğini söyler.
- Bunun üzerine Kral Şamih, kendi Veziri İbrahim'i de onlara katarak, birlikte Enis'i aramalarını emreder.
- İki vezir şehir şehir, ülke ülke dolaştıktan sonra Verd'in sarayının bulunduğu adaya yaklaşırlar. İbrahim, kızını görmek için saraya gittiklerinde Verd'in oradan kaçtığını öğrenir.
- Baygın halde yatan Enes'in kim olduğunu sorduklarında onun gemisi batan bir tüccar olduğunu öğrenince Dırbas'ın veziri onu yanına alır, Herkes ülkesine döner.
- Dırbas, Veziri'nin geldiğini duyunca ona Enes'i getirmemişse, şehre girmemesi için emir gönderir.
- Vezir, bu haberden dolayı düşünceli bir durumdayken Enes ayılır ve nerede olduğunu sorar.
- Enes, Vezir'in hikâyesini dinleyince, ona Enesülvücüd'un nerede olduğunu bildiğini söyleyerek, kendisini Kral'a götürmesini ister.
- Kral'la karşılaşan Enes, aranan kişinin kendisi olduğunu bildirir.
- Kral, bundan emin olmak için Verd'i getirtir. Onun gerçekten Enes olduğunu öğrenince ikisini evlendirir ve Kral Şamih'le Vezir'i İbrahim'e bu konuda haber gönderir, hepsi mutlu olur.

33. Abdu'l-Lah Bin Muammer'in Adam ve Cariye ile Hikâyesi

- Basralı bir adam bir cariye alır. Cariyesini çok seven adam, onun için her şeyini harcayınca beş parasız kalır.
- Bunu gören Cariye adama kendisini satıp durumunu düzeltmesini teklif eder.
- Adam cariyesini satışa çıkarınca, onu Basra Prensi Abdullah bin Muammer, 500 dinar vererek satın alır.
- Cariye ile adamın birbirinden ayrılırken ağlaştıklarını gören Prens, onlara acır, parasını da bırakarak onları birbirlerinden ayırmaz.

34. Mütelemmis'in Karısı ile Hikâyesi

- Ünlü bir şair olan Mütelemmis, Kral Numan bin Munzur'dan kaçarak birkaç yıl kaybolur.
- Mütelemmis'in öldüğü zannedilerek, karısı Ümeyme'ye evlenme teklif edilir.
- Ümeyme, ilk zamanlar çok sevdiği kocasının öldüğüne inanmayarak evlenmeye yanaşmaz. Sonunda ısrar üzerine evlenmeyi kabul eder.
- Ümeyme'nin evleneceği gün ortaya çıkan Mütelemmis, karısının düğünü olduğunu öğrenince, düğün evine gider.
- Karısının, kendisinin ölümü üzerine ağıt söylediğini duyan Mütelemmis, bir şiirle ona karşılık vererek, kendisinin ölmediğini ve yakınında olduğunu bildirir.
- Karıyla kocanın karşılıklı şiirlerini duyan damat da bir şiir söyleyerek aralarından çekildiğini belirtir.
- Mütelemmis'le Umeyme, ölünceye kadar mutlu yaşarlar.

35. Değirmenci ile Karısının Hikâyesi

- Bir değirmencinin kötü bir karısı varmış. Bu kadın kocasından nefret edip bir komşusunu severmiş. Komşusu da ondan nefret edermiş.
- Değirmenci bir gece rüyasında, değirmenin bir köşesinde bir definenin olduğunu görür. Bunu karısına anlatır.
- Kocasından nefret eden kadın, hemen sevdiği erkeğe giderek definenin varlığından bahseder.
- Birlikte defineyi çıkarttıktan sonra, kadın onu paylaşmayı, herkes eşinden ayrıldıktan sonra birbiriyle evlenip paylarını birleştirmeyi teklif eder.
- Komşu buna yanaşmayarak, bütün definenin yanında kalmasını, kadından da kocasını boşayıp yanına gelmesini ister. Sonra kendi karısını boşayıp onunla evleneceğini söyler.

- Bu sefer kadın komşunun teklifini kabul etmez. Aralarında çıkan anlaşmazlık neticesinde komşu kadını öldürür.
- Sabah olunca karısını göremeyen değirmenci, eşeğine binip değirmene gider.
- Eşek, içerde kadının cesedini görünce, değirmene girmez.
- Değirmenci, bütün zorlamalarına rağmen eşek içeri girmeyince, kızarak onu öldürür. İçeri girip karısının cesedini ve hazinenin gittiğini görünce, “İnsan karısına sırrını açarsa hem karısından hem definesinden hem de eşeğinden olur” der.

36. Aptal Adam’ın Hikâyesi

- Aptal bir adam eşeğini bir iple çekerek yolda giderken, onu iki açığöz görür. Eşeği aptaldan almayı kararlaştırırlar.
- Biri eşeğin boynundaki ipi çözümler, kendi boynuna takar, diğeri de eşeği alıp götürür.
- Aptal, bir süre gittikten sonra dönüp arkasına bakınca, eşeğin yerine bir adamı çektiğini görür.
- Aptal, şaşırarak onun ne olduğunu sorunca Açığöz, aptala kendisinin aslında bir insan olduğunu bir gün annesini dövdüğünden dolayı beddua etmesi üzerine Allah tarafından eşeğe dönüştüğünü belirterek annesinin duası sonucu tekrar insan olduğunu söyler.
- Bunca zaman bir insanı eşek diye çalıştırıldığına çok üzölen aptal, gidip karısına durumu anlatır.
- Karısının gerçek bir eşek almasını istemesi üzerine pazara giden aptal, orada kendi eşeğini görünce gidip kulağına, “Yine mi anneni dövdün?” diyerek onu almaz.

37. El-Hâkim Biemri’l-Lah’ın Bir Tacir ile Hikâyesi

- Halife Elhâkim Biemrillah, bir gün adamlarıyla birlikte bir yerden geçerken etrafına köleleri ve hizmetçileri bulunan bir tüccarla karşılaşır.
- Tüccar onları ağırlar ve sofralarına her şeyden yüz çeşit yemek koyar.
- Buna hayret eden Halife, tüccara, geleceklerini önceden bilip bilmediğini sorar.
- Tüccar haberi olmadığını söyleyince Halife, o kadar yiyeceği bir anda nasıl temin ettiğini sorar.
- Tüccar, yüz cariyesi olduğunu, onlara haber gönderdiğinde, her birinin bir kişinin yiyeceğini gönderdiğini belirtince, halife o sene ki vergi gelirlerini tüccara hibe eder.

38. Kisra Ânûşîrvân'ın Cariye ile Hikâyesi

- Ânûşîrvân avda susayınca bir köydeki bir kızıdan su ister.
- Kız, şeker kamışını suya sıkarak, içine toprağa benzer bir madde koyup Ânûşîrvân'a sunar.
- Ânûşîrvân suyun üstünde toprak görünce, kızını utandırmamak için suyu yavaş yavaş içer.
- Ânûşîrvân suyunu içince, kıza suyun tatlı olduğunu ancak üzerindeki toprak olmasaydı da güzel olacaktı, der.
- Bunun üzerine kız, onun toprak olmayıp bilerek koyduğu bir koku olduğunu belirterek, “Eğer onu koymasaydım, suyu birden içecektiniz. Bu da size dokunurdu” dedi.
- Ânûşîrvân suyu kaç kamışla tatlılaştırdığını sorunca kız “Bir” der.
- Ânûşîrvân, adamlarından köyün verdiği verginin az olduğunu öğrenince, kendi kendine, “Bir kamışından bu kadar tat çıkan bir köyün vergisi bu kadar az olmaz.” deyip, saraya döndüğünde köyün vergisini arttırmayı kararlaştırır.
- Akşamüstü köye döndüğünde yine o kızıdan su ister.
- Kız gecikir, Ânûşîrvân neden geciktiğini sorunca kız; Kral'ın niyeti değiştiğinden kamışların suyunun azaldığını, bir yerine üç kamışın suyunu sıkarak zorunda kaldığını söyler ve “Filozoflardan duyduğuma göre, bir kralın bir kavme karşı niyeti değişirse, o kavimden bereket gider” der.
- Kızın bu cevabını çok beğenen Ânûşîrvân, kızla evlenir.

39. Kral Hüsrev'in ve Şîrin'in Balıkçı ile Hikâyesi

- Balık'tan çok hoşlanan Kral Hüsrev, bir gün karısı Şirin ile sarayda otururken bir balıkçı ona büyük bir balık getirir.
- Balığı çok beğenen Hüsrev, Balıkçıya dört bin dirhem verince, Şirin kötü bir iş yaptığını söyler.
- Sebebini sorunca Şirin, adamlarından birine bu paradan az verdiği zaman o kişinin bir balıkçıya o kadar verdiğini düşünerek, verdiği parayı beğenmeyeceğini söyler.
- Hüsrev ne yapması gerektiğini sorunca, Şirin, Balıkçıyı çağırıp, ona balığın cinsiyetini sormasını, erkek derse dişi; dişi derse, erkek balık istediğini söylemesini belirtir.

- Hüsrev Şirin'in dediğini yapınca zeki balıkçı, Hüsrev'in niyetini anlayarak, onun Hünsâ (hem erkek, hem dişi) olduğunu söyler. Bunun üzerine Hüsrev, balıkçıya dört bin dirhem daha verir.
- Balıkçı bir dirhem düşürdüğünde eğilip onu alınca Şirin, onun çok cimri olduğunu belirterek, bir Dirhem'i bile hizmetçilere bırakmadığını söyler.
- Hüsrev balıkçıyı çağırıp "Bir dirhemi olsun hizmetçilere bıraksaydın ne olurdu sanki" deyince balıkçı, "Paranın üzerinde bulunan resminize gelip geçenler basmasın diye onu aldım" diye cevap verir.
- Balıkçının verdiği cevaptan çok hoşlanan Hüsrev ona dört bin dirhem daha vererek, artık kadınların sözünü dinlememeye karar verir.

40. Yahya El-Bermekî'nin Fakir Adam ile Hikâyesi

- Bir gün bir adam Yahya Elbermekî'ye gelerek çok fakir olduğunu söyler.
- Yahya Elbermekî bunun üzerine Adam'a bir ev yaptırır, her gün bir dirhem verir, ayrıca her öğün kendi yediğinden de ona gönderir.
- Aradan bir ay geçince, otuz bin dirhemi olan adam Yahya'nın gelip parasını almasından korkarak, oradan kaçar.
- Adamın kaçtığını duyan Yahya, etrafındakilere, "Bu adam, ölünceye kadar burada kalsaydı, ben yine her gün ona aynı şeyleri yaparım" der.

41. Emîn ile Caferu'l-Hâdi'nin Hikâyesi

- Cafer bin Musa Elhâdi'nin Bedir adında çok güzel şarkı söyleyen bir cariyesi varmış.
- Bunu duyan Zübeyde Hatun'un oğlu El-emin, Cafer'den cariyeyi satın almak ister.
- Cafer'in Cariyeyi satmak istememesi üzerine, Emin, Cafer'i sarhoş ettikten sonra, cariyeyi evine götürür.
- Ertesi gün Emin Cafer'i evine davet eder, cariyeye de perde arkasından şarkı söylemesini ister.
- Cariyesinin sesini duyan Cafer, çok bozulur ancak bunu Emin'e belli etmez.
- Cafer'in bu hareketini gören Emin, adamlarından Cafer'in kayığının altın ve mücevherlerle doldurulmasını ister.

42. Saîdu'l-Bâhilî'nin Yahya'nın Oğulları Fazl ve Cafer ile Hikâyesi

- Çok borçlanan Sait Elbâhili, Yahya'nın oğulları Fazl ile Cafer'in yanına gidip durumunu anlatır.
- Onlar da Allah seni zengin etsin, diyerek Sait Elbâhili'yi geri gönderirler.
- Buna çok kızan Elbâhili pazarda bir arkadaşının yanında otururken kölelerinden biri kendisine gelip evinin önünde yüklü deve ve katırların bulunduğunu söyler.
- Elbâhili evine gidince, malların içindeki bir mektuptan, Cafer'le Fazl'ın durumunu Halife'ye anlatmaları üzerine o malları Halife'nin gönderdiğini anlar.

43. Kadının Kocasına Oyunu

- Bir Cuma günü bir adam karısına bir balık getirerek onu pişirmesini ister.
- Adam Cuma namazına gidince kadın, balığı bir su küpüne koyduktan sonra, bir arkadaşıyla birlikte düğüne gider ve bir hafta dönmez.
- Adam, bir hafta karısını aradıktan sonra Cuma namazından dönünce karısını evde bulur. Kendisini bir hafta aradığını belirterek ona nerede olduğunu sorar.
- Kadın evde olduğunu söyleyip, komşuları da çağırarak balığı gösterir.
- Bunun üzerine adamı deli diye hapse atarlar.

44. Benî İsrail'den İyi Bir Kadının Hikâyesi

- Çok eskilerden Beni İsrail'de ibadete düşkün bir kadın varmış. Bu kadın her gün ibadet yerine gider oranın bahçesinde abdest almış.
- Bir gün iki kişi bahçede abdest alan kadına gelerek kendileriyle sevişmesini isterler. Aksi taktirde kendisini zina ettiğine dair şikâyet edeceklerini söylerler.
- Kadın buna yanaşmayınca onu şikâyet ederler.
- Kadını suçundan dolayı taşlanarak ölüme mahkûm ederler.
- Kadın, adet üzere üç gün bekletildiği sırada, 12 yaşında olan Danyal Peygamber gelerek şahitleri ayırıp tek tek dinler.
- Birinci şahit ifadesinde, kadını bahçenin sağ tarafında bulunan bir armut ağacının altında zina yaparken gördüğünü söyler.
- İkinci şahit, kadını bahçenin sol tarafında bulunan bir elma ağacının altında zina yaparken gördüğünü söyleyince Peygamber, onların yalancı olduklarını anlar ve kadını serbest bırakır.

45. Hârûnu'r-Reşîd'in ve Cafer'in İhtiyar Adam ile Hikâyesi

- Günlerden bir gün Hârûnu'r-Reşîd, Cafer Elbermekî, Ebû Nuvas ve Ebu Yakup'la birlikte çölde dolaşırken bir ihtiyarla karşılaşır.
- Halife Cafer'e, ihtiyara kim olduğunu sormasını ve onunla şakalaşmasını söyler.
- Cafer, ihtiyarın gözünden rahatsız olduğunu, tedavi için Basra'dan çıkıp Bağdat'a gittiğini öğrenir.
- Bunun üzerine Cafer, göz hastaları için çok iyi bir ilacın tarifini bildiğini belirterek, ihtiyara üç avuç mum ışığı alıp bunları karıştırarak üç aylığına rüzgârda bekletmesini, daha sonra dibi olmayan bir havanda karışımı üç ay dövmesini, ondan sonra da günde üç defa gözüne koymasını söyler.
- İhtiyar Cafer'i dinledikten sonra ona bir yumruk atıp gözünü morartır ve "O müthiş ilacını kendin kullan" der.
- İhtiyar'ın bu hareketine çok gülen halife, onu üç bin dirhemle mükâfatlandırır.

46. Ömer Bin Hattâb'ın Delikanlı ile Hikâyesi

- Günlerden bir gün iki kişi bir delikanlıyı Ömer bin Hattab'a getirerek, delikanlının babalarını öldürdüğünü bu yüzden ondan davacı olduklarını söylerler.
- Halife, delikanlıdan olayın nasıl olduğunu sorunca delikanlı, anlatmaya başlar.
- Delikanlı, o seneki ürünlerini satmak için develeri ile birlikte şehre gelir.
- Delikanlının çok sevdiği bir devesi, bir evin bahçesinden dışarı sarkan ağaçların yapraklarını koparır.
- O sırada bahçede bulunan yaşlı bir adam, bu deveyi bir taşla öldürür.
- Delikanlı, çok sevdiği devesinin öldüğünü görünce, devesinin ölümüne sebep olan taşı alıp yaşlı adama fırlatır. Adam da ölür.
- Halife, delikanlı suçunu itiraf edince, bir insan öldürdüğü için onun öldürülmesine karar verir.
- Delikanlı, küçük bir kardeşi olduğunu, ona kendisinin baktığını belirterek, babasının büyüdüğünde ona verilmek üzere bıraktığı paraları kendisinin bir yere gömdüğünü, paradan kendisinden başka kimsenin haberi olmadığını bildirir ve o parayı kardeşine teslim ettikten sonra cezasının infaz edilmesini diler.
- Halife, bunun üzerine delikanlıdan bir kefil ister. Delikanlı, Halifenin yanında bulunan adamlarından Ebu Zur'un kendisine kefil olabileceğini söyler.
- Ebu Zur'un delikanlıya kefil olmayı kabul ederek ona üç gün izin verilmesini istemesi üzerine Halife, Delikanlıyı gönderir.

- Üç gün biterken Halife Ömer, Ebu Zur'u çağırır, delikanlının dönmediğini belirterek onun yerine kendisinin öldürüleceğini söyler.
- Ebû Zur, delikanlı dönmediği takdirde, kendisinin ölüme hazır olduğunu bildirdiği sırada delikanlı içeriye girer, parayı kardeşi huzurunda dayılarına teslim ettiğini belirterek, infaza hazır olduğunu söyler.
- Bunun üzerine Ebu Zur, kendisinin delikanlıyı hiç tanımadığını, delikanlının kendisine güvenerek kefil seçtiğinden, onun bu güvenini sarsmamak için kefilliği kabul ettiğini açıklar.
- Babalarının intikamının alınmasını bekleyen iki kişi delikanlının bu dürüstlüğünü görünce, davacı olmaktan vazgeçerler.
- Halife Ömer de delikanlıyı serbest bırakarak, kan bedelinin kardeşlere hazineden ödenmesini emreder.

47. Me'mun'un Piramitleri Yıkırma Hikâyesi

- Hârûnu'r-Reşîd'in oğlu Memûn, Mısır'a gittiğinde orada bulunan piramitlerin yıkılmasını emreder.
- Büyük paralar ve uzun yıllar harcanarak yapılan yıkım çalışmalarından sonra piramitlerde sadece küçük bir delik açılabilir.
- Açılan küçük delikte, piramitleri yıkmak için harcanan paraların tam değerinde mallar ortaya çıkar.
- Bunu duyan Memûn, piramitlerin dünyanın harikalarından biri olduğunu, onun yüksekliğinde bir binanın olmadığını, onların büyük taşlar üst üste konarak, yukarıdan erimiş kurşun dökülmek suretiyle birbirlerine birleştirildiğini, yüz kol uzunluğundaki piramitlerin içinde altınlar, mücevherler, silahlar, heykellerle dolu otuz mahzen bulunduğunu anlayınca piramitleri yıkmaktan vazgeçer.

48. Hırsız ile Tacir'in Hikâyesi

- Bir hırsız tövbe edip bir kumaş dükkânı açar.
- Bir gün kumaşçı, dükkânını kapattıktan sonra onun kılığına bürünen bir hırsız dükkâna girip hesap defterlerini karıştırmaya başlar.
- Daha sonra bekçiyi çağırarak hırsız, ondan hamal getirmesini ister. Hırsızın, dükkân sahibi olduğunu zanneden bekçi, gidip bir hamal getirir.
- Hırsız, hamalın devesine birkaç top kumaş yükleterek oradan ayrılır.

- Ertesi gün kumaşlarının eksik olduğunu gören tüccar bekçiyi çağırıp kumaşları sorar.
- Bekçi durumu anlatınca hamalı çağırırlar, birlikte kumaşların yükletildiği gemiye giderler.
- Tüccar, gemide bulunan kumaşlarıyla Hırsızın ceketini deveye yükletirken, onları gören hırsız gelip, “Kumaşları alıyorsunuz, bari ceketimi bırakın” der.

49. Hârûnu’r-Reşîd’in İbnu’l-Kâribî ile Hikâyesi

- Bir gün canı sıkılan Hârûnu’r-Reşîd, Cafer’i çağırdığında, Mesrûr’un güldüğünü görür.
- Ona niye güldüğünü sorunca Mesrûr, o gün İbn Elkâribî adında komik bir adamla karşılaştığını, onun hareketlerine güldüğünü söyler.
- Bunun üzerine Halife, Elkâribî’yi getirmesini emreder. Elkâribî’ye giden Mesrur, ona Halife’nin kendisini görmek istediğini, ancak ihsanda bulunduğu zaman, onun üçte ikisini kendisine vermesini şart koşar.
- Elkâribî bunu kabul ederek Halifenin huzuruna çıkar.
- Halife, Elkâribî’ye, canının çok sıkıldığını, kendisini güldürdüğü taktirde bol ihsanlarda bulunacağını, güldürmezse üç kırbaç vurduracağını söyler.
- Buna razı olan Elkâribî, bütün marifetlerini göstermesine rağmen Halifeyi güldüremez.
- Elkâribî, ilk kırbacı yedikten sonra, Mesrûr ile yaptığı anlaşmayı hatırlar ve durumu Halife’ye anlatır.
- Buna çok gülen Halife, Mesrûr’un hak ettiği iki kırbacı vurdurarak, ikisine de bol ihsanlarda bulunur.

50. Hârûnu’r-Reşîd’in Oğlu ile Hikâyesi

- Hârûnu’r-Reşîd’in ibadete çok düşkün bir oğlu varmış. Hârûnu’r-Reşîd, bir gün adamlarıyla dolaşırken, oğlunun yünden bir elbiseyle gezindiğini görür.
- Oğlunun ipekli elbiseler yerine yünlü elbiseler giydiğine çok kızan Halife, saraya döndüğünde oğlunu çağırıp kendisini rezil ettiğini söyler.
- Bunun üzerine çocuk, dışarıda duran bir kuşu babasına göstererek “Ey kuş, Allah adına gelip elime konmasını istiyorum” der. Kuş gelip eline konar. Sonra kuşu yerine gönderir. Daha sonra babasının eline konmasını ister. Kuş gelip konar. Yine onu geri gönderir.

- Bunlardan sonra çocuk babasına dönerek “Şimdi kimin kimi rezil ettiğini anladın mı?” diyerek saraydan çıkar ve Basra’ya gider.
- Orada bir öğün yemek ve bir dirheme amelelik yapan çocuk, kazandığı bir dirhemi de fakirlere verir.
- Bir süre sonra çocuğu Ebu Amir Elbasri evinde çalıştırmak isteyerek onu yanına çağırır.
- Çocuk, kendisinin bir öğün yemekle bir dirheme çalışacağını, fazla para verirse çalışmayacağını, ayrıca ezan okunduğu zamanlar, işi bırakıp camiye gideceğini söyler.
- Bunu kabul eden Elbasrî, bir gün uzaktan çocuğu seyrederken onun çamuru koyduğunda taşların kendiliğinden örüldüğünü görür.
- Ertesi gün çocuğu göremeyen Elbasri, onun çadırda hasta yattığını öğrenince yanına gider.
- Çocuk, kendisinin sabah öleceğini söyleyerek, cebinden bir yakut çıkarıp Elbasri’ye verir ve ondan sabahlayın kendisini yıkayıp orada gömdükten sonra Halife’ye gidip kendisinin öldüğünü bildirmesini, yakutu da ona vermesini ister.
- Sabah çocuk ölür, Elbasri onu gömdükten sonra Halife’ye gidip durumu anlatır ve yakutu ona verir.
- Halife de yakutu, bir ihtiyacı olduğunda satması için verdiğini belirterek, “Oğlum, dünya nimetlerini gerçekten istemeyen bir çocukmuş” der.

51. Çocuk Hocası’nın Hikâyesi

- Bir gün âlim bir adam, bir çocuk hocasının bilgisini ölçmek isteyerek onun yanına gider.
- Hoca, Âlim’in bütün sorduklarına doğru cevap verir. Çocuk hocalarının akılsız olduğuna dair kafasında bir hüküm bulunan Âlim, şaşkınlık içinde geri döner.
- Birkaç gün sonra tekrar gittiğinde, Hoca’nın yaşlı olduğunu, o gün okula gelmediğini öğrenince başsağlığı için evine gider.
- Hocaya, kimi öldüğünü sorar. Âlim, bir sevgilisinin öldüğünü cevabını alır.
- Nerede öldüğünü sorunca hoca, bilmediğini söyler ve anlatmaya başlar.
- Bir gün hoca bir adamın şarkı söylediğini duyar ve adamın övdüğü Ümmü Amru’ya âşık olur.
- Bir başka gün hoca, adamın şarkısından Ümmü Amru’nun öldüğünü öğrenince ona yas tutar.

- Âlim, çocuk hocalarının akılsızlığına dair verdiği kararının doğru olduğunu anlayarak oradan ayrılır.

52. Alâe'd-Din ve Sihirli Lamba Hikâyesi

- Çok eskilerde Çin ülkesinde Mustafa adlı fakir bir terzinin Alaeddin adında haylaz bir oğlu varmış.
- Mustafa ölünce Alaeddin'in dükkânda çalışmadığını gören annesi, dükkânda kalan eşyaları satar ve iplik eğirerek geçimini temin etmeye başlar.
- Günlerden bir gün oraya Afrikalı bir büyücü gelir ve arkadaşlarıyla beraber eğlenen Alaeddin'i görür.
- Büyücü, arkadaşlarından Alaeddin'in aradığı şahıs olduğunu öğrenince. Onu elde etmeye çalışır.
- Büyücü, Alaeddin'le tanışarak, ona ölen babasının kardeşi olduğunu, uzun zamandan beri seyahatte olduğundan kardeşiyle görüşemediğini, ölümünü duyunca geldiğini söyledikten sonra, Alaeddin'e bir avuç para verip, ertesi akşam geleceğine annesine haber vermişini ister.
- Bu duruma çok şaşırın Alaeddin, gidip olanları annesine anlatınca, kadın kocasının öyle bir kardeşten bahsetmediği için hayretler içinde kalır.
- Ertesi gün yiyecek ve içeceklerle Alaeddin'in evine giden büyücü, zenginliği ve cömertliği ile onları büyüleyerek Alaeddin'e gösterdiği sevgi ile gayesine ulaşır.
- Parasız, pulsuz, haylaz dolaşan Alaeddin, hiçbir malını kendisinden esirgemeyen zengin bir amcasının ortaya çıkmasına çok sevinerek onun bir dediğini iki etmemeye başlar.
- Aradan birkaç gün geçince büyücü şehri gezdirme bahanesiyle Alaeddin'i yanına alıp şehirden uzaklaştırır.
- Şehirden epeyce uzaklaştıktan sonra iki dağın arasında bulunan bir vadide dururlar.
- Büyücü, orada bir müddet dinleneceklerini söyleyerek çalı çırpı toplatıp büyük bir ateş yakar.
- Büyücü, koynundan çıkardığı sihirli otları ateşe atması neticesinde meydana gelen koyu dumanları görünce sihirli sözler söylemeye başlar.
- Büyücü, sözlerini bitirir bitirmez, yerin yarılıp üstünde büyük bir pirinç halka olan yassı, geniş bir taşın ortaya çıktığını gören Alaeddin, korkudan kaçmak ister.
- Büyücü, Alaeddin'in kaçmaya koyulduğunu görünce, yakalayıp suratına şiddetli bir tokat atarak onu kendisine getirir.

- Daha sonra Alaeddin'e tatlı sözler söyleyerek kendisini dinlemesini isteyen büyücü, o taşın altında büyük bir hazine bulunduğunu, kendisini dinlediği takdirde ona sahip olacağını açıklar.
- Büyücü, Alaeddin'in sakinleştiğini görünce pirinç halkayı tutup babasının ve dedesinin isimlerini zikrederek çekmesini ister.
- Korkusu geçmiş olan Alaeddin, büyücünün dediğini yapınca yassı taş kolaylıkla açılır.
- Taşın altından bir oyuk açılınca büyücü Alaeddin'e "Ben seni bu oyuktan aşağı indireceğim. Oyuğun dibince bir kapı göreceksin. O kapıdan girince kaşına çıkacak olan üç salondaki altın ve mücevherlere hiç dokunmadan geç. Üçüncü salonun sonunda bir kapı bulacaksın. Bu kapı, çok güzel meyveli ağaçlarla dolu bir bahçeye açılır. Bu bahçede ilerle. Karşına beş basamakla çıkılan mermer bir oda gelir. O odada bir lambanın yandığını göreceksin. O lambayı al, söndür, içindeki yağı boşalt ve sonra bana getir.
- Bahçedeki meyvelerden de isteğin kadarını toplayabilirsin" der ve sihirli bir yüzük verip onu oyuğa indirir.
- Alaeddin, büyücünün dediklerini yapıp tekrar oyuğa gelince, büyücü hemen lambayı uzatmasını ister.
- Alaeddin, önce kendisini yukarıya çekmesini, lambayı ondan sonra vereceğini söyler.
- Böylece aralarında meydana gelen tartışma neticesinde büyücü kızarak ateşe biraz ot attıktan sonra sihirli sözler söyleyip büyük yassı taşı kapatır. Alaeddin de diri diri yer altında kalır.
- Alaeddin iki gün iki gece karanlık oyuğun içinde perişan bir halde kaldıktan sonra, oradan kurtulmak için Allah'a dua ederken, farkında olmaksızın büyücünün verdiği sihirli yüzüğü ovuşturur.
- Yüzüğü ovuşturur ovuşturmaz, bir dudağı yerde, bir dudağı gökte olan kocaman bir ifrit çıkar ve "Dile benden ne dilerse" der.
- Alaeddin, karşısında koca bir ifriti görünce çok şaşırır ama bulunduğu kötü durumdan bir an önce kurtulmak için ifritten kendisini dışarı çıkartmasını ister.
- Alaeddin, sözünü bitirir bitirmez, kendisini büyücünün yaktığı ateşin yanında bulur.
- Dışarıya çıktığından dolayı çok sevinen Alaeddin, hemen evin yolunu tutar.
- Alaeddin eve varınca. Başından geçenleri annesine anlatıp lamba, yüzük ve yer altı bahçesinden topladığı meyveleri gösterir.

- Ertesi gün karnı acıkan Alaeddin, evde yiyecek bir şey olmadığını görünce yiyecek almak için lambayı satmak ister.
- Annesi, lambanın tozlu olduğunu görünce onu silmeye başlar.
- Bu sırada ortaya çıkan çok büyük bir dev, “Dile benden ne dilersen. Ben senin uşağımım. Bu lambaya sahip olan kişi benim efendimdir” der.
- Devın karşısında annesinin çok korktuğunu gören Alaeddin, lambayı annesinin elinden aldıktan sonra devden kendilerine yiyecek getirmesini ister.
- Dev ortadan kaybolarak biraz sonra içinde on iki gümüş sahan, altı somun ekmek, iki şişe şarap ve iki gümüş bardak bulunan büyük bir tepsiyle ortaya çıkar.
- Ana oğul devın getirdiği iştah açıcı ve çok güzel olan yemekleri yemeye başlarlar.
- Bir gün yine yiyecek bir şeylerinin kalmadığını öğrenen Alaeddin, bir gümüş sahan alıp pazarda bir kuyumcuya götürür ve onu asıl değerinden habersiz olarak bir altına satar. Sonra da yiyecek alıp eve döner.
- Böylelikle daha rahat bir hayat sürdüren ana - oğul, tacirlerle ve kuyumcularla oturup kalkmaya başlarlar.
- Alaeddin, yiyeceklerinin kalmadığı zamanlar devı çağırıp ondan yiyecek istemeye, sonra da devın getirdiği kap kacakları satmaya devam eder.
- Bu arada, ağır başlı bir kişilik kazanan Alaeddin, serseri arkadaşlarını bırakıp alışveriş yaptığı kuyumcularla arkadaşlık kurmaya başlar.
- Alaeddin, kuyumcularla kurduğu arkadaşlık neticesinde yer altı bahçesinden topladığı meyvelerin aslında meyve olmayıp çok değerli mücevherler olduğunu öğrenir.
- Günlerden bir gün, Sultanın kızı Bedrülbedir’i gören Alaeddin ona aşık olur ve annesinden Sultan’a gidip kızını istemesini ister.
- Anne, bu işin olmayacağını belirterek oğlunu bu işten vazgeçmeye zorlasa da Alaeddin ısrar eder ve yeraltı bahçesinden topladığı mücevherleri bir kaba koyup annesinden onları Sultan’a götürmesini durumu da izah etmesini ister.
- Anne, epeyce güçlükten sonra Sultan’la konuşma imkânı bularak, mücevherleri ona takdim eder.
- Sultan, kendisinde bile bulunmayan mücevherleri görünce kızını vermeye razı olur.
- O sırada bunları duyan sadrazam, Sultan’a, kızının oğlu ile sözlü olduğunu hatırlatarak, acele etmemesini, üç ay mühlet verdiği takdirde, oğlunun Alâeddin’inkinden daha değerli hediyeler verebileceğini söyler.
- Bunu duyan Sultan, kadından üç ay mühlet ister.

- Bu güzel haberi duyan Alaeddin çok sevinir ve sabırsızlıkla üç ayın geçmesini beklemeye koyulur.
- Günlerden bir gün Bedrulbedir'in Sadrazam'ın oğlu ile evleneceklerini haber alan Alaeddin çok üzülür.
- Sihirli lambayı ovuşturup devî çağırdıktan sonra ona uğradığı haksızlığı bildirerek, o gece gelinle damadı kendi evine getirmesini ister.
- O gece düğün şenlikleri bitip de gelinle damat baş başa kalır kalmaz dev, onları alıp Alaeddin'in evine götürerek, gelini karanlık bir odaya, damadı da bodruma kapatır. Sabah olunca da, ikisini alarak tekrar saraya götürür.
- Gelinle damat ilk önceleri bu durumu ailelerinden gizli tutmaya karar verirler, ancak bu durum üç gece aynı şekilde devam edince ailelerini haberdar etmeye ve ayrılmaya karar verirler.
- Alaeddin, düğünün iptal edildiğini öğrenince çok sevinir, Sultan'ın istediği üç aylık mühlet sona erince de annesini tekrar kızı istemeye gönderir.
- Sultan, kızını vermeyi kabul ettiğini belirtir, ancak kızını vermek için Alaeddin'den, önceden gönderdiği mücevherlerden kırk zenci kölenin taşınmasını, önden de kırk cariye'nin yürümesini şart koşar.
- Kadın, Alaeddin'in istenilen şeyleri yapamayacağını ve böylece Bedrulbedir'le evlenemeyeceğini düşünerek üzgün üzgün eve dönüp durumu oğluna anlatır.
- Alaeddin, annesinin dışarıya çıktığı bir sırada lambayı oğuşturup, ortaya çıkan deve, Sultan'ın istediklerini hazırlamasını emreder.
- Kısa bir süre sonra istenilen her şeyin hazır olduğunu gören Alaeddin, onları hemen Sultan'ın sarayına gönderir ve annesini de kafilenin peşine takar.
- Alaeddin'in gönderdikleri karşısında çok şaşırın Sultan, bundan daha iyi bir damat bulamayacağı düşüncesiyle bu işe hemen razı olur ve kadından Alaeddin'in bir an önce saraya göndermesini ister.
- Kadın, sevinç içerisinde koş koş eve gider ve durumu oğluna bildirir.
- Bunun üzerine Alaeddin yine devî çağırıp, ondan kendisini krallar gibi giydirmesini ve Sultan'a büyük bir kabile ortasında götürülmesini ister.
- Sultan, Alaeddin'in çok muhteşem bir şekilde geldiğini görünce onu krallar gibi karşılar ve düğünün o gece yapılması için emir verir.
- Alaeddin, Bedrulbedir'i büyük bir saray yaptırmadan almak istemediğini, bu yüzden sarayının karşısında bulunan boş arsayı Sultan'dan kendisine tahsis etmesini diler.

- Sultan bunu kabul eder ve Alaeddin yiyip içtikten sonra annesi ile birlikte evine döner.
- Evde devî çağırın Alaeddin, ondan Sultan'ın sarayının karşısındaki boş arazide altından bir saray yapmasını, içerisini de çok güzel döşemesini, gereken cariye ve köleleri de oraya yerleştirmesini ister.
- Alaeddin, sabah olunca devin istenileni yerine getirdiğini görünce çok sevinir.
- Sultan sabah kalkınca, karşısında pırıl pırıl parlayan altından muhteşem bir saray görünce hayret ve şaşkınlıktan kendini alamaz.
- Daha sonra Sultan ve Bedrülbedir, Alaeddin'in yaptırdığı sarayı geçerler ve hayran kalırlar.
- Alaeddin o gece Bedrülbedir'le evlenip mutlu bir hayat sürdürmeye başlar.
- Bir müddet sonra sihirli billür küresine bakarak Alaeddin'in hayatta olduğunu öğrenen büyücü, onun lamba sayesinde krallar gibi yaşamasını kıskanarak Çin'e gelmeye ve sihirli lambayı ele geçirmeye karar verir.
- Alaeddin'in bütün hayatını alt üst etmeyi planlayan büyücü, bir müddet sonra Alaeddin'in yaşadığı şehre gelir.
- Bir tablaya birkaç yeni lamba koyan büyücü, sokak sokak dolaşır, eski lambalara karşılık yeni lamba verdiğini ilan eder.
- Biraz sonra Alaeddin'in sarayının önünden geçen büyücü, yine "Eski lambalara karşılık yeni lamba veriyorum" diye bağırır.
- Bunu duyan Bedrülbedir'in bir cariyesi, Bedrülbedir'den izin alarak, sihirli eski lambayı götürüp yerine yeni bir lamba alır.
- Büyücü sihirli lambayı nihayet elde ettiğinden dolayı çok sevinir ve hemen devî çağırıp Alaeddin'in sarayını içindekilerle birlikte Afrika'ya götürmesini ister.
- Sultan, sarayla birlikte kızı Bedrülbedir'in de ortadan kaybolduğunu görünce, adamlarına emir verip o sırada avda bulunan Alaeddin'i yakalamalarını ister.
- Adamları Alaeddin'i yakalayıp Sultan'ın karşısına çıkartınca Sultan, durumu ona anlattıktan sonra onu hemen öldürmek ister.
- Karısının ve sarayının ortadan kaybolduğunu Sultan'dan daha çok üzülen Alaeddin, Bedrülbedir'i bulmak için Sultan'dan kırk gün mühlet alır, bu müddet içinde onu bulamadığı takdirde seve seve öleceğini bildirir.
- Sultan bunu kabul edince Alaeddin, Bedrülbedir'i aramak için yola koyulur.

- Birkaç gün Bedrülbedir'i arayıp bulamayınca hayattan bezen Alaeddin, bir nehir kenarında kendini nehre bırakmadan önce dua ederken farkında olmadan parmağındaki sihirli yüzüğü oğuşturur.
- İfrit'i karşısında görünce çok sevinen Alaeddin, ondan hemen karısı ile sarayını geri getirmesini ister.
- İfrit, kendisinin lambanın devi kadar güçlü olmadığından bu işi yapamayacağını belirtince Alaeddin bu sefer kendisini sarayın bulunduğu yere götürmesini ister.
- Alaeddin, gözünü açıp kapayınca kadar kendini sarayın önünde bulur.
- Gece olduğunda Alaeddin, sabahı sarayın bir penceresi altında beklemeye koyulur.
- Sabah olunca, Alaeddin'i pencereden gören Bedrülbedir, onu saraya alır ve birbirlerine olup bitenleri anlatırlar.
- Alaeddin, büyücünün sık sık saraya Bedrülbedir için geldiğini öğrenince onu öldürmek için bir plan hazırlar.
- Alaeddin, büyücü geldiği zaman, Bedrülbedir'den çok güzel giyinmesini ve ona güler yüzlü bir dost gibi davranmasını, içki sofrasına da büyücünün bardağına koyacağı zehirle onu öldürmesini ister.
- Durum Alaeddin'in istediği gibi cereyan edip büyücü ölünce, Alaeddin sihirli lambayı alıp devden kendilerini sarayla birlikte, eski yerlerine götürmesini ister.
- Sultan, kızı ile damadının geri geldiklerini görünce çok sevinir ve ülkede günlerce süren bayram ilen edilir.
- Bir süre mutlu bir hayat sürdükten sonra, ağabeyinin Alaeddin tarafından öldürüldüğünü büyü yoluyla öğrenen büyücünün kardeşi, intikam almak için Çin'e gelir.
- Büyücünün kardeşi, Sultan'ın ülkesinde çok iyi bir kişi olarak bilinen Hacı Fatma kadını öldürüp, kılığına girdikten sonra Alaeddin'in sarayına gider.
- Bedrülbedir'le konuşan büyücünün kardeşi, onu o kadar tesir altında bırakır ki, Bedrülbedir onu yatıya davet eder.
- Büyücünün kardeşi, devlerin ruh kuşlarından çok korktukları için onlardan söz eden kişileri hemen öldürdüklerini bildiğinden, Alaeddin'i alt etmek amacıyla akıllı bir plan kurar.
- Bedrülbedir o gece kendilerinde misafir olarak kalan Hacı Fatma kadın kılığındaki büyücünün kardeşine sarayı gezdirir, sonra da sarayı nasıl bulduğunu sorar.

- Planını gerçekleştirmesinin tam sırası olduğunu düşünen büyücünün kardeşi, Bedrülbedir'e, "Sarayınız çok güzel, ama tavanından bir ruh kuşu yumurtası sarksa çok daha güzel olacaktır" der.
- Bedrülbedir, bunun üzerine Alaeddin'den kendisine bir ruh kuşu yumurtası temin etmesini ister.
- Alaeddin de lambasını oğuşturup devı çağırır ve kendisine ruh kuşu yumurtası getirmesini emreden.
- Ruh kuşunu duyan dev, çok kızar ve hemen Alaeddin'i öldürmeye karar verir.
- Devın kızdığını gören Alaeddin, çok üzülür ve ne olduğunu anlayamaz.
- Dev, Alaeddin'in üzüntüsü üzerine, onun kendisini incitmek istemediğini anlar ve ona yardım etmeye karar vererek Fatma kadının kim olduğunu, ne maksatla orada bulunduğunu anlatır.
- Bunun üzerine başının ağrıdığını bahane ederek Bedrülbedir'in odasına giren Alaeddin, karısından Hacı Kadın'ı yanına getirmesini ve başının ağrısını gidermesini ister.
- Alaeddin, uzandığı yatağa yaklaşan büyücünün kardeşini, bir hançer darbesiyle yere serer. İlk önce kocasının bu hareketine üzölen Bedrülbedir, gerçeği öğrenince o da çok sevinir.
- Bundan sonra karı koca ömür boyu mutlu yaşar. Çin Sultanı ölünce, tahta geçip ülkeyi bolluk ve sükûnet içerisinde idare ederler.

53. Çocuk Hocalarının Akılsızlığı Hakkında

- Bilgili bir hocanın yanına şakacı bir adam gelir ve çeşitli sorularla hocayı sınamaya çalışır. Sonuçta çocuk hocalarının akılsız olarak görülmesinin aksine bu hocanın çok akıllı ve bilgili olduğu kanaatine varır.
- O gün hocanın ısrarı üzerine ona misafir olur. Gece uyumaya geçtikten sonra hocanın uyuduğu taraftaki bağrışmalar üzerine gider bakar ve hocayı kanlar içinde bulur.
- Hocanın yumurtalıklarını gereksiz bulup kestiğini öğrenince çocuk hocalarının bütün ilimleri bilseler de akılsız olduklarını söyler.

54. Akıllı Kadının Hikâyesi

- Kralın biri halkın durumunu görmek için tebdil-i kıyafet edip dolaşmaya çıkar.
- Uzun bir yürüyüşten sonra bir köye girer ve orada su istemek için bir kapıyı çalar.

- Kendisine su veren kadından çok hoşlanır ve onunla birlikte olmak ister. Kadın onu içeri alır ve hazırlanıp dönene kadar ilgilenmesi için ona bir kitap verir.
- Kral, kitabı karıştırırken zinadan uzak durulması gerektiği ve zina yapana verilecek cezalar ile ilgili bir bölüm okur.
- Pişman olur, kitabı kadına verip çıkar.
- Kadının kocası eve gelince bu olaydan haberdar olur. Kralın karısında gözü olduğunu düşünerek korku içinde yaşar ve karısına yaklaşamaz.
- Bunun üzerine yakınları ile birlikte kralın huzuruna çıkarlar. Kral, öyle bir niyetinin olmadığını veciz bir ifade ile iletir. Karı kocaya ihsanlarda bulunarak gönderir.

55. Kâsım Bin Udey'in Anlattığı Hikâye

- Kâsım bin Udey, kaybolmuş bir hayvanı ararken çeşme başında iki grubun tartıştığını görür.
- Tartışan gruplardan birinde hasta ve halsiz bir delikanlı diğerinde de bir cariye'nin birbirlerine kavuşmak için verdikleri mücadeleyi görür.
- Uzun bir uğraşmadan sonra cariye şiir okuyarak kendisine ulaşmaya çalışan delikanlıya doğru koşar ve sarılırlar. Sonrasında yere yığılıp can verirler.

56. Ammûriye Köylerinin Birindeki Manastırın Hikâyesi

- Muhammedu'l-Enbârî adlı adam, Rum ülkesine gittiğinde Ammûrriye'de Envâr adlı manastırda mola verir.
- Sonraki sene hac için Mekke'de bu manastırın sahibi ile oradaki beş rahibin de Kabe'yi tavaf ettiğini görür. Onlarla konuşup nasıl Müslüman oldukları ile ilgili hikâyelerini dinler.
- Anlattıklarına göre köylerinde konaklayan Müslüman bir grubun içindeki bir genç yiyecek bulmak için çarşıya gider ve orada gördüğü Hristiyan bir kıza aşık olur.
- Bunun üzerine arkadaşları yola devam ettiği halde o kıza sevdasından dolayı köyü terk etmez.
- Fakat kız onun aşkına karşılık vermez üstelik yakınlarına haber verip onu taşlatır. Böylece delikanlı ağır yaralar alıp kanlar içinde yere yığılır.
- Papazlar, delikanlıyı manastıra getirip tedavi ederler. İyileşen delikanlı tekrar kızın yanına gider.

- Kız kendi dinine girmesini ister ama o kabul etmez. Sonrasında kendisiyle birlikte olup gitmesini teklif eder. Delikanlı zinanın haram olduğunu belirtir ve reddeder. Köy halkı onu görünce yine taşa tutarlar.
- Delikanlı bunun üzerine Allah'a kızla kendisini ahirette kavuşturması için dua eder ve sonrasında ölür.
- Delikanlı, kızın rüyasına gelir ve rüyada Müslüman olduğu taktirde cennette buluşacaklarını görür. Bu rüyadan sonra yemeden içmeden kesilir. Bir gece evden çıkıp delikanlının mezarına gelir ve orda can verir.
- Kadının mucizevi rüyası ve sonrasındaki olağanüstü gelişmeler sonucunda manastırdakiler ve bütün köy halkı Müslüman olur.

57. Bağdat'taki Kadın Vaiz'in Hikâyesi

- Bağdatlı bir vaiz kadın, Hamat şehrine gelip orada vaaz vermeye başlar. Kadın çok bilgili olduğu için bütün şehir halkı onu dinlemeye gelir.
- Onu dinlemey giden iki kişi iyi bir şekilde karşılanır. Çeşitli ikramlardan sonra kadın perdenin arkasından sohbet eder. bu sırada kadının erkek kardeşi de onlara hizmet eder.
- Dinleyicilerden biri erkek çocuktan gözlerini alamayınca kadın durumu farkeder ve kendisinin erkekleri kadınlara tercih ettiğini anlar.
- Sorunca adam bunu kabul eder ve sebebini anlatır. Erkeğin kadınlardan üstün olduğunu söyler.
- Kadın vaiz, adamın iddiasını desteklemek için söylediği hadislerin ve örneklerin aslında tam tersini ifade ettiğini söyler.
- İki arasında kadının üstünlüğü, erkeğin üstünlüğü aynı zamanda kadının tercih edilmesi ve erkeğin tercih edilmesi üzerine uzun bir konuşma geçer.
- Sonra oradan ayrılırlar.

58. Kadın'ın Hoca ile Hikâyesi

- Okuması, yazması olmayan bir adam, halkı kandırmak için hoca kılığına bürünüp bir çocuk mektebi açar.
- Halk, adamın başında büyük bir sarık görünce, çocuklarını mektebe gönderir.
- Adam, okuryazar olmadığı için çocuklara; "Bilenler bilmeyenlere okutsun" diyerek günleri geçirmeye çalışır.

- Bir gün elinde bir mektupla bir kadının kendisine doğru geldiğini gören adam, sarığını bırakıp kaçmak ister.
- Kadın, adamı yakalar ve elindeki mektubu okumasını ister.
- Adam, namaza yetiyeceğini söylemesine rağmen kadın, okuması için ısrar eder.
- Sonunda mektubu eline almak zorunda kalan Hoca, mektubu ters tutarak okuyormuş gibi yapar, ancak bir şey söyleyemeyerek kaş göz oynatmaya, yüzünü buruşturmaya başlar.
- Bunun üzerine kadın, “Okusana Hocam, yoksa kocam mı öldü?” deyince Adam, “evet, kocan ölmüş” der.
- Kadın, dövüne dövüne eve dönünce, komşuları gelir ve ne olduğunu sorarlar.
- Kadın, durumu anlatınca bir komşusu, kocasından kendisine de bir mektup geldiğini, mektubunda on gün sonra geleceğini söylediğini belirterek mektubu görmek ister.
- Mektupta kocasının gerçekten on gün sonra geleceğinin yazılı olduğunu öğrenen kadın, adama gidip neden öyle söylediğini sorar.
- Adam da kendisinin o zaman çok meşgul ve karısına bozuk olduğunu belirterek o zaman ne dediğini bilmediğini belirtir.
- Kadın sonunda adama hak vererek evine döner.

59. Faslı Adam’ın Ruhh Yavrusu ile Hikâyesi

- Seyahati çok seven Abdurrahman adında Faslı bir adam varmış.
- Seyahatlerinin birinde bir gemiyle Çin denizinden geçerken, dinlenmek için gemidekilerle birlikte bilinmeyen bir adaya çıkar.
- Orada yüz kol uzunluğunda beyaz bir kubbe görürler. Yaklaştıklarında onun ruh kuşunun yumurtası olduğunu anlarlar.
- Baltalarıyla onu kırdıktan sonra, yavrunun bir miktar etini keserler, hepsi asılmak suretiyle bir tüyünü de güçlkle koparırlar.
- Daha sonra yollarına gemiyle devam ederken, dünyanın karardığını fark edince, Ruhh’un elinde bir dağ parçasıyla üstlerinde dolaştığını görürler.
- Ruhh, dağı gemiye atar ancak isabet ettiremez.
- Bir karaya çıktıklarında, yavrudan aldıkları eti pişirip yerler. Aralarında bulunan ihtiyarların gençleştiğini görürler, ondan sonra da hiç biri İhtiyarlamaz.

60. Hind ile Udey’in Hikâyesi

- Numan bin Münzir'in on bir yaşındaki Hint adlı kızı, Hristiyanların bayramında yanına cariyesi Mariyeyi de alarak dua etmeye giderken yolda Kisra'dan Numan'a hediye getiren Udey bin Zeyd'i görür. Birbirine âşık olurlar.
- Hint, Mariya'ya Zeyt'le evlenemediği takdirde öleceğini söyler.
- Bunun üzerine Mariye, Zeyd'e gidip, Hint'i babasından istemesini söyler.
- Zeyd, verdiği bir ziyafete kral Numan'ı da davet eder. Ziyafetten sonra Numan'dan Hint'i ister. Kral da onları evlendirir.
- Aradan üç sene geçtikten sonra Numan Zeyd'e bir şey için kızarak onu öldürtür.
- Kocasının ölümüne çok üzülen Hint, bir manastır yaptırarak orada ölünceye kadar rahibe olarak kalır.

61. İshak'ul-Mûsilî'nin Tacir ile Hikâyesi

- Saraydan bıkan İshak Elmusulî, bir gün saraydan uzaklaşarak şehirde dolaşmaya başlar.
- Güneşin sıcaklığından rahatsız olan İshak, dinlenmek için bir evin kapısında gölgelenir. Oraya gelen bir zenci ile güzel bir cariye İshak'ı ev sahibinin davet ettiğini zannederek, onu içeri alırlar.
- Yiyip içtikten sonra bir ihtiyaç için İshak dışarı çıktığında ev sahibi onun kim olduğunu sorar. Aralarında geçen konuşmadan onun davetsiz bir misafir olduğunu anlarlar.
- İshak içeri girip oturunca Cariye udunu alarak, İshak'ın usulünde çalıp şarkı söylemeye başlar.
- Udun akordunun bozuk olduğunu anlayan İshak, onu ayarlamak isteyince ev sahibi, "Hem davet edilmeden eve giriyorsun, hem de bilmediğin işe burnunun sokuyorsun" diyerek onu azarlar.
- Namaza kalktıklarında yalnız kalan İshak, udun akordunu ayarlar.
- Namazdan döndüklerinde cariye udunu tekrar eline alıp çalmaya başlayınca akorduyla oynadığını anlar ve uduyla kimin oynadığını sorar.
- İshak, kendinin düzelttiğinin söyleyince, onu uddan çok iyi anladığını belirtir ve ısrarla bir şarkı söylemesini ister.
- İshak, çok güzel bir şarkı söyleyince, orada bulunanlar ayağa kalkıp kendilerini neşeden yere vururlar.
- Bir şarkı daha söylemesini istemeleri üzerine İshak, onların isteklerini yerine getirerek kendinin kim olduğunu açıklar.

- İshak ev sahibinden cariyeyi kendisine vermesini ister.
- Ev sahibi, bir ay yanında kalıp şarkı söylemesi şartıyla bunu kabul eder.
- Bir ay sonra İshak cariyeyi alıp saraya döndüğünde kendisini arayan Halife Memun tarafından azarlanarak nerelerde kaldığı sorulur.
- Halife Memun durumunu öğrenince ev sahibini getirtip ona yüz bin dirhem verir, daha sonra cariyeyi de çağırıp şarkı söylemesini ister.
- Cariyenin sesini çok beğenen Halife, ona da elli bin dirhem vererek, her perşembe günü gelip kendisine perde arkasından şarkı söylemesini ister.

62. İsa'nın Kurretü'l-Ayn ile Hikâyesi

- Halife Memun zamanında kardeşi olan İsa, Ali bin Hişam'ın cariyelerinden Kurretülayn adındaki cariyeye âşık olur.
- İsa, Halife'yi devreye sokmadan o cariyeyi elde etmek ister.
- Bir gün Memun'a gelerek onun, ordu komutanlarını denetlemesinin iyi olacağını bildirir.
- Birlikte önce bir komutana giderler. Orayı denetledikten sonra bir başka ordu komutanı olan Ali bin Hişam'ın evine giderler.
- Memun, Hişam'ın evini beğenerek orada içki içmek ister.
- Bu arada Memun Hişam'dan cariyelerini getirip kendilerine şarkı söylemelerini ister.
- Hişam'ın emriyle on cariyeye gelir. Memun onların içinden Sücah adındaki cariyeden kendilerine şarkı söylemesini ister.
- Sücah şarkısını bitirince, Memun ona şarkının kime ait olduğunu sorar. Sücah doğru cevap verince ona hediyeler verir.
- Hişam, onar grup halinde üç grup cariyeye daha getirir. Halife onları dinledikten sonra kalkıp gitmek ister.
- Bu arada Hişam, kendisinin on bin dinar vererek aldığı bir cariyeyi dinlemesini ve beğendiği takdirde onu kendisine vereceğini söyler.
- Kurretülayn adlı cariyeye içeri girince İsa, bocalamaya başlar. Halife ne olduğunu sorduğunda İsa, hasta olduğunu bahane eder.
- Kurretülayn, şarkılarını bitirdikten sonra İsa'nın ondan hoşlandığını anlayan Halife, Kurretülayn'ın kardeşine verilmesini ister.
- İsa da Kurretülayn'ı alarak evine döner.

63. Mısırlı Tacir'in Hikâyesi

- Mısır'da Hasan El-Bağdâdî adlı çok zengin bir tüccar varmış.
- Hasan'ın bir oğlu olur, adını Ali koyar. Ali büyüdüğünde babası hastalanır.
- Öleceğini anlayan Hasan, oğluna nasihatler ederek tavsiyelerde bulunur.
- Babasının ölümünden dolayı günlerce üzüntü içinde bulunan Ali'ye, bir gün diğer tüccarların çocukları gelerek ona üzüntüyü bırakmasını ve kendileri ile geceleri çıkıp eğlenmesini söylerler.
- Ali, üç sene onlarla geçip eğlendikten sonra beş parasız kalır ve başkalarına muhtaç duruma düşer. Arkadaşları da onu yalnız bırakır.
- İki çocuğu olan Ali'nin hanımı bir gün eski dostlarıyla karşılaşır. Onlara durumunu açınca, onlar da kendilerine yardımcı olacaklarını söylerler.
- Bunu fırsat bilen Ali, Mısır'ın başka bir şehrine doğru gemiyle yola çıkar.
- Şehirde bir süre kaldıktan sonra, bir geminin Şam'a gideceğini öğrenince o gemiyle Şam'a gider.
- Şam'a vardığında, Bağdat'a giden bir kabile görür. Onlara katılıp Bağdat'a doğru yola çıkar.
- Kabile, Bağdat'a yaklaşınca, hırsızlar tarafından yağma edilir. Hırsızlardan kurtulan Ali, Bağdat kapıları kapanmak üzere olduğu bir sırada oraya varır ve kapıcılara kendisinin büyük bir tüccar olduğunu, mallarının az ötede hırsızlar tarafından yağma edildiğini söyler.
- Bunun üzerine kapıcılar, Ali'yi Bağdat'ın tüccarbaşısına götürürler.
- Ali, ona da aynı şeyi anlatında, tüccarbaşı ona yardımcı olacağını söyleyerek, kölelerinden Ali'ye evlerini göstermelerini, beğendiği evi döşemelerini ister.
- Köleler Ali'ye iki ev gösterirler, Ali orada bulunan üçüncü evin kime ait olduğunu sorunca, köleler onun da tüccarbaşına ait olduğunu söylerler.
- Ali orada kalmak isteyince köleler, o evin büyüklü olduğunu, orada kalan herkesin sabaha sağ çıkmadığını bildirirler.
- Hayatından bezmiş olan Ali, orada kaldığı takdirde ölüp kurtulacağını düşünerek, o evde kalma konusunda ısrar eder.
- Tüccarbaşı bunu duyunca Ali'den kendi isteğiyle orada kaldığına dair bir yazı alır.
- Ali evde kaldığı sırada gece yarısına doğru bir sesin, "Ey Ali bin Hasan, altınları getireyim mi?" dediğini duyar.
- Bunun üzerine Ali, "getir" der demez, odanın altınla olduğunu görür.
- Daha sonra bir cin ortaya çıkarak, Ali'den kendisini azat etmesini ister.

- Ali'nin, o altınların nereden çıktığını ve cinin de kim olduğunu sorması üzerine cin, o altınların eski zamanlardan beri Ali'nin adına olduğunu, evde kalanların Ali olmadığından dolayı öldürüldüğünü ve kendisinin de o altınları Ali'ye teslim etmek üzere görevlendirilen bir cin olduğunu söyler.
- Cin, daha sonra Yemen'de de Ali adına bir hazine olduğunu belirterek ona oraya gitmesi gerektiğini bildirir.
- Ali, Cin'e Yemen'deki hazinesini kendisine getirdiği takdirde onu serbest bırakacağını söyleyince cin, Yemen'deki hazineler için görevlendirilen cini de serbest bırakıp bırakmayacağını sorar.
- Ali, Yemen'deki cini de serbest bırakmak için Mısır'da bulunan karısıyla çocuklarının da getirilmesini şart koşar.
- Cin bunu kabul ederek üç günlük mühlet ister.
- Sabah olunca köleler Ali'nin ölüsünü evden çıkarmak için geldiklerinde evin altınlarla dolu olduğunu görürler.
- Ali, olup bitenleri tüccarbaşuya anlatınca, Ali'nin ailesini beklemeye koyulurlar.
- Üç gün sonra Ali'nin ailesi büyük bir kabile ve mücevherlerle birlikte gelir.
- Ali'nin zenginliğini duyan Bağdat kralı, onu yanına çağırır.
- Ali, Kral'a gittiğinde yanına kenarları mücevherlerle süslü, kırmızı altından yapılmış dört sini alır.
- Kral, sinileri görünce, adamlarına kızını o ana kadar kaç kralın istediğini sorar.
- Adamlar, "Yüzlerce", cevabını verince Kral, içlerinde böyle hediyelerle gelen kral olup olmadığını sorar.
- Adamlar bu sefer "Hayır" cevabını verince, Ali'yi kızıyla evlendirmeye karar verir.
- Ali, kendisinin bir tüccar olarak bir kralın kızına yaraşmayınca söyleyince Kral Ali'yi vezir yapar.
- Ali, Kral'ın teveccühüne teşekkür ettikten sonra, ona kendisinin evli ve biri oğlan iki çocuk babası olduğunu bildirerek kızın oğluyla evlenmesinin daha münasip olacağını belirtir.
- Bunun üzerine kral, Ali'nin oğlunu gördükten sonra uygun bularak onu kızıyla evlendirir.
- Bir müddet sonra, Kral yaşlandığını söyleyerek krallığı Ali'nin oğlu Hasan'a bırakır.
- Hasan, Kral olduktan sonra, karısından üç erkek çocuğu olur. Bunların soyundan gelen erkekler asırlarca Bağdat kralı olurlar ve hepsi mutlu yaşarlar.

64. Hacı ile İhtiyar Kadın'ın Hikâyesi

- Hacca giderken, hacılardan biri yolda uyuya kalır. Uyandığında arkadaşlarının gitmiş olduklarını görür.
- Bir süre yürüdüktan sonra bir çadırda yaşayan ihtiyar bir kadınla karşılaşır.
- Kadına aç olduğunu söyleyince, kadın da gidip çevreden birkaç yılan yakalamasını ister.
- Aç olan Hacı, kendisinin yılanlardan korktuğunu belirtince kadın onu yanına alarak gider, birkaç yılan yakaladıktan sonra onları pişirip Hacı'ya sunar.
- Hacı, aç olduğundan istemeye istemeye yılan etini yer. Sonra susadığını bildirince kadın ilerideki pınarı gösterir.
- Hacı, pınardan buruk suyu içinde, Kadına gelip, kendilerinin çadır yerine geniş evlerde, kaldıklarını, yılan eti yerine türlü türlü yiyecekler yediklerini, buruk sular yerine tatlı sular içtiklerini belirterek ona orada nasıl yaşadığını sorar.
- Kadın, bunun üzerine Hacı'ya kendilerine hükmeden bir kralları olup olmadığını sorunca Hacı, "Evet" cevabını verir.
- Kadın sonra, o kralın istediği zaman mallarına el koyup, kızlarını, kadınlarını alıp almadığını sorar.
- Hacı ona da "Evet" cevabını verince, "Öyleyse benim buradaki hayatım, sizinkinden kat kat daha güzeldir" der.

65. Ebâ Hasan ile Cariye'nin Hikâyesi

- Basra'da yaşlandığı halde hiç çocuğu olmayan çok zengin bir adam varmış. Allah'a dua etmiş, sonra da bir çocuğu olmuş. Ona Eba Hasan adını koymuş.
- Adam ölmeden önce oğlu Eba Hasan'ı yanına çağırarak tavsiye ve nasihatlerde bulunur.
- Adam, bir süre sonra ölürek, Eba Hasan'a Teveddüt adlı bir cariye ile pek çok mal bırakır.
- Eba Hasan, bir müddet babasının tavsiye ve nasihatleri doğrultusunda hareket eder.
- Daha sonra arkadaşları ile gezip eğlenmeye başlayınca, Teveddüd adındaki cariyesinden başka elinde beş para kalmaz.
- Bir gün Teveddüd Eba Hasan'a kendisini Halife Hârûnu'r-Reşîd'e götürmesini, çok bilgili ve marifetli olduğundan ona on bin dinardan aşağıya satmamasını söyler.
- Ertesi gün Eba Hasan Teveddüd'ü yanına alarak Halife'nin huzuruna çıkar.

- Halife'ye Teveddüd'ün çok bilgili ve marifetli olduğunu belirten Eba Hasan, onu kendisine satmak istediğini bildirir.
- Halife de Teveddüd'ü almadan önce imtihan edeceğini, imtihanda başarılı olamazsa onu alıp götürmesini, başarılı olduğu takdirde onun karşılığı olarak pek çok para vereceğini söyler.
- Eba Hasan'ın kabul etmesi üzerine Halife zamanının en büyük din âlimlerinden İbrahim bin Seyyâr'ı getirterek, ondan Teveddüd'ü imtihan etmesini ister.
- İbrahim'in dini konulardaki bütün sorularına Teveddüd doğru cevap verir. Sonunda Teveddüd, İbrahim'e bir soru sormak istediğini belirtir.
- İbrahim bin Seyyâr, Teveddüd'ün sorusuna cevap veremeyince Halife'nin emriyle üstündeki elbiseleri çıkarıp Teveddüd'e verir.
- Halife bu sefer Kuran'ı bilgilerde imtihan etmesi için bir tefsir âlimi getirir.
- Teveddüd, Müfessir'in sorduğu bütün sorulara doğru cevap verir.
- Müfessir de Teveddüd'ün bir sorunu cevaplayamayınca elbisesini çıkarıp ona vermek zorunda kalır.
- Daha sonra sırayla tıp, astronomi, felsefe konusunda büyük bilgi sahibi mümtaz kişiler gelerek Teveddüd'ü kendi konularında imtihan ederler.
- Teveddüd, bütün bu konularda bilginlerin suallerinin hepsine doğru cevap verir. Ancak onlar Teveddüd'ün sorduğu sorulara cevap veremeyince elbiselerini çıkarıp Teveddüd'e vermek zorunda kalırlar.
- Sıra oyunlara gelince Teveddüd, satrançta karşısına çıkartılan güçlü rakibini üç hamlede yener.
- Tavlada da karşısına çıkarılan rakibini yenince, ünlü bir müzisyenle bir şarkıcı getirtilir.
- Teveddüd, müzisyenden daha güzel çalar ve şarkıcıdan daha güzel şarkı söyler.
- Teveddüd'ün bu başarısını gören Halife, Eba Hasan'a cariye karşılığı olarak yüz bin dinar verir.
- Sonra Teveddüd'e dönerek, "Dile benden ne dilerse" der.
- Teveddüd, kendisinin Eba Hasan'a geri verilmesini istemesi üzerine Halife ona da beş bin dinar verip onu Eba Hasan'a geri verir.
- Halife daha sonra Eba Hasan'ı sarayında kendisinin nedimi yapar ve ölünceye kadar mutlu yaşarlar.

66. Azrail'in Hikâyesi

- Çok eskilerde güçlü bir kral varmış. Bu kral bir gün halkına gösteriş yapmak için adamlarını toplamış.
- İyi elbiselerini giyip atına binerek böbürlene böbürlene şehirde dolaştığı sırada, elbiseleri yırtık bir adam kralın atının dizgininden tutar.
- Kral, buna kızarak, kim olduğunu ve ne istediğini sorar.
- Adam, kendisiyle bir işi olduğunu belirterek yalnız konuşmak istediğini söyler.
- Kral, kulağını adama yaklaştırınca, adam kendisinin Azrail olduğunu ve ruhunu almakla görevlendirildiğini bildirir.
- Kral, ailesiyle vedalaşmak için mühlet ister.
- Azrail, ona saati geldiğini söyleyerek ruhunu alır.
- Azrail daha sonra kendisini ibadete vermiş salih bir adamın yanına giderek, kendisini tanıtır ve ruhunu alacağını bildirir.
- Adam bu habere sevinerek yıllardır Allah'a kavuşmayı beklediğini söyler.
- Azrail, ölmeden önce yapmak istediği bir şey varsa, onu yapması için süre vereceğini bildirince, adam bir an önce Allah'a kavuşmaktan başka istediği bir şey olmadığını bildirir.
- Azrail bu sefer, ruhunun nasıl alınmasını istediğini sorar.
- Adamda abdest aldıktan sonra ruhunun alınmasını ister.
- Azrail, adam abdestini aldıktan sonra ruhunu alır.
- Azrail daha sonra, elbiseleri yırtık bir adam kılığında, sarayında ziyafet veren zorba bir krala gider ve kapıyı çalar.
- Kral'ın adamları, elbiseleri yırtık bir adam gelince ne istediğini sorarlar.
- Azrail kralla görüşeceğini söyleyince, Kral'ın yemekte olduğunu belirterek kapıyı kapatırlar.
- Azrail kapıyı ikinci kez sertçe çalar. Adamlar, kendisini dövmeye kalkarlar. Azrail onlara kendisini tanıtarak Kral'ın yanına gider.
- Kral ruhunun alınacağını duyunca biraz zaman ister.
- Azrail, saatinin geldiğini belirtir. Kral, kendisini Allah'ı zikretmekten alıkoyduğu gerekçesiyle paralarına lanet etmeye başlar.
- Paralar dile gelerek, kendilerine lanet edilmemesini, kendilerinin iş yapmak, hayırlara, sadakalara vesile olmak için var olduklarını söylerler.
- Azrail, daha sonra Kral'ın ruhunu alarak oradan Beni İsrail'de bulunan başka bir kralın evine gider.
- Kral, Azrail'i bir adam kılığında görünce kendisini kimin içeri aldığını sorar.

- Azrail kendisini tanıtır ve ruhunu almak için geldiğini bildirir.
- Kral, bu haberi duyunca korkudan rengi atar ve biraz mühlet vermesini ister.
- Azrail'in vaktinin geldiğini bildirmesi üzerine Kral, yanında ne götürebileceğini sorar.
- Azrail, sevaptan başka bir şey götüremeyeceğini söyler.
- Kral, sevap için hiçbir şey yapmadığını belirtir.
- Azrail, Kral'a o ana kadar gaflette olduğunu söyleyerek ruhunu alır.

67. İskender Zu'l-Karneyn'in Gücsüz Bir Kavim ile Hikâyesi

- İskender Zülkarneyn, seferlerinin birinde bir ülkeden geçerken, o ülke halkının ot yediğini, ayrıca her evin önünde kazılı mezarlar bulunduğunu görür.
- O ülkenin kralıyla görüşerek bunların sebebini sorar.
- Kral; mezarların, herkesin ölümü hatırlaması için kazıldığını, midelerinin hayvanlara mezar olmaması için de ot yediklerini bildirir.
- Kral, daha sonra iki kafatası göstererek, bunlardan birinin zalim ve dünya malına düşkün Kralın, diğerinin de adil ve dünya malına değer vermeyen bir Kralın kafası olduğunu; Allah'ın her ikisinin de ruhunu alarak zalimi Cehenneme, adili ise Cennet'e gönderdiğini söyler.
- İskender, bunun üzerine Kral'a ülkesine gelmesini ve ülkeyi bölüşmeyi teklif eder.
- Kral, bunu reddederek malı çok olanın, düşmanının da çok olacağını söyler.
- İskender, bu cevabı alınca Kral'ın alnından öperek oradan ayrılır.

68. Kral Ânûşirvân'ın Adaleti

- Ânûşirvân, bir gün kendisinin hastalandığını belirterek, doktorların görüşüne göre, kendisinin ancak harabe bir köyden gelen yoğurtla düzelebileceğini söyler.
- Adamlar, köy köy dolaştıktan sonra Ânûşirvân'a gelerek harabe bir köy bulamadıklarını belirtirler.
- Buna çok sevinen Ânûşirvân, aslında kendisinin hasta olmadığını, ülkesinde harabe köy kalıp kalmadığını öğrenmek için bunu planladığını söyler.

69. Beni İsrail'deki İyi Kadının Hikâyesi

- Beni İsrail'de bir adamın ibadete düşkün çok güzel bir karısı varmış.
- Kadı olan adam, Kudüs'e giderken, kardeşini yerine bırakarak karısına da göz kulak olmasını ister.

- Kardeş, bir süre sonra kadına sarkıntılık yapar.
- Kadın reddedince, kardeşi onu krala şikayet edip zina yaptığını söyler.
- Kadın, üç gün sonra taşlanarak öldürülmek üzere yarısına kadar kuma gömülür.
- Gece olduğunda oradan geçen bir adam onu kurtararak evine götürüp karısına teslim eder.
- Kadın, evin küçük oğluyla bir odada kaldığı sırada hırsız eve girip, kadını sevişmeye zorlar.
- Kadın karşı koyunca, hırsız bıçağını çıkararak onu öldürmek isterken çocuğu öldürüp kaçar.
- Sabah olunca çocuğun annesi, çocuğunu öldürdü diye kadını dövdükten sonra kesmek ister.
- Adam, onu karısının elinden kurtarıp serbest bırakır.
- Kadın başını alıp gider.
- Bir köye geldiğinde, idam sehpasında bulunan bir adam görür. Yanındaki paraları vererek onu kurtarır.
- Adam, tövbe edip ölünceye kadar kadının hizmetinde kalacağına dair yemin eder.
- Adam, odunculuk yaparak kadını geçindirirken kadın da kendini tamamen ibadete verir. Öyle ki, hastalar şifa bulmak için onu ziyaret etmeye gelirler.
- Kadı, Kudüs'ten döndüğünde, kardeşi ona karısının öldüğünü söyler.
- Kadının kardeşi, çocuğun annesi ve hırsız hastalanırlar. Kadı, hastaları iyileştiren bir kadından söz edildiğini belirterek, kardeşini alıp o kadına götürür.
- Kadın, kendisini ziyarete gelenler arasında kocasını, onun kardeşini, çocuğun annesini ve hırsızını görünce, bunları içeri alır.
- Kendisini tanıtmayarak, herkesten iyileşebilmeleri için yaptıkları bütün kötülükleri anlatmalarını ister.
- Herkes işlediği suçu anlattıktan sonra, kadın dua eder, hepsi iyileşir.
- Sonra kadın, kendisini Kadı'ya tanıtarak onları affeder.

70. Kâbe'deki Kadının Hikâyesi

- Mekkeli bir adam Kâbe'de tavaf yaparken bir kadının Allah'a dua ederek verdiği sözde durduğunu söylediğini duyar.
- Adam kadına yaklaşarak, Allah adına verdiği sözün ne olduğunu sorar.
- Kucağında uyuyan çocuğunu göstererek kadın anlatmaya başlar.

- Kadın, çocuğuyla birlikte Hac yolculuğundayken, şiddetli fırtına yüzünden gemileri parçalanır.
- Kadın çocuğuyla bir tahtaya tutunup dalgalarla boğuştuğu sırada, tayfalardan biri kendilerine doğru gelerek kadına sevişmek istediğini sorar.
- Zor durumda kalan kadın, adamı oyalamak için, “Çocuk uyuduktan sonra” der.
- Bunun üzerine adam, çocuğu kadından alıp denize atınca kadının Allah’a sığınmaktan başka bir çaresi kalmaz.
- Tam o sırada denizden çıkan bir canavar, adamı alıp götürür.
- Kadın yalnız başına bir gün bir gece denizde kaldıktan sonra bir gemi tarafından kurtarılır.
- Kadın gemiye bindiğinde, orada çocuğunu görür.
- Çocuğun kendisine ait olduğunu söyleyerek onu nerede bulduklarını sorar.
- Gemidekiler, onu bir canavarın sırtında taşıyarak gemiye yanaştığını görünce gemiye aldıklarını söylerler.
- Daha sonra Mekkeli adam, kadının ölünceye kadar Kâbe’de kalıp Allah’a dua ettiğine şahit olur.

71. Mâlik Bin Dinâr’ın Zenci Bir Köle ile Hikâyesi

- Malik bin Dinar’la arkadaşları bir gün yağmur duasına çıkarlar.
- Namaz kıılıp dua ederler, akşama kadar orada beklerler, ancak hiçbir yağmur belirtisi göremezler.
- Arkadaşlarının bir kısmı geri döndüklerinde Malik bin Dinar’la bir arkadaşı geceyi orada geçirmeye karar verirler.
- Gece olunca yanlarına zenci bir delikanlı gelir. Abdest alıp iki rekat namaz kılar ve ellerini açıp “Sana, bana olan sevgine yemin ederim ki, hemen yağmur gönder” diye dua eder.
- Malik bin Dinar, delikanlının sözlerine şaşırarak, ona yaklaşip neden o şekilde söz ettiğini sorar.
- Delikanlı Malik’e cevap vermek istemez. Kendisinin bir köle olduğunu belirterek efendisine dönmek zorunda olduğunu söyler ve oradan ayrılır.
- Malik bin Dinar, delikanlıyı takip eder, onun bir köle tüccarının evine girdiğini görür.
- Malik bin Dinar, tüccarla görüşerek, genç bir köle almak istediğini belirtir.
- Tüccar, Malik’e yüz genç köle getirir.

- Malik bin Dinar, delikanlıyı göremeyince, oradan ayrılırken, evin içindeki yıkık bir odada delikanlıyı görür,. Tüccara onu almak istediğini söyler.
- Tüccar, onun geceleri ağlamakla geçirdiğini, gündüzleri de insanı pişman edici işler yaptığını belirterek almasını tavsiye etmez.
- Malik bin Dinar, bunlara aldırmayarak delikanlıyı yirmi dinara satın alır.
- Delikanlı, kendisinin işe yaramadığını söyleyerek Malik'e kendisini niçin aldığını sorar.
- Malik, dua ederek yağmur yağdırdığını hatırlatınca, delikanlı dua ederken kendisini görüp görmediğini sorar.
- Malik, gördüğünü söyleyince delikanlı, sırrının öğrenildiğini belirterek, artık Allah'tan hiçbir dilek dilemeyeceğini bildirir ve Allah'tan ruhunu almasını diler.
- Delikanlı, hemen namazına durur, secdeden kalkamayarak orada ölür.

72. Beni İsrail'deki İyi Adamın Hikâyesi

- Beni İsrail'de yakışıklı bir adam varmış. Karısıyla birlikte günlerinin çoğunu oruçlu geçirirlermiş. Gündüzleri tabak ve yelpaze yapıp, bunları akşam satarlar, aldıkları parayla da geçinirlermiş.
- Bir akşam, gündüz yaptıkları eşyaları satmaya çıktığında bir kadın onu eve çağırır.
- Kadın, kocasının seyahatte olduğunu söyleyerek adamı kendisiyle sevişmesi için zorlar.
- Zor durumda kalan adam, abdest alıp dua etmek için kadından su ve kendisini üst kata çıkarmasını ister. Ondan sonra sevişebileceklerini söyler.
- Adam üst kata çıkınca, Allah'a günaha girmemesi için kendisini öldürmekten başka bir çaresi kalmadığını belirterek, kendisini affetmesi için dua eder.
- Adam, kendisini pencereden attığı sırada, melekler onu havada yakalayıp yavaşça yere indirir.
- Kadın, korkarak onunla sevişmekten vazgeçer. Adam, o gece bir şey satamayarak evine döner.
- Eve döndüğünde olup bitenleri karısına anlatır. Birlikte Allah'a dua ederler.
- Karısı, her gece tandırı yaktıklarını belirterek komşulara durumlarını sezdirmemek için gidip tandırı yakacağını söyler.
- Biraz sonra bir komşu kadın gelerek onlardan ateş ister. Kadına gidip tandırdan almasını söyler.

- Komşu kadın, adamın karısına seslenerek, tandırın ekmekle dolu olduğunu görür. O gece yemeklerini yiyip Allah'a şükrederler.
- Adamlar karısı, Allah'ın kendilerine lütfettiğini düşünerek Allah'a dua edip kendilerini geçindirecek mal isterler.
- Dualarını bitirir bitirmez, tavan yarılarak, aşağıya büyük bir yakut düşer. Buna çok sevinirler.
- Yattıklarında kadın, rüyasında cennete girer. Cennette sandalyeler görünce onların ne olduğunu sorar.
- O sandalyelerin peygamberlere ve salih kullara ait olduğunu öğrenince kocasının sandalyesini sorar.
- Kadın, kocasının sandalyesinin kırık olduğunu gördüğünde onun neden kırık olduğunu sorar.
- Oradakiler, o sandalyenin de sağlam olduğunu, ancak o gece evlerine düşen yakutla kırıldığını söylerler.
- Bu sırada kadın uyanır. Hemen kocasını da uyararak gördüğü rüyayı ona anlatır.
- Birlikte o yakutun öte dünyalarını tehlikeye sokacağını düşünerek, Allah'a dua edip, onu geri almasını isterler.
- Yakut da o anda tavandan dışarı çıkar.

73. Haccâc Bin Yûsuf'un İyi Bir Adam ile Hikâyesi

- Haccac bin Yusuf, bir gün adamlarını çağırarak, bir adamın kendisinin düşmanı olduğunu söyler ve o adamı yakalayıp getirmelerini ister.
- Haccac'ın adamları işe koyulurlar, adamı yakalayıp Haccac'a getirirler.
- Haccac da adamın zincirlenerek zindana atılmasını emreder.
- Bir gardiyan adamı alıp zindana götürür, ellerini ve ayaklarını zincire vurur.
- Gardiyan, zincire vurulduğu sırada adamın, "Ey Allah'ım, bana senden başka kimse bir şey yapamaz" dediğini duyar.
- Gardiyan daha sonra kapıları da kilitleyerek evine gider.
- Sabah olunca zindana gelen Gardiyan, zincirlerin orada olduğunu, ancak kapıların da kilitli olmasına rağmen adamın ortada olmadığını görür.
- Bunun üzerine gardiyan, eline kefesini de alıp Haccac'a gider.
- Sabah olunca zindana gelen Gardiyan, zincirlerin orada olduğunu, ancak kapıların da kilitli olmasına rağmen adamın ortada olmadığını görür.

- Bunun üzerine gardiyan, eline kefenini de alıp Haccac'a gider. Haccac, gardiyanın kefenle birlikte geldiğini görünce ne olduğunu sorar.
- Gardiyan da durumu anlatır.
- Haccac, gardiyana, zincire vururken adamın bir şey söyleyip söylemediğini sorar.
- Gardiyan adamın, "Ey Allah'ım, bana senden başka kimse bir şey yapamaz" dediğini söyleyince, Haccac o adamın bir veli olduğunu anlar. Sonra da gardiyayı serbest bırakır.

74. İyi Adam'ın Demirci ile Hikâyesi

- Kendini ibadete veren bir adam, şehirde kızgın demiri eline alabilen ve ateşten hiç etkilenmeyen bir demircinin olduğunu öğrenir.
- Bir gün o demircinin yanına gider ve onun gerçekten kızgın demiri eline aldığını, elinin ateşten etkilenmediğini görür.
- Adam, bunun üzerine demircinin Allah'a nasıl dua ettiğini öğrenmek için ona evinde misafir olmak istediğini söyler. Demirci de kabul eder.
- Adam, iki üç gün demircinin evinde kalır, bu sürede demircinin ne namaz kıldığını ne de dua ettiğini görür.
- Adam, demirciye konuyu açarak, elinin nasıl olur da ateşten etkilenmediğini sorar. Demirci de anlatmaya başlar.
- Bir sene demircinin ülkesinde kıtlık çıkar. Bir çok kişi açlıktan ölür.
- Bir gün demircinin önceden elde etmek istediği, ancak ne yaptıysa başaramadığı bir cariye kapısına gelerek aç olduğunu belirtir ve demircinin yiyeceği olduğunu duyduğunu söyler.
- Demirci, kendisiyle sevişirse doyuracağını bildirince Cariye günah işleyemeyeceğini söyleyerek ayrılır.
- Cariye ertesi gün daha aç bir vaziyette yine gelerek Allah adına kendisini doyurmasını ister.
- Demircinin seviştiği taktirde doyuracağını söylemesi üzerine cariye yine bırakıp gider.
- Cariye iki gün sonra perişan bir vaziyette tekrar gelir ve yemek ister.
- Demirci, şartını ileri sürünce, cariye başka çaresi olmadığını bildirir.
- Bunun üzerine demirci, cariye eve alır, ona yemek hazırladığı sırada, cariyenin Allah'ın yolundan ayrılmamak için bu kadar süre aç kalmayı tahammül ettiğini düşünerek, şartından vazgeçip tevbe eder.

- Cariyeyi doyurduktan sonra ona durumu anlatır ve hiçbir şey istemediğini söyler.
- Bunun üzerine cariye ellerini açıp, “Ey Allah’ım, bu adamı dünyada ve ahirette ateşten koru” diye dua eder.
- Demirci, mutfağa gittiğinde ateşten yemeği alırken eli ateşe değer ama etkilenmez. Tecrübe etmek için elini ateşe sokar, ateş eline tesir etmez.
- Demirci cariyeye dönerek duasının kabul edildiğini elinin ateşten etkilenmediğini bildirir.
- Cariye, bu sefer Allah’tan kendi ruhunu da almasını ister. Allah da cariyenin ruhunu alır.

75. İbadete Düşkün Adam’ın Hikâyesi

- Beni İsrail’de ibadete çok düşkünlüğüyle ün yapmış bir adam varmış. Allah tarafından bir bulut bu adamının emrine verilmiş. Adamı her yerde bu bulut gölgelendirir, abdest alacağı zaman yağmur yağdırırmış.
- Adam, uzun bir zaman sonra, ibadetten bıkarak, aksatmaya başlar. Bunun üzerine bulut adamı terk ederek kaybolur.
- Buna çok üzülen adam, bir gece rüyasında filan ülkenin kralıyla görüştüğü taktirde, bulutun yeniden emrine verileceğini görür.
- Bunun üzerine adam, kralla görüşmek üzere onun ülkesine gider.
- Saraya vardığında kralın adamları, kralın halkla haftada bir gün görüştüğünü söyler.
- Adam o gün saraya gittiğinde, büyük bir kalabalığın kralla görüşmek için beklediğini görür.
- Biraz sonra saraydan iyi giyimli bir kişi çıkarak kralla görüşmek isteyenleri içeri alır. Herkesi teker teker kralla görüştürmeye başlar.
- Sıra adama gelir, kral adamı görünce, “hoş geldin bulut sahibi adam” der.
- Buna hayret eden adam, Kral’a, bu kadar zengin ve büyük bir adam olduğunu belirterek Allah’ın kendisine nasıl böyle bir ihsanda bulunduğunu sorar.
- Kral, adamı yanına alarak, sarayın arka kapısından çıkıp basit bir eve götürür.
- Adam evde bir seccade, bir ibrik ve bir hurma dalından başka bir şey görmez.
- Kral, orada mücevherlerle süslü elbiselerini çıkartıp sadece bir elbise giyer ve karısına seslenerek yanında kimi getirdiğini sorar.
- Kadın bulut sahibi adamı getirdiğini söyleyince, adamın şaşkınlığı daha da artar.
- Kral adama önce, kendilerinin hayat hikâyelerini dinlemeyi mi, yoksa bulun için dua etmeyi mi istediğini sorar.

- Adam, merak ettiğini belirterek, hayat hikâyelerini dinlemek isteyince, Kral anlatmaya başlar.
- Bütün sülalesi kral olan bu kişi, krallık görevi kendisine geldiği zaman, kendisini Allah'ı anmaktan alıkoyar diye ilk önce kral olmak istemez. Ancak kral olmadığı takdirde, ülkenin allak bullak olacağını düşünerek krallığı kabul eder.
- Kral olunca, ülke işlerini yönetmek için bir saray yaptırıp köleler tutar.
- Ülke işleri biter bitmez, saraydan ayrıлып, basit bir yapıda olan evine gelir, orada ibadet etmeye devam eder. Karısıyla birlikte hurma dalından sepet yapıp onları satarak geçinirler, başka yerden hiçbir para kabul etmezler.
- Kral, daha sonra bir köle çağırıp, ona birkaç sepet verir. Onları satmasını, gelirken de yiyecek bir şeyler almasını söyler.
- Köle, biraz sonra yiyeceklerle birlikte döner. Beraber yemek yerler.
- Yemek bittikten sonra, Kral karısıyla birlikte dua eder. Adamın bulutu geri gelir.

76. Hz. Ömer Zamanında Bazı Sahabelerin Hikâyesi

- Hz. Ömer, Hristiyanların elinde bulunan bir kaleyi fethetmeleri için bir ordu hazırlayıp o kaleye gönderir.
- Kalenin kralı, adamlarını çağırarak Müslüman ordusunda yiğit iki kardeşin bulunduğunu, onların sağ olduğu sürece savaşı kazanmalarının mümkün olmadığını söyler ve hücumların o iki kardeşte yoğunlaştırılmasını ister.
- Hristiyanlar, sürekli iki kardeşi öldürmek için çalışırlar. Sonunda birisini şehit, diğerini de esir ederler.
- Yiğit'i huzuruna çıkararak Kral, onu öldürmekten ziyade Hristiyan yapıp elde etmek ister. Bunun için bir rahip çağırarak durumu ona anlatır.
- Rahip, kendisinin çok güzel bir kızı olduğunu ve kızının yiğidi baştan çıkarıp Hristiyan yapabileceğini söyler.
- Kral bunu kabul ederek Yiğit'i rahiple gönderir.
- Yiğit karşısına çıkan elbiseleri ve kendisi çok güzel kıza, Allah korkusundan ve utancından bakmaz.
- Kız, bir süre Yiğit'e hizmet ettikten sonra, ona âşık olur ve Müslümanlığı kabul eder.
- Kız kendisiyle evlenmek isteyince Yiğit, evlenebilmeleri için iki şahit, bir velinin izni ve sihir olması gerektiğini, bunları da orada temin etmenin mümkün olmadığını söyler.

- Kız, o işi kendisine bırakmasını belirterek babasına gidip Yiğit'in Hristiyanlığı kabul ettiğini, kardeşi orada şehit edildiği için, başka bir yerde Hristiyan olmak istediğini bildirir.
- Rahip Kral'a giderek durumu anlatır. Buna çok sevinen Kral, Yiğit'in Hristiyan olabilmesi için yakın bir köye gitmelerine izin verir.
- Oradan ayrılan Yiğit ile kız, köyden kaçmayı başarırlar.
- Bir müddet yürüdüktan sonra silah ve nal sesleri duyarlar.
- Yiğit, Hristiyanların kendilerini aramaya çıktığını zannederek korkar.
- Bu sırada şehit kardeşinden gelen bir ses, kendisine korkmamasını, gelenlerin Hristiyan olmayıp kendilerini evlendirmeye gelen melekler olduğunu söyler.
- Biraz sonra melekler gelir ve onlara Allah'ın kendilerini evlendirdiğini bildirirler.
- Yiğit ile kız sevinerek Müslüman ülkesine doğru yollarına devam ederler.
- Hz. Ömer bir camide namaz kılıp selam verdikten sonra, cemaate dönerek "Gelinle damadı karşılamaya gidelim" der.
- Bu sözden bir şey anlamayan cemaat, Hz. Ömer'le beraber şehrin kapısına gittiklerinde, gelin ile damadı görürler.
- Birlikte şehre döndükten sonra Hz. Ömer onlar için bir ziyafet verir.
- Yiğit'le kızın birçok çocukları olur. Hep birlikte Allah yolunda cihada devam ederler.

77. İbrâhîmu'l-Havvâs'ın Kral Kızı ile Hikâyesi

- Bir gün canı Rum diyarına gitmek isteyen İbrâhîmu'l-Havvâs, Rum diyarına doğru yola çıkar.
- Rum diyarına vardığında kimse onun yüzüne bakmaz ve onunla konuşmaz.
- Bunun üzerine İbrâhîmu'l-Havvâs da büyük şehirlerden birine gider.
- İbrahim'i o şehirde silahlı köleler karşılarlar ve ona "Doktor musun?" diye sorarlar.
- İbrahim doktor olduğunu söyleyince köleler, krallarının hasta bir kızı olduğunu hiçbir doktorun onu iyileştiremediğini ve bu nedenle krallarının o doktorları öldürdüğünü söylerler. Buna rağmen kızı iyileştirmeyi deneyip denemeyeceğini sorarlar.
- İbrâhîmu'l-Havvâs, denemek istediğini belirtince onu kızın yanına götürürler.
- İbrahim, daha kızın odasına girmeden kızın "Girin doktor" dediğini duyar.

- İbrahim şaşkınlıkla kızın odasına girer. Selam vermez. Bu sefer kız, “Neden selam vermiyorsun ey El-havvas?” diye sorunca İbrahim şaşırarak adını nereden bildiğini sorar.
- Kız, aslında Müslüman olduğunu, bu yüzden kendisine hasta dediklerini söyleyerek, gelen doktorların da kendisini anlamadıklarından öldürdüklerini bildirir.
- Bu sırada köleler girip kızın düzeldiğini görünce, durumu krala iletirler. Kral da yedi gün İbrahim’i ağırlar.
- Bir gün kız İbrahim’den kendisini Müslüman ülkesine götürmesini ister.
- İbrahim o kadar muhafızın elinden kurtulup kaçmanın mümkün olmadığını söyleyince, kız “sen merak etme, bizi Allah korur” der.
- O gece çıkarlar, Allah’tan kimse kendilerini görmez.
- Birkaç gün gittikten sonra Mekke’ye varırlar.
- Kız, orada bir ev kiralar, yedi sene orada ibadet ederek yaşadından sonra ölür.

78. Peygamberlerden Birinin Hikâyesi

- Peygamberlerden biri yüksek bir dağda ibadet edermiş. Gündüzleri dağın eteğindeki pınara gelip geçenleri seyredermiş.
- Bir gün bir süvari pınara gelir, oradan su içer, biraz dinlendikten sonra torbasını orada unutarak gider.
- O sırada bir adam gelir, pınardan su içtikten sonra torbayı alır gider.
- Daha sonra bir oduncu gelir. Pınardan su içerken içinde bin dinar bulunan torbayı almaya gelen süvari ile karşılaşır.
- Süvari, torbasını sorar. Oduncu torba falan görmediğini söyleyince, süvari kılıcını çekip oduncuyu öldürür.
- Bunları seyreden peygamber “ne biçim adalet, torbayı biri alıyor, o torba yüzünden başkası ölüyor” der.
- O sırada bir sesin kendisine; “Sen ibadetine bak, dünya işlerine karışma. Süvarinin babası, adamın babasının bin dinarını çalmıştı. Oduncunun babası da süvarinin babasını öldürmüştü” dediğini duyar ve gerçeği anlar.

79. İyi Bir Adamın Hikâyesi

- Kendisini ibadete veren adamlardan biri Nil nehrinde kayıkcılık yaparmış.

- Bir gün yaşlı bir adam kayıkçıya gelip, Allah rızası için kendisini karşıya geçirmesini ister.
- Kayıkçı da adamın isteğini kabul ederek onu karşıya geçirir.
- Adam, kayıktan inmeden önce, kendisinin ertesi gün öleceğini belirterek, kayıkçıdan ertesi gün öğlen gelerek kendisini yıkayıp namazını kıldıktan sonra gömmesini ister. Ayrıca kayıkçıya bir asayla hırka verip, bu emaneti kendisinden isteyen kişiye teslim etmesini söyler.
- Kayıkçı, adamın sözlerine şaşırarak emaneti alır ve döner.
- Ertesi gün kayıkçı, adamın isteğini unuttur. İkindiye doğru hatırlayınca hemen onu bıraktığı yere gider.
- Adamı orada ölü bulan kayıkçı, onu yıkayıp kefenledikten sonra namazını da kılarak defneder.
- Ertesi gün, elinde kına izleri olan bir delikanlı kayıkçıya gelip emaneti ister.
- Kayıkçı, “Hangi emanet” diye sorunca, delikanlı adamın kendisine teslim ettiği bir asayla hırkayı kastettiğini söyler.
- Kayıkçı, bu işe hayret ederek delikanlıya “Bunu sana kim söyledi?” diye sorar.
- Delikanlı, önceki gece bir düğünde eğlenirken kendisine gaipten bir sesin, bir velinin öldüğünü, onun mertebesine kendisinin seçildiğini, bu yüzden gelip Veli'nin kayıkçıya teslim ettiği emaneti alması gerektiğini bildirdiğini söyler.
- Kayıkçı, emaneti delikanlıya verir. Velilik mertebesine kendisinin seçilmediği için üzülür.

80. Beni İsrail’de İyi Bir Adamın Hikâyesi

- Beni İsrail’de çok zengin bir adamın salih bir oğlu varmış. Bu oğlunun bir karısı, iki de erkek çocuğu varmış.
- Adam, ölmeden önce delikanlıya hayatında yemin etmemesini tavsiye eder.
- Babası öldükten sonra bir çok kişi delikanlıya gelerek, babasının kendilerine borcu olduğunu, inkar ettiği taktirde yemin etmesini isterler.
- Delikanlı, yemin etmediğinden, babasından kalan bütün paraları ve malları bu adamlara vermek zorunda kalır.
- Delikanlı, sonunda karısıyla çocuklarını da yanına alarak, oradan başka bir ülkeye taşınmaya karar verir.
- Yolda giderken gemileri parçalanır, her biri bir tahta parçasına tutunarak ayrı ayrı yerlere giderler.

- Delikanlı, bir adaya çıkınca orada namaz kılar. Sonra ağaçlara tırmanarak meyvelerinden yer.
- Üç gün böyle devam ettikten sonra, gaipten bir ses, kendisine “Ey salih adam, kaybettiklerin için üzülme, Allah senin için adanın falanca yerinde hazineler var etti, orayı kaç ve hazineleri al” der.
- Delikanlı, o yere gider, orayı kazarak hazineleri çıkarır.
- Delikanlı, o adada bulunan herkese ihsanlarda bulunur. Öyle ki her taraftan insanlar o adaya akın ederler. Delikanlı, oraya gelenlerin hepsine yardımdan kaçınmaz.
- On yıl geçince ada büyük bir şehir olur, delikanlı da şehrin kralı ilan edilir.
- Kral’ın büyük oğlu denizden kurtulunca bir adamın yanına gider. O adam onu iyi eğitir.
- Küçük oğlu bir tüccarın yanına gider, tüccar da ona ticareti öğretir.
- Kral’ın karısı zengin bir tüccarın yanına gider. Tüccar, ona dokunmayarak onu ibadetin de serbest bırakır ve ona çok iyi bakar. Ayrıca gittiği her yere beraberinde götürür.
- Büyük oğlan, Kral konusunda söylenenleri duyarak o adaya gider. Kral, onun dürüst ve iyi olduğunu anlayarak onu sarayın kâtibi yapar.
- Küçük oğlan da oraya gider. Kral, onu da hazine işlerine bakmakla görevlendirir.
- Tüccar da kral hakkında anlatılanları duyunca, kadını yanına alarak hediyelerle birlikte krala gider.
- Tüccar, kadını gemide bırakıp Kralın huzuruna çıkar ve hediyelerini ona takdim eder.
- Kral, kendisini ağırlamak isteyince tüccar, gemide kendisine emanet bir kadın olduğunu, onu orada yalnız bırakamayacağını söyler.
- Bunun üzerine kral, gemiye iki oğlunu göndererek kadına göz kulak olmalarını ister.
- Çocuklar, gemiye vardıklarında uyumamak için birbirlerine hikayeler anlatmaya başlarlar.
- Hikâyelerini anlattıklarında birbirlerinin kardeşi olduğunu anlarlar ve birbirlerine sarılırlar.
- Çocukların anlattıklarını duyan kadın, onlara kendisini tanıtmaz. Ancak sabah olunca gemiye gelen tüccara kralın adamlarının kendisiyle ilgilenmediklerini söyler.

- Tüccar, kardeşleri krala şikâyet eder. Kral da hepsini çağırır. Kadına “Sana ne yaptılar” diye sorar.
- Kadın, onlardan gemide anlattıklarını anlatmalarını ister.
- Çocuklar anlatınca Kral, oğullarını tanır ve onları kucaklayıp öper.
- Kadın da krala dönerek, kendisinin de karısı olduğunu bildirince hepsi birbirlerine sarılır ve ölünceye kadar mutlu yaşarlar.

81. Ebi'l-Hasan Ed-Derrâc'ın Ebî Caferi'l-Meczûm ile Hikâyesi

- Ebi'l-Hasan Ed-Derrâc, Mekke'ye her gittiğinde hac vecibelerini orada bulunan arkadaşlarıyla birlikte yaparmış.
- Ebi'l-Hasan Ed-Derrâc, bir gidişinde o işi yalnız başına yapmak ister.
- Kadisiye'ye vardığında bir camiye gider. Mihrapta cüzzamlı birinin oturduğunu görür.
- Cüzzamlı adam, kendisiyle arkadaş olmak ister.
- Elbihasan kendisinin yalnız hac yapmak istediğini belirterek, kendi arkadaşlarını bile yanına almadığını söyler.
- Ebilhasan, Akabe'ye vardığında bir camiye gider. Camide cüzzamlı kişinin kendisinden önce oraya varıp mihrapta oturduğunu görünce hayret eder.
- Ebilhasan Arafat'a varır,. Girdiği bir camide cüzzamlıyı yine görünce şaşırır. Bu sefer Ebilhasan ona arkadaşlık teklif eder, ayaklarına kapanır, ama o kabul etmez. Sonra nereye gittiyse cüzzamlıyı orada bulur.
- Medine'ye vardığında cüzzamlıyı göremez. Bunun üzerine arkadaşlarına gidip durumu anlatır.
- Arkadaşları, onun meşhur velilerden Ebî Caferi'l-Meczûm olduğunu, onunla birinin arkadaş olmasının çok zor olduğunu, onun bütün dileklerinin kabul edildiğini belirterek, onunla arkadaşlığı kaçırdığı için Ebi'l-Hasan'a acırlar.
- Arkadaşlarından bunları duyduktan sonra Ebi'Hasan, Ebî Caferi'l-Meczûm'la arkadaş olmayı daha çok ister. Onu aramaya koyulur ama bir türlü bulamaz.
- Arafat'ta birinin eteğinden çektiğini fark eden Ebi'l-Hasan, dönüp bakınca Ebi Cafer'i görür. Hemen orada bayılıp kalır.
- Ayıldığında Ebi Cafer'i bulamayınca tekrar aramaya başlar. Sonunda onu bir yerde bulur.

- Ebil Hasan, Ebi Cafer'i yakalayınca ondan üç şey için dua etmesini ister. Bunlardan birincisi; fakirliği sevmesi için, ikincisi; kısmetinin tek bir şey üzere olmaması için, üçüncüsü ise; Ebi Cafer'le arkadaş olup ondan ayrılmamak için.
- Ebi Cafer, onun için dilekte bulunur. Bunlardan ilk ikisi kabul olunarak Ebil Hasan fakirliği sever ve kısmeti değişik değişik şeylerden olur.
- Ebi'l-Hasan üçüncüsünün de kabul olunacağını ümit ederek hayatına devam eder.

82. Danyalu'l-Hakîm'in Oğlu Hâsib Kerîmu'd-Din'in Hikâyesi

- Yunan hekimlerinden Danyalu'l-Hakîm'in hiç çocuğu yokmuş.
- Bir gün bir çocuğu olması için Allah'a dua eder. Allah o gün duasını kabul eder ve karısı hamile kalır.
- Danyalu'l-Hakîm, bir süre sonra seyahata çıkar. Yolda gemisi parçalanır. Yanında taşıdığı değerli kitaplardan ancak beş yaprak kurtarabilir.
- Beş yaprağı karısına teslim ederek, çocuğu büyüdüğünde onları ona vermesini ister.
- Danyalu'l-Hakîm, öldükten sonra kadının bir oğlu olur adını Hâsib koyar.
- Hâsib, girdiği okulda başarılı olamaz. Hangi işe girdiyse de o işleri kavrayamaz.
- Kadın, komşularının tavsiyeleri üzerine Hâsib belki çalışır diye onu evlendirir.
- Hâsib yine çalışmayınca, oduncular kadına gelip oğluna bir eşekle balta almasını ve oğlunu kendileriyle birlikte oduna göndermesini isterler.
- Hâsib, birkaç gün odun kesip sattıktan sonra bir gün odundayken yağmura tutulup diğer oduncularla birlikte büyük bir mağaraya sığınır.
- Hâsib, mağaranın bir köşesinde baltayla yeri eşelerken bir kapı bulur. Arkadaşlarını çağırarak birlikte kapıyı açarlar.
- Oranın balla dolu bir kuyu olduğunu görünce, oduncular Hâsib'i orada bırakarak balı taşımak için kapıyı getirmeye giderler.
- Balları ala ala kuyunun seviyesi azalınca, Hâsib'i kuyuya indirirler.
- Kuyudaki bal bitince oduncular, ballara Hâsib'in sahip çıkacağını düşünerek onu kuyuda bırakıp giderler. Hâsib'in annesine de oğlunu ormanda bir kurdun parçaladığını söylerler.
- Hâsib, kuyuda beklerken bir delikten büyük bir akrebin düştüğünü görür. Onu öldürdükten sonra, delikten bakınca ışık görür.
- Deliği büyüterek oradan girince uzun bir koridorda yürür. Sonunda büyük bir kapıya ulaşır.
- Hâsib, kapıyı açınca içinde zebercedden bir ada bulunan bir göl bulur.

- Adada, altın ve mücevherlerden yapılmış büyük bir taht, onun etrafında da yüzlerce sandalye görür.
- Hâsib, tahta oturup dinlenirken uyuya kalır. Uyandığında etrafının yılanlarla sarıldığını görür.
- Daha sonra başındaki altın tabakta insan yüzlü bir yılan bulunan yüz kol uzunluğunda bir yılan gelir.
- Tabaktaki yılan kendini yılanların kraliçesi olarak tanıttıktan sonra Hâsib'e korkmamasını söyler.
- Hâsib'e yiyecek ve içecek verdikten sonra oraya nasıl geldiğini sorar.
- Hâsib başından geçenleri anlatınca kraliçe, ona iyilikte bulunacağını söyleyerek anlatacağı enteresan hikâyesini dinlemesini ister.

82.a. Bulukiya'nın Hikâyesi

- Mısır'da Beni İsrail krallarından birinin Bulukiya adlı bir oğlu varmış.
- Çok bilgin olan bu kral ölünce, yerine geçen Bulukiya, babasının kitaplara arasında Hz. Muhammed'in tekrar dünyaya geleceğini öğrenen Bulukiya, ona aşık olarak tahtını terk edip onu aramaya çıkar.
- Önce Şam'a varan Bulukiya, oradan bir gemiyle yoluna devam eder.
- Bir adada mola verdikleri sırada Bulukiya uyuyunca gemiyi kaçıır.
- Bulukiya uyanınca, etrafının başları deve kadar yılanlar tarafından çevrildiğini görür.
- Onların Hz. Muhammed'i zikrettiğini duyan Bulukiya, altın tabak içinde kendisine gelen insan yüzlü bir yılanla konuşmaya başlar.
- Bulukiya, kendi hikâyesini anlattıktan sonra insan yüzlü yılan, kendisinin yılanların kraliçesi olduğunu belirterek Hz. Muhammed'le karşılaşırsa selamını söylemesini ister.
- Oradan geçen bir gemiyle Kudüs'e ulaşan Bulukiya, orada kitaplardan Hz. Süleyman'ın yedi deniz ötesinde gömülü olduğunu, Hz. Süleyman'ın parmağında bulunan yüzük kimin eline geçerse onunla her şeyi yapabileceğini, Kaf dağında da insanı denizde yürütebilecek ölümsüzlük verebilecek otların bulunduğunu öğrenen Affan adlı bir adamla tanışır.
- Affan, Bulukiya'nın hikâyesini duyunca kendisini o yılanla götürmesini isteyerek Kaf dağındaki otların ancak yılanların kraliçesiyle bulunabileceğini söyler.
- Affan, eline demirden bir kafes alarak birlikte yılanların bulunduğu adaya giderler.

- Affan, kafesin içine bir bardak sütle bir bardak şarap bırakır.
- Sütün kokusuna gelen kraliçe yılan, süt yerine şarabı içince orada uyur. Affan, kafesi kapatıp onu Kaf dağına götürür.
- Kraliçe'nin göstermesi üzerine insanı denizde yürütebilen ottan toplayıp suyunu iki şişeye koyduktan sonra Kraliçe yılanı yerine götürmek için dönerler.
- Hâsib, kraliçe yılanın hikâyesini yarıda keserek kendisini yer yüzüne çıkarmasını ister.
- Kraliçe, Hâsib'e kendisini Kaf dağına götürüp otları gösterdikten sonra çıkaracağını söyleyince Hâsib hikâyenin devamını anlatmasını ister.
- Bulukiya ile Affan ayaklarına otun suyundan sürerek denizde yürümeye başlarlar.
- Yedi denizi aştıktan sonra toprakları miskten zümrüt bir dağa varırlar.
- Dağın üstünde bulunan büyük kubbeli büyük bir mağaraya girdiklerinde Hz. Süleyman'ın, altın ve mücevherlerle kaplı bir tahtın üstünde yatıyormuş intibamı veren cesedini görürler.
- Affan, Hz. Süleyman'ın parmağındaki yüzüğü almak için yaklaştığında, büyük bir yılan tahtın altından çıkar ve Affan'a yaklaştığı taktirde onu öldüreceğini söyler.
- Korktuğu için Bulukiya dışarı çıktığı sırada Affan, kitaplardan öğrendiği duaları okuyarak yüzüğe yaklaşmaya devam edince yılan, ağzından çıkarttığı alevle onu kül eder. Bunu gören Bulukiya, düşüp bayılır.
- Allahü Teâla Cibril (A.S.)'i göndererek Bulukiya'yı kurtarır.
- Cibril (A.S.), Bulukiya'ya oraya niçin geldiğini sorar. Bulukiya da Muhammed (S.AV.)'i aradığını söyler.
- Bunun üzerine Cibril, Hz. Muhammed'in tekrar yeryüzüne gelmesine daha çok zaman olduğunu bildirerek Bulukiya'dan geri dönmesini ister ve uçarak oradan ayrılır.
- Hz. Muhammed'le buluşamayacağına çok üzülen Bulukiya dağdan iner, deniz kenarına ulaştınca ayağına ot suyundan sürerek denizde yürümeye başlar.
- Bir müddet yürüdüktan sonra cennet gibi bir adaya ulaşır.
- Bulukiya, ada topraklarının zaferândan, taşlarının yakuttan, ormanlarının şeker kamışından olduğunu görünce yanlış yoldan geldiğini anlar.
- Geceyi geçirmek için yüksek bir ağaca çıktığında, denizden çıkan canavarlarla adada bulunan hayvanların birbirleriyle sohbet ettiklerini sabah olunca da birbirlerinden ayrıldıklarını görür.

- Bulukiya ağaçtan iner, ayağına ilaç sürerek ikinci denize iner. Birkaç gün gittikten sonra büyük bir dağa ulaşır.
- Taşları mıknatıs olan adada geceyi getirdikten sonra kendisine gelen bir kaplandan kaçarak üçüncü denize iner.
- Bir süre denizde yürüdüktan sonra bol meyveli bir adaya varır.
- Orada on gün kaldıktan sonra ayaklarına ilaç sürüp dördüncü denize iner.
- Gece gündüz yürüdüktan sonra ulaştığı bir adada kartal yuvalarından başka bir şey bulamayınca yoluna devam ederek beşinci denize girer.
- Uzun bir süre yürüdüktan sonra dağları kristalden, ağaçların çiçekleri altından olan küçük bir adaya varır. Bulukiya bu adada bir gece kaldıktan sonra altıncı denize iner.
- Altıncı denizde birkaç gün yürüdüktan sonra, meyveleri insan başı ve kuşlar olan çok ağaçlı bir adaya ulaşır.
- Geceyi geçirmek için bir ağaca çıkınca denizden ellerinde ışınlı saçan mücevherlerle denizkızları çıkar.
- Denizkızlarının oynaştıklarını sabaha kadar seyrettikten sonra Bulukiya yedinci denize iner.
- İki ay denizde hiçbir adaya rastlamadan yürüyen Bulukiya, açlığından denizdeki balıkları tutarak çiğ çiğ yer. Biraz daha yürüdüktan sonra çok büyük bir adaya varır.
- Bulukiya orada bulunan bir elma ağacından elma koparacağı sırada kırk kol uzunluğunda bir adam gelip Bulukiya'ya elmayı koparttığı takdirde bedenini ikiye ayıracağını söyler.
- Daha sonra Bulukiya durumunu anlatınca adam, kendisinin Kral Sahr'ın adamlarından olduğunu belirterek onu yedirip içirir ve o ülkede kendisine hiçbir zararın gelmeyeceğini söyler.
- Bulukiya adada on gün dolaştıktan sonra bir vadide iki grubun çarpıştığını görür. Biraz yaklaşınca, onlar savaşmayı bırakıp Bulukiya'ya kim olduğunu sorarlar.
- Bulukiya, kendisini tanıttıktan sonra onlar, kendilerinin cin olduklarını, orada bulunan kâfir cinlerle savaştıklarını bildirirler.
- Daha sonra cinler, kendilerinin beyaz ülke Kralı Sahr'ın adamlarından olduklarını söyleyerek, Bulukiya'yı oradan 75 yıllık uzaklıkta olan ülkelere götürürler.
- Bulukiya'nın Hz. Muhammed'i bulmaya çalıştığını öğrendikten sonra Kral Sahr, ona izzet ikramda bulunur.

- Sahr'ın kendisine çok iyi davrandığını gören Bulukiya'ya, ondan kendisini ülkesine göndermesini ister.
- Bunun üzerine Kral Sahr, ancak kendi ülkesinin sınırlarına kadar gönderebileceğini belirterek, onu uçan bir atla gönderir.
- Attan indiği yerde bulunan adamlar, Bulukiya'nın Kral Sahr'ın atıyla geldiğini görünce onu kralları Brahya'ya götürürler.
- Kral Brahya da Bulukiya'nın kim olduğunu öğrenince onu yanında iki ay ağırlar.
- Hâsib, Kraliçe'nin hikâyesini keserek kendisini yeryüzüne çıkarmasını ister.
- Kraliçe, Hâsib'in hamama gideceğinden korktuğu için onu yeryüzüne çıkartmak istemez.
- Hâsib, bunun sebebini sorunca Kraliçe, "Senin hamama gitmen, benim ölümüm demektir" der.
- Bunun üzerine Hâsib, Bulukiya'nın hikâyesine devam etmesini ister. Kraliçe de devam eder.
- Bulukiya, Kral Brahya'nın yanında iki ay kaldıktan sonra ondan ayrılır. Gece gündüz yürüdüktan sonra yüksek bir dağın tepesinde bir elinde siyah, diğer elinde beyaz büyük levhalar bulunan ve sürekli Allah ile Hz. Muhammed'i zikreden bir melek ile karşılaşır.
- Kanatları meşrikten mağribe uzanan Melek, Bulukiya'yı görünce ona kim olduğunu sorar.
- Bulukiya, hikâyesini ahlattıktan sonra Melek kendisinin Mikail olduğunu ve görevinin de ellerindeki levhaları kaldırıp indirmekle gece ve gündüzü ayarlamak olduğunu söyler.
- Bulukiya, Mikâil'den ayrılıp gece gündüz gittikten sonra büyük bir ağacın altında, insan, kuş, canavar ve öküz kılıklarında dört meleğin ibadete ettiğini görür.
- Bulukiya, yoluna devam ederek, Kaf dağının tepesinde yine büyük bir meleklerle karşılaşır.
- Melek, kendisinin oradan dünyayı Kaf dağı vasıtası ile kontrol ettiğini, onunla Allah'ın istediği yerde deprem, savaş, kıtlık gibi felaketler meydana getirebileceğini anlattıktan sonra Bulukiya, ondan ayrılıp yoluna devam eder.
- Bulukiya, bir süre yoluna devam ettikten sonra, kilitli bir kapının önünde biri arslan, diğeri öküz suretinde iki meleklerle karşılaşır.
- Onlardan kilitli kapının ancak Cebrail tarafından açılabilceğini öğrenen Bulukiya, Allah'a dua ederek Cebrâil'i göndermesini diler.

- Allah duasını kabul eder, Cebrâil gelip Bulukiya'yı kapıdan içeri sokar.
- Orada iki dağın arasında bir deniz bulan Bulukiya, kırmızı yakuttan oluşan dağlarda Allah'ı tespih eden meleklerle karşılaşınca, onlardan, o denizin yarısının tatlı, yarısının tuzlu olduğunu, dünyadaki bütün denizlerle nehirlerin tuzluluk ve tatlılık oranlarının o denizle ayarlandığını öğrenir.
- Bulukiya, ot suyundan ayağına sürerek denizde yürümeye başlar.
- Gece gündüz yürüdüktan sonra bir adaya ulaşan Bulukiya, orada iki mezar arasında durak çok yakışıklı bir delikanlının ağladığını görür.
- Bulukiya, delikanlı ile tanışıp ona hikâyesini anlatınca, delikanlı, "Senin başından geçenler, benim hikâyem yanında hiç kalır." diyerek hikâyesini anlatmaya başlar.

82.b. Cânşah'ın Peri Kızı ile Hikâyesi

- Tigmûs adlı çok güçlü bir kralın hiç çocuğu olmamış.
- Tigmûs, bir gün falcıları toplayarak, onlara nasıl çocuk sahibi olabileceğini sorar.
- Falcılar, Horosan Kralı Behrevânın kızıyla evlendiği takdirde bir erkek çocuğunun olabileceğini söylerler.
- Tigmûs çok akıllı olan veziri Aynzâr'ı kızı istemek için Horosan'a gönderir.
- Behrevân bunu uygun görünce evlenirler. Bir süre sonra bir erkek çocukları olur. Adını Canşah koyarlar.
- Canşah büyüyünce babası ve köleleri ile birlikte ava çıktıkları sırada bir ceylan görür.
- Kaçan ceylanı yedi köleyle takip eden Canşah, bir deniz kenarına vardıklarında ceylanın oradan geçen bir gemiye atlaması üzerine onlar da gemiye binerler.
- Ceylanı orada yakaladıktan sonra Canşah ileride bir ada görür ve orayı görmek ister.
- Gidip adayı gördükten sonra tekrar gemiye binerler. Rüzgâr, onları bilmedikleri bir denize götürür.
- O denizde bir süre gittikten sonra çok güzel bir adaya ulaşırlar.
- Canşah ve köleler adaya çıktıklarında, orada büyük bir saray görürler. İçeri girince altın ve mücevherlerle süslü takılar, kürsüler ve büyük bir bahçe görürler.
- Canşah, bir tahtın üzerinde geceyi geçirir. Sabah olunca her tarafın maymunlarla dolu olduğunu görür.
- Maymunlara oranının kime ait olduğunu soran Canşah, onların hareketlerinden oranın Hz. Süleyman'a ait olduğunu ve onun yılda bir defa oraya geldiğini öğrenir.

- Maymunlar, Caṣah'ın gemisini parçalayıp onu kral yaparlar.
- Bir gün maymunlar, at büyüklüğünde köpekler getirip Caṣah ve köleleriyle birlikte onlara binerek adayı gezmeye çakırlar.
- Bir dağa vardıklarında orada devlerle karşılaşırlar.
- Maymunlarla devler arasında çıkan çatışmada, maymunların yenik düşeceğini anlayan Caṣah, kölelerine emir verip devlerin bir kısmını oklarıyla öldürtür. Diğer devler de kaçar.
- Bunu gören maymunlar, Caṣah'la adamlarına daha iyi davranırlar.
- Geri dönerlerken Caṣah, bir dağın eteğinde Hz. Süleyman'a ait bir yazı görür.
- Hz. Süleyman yazısında; "Ey buraya gelen insanoğlu, seni burada maymunlar kral yapacak ve buradan hiçbir yere kaçamayacaksın. Ancak doğruya doğru, devler, vahşi hayvanlar ve ifritler arasından üç aylık bir mesafe gidersen dünyayı çevreleyen denize ulaşırsın. Doğu tarafına gidersen önce karınca vadisine varırsın. Orayı geçmeyi başarırsan, on gün daha gittikten sonra ateş gibi parlayan bir dağ görürsün. Dağın eteğinde çok hızlı akan bir nehir vardır. Bu nehir, cumartesi günleri kurur. Onu da aşarsan Yahudilerin bir şehrine ulaşırsın. Oradan da dilediğin yere gidebilirsin. Bu yolculuk da dört ay sürer." der.
- Caṣah, bunu öğrendikten sonra maymunlarla bir buçuk sene kalır.
- Bir gün Caṣah, maymunlar ve kölelerle ava çıkar.
- Caṣah av sırasında Karınca Vadisini bulunca geceleyin kölelerini yanına alıp oradan vadiye doğru kaçar.
- Caṣah'ın kaçtığını hisseden maymunlar, onları takip ederken köpek büyüklüğünde olan karıncalar bunları görür ve saldırır.
- Maymunlarla karıncalar akşama kadar dövüştükten sonra Caṣah ve köleleri gecedен yararlanarak kaçarlar.
- Sabah olunca maymunlar Caṣah'a ulaşırlar. Kölelerinin biri karşı koymak isterken onu öldürürler.
- Bunu gören Caṣah, geri kalan iki kölesiyle birlikte bir nehre vardığında, orada bulunan karıncalar bunlara saldırarak kölelerin birini parçalarlar. Bu arada maymunlar gelir.
- Maymunlarla karıncaların çarpışmasından yararlanan Caṣah, kölesiyle birlikte kendilerini nehre atarlar.
- Caṣah, nehirden karşıya geçmeyi başarır, köle suya kapılıp boğulur.
- Yalnız kalan Caṣah, gece gündüz yürüdüktan sonra parlayan dağa ulaşır.

- Orada cumartesi gününü bekler. Nehir kuruyunca karşıya geçer.
- Yahudi şehrine ulaştığında bir Yahudi onu alıp evine götürür. Oradan Yemen'e senede bir defa kabile gittiğini Canşah'a söyleyen Yahudi, o zamana kadar yanında kalmasını ister.
- Canşah, iki ay orada kaldıktan sonra bir gün, birisinin "Yarım günlük bir iş karşılığında bin Dinar ve güzel bir cariye almayı kim ister." diye bağırdığını duyar.
- Canşah, bu işe talip olunca adam, onu evine götürür. Yedirip içirdikten sonra bin dinar verir ve ona güzel bir cariye getirir.
- Canşah, sabaha kadar cariye ile kaldıktan sonra, adamla birlikte iki katır alıp yola çıkarlar.
- Öğleye kadar yürüdüktan sonra çok yüksek bir dağın eteğine gelirler.
- Adam, Canşah'tan katırını kesmesini ister. O da kesince Yahudi adam; "Sen katırın karnına gireceksin. Ben da katırın karnını dikeceğim. Sizi bir kuş alıp dağın tepesine çıkartacak. Yere indiğini hissettiğin an karnını yar ve çık. Kuş seni görünce kaçacak. Gerisini de sen dağa çıkınca anlatırım." der.
- Canşah, söylenenleri yapıp katırın karnından çıkınca, etrafında kurumuş insan cesetleriyle çok miktarda değerli taşlar görür.
- Yahudi adam o taşları kendisine attıktan sonra ona iniş yolunu göstereceğini söyler.
- Canşah, 200 kadar taş attıktan sonra, iniş yolunu sorar. Yahudi adam, taşları katıra yükleyip, cevap vermeden çeker gider.
- Canşah, orada üç gün kalır. Ot yiyerek iki aylık bir yol yürür.
- Dağın öbür tarafın varınca, kuşlar ve meyveli ağaçlarla dolu bir vadi görür.
- Buna çok sevinen Canşah, biraz yürüyünce büyük bir saraya ulaşır. Sarayın kapasında elinde bir asayla bekleyen beyaz sakallı bir adam görür.
- Canşah ihtiyarla konuşup hikâyesini ona anlattıktan sonra ihtiyar, sarayın Hz. Süleyman'a ait olduğunu, onun kendisine kuş dilini öğrettiğini belirterek, kendisinin de yılda bir defa kuşları toplayıp onlarla görüştüğünü söyler.
- Canşah, ihtiyardan ülkesine nasıl gidebileceğini sorar.
- İhtiyar ona, kendisinin Kaf dağının yakınlarında bulunduğunu belirterek ülkesine ancak ve ancak kuşlar vasıtasıyla gidebileceğini, kuşlar toplandığında onların birisiyle kendisini gönderebileceğini söyler.
- Bunun üzerine Canşah, ihtiyarla kuşların toplanacağı günü beklemeye başlar.
- Bir süre sonra ihtiyar, kuşların geldiğini belirterek onları karşılayacağını söyler.
- İhtiyar, gitmeden önce, sarayın bütün anahtarlarını Canşah'a teslim eder.

- İhtiyar, Canşah'a anahtarlarla dilediği kapıyı açabileceğini, ancak tek bir kapıyı açmamasını belirterek o kapıyı açtığı taktirde bunun kendisi için iyi olmayacağını bildirir.
- Canşah, bütün kapıları açtıktan sonra, o kapıyı da merak edip açar.
- İçeri girince, ortasında bir göl, etrafında altın ve mücevherlerle süslü tahtlar bulunan büyük bir bahçe görür.
- Orada dolaşırken kartal büyüklüğünde üç güvercin göle iner.
- Canşah, bir yere gizlenerek onları seyretmeye koyulur.
- Güvercinlerin, güvercin donlarını çıkardıklarında onların üç güzel peri kızı olduklarını görür.
- Peri kızları, gölde yüzüp eğlendikten sonra, tekrar donlarını giyerek uçup giderler.
- Canşah, peri kızlarının uçtuklarını görünce üzüntüden düşüp bayılır.
- İhtiyar, saraya döndüğünde o kapının açıldığını görünce içeri girer ve Canşah'ı baygın halde bulur.
- İhtiyar, Canşah'ı ayıltınca, Canşah ona kızları anlatır ve onların birisiyle mutlaka evlenmek istediğini söyler.
- İhtiyar, onların senede bir defa oraya geldiklerini belirterek Canşah'a bu işten vazgeçmesini ve görevlendireceği bir kuşla ülkesine dönmesini tavsiye eder.
- Canşah ısrar edince, ihtiyar bir sene beklemesini, kuşlar donlarını çıkarttıklarında beğendiği kızın donunu almasını, kendisi dönünceye kadar da donu kıza vermesini söyler.
- Aradan bir sene geçip ihtiyar kuşları karşılamaya gittiğinde Canşah, ihtiyarın dediği gibi beğendiği kızın donunu alarak ihtiyarın geri dönmesini bekler.
- Bu arada kız, Canşah'ın niyetini öğrenince ondan babasına haber vermek üzere gidebilmesi için donu geri vermesini ister.
- Canşah, donu ihtiyar gelinceye kadar vermez. İhtiyar gelince, kıza Canşah'ın evlenmek istediğini anlatır. Kız da kabul eder.
- Üç ay geçtikten sonra Şemse adındaki peri kızı, Canşah'a anne ve babasıyla tanışmak ve kendisiyle orada evlenmek istediğini söyler.
- İhtiyarın da uygun görmesi üzerine Canşah, Şemse'ye donunu geri verir ve birlikte ülkesine uçarlar.
- Canşah'ın döndüğüne çok sevinen Kral Tigmûs, onu Şemse ile evlendirir ve Şemse'den düğün hediyesi olarak ne istediğini sorar.

- Şemse, yüksek bir saray yaptırmasını isteyince Kral da adamlarına emir vererek sarayın yapımını başlatır.
- Canşah, Şemse'nin bir daha alamaması için donu inşaat esnasında binanın duvarına koyar.
- Bina bittikten sonra Şemse içeri girdiğinde donunun kokusunu alır, onu çıkarıp giyer ve uçarak sarayın tepesine konar.
- Oradan Canşah'ı çağırır ve "Beni gerçekten seviyorsan benim gideceğim Cevhertekni kalesine gelirsin." der ve havalanıp kaybolur.
- Bunun üzerine Canşah, üzüntüsünden hastalanıp yataklara düşer.
- Tigmûs, adamlarını toplatıp, Cevhertekni kalesini bilip bilmediklerini sorar.
- Adamları bilmediklerini söyleyince Kral Tigmûs, kaleyi bilen kişiye elli bin dinar vereceğini ilan eder. Ama kimse bilmez. İki ay gelip geçen tüccarlardan da öyle bir kalenin nerede olduğunu öğrenemeyince Tigmûs, Canşah'a giderek merak etmemesini, kendisini daha güzel bir kızla evlendireceğini söyler.
- Canşah, bunun üzerine daha da bitkin düşer.
- Kral Tigmûs'un, oğlunun derdiyle meşgul olduğunu öğrenen eski düşmanlarından Hint Kralı Kegîd, bunu fırsat bilerek Tigmûs'un ülkesine saldırır.
- Kral Tigmûs da ordu hazırlayıp karşı koymaya çıkar.
- İki ordu bir vadide karşılaşır. Birkaç hafta süren şiddetli çarpışmalarda yenik düşeceğini anlayan Kral Kegîd, arkadaşı Kral Fakon'a haber göndererek ondan yardım ister. Kazandıkları taktirde Tigmûs'un ülkesini bölüşeceklerini bildirir.
- Bunun üzerine Kral Fakon bir ordu hazırlayıp Kegîd'le birlikte Tigmûs'a karşı savaşmaya başlar.
- Savaş süresince sarayda yalnız başına kalan Canşah, bir gün adamlarını çağırıp babasını sorar.
- Babasının iki aydır savaşta olduğunu öğrenen Canşah, babasının yanına gideceğini belirterek atını hazırlamalarını ister.
- Canşah, hazırlanmış atına binerek adamlarıyla birlikte babasının yanına gitmek üzere yola çıkar.
- Geceyi geçirmek için konakladıkları bir yerde, adamlarının uyumasından yararlanan Canşah, oradan kaçır ve Şemse'yi aramaya koyulur.
- Önce Bağdat'a giden Canşah, orada herkesten Cevhertekni kalesinin nerede olduğunu sorar. Ama herkes bilmediğini söyler.

- Cañşah, daha sonra Yahudi Şehrini sorunca, tüccarlardan biri kendisinin bir kafiyle o taraflara gittiğini belirterek, “Bizimle birlikte gel. Biz önce Hindistan’da bulunan Mezrukan şehrine, oradan Horasan’a, oradan Şemûn şehrine, oradan da Harezmi’ye gideceğiz. Harezmi Yahudi şehrine yakındır. Ancak aralarında bir yıl üç aylık mesafe var” der.
- Cañşah, kafiyle beraber yola çıkar. Girdiği her şehir de Cevhertekni kalesini sorar, ama kimse bilmez.
- Gece gündüz süren yolculuktan sonra, Cañşah Yahudi şehrinin yakınlarındaki nehre varır. Cumartesi gününü bekler. Nehir kuruyunca karşıya geçer. Yahudi’nin evine gider.
- Yahudi, Cañşah’ı görünce içeri alır ve ona izzet ikramda bulunur.
- Cañşah, ertesi gün pazara çıktığında, aynı adamın, bin dinar ve bir cariye karşılığında yarım gün çalışacak birini aradığını görünce, Cañşah ilk seferinde olduğu gibi kuş vasıtası ile dağa çıkar. Oradan kuş dili bilen ihtiyara gider.
- Cañşah ihtiyara durumunu anlatır ve o kaleyi bilip bilmediğini sorar
- İhtiyar kendisinin böyle bir kale duymadığını söyleyerek kuşlara sorar. Onlar da bilmezler.
- Cañşah, ümitsizliğe düşerek bayılınca ihtiyar bir kuşu, onu ülkesine götürmekle görevlendirir.
- Kuş, ihtiyarın tarif ettiği yolu şaşırarak Cañşah’ı vahşi hayvanların kralı Şahbedri’nin ülkesine götürür ve ona yolu şaşırıldığını bildirir.
- Cañşah, kuşa geri dönmesini bildirerek, kendisinin oradan Şemseyi aramaya devam edeceğini söyler.
- Kral Şahbedri ile görüşen Cañşah, ona durumunu anlatınca Kral, kalenin adını hiç duymadığını belirterek hayvanlara sorar. Onlarda bilemeyince Cañşah’ı cinlerin Kralı olan kardeşi Şammân’a gönderir.
- Şammân’da bilmez. Ama Cañşah’ı, Yağmuş adındaki sihirbaz papaza gönderir.
- Cañşah, Papaza durumunu anlatır. Papaz bütün cinleri, ifritleri ve kuşları toplayarak kaleyi sorar.
- Bunlar da bilmediklerini söyledikleri sırada toplantıya geç kalan siyah renkli koca bir kuş, o kalenin adını küçüklüğünde anne ve babasından duyduğunu belirtir.
- Cañşah, Papaz’dan kuşun kendisini anne ve babasının yuvalarına götürmesini ister.
- Bunun üzerine Cañşah’la kuş yedi gün yedi gece gittikten sonra yuvaya varırlar.

- Kuş, oradan ötesini bilemediğini belirterek Canşah'ı orada bırakır. Canşah da çok yorgun olduğundan, o dağ başında uyuyup kalır.
- Şemse Canşah'tan ayrılıp ülkesine döndüğünde, periler kralı olan babası Şehlân'a olup bitenleri anlatınca, Kral Şehlân kızına öyle hareket ettiğinden dolayı kızar ve perilere ülkeye yaklaşan her insanoğlunu kendisine getirmelerini emreder.
- Canşah, uyanıp yola çıktığı sırada onu bir peri görür ve Kral Şehlân'a götürür.
- Şehlân gelenin Canşah olduğunu öğrenince kızını çağırıp nikâhlarını tazeletir.
- Şemse Canşah'a kendisinden sonra neler olduğunu sorunca Canşah, babasının savaşta olduğunu anlatır.
- Bunun üzerine Şemse, merak etmemesini belirterek, yanlarına bin peri alıp oraya gidebileceklerini söyler.
- Daha sonra babaları Şehlân'a çıkararak durumu anlatınca, Kral Şehlân, onlara mücevherlerle süslü kırmızı altından bir taht yaptırıp Canşah'la Şemse'yi ona oturtur, dört periyi tahtı taşımakla görevlendirir. Yanlarına da bin peri katarak onları uğurlar.
- Periler günde otuz aylık yol katederek on gün gittikten sonra Canşah'ın ülkesine ulaşırlar.
- Bir yandan iki Kralın ordularıyla savaşmaktan, diğer yandan Canşah'ın ülkesinden ayrıldığını öğrenmekten dolayı çöküntüye uğrayan Kral Tigmûs, savaşmaktan vaz geçip şehre çekilir ve şehri surlardan savunmaya başlar.
- Kral Kegid ile Kral Fakan'un orduları tam surları aşmak ve şehri ele geçirmek üzereyken Canşah'la periler saraya inerler.
- Şemse perilere emrederek düşman ordularının yok edilmesini ve Kral Kegid'in sağ olarak kendisine getirilmesini ister. .
- Düşman askerlerinin hepsi öldürülür ve Kral Kegid sağ olarak Şemse'ye getirilir. Kegid zincire vurularak zindana atılır. Hepsi mutlu olur.
- Bulukiya Canşah'ın hikâyesini dinledikten sonra, Canşah'ın iki mezar arasında ne aradığını sorar.
- Bunun üzerine Canşah, Şemse ile her yıl bir babalarının ülkesinde kaldıklarını belirterek, bir yolculuk sırasında indikleri adada Şemse'nin yüzmek için indiği denizde bir köpek balığı tarafından parçalandığını, onu alıp mezarların birine gömdüğünü, diğer mezarı da kendisi için hazırladığını söyler ve ölüm gününü beklediğini bildirir.

- Bulukiya, Canşah'tan ayrılıp ayağına ot suyu sürer, denizde gece gündüz gittikten sonra çok güzel bir adaya ulaşır.
- Orada, yaprakları yelken kadar olan bir ağacın altında kurulu duran ve üstünde her çeşit yiyecekler bulunan bir sofraya oturur. Ağacın üstünde de altın ve mücevherlerden yapılmış bir kuşun Allah ve Hz. Muhammed'i zikrettiğini duyar.
- Bulukiya kuşa yaklaşır, durumu sorar, kuş da, kendisinin Cennet kuşlarından olduğunu, o sofranın Cuma günleri Allah tarafından oraya gönderildiğini orada velilere ziyafet verildiğini belirtir.
- Bulukiya, o sofradan yemek, yediği sırada bir adam gelir.
- Kuş, gizlice Bulukiya'ya gelenin Hızır (A.S.) olduğunu söyler.
- Bunu duyan Bulukiya, Hızır (A.S.)'dan, kendisini ülkesine götürmesini ister.
- Hızır (A.S.), Allah izin vermedikçe bir şey yapamayacağını belirterek, Allah'a dua etmesini ister.
- Bulukiya Allah'a dua edince, Allah duasını kabul eder.
- Hızır (A.S.), Bulukiya'dan bir elini tutup, gözlerini yummasını ister.
- Bulukiya gözünü yumup Hızır (A.S.)'ın elini tutunca, Hızır (A.S.) bir adım atar ve gözünü açmasını söyler.
- Bulukiya, gözünü açınca kendisini Mısır'daki evinin kapısında bulur. Teşekkür etmek için Hızır (A.S.)'a döndüğünde onu göremez.
- Bulukiya evine girince, herkes sevincinden ağlar.
- Yılanların kraliçesi Bulukiya'nın hikâyesini bitirince, Hasib ömrü boyunca hamama gitmeyeceğine dair yeminler ederek kendisini yeryüzüne çıkartmasını ister.
- Bunun üzerine Kraliçe, yılanlardan birisine emir vererek onu yeryüzüne çıkarır.
- Hasib, evine dönünce annesi ile karısı onu şaşkınlıkla karşılarlar. Hikâyesini duyunca çok sevinirler.
- Hasib, oduncuları sorunca annesi onların birer büyük tüccar olduklarını söyler.
- Hasib, annesinden onlara selamını götürmesini ve kendisinin onları davet ettiğini bildirmesini ister.
- Tüccarlar, Hasib'in geri geldiğini duyunca aralarında mallarının yarısını Hasib'e vermeyi kararlaştırırlar.
- Eski bir arkadaş olan Hamamcı, Hasib'i görünce onu hamama davet eder.
- Hasib, ömrü boyunca hamama girmeyeceğine dair yeminli olduğunu söyleyerek hamama girmek istemeyince, Hamamcı; "Eğer girmezsen, karım benden üç defa boş olsun." der.

- Zor dunumda kalan Hasib, hamama girmek mecburiyetinde kalır.
- Hamamda Hasib soyunduktan sonra etrafını yirmi kişi sararak, kendisinin Kralın düşmanı olduğunu ileri sürüp onu Krala götürürler.
- Hasib'i Şemhûr adlı vezir karşılayarak, ona izzet ikramda bulunduktan sonra cüzzam hastalığına yakalanan Gürezdan adlı kralın iyileşmesinin Hasib'in elinde olduğunu söyler. İyileştirdiği takdirde ülkenin yarısını vadeder.
- Hayretler içinde kalan Hasib, durumu sorunca vezir, Kral'ın düzelmesinin ilacı Yılanların Kraliçesi olduğunu ve onun yerini de Hasib'ten başka kimsenin bilmediğini söyler.
- Hâsib, onu tanımadığını iddia edince, vezir, "İnkâr etmeye lüzum yok. Çünkü o Kraliçe ile bir süre kalan insanın göbeği siyah olur. Ben de kaç aydan beri hamamlara adamlar yerleştirerek böyle birini gördükleri takdirde bana getirmeleri için görevlendirdim. Siyah leke işte senin göbeğinde" der.
- Hasib inkâr etmeye devam edince vezir onu ölümle tehdit eder.
- Hasib çaresiz kalınca onlara bal kuyusunun olduğu yere götürür.
- Vezir Şemhur, oraya vardıklarında buhurlar yakıp sihirler yaparak Kraliçe Yılanın bir altın tabak içinde ve bir yılanın sırtında kuyunun başına gelmesini sağlar.
- Kraliçe, Hasib'i görünce; "Sana söylememiş miydim? Ama üzülme çünkü Allah kaderimi seni eline bırakmıştı bunu biliyordum." der.
- Vezir yaklaşmak isteyince, Kraliçe yaklaşırsa öldüreceğini söyleyerek kendisini Hasibin taşınmasını ister.
- Hâsib tabağı eliyle alıp kafasında götürürken kraliçe ona gizlice; "Vezir beni üç parçaya böldükten sonra bir tencereye koyup kaynatacak, o sırada veziri Kral çağırarak. Vezir giderken eti sana bırakacak ve sana etin ilk köpüğünü soğutup içmeni, ikinci köpüğünü de bir şişeye koyup kendisine ayırmanı söyleyecek. Sen bunların tersini yap. Birinci köpükten vezir içince ölecek. İkinci köpüğü sen içince, çok bilge bir kişi olacaksın, daha sonra benim etimden bir parça götürüp Kral'a yedir. Sonra yüzünü bir mendille ört ve öğlece kadar bekle. Kral o zaman eskisinden daha iyi olacak." der.
- Kraliçe'nin söylediklerini yapıp vezir ölünce, Hasib Kral'a bir parça et götürür. Ona yedirdikten sonra yüzünü bir mendille örter ve öğleye kadar bekler.
- Kral iyileşince, Vezir Şemhûr'un yapmak istediklerini Hasib'ten öğrenince, Hasib'i Vezir yapar ve Vezir Şemhûr'un bütün mallarını ona verir.

- Hasib vezir olarak orada bir süre kaldıktan sonra bir gün annesinden, babasının kendisine ne bıraktığını sorar.
- Annesi bir sandık getirir, Hâsib sandığı açıp beş yaprak görünce, "Ben bunları içtiğim köpük sayesinde biliyorum. Bunlar, önemli bir kitaptan birkaç sayfadır." der.
- Hasib, bundan sonraki yıllarda, ölünceye kadar zamanın en bilgili veziri olarak yaşar.

83. Sindibâd Hikâyesi

- Halife Hârûnu'r-Reşîd zamanında Bağdat'ta Sindibâd adında çok fakir biri varmış. Hammallık yaparak geçinirmiş.
- Sindibâd, çok sıcak bir günde, bir köşkün kapısından içerden serin havanın geldiğini görünce oturup dinlenir.
- Sindibâd, kendisinin durumuyla köşk sahibinin durumunu mukayese ederek, ellerini kaldırıp; "Ey Allah'ım sen dilediğine dilediğin kadar verirsin. Ama bu köşk sahibine bak, bir de benim halime bak." der.
- Gitmeye hazırlandığı sırada içerde. küçük bir çocuk gelip, köşk sahibinin kendisini içeri çağırdığını iletir.
- Sindibad, çok iyi döşenmiş köşke girdiğinde, meclisin ortasında heybetli bir adamın kendisini çağırdığını görür.
- Adam Sindibâd'ı oturtup, yemek yedirdikten sonra adını sorar.
- Sindibâd adını söyledikten sonra adam, kendi adının da Denizci Sindibâd olduğunu belirtir.
- Denizci Sindibâd, ona kendisi hakkında söylediklerini ima ederek, anlatacağı hikâyesini dinledikten sonra o serveti nasıl kazandığına dair bilgi edineceğini belirtir ve hikâyesini anlatmaya başlar.

83.a. Denizci Sindibâd Hikâyelerinden Birinci Hikâye, Bu Da Seyahatlerin İlkidir

- Denizci Sindibâd'ın çok zengin bir tüccar olan babası, ona büyük bir servet bırakarak ölür.
- Denizci Sindibâd hesapsızca babasının servetini harcarken, bir gün servetinin tükenmek üzere olduğunu far keder.

- Bunun üzerine elinde kalanı satıp, ticari mallar olarak seyahate çıkmaya karar verir. Önce bir gemiye binip Basra ya gider. Tüccarlarla birlikte Basra'dan denize açılırlar.
- Adadan adaya, denizden denize ticaret yaparak geçen tüccarlar kafillesi, bir gün güzel bir adaya çıkıp dinlenmek isterler. Ateşler yakıp, yemek pişirdikleri sırada geminin kaptanı, canını kurtarmak isteyen herkesin acele gemiye binmesi için çağrıda bulunur.
- Tüccarlar telaşla sebebini sorduklarında kaptan, ada zannettikleri yerin aslında büyük bir balık olduğunu, onun oraya çok eskilerde gelip üzerini kumlar ve topraklar örttükten sonra ağaçlar ve yeşillikler bittiğini söyler. Balığın ateşten etkilenip denizin dibine doğru hareket ettiğini belirtir.
- Bunun üzerine herkes gemiye binmek isterken, birçoğu denize düşüp boğulur. Gemi hareket edip uzaklaşır.
- Denizci Sindibâd gemiye binemeyerek bir tahta parçasına tutunup kendini denize bırakır.
- Denizde bir gün bir gece dalgalarla boğuşan Sindibâd, sabah olunca bir adaya çıkar. Yorgunluktan hemen uyuyakalır.
- Ertesi sabah güneşin sıcak ışıklarıyla uyanan Sindibâd, ağaçlardan meyve yerken uzakta bir şeyin olduğunu farkeder.
- Yaklaştığı zaman, onun ayaklarından bağlanmış kocaman bir at olduğunu görür.
- Atın kişnemesiyle, yerin altından bir adam çıkarak kendisine doğru gelir ve Sindibâd'a kim olduğunu sorar.
- Daha sonra Sindibâd'ı yerin altında bir mağaraya götüren adam, kendilerinin Kral Mehrecân'ın seyisleri olduklarını, denizden çıkan iyi cins erkek atların kendi atlarıyla çiftleşmeleri sonucu hamile kalan atlarından iyi cins at elde ettiklerini bildirir.
- Adam, orada işi bitince diğer arkadaşlarını da toplayarak Denizci Sindibâd'ı Kral Mehrecân'ın ülkesine götürürler.
- Seyisler, Mehrecân'a Sindibâd'ın hikâyesini anlatınca, Kral, Sindibâd'ı çağırıp ona limanda gemi kontrolörlüğü görevini verir.
- Sindibâd, limanda uzun bir süre çalıştıktan sonra, bir gün içinde pek çok tüccarın bulunduğu büyük bir gemideki malları kontrol ederken, gemide daha başka mal olup olmadığını sorar.

- Gemiciler, ambarda boğulan bir tüccarın malları bulunduğunu, onları Bağdat'a götürdüklerini söyleyince Sindibâd, onları görmek ister.
- Ambardaki malların kendisine ait olduğunu anlayan Sindibâd, gemicileri ikna ettikten sonra mallarından pahalı bir hediye alıp Kral' a götürür ve durumu anlatarak Bağdat'a dönmek istediğini söyler.
- Kral da ona büyük insanlarda bulunur ve Sindibâd aynı gemi ile gece gündüz gittikten sonra selametle Basra'ya varır.
- Orada bir iki gün kaldıktan sonra Bağdat'a döner, hizmetçiler tutarak rahatlık içinde yaşamaya başlar.
- Sindibâd, birinci seyahatinin böyle geçtiğini belirterek, ertesi gün ikinci seyahatini anlatacağını söyler.
- Dana sonra hamal Sindibâd'a yedirip içirir, yüz Miskal altın vererek, ertesi gün gelmesini ister.
- Hamal evine gider, sabah olunca köşke gelip Denizci Sindibâd'ın ikinci seyahatini dinlemeye başlar.

83.b. Denizci Sindibâd Hikâyelerinden İkinci Hikâye, Bu Da Seyahatlerin İkincisidir

- Denizci Sindibâd, bir süre rahat içinde yaşadıkdan sonra, birinci seyahatte başına gelenleri unuttur ve yeniden seyahate çıkmayı ister.
- Ticaret için birçok mal hazırlayarak Basra'ya gider. Basra'dan bir gemiyle denize açılır.
- Gemide pek çok adaya uğrayıp ticaret yaptıktan sonra kimsenin bulunmadığı çok güzel bir adaya ulaşır.
- Adada bir pınar başına gelen Sindibâd, suyu seyrederken uykusu gelir, dinlenmek için biraz kestirir.
- Sindibâd uyandıktan sonra, ortalıkta gemi falan göremez.
- Adayı dolaşmaya çıktığı sırada, çok büyük beyaz bir kubbe görür. Yaklaşıp kapısını aramaya başlar ancak bulamaz.
- İçeri nasıl girebileceğini düşünürken, etrafın birden karardığını far keder.
- Başını kaldırdığında, dağ kadar büyük Ruhh adlı kuşun geldiğini görünce o kubbenin bir yumurta olduğunu anlar.

- Kuş yumurtanın üzerine oturunca Sindibad, orada kurtulup başka bir yere gidebilmek için başındaki sangın bir ucunu kuşun bacağına, bir ucunu da kendi beline bağlar.
- Kuş, biraz sonra havalanır. Bir müddet gittikten sonra bir vadiye konar. Sindibâd da kuşun ayağındaki düğümü çözer. Kuş, oradan hurma ağacı büyüklüğündeki bir yılanı kapıp havalanır.
- Sindibâd etrafına bakınca, oranın ıssız bir yer olduğunu orada yılanlar ve elmas taşlardan başka hiç bir şeyin bulunmadığını anlar ve eski güzel yerinden ayrıldığına üzülür.
- Yılanlardan korktuğundan bir mağaraya giren Sindibâd, mağaranın kapısını büyük bir taşla kapatarak beklemeye başlar.
- Biraz sonra mağarada büyük bir yılanın olduğunu fark eden Sindibâd, geceyi uykusuz geçirir.
- Sabah olunca Sindibâd dışarı çıkar. Orada hayatından ümit keserek beklerken vadiye yeni kesilmiş koyun gövdelerinin atıldığını görür.
- Onların bir insanoğlu tarafından, onlara elmas taşların yapışması için atıldığını düşünerek çok miktarda elmas taş topladıktan sonra koyunun gövdesine bağlar.
- Biraz sonra bir kuş gelip gövdeyi kapar ve bir dağa çıkarır, dağda bulunan insanlar kuşu kovalayıp gövdenin yanma gelince Sindibâd'ı görürler.
- Sindibâd, onlara başından geçenleri anlattıktan sonra kendisinin kurtulmasına sebep olan gövde sahibine bir miktar elmas taş verir.
- Onlara katılıp şehir şehir, ülke ülke dolaşan Sindibâd elmaslarının bir kısmını satarak ticaret malları alır.
- Uğradığı adalarda ve şehirlerde ticaret yapan Sindibâd selamete Basraya ulaşır. Orada birkaç gün kaldıktan sonra Bağdat'daki evine döner.
- Denizci Sindibâd, ikinci seyahatinin de böyle geçtiğini belirterek, ertesi gün üçüncü seyahatini anlatacağını söyler.
- Daha sonra Hamal Sindibâd'ı yedirip içilir, on0 miskal altın vererek, ertesi gün de gelmesini ister.
- Hamal evine gider. Sabah olunca köşke gelip Denizci Sindibâd'ın üçüncü seyahatini dinlemeye başlar.

83.c. Denizci Sindibâd Hikâyelerinden Üçüncü Hikâye, Bu Da Seyahatlerin Üçüncüsüdür

- Denizci Sindibâd, bir süre rahat içinde yaşadıkdan sonra önceki seyâhatlarda başına gelenleri unuttur ve yeniden seyahate çıkmak ister.
- Ticaret için birçok mal hazırlayarak Basra'ya gider. Oradan da bir gemiyle denize açılır.
- Gemiyle pek çok adaya uğrayıp ticaret yaptıktan sonra denizde yollarına devam ederken şiddetli bir fırtına çıkar.
- Kaptanın kontrolünden çıkan gemi, rüzgârın tesiriyle yol alır.
- Bir süre gittikten sonra Kaptan'ın elleriyle başını dövdüğünü gören Tüccarlar bunun sebebini sorunca, Kaptan, geminin rüzgârın tesiriyle maymunu insanların bulunduğu Zugub adasına geldiğini, o insanların elinden kimsenin kurtulamadığını söyler.
- Kaptan daha sözünü bitirmeden gemiye giren dört karış boyundaki maymunu insanlar, geminin yelkenlerini ve iplerini dişleriyle koparıp tüccarları adaya çıkarırlar. Kendileri de gemiyi alıp uzaklaşırlar.
- Adadaki meyvelerden yiyip sularından içtikleri sırada adanın ortasında bir bina gören tüccarlar, oraya doğru giderler.
- Binaya geldiklerinde, binanın anormal büyüklükte olduğunu, etrafının kocaman kapısı olan yüksek duvarlarla çevrildiğini, binanın içinde büyük mutfak aletleriyle kemikler bulunduğunu görürler ve yorgun olduklarından orada sızarlar.
- Akşam olunca yerin sarsıntısıyla uyanan tüccarlar, boyu hurma ağacı yüksekliğinde dişleri domuz dişi gibi, gözleri alev gibi parlayan, kulakları omuzlarına uzanan kara bir devin içeri girdiğini görürler.
- Dev, tüccarlara yaklaşır önce Sindibâd'ı eline alır, zayıf bulduğundan bırakır. Hepsini elden geçirdikten sonra Kaptan'ı şişman bularak, kuş gibi boynunu kırar şişe geçirdikten sonra yaktığı ateşte pişirip yer. Daha sonra uyur.
- Sabah olunca dev, çıkıp gider. Tüccarlar da onun peşinden adaya dağılırlar. Karınlarını doyurduktan sonra, kalacak yerleri olmadığından tekrar o binaya, gelirler.
- Akşam olurken Dev yine gelir ve şişman bulunduğu bir tüccarı pişirip yedikten sonra uyur.
- Sabah Dev oradan çıktıktan sonra tüccarlar, Dev'in elinden kurtulmak için bir sal yapmaya ve Devi öldürmeye karar verirler.
- Akşam Dev gelip birini daha yedikten sonra uyuduğu sırada, tüccarlar orada bulunan iki şişe ateşte kızdırırlar ve sonra Dev'in gözlerine batırırlar.

- Dev, can acısıyla bağırip etrafındaki tüccarlara gelişigüzel saldırmaya başlar, ama kör olduğundan kimseyi yakalayamaz, dışarı çıkıp gider.
- Bir süre sonra Dev'in dişisiyle geldiğini gören tüccarlar, sallarına binip denize açılırlar. Bu sırada devlerin attıkları taşlardan pek çoğu isabet alarak ölür, geride Sindibâd'la iki tüccar kalır.
- Bunlar bir müddet gittikten sonra bir adaya çıkarlar. Adada meyvelerden yedikten sonra geceyi geçirirlerken etraflarını koca bir yılan çevirir, bir tüccarı yutar ve orada uyur.
- Sabah olunca Sindibâd'la tüccar, oradan ayrılıp akşama kadar adada dolaştıktan sonra geceyi geçirmek için yüksek bir ağaca çıkarlar.
- Geceleyin ağaca tırmanan yılan, geri kalan tek tüccarı da yutar ve aşağıya inip uyur.
- Sindibâd, sabah olunca ağaçtan iner ve adada yalnız başına dolaşır. Yılandan kurtulmak için etrafını odunlarla bağlayarak geceyi geçirmeyi düşünür.
- Yılan gelir, Sindibâd'ı yutmak ister. Etrafının odunlarla sarılı olduğunu fark edince onu yutamaz, sabaha kadar odunların çevresini dolaşıp durur.
- Sabah olunca Sindibâd, uzaktan bir geminin geldiğini fark eder. Gemidekilere eline aldığı bir ağaçla işaret ederek dikkatlerini çeker. Gemi yanaşır, Sindibâd'ı gemiye alırlar.
- Sindibâd, başından geçenleri gemideki tüccarlara anlatınca Kaptan ona acıyarak, kendisine iyilik edeceğini söyler.
- Sindibâd, teşekkür ettikten sonra iyiliğin mahiyetini sorar.
- Kaptan, gemide bir tüccara ait mallar bulunduğunu belirterek, tüccarın kayb olduğunu, onun mallarını Sindibâd'a vermek istediğini söyler. Sindibâd'tan da mallar üzerinden kazandıklarının kendisine ait olmasını, o malların değerini de kaybolan tüccarın Bağdat'taki ailesine teslim etmesini ister.
- Kaptan, mallarını gösterince Sindibâd, Kaptan'a ikinci seyahatini anlatarak o malların kendisine ait olduğunu, kendisinin o yolculuk sırasında uyurken gemiyi kaçırdığını, mallar üzerindeki yazıların kendi adını taşıdığını belirtir.
- Kaptan ona inanarak mallarını teslim eder.
- Sindibâd, şehir şehir ada ada dolaşıp ticaret yaptıktan sonra selametle Basra'ya varır. Birkaç gün orada kaldıktan sonra Bağdat'taki evine büyük bir kazançla döner.
- Denizci Sindibâd, üçüncü seyahatinin de böyle geçtiğini belirterek, ertesi gün dördüncü seyahatini anlatacağını söyler.

- Daha sonra Hamal Sindibâd'ı yedirip içirir, on0 miskal altın vererek, ertesi gün de gelmesini ister.
- Hamal evine gider. Sabah olunca köşke gelip Denizci Sindibâd'ın dördüncü seyahatini dinlemeye başlar.

83.ç. Denizci Sindibâd Hikâyelerinden Dördüncü Hikâye, Bu Da Seyahatlerin Dördüncüsüdür

- Denizci Sindibâd, bir süre rahat içinde yaşadıkdan sonra, önceki seyahatlerde başına gelenleri unuttur ve yeniden seyahate çıkmak ister.
- Ticaret için birçok mal hazırlayarak Basra'ya gider. Oradan da bir gemiyle denize açılır.
- Gemiyle pek çok adaya uğrayıp ticaret yaptıktan sonra denizde yollarına devam ederlerken, şiddetli bir fırtına çıkar ve gemiyi parçalar.
- Sindibâd, birkaç arkadaşıyla birlikte tutundukları tahta parçalarıyla bir gün bir gece denizde kaldıktan sonra bir adaya ulaşırlar. Adada dinlenip meyvelerinden yedikten sonra uzakta bir binanın olduğunu fark ederler.
- Sindibâd ve arkadaşları binaya yaklaşınca binadan çıkan çıplak adamlar, onları yakalayıp krallarına götürürler.
- Kralın sarayında onlara bir yemek ziyafeti verilir. Sindibâd, yemeğin kendi yediklerinden farklı olduğunu görünce, yemez. Ancak arkadaşları, aç olduklarından yemeye başlarlar, yedikçe de yerler.
- Yedikleri yemeğin tesiriyle akıllarını kaybeden arkadaşlarını, bir çobana verip götürürler. Bir süre sonra da şişmanlayanları teker teker kesip krallarına yedirirler.
- Sindibâd, yemekten yemeyip aklını kaybetmediğinden ve zayıf olduğundan kimse ona bir şey yapamaz.
- Sindibâd, saraydan ayrılıp adanın bir kenarında ot yiyerek hayat sürdürmeye başlar.
- Yedi gün orada ot yiyerek yaşadıkdan sonra uzaktan bir grup insan görür. İnsanlar onu görünce kim olduğunu sorarlar.
- Sindibâd, başından geçenleri anlattığında onlar, ada halkının insan yiyen yamyamlar olduğunu söyleyerek onlardan kurtulduğu için şanslı olduğunu bildirerek krallarına götürürler. Kral, Sindibâd'a sarayda bir görev verir.
- Sindibâd, sarayda çalışırken oradakilerin ata eğersiz bindiklerini görünce, Kral'a çıkıp atlara neden eğersiz bindiklerini sorar.

- Kral, eğer nedir bilmediklerini söyleyince Sindibâd bir eğer yapıp Kral'ın atına yerleştirir.
- Eğerli ata binmeyi çok beğenen Kral, Sindibâd'ı yakın adamlarından yapar ve onu çok güzel bir kızla evlendirir.
- Sindibâd, bir gün komşusunun karısının öldüğünü öğrenince, ona baş sağlığına gider. Adamın çok fazla dövündüğünü gören Sindibâd, ona ölenle ölmeyeceğini söyleyerek, kendisini biraz toparlamasını isteyince, Adam, "Ben karım için dövünmüyorum, kendim için dövünüyorum. Burada eşlerden biri ölünce, diğerini de onunla birlikte diri diri gömerler." der.
- Bundan korkan Sindibâd, karısına daha iyi bakmaya başlar.
- Bütün itinalarına rağmen bir süre sonra karısı hastalanır, iki gün sonra da ölür.
- Sindibâd'ı karısıyla birlikte kapağı taştan olan büyük bir kuyu şeklinde mezara atarlar, Sindibâd'a da yedi ekmekle bir testi su verirler.
- Sindibâd, orada ekmekleri az az yiyip az az su içerek hayat sürdürmeye çalışırken, yiyeceği tam biteceği sırada mezarın kapağının açıldığını görür.
- Ölü kocasıyla içeri atılan kadını öldürüp ekmekleri ile suyunu alır, onlarla birkaç gün idare ettikten sonra içeri atılan diğer ölülerin refakatçilerini öldürür ve böylece yaşamaya devam eder.
- Bir gün bir farenin yukarı çıktığını fark eden Sindibâd, fareyi takip edince yukarıya çıkan küçük bir deliğı görür. Orada bulunan kemik parçalarıyla deliğı büyütüp mezarın öbür tarafına çıkar.
- Daha sonra tekrar mezara giden Sindibâd, mezara değerli mücevherleriyle birlikte gömülen insanların mücevherlerini bir elbiseye toplayıp dışarı çıkar ve denize nazır bir dağda bir gemi gözler. Aç olduğunda da mezara inip refakatçilerin getirdikleri yiyecekleri yemeye devam eder.
- Sindibâd, günlerden bir gün uzaktan bir geminin geldiğini fark edince, beyaz bir elbiseyi sallayarak gemidekilerin dikkatini çeker. Onu gören gemiciler oraya yaklaşır onu gemiye alırlar.
- Sindibâd, şehir şehir, ada ada dolaştıktan sonra selametle Basra'ya ulaşır. Birkaç gün orada kaldıktan sonra Bağdat'taki evine döner.
- Denizci Sindibâd, dördüncü seyahatinin da böyle geçtiğini belirterek, ertesi gün beşinci seyahatini anlatacağını söyler.
- Daha sonra Hamal Sindibâd'ı yedirip içirir, on miskal altın vererek, ertesi gün de gelmesini ister.

- Hamal evine gider. Sabah olunca köşke gelip Denizci Sindibâd'ın beşinci seyahatini dinlemeye başlar.

83.d. Denizci Sindibâd Hikâyelerinden Beşinci Hikâye, Bu Da Seyahatlerin Beşincisidir

- Denizci Sindibâd, bir süre rahat içinde yaşadıkdan sonra, önceki seyahatlerde başına gelenleri unuttur ve yeniden seyahate çıkmak ister.
- Ticaret için birçok mal hazırlayarak Basra'ya gider. Orada bir gemi satın alır. Mallarını ona yükler. Başka tüccarlar da Sindibâd'a para, verip mallarını gemiye yüklerler ve birlikte denize açılırlar.
- Gemiyle pek çok adaya uğrayıp ticaret yaptıktan sonra bir adaya vardıklarında büyük bir beyaz kubbe görürler.
- Onun bir ruh yumurtası olduğunu anlayan tüccarlar, gidip onu kırarlar.
- Onları gören Sindibâd, kırmamaları için ikaz ettiği sırada bir çift ruh'un geldiğini gören tüccarlar gemiye kaçarlar.
- Yumurtalarının kırıldığını gören ruhlar, Sindibâd'ın gemisini attıkları kayalarla batırırlar.
- Sindibâd, tutunduğu bir tahta parçasıyla çok güzel bir adaya varır.
- Orada bir süre dinlendikten sonra bir pınar başında bir ihtiyar adamla karşılaşır.
- Onun gemiden kurtulandan biri olduğunu zannederek gidip onunla konuşur.
- Adam Sindibâd'a cevap vermez. İşaretiyle kendisini omuzuna alıp bir yer göstererek oraya kadar taşımamasını ister.
- Sindibâd, yardım etme isteğiyle ihtiyarı omuzuna alır istenilen yere getirince İhtiyarın inmeyip ayaklarıyla boynunu sıkıştırdığını hissedince olduğu yerde bayılır.
- İhtiyarın dürtmesiyle ayılan Sindibâd onu bir eşek gibi taşıyıp her istediği yere götürmek mecburiyetinde kalır.
- Günler böyle devam ederken Sindibâd, kuru bir kabak alıp içine üzüm doldurur ve şarap olması için onu birkaç gün güneşte bekletir.
- Üzüm şarap olunca Sindibâd'ın şarabı içtiğini gören ihtiyar, onu Sindibâd'ın elinden alıp içer.
- İhtiyarın sarhoş olup gevşediğini fark eden Sindibâd onu yavaşça yere indirir, bir taşla da kafasına vurarak öldürür.

- Birkaç gün orada kaldıktan sonra bir gemi gelir, gemidekilere başından geçenleri anlatınca gemidekiler, o ihtiyarın deniz ihtiyarı olduğunu ve elinden de kimsenin kurtulamadığını belirtirler.
- Birkaç gün gittikten sonra maymunlar şehri adındaki bir adaya ulaşırlar.
- Gündüzleri şehirde, geceleri de maymunlardan korktukları için denizde vakitlerini geçiren şehir halkına mallarını göstermek için orada konaklarlar.
- Sindibâd, şehirde dolaşırken gemiyi kaçıır ve bir şehirliye durumunu anlatır.
- Şehirli Sindibâd'ı evine alarak, onu şehirdekilerin gündüzleri Hindistan cevizi ağaçlarında kalan maymunlara taş atarak onların Hindistan cevizi atmalarını sağlayıp o cevizleri satmakla para kazandıklarını söyler. Sindibâd'ın taş toplayarak onlarla getirmesini ister.
- Sindibâd da öyle yaparak, çok miktarda Hindistan cevizi toplar.
- Bir süre sonra şehre bir gemi yanaşır. Sindibâd, gemiye biriktirdiği Hindistan cevizlerini yükleyerek arkadaşlarına teşekkür ettikten sonra oradan ayrılır.
- Ada ada, şehir şehir gezip Hindistan cevizlerini satarak ticaret yapan Sindibâd, bir adaya ulaştığında dalgıçların denize dalıp inci çıkarttıklarını görür.
- Sindibâd, bunun üzerine bir miktar Hindistan cevizini dalgıçlara verip, bu sefer kendisi için dalmalarını ister.
- Dalgıçlar, denizden bol miktarda inciyle dönerler.
- Sindibâd, incileri de alarak, uzun bir yolculuktan sonra selamete Basra'ya ulaşır. Birkaç gün orada kaldıktan sonra Bağdat'taki evine döner.
- Denizci Sindibâd, beşinci seyahatinin de böyle geçtiğini belirterek, ertesi gün altıncı seyahatini anlatacağını söyler.
- Daha sonra hamal Sindibâd'ı yedirip içirir, on0 miskal altın vererek, ertesi gün de gelmesini ister.
- Hamal evine gider. Sabah olunca köşke gelip Denizci Sindibâd'ın altıncı seyahatini dinlemeye başlar.

83.e. Denizci Sindibâd Hikâyelerinden Altıncı Hikâye, Bu Da Seyahatlerin Altıncısıdır

- Denizci Sindibâd, bir süre rahat içinde yaşadıkdan sonra, önceki seyahatlerde başına gelenleri unuttur ve yeniden seyahate çıkmak ister.
- Ticaret için birçok mal hazırlayarak Basra'ya gider. Orada büyük tüccarlarla birlikte bir gemiye binerek denize açılır.

- Gemiyle pek çok adaya uğrayıp ticaret yaptıktan sonra bir gün kaptanın üzüntüyle başını dövdüğünü görürler.
- Bunun sebebini sorunca kaptan, rüzgârın kendilerini bilinmeyen bir denize götürdüğünü, sonlarının ne olacağını da bilmediğini söyler.
- Kaptan, geminin durması için yukarı çıkıp yelkenleri çözmek istediği sırada beliren şiddetli bir rüzgâr, yelkenleri kopartır. Gemide de rüzgârın tesiriyle ilerideki bir dağa çarpıp parçalanır.
- Tüccarlardan bir kısmı denizde boğulup ölür, Sindibâd'ın da aralarında bulunduğu diğer kısmı dağa tırmanmayı başarır.
- Ada kupkuru olduğundan gemiden kalan yiyecekleri toplayıp onlarla idare etmeye başlarlar,
- Bir süre sonra yiyecekleri bitince tüccarlar açlıktan teker teker ölürler. Sindibâd, yalnız başına kalır.
- Adada yalnız başına kaldığına çok üzülen Sindibâd, adada dolaşırken, yatakları mücevher ve değerli taşlardan oluşan, bir dağın eteğinde kaybolan bir akarsu görür.
- Akarsuyun dağın altından daha iyi bir yere çıkabileceğini düşünen Sindibâd, akarsu yatağından çok miktarda mücevher topladıktan sonra, parçalanmış geminin kalıntılarından bir sal yaparak kendini akarsuyun akışına bırakır.
- Sal suyun akışıyla dağın dibine indikten sonra Sindibâd, kendisini zifiri bir karanlıkta bulur.
- Dar ve geniş yerlerden günlerce geçen Sindibâd, karanlıkta yorulduğundan uyuyakalır.
- Sindibâd, uyandığında etrafının kalabalık bir grup insanla çevrildiğini, salının da bir kenara çekildiğini görür. Adamlar, Sindibâd'ı krallarına götürürler.
- Sindibâd, Kral'a bir miktar mücevher verir. O da onu saraya alır.
- Bir süre sarayda kalan Sindibâd, Kral'a Halife Hârûnu'r-Reşîd'le ülkesini anlatır. Halife'yi çok beğenen Kral, gittiği zaman ona hediyeler götürmesini ister
- Aradan bir süre geçer, Sindibâd Basra'ya doğru bir geminin yola çıkacağını öğrenince Kral'dan ülkesine dönmek için izin ister.
- Bunun üzerine Kral, Halife'ye verilmek üzere pek çok hediyeler hazırlatır, Sindibâd'a da bir o kadar hediyeler vererek, onu uğurlar.
- Uzun yolculuklardan sonra Sindibâd selametle Basra'ya ulaşır. Birkaç gün orada kaldıktan sonra Bağdat'a gidip Hafide Hârûnu'r-Reşîd'in huzuruna çıkar.

- Hediyeleri verip başından geçenleri anlatınca, Halife adamlarına Sindibâd'ın seyahatlerini yazıp hazinede saklamalarını emreder ve Sindibâd'a birçok hediyeler verir.
- Sindibâd, bütün bu hediyeler ve topladığı mücevherlerle evine döner.
- Denizci Sindibâd, altıncı seyahatinin de böyle geçtiğini belirterek, ertesi gün yedinci seyahatini anlatacağını söyler.
- Daha sonra hamal Sindibâd'ı yedirip içirir, on miskâl altın vererek, ertesi gün de gelmesini ister.
- Hamal evine gider, sabah olunca köşke gelip Denizci Sindibâd'm yedinci seyahatini dinlemeye başlar.

83.f. Denizci Sindibâd Hikâyelerinden Yedinci Hikâye, Bu Da Seyahatlerin Yedincisidir

- Denizci Sindibâd, bir süre rahat içinde yaşadıkdan sonra önceki seyahatlerde başına gelenleri unuttur ve yeniden seyahate çıkmak ister.
- Ticaret için birçok mal hazırlayarak Basra'ya gider. Orda bir gemiye binerek de denize açılır.
- Gemiyle pek çok adaya uğrayıp ticaret yaptıktan sonra Çin'e varacakları sırada şiddetli bir fırtına çıkıp gemilerini kontrollerinden çıkarır.
- Şiddetli rüzgârın tesiriyle uzun bir süre gittikten sonra kaptanın başını dövdüğünü görürler.
- Ne olduğunu sorduklarında kaptan, gemilerinin dünyanın en son denizine geldiğini belirterek, bu denizden hiç kimsenin sağ çıkmadığını söyler.
- Kaptan daha sonra bir sandıktan bir kitap çıkarıp okuduğunda, gemilerinin az sonra bir balina tarafından yutulacağını anlarlar.
- Biraz sonra büyük bir balina gelerek gemiyi havaya kaldırıp atar.
- Gemidekilerin hepsi denizde boğulup ölür. Ancak Sindibâd, bir tahta parçasına tutunup kurtulmayı başarır.
- Sindibâd, kendini tahtayla birlikte denizin akışına bıraktığı sırada bütün seyahatlerinde başından geçenleri hatırlayarak bir daha seyahate çıkmayacağına dair yemin eder.
- Bir müddet gittikten sonra bir adaya ulaşır.
- Adadaki bir tüccar, Sindibâd'ın hikâyesini duyduktan sonra onu evini alır.
- Sindibâd bir süre tüccarla beraber kaldıktan sonra tüccarın kızıyla evlenir.

- Birkaç yıl sonra tüccar ölünce, malları Sindibâd'a kalır.
- Şehir halkını yakından tanıdıktan sonra, onların her ayın başında kanatları çıkıp uçtuklarını görür.
- Adamların birini, gittikleri yere kendisini de götürmesini konusunda ikna ettikten sonra, onunla birlikte uçan Sindibâd, havada meleklerin Allah'ı zikrettiğini duyar.
- Bunlar karşısında Sindibâd vecde gelip Allah'ı zikreder etmez Semâdan çıkan alevler onlara doğru gelmeye başlar.
- Bunun üzerine kanatlı adam oradan uzaklaşarak Sindibâd'ı bir dağın tepesine atar.
- Ne olduğuna şaşırان Sindibâd, dağdan indiği sırada nur yüzlü iki delikanlı ile karşılaşır.
- Onlara kim olduklarını sorunca, Allah'ın kuluyuz, diyen delikanlılar ellerinde bulunan iki altın asadan birini Sindibâd'a verip giderler.
- Bir müddet yürüdüktan sonra büyük bir yılanın bir adamı göbeğine kadar yuttuğunu, adamın da "İmdat" diye bağırdığını görünce, elindeki asayla yılanı vurur, adamı kurtarır.
- Adamla birlikte yoluna devam eden Sindibâd, bir süre sonra, aralarında kendini taşıyan Kanatlı Adamın bulunduğu bir kalabalığa rastlar.
- Sindibâd, kanatlı adama kendisini neden attığını sorunca adam, Sindibâd'a Allah'ı zikrettiği için büyüünün bozulduğunu söyleyerek, "Senin yüzünden neredeyse yanacaktık." der.
- Sindibâd, adamdan kendisini karısının yanına götürmesini ister, Adam da Allah'ı zikretmeyeceğine dair söz aldıktan sonra onu karısına götürür.
- Karısından, o ada halkının kâfir; babasıyla kendisinin Müslüman olduğunu öğrenen Sindibâd, karısının da rızasıyla babasının mallarını bir gemiye yükler. Gemiyle uzun yolculuktan sonra Basra'ya selametle varırlar. Birkaç gün orada kaldıktan sonra büyük bir servetle Bağdat'taki evine dönerler.
- Sindibâd, pek çok şeyin değişmiş olduğunu görünce adamlarından, son seyahatinde Bağdat'tan 27 sene uzak kaldığını öğrenir.
- Denizci Sindibâd, yedinci seyahatinin da böyle geçtiğini belirterek, "Benim bu serveti nasıl kazandığımı şimdi anladın mı?" der.
- Hamal Sindibâd, affedilmesini isteyince denizci Sindibâd onu affedip yanına alır.
- Denizci Sindibâd, ölünceye kadar bir daha seyahate çıkmaz.

84. Hz. Süleyman'ın Döneminden Beri Güğümlerde Hapsolan Şeytan ve Cinlerin Hikâyesi

- Halife Abdulmelik bin Mervân, bir gün sarayda yakın adamlarıyla sohbet ederken laf Hz. Süleyman'a gelir.
- Herkes, Hz. Süleyman hakkında bir şeyler söyledikten sonra, orda bulunan Talib bin Behl de Hz. Süleyman'ın emrine itaat etmeyen cinleri bir güğüme koyup ağzını da kurşunla mühürledikten sonra denize attığını söyler. Denizcilerin onu açtıkları zaman içinden çıkan cinlerin, "Tevbe, tevbe ey Hz. Süleyman" dediklerinin söylendiğini anlatır.
- Bunun üzerine halife, o güğümlerden birini görmek isteyince Talib bin Sehl, onları Mısır da bulunan Halife'nin Kardeşi Abdulaziz'in Fas'taki Musa bin Nasir vasıtasıyla temin edebileceğini söyler
- Halife bu konuda Talib'i görevlendirince, Talib Mısır'a gider.
- Mısır Prensi Abdulaziz, durumu öğrenince onu Musa bin Naşir'e gönderir.
- Musa, Abdulmelik'in bu isteğini duyunca, adamları çağırıp öyle bir güğümü nasıl temin edebileceklerini sorar.
- Adamlarının bu işi ancak Abdussamet adlı bir ihtiyarın başarabileceğini söylemesi üzerine, Musa ihtiyarı çağırır ve durumu ona anlatır.
- Abdussamet o güğümleri elde etmek için gidecekleri yerin tehlikelerle dolu ve çok uzun bir yolculuktan sonra ulaşabileceklerini söyler.
- Musa, Halife'nin buyruğunu yerine getirmekle mükellef olduklarını hatırlatarak, adamlarıyla birlikte Abdussamet 'i de yanlarına alıp yola çıkarlar.
- Uzun bir yolculuktan sonra bir saraya ulaşırlar. Saray kapılarının açık olduğunu görünce içeri girerler.
- Sarayın yerlerinin mermerden, duvarlarının altın işlemeli resimlerden oluştuğunu gören Musa ve adamları saraydan çıktıklarında onun etrafında dört yüz mezar bulunduğunu fark ederler.
- Yollarına uzun bir süre daha devam eden Musa ve adamları, bir tepenin üstünde, bakırdan bir süvari heykelinin kalkanında, "Ey buraya gelen kişi. Bakır şehre gitmek istiyorsan beni çevir, durduğumda yüzüm hangi tarafa bakıyorsa, o tarafa git." diye yazı bulunduğunu görürler.
- Musa heykele dokunur, yıldırım süratiyle dönen heykel durunca yüzünün baktığı tarafa doğru yollarına devam ederler.

- Musa ve yanındakiler uzun bir yolculuktan sonra siyah taştan yapılmış bir sütun, onun yanında da ikisi insan ikisi aslan eli olan dört elli, üç gözlü, siyah ve uzun boylu bir yaratığın koltuklarına kadar yere gömülü durduğunu görürler.
- Abdussamet o yaratığa yaklaşıp ne olduğunu sorunca, o da kendisinin Hz. Süleyman'a karşı gelen ifritlerden olduğunu, Hz. Süleyman'ın cinleriyle yaptıkları savaşta, cinler tarafından oraya gömüldüğünü anlatır.
- İfrit, onların Bakır Şehr'e gideceğini öğrenince yolu gösterir.
- Musa ve arkadaşları, İfrit'ten ayrılıp bir süre daha gittikten sonra etrafı kapısız yüksek bir surla çevrili olan Bakır Şehr'e varırlar.
- Oranın kapısız olduğunu aylayınca, bir merdiven yapıp onunla girmeyi kararlaştırırlar.
- Merdiveni sura dayadıktan sonra, Musa'nın adamlarından birisi sura çıkmaya başlar.
- Adamın surun tepesine varır varmaz, kollarını açıp içeri atladığını gören Musa, başka bir adamı gönderir. O da aynı hareketi yapar. Onun ardından sırayla giden, on kişi de aynı hareketi yapınca, Abdussamet çıkmaya karar verir.
- Abdussamet, dua ve ayet okuyarak surun üstüne çıkar, herkes onun da aynı hareketi yapacağını beklerken Abdussamet onlara dönüp, kendisini okuduğu şeylerin koruduğunu belirterek, "Sura çıkıp şehre baktığında bir denizin içinde çok güzel on Cariyenin bana atla diye seslendiklerini gördüm. Onun bir büyü olduğunu düşünüp duama devam edince, büyü bozulup cariyelerin ortadan kaybolduklarını gördüm." der.
- Abdussamet şehre inip, dışardan görünmeyen bir kapıyı açar ve onları içeri alır.
- Şehirde her şeyin yerli yerinde durduğunu, fakat insanların hepsinin ölmüş olduklarını gören Musa ve yanındakiler, mücevherlerle dolu bir saraya girerler.
- Yine değerli taşlar ve mücevherlerle dolu bir salonu geçtikten sonra bir odaya giren Musa ve arkadaşları, orada bulunan bir tahtta, üstü en değerli mücevherlerle süslü yatan bir cariye, onun iki yanında da ellerinde kılıçlarla duran iki köle heykelini görürler.
- Tahtın üstünde, "Şehirde bulunan bütün mücevherleri götürebilirsiniz. Ama benim üstümdeki mücevherlere sakın dokunmayın." şeklinde bir yazıyı okuyan Musa, şehirdeki mücevherleri toplayıp oradan ayrılmaya karar verir.

- Bu sırada Talib, cariyenin üstündeki çok değerli mücevherleri almakta ısrar eder. Mücevherlere elini uzattığında yanlarda duran köleler harekete geçip Talib'i öldürürler.
- Daha sonra Musa ve yanındakiler Şehir'deki mücevherleri toplayıp oradan ayrılırlar.
- Bir müddet yürüdükten sonra bir deniz kenarında, mağaralarda yaşayan bir zenci toplulukla karşılaşır.
- Zencilerin Kralı, onların ne için geldiklerini ve kimler olduklarını öğrenince kendilerinin de Müslüman olduklarını bildirir ve adamlarına denizden güğüm çıkarmaları için emir verir.
- Biraz sonra Adamlar, denizden on iki güğümle çıkarlar.
- Kral, Halife için bir denizkızı da vererek, onları uğurlar.
- Musa ve yanındakiler, uzun bir yolculuktan sonra Şam'a ulaşırlar.
- Halife güğümler ve denizkızlarını alınca çok sevinir.
- Halife güğümleri açınca, içinden çıkan cinlerin "Tövbe, tövbe ey Hz. Süleyman." dediklerini görür.
- Denizkızları için de tahtadan büyük havuzlar yaptırır, ama denizkızları oranın sıcağına dayanamayıp ölürlü.

85. Kadınların Hilebazlıklarını İhtiva Eden Hikâyeler

- Çok eskilerde çok güçlü bir kralın hiç çocuğu olmamış.
- Bir gece Allah'a duada aşırıya gider, Allah da duasını kabul eder ve karısı hamile kalır. Bir oğulları olur.
- Çocuk büyüdüğünde falcılar, onun yedi gün içinde tek kelime konuştuğu takdirde öleceğini söylerler.
- Bunun üzerine Kral, adamlarını toplayıp konuyu görüştüğten sonra cariyelerin şarkı ve müzikle onu oyalayıp konuşmamasını sağlamaları için şehzadeyi cariyeler haremine göndermeye karar verir.
- Cariyeler haremde şehzadeye âşık olan Kral'ın çok sevdiği cariyeye onunla sevişmek ister.
- Şehzade reddedince cariyeye, onun kendisini Kral'a şikâyet edeceğinden çekinerek Kral'a gidip oğlunun kendisiyle sevişmek istediğini belirtir ve "Sevişmediğim için neredeyse beni öldürecekti." der.
- Buna çok kızan Kral, oğlunu öldürtmeye karar verir.

- Kral'ın oğlunu öldürteceğini duyan vezirler, Kral'ın ileride pişman olarak suçlu kendilerine yükleyeceğinden çekinirler. Bu nedenle kralı bu kararından caydırmayı kararlaştırırlar.
- Birinci Vezir Kral'ın huzuruna çıkarak, bir cariyenin sözüyle insanın biricik oğlunu öldürmemesi gerektiğini söyler ve kadınların fendinin herkesçe bilindiğini hatırlatarak cariyenin yalan söylemiş olabileceğini belirtir.
- Bunun üzerine Kral, Vezir'e kadınların fendiyle ilgili bir şey bilip bilmediğini sorunca birinci Vezir anlatmaya başlar:

85.a. Kadınların Fendi ile İlgili Birinci Vezir'in Hikâyesi

- Kadınlara çok düşkün bir kral varmış. Kral, sarayın bahçesinde gezerken bir evde güzel bir cariyeye görür.
- Kral, adamlarına onun kim olduğunu sorunca, onun vezirin cariyesi olduğunu öğrenir. Kral bir bahane bularak vezirini uzun bir seyahate gönderir. Daha sonra da vezirin evine gidip cariyeye kendisiyle sevişmek istediğini söyler.
- Cariye ona, "Emredersiniz Kralım." der ve önce yemek sunmak istediğini belirtir. Bu arada oyalanman için de ona içinde nasihatler bulunan bir kitap verir. Kral kitabı okuyunca, hatalı olduğunu anlar.
- Cariye tatları aynı olan 90 çeşit yemek hazırlar ve Kral'a sunar.
- Kral her birinden bir kaşık alıp tatlarının aynı olduğunu görünce bunun ne demek olduğunu sorar.
- Bunun üzerine cariyeye, "Kralım, sarayınızda doksan cariyeniz vardır. Bunlar çeşitli renkte ve cinste olmalarına rağmen, hepsinden aldığımız tat sonunda aynı değil midir?" der. Kral, bu cevaba utanıp sarayına döner.

85.b. Adam ile Kuş Hikâyesi

- Çok seyahat eden bir tüccarın da güzel bir karısı varmış. Karısını çok kıskandığından evine bir kuş alan tüccar, seyahatinden döndüğünde karısının bütün yaptıklarını bu kuştan öğrenirmiş.
- Bir seyahatinden dönen tüccar, kuştan karısının bir erkekle seviştiğini haber alınca karısını öldürmek ister.
- Kadın, bir kuşun sözüyle bir kadının nasıl öldürebileceğini söyleyerek kocasına, "Sen bu akşam bir arkadaşına git, yarın döndüğünde bu kuş geceyi nerede geçirdiğini söylerse, o zaman ona inan ve beni öldür." der.

- Tüccar gidince kadın, kafesi bir kumaş parçasıyla örtüp üstüne su sıkır. Sonra da yelpazeyle yeller ve mum ışığını kafese yaklaştırıp uzaklaştırır.
- Tüccar eve döndüğünde kuşa, o gece nerede olduğunu sorar.
- Kuş, “O fırtınalı ve yağmurlu gecede kim kimin nerede olduğunu bilir ki, ben senin nerede olduğunu bileyim.” diye cevap verir.
- Bir gün öncesi yağmurlu olmadığından Tüccar kuşun yalan söylediğini düşünerek onun boynunu koparır.
- Bir müddet sonra karısının bir erkekle seviştiğini gören Tüccar, karısını öldürür ve kuşuna acır.
- Birinci vezirin anlattığı hikâyeden sonra Kral, oğlunu öldürtmekten vazgeçer.
- İkinci gün cariye Kral'ın huzuruna çıkararak, oğlunun öldürtmesini tekrar ister ve “Boyacı Baba” gibi olmamasını söyleyerek anlatmaya başlar.

85.c. Erkeklerin Fendi ile İlgili Cariye'nin Hikâyesi

- Kumaş boyacılığı yapan bir baba Dicle'de kumaşlarını yıkamaya çıktığında oğlunu da yanında götürürmüş.
- Kendisinin sürekli ikazına rağmen Dicle'ye giren oğlunun boğulmak üzere olduğunu gören baba, Dicle'ye dalıp oğlunu kurtarmak isterken oğlunun kendisine sarılması üzerine ikisi de boğulur.
- Bunun üzerine kral, oğlunu yine öldürtmeyi kararlaştırır.
- Daha sonra ikinci vezir Kral'a gelip onu, çeşitli zorluklardan sonra elde ettiğini belirterek bu işte Tüccar gibi acele edip sonradan pişman olmamasını söyler ve Tüccar Hikâyesini anlatmaya başlar.

85.ç. Kadının Fendi ile İlgili İkinci Vezir'in Hikâyesi

- Yemek konusunda çok titiz olan bir tüccar, bir seyahat sırasında ihtiyar bir kadının iki ekmek sattığını görür.
- Ekmekleri beğenen Tüccar, onları alır ve her gün ihtiyar kadından ekmek almaya devam eder. Bir gün kadının gelmediğini gören Tüccar, buna üzülür.
- Tüccar kadınla bir gün yolda tesadüfen karşılaşınca ona neden ekmek satmadığını sorar.
- Kadın söylemek istemeyince Tüccar ısrar eder. Bunun üzerine kadın, kendisinin bir evde hizmetçi olduğunu belirterek; "Efendimin kışında bir yara çıkmıştı. Doktor bu

yarayı tedavi etmek için her gün hamurla sarardı bende ertesi gün o hamurları ekmek yapıp satardım. Efendim öldü, bende ondan sonra ekmek yapmadım." der.

- Kadından bu cevabı alan Tüccar, hasta oluncaya kadar kusar.
- İkinci Vezir'in anlattığı hikâyeden sonra Kral, oğlunu öldürmekten vazgeçer.
- Üçüncü gün Cariye Kral'ın huzuruna çıkıp önünde yeri öptükten sonra, vezirlerine inanmamasını, Kral'la Vezir hikâyesindeki Kral'a benzememesini isteyerek anlatmaya başlar.

85.d. Erkeklerin Fendi ile İlgili Cariye'nin Hikâyesi

- Bir kral varmış. Bu Kral'ın avlanmayı seven bir oğlu varmış.
- Kral, Vezir'ine oğlu nereye gittiyse onunla beraber olmasını emreder.
- Bir gün Şehzade, Vezir'le birlikte ava çıkar. Bir ceylan gördüklerinde Vezir, Şehzade'den onu yakalamasını ister.
- Şehzade, ceylanın peşine takılır ve yolunu kaybeder.
- Bir yolun ağzında ağlayan bir cariyeye rastlar. Şehzade, ona neden ağladığını sorunca Cariye, "Ben bir kralın kızıyım. Beni bir ifrit kaptı. Onu bir yıldız yakınca, beni buraya attı. Üç gündür aç susuz burada bekliyorum." der.
- Şehzade Cariye'ye acıyarak onu atına bindirir ve yollarına devam ederler.
- Bir harabeye ulaştınca Cariye, bir ihtiyacını gidermek için harabeye girer. Bu arada Şehzade'den kendisini beklemesini ister.
- Cariye bir süre sonra dev suretinde dışarı çıkar. Onu bu şekilde gören Şehzâde'nin korkudan rengi atar.
- Cariye, neden değiştiğini sorunca Şehzâde ona bir düşmanı olduğunu söyler.
- Cariye, Şehzâde olduğuna göre, neden babanın ordularından yardım istemiyorsun?" diye sorar.
- Şehzâde, "Benim düşmanımı babamın orduları yenemez." diye cevap verir.
- Cariye Şehzâde'ye Allah adında her şeye kadir olduğu insanlarca söylenen tanrıdan yardım dilemesini ister.
- Şehzâde, Allah'a dua edince, Cariye Allah'ın kudreti ile bir anda yanıp kül olur.
- Şehzâde yoluna devam edip ülkesine döndüğünde, babasına Vezir'in kendisini yalnız bıraktığından dolayı başına gelenleri anlatır. Kral da Vezir'i çağırıp onu azarlar.
- Bunu duyan Kral, yeniden oğlunu öldürmeye karar verir.

- Kral'ın oğlunu yeniden öldürmeye karar verdiğini duyan Üçüncü Vezir, Kral'a gelip bir bal damlası yüzünden iki köy halkının birbirlerini öldürdüğü gibi acele ederek oğlunu öldürtmemesini ister. Sonra köy halkının hikâyesini anlatmaya başlar,

85.e. Kadının Fendi ile İlgili Üçüncü Vezir'in Hikâyesi

- Köpeğini yanından hiç ayırmayan bir avcı bir gün mağarada bir kuyu dolusu bal bulur.
- Baldan bir miktar alıp, kendi köyünün yakınındaki bir köye götürür ve orada bir bakkala satar.
- Bakkal, balı boşaltırken bir damla yere düşer.
- Balın üzerine toplanan sinekleri bir kuş yer. Bakkalın kedisi kuşu yiyince Avcı'nın köpeği de kediyi parçalar.
- Bakkal'ın, çok sevdiği köpeğini öldürdüğünü gören Avcı, Bakkal'ı orada öldürür.
- Bunun üzerine Bakkal'ın köy halkıyla Avcı'nın köy halkı birbirlerine girer ve bir damla bal yüzünden çok sayıda insan ölür.
- Üçüncü Vezir'in anlattığı hikâyeden sonra Kral, oğlunu öldürtmekten vazgeçer.
- Dördüncü gün Cariye Kral'ın huzuruna çıkıp önünde yeri öptükten sonra, Kral'a kendi oğlu olduğu için hakkını ondan almadığını söyler ve "Allah, Kral'ın oğlunun hakkını vezirden aldığı gibi benim hakkımı da oğlundan alacaktır." der ve anlatmaya başlar.

85.f. Erkeklerin Fendi ile İlgili Cariye'nin Hikâyesi

- Çok eskilerde bir kralın tek bir oğlu varmış.
- Kral, oğlunu başka bir kralın çok güzel bir kızıyla evlendirmeye karar verir.
- Kızın, amcasının oğlu kıza âşık olduğundan birinci Kral'ın vezirine değerli hediyeler göndererek bu evliliğe mani olmasını ister.
- Birinci Kral; oğlunu, Vezir ve bin adamıyla kızla evlenmeye gönderir.
- Vezir'le beraberindekiler bir nehre vardıklarında Vezir, suyun çok güzel olduğunu belirterek oğlandan içmesini ister. Oğlan içer içmez kız olur.
- Oğlan, birden bire kız olduğunu görünce şaşırır ve ağlamaya başlar. Vezir'e de geri dönmesini söyler.
- Ve bu işe bir çare buluncaya kadar oradan ayrılmayacağını belirtir.
- Vezir, Kızın amcası oğluna haber göndererek isteğini yerine getirdiğini bildirir.

- Oğlan nehrin başında üç gün yemekten içmekten kesilerek bekler.
- Dördüncü gün başında ta bulunan bir süvari gelerek ona kim olduğunu sorar.
- Oğlan, başından geçeni anlatınca Süvari, o nehrin özelliğini sadece Vezir'in bildiğini belirterek onun bu işi maksatlı olarak yaptığını söyler ve bu konuda kendisine yardımcı olacağını bildirir.
- Daha sonra oğlanı kendi ülkesine götüren Süvari, yolda ona kendisinin cinler kralının oğlu olduğunu söyler.
- Bir senelik yolu bir günde kat ederek cinler ülkesine varırlar. Birkaç gün kaldıktan sonra tekrar yola koyulurlar.
- Her Şeyi simsiyah olan kurak bir vadiye geldiklerinde Süvari, suyu simsiyah olan pınarı göstererek ondan içtiği taktirde yeniden erkek olabileceğini söyler. Oğlan, sudan içer içmez eski haline döner.
- Süvari onu bir cinle kızın ülkesine gönderir. Oğlan, kızla evlenir ve amcasının oğlu da üzüntüsünden ölür.
- Bunu duyan Kral, yeniden öldürmeye karar verince, dördüncü vezir içeri girerek akıllı davranmasını ister ve karısı tarafından aldatılan adamın durumuna düşmemesini belirterek anlatmaya başlar:

85.g. Kadının Fendi ile İlgili Dördüncü Vezir'in Hikyesi

- Bir kralın bir celladı varmış. Bu cellat bir kadına aşık olur.
- Bir gün Cellat, uşaklarından bir delikanlıya bir mektup vererek onu kadına götürmesini söyler.
- Kadın, Delikanlı'yı görünce onu beğenerek içeri alır.
- Bir müddet sonra kapı çalınır. Kadın Delikanlıyı dolaba gizleyerek kapıyı açmaya gider.
- Kadın, Cellat'ı görünce içeri alır. O sırada kapı yeniden alındığında kocasının geldiğini bildirir.
- Cellat, ne yapması gerektiğini sorunca; Kadın, "Kocam içeri girdiğinde sen kılıcını çekip bana küfrederek dışarı çıkarsın." der.
- Kocası içeri girdiğinde Cellat, Kadın'ın dediğini yapıp gider.
- Kocası ne olduğunu sorunca Kadın, Cellat'ın bir Delikanlı'yı öldürmek istediğini, kendisi Delikanlı'ya acıdığı için onu içeri alıp sakladığını söyler ve "Delikanlı'yı benim sakladığımı düşünerek bana küfrediyordu. " der.

- Kocası da karısının bu hareketine memnun olur ve Delikanlı'yı dolaptan çıkarıp gönderir.
- Bunu duyan Kral, oğlunu öldürmekten vazgeçer.
- Beşinci gün Cariye yeniden gelerek, "Kral'ım, Kuyumcu ile Cariye'nin hikâyesini duymadınız mı?" der ve anlatmaya başlar.

85.ğ. Erkeklerin Fendi ile İlgili Cariye'nin Hikâyesi

- Resimlere ve içkiye çok düşkün olan bir kuyumcu varmış.
- Kuyumcu, bir gün bir arkadaşının evindeyken duvarda güzel bir cariyenin resmini görür.
- Bu resmi, ressamın kadına bakarak mı yoksa hayalden mi çizdiği konusunda arkadaşıyla tartışırken orada bulunanlardan biri ressamın adresini bildiğini söyler.
- Ressama yazdıkları mektubun cevabından o kadının Keşmir'de bir vezirin cariyesi olduğunu anlarlar.
- Bunun üzerine kuyumcu Keşmir'e doğru yola çıkar.
- Kuyumcu, Keşmir'e vardığında bir attardan ülke kralının sihirbazlardan nefret ettiğini, bulduğu sihirbazı ülke dışındaki bir kuyuya atarak ölüme terk ettiğini öğrenir.
- Bunun üzerine kuyumcu, gece yarısı vezirin harem dairesine girerek, cariyeler arasında resimdeki cariyeyi tanır.
- Kuyumcu, Cariye'nin yanına giderek omuzuna bıçak atar.
- Bıçak yarasının acısıyla uyanan cariyeye, Kuyumcu'yu hırsız zannederek ona bir kutu mücevher verip kendisine bir şey yapmamasını ister.
- Kuyumcu, mücevher kutusunu alıp gider.
- Kuyumcu, ertesi gün yeni elbiselerini giyip Kral'ın huzuruna çıkar. Kendisinin Horasan'dan bir önceki akşam geldiğini belirterek, şehir kapısının kapalı olduğundan geceyi şehir dışında geçirirken dört sihirbaz kadının gelip kendisine saldırdığını belirtir.
- O kadınlardan birini omuzundan bıçakla yaraladığını bildiren Kuyumcu, kadının bir mücevher kutusunu düşürerek şehre girdiğini söyler.
- Mücevherler içinde bir taşı bir zamanlar kendisinin Vezir'e hediye ettiğini hatırlayan Kral, Vezir'ini çağırıp, o mücevherlerin hangi kadına ait olduğunu sorar.
- Vezir, Cariye'yi getirince, omuzundaki bıçak yarasını da gören Kral, onun sihirbaz olduğunu belirterek şehir dışındaki kuyuya attırır.

- Kuyumcu, gece olunca kuyuya gider, Bekçiye bin Dinar verip Cariye'yi kuyudan çıkartır ve ülkesine götürür.
- Kral, bunu duyunca oğlunu öldürtmeyi kararlaştırır.
- Kral'ın yine karar değiştirdiğini öğrenen beşinci Vezir, Kral'ın huzuruna çıkararak ömrünün sonuna kadar yaptıklarına pişman olup gidemeyen adamın durumuna düşeceğinden korktuğunu belirtir ve anlatmaya başlar:

85.h. Kadının Fendi ile İlgili Beşinci Vezir'in Hikâyesi

- Çok zengin bir adamın bir oğlu varmış. Adam öldüğünde oğluna büyük bir servet bırakmış.
- Delikanlı, babasının bıraktığı serveti hesapsızca harcayarak beş parasız kalır. Sonunda cariyelerini de satar.
- Bir müddet cariyelerinden kazandığı parayla geçinen Delikanlı, o paraları da bitirince amelelik yapmaya başlar.
- Delikanlı, bir gün bir yerde iş için beklerken ihtiyar bir adam gelir.
- İhtiyar, Delikanlı'ya evinde dokuz ihtiyarın daha bulunduğunu belirterek kendilerine baktığı taktirde bol para vereceklerini söyler. Bu arada kendileri ne yaparsa yapsınlar karışmamasını şart koşar.
- Delikanlı, bu işi kabul edince İhtiyar onu çok güzel döşenmiş bir saraya götürür. Sarayda ona, içinde 30.000 Dinar bulunan bir sandığı vererek bütün masrafları oradan karşılamasını söyler.
- Delikanlı, saraydaki ihtiyarların hep ağladıklarını görünce, neden ağladıklarını sormak ister, ancak şartı hatırlayarak sormaktan vazgeçer.
- Zamanla ihtiyarlar, teker teker ölür. Sonunda kendisini işe alan İhtiyarla yalnız kalır.
- İhtiyar'la on iki yıl yaşadktan sonra onun ölümünün de yakın olduğunu anlayan Delikanlı, ona o kadar yıl birlikte yaşadıklarını belirterek o ihtiyarların neden sürekli ağladıklarını merak ettiğini söyler.
- İhtiyar, sormaması gerektiğini hatırlatarak kendisi de öldükten sonra saraydaki bir kapıyı kesinlikle açmamasını tavsiye eder. Aksi taktirde onun da kendilerinin durumuna düşeceğini bildirir.
- İhtiyar da ölünce, Delikanlı bir kapı dışında sarayın bütün kapılarını açar. Sonunda açmaması tavsiye edilen kapıyı da açar.

- İçerde uzun bir koridor gören Delikanlı, üç saat koridor boyu yürüdüktan sonra bir nehrin başına ulaşır. Orada beklerken bir kartal gelip onu kapar ve havalanır.
- Kartal, uzun müddet Delikanlı'yı havada taşıdıktan sonra bir adaya atar.
- Orada güçlkle kendine gelebilen Delikanlı, uzaktan bir geminin geldiğini görür.
- Gemiden çıkan altın kaplı bir kayık adaya yaklaşır.
- Kayıkta bulunan on güzel kız, Delikanlıya bir taç giydirerek kendilerinin kralı olduğunu bildirirler ve onu kayığa alıp gemiye götürürler.
- Gemiyle uzun bir yolculuktan sonra bir karaya varırlar. Onları karada çok sayıda asker karşılar.
- Biraz sonra kral görünümlü yüzü kapalı biri Delikanlıya gelir. Onu alıp saraya götürür.
- Sarayda her şeyin mücevherden olduğunu gören Delikanlı, şaşkınlıkla etrafı seyrederken Kral görünümlü kişi yüzündeki peçeyi kaldırıncı, onun kız olduğunu anlar.
- Kız, ülkeyi kadınların yönettiğini bildirerek Delikanlı'ya, kendisiyle evlenerek ülkenin krallığını teklif eder.
- Delikanlı, bunu memnuniyetle kabul edip Kız'la evlenince, Kız ona ülkede herşeyi yapabileceğini, ancak sarayda bulunan bir kapıyı göstererek onu açmamasını bildirir.
- Delikanlı, Kraliçe ile yedi yıl çok tatlı bir hayat yaşadıktan sonra bir gün merakını yenemeyerek gidip o kapıyı açar.
- Delikanlı, karşısında kendisini kapalı kartalı görünce kaçmak isterken, kartal onu yakalayıp eski yerine götürür.
- Delikanlı, iki ay her gün nehir başına çıkıp kartalın gelmesini bekler. Ama kartal geri gelmez.
- Delikanlı, yine bir gün beklerken garipten bir ses ona, boşuna beklememesini kartalın bir daha gelmeyeceğini bildirir.
- Delikanlı, bundan sonra sarayda ölünceye kadar hasret içinde ağlayarak yaşar.
- Kral, beşinci Vezirin hikâyesini dinledikten sonra oğlunu öldürtmekten yine vazgeçer.
- Altıncı gün Cariye yeniden gelerek, vezirlerin hep kadınların hileci olduğuna dair hikâyeler anlattığını ima edip kendisinin anlatacağı hikâyeyle erkeklerin kadınlardan daha çok hileci olduklarının anlaşılacağını bildirir ve anlatmaya başlar:

85.i. Erkeklerin Fendi ile İlgili Cariye'nin Hikâyesi

- Bir adam pazara çıktığında bir kölenin satıldığını görür. Onu alıp evine götürür.
- Aradan birkaç gün geçtikten sonra Adam, çok güzel olan karısına ertesi gün şehir yakınlarında bulunan bir bahçeye gidip eğlenmesini ister.
- Kadın'da gözü olan köle, bunu duyunca geceleyin o bahçeye gidip, bir ağacın altına yiyecek, bir ağacın altına şarap, bir ağacın altına da meyve yerleştirip geri döner.
- Sabah olunca Adam Köle'ye, karısına göz kulak olmasını söyleyerek onu karısıyla birlikte bahçeye gönderir.
- Köle Kadın'la birlikte bahçede dolaşırken bir karga öter.
- Bunun üzerine Köle, "Öyle mi?" deyince Kadın, "Karga dilinden anlıyor musun?" diye sorar.
- Köle anladığını söyleyerek Karga'nın ileride bulunan ağacın altında yiyecek bulunduğunu bildirdiğini belirtir.
- Ağacın altına gittiklerinde yiyecek ortaya çıkınca kadın hayret eder. Birlikte onu yerler.
- Karga ikinci defa ötüncü Köle yine "Tamam." der. Kadın ne dediğini sorduğunda Köle, onun ilerideki ağacın altında bulunan şarabı içmelerini istediğini söyler.
- Ağacın altında şarabı bulunca içerler ve Kadın, Kölenin gerçekten karga dilinden anladığına inanır.
- Karga üç defa ötüncü, bir ağacın altına giderek orada bulunan meyveyi yerler.
- Karga dördüncü defa öttüğünde Köle, bir taşla onu kovalar.
- Kadın, kargayı neden kovduğunu onun ne dediğini sorunca Köle, "Söyleyemem, ayıp olur." der.
- Kadın ısrar edince Köle, "Sevişmemizi istiyor." der. Kadın gülererek, "Mademki öyle istiyor, biz de öyle yapalım der ve sevişirler.
- Kral, Cârîye'nin anlattığı hikâyeyi dinledikten sonra erkeklerin hileci olduğuna hükmederek oğlunu öldürtmeyi kararlaştırır.
- Kral'ın oğlunu yine öldürtmeye karar verdiğini öğrenen altıncı Vezir, Kral'a çıkıp, Kadınların hileci olduklarının Kur'an-ı Kerim'de bile zikredildiğini hatırlatarak, anlatacağı hikâyeyle bir kadının devlet büyükleriyle bile baş edebildiğinin anlaşılacağını belirtir ve hikâyesini anlatmaya başlar.

85.ii. Kadının Fendi ile İlgili Altıncı Vezir'in Hikâyesi

- Kocası, görevi icabı uzun seyahatlere çıkan çok güzel bir kadın bir delikanlıyla yaşarmış.
- Kadın, bir gün Delikanlı'nın hapsedildiğini duyunca Vali'ye gidip Delikanlı'nın kardeşi olduğunu belirterek onu kurtarmasını ister.
- Vali, Kadın'ın güzelliğini görünce kendisiyle seviştiği takdirde Delikanlı'yı hapisten çıkartabileceğini söyler.
- Kadın, sevişmek için kendi evine gelmesini isteyerek ona randevu verir.
- Kadın, Vali'den ayrılınca Kadı'ya gider. Ona durumu ve Vali'nin teklifini anlatınca Kadı, kendisiyle seviştiği takdirde her şeyi halledeceğini bildirir.
- Kadın, Kadı'ya da evine gelmesini söyleyerek bir randevu verdikten sonra Vezir'e gider.
- Vezir de Kadın'ın güzelliğini görünce aynı teklifte bulunur. Kadın, ona da randevu verdikten sonra Kral'ın huzuruna çıkar ve durumu ona anlatır.
- Kadın'ın cazibesinden kendisini alamayan Kral, kendisiyle seviştiği takdirde her şeyi halledeceğini söyleyince Kadın, ona da randevu vererek evine gelmesini ister.
- Kadın, Kral'dan ayrıldıktan sonra bir marangoza gider ve ondan dört gözlü büyük bir dolap yapmasını ister.
- Marangoz, para yerine sevişmek isteyince Kadın, bunu kabul ederek, "Öyleyse beş gözlü dolap yap." der ve ona da randevu verir.
- Kadın dolabı alıp evine yerleştirdikten sonra kapı çalınır.
- Kadının geldiğini gören Kadın, onu içeri alır. Ona entari biçiminde bir elbise giydirdikten sonra içecek bir şeyler hazırlamak için mutfağa gideceğini bildirir.
- Aradan çok az zaman geçer kapı yine çalınır. Kadın, "Kocam geldi." diyerek onu dolabın bir gözüne kapatıp kilitler.
- Kapıyı açınca Vali'nin geldiğini gören Kadın, ondan önce Delikanlı'nın serbest bırakılması için bir yazı yazmasını ister.
- Vali, yazıyı yazdıktan sonra ona da bir elbise giydirip içecek bir şeyler hazırlamak bahanesiyle içeri geçerken kapı çalınır.
- Kadın, "Kocam geldi." diyerek Vali'yi de dolabın ikinci gözüne kapatıp kapıyı açar.
- Vezir'in geldiğini gören Kadın, ona da aynı şeyleri yaparken kapı yine çalınır. Onu da dolabın üçüncü gözüne kapattıktan sonra kapıyı açar.
- Kadın, gelen Kral'ı da elbise giydirip oyalarken yine kapı çalınır. Onu da dolaba kapatıp kilitler.

- Gelenin marangoz olduğunu gören Kadın, ona dolabın küçük geldiğini hiç bir şey almadığını söyleyerek ondan dolabın üst gözüne girmesini ister. O da girince onu da kapatıp kilit altına aldıktan sonra Vali'nin yazısını götürüp Delikanlı'yı kurtarır.
- Kadın'la Delikanlı, ülkeyi terk edince dolaptakiler üç gün üç gece orada aç susuz kalırlar ve birbirlerinin üzerlerine işerler.
- Kadın'ı birkaç gündür göremeyen komşuları onu merak edip evine gittiklerinde dolaptan sesler geldiğini duyarlar.
- Dolapları açtıklarında gülünç kıyafetlerde Kral, Vezir, Vali, Kadı ve Marangoz'u görünce onlarla alay edercesine gülerler.
- Kral, altıncı Vezir'in hikâyesini dinledikten sonra oğlunu öldürtmekten vazgeçer.
- Yedinci gün Cariye yeniden gelerek sarayın ortasında büyük bir ateş yakar.
- Kral, ateşi görünce oraya gider, Cariye'yi orada bulunca ne yapmak istediğini sorar.
- Cariye, Kral'a hakkını vermediğini belirterek, kendini yakmaktan başka bir çare olmadığını söyler ve "Ben öldükten sonra ihtiyar kadına yaptıklarından dolayı pişman olan kral gibi olacaksın." diyerek anlatmaya başlar.

85.j. Erkeklerin Fendi ile İlgili Cariye'nin Hikâyesi

- İbadete düşkün ihtiyar bir kadın, krallardan birinin sarayına gidip gelirmiş. Herkes bu kadına çok güvenirmiş.
- Bir gün Kraliçe hamama giderken bin Dinar değerinde olan kolyesini İhtiyar Kadın'a emanet eder ve hamamdan çıktıktan sonra onu alacağını söyler.
- İhtiyar Kadın, kolyeyi seccadenin altına koyar. Seccadede namaz kıldıktan sonra kolyeyi orada unutup bir işi için saraydan çıkar.
- İhtiyar Kadın saraydan çıkınca bir kuş içeri girer, kolyeyi alıp duvarın çatlak bir yerine koyar.
- İhtiyar Kadın saraya döndüğünde Kraliçe kolyesini ister. Kadın, seccadenin altına bakar, bulamaz.
- Bunu duyan Kral, İhtiyar Kadın'ı hapse attırıp itiraf etsin diye işkence ettirir ama Kadın bir şey söyleyemez.
- Kral bir gün sarayda otururken bir kuşun duvarda oynadığı sırada kolyeyi düşürdüğünü görür.
- Bunun üzerine İhtiyar Kadını hapisten çıkartan Kral, ona yaptıklarından dolayı çok pişman olduğunu belirterek ondan özür diler.

- İhtiyar Kadın, o zamandan sonra hiç kimsenin evine girmeyeceğine dair yemin edip dağa çıkarak orada ibadet etmeye başlar.
- Cariye'nin Hikâyesinin tesiri altında kalan Kral, oğlunu yine öldürtmeye karar verir.
- Bunu duyan yedinci Vezir, Kral'ın huzuruna çıkarak acele etmemesini söyler. Kadınların fendini en çok kendisinin bildiğini belirterek hikâyesini anlatmaya başlar:

85.k. Kadının Fendi ile İlgili Yedinci Vezir'in Hikâyesi

- Zengin tüccarlardan birinin oğlu ısrarla babasına Bağdat'ı görmek istediğini söyleyince babası, otuz bin Dinarlık mal hazırlayarak onu tüccarlarla birlikte Bağdat'a gönderir.
- Bağdat'ta güzel bir ev kiralayan Delikanlı, mahalledeki bir kadına aşık olur.
- İhtiyar bir kadına durumunu açan Delikanlı, ondan yardım ister.
- Kadın, Delikanlı'dan o kadının kocası olan Tüccar'dan altın işlemeli ipek bir maske almasını ister.
- Delikanlı, maskeyi alıp ihtiyar kadına verir. İhtiyar kadın, maskenin bir ucunu yakarak götürüp gizlice Kadın'ın yastığının altına koyar.
- Tüccar, gece yatağına girdiğinde maskeyi bulunca karısının kötü yolda olduğunu zannederek onu annesinin evine gönderir.
- İhtiyar kadın, annesinin evinden kadını düğün bahanesiyle alarak Delikanlı'nın evine götürür.
- İhtiyar Kadın, günlüğüne yüz Dinar alarak kadının yedi gün delikanlının evinde kalmasını sağlar.
- İhtiyar Kadın, daha sonra Kadın'ı, düğünde olduklarını belirterek annesinin evine götürür.
- Delikanlı, kadının durumuna üzülen, ihtiyardan onun kocasıyla yeniden evlenmelerini sağlamasını ister.
- Bunun üzerine ihtiyar kadın, delikanlıdan tüccarın dükkânına gidip oturmasını kendisini kapıdan geçerken görünce de maskesini sorarak bağırmasını ister.
- Delikanlı, ihtiyarın dediğini yapınca bağırışmalarına toplanan tüccarlara kadın, delikanlının haklı olduğunu belirterek ondan ucu yanık bir maskeyi örmek için aldığını ama gittiği evlerden birinde kaybettiğinden dolayı maskesini geri veremediğini söyler.

- Bunu duyan tüccar, ihtiyar kadına gelerek, "Sen bizim eve de gider misin hiç?" diye sorar.
- İhtiyar kadın, "Evet." deyince tüccar, karısını suçsuz yere boşadığını anlayarak onu tekrar evine alır.

85.1. İfrit ile Kadının Hikâyesi

- Bir kralın oğlu bir gün bir nehir kıyısında yalnız başına beklerken, denizden büyük bir ifritin çıktığını görünce korkusundan ağaca çıkar.
- İfrit, başında taşıdığı üzerinde pek çok kilit bulunan sandığı açıp yere indirir ve içinden çıkarttığı çok güzel bir cariye'nin dizine başını koyarak uyur.
- Cariye, İfrit'in başını dizinden kaldırıp sandığa koyar ve kendisi etrafta dolaşırken ağaçtaki delikanlıyı görür.
- Delikanlıya sevişme teklif eden Cariye, delikanlının buna yanaşmadığını görünce onu İfrit'le tehdit ederek kendisiyle sevişmek zorunda bırakır.
- Daha sonra Delikanlı'nın yüzüğünü alan Cariye, onu cebinden çıkarttığı içinde pek çok yüzük bulunan mendile koyarken, "Bu beni çaldı. Kimseyle sevişmemem için de bu sandıkta beni gizliyor. Ama ben buna rağmen istediğim erkekle sevişiyorum. Burada seksen yüzük var. Hepsini seviştığım ayrı ayrı erkeklerindir." der.
- Delikanlı, babasının yanına gittiğinde Kral, onun parmağındaki yüzüğü göremeyince onu öldürtmek ister.
- Araya giren vezirler, bin bir güçlkle Kral'ı bu düşüncesinden vazgeçtirirler.
- Kral, sabah olunca aklını başına toplayıp, "İyi ki oğlumu öldürmedim." der ve bunu sağlayan vezirlere sonsuz teşekkür eder.
- Kral, yedinci Vezir'in hikâyesini dinleyince oğlunu öldürmekten vazgeçer.
- Sekizinci gün oğlu, Sindibâd adlı hocasıyla birlikte gelerek, babasının önünde yeri öptükten sonra güzel bir konuşma yapıp babasını ve devlet büyüklerini metheder.
- Oğlunun konuşması çok hoşuna giden Kral, oğlunu yanına çağırıp alnından öper.
- Kral, daha sonra Sindibâd'a dönerek, yedi gündür neden kendini müdafaa etmediğini sorar.
- Sindibâd, onun yedi gün konuşmaması gerektiğini hatırlatınca Kral, çok sevinir ve "Eğer oğlumu öldürseydim, suç kimde olurdu?" diye sorar.
- Sindibâd, bunun cevabını oğlunun vermesini söyleyince Oğlan anlatmaya başlar.
- Zengin bir tüccar misafiri geldiği için cariyesini pazara gönderip süt almasını ister.

- Cariye, pazardan dönerken, havada yılanı parçalayan bir kuşun pençelerinden yılanın bir damla zehri sütün üzerine düşer.
- Sütten içen herkes ölür.
- Oğlan, "Şimdi ben size soruyorum. Burada suçlu kimdir?" der.
- Oradakiler değişik kişileri suçlu gösterince Sindibâd, bunun cevabını oğlanın vermesini ister.
- Oğlan, aslında kimsenin suçlu olmadığını belirterek, ölenlerin ecelleri geldiği için öldüğünü söyler.
- Bunun üzerine orada bulunanlar, Oğlan'a "Dehâ." diye tezahürat yaparlar. Oğlan da Kör ihtiyar, üç yaşındaki ve beş yaşındaki çocukların kendisinden daha bilgili olduklarını söyler.
- Orada bulunanlar, bu kişilerin hikâyelerini anlatmasını isteyince oğlan, kör ihtiyarın hikâyesinden başlayarak anlatmaya başlar.

85.m. Kör İhtiyar'ın Hikâyesi

- Seyahati çok seven mavi gözlü bir tüccar, bir ülkede meşe ağacının çok değerli olduğunu öğrenince, bütün servetini meşe ağacına yatırıp o ülkeye gider.
- O ülkeye vardığında tüccarla karşılaşan İhtiyar bir kadın kendisine çok dikkatli olmasını, ülkede bulunan herkesin hileci olduğunu bildirir.
- Tüccar, kadına teşekkür ettikten sonra ertesi gün meşe ağacını satılığa çıkarır.
- Tüccarlardan birisi aldığı meşe ağacı ağırlığında istediği her şeyi vereceğini söyleyerek onları alır.
- Tüccar, pazarda dolaşırken, mavi gözlü tek gözü kör bir adam onun yakasına yapışıp, kör gözünü onun çaldığını iddia eder.
- Tüccar, onunla boğuşurken adamdan bir günlük mühlet vermesini isteyerek terliği kopunca kunduracıya gider.
- Kunduracı, kendisini razı ettiği taktirde terliğini tamir edeceğini söyleyince Tüccar kabul eder. O da terliği tamir eder.
- Kunduracı, tamir ettikten sonra bütün servetini isteyince tüccar, bir gün mühlet vermesini ister.
- Kunduracıdan ayrılan tüccar, bir grup adamın kumar oynadığını görür. Onların birisine kumarda yenilince kumarcı, tüccardan da ya bütün servetini vermesini ya da denizin bütün suyunu içmesini ister. Tüccar, ondan da bir gün mühlet ister.
- Tüccar, üzgün bir şekilde kaldığı yere döndüğü sırada o ihtiyar kadınla karşılaşır.

- Kadın, tüccarın durumunu öğrenince, ona kör bir ihtiyarın onların piri olduğunu ve her akşam onları etrafına topladığını söyleyerek, gizlice gidip onları dinlemesini ister.
- Tüccar, tebdili kıyafet edip oraya gidince, başının derde girdiği kişilerin orada olduğunu görür.
- Meşeleri alan tüccar, pazarlığını köre anlatınca kör ona bu işten zararlı çıkabileceğini söyleyerek karşıdaki adamın meşelerinin ağırlığı kadar yarısı erkek yarısı dişi pire isteyebileceğini belirtir.
- Tek gözü kör adama da karşiki adamın gözlerinin aynı olup olmadığını öğrenmek için birer gözlerini çıkartıp tartmak isteyebileceğini, o zaman da tamamen kör olabileceğini söyler.
- Kunduracı'ya da karşiki adamın krallarının düşmanlara karşı zafer kazandığını ve ülke sınırlarını genişlettiğini söyleyerek ondan razı olup olmadığını sorabileceğini, onun da mecburen razı olmayı kabul edeceğini belirtir.
- Kumarcıya da karşiki adamın denizi içmek istediğini söyleyerek, içmek için denizi ağzına getirmesini isteyebileceğini belirtir.
- Bunları dinleyen Tüccar, ertesi gün kör ihtiyarın verdiği cevapları verir. Bu işi fasletmek için hepsi ayrıca tüccara para vermek zorunda kalırlar.
- Tüccar, kör ihtiyarın sayesinde kazançlı olarak ülkesine döner.

85.n. Üç Yaşındaki Çocuk'un Hikâyesi

- Kadınlara düşkün olan bir adam, çok uzak bir şehirde güzel bir kadının bulunduğunu duyar ve oraya gider.
- Kadın, adamı içeri aldığı anda üç yaşında olan çocuğu ağlamaya başlar.
- Kadın neden ağladığını sorunca çocuk, pilava yağ katmasını ister.
- Dediğini yaptıktan sonra çocuğun tekrar ağladığını gören kadın, onun bu sefer şeker katmasını istediğini öğrenir.
- Daha sonra çocuk tekrar ağlayınca adam, “Ne ters çocukmuş.” der.
- Çocuk bunu duyunca, “Asıl ters olan sensin. Gözüme bir şey kaçmıştı. Onu ağlayarak çıkarttım. Bu sayede bir de yağlı ve şekerli pilav yedim. Ama sen bir kadın için ta nerelerden gelmişsin!” der.
- Adam, çocuğun bu sözünden utanarak geri döner.

85.o. Beş Yaşındaki Çocuk'un Hikâyesi

- Bir başka yerde de dört tüccar aralarında bin Dinar toplayarak alışverişe giderler.
- Yolda güzel bir bahçe gören tüccarlar, orada biraz dinlenmek isterler.
- Tüccarlar, para keselerini bahçenin bekçisi olan kadına teslim edip hepsi bir arada olmadıkları sürece keseyi kimseye vermemesini söyledikten sonra yıkanmak için bir pınara giderler.
- Saçlarını taramak için tarağa ihtiyaçları olunca, tüccarlardan birisi onu bekçiden alabileceğini söyler ve bekçiye gider.
- Tüccar bekçiden para kesesini ister, Bekçi de diğer tüccarlar olmadığı için vermez.
- Tüccar, kendisini arkadaşlarının gönderdiğini belirterek bekçinin yanından arkadaşlarına "Vermiyor." diye bağırır.
- Diğer tüccarların da "Ver." dediklerini duyan bekçi para kesesini tüccara verir.
- Arkadaşlarının geciktiğini gören tüccarlar, bekçiye gidip ne olduğunu sorduklarında durumu öğrenirler ve bekçiyi Kadı'ya şikâyet ederler.
- Kadı, bekçiyi suçlu bularak parayı ödemesi için ona bir günlük zaman tanır.
- Bekçi, ne yapacağını düşünerek yolda yürürken onu beş yaşında bir çocuk görür ve neden üzgün olduğunu sorar.
- Bekçi Kadın, "Bir şey yok." diye söylemesine rağmen çocuk ısrar edince durumu ona anlatır.
- Çocuk, bu işi bir dirheme halledebileceğini belirtir.
- Bekçi bir dirhem verince çocuk, "Yarın sen Kadı'ya git şartı hatırlat. O üç tüccara dördüncüsü olmadan parayı veremeyeceğini belirterek, diğer arkadaşlarını bulup getirmelerini iste." der.
- Bekçi de çocuğun dediği gibi yaparak meseleyi halleder.
- Kralın oğlu hikâyelerini bitirince, Kral onu kucaklayıp Cariye hikâyesinin nasıl olduğunu sorar.
- Kral'ın oğlu olup bitenleri babasına anlatınca, Kral, Cariye hakkındaki kararı ona bırakır.
- Kral'ın oğlu Cariye'yi ülkeden sürer ve ömür boyu mutlu yaşarlar.

86. Cevder'in İki Kardeşi ile Hikâyesi

- Ömer adında bir tüccarın Selim, Salim, Cevder adında üç oğlu varmış. Ömer, en küçük oğlu olan Cevder'i diğerlerinden çok severmiş.
- Babalarının Cevder'i daha çok sevdiğini öğrenen Selim ile Salim, Cevder'i kıskanmaya başlarlar.

- Babaları öldüğünde Selim ile Salim'in Cevder'e haksızlık yapmamaları için sağlığında kadı ve şahitleri toplayıp servetini dörde taksim ettirir. Bunlardan birisini karısına, diğerlerini de oğullarına verir.
- Babaları bir süre sonra ölünce Selim ile Salim, kendi servetlerini tüketirler.
- Selim ile Salim, bu sefer Cevder'e gidip servetinin babalarına ait olduğunu söyleyerek onu isterler. Cevder vermeyince mahkemelik olurlar.
- Kardeşler, mahkemeye gidip gelmekle bütün servetlerini tükettikten sonra fakır düşerler.
- Selim ile Salim'in, annelerinin servetini de alıp tükettiklerini öğrenen Cevder, annesini yanına alıp birlikte geçinirler.
- Cevder, balık avına çıkmaya başlar. Yakaladığı balıklardan kazandığı parayla geçinmeye başlar. Selim ile Salim'e de acıyarak onları yanına alır.
- Bir gün Cevder, Kârûn adlı bir gölde balık avlarken, iyi giyimli yaşlı bir adam katırıyla birlikte kendisine doğru gelip adını söyleyerek selam verir.
- Cevder, selamı aldıktan sonra adını bilmesine hayret eder.
- Adam Cevder'e "Para kazanmak istiyorsan, beni bağla ve göle at. Eğer ellerim önce suyun yüzüne çıkarsa, ağına at ve beni kurtar. Yok eğer bacaklarım önce çıkarsa ölmüşüm demektir. O zaman bu katırı heybesiyle birlikte pazarda bulunan Şimmia adındaki Yahudi tüccara götür, ona ver. O da sana yüz Dinar verecektir" der.
- Cevder bu işe akıl sır erdiremeyerek adamın dediğini yapmak istemez. Adamın ısrarına dayanamayarak onu bağlayıp göle atar.
- Bir süre sonra Adam'ın ayakları su yüzüne çıkınca Cevder katırı heybesiyle birlikte Yahudi Şimmia'ya götürüp ondan yüz Dinar alır.
- Cevder, yüz Dinarın bir kısmıyla yiyecek alıp eve döner. Kardeşlerini de toplayıp anneleriyle birlikte yemek yerler.
- Cevder, ertesi gün balık avlarken yine iyi giyimli Faslı bir başka adam katırıyla birlikte kendisine doğru gelip adını söyleyerek selam verir ve önceki adamın istediği şeyleri aynen o da ister.
- Cevder, onu da bağlayıp göle atar. Adamın önce ayakları su yüzüne çıkınca katırı Şimmia'ya götürüp yüz Dinar daha alır.
- Annesi Cevder'in kendisine yüz Dinar verdiğini görünce bu parayı nereden kazanıldığını sorar.
- Cevder olan bitenleri anlattıktan sonra annesi, o göle göndermek istemez. Fakat Cevder ertesi gün yine gider.

- Bu sefer üçüncü bir yaşlı adam gelir. Önceki Faslıların da ona geldiğini öğrenince onların istediklerini o da ister.
- Cevder, onu da bağlayıp göle atar.
- Adam, bir müddet sonra iki elinde iki kızıl balıkla suyun yüzüne çıkınca Cevder, ağını atıp onu karaya çıkarır.
- Adam Cevder'in de yardımıyla heybenin iki yanına balıkları ayrı ayrı koyar.
- Adam, kendisine yardımcı olduğu için Cevder'e teşekkür eder.
- Cevder, üç günden beri olup bitenlerin ne demek olduğunu Faslıya sorunca Abdüssamet adındaki Faslı anlatmaya başlar.
- Abdulvedud adında bir sihirbaz; Abdüsselam, Abdüssamet, Abdulahad ve Abdurrahim adlı oğullarını sihir ve hazinelerin nasıl açılacağı konusunda eğitir.
- Abdulvedud ölünce, bu çocuklarına büyük bir servet bırakır.
- Servet içindeki, "Esâtîru'l-Evvelîn" adlı, içinde hazine haritaları ve onların elde edilişi hakkında açıklamalar bulunan çok değerli kitap konusunda çocuklar arasında anlaşmazlık çıkar.
- Bunun üzerine Abdulvedûd'un hocası çocukları toplayıp, "Bu kitabı Şemerdel Hazinesinde bulunan küre, kılıç, yüzük ve sürmeliği getiren kişi alabilir. O küreyle dilediği yere seyredebilir. Kılıçla dilediği orduyu yenebilir. Yüzükte bulunan bir cin vasıtasıyla dilediği şeyi yapabilir. Sürmeliği gözüne çektiğinde de dünyanın her yerindeki hazineleri görebilir. Bunları elde edebilmek için Kızıl Kral'ın oğullarına ihtiyaç var. Onları da ancak Mısır'da bulunan tılsımlı Kârûn gölünde, Ömer oğlu Gevder'in yardımıyla yakalayabilirsiniz." der.
- Abdussamet, bunları anlattıktan sonra Gevdir'e "O iki boğulan adam, Abdüsselam ile Abdulahad adındaki kardeşlerimdi. Dördüncü Kardeşim olan Abdurrahim Yuhudi kılığındaki adamdır." der.
- Abdussamet, Şemerdel hazinesini açabilmek için kendisine ihtiyacı olduğunu, bu yüzden birlikte oraya gittiği takdirde pek çok mal vereceğini söyleyince Cevder, bakmakla mükellef bir annesi ve iki kardeşi olduğunu, onları aç susuz bırakıp bir yere gidemeyeceğini bildirir.
- Abdussamet, onlar için bin dinar verince, Cevder bunu kabul eder. Bin Dinarı annesine verdikten sonra Abdussamet'le birlikte katıra binip yola çıkar.
- Cevder uzun bir süre yol kat ettikten sonra acıkır ve Abdussamet'e neden yiyecek almadığını sorar.
- Abdussamet, katırdan inerek heybeyi alıp, Cevder'den ne yemeyi istediğini sorar.

- Cevder, “Ne olursa olsun, fark etmez” deyince Abdussamet, “Kızartma mı, bal mı, tavuk mu, ne istersin?” diye sorar.
- Abdussamet, arzu ettikleri yiyecekleri elini heybeye uzatıp uzatıp almaya başlar.
- Cevder, o kadar yemeğin bu kadar küçük heybeden çıkmasına hayret edince Abdussamet, onun sihirli olduğunu, elini bir defa uzatmakla dilediği yemeği temin ettiğini anlatır.
- Daha sonra Abdussamet, bindikleri katırın bir cin olması dolayısıyla bir yıllık bir yolu bir günde aldıklarını söyleyerek yeniden birlikte yola koyulurlar.
- Aradan beş gün geçince Fasümiknâs şehrine varırlar.
- Orada Abdussamet’in evinde yirmi gün kaldıktan sonra 21. gün yeniden yola çıkarlar ve bir nehre varırlar.
- İki köle tarafından karşılanan Abdussamet ile Cevder, orada çadır kurarlar.
- Abdussamet, daha sonra buhur yakıp dua ederek balıkları çıkarır. Duası bitince balıklar insan olup ona yalvarmaya başlarlar.
- Abdussamet, onlara Ömer oğlu Cevder’in de yanında bulunduğunu bildirerek Şemerdel Hâzinesini açmak için kendisine yardımcı olmalarını ister. Onlar da kabul ederler.
- Abdussamet, daha sonra Cevder'e dönerek, "Ben buhur yakıp dua etmeye başladığım zaman bu nehir kuruyacaktır. Ondan sonra altından bir kapı görünecek. O kapıya üç defa vuracaksın. İçerden eli kılıçlı biri "Kim o?" diyecek. Sen de adını söyleyeceksin. O zaman o senden kafanı uzatmanı isteyecek ve seni elindeki kılıçla öldüreceğini söyleyecektir. Sen korkma ve kafanı içeri sok. O zaman o kül olup gidecektir. Oradan ikinci kapıya gideceksin. Karşına mızraklı bir süvari çıkacak. Mızrağını sana doğru yöneltip yürüdüğünde göğsünü aç. O da kül alacaktır. Üçüncü kapıda ok ve yaylı adamı göreceksin. Okunu sana atmaya hazırlandığı an, yine göğsünü aç, o da kül olacaktır. Dördüncü kapıda bir aslanla karşılaşırısın. Ağzını açtığında elini uzat, o da yok olacaktır. Beşinci kapıda bir zenci sana kim olduğunu soracak. Sen de Cevder, deyince sana "Eğer o isen altıncı kapıyı aç bakalım" diyecektir. Kapıya yaklaşıp, "Ey İsa, Musa'ya kapıyı açmasını söyle." demek gerekir. O zaman kapı açılacaktır. İçeri girdiğinde, biri sağında biri solunda iki yılan göreceksin. Onlara da elini uzat, onlar da kül olacaktır. Bütün bu kapılarda ufak bir korku sende hasıl olursa seni öldürürler. Daha sonra yedinci kapıyı vurunca karşına annen çıkacak. Aslında o senin gerçek annen değil, bir hayaldir. Onu ölümle tehdit edip çırılçıplak soyunduracaksın. O "Annenim" diye seni kandırmak

isteyecektir. Ona sakın inanma. Bu en son engeldir. Bunu de aştık mı Şemerdal elimizde demektir.” der.

- Abdussamet, buhur yakıp duasına başlar.
- Cevder, verilen talimata göre altı kapıyı aşip annesinin bulunduğu kapıya ulaşır.
- Cevder, annesini soyundurmaya başlar. Kadının üzerinde tek bir külot kalınca onun yalvarmasına dayanamayıp soyunmamasını ister.
- Cevder, bunu söyler söylemez, sille tokat dövülüp dışarı atılır.
- Cevder’in dışarı atıldığını gören Abdussamet, ondan durumu öğrenince, ertesi yılı beklemek üzere birlikte geri dönerler.
- Ertesi yıl yine aynı gün oraya gelirler. Bu sefer Cevder kadını çırılçıplak soydurunca, kadının kaybolduğunu ve bütün kapıların açıldığını görür.
- Cevder, içeri girip küreyi, kılıcı, yüzüğü ve sürmeliği alarak dışarı çıkar.
- Onları Abdussamet’e verip birlikte Abdussamet’in Fasumiknâs’tâki evine denerler.
- Abdussamet, Cevder’e çok teşekkür ettikten sonra ne dilediğini sorar.
- Cevder, sihirli heybeyi isteyince Abdussamet ona sihirli heybeyle birlikte altın ve mücevherlerle dolu bir heybe daha verip onu sihirli katırıyla Mısır’a gönderir.
- Mahallesine gelince annesinin dilendiğini gören Cevder, verdiği bin Dinarı kardeşlerinin alıp harcadıklarını öğrenir.
- Annesiyle birlikte eve döndükten sonra heybe vasıtasıyla ona çeşitli yemekler çıkarınca annesi buna hayret eder.
- Heybenin durumunu annesine anlatan Cevder, ona, heybeden kimseye bahsetmemesini tembih eder.
- Cevder’in geldiğini duyan Selim ile Salim, eve gittiklerinde anneleri onlara heybe vasıtasıyla çok güzel yemekler getirir.
- Her gün çok güzel yemekler geldiğini giren Selim ile Salim, annelerinden heybe hikâyesini öğrenince Cevder'i satıp heybeyi almayı kararlaştırırlar.
- Bir gemiciyle kırk Dinara anlaşan kardeşler, Cevder uyurken onu bir çuvala koyup kaçıarak gemiciye teslim ederler.
- Cevder, bir sene köle olarak gemide çalıştıktan sonra gemi bir fırtınaya tutulup parçalanır.
- Bir tahta parçasına tutunup bir süre denizde kaldıktan sonra karaya çıkan Cevder, oradan bir kabileyle karşılaşır.
- Kafilde bulunan Cidde’li bir tüccar, Cevder’in hikâyesini dinledikten sonra onu yanına işçi olarak alıp Cidde'ye götürür.

- Hac mevsiminde tüccarla birlikte hacca giden Cevder, tavaf sırasında Abdussamet'le karşılaşır.
- Abdussamet, durumunu öğrenince Cevder'e sihirli yüzüğü verip onun özelliklerini anlatır.
- Cevder, Tüccar'dan izin alarak yüzük vasıtasıyla ülkesine döner.
- Cevder, annesiyle karşılaşınca, kardeşlerinin heybeyi bölüşmek isterlerken Kral'ın adamları tarafından götürüldüğünü, adamların onları heybeyle birlikte Kral'a götürdüklerini, Kral'ın da onları zindana, heybeyi de hazineye attığını öğrenir.
- Bunun üzerine Cevder, yüzüğü parmağında oynatıp cini çağırır.
- Cevder, Cinden Kral'ın hazinesiyle zindanda bulunan kardeşlerini getirmesini isteyince Cin, emri yerine getirir.
- Selim ile Salim tövbe edince Cevder onları affedip tekrar Cini çağırır ve ondan sabaha kadar büyük bir saray yapmasını ister.
- Cin, diğer cin arkadaşlarını da çağırarak sabaha kadar altın işlemeli büyük bir saray yapar. Cevder ve ailesi oraya taşınır.
- Kral; hazine, heybe ve kardeşlerin gittiğini öğrenince bu işi Cevder'in yaptığını anlar.
- Daha sonra Cevder'in bir gecede kendi sarayından daha büyük bir saray yaptırdığını öğrenen Kral, Vezir'ini çağırıp kendisine bir yol göstermesini ister.
- Vezir, en iyi çarenin kızı Asya ile Cevder'i evlendirmek olduğunu söyleyince Kral, kızıyla Cevder'i evlendirir.
- Bir müddet sonra Kral'ın ölümü üzerine Cevder, Krallığa getirilir. O da Selim ile Salim'i vezir yapar.
- Bir süre böyle devam ettikten sonra bir gün Selim ile Salim Cevder'i öldürüp yüzükle heybeyi elde ederek Kral olmak isterler.
- Salim günlerden bir gün Cevder'i evine davet eder. Yemeğine zehir katarak onu öldürdükten sonra parmağını kesip yüzüğü alır.
- Salim, yüzük vasıtasıyla Cini çağırıp Selim'i öldürtür ve onların cesetlerinin ordunun önüne atılmasını emreder.
- Böylece Krallığı ilan eden Selim, Asya ile evlenmek ister.
- Salim'in kendisine yaptığı evlenme teklifini kabul eden Asya, gece Salim'i zehirleyip yüzükle heybeyi parçalar.
- Asya daha sonra Şeyhülislam'ı çağırarak, ona durumu anlatır ve kendilerine yeni bir kral bulmalarını söyler.

87. Acîb, Garîb ve Sehîmu'l-Leyl Hikâyesi

- Kundemir adında çok güçlü ve yaşlı bir kral varmış. Bu kralın yaşlılığında bir oğlu olur, adını Acîb koyar.
- Çocukluğundan itibaren çok iyi eğitilen Acîb, büyüdüğüde zamanının en güçlü delikanlılarından biri olur.
- Acîb'in yol kesip kral kızlarını baştan çıkardığını öğrenen Kundemir, onu hapseder.
- Kundemir, bir süre sonra vezirlerinin ısrarı üzerine Acîb'i hapisten çıkarır.
- Birkaç gün sonra Acîb, babasını uyurken yakalar ve onun boynunu kesip kendisini kral ilan eder.
- Bir süre kral olarak hüküm sürdükten sonra Acîb, bir gece rüyasında babasından arı büyüklüğünde bir yaratığın çıkıp zamanla aslana dönüştükten sonra kendisine saldırdığını görür.
- Rüya tabircileri ona, babasından olan bir çocuğun ileride kendisini öldüreceğini söyler.
- Bunun üzerine Acîb, babasının haremde hamile bir cariye bulunca, iki adamına verip onu şehir dışında öldürmelerini ister.
- Adamlar Cariye'yi ormana götürdüklerinde onu elde etmek isteyince, birbirlerine girerler.
- Bir grup zenci onların kavga ettiğini görünce onları öldürür ve giderler.
- Yalnız kalan Cariye, ormanda meyvelerle geçinirken bir süre sonra esmer bir erkek çocuk doğurur. Adını Garîb koyar.
- Ormandan geçen bir grup süvari, kucağında çocukla cariyeyi görünce onu alıp kabilelerinin reisi olan Merdâs'a götürürler.
- Merdâs, Cârîye'yi beğenip onunla evlenir ve ondan Sehîmulleyl adında bir erkek çocuğu olur.
- Garîb'le Sehîmulleyl, birlikte büyürler ve çok yiğit birer delikanlı olurlar.
- Pek çok düşmanı olan Merdâs, başka bir yerde bulunan arkadaşının düğünündeysen, Merdâs'ın kızı Mehdiye'ye talip olan Hâmil, Gârîb ile Sehîm'in ava çıkmasından yararlanarak kabileye saldırır ve Mehdiye'yi kaçıır.
- Avdan dönen Garîb, durumu öğrenince Sehîm ile birlikte Hamil'i takip ederler, adamlarını yenip Hamil'i de öldürdükten sonra Mehdiye'yi kurtarıp geri dönerler.
- Mehdiye, kendisini kurtaran Garîb'e âşık olur, Garîb de ona âşık olur.

- Merdâs, düğünden döndüğünde durumu Garîb'den öğrenir. Onu alnından öpüp teşekkür eder.
- Merdâs, daha sonra Garîb'le kızının birbirlerine âşık olduğunu öğrenince Garîb'e kızar ve onu öldürmeye karar verir.
- Garîb'in ava çıktığı bir sırada ona tuzak kurmak için ormanda bekleyen Merdâs ve adamları, Hâmil'in adamlarının saldırısına uğrayıp onlara esir düşerler.
- Sehim, babasının Garîb'i öldürmeye çıktığını duyunca ormanda Garîb'i yakalayıp durumu anlattıktan sonra birlikte eve dönerken orman içinde nal sesleri duyarlar.
- Garîb, Sehîm'e beklemesini söyledikten sonra havanın kararmasından yararlanarak gidip Merdâs'ı ve adamlarını kurtarır.
- Eve vardıklarında Garîb, Merdâs'tan Mehdiye'yi ister.
- Merdâs da kızına karşılık, oğlunu öldüren Sasa kalesinde bulunan 70 kol uzunluğundaki Sadan adlı bir adamı öldürüp kellesini kendisine getirmesini isteyince Garîb, oraya gitmeye karar verir.
- Sehîm'le birlikte iki yüz adam daha kendisine kattıktan sonra hep birlikte Sasa kalesine doğru yola çıkarlar.
- Bir gün gittikten sonra bir ormanda kalıp çadır kurarlar. Bu arada Garîb, yalnız başına dolaşırken 340 yaşında bir ihtiyarla karşılaşır.
- İhtiyar, Garîb'in Sasa kalesine gittiğini duyunca, onu Sadan'ın ağaçları kökünden söken bir güçte olduğunu, yakaladığı insanları ateşte pişirip yediğini, ayrıca kendisi kadar güçlü beş oğlunun olduğunu söyleyerek bu işten caydırmaya çalışır.
- Garîb'in ibadet ettiği ateşe yemin ederek gitmek istediğini gören İhtiyar, ona İslamiyet'i tanıtip Müslüman olmasını ister.
- Garîb, Müslüman olur. İhtiyar da ona yüz kilo ağırlığında, üzerinde on halka bulunan, sallandığı zaman korkunç sesler çıkaran bir mızrakla, mücevherlerle süslü bir kılıç verip onu uğurlar.
- Garîb, arkadaşlarına da İslamiyet'i anlatıp Müslüman olmalarını sağladıktan sonra Sasa kalesine yaklaşır.
- Bir grubun kaleye doğru geldiğini gören Sadan, oğullarını göndererek onları yakalayıp kendisi için ateşte pişirmelerini ister.
- Garîb, dev gibi beş kişinin kendilerine doğru saldırıya geçtiğini görünce, elindeki mızrağı sallayarak onlara hücum eder.
- Dört kardeşin esir alındığını gören beşinci kardeş, babası Sadan'a koşup durumu anlatır.

- Buna çok kızan Sadan, koca bir ağacı kökünden söküp Garîb'in adamlarına saldırır. İlk vuruşta beş kişiyi ezer.
- İkinci hamlede Sehîm'i kapıp havaya kaldırdığını gören Garîb, elindeki mızrağı sallayınca Sadan şaşırır Garîb ona mızrakla vurunca Sadan, Sehîm'i bırakıp dua eder.
- Garîb'in adamları Sadan'la beş oğlunu esir aldıktan sonra Sasa kalesine girerler.
- Kalede Garîb, Sadan'a İslamiyeti anlatıp ondan müslüman olmasını ister. O da Müslüman olup Garîb'in emrine girer.
- Sadan daha sonra Garîb'i gezdirirken, Acem ülkesinden kaçırdığı Acem Kralı'nın kızı Fahritâc'la esir aldığı 2000 Acem askerini gösterir.
- Garîb, Acem Kralının çok güçlü olduğunu söyleyerek Fahritâc'a kendisini babasına götürceğini bildirir. Fahritâc'da ona teşekkür eder.
- Garîb, Sehîm'e gidip babaları Merdâs'ı kaleye getirmesini ve kaldıkları yerden çok daha güzel olan kalede yaşamalarını söyleyerek Fahritâc'ı babasına teslim etmek üzere diğer acemlerle birlikte yola çıkar.
- Yolda Garîb, Samsam adlı bir komutanın önderliğinde beş bin kişilik bir orduyla karşılaşır.
- Garîb, Samsam'ı yenip öldürdükten sonra onun askerlerine İslamiyeti anlatır. Onlar da Müslüman olup Garîb'e katılırlar.
- Gece gündüz yol gittikten sonra Acem Kralı Sâbûr'un ülkesine varırlar.
- Fahritâc, babasına Garîb'in iyiliklerini anlatıp onu methedince, babası kızının Garîb'e âşık olduğunu anlar.
- Garîb orada bir süre kaldıktan sonra Sâbûr'dan ülkesine dönmek için izin isteyip orada Mehdiye adında bir kızla evleneceğini söyleyince Sâbûr, kendi kızı Fahritâc'la evlenmesini ister. Garîb de kabul eder.
- Garîb, kızına karşılık ne kadar başlık istediğini sorunca Sâbûr, başlık istemediğini onun yerine Deşt ve Ahvaz Kralı olan Cumerkan'ın kellesini ister.
- Garîb, o gece yola çıkmak için hazırlanırken yola çıkmadan önce verilen bir ziyafette sarhoş olur. Yola çıkmak için hazırlık yapmak için odasına giderken yanlışlıkla Fahritâc'ın odasına girer.
- Garîb'in geldiğini gören Fahritâc, odadaki cariyeleri dışarı çıkartıp geceyi onunla geçirir.
- Sabah olunca Sehîm'in geldiğini gören Garîb, ona babalarının Sasa kalesine gelip gelmediğini sorar.

- Sehîm, “Senin Sasa kalesini fethettiğini duyan babam, sana Mehdiye’yi vermemek için Kufe Kralı Acîb’e sığındı. Mehdiye’yi de onunla evlendirecek.” der.
- Bunu duyan Garîb, Cumarkan’a saldırmaktan vazgeçip Kûfe’ye giderek Mehdiye’yi kurtarmaya kara verir.
- Garîb, Sâbûr’un huzuruna çıkıp ona durumu anlatınca Sâbûr onu, on.000 asker vererek uğurlar.
- Garîb, yolda Sadan ve oğullarını da ordusuna katarak Kûfe’ye doğru yol alırlar.
- Merdâs, ailesini alıp Acîb’e sığındığında, ona neden ülkesini terk ettiğini ve Garîb’i nasıl büyüttüğünü anlatınca Acîb, Garîb’in annesini görmek ister.
- Acîb, Cârîye’yi görünce onun, iki köleyle gönderip öldürtmek istediği babasının cariyesi olduğunu anlar ve onu orada öldürür.
- Acîb, daha sonra Merdâs’tan Mehdiye’yi kendisine vermesini ister. O da kabul eder.
- Acîb, rüya tabircilerinin, aleyhine yorumladıkları rüyasını hatırlayarak Garîb’i öldürmeyi kararlaştırır.
- Garîb, Irak’a yaklaşınca Cizre’de büyük surlarla çevrili bir kale görür.
- Kalenin Dâmig adlı Kral’ı, Garîb’in ordusunu görünce onlara bir elçi göndererek kim olduklarını sorar.
- Elçi, Garîb’e gelip Kral Kundemir’in kardeşi olan Dâmig adlı Kralı’nın isteğini ona iletir.
- Garîb, Elçiye kendisinin Kral Kundemir’in oğlu Garîb olduğunu ve babasının öcünü almak üzere Kûfe Kralı Acîb’e gittiğini bildirir.
- Dâmig bunu öğrenince yeğeni olan Garîb’i yanına çağırır, ona Acîb’in annesini de öldürdüğünü bildirerek Kundemir’in öcünü almak için kendisine yardımcı olacağını söyler.
- Annesinin de öldürülmesine çok kızan Garîb, hemen Kûfe’ye gitmek isteyince Dâmig, ordusunu hazırlayana kadar kendisini beklemesini ister.
- Garîb, ona Kûfe’de buluşabileceklerini bildirerek hemen yola çıkar.
- Bâbil’e varan Garîb orada Cemk adlı bir kralın askerleriyle karşılaşır. Aralarında çıkan savaşta Gârîb, Cemk’i esir alır.
- Sadan, Cemk’i pişirip yemek için Garîb’den onu kendisine bırakmasını isteyince bundan korkan Cenk, Garîb’in İslamiyet teklifini kabul ederek, ordusuyla birlikte ona katılır.

- Meyafârikîn'e ulaşan Garîb ile ordusu, oradaki halkın Bâbil'de olup bitenleri duyduklarından dolayı şehri boşalttıklarını görürler.
- Bir süre gittikten sonra Kûfe'ye varan Garîb, Sehîm ile Acîb'e İslamiyet'i teklif eden bir mektup gönderir.
- Sehîm'in getirdiği mektubu okuyan Acîb, mektubu yırtıp adamlarından Sehîm'i öldürmelerini ister.
- Sehîm, kılıcını çekerek oradakilerden elliden fazlasını öldürdükten sonra oradan kaçıp Gârîb'e gitmeyi başarır.
- Sehîm'i kanlar içinde gören Garîb, ordusuna saldırmak için emir verir.
- İki gün savaştıktan sonra üçüncü gece herkes kampında dinlenirken Acîb, Seyyar adında bir adamını Garîb'i kampından kaçırıp kendisine getirmekle görevlendirir.
- Seyyar, gizlice geceleyin Garîb'in çadırına girip onu uyuşturduktan sonra kaçırarak Acîb'e getirmeyi başarır.
- Acîb Garîb'i hemen öldürmek isteyince, içinden Müslüman olan bir veziri onu, yenildikleri taktirde koz olarak kullanabileceklerinden dolayı öldürmemesini tavsiye eder.
- Acîb, bu fikri olumlu bularak Garîb'i savaş bitinceye kadar öldürmemeyi kararlaştırır. Bu yüzden başına yüz bekçi koyar.
- Ertesi gün Sadan, pek çok kişiyi teker teker öldürür. Onlardan birini kâfirlerin önünde pişirip yiyince kafirler ondan çok korkarlar.
- Buna gören Acîb, Sadan'a hep birlikte saldırmalarını emreder.
- Yirmi bin kişi birden Sadân'a saldırınca, Sadân, birkaç kişiyi öldürdükten sonra 24 yara alarak esir düşer ve Garîb'in bulunduğu yere götürülür.
- Daha sonra iki ordu akşama kadar savaşmaya devam eder.
- Geceleyin Sehîm, hizmetçi kılığında düşman kampına giderek Acîb'in çadırına girmeyi başarır.
- Orada, mumları yakmak bahanesiyle uçucu bir uyuşturucuyla oradakileri uyuşturur.
- Oradan, Garîp'le Sadân'ın çadırına giren Sehîb, bekçileri de aynı şekilde uyuşturduktan sonra Garîb'le Sadân'ı kurtarır. Acîb'i de bir çuvala koyduktan sonra kamplarına götürürler.
- Ertesi gün Acîb'i soyup kırbaçladıkları sırada Kral Dâmig'in ordusuyla birlikte oraya yaklaştığını haber alan Garîb ve adamları onu karşılamaya giderler.
- Seyyâr, herkesin kamptan ayrılmasından yararlanarak Acîb'i oradan kurtarıp Kûfe'ye götürür.

- Garîb'le Dâmig'in ordusu kâfirlerle savaşmış onların 50.000 kadarını öldürünce, geri kalanlar kaçar.
- Acîb Kûfe'de on gün tedavi olduktan sonra büyük bir ordu toplar ve tekrar Garîb'le Dâmig'in ordusuna karşı çıkar.
- Aralarında geçen şiddetli çarpışmalar sonunda Garîb ile Dâmig'in ordularına karşı gâlip gelerek Kûfe'yi zaptederler. Acîb de kaçamayı başarır.
- Kûfe'yi ele geçirdikten sonra Garîb, Merdâs'la ailesinin oradan kaçtığını öğrenir.
- Garîb, bir süre Kûfe'de kaldıktan sonra, yanına Sehîm'le birlikte yüz kişi alarak ava çıkar.
- Bir ormandan gürültüler geldiğini duyan Garîb, oraya gittiğinde Kral Cumerkân'ın Merdâs'ı Mehdiye ile birlikte öteki kadınları esir aldığını öğrenir.
- Cumerkân'ı takip etmeye başlayan Garîb ile arkadaşları onlara yetişip aralarında çıkan çarpışmalar sonunda Cumerkân'ı esir alırlar.
- Garîb, Cumerkan'a İslamiyet'i teklif eder. O da Müslüman olup Garîb'in ordusuna katılır.
- Biraz sonra bir ordunun kendilerine katıldığını gören Garîb, Sehîm'i gönderip kim olduklarını öğrenmesini ister.
- Sehîm, gelenlerin Cumerkân'ın ordusu olduğunu söyleyince Garîb, Cumerkan'dan ordusuna durumu bildirmesini ve onları Müslüman yapmasını ister. O da gidip ordusunu Müslüman yapar ve hepsi Garîb'e katılır.
- Garîb, Kûfe'ye döndüğünde ajanlardan Acîb'in Umman ve Yemen Kralı Culend'e sığındığını öğrenince, amcası Dâmig'ı Irak Kralı yapıp Mehdiye'yi ona teslim ettikten sonra Cumerkan'ı 20.000 atıyla Umman'a doğru önden gönderir.
- Acîb, Umman ve Yemen Kralı Culend'e sığınması üzerine Culend, Cevâmird adlı vezirine 50.000 süvari vererek, gidip Kûfe'yi ele geçirmesini ister.
- Yolda karşılaşan Cumerkan'ın ordusuyla Cevâmird'in ordusu, birbirlerine girerler.
- Cumerkan, Cevâmird'in ordusunu yenip onu da öldürür.
- Bunu haber alan Kral Culend, bu sefer Kurcân adlı oğluna büyük bir ordu hazırlayıp ona gönderir.
- Cumerkan'ın zaferini duyan Garîb, Sedân'a 20.000 süvari katarak, Cumerkan'ın yardımına gönderir.
- Kurcân'la Cumerkan'ın karşılaştığı sırada Sadân da ordusuyla oraya ulaşır.
- Müslümanlarla kâfirler arasında çıkan şiddetli çarpışmalarda kafirlerin ordusu yenik düşer, Kurcân da öldürülür.

- Bunun üzerine büyük bir ordu toplayan Culend, Müslümanlara karşı koymaya hazırlanırken, Müslümanların şehre yaklaştığını görür.
- Aralarında başlayan çarpışmalarda Sadân, bir çok kişiyi öldürüp bir kaçını da yedikten sonra esir düşer.
- Sadân'ı huzuruna çıkartan Kral Culend, ondan oğlu Kurcân'ı Cumerkan'ın öldürüldüğünü öğrendikten sonra celladını çağırıp Sadân'ın boynunu vurmasını ister.
- Cellat, Sadân'a yaklaşıncı elindeki kılıcı kapın Sadân, cellatla birlikte yirmi kişiyi öldürdükten sonra Cumerkan'ın yanına dönmeyi başarır.
- İki ordu yeniden çarpışmaya başlayacağı sırada uzaktan bir toz bulutunun yaklaştığını görürler.
- Gelenin Garîb'le ordusu olduğunu anlayan Cumerkan ile Sadân, hep birlikte bir hamle yapıp kâfirleri kılıçtan geçirdikten sonra Culend'i esir alırlar.
- Culend'in İslamiyet'i kabul etmeye yanaşmadığını gören Garîb, onu öldürüp Cumerkan'ı orada Kral ilan eder.
- Garîb, bir süre orada kaldıktan sonra bir gece gördüğü rüyadan dolayı canı sıkılarak dolaşmak ister. Sehîm de ona katılır ve birlikte çıkarlar.
- Bir ormana vardıklarında iki ifrit onları kapıp havalandırır.
- Biri köpek başlı, diğeri maymun başlı olan iki ifrit, Garîb'le Sehîm'i havada uzun bir süre taşıdıktan sonra onları cinlerin kralı Nırış'a götürürler.
- Biri aslan, diğeri kaplan, biri panter, biri de fil başından ibaret olan dört başlı Mırış, Grîb'le Sehîm'i görünce "Sâik adlı oğlumu siz öldürdünüz." diyerek onları öldürtmek ister.
- Garîb, Saik'in kim olduğunu, böyle bir şeyden haberleri olmadığını söyleyince Mırış, "Saik adlı oğlum Hecme adlı bir kız arkadaşıyla kuş suretiyle ormanda dolaşırken siz oğlumu öldürmüşsünüz." demesi üzerine Garîb, Allah'a yemin ederek böyle bir şey yapmadıklarını tekrarlar.
- Mırış onların Müslüman olduklarını anlar ve adamlarından tanrısını getirmelerini ister.
- Adamlar, altından bir tandır getirirler. Mırış, Garîb'le Sehîm'i tandıra attırmak isterken sarayın duvarı tandıra devrilip onu yaralar.
- Buna çok kızan Mırış, adamlarına çok büyük bir ateş yakmalarını söyleyerek Garîb'le Sehîm'i ateşe atmak ister.

- Yakılan çok büyük ateşi mağripten meşrika kadar uzanan büyük bir bulut gelip yağmur yağdırarak söndürür.
- Buna hayret eden Mıriş, vezirine “Bu işe ne dersin?” der.
- Vezirin’in, Garîb’in doğru bir dinde olduğunu söylemesi üzerine Mıriş da Müslüman olur.
- Daha sonra Farîb’in hikâyesini dinleyen Mıriş, cinlerinden Kilcân ile Kurcân’ı Yemen’le Umman’a gönderip Müslüman ordusunun durumunu öğrenmelerini ister.
- Müslüman ordusu Garîb’le Sehîm’in kaybolduğunu görünce onları aramaya başlar.
- Bu arada Garîb’in kaybolduğunu öğrenen Acîb’de, Kral Yarub’a gidip ondan çok güçlü bir ordu aldıktan sonra Müslüman ordusuna saldırır ve Müslümanları surların içine çekilmek mecburiyetinde bırakır.
- Bu durumu gören Kilcân ile Kurcân, Acîb’in ordusunu kılıçtan geçirince Acîb kaçar.
- Garîb, bu haberi alınca çok sevinir.
- Mıriş, Garîb’i gezdirmek için Hz. Nuh’un oğlu Yâfes’in şehrine götürür.
- Mıriş, oradakileri de Müslüman yaptıktan sonra Garîb’i Yâfes’in silah deposuna götürür.
- Yâfes’in kılıcını Garîb’in çok beğendiğini gören Mıriş Yâfes’in o kılıçla cinlere karşı savaştığını belirterek onu Garîb’e verir.
- Garîb’le bir süre orada kaldıktan sonra geri dönmek isterler.
- Bu arada Mıriş’ın Müslüman olduğunu duyan kuzeni Kral Berkân, 70 bin cinle birlikte Mıriş’a saldırmaya gelir.
- Berkân’ın geldiğini gören Mıriş, onu karşılamaya çıkınca Berkân onu yakalayıp esir alır.
- Buna şaşırان Mıriş, ne olduğunu sorunca Berkân ona neden atalarının dinini bırakıp Müslüman olduğunu sorarak kendisini ve Garîb’i öldüreceğini söyler.
- Garîb, bunu duyunca Yâfes’in kılıcını alıp Mıriş’ın cinleriyle birlikte Kral Berkân’ın ordusuna saldırır.
- Berkân’ın kendisine bir mızrak attığını gören Garîb mızrağı havada yakalayıp Berkân’a fırlatır.
- Mızrak, Berkân’ın altındaki beyaz file isabet edince, fil ile birlikte Berkân yere düşer. Garîb de kılıcıyla Berkân’a vurup onu bayılttıktan sonra Mıriş’ı kurtarır.
- Mıriş da Garîb’e katılarak Berkân’ın cinlerine saldırır. Müslümanlar, kâfir cinleri yenerler, bu arada Berkân da ülkesine kaçar.

- Berkân'ın bir ordu toplayıp kendilerine saldıracağını haber alan Mırış, kendilerinin bu işi halledebileceklerini belirterek Garîb'le Sehîm geri göndermek ister.
- Garîb, kendisinin bu savaş bitmeden asla oradan ayrılmayacağını belirterek biraz hasta olan Sehîm'i göndermeyi kararlaştırır.
- Sehîm'i değerli hediyelerle bir deveye bindirip gönderdikten sonra kendilerinin yenik düşeceğini anlayan Berkân, gidip Mavi Kral'a sığınır.
- Garîb'le Mırış, Berkân'ın Mavi Kral'a sığındığını öğrenince oraya saldırırlar, Garîb'in bir planıyla onları yenmeyi başarırlar.
- Sarayın mücevherlerle dolu olduğunu gören Garîb, Mavi Kral'ın Kevkebü's-Sabah adlı kızına âşık olur, kızın da isteğiyle onunla evlenirler.
- Bu arada Sehîm'i geri götüren Cin, Acîb'in Hindistan Kralı Terkenân'a sığınıp, Terkenân'ın Radişah adlı oğluyla filler ve zürafalar üstünde çok kalabalık orduyu da yanına alarak Irak'ı harap etmeye hazırlandığını haber verince Garîb, derhal Irak'a gitmek ister.
- Mırış'ın, bu işi kendisine bırakmasını, cinleriyle birlikte Acîb'in ordusunu bir anda kılıçtan geçireceğini söylemesine rağmen Garîb, bu işi kendisinin halledeceğini belirterek, yalnız Kilcân'la Kurcân'ı kendisine vermesini ister.
- Mırış, Garîb'i Kilcan'a, Kevkebü's-Sabah'ı da Kurcân'a bindirdikten sonra bir atla pek çok mücevher de vererek onları uğurlar.
- Elli senelik yolu iki gün bir gecede kat ederek Irak'a varan Garîb, Cumerkân'la Sadân'ın savaş meydanında düşmanla savaştıklarını öğrenir.
- Kilcân'la Kurcân, düşman ordularını yenmeleri için Garîb'den kendilerine izin vermesini isterler. Ama Garîb, kendisinin onları yeneceğini söyler.
- Sadân, düşman ordularıyla savaşarak pek çok kişiyi öldürüp birkaçını da pişirip yedikten sonra, düşman ordusundan çıkan Battâş adında çok güçlü biri onu esir alır.
- Battâş, Cumerkan'ı da esir alıp 24 komutanı öldürdüğü sırada Garîb, atıyla savaş meydanına iner. Yafes'in kılıcını çekerek Battâş'la dövüşür ve onu esir alır.
- Garîb, 52 komutanı daha öldürdükten sonra akşam olur ve savaşa ara verilir.
- Sabah oluca bir adamın gece yarısı düşman kampından Sadân'la Cumerkan'ı kaçırıp getirdiğini duyan Garîb, sevinerek savaş meydanına gider.
- Radişâh, başlarına gelenin hep Acîb'in yüzünden olduğunu söyleyerek Garîb'in karşısına Acîb'in çıkmasını ister.
- Acîb, ölümle tehdit edildiğinden Garîb'le dövüşmek zorunda kalır.

- Garîb, Acîb'i esir aldıktan sonra akşama kadar Radişah'la dövüşür, ama hiç biri üstünlük sağlayamaz.
- Ertesi gün Garîb, atına binerek Râdişah'ın karşısına çıkar.
- Atı, Râdişah'ın filinden ürkünce Garîb, attan inip Râdişah'a doğru ilerlerken Radişah'ı yakalayıp esir alırlar. Bu arada kılıcıyla ağı parçalayıp çıkar Garîb, akşama kadar dövüşür.
- Ertesi gün filler ve zürafalar üzerinde hücumlarını yoğunlaştıran Müslüman ordusu savaşı kazanır.
- Garîb akşam olunca Acîb'i huzuruna çıkartarak, ondan Müslüman olup aralarındaki düşmanlığa son vermesini ister.
- Acîb, Müslüman olmayı kabul etmeyince Garîb onu zincire vurdurur ve daha sonra Radişah'ı çağırıp ona İslamiyeti teklif eder.
- Radişah Müslüman olunca Garîb, ondan gidip ülkesindekileri de Müslüman yapmasını ister.
- Radişah'ın ülkesine döndüğünde Müslüman olduğu için babası Terkenân tarafından öldürüleceğini söylemesi üzerine, birlikte Hindistan'a gitmeyi kararlaştırırlar.
- Ertesi gün Garîb, Radişah, Cumerkan ve Sadân, Kilcân'la Kurcân'ın sırtına binip Hint Kralı'nın sarayının damında inerler.
- Radişah, babası Terkenân'a İslamiyet'i teklif eder.
- Terkenân kabul etmeyince Garîb, Yafes'in kılıcıyla onu ikiye ayırıp sarayın kapısına astırır. Radişah'ı da orada kral ilan eder.
- Garîb, orada 40 gün kaldıktan sonra Kûfe'ye döner. Orada Acîb'i öldürtüp Kûfe kapısına astırır.
- Daha sonra Mehdiye ile evlenen Garîb, orada bir süre kaldıktan sonra Babil'e gider. Babil'de Sehîm'i kral yapar.
- Oradan da Sasa kalaseni geçen Garîb, orada bir müddet dinlendikten sonra Kilcân'la Kurcân'ı Fahritâç'ın ne durumda olduğunu öğrenmeleri için Acem ülkesine gönderir.
- Kilcân'la Kurcân yolda Rüstem liderliğinde bir ordunun Garîb'le savaşmak için gittiğini görünce, Rüstem'i bir çuvala koyup Garîb'e getirirler.
- Garîb'in telkini ile Müslüman olan Rüstem, Acem Kralı Sâbûr'un emriyle oraya geldiklerini belirtince Garîb, Fahritâç'ı sorar.
- Rüstem, Sâbûr'un onu Garîb'le birlikte bir gece geçirdiği için iki adamına verip Ceyhun nehrine attığını söyler.

- Buna çok kızan Garîb, Rüstem'i onları oyalaması için Acem ülkesine önden gönderir.
- Rüstem, yedi gün gittikten sonra Acem ordusuna yaklaşır, geceyi bekledikten sonra ani bir baskınla ordunun büyük bir kısmını öldürür, geri kalanlar da kaçar.
- Bu duruma çok kızan Sâbûr, Verdişah adındaki oğluna büyük bir ordu hazırlar. Onları yolcu edeceği sırada Garîb, Irak'tan topladığı ordularıyla onlara yaklaşır.
- Yedi gün yedi gece süren çok şiddetli çarpışmadan sonra Garîb, Sâbûr'u esir alır.
- Garîb, Sâbûr'a Fahritâç'ı neden öldürttüğünü sorunca Sâbur, ayaklarına kapanarak özür diler. Bu arada Fahritâç'ı öldürmekle görevlendirilen adamlardan onu öldürmediklerini, nehrin kıyısına bırakıp döndüklerini öğrenirler.
- Acemlerin büyük bir kısmını Müslüman yapıp, Müslüman olmayanlarını da kılıçtan geçirttikten sonra Garîb, falcıları çağırır ve Fahritâç'ın durumunu sorar.
- Falcılar, Fahritâç'ın ölmediğini erkek bir çocuk doğurduğunu ve cinlerin yanında yaşadığını bildirirler.
- Bu sırada bir ordunun yaklaştığını gören Garîb, Kilcân'la Kurcân'ı onların kim olduklarını öğrenmeleri için görevlendirirler.
- Kilcân'la Kurcân, gelenin Şiraz Kralıyla, savaştan kaçıp ona sığınan Sâbur'un oğlu Verdişâh olduğunu belirterek, onlarla savaşmak için kendilerine izin isterler.
- İzini alan Kilcân'la Kurcân, Şirâz Kralı ile Verdişâh'ın ordusunu kılıçtan geçirdikten sonra onları da esir alıp Garîb'e getirirler.
- Şirâz Kralı'nın esir edildiğini duyan Şeyrân adlı sihirbaz kardeşi, büyüyle cinlerin kralı olan Kızıl Kralı huzuruna çıkartıp, durumu anlattıktan sonra cinleriyle birlikte Acem ülkesine saldırmasını emreder.
- Kızıl Kral'ın cinleriyle birlikte ülkeye saldırdıklarını gören Garîb, eline Yâfes'in kılıcını alır, Kilcân ve Kurcân'la birlikte onlarla çarpışmaya başlar.
- 530 cininin öldürüldüğünü ve kendisinin de yaralandığını gören Kızıl Kral, Seyran'a gidip, onların Mavi Kralı bile dize getirdiklerini belirterek, savaştan çekildiklerini bildirir.
- Bunun üzerine Seyran, Zaazi adındaki bir cine bir miktar uyuşturucu madde vererek, onunla Garîb'i uyuşturup kendisine getirmesini ister.
- Zaazi, Garîb'i uyuşturup seyran'a getirir.
- Seyran, Garîb'i öldürmek isteyince, adamlarından biri onun Mırış'ın arkadaşı olduğunu hatırlatarak onu öldürdüğü taktirde Mırış'ın kendilerini perişan edeceğini söyler.

- Bunun üzerine Seyran, bir cin çağırarak Garîb'i Ceyhun'a atmasını ister.
- Cin, Garîb'e acıyarak ona bir sal yapar, onu salın üzerine yatırıp nehre bırakır.
- Bir süre sonra ayılan Garîb, oradan geçen bir gemi tarafından kurtarılır.
- Gemidekilerin Gürcü olduklarını ve Minkaş adlı bir puta taptıklarını anlayan Garîb, onların putlarına küfredip Müslüman olmalarını ister.
- Buna kızan gemiciler, onu krallarına götürüp durumu anlatırlar.
- Kral, Garîb'i zincire vurarak putlarının bulunduğu mabette hapsedmelerini ve ilerde onu putlarına kurban olarak vermelerini söyler.
- Garîb'in zincire vurulmuş bir halde Allah'a dua ettiğini gören, o put içinde saklı olan Zilzâl adlı bir ifrit, Müslüman olup Garîb'i alarak kendi ülkesine götürür.
- Zilzâl'ın babası, ifritlerin kralı Müzelzil, oğlunun Müslüman olduğunu görünce Garîb'le Zilzâl'ı öldürmeyi kararlaştırır.
- Müzelzil, ifritlerine emir vererek onları ateş vadisine götürmelerini ister.
- Garîb'in bindiği ifrit, yolda yorulup bir adaya inince, onunu uyuduğunu gören Garîb, sırtından inerek bir taşla onu öldürür.
- Orada yedi yıl kalan Garîb, oraya gelen cinlere hikâyesini anlattıktan sonra cinlerin biri ona acıyarak ülkesine götürmeyi kabul eder.
- Cin, Garîb'i götürdükten sonra üzerine isabet eden akan bir yıldızla ölür, Garîb'de denize düşer.
- Karaya çıkan Garîb, uzakta bir sarayın olduğunu görür ve oraya gider.
- Sarayı bekleyen adamlar Garîb'i, 500 yaşındaki Cânşâh adlı kraliçelerine götürürler.
- Kraliçe Garîb'e kim olduğunu sorunca, o da kendisini tanıtarak Müslümanların Kralı olduğunu söyler.
- Cânşâh, Garîb'den Müslümanlığı bırakıp kendi dinine girmesini, kendisiyle de evlenerek ülkenin kralı olmasını ister.
- Garîb, bunu kabul etmeyince Cânşâh onu putlarının mabedinde hapsedtirir.
- Mabette yalnız kalan Garîb, puttan akik ve mücevherlerden yapılmış bir heykel olduğunu görünce onu yere vurup parçalar.
- Bunu gören adamlar hep birlikte Garîb'e saldırırlar.
- Garîb, onlardan 25 tanesini öldürünce, geri kalanlar Cânşâh'a gidip durumu anlatırlar.
- Cânşâh, Garîb'in o haliyle 25 kadar adamını öldürdüğünü görünce kendisiyle evlenmesi için ısrar eder. Garîb kabul etmeyince Cânşâh onu maymuna çevirir.

- Garîb, uzun bir süre maymun olarak kaldıktan sonra bir gün Cânşâh gelip, kendisiyle sevişmeyi kabul ettiği taktirde eski haline çevireceğini söyler.
- Garîb kabul edince Cânşâh onu eski haline çevirir.
- Garîb, onunla sevişirken onu boğarak öldürür.
- Daha sonra hazineyi açarak bir kılıçla bir kalkanı eline alan Garîb, dışarı çıkıp Cânşâh'ı öldürdüğünü söyler ve onlardan Müslüman olmalarını ister.
- Adamlar, İslamiyet'i kabul etmeyerek Garîb'e saldırırlar. Garîb'de onların pek çoğunu kılıçtan geçirir.
- Bu sırada bir ordunun geldiğini görünce çarpışmaya ara verdiklerinde Garîb, gelenin Zilzâl adındaki ifrit olduğunu anlar.
- Zilzâl, babasının kendisini iki yıl ateş vadisinde tuttuktan sonra affettiğini daha sonra kendisinin de babasını öldürerek ülkeyi ele geçirdiğini, Garîb'in Cânşâh'ın ülkesinde olduğunu haber alınca da oraya geldiğini bildirir.
- Zilzâl'le birlikte oradakileri kılıçtan geçirdikten sonra Garîb, Zilzâl'in ülkesine gider.
- Zilzâl, Garîb'i altı ay ülkesinde ağırladıktan sonra onu sırtına alıp Acem ülkesine götürür.
- Garîb, oraya ulaştığında şehrin çok kalabalık bir orduyla kuşatıldığını görür.
- Sarayında inip Kevkebü's-Sabah ve Mehdiye ile görüştükten sonra adamlarından şehri kuşatanların kimler olduğunu sorar.
- Onlar da kuşatanların üç gündür orada beklediklerini ne saldırdıklarını ne de gittiklerini, krallarının Murâdşâh adlı birisinin olduğunu, sayılarının da yüz bin atlı, üç bin piyade, iki yüz de cinden ibaret olduğunu bildirirler.
- Bu ordunun orayı kuşatma sebebine gelince, Fahritâç; Ceyhun kıyısında Sâbûr'un iki adam tarafından bırakıldıktan sonra yalnız başına ne yapacağını düşünerek orada dolaşırken bir saray görür.
- Saraya giden Fahritâç, orada yüz câriye ile karşılaşır.
- Câriyeler ona kim olduğunu sorunca Fahritâç, Acem Kralı Sâbûr'un kızı olduğunu söyler.
- Câriyeler, ona orada kalabileceğini belirterek, oranın Salsâl adında cinlere hükmeden bir krala ait olduğunu, Kral'ın o saraya ayda bir geldiğini söylerler.
- Fahritâç, orada beş gün kaldıktan sonra bir erkek çocuk doğurur. Adını Murâdşâh koyar.

- Birkaç gün sonra beyaz bir fil üzerinde Kral Salsâl gelir, Fahritâç'ın hikâyesini dinledikten sonra; "Sen hiç merak etme. Oğlunu burada büyüt. O büyüdükten sonra ben babanı öldürterek Muradşâh'ı oraya oturturum." der.
- Böylece Muradşâh, Kralın çocuklarıyla büyür. 15 yaşına geldiğinde çok yiğit bir delikanlı olur ve bir gün annesine babasının kim olduğunu sorar.
- Fahritâç, bütün hikâyesini oğluna anlattıktan sonra Muradşâh, annesine Sâbûr'u öldürüp kellisini ona teslim edeceğine dair yemin eder.
- Muradşâh daha sonra beraber büyüdüğü cinlerden 200 kadarını yanına alarak Şîrâz ülkesine saldırır.
- Şîrâz'ın Kralını öldürdükten sonra halkının bir kısmını ordusuna katarak Nûrîn'e gider.
- Nûrîn'in kralı, Muradşâh'ı teslim alarak ordusuyla birlikte ona katılır ve orada Semerkand'la Ahlat'ı aldıktan sonra yollarındaki bütün şehirleri teker teker ele geçirirler.
- Sonunda çok büyük bir orduyla Acem ülkesinin surlarına ulaşırlar.
- Muradşâh, annesinin ve geri kalan ordularının kendilerine yetişmesi için orada üç gün savaşmadan bekler.
- Fahritâç gelince Muradşâh onu kucaklayıp çadıra götürür, Sâbûr'un kellisini getireceğini söyleyerek beklemesini ister.
- Sabah olunca Muradşâh, sağına 200 cin arkadaşını soluna da bütün ordularını alarak savaş davullarının çalınmasını emreder.
- Savaş davullarının sesini duyan Garîb de sağına cin arkadaşlarını, soluna da ordu komutanlarını alarak harp sahasına iner.
- Muradşâh ilerleyip kendisine rakip ister.
- Garîb, karşısına çıkarak dövüşmeye başlarlar. Kılıçları körelinceye kadar savaşır, sonunda kılıçları bırakıp kucak kucağa dövüşürler.
- Muradşâh, Garîb'i kaldırıp yere vurmak isterken Garîb onu altına alır ve göğsüne çökerek onu etkisiz hale getirir.
- Muradşâh Garîb'den aman isteyince, Muradşâh'ın ordusu silahını bırakarak teslim olur.
- Garîb, çadırına döndükten sonra zincire vurulmuş bir halde olan Muradşâh'ı huzuruna çıkartır. Ona, "Sen kim oluyorsun da benim ülkeme saldırıyorsun." der.

- Muradşâh, annesini öldürmek için Ceyhun nehrine attıran, babasını da öldürüp öldürmediğini bilmediği Kral Sâbûr'dan onların öcünü almak için saldırdığını söyleyince Garîb, “Senin annen ve baban kim?” diye sorar.
- Muradşâh, annesinin Fahritâç, babasının da Garîb olduğunu söyleyince Garîb sevincinden düşüp bayılır.
- Kendisini ayıltıklarında, oğlunu derhal zincirden çözmelerini ister.
- Oğlu Muradşâh'a sarılıp onu öpen Garîb, annesinin nerede olduğunu sorar.
- Muradşâh, annesini getirince, Fahritâç, Garîb'in boynuna atılır ve sevincinden ağlar.
- Fahritâç'la Muradşâh ve ordusu Müslüman olduktan sonra Garîb, adamlarından esir olan Sâbûr'u getirmelerini ister.
- Garîb onra İslamiyeti teklif eder. Sâbûr İslamiyeti kabul etmeyince, Garîb onu öldürüp şehrin kapısına astırır.
- Garîb, Muradşâh'ı Acem ülkesinin kralı ilan ettikten sonra Fahritâç'ı da yanına alıp ölünceye kadar kendi ülkesinde Kral olarak mutlu bir hayat sürer.

88. Abdu'l-Lah Bin Muammer'in Atebe Bin El-Habbâb ile Hikâyesi

- Abdu'l-Lah Bin Muammer, hacdayken Hz. Muhammed'in kabri önünde bir delikanlının ağladığını görür.
- Abdullah, delikanlıya yaklaşır kim olduğunu neden ağladığını sorar.
- Delikanlı, adının Atebe Bin El-Habbâb olduğunu belirterek anlatmaya başlar.
- Bir gün Atebe, El-ahzâb Camiinde namaz kılariken kadınlı kızlı bir grubun oradan geçtiğini görür.
- Gruptan güzel bir kız kendisine gelerek, “Ey Atebe, seninle evlenmek istediğimi söylersem ne dersin?” der ve gider.
- Atebe o kıza aşık olur ve onu her yerde aramaya başlar ama bulamaz.
- Bunu gören Abdullah, onu yanına alır ve El-ahzap Camiine götürür. Aynı grup yine oradan geçer.
- Kadınlar, Atebe'yi görünce kızın, babasıyla birlikte Semâve'ye göçtükleri bildirirler.
- Bu haber üzerine Atebe'nin çok üzüldüğünü gören Abdullah, kendisinin çok zengin olduğunu belirterek mallarını onun aşkı uğruna harcamaya hazır olduğunu söyler.
- Aradan bir süre geçtikten sonra Abdullah, Atebe'yi yanına alarak Semâve'ye gider.

- Semâve’de kızın babası tarafından çok iyi karşılanan Abdullah, ondan kızını Atabe içini istediğini söyler.
- Buna çok kızan baba, kızına danışmak için izin ister. Baba, kızına gelerek Atabe’nin kendisiyle evlenmek istediğini bildirir.
- Kız, Atabe’nin iyi bir delikanlı olduğunu bildirince, baba kendilerinin önceden bir ilişkileri olduğunu anladığını bildirerek, kızını vermek istemediğini söyler.
- Kız onların çok uzak yerden geldiklerini ima ederek babasına, onları birden savuşturmak yerine kaldıramayacakları bir başlık parası istemesini teklif eder.
- Bu fikri olumlu bulan baba, Abdullah’a giderek kızını vermeye hazır olduğunu ancak başlık olarak bin altın bilezik, beş bin gümüş, yüz elbise, beş çuval da amber getirmesini ister.
- Abdullah, bunları kabul edip hepsini getirdikten sonra kızını alır.
- Yolda giderken Medine yakınlarında karşılarına bir bedevi topluluğu çıkar ve onlara saldırır.
- Atabe onlara karşı koymak isterken öldürülür. Atabe’nin öldürüldüğünü gören kız da üzüntüsünden ölür.
- Abdullah, ikisini bir mezara koyduktan sonra ülkesine döner.
- Yedi yıl ülkesinde kaldıktan sonra tekrar hacca gider. Abdullah orada Atabe ile kızın mezarını ziyarete etmek ister.
- Oraya vardığında mezarın yanında büyük bir ağaç bittiğini gören Abdullah, oradakilerden o ağacın, “Gelin ile Damat” ağacı olduğunu öğrenir.

89. Nu’mân’ın Kızı Hind ile Haccâc’ın Hikâyesi

- Nu’mân’ın kızı Hint’in çok güzel olduğunu duyan Haccâc, onunla evlenmek ister.
- Haccâc, Hint ile 200 bin dirhem boşanma bedeline anlaşarak evlenir.
- Bir gün odasına giden Haccac, Hint’in şiirle kendisini hicvettiğini duyunca, saraya dönüp Abdullah bin Tâhir’e 200 bin dirhem boşanma bedelini vererek onu Hint’e götürmesini ve ona boş olduğunu söylemesini emreder.
- Hint, Tahir’den bu haberi duyunca, getirdiği “iyi haber”in karşılığı olarak 200 bin dirhemi Tahir’e hibe eder.
- Daha sonra Hint’in güzelliğini duyan Halife Abdülmelik bir Mervân, adamlarına emir verip Hint’i evlenmek için getirmelerini emreder.
- Hint, adamlara Halife ile evlenmeyi kabul ettiğini belirtir. Ancak devesini Halife’ye kadar yalın ayak Haccac’ın çekmesini ister.

- Bunu duyan Halife Hacca'a Hint'in isteğini yerine getirmesi için emir verir.
- Haccac, yalın ayak Hint'in devesini çekerken yolda Hint, bir altın dinarı yere atarak Haccac'dan yere düşen bir dirhemini vermesini ister.
- Haccac, paranın bir altın dinar olduğunu görünce Hint'e yerdeki paranın bir dirhem değil de bir altın dinar olduğunu söyler.
- Hint, yine tersini söyleyince Haccac, yerdeki altın dinarı eline alıp, "Bakınız, bu dirhem değil, altın bir dinardır." der.
- Hint dinarı alarak, "Sana şükürler olsun ey Allah'ım. Bir dirhemimi düşürdüm, yerine bana bir altın dinar verdin." der.
- Hint'in bu sözle neyi kastettiğini anlayan Haccac, çok üzülür.

90. Hârûnu'r-Reşîd'in Arap Kızı ile Hikâyesi

- Bir gün Hârûnu'r-Reşîd, yanına Caferu'l-Bermekî'yi alarak gezintiye çıkar.
- Gezinti sırasında su içmek için bir pınarın başında dururlar ve orada şiir okuyan bir kızla karşılaşır.
- Güzel şiir okuyan kızın şiir bilgisine hayran kalırlar ve dolaylı sorularla birbirlerinin kim olduklarını ifade ederler.
- Halife Cafer'e kızı çok beğendiğini söyleyip onunla evlenmek istediğini belirtir. Ailesi ile görüşülüp kızı Halife ile nikâhlarlar.
- Kızın babası ölür ve Halife bu haberi nasıl vereceğini düşünürken kız babasının öldüğünü anlar. Kız bir süre yas tuttuktan sonra acısından ölür.

91. Kadınlar ve Şiirleri ile İlgili Asmaî'nin Halife Hârûn'r-Reşîd'e Anlattığı Hikâye

- Bir gece Halife'yi bir türlü uyku tutmaz. Sarayında dolanmaya başlar ve adamlarından Asmaî'yi getirmelerini ister.
- Ondan kadınlar ve şiiri hakkında bildiği bir hikâyeyi anlatmasını ister. Asmaî şimdiye kadar duyduğu en güzel üç beyti okur.
- Beyitlerin hikâyesini de anlatınca Halife'nin beğenisini kazanır ve ödüllendirilir.

92. Huzeyme Bin Bişr ile Akroma El-Feyyâz'ın Hikâyesi

- Cezire'de Halife Süyelman bin Abdülmelik zamanında çok zengin olduğu kadar eli de açık olan Huzeyme bin Bişr adında bir adam varmış. Huzeyme, kendisinden yardım isteyen herkese dilediği kadar para vermiş.

- Bir gün beş parasız kalan Huzeyme, yardım ettiği kişilerin kendisinden soğuduğunu görünce, onlarla görüşmemeye ve evinden dışarıya çıkmamaya karar verir.
- Cezire valisi Aksuma Elfeyyâz, adamlarından Huzeyme'nin durumunun çok kötü olduğunu ve evine kapandığını öğrenince, bir gün yanına dört bin dinar alıp devesiyle Huzeyme'ye gider.
- Kapıyı açan Huzeyme'ye, içinde 4000 dinar bulunan keseyi verir, onun "Kimsiniz?" sorusuna da cevap vermeyerek döner.
- Karısı, Aksuma'nın geç geldiğini görünce, onun geceyi başka bir kadınla geçirdiğini düşünerek nerede kaldığını sorar.
- Aksuma, bir işi olduğu için geciktiğini söyleyip nerede kaldığını ve ne iş yaptığını bildirmek istemeyince kadın, o zaman hangi kadının yanında kaldığını sorar.
- Karısının gecikmesini yanlış değerlendirdiğini gören Aksuma, ondan kimseye söylemeyeceğine dair söz aldıktan sonra durumu ona anlatır.
- Huzeyme, dört bin dinarla durumunu düzelttikten sonra bir gün Filistin'de bulunan Halife Süleyman bin Abdülmelik'in ziyaretine gider ve durumunu ona anlatır.
- Halife, dört bin dinarı veren kişiyi görmek istediğini söyleyince Huzeyme, onu tanımadığını ve adını da bilmediğini bildirir.
- Daha sonra Halife Huzeyme'ye bir yazı vererek Aksuma'nın yerine Cezire valisi olmasını ister.
- Huzeyme'nin elindeki yazıyı okuyan Aksuma, görevi ona devreder.
- Hesap defterlerini kontrol ederken Aksuma'nın açığı olduğunu anlayarak onu çağırıp açığını kapatmasını ister.
- Aksuma, kapatacak parası olmadığını söyleyince Huzeyme onu hapsedirir.
- Aksuma'nın bir ay hapiste kaldığına dayanamayan karısı, Huzeyme'ye giderek, "Sana iyilik yapana sen niçin kötülük yapıyorsun?" der ve ona durumu anlatır.
- Aksuma'ya yaptıklarından dolayı çok utanan Huzeyme, hemen gidip onu kurtarır ve ayaklarına kapanır.
- Daha sonra Aksuma'yı Halife Süleyman'a götüren Huzeyme, Halife'ye, "İşte görmek istediğiniz dört dinarı veren Aksuma." der.
- Bunun üzerine Halife, ne ihtiyacı varsa Aksuma'dan söylemesini ister.
- Aksuma'nın istediği şeylerin on katını ona veren Halife, onu Cezire, Erminve ve Azerbeycan valisi yapar. Huzeyme'yi de ona bırakır.
- Aksuma, Huzeyme'nin görevde kalmasını isteyerek birlikte ömür boyu çalışırlar.

93. Yûnûsu'l-Kâtib'in Veliâht Velid Bin Sehl ile Hikâyesi

- Halife Hişam bin Abdülmelik zamanında Yûnûsu'l-Kâtib adlı birisi varmış.
- Yûnûsu'l-Kâtib, bir gün çok güzel olan cariyesi ile birlikte Şam'a giderken yolda bir pınar görürler ve dinlenmek için orada konaklarlar.
- Bir süre sonra yanlarına iki hizmetçisi ile birlikte çok yakışıklı bir delikanlı gelir, atından inerek Yunus'a kendisini misafir olarak kabul edip etmediğini sorar.
- Yunus, "Buyrunuz" dedikten sonra birlikte oturup içki içerek eğlenirler.
- Delikanlı, Yunus'tan şarkı söylemesini ister. Yunus da şarkı söyler.
- Daha sonra delikanlı, cariyesinin de şarkı söylemesini isteyince Cariye çok güzel şarkılar söyler.
- Akşama kadar içki içip sarhoş olduktan sonra, cariyenin çok güzel olduğunu da fark eden delikanlı, Yunus'tan onu kendisine satmasını ister ve pazarlığa tutuşurlar.
- Yunus 50.000 dirheme razı olunca, delikanlı, "Ben cariyeyi şimdi götürsem, parasını da sana göndersem olur mu?" der.
- Sarhoş olan Yunus bunu kabul edince delikanlı, onu götürür.
- Sabah olunca kendine gelen Yunus, yaptığına pişman olur ve Şam'a doğru yoluna devam eder.
- Yunus, Şam'a ulaştığında kendisine doğru gelen bir hizmetçi, efendisinin kendisini görmek istediğini belirterek, cariye alan efendisinin veliaht Velid bin Sehl olduğunu bildirir.
- Hizmetçi ile birlikte saraya giden Yunus, orada cariyesini görür ve ondan kendisine çok iyi davranıldığını öğrenir.
- Veliâht, Yunus gelince ona 50 bin dirhemle birlikte 1500 dinar verir ve sarhoşken cariye elinden aldığını belirterek şimdi razı olup olmadığını sorar.
- Yunus da bu paraya razı olarak oradan ayrılır.

94. Ebâ İshak İbrâhîmu'l-Mûsilî'in Ebâ Murre İblîs ile Hikâyesi

- Bir gün Ebâ İshak İbrâhîmu'l-Mûsilî, Halife Hârûnu'r-Reşîd'den o günü ailesi yanında geçirmek için izin ister.
- Halifenin izni üzerine evine giden İshak, kapıları kilitleyip hizmetçilerinden kimseyi içeri almamasını ister.
- Salonda otururken, beyaz elbiseli, elinde gümüş bir asa olan yaşlı bir ihtiyarın içeri girdiğini fark eder.

- Hizmetçilere bağırarak için dışarı çıkmaya niyetlendiği sırada, ihtiyar çok güzel bir giriş yapıp onu selamlar.
- Bunu gören İshak, onu oturtur.
- İshak, yemek isteyip istemediğini sorunca ihtiyar, yemek yerine içki içebileceğini söyler.
- İshak içki getirtir ve beraber içki içerlerken ihtiyar, İshak'tan şarkı söylemesini ister.
- İshak, eline udunu alıp şarkı söyleyince ihtiyar, "Güzel" der. Ve kendisini ödüllendirebilmesi için biraz daha şarkı söylemesini ister.
- Ödül sözünü duyan İshak, bir kaç şarkı daha söyler.
- Bunun üzerine ihtiyar, udu eline alarak çok güzel bir sesle nefis şarkılar söyler.
- Daha sonra ihtiyarın kaybolduğunu gören İshak, o zamana kadar o kadar güzel seste ve o kadar güzel şarkılar söyleyen kimseyi görmediğini düşünerek ihtiyarı arar ama kapıların kilitli olduğunu görür.
- Hizmetçilerden içeri kimsenin girmediğini öğrenen İshak, hemen odasına girerek bir şey duyup duymadıklarını sorar.
- Onlar da o zaman kadar hiç duymadıkları çok güzel bir sesle şarkı söylediğini duyduklarını söyleyince İshak hayret eder.
- Ertesi gün İshak, Halife'ye durumu anlatınca Halife, "Keşke bir gün bizi de ziyaret etse." der.

95. Cemil'in Beni Uzralı Delikanlı ile Hikâyesi

- Bir gün canı sıkılan Halife Hârûnu'r-Reşîd, Cellat'ı Mesrur'u çağırıp ona, "Kapıda şairlerden kim var?" diye sorar.
- Mesrur, Cemil bin Mamer'in orada olduğunu söyleyince Halife onu çağırıp sıkıntısını gidermek için bir şeyler anlatmasını ister. Cemil de anlatmaya başlar.
- Cemil, nişanlısının mera bulmak için ailesiyle birlikte başka yerlere göç ettiğini öğrenince devesine binip onu aramaya çıkar.
- Yolda devesi üzerinde uyuyakalan Cemil, bir ormanda ağaçların başına değmesiyle uyanır.
- İlerde bir çadır gören Cemil, oraya gittiğinde 19 yaşlarında yakışıklı bir delikanlı tarafından karşılanır.
- Delikanlı, Cemil'i ağırlamak için bir koyun keser.
- Cemil, delikanlının et pişirirken ağladığını görür.

- Yatma zamanı gelince bir perdeyle ikiye ayrılan çadırın bir bölümünde geceyi geçirirken, delikanlının bölümünden sesler geldiğini duyar.
- Perdeyi araladığında delikanlının yatağında çok güzel bir kızın olduğunu fark eder.
- Sabah olunca kızın kim olduğunu sorar.
- Delikanlı, kızla birbirlerini sevdiklerini, onun amcasının kızı olduğunu, babasının onu başkasıyla evlendirdiğini, bu yüzden dağ başında çadır kurup yaşadığını, kızın da geceleri oraya yakın olan evinden kaçarak kendisine geldiğini anlatır.
- Cemil, devesinin çok hızlı koştuğunu bildirerek, bu işe bir çare olarak onun kızla birlikte devesine binip kaçmasını teklif eder ve bu konuda kendisine her şeyiyle yardımcı olacağını bildirir.
- Delikanlı, bu teklifi kıza da sormayı isteyerek onu beklemeye başlar.
- Kızın geciktiğini gören delikanlı, Cemil'e orada beklemesini söyleyerek kıza ne olduğunu öğrenmek için onu aramaya çıkar.
- Bir süre sonra kızın kemikleriyle dönen delikanlı, onu gelirken bir aslanın parçalamış olduğunu belirtir.
- Delikanlı, kemikleri orada bıraktıktan sonra dışarda yapacağı bir işi olduğunu belirterek dışarı çıkar.
- Delikanlı, bir süre sonra kanlar içinde olan bir aslan başıyla gelir.
- Delikanlı, az bir müddet sonra kendisinin de öleceğini söyleyerek, Cemil'den kendisini yıkadıktan sonra kızın kemikleriyle birlikte defnetmesini ister.
- Delikanlı lafını bitirir bitirmez, derin bir nefes çeker ve ölür.
- Cemil, onu yıkadıktan sonra kızın kemikleriyle birlikte gömer, daha sonra da geri döner.

96. Muaviye'nin Bedevî ile Hikâyesi

- Halife Muaviye, çok sıcak bir günde sarayda otururken bir bedevi gelir.
- Muaviye ne isteğini sorunca Bedevi anlatmaya başlar.
- Suad adlı bir kızla evli olan Bedevi, zengin bir hayat yaşarken kuraklık yüzünden fakir düşer.
- Bedevi'nin fakir düştüğünü gören kayınbabası, Suad'ı ondan alır.
- Bedevi, bunun üzerine Mervan bin Hâkem'e çıkıp, kayınbabasını şikayet eder.
- Mervan, Suad'la babasını çağırır.
- Mervan, Suad'ı görünce, babasına bin dinar verip Suad'ı kendisiyle evlendirmesini ister.

- Baba da bunu kabul edince Mervan, Bedevi'den Suad'ı işkence yoluyla alır.
- Bunu duyan Muaviye, Mervan'a çok kızarak, "Müslüman kadınları gözetip koruyacağın yerine onlarla evlenmeye mi kalkışıyorsun?" diye bir mektup yazar. Ayrıca Suad'ı derhal boşayıp Bedevi'ye vermesini emreder.
- Mektubu alan Mervan, Suad'ı boşadıktan sonra Muaviye'ye bir mektup yazarak onun Suad'ı gördüğü taktirde kendisine hak vereceğini belirtir.
- Bunun üzerine Muaviye merak edip Suad'ı görmek ister.
- Suad'ı gördüğünde onu çok beğenen Muaviye, Bedevi'ye çok para teklif ederek onu kendisine vermesini ister.
- Bedevi bunu kabul etmeyince, Muaviye Suad'a durumu iletmeyi ve kimi isterse Suad'ın o kişiye verilmesini kararlaştırır.
- Durum Suad'a ileildiğinde, Suad Bedevi ile çok iyi günler geçirdiğini, acı günleri de onunla paylaşmak mecburiyetinde olduğunu söyler.
- Muaviye de bunun üzerine onlara yüz bin dirhem verip onları gönderir.

97. Huseynu'l-Halî'nin Hikâyesi

- Bir gece canı sıkılan Halife Hârûnu'r-Reşîd, El-esmaî ile Huseynu'l-Halî'den bir şeyler anlatmalarını ister. Hüseyin anlatmaya başlar.
- Yıllardan bir yıl Hüseyin Elhali, Basra'ya gidip Muhammet bin Süleyman'ı bir kasideyle metheder.
- Kasideyi çok beğenen Muhammet, onu evinde ağırlar.
- Hüseyin sıcak bir günde Basra sokaklarında gezinirken bir eve yaklaşır.
- Evden çıkan çok iyi giyimli güzel bir cariyeden su ister.
- Cariyeye, yiyecek içeceklerle meşgul olacak halde olmadığını bildirerek onu savmak ister.
- Hüseyin sebebini sorunca cariyeye, kendisinin Mamra adlı bir delikanlıyı sevdiğini, ama onun kendisini bıraktığını söyler.
- Hüseyin, nasıl bıraktığını sorunca cariyeye, Mamra'nın kendisini bir gün odada başka bir cariyeye ile oynadığını görünce küsüp gittiğini, yazdığı mektuplara da Zamra'nın hiçbir cevap vermediğini anlatır.
- Hüseyin, Zamra'ya bir mektup yazmasını isteyerek mektubu ona götüreceğini bildirir.
- Hüseyin, cariyenin mektubunu Zamra'ya götürünce, Zamra, o cariyeden daha güzel bir cariyeye bulduğunu bu yüzden ona ihtiyacı kalmadığını bildirir.

- Hüseyin, Cariyeye dönüp durumu anlattıktan sonra cariye ona 500 dirhem verip onu uğurlar.
- Hüseyin birkaç gün sonra Cariyenin evinin önünden geçerken Zamra'nın adamlarını orada görür.
- Zamra'nın pişman olup Cariye ile evlenmek istediğini öğrenen Hüseyin, birkaç gün sonra tekrar geldiğinde onların evlendiklerini görür.

98. İshaku'l-Mûsilî'nin Cariye ve Kör Adam ile Hikâyesi

- Dışarıda çok şiddetli bir yağmur yağdığı sırada canı sıkılan İshak, “Bermekilerin güzel sesli cariyesi burada olsaydı da şarkı söyleyip eğlenseydik.” der.
- O sırada kapının çaldığını fark eden İshak, kapıyı açtığında yağmurdan sırlıklam olmuş cariyeyi görür.
- Buna çok sevinen İshak, onun üstünü değiştirmesini söyler sonra içki masalarını kurdurur.
- Şarkı söylemek istedikleri zaman Cariye, İshak'tan gidip bir şarkıcı getirmesini ister.
- İshak, o yağmurda kimseyi bulamayacağını söyleyince cariye bulması için ısrar eder.
- İshak, bulamayacağından emin bir halde dışarıya çıkıp bir sokak başına vardığında, kör bir adamın kendi kendine, “Allah belalarını versin, şarkı söylediğin zaman kimse seni dinlemiyor, sustuğun zaman da herkes alay ediyor.” dediğini duyar.
- İshak kör adama yaklaşır, “Siz şarkıcı mısınız?” diye sorunca adam, “Evet” der.
- Adam, İshak'ın kim olduğunu öğrendikten sonra ondan şarkı söylemesini ister.
- İshak da udunu eline alıp bir şarkı söyledikten sonra adam, “Eh, biraz daha gayret ederseniz, şarkıcı olabilirsiniz.” deyince, İshak kızarak udunu yere atar.
- Adam, evde şarkı söyleyebilen bir başkasının olup olmadığını sorunca, İshak, cariyenin de güzel şarkı söylediğini bildirir.
- Adam cariyeyi dinledikten sonra, “Olmadı” der.
- Cariye de buna çok kızar. Su sefer adamın şarkı söylemesini isterler.
- Adam, şarkı söyleyebilmesi için hiç kullanılmamış ud getirmelerini ister.
- İshak içerden yeni bir ud getirip adamın eline verince Adam, cariyenin oraya nasıl geldiğini dile getiren çok güzel şarkılar söyler.
- Adamın şarkılarını çok beğenen ve hayret eden İshak ile Cariye ona devam emesini ister.

- Adam bir süre daha şarkı söyledikten sonra odadan çıkar.
- Adamın dönmediğini gören İshak'la Cariye çıkıp onu ararlar ama bulamazlar, sonunda onun İblis olduğunu anlarlar.

99. İshaku'l-Mûsilî'nin Delikanlı ile Hikâyesi

- İshaku'l-Mûsilî, bir gün evinde beklerken bir delikanlı, kendisine gelip üç yüz dinar vererek elindeki iki beyit şiiri bestelemesini ister.
- İshak, şiiri besteleyip okuyunca delikanlı, düşüp bayılır.
- Ayıldığında delikanlı, şiirini tekrar okumasını ister.
- İshak, tekrar okuduğunda delikanlı yine bayılır.
- İshak, delikanlıyı ayıltıp parasını eline vererek gitmesini söyler.
- Delikanlı, bir daha okursa, üç yüz dinar daha vereceğini söyleyince İshak, delikanlıdan iyileşinceye kadar yanında kalmasını, kendisiyle içki içmesini ve hikâyesini anlatmasını şart koşar. Delikanlı da anlatmaya başlar.
- Bir gün delikanlı, güzel bir kız görür.
- Kıza âşık olan delikanlı, durumu akrabalarına açarak, onların kıza gidip kendisiyle evlenmesi için teklif etmelerini ister.
- Kız, onlara iki beyit şiir vererek, delikanlı onları cevaplandığı takdirde evlenmeyi kabul edeceğini bildirir.
- Delikanlı, şiire cevap veremez.
- İshak şiiri üçüncü defa söyledikten sonra ona adresini verip gider.
- İshak, delikanlı ile hikâyesini ertesi gün Vezir Cafer'e anlattığında Cafer delikanlıyı görmek ister.
- Cafer, daha sonra durumu Halife Hârûnu'r-Reşîd'e aktarır.
- Halife, kızla birlikte hepsini görmek ister. Halife daha sonra delikanlı ile kızını evlendirip onlara yüz bin dinar verir ve dilekanlıyı nedimi yapar.

100. Kral El-Nâsir'in Ebî Âmir ile Hikâyesi

- Bir gün Ebî Âmir'e çok güzel bir Hristiyan genç gelir.
- Genci Vezir'in yanında gören kral Nasır, onun güzelliğine hayran kalarak vezirine onu elde etmek istediğini ima eder.
- Vezir de bir gün değerli hediyelerle genci krala gönderir.
- Vezir, bir müddet sonra kendisine hediye edilen çok güzel bir cariyeyi, kralın onu gördüğünde elinden alacağını bildiği için onu de hediyelerle krala gönderir.

- Buna çok sevinen kral, çevreden duyduğu Vezir'in cariyeyi göndererek genci istemeyi planladığı şeklindeki söylentilerin doğruluğunu denemek için Vezir'e gencin ağzından bir mektup yazar.
- Kral, mektubunda; "Senin yanında daha mutluydum. Seninle olmak istiyorum. Eğer bir yolunu bulup, beni elinden alabilirsen, çok memnun olurum." der.
- Vezir, mektubu alınca bunun bir tuzak olduğunu anlar ve cevap olarak yazdığı mektubunda, Kralına verdiği bir hediyeyi almayı hiç bir zaman düşünemeyeceğini bildirir.
- Kral söylentilerin yalan olduğunu anlar ve ihsanlarda bulunur.

101. Ahmedu'd-Denef ve Hasan Şûmân'ın Yankesici Zeyneb ve Annesi ile Hikâyesi

- Halife Hârûnu'r-Reşîd zamanında Ahmedu'd-Denef ile Hasan Şûmân adında iki açığöz varmış.
- Halife, bunların şerrinden milleti korumak için onları sağ ve sol albayı yaparak emirlerine kırkar adam verir ve her birine de ayda 1.000 Dinar bağlar.
- O sıralarda Bağdat'ta yaşayan Üçkâğıtçı Delile adlı yaşlı bir kadınla Yankesici Zeynep adlı kızı, Ahmet Eddenef ile Hasan Şuman'a maaş bağlandığını duyunca kendileri de bir şeyler yaparak Halife'nin dikkatini çekmek isterler.
- Delile, bu maksatla bir veli kılığına girip eline bir ibrikle iri taneli bir tesbih alarak yola çıkar.
- Bağdat sokaklarında tespih çekip "Allah Allah" diyerek dolaşırken, bir köşkün kapısına gelir.
- Köşkün sahibi olan Halife'nin, Prens Hasan adlı subayı güzel bir kadınla evlenirken, onun üstüne bir başka kadın almayacağına dair yemin etmiş.
- O zamandan itibaren aradan geçen uzun sürede Kadın'dan çocuğu olmayan Prens Hasan, Karısı'na seyahate çıkacağını belirterek seyahat dönüşü üstüne bir kadın daha alacağını bildirir.
- Kadın, kocasını uğurladıktan sonra elinde tespih ile "Allah Allah" diyerek sokaktan geçen Delile'yi görünce onu çağırıp durumunu anlatır.
- Delile, bu durumdaki kişilerin dileklerini yerine getiren bir yatır bildiğini, isterse kendisiyle gelebileceğini söyler.
- Kadın gelmek isteyince Delile, sokaklarda kendisiyle görüşmek isteyenlerden rahatsız olmaması için kendisini elli adım arkadan takip etmesini ister.

- Kadın iyi elbiselerini giyip altın ve mücevherleriyle süslenerek Delile'yi takip etmeye başlar.
- Delile, bir müddet yürüdüktan sonra Zengin bir tüccarın Hasan adlı oğluna gider, Kadın'ı göstererek, "O benim kızımdır. Kocam öldü. Bize büyük bir servet bıraktı. Malına göz dikenlerin istemesinden çekindiğim için onu ben evlendirmek istiyorum. Sordum soruşturdum. Senin çok iyi bir kişi olduğunu öğrendim. Kızımınla evlenir misin?" der.
- Hasan, uzakta duran Kadın'ı görünce onu beğenir ve onunla evlenmek ister.
- Delile, kendilerini takip etmesini söyleyince Hasan yanına bin Dinar alarak onları takip etmeye başlar.
- Daha sonra bir boyacı dükkânına giden Delile, Muhammet adlı boyacıya peşinden gelenleri göstererek onların çocukları olduğunu, köşkleri tamir edildiğinden kalacak yerleri olmadığını söyler ve çevredekilerin kendisini iyi bir kişi diye tanıtılmaları üzerine kendisine geldiklerini bildirir.
- Kadın'la Hasan'ın güzelliğini görünce onları elde edebileceğini uman Mehmet, üç katlı evinin anahtarını Delile'ye verir.
- Delile, eve gidip Kadın'ı birinci kata, Hasan'ı da ikinci kata koyduktan sonra Kadın'ın yanına girerek, yatırım orada olduğunu ancak bu kıyafetle oraya gitmesinin uygun olmayacağını söyler ve kendisinin vereceği elbiseyle elbisesini değiştirmesini ister.
- Kadın, üstündekileri çıkarınca Delile, onları alıp Hasan'a çıkar.
- Hasan'a, komşuların gelirken kendilerini gördüğünü, kızıyla evleneceğini öğrendikten sonra da onun cüzzamlı olabileceğini söylediklerini, bu yüzden de kızın kendisini çırılçıplak görmek istediğini bildirir.
- Delikanlı, cüzzamlı olmadığını göstermek için soyduğunda Delile onun da elbisesini alıp Boyacı Mehmet'e gider.
- Ona kendisinin köşke gidip ustaların ne yaptığını bakacağını söyleyen Delile, çocukları eve yerleştirdiğini bildirerek, "Sana para versem çocuklara yemek alıp götürür müsün?" diye sorar.
- Kız ve Delikanlı ile bir arada bulunmak için can atan Boyacı, Dükkânını çırağına teslim edip yemek almaya gider.
- Delile, kendisinin dükkânı bekleyebileceğini belirterek, çırağa da gidip ustasına yardım etmesini söyler.

- Çıracak da gittikten sonra eşekli bir hamalı çağıran Delile, ona Boyacı'nın annesi olduğunu bildirerek, dükkâna haciz konduğunu, içerdeki değerli eşyaları götürmek için eşeğini vermesini söyler ve haciz memurları geldiğinde bir şey bulamasınlar diye hamaldan dükkânın kapılarını sökmelerini ister.
- Hamal, bunu kabul edince, Delile, dükkândaki değerli eşyaları eşeğe yükleyerek Kızı Zeynep'e döner ve yaptıklarını anlatır.
- Zeynep, annesine bir daha dışarı çıkmamasını, aksi takdirde dolandırdığı kişilerin kendisini yakalayabileceğini söyler.
- Delile, Hamal'dan başka kimsenin kendisini tanımadığını belirttiikten sonra Halife'nin dikkatini çekmek için bir şeyler daha yapmak gerektiğini söyleyerek kıyafetini değiştirip dışarıya çıkar.
- Boyacı Ahmet, dükkânına döndüğünde hamalın kapıları kırdığını görünce, "Ne yapıyorsun" diye ona çıkışır.
- Aralarında geçen tartışmadan sonra durumu anlarlar ve birlikte eve giderler.
- Evde Hasan'la kadının çırılçıplak dolandırıldıklarını görünce onlara da durumu anlatırlar.
- Boyacı, onlara elbise verip onları giyindirdikten sonra Hasan ve Hamal'la birlikte Delile'yi aramaya çıkarlar.
- Delile, sokaklarda dolaşırken, tüccarbaşının evinin önünde, bir cariyenin onun oğlunu kucağında tuttuğunu içerden de müzik sesleri geldiğini görür.
- Delile, Cariye'den içerde ne olduğunu sorar.
- Cariye, tüccarbaşının kızının düğünü olduğunu bildirir.
- Delile, cebinden bir miktar para çıkartıp Cariye'den o paraları şarkıcılara dağıtmasını ister.
- Cariye içeri girdiğinde, çocuğun annesini görerek ağlayacağını söyleyince Delile, çocuğu kendisine bırakmasını ister.
- Cariye içeri girdikten sonra Delile, kucağındaki çocukla birlikte Azra adlı Yahudi bir kuyumcuya gider.
- Kuyumcu'ya çocuğu tanıyıp tanımadığını soran Delile, Kuyumcu onun tüccarbaşının oğlu olduğunu söyleyince kendisini tüccarbaşının kızına takmak için mücevherler almaya gönderdiklerini bildirir.
- Kuyumcu, bir sepet dolusu altın ve mücevher hazırladıktan sonra parayı sorar.
- Delile, gidip parayı getireceğini söyleyerek çocuğu ona bırakır ve sepeti alıp çıkar.

- Bir süre sonra çocuğunun kaybolduğunu öğrenen Tüccarbaşı, pazarda dolaşırken çocuğunu Azra'nın dükkânında görür.
- Tüccarbaşı, çocuğu almak isterken Azra durumu anlatır.
- Tüccarbaşı ile Azra tartışırken Boyacı, Hamal ve Hasan onları görür. Onlara durumu anlattıktan sonra ayrı ayrı Delile'yi aramaya ve Mesut adlı berberde buluşmayı kararlaştırırlar.
- Hamal, dolaşırken Delile'yi görür ve ondan eşeğini ister.
- Delile, sadece eşeğini mi yoksa diğerlerinin eşyalarını da mı istediğini sorunca Hamal sadece eşeğini istediğini belirtir.
- Delile, Berber Mesut'un dükkânını göstererek eşeği Mesut'a verdiğini bildirdikten sonra Hamal'dan orada beklemesini ister ve ona Mesut'a gidip eşeğini getireceğini söyler.
- Delile Mesut'un yanına gittiğinde, onun ellerini öpüp ağlamaya başlar.
- Mesut, ne olduğunu sorunca Delile, "Karşıda duran kişi benim oğlumdur. Son zamanlarda aklını kaybetti. Bir eşektir tutturmuş, gelene geçene eşeğini soruyor. Doktorlar, iki dişinin çekilip ağzının dağlandığı taktirde düzeleceğini söylüyorlar. Sizden ricam, onu çağırıp eşeğinin sizde olduğunu bildirdikten sonra iki dişini çekip ağzını dağlamanızdır." der.
- Mesut, çıraklarına "Çivileri kızdırın." deyip Hamal' a seslenir.
- Hamal dükkâna girince adamlarıyla birlikte onu kısıkrak bağlayıp yere yatıran Mesut, iki dişini çekip ağzını dağlar.
- Hamal, serbest bırakıldıktan sonra Mesut'la aralarında geçen tartışma sırasında Delile, dükkândaki eşyaları çalıp kaçar.
- Mesutla Hamalın bağışmaları devam ederken, kararlaştırdıkları üzere Boyacı, Azra ve Hasan oraya gelirler.
- Orada olup bitenleri de öğrendikten sonra hep beraber Vali'ye giderler.
- Vali, onları dinledikten sonra, kadını tanıyıp tanımadıklarını sorar.
- Hamal, tanıdığını söyleyince Vali onlara on adam katıp kadını bulmalarını ister.
- Hamal ve yanındakiler bir süre aradıktan sonra Delile'yi bulup Vali'nin sarayına giderler.
- Vali'nin uykuda olduğunu öğrenen adamlar, sabahı beklemek için sarayın bahçesine inerler.
- Gece yarısı adamların uyuduğunu fark eden Delile, gizlice sarayın kapısını çalar.

- Karşısına çıkan Vali'nin karısına, Vali'yi soran Delile, onun uykuda olduğunu duyunca, Vali'nin kendisinden istediği ve yüz yirmi Dinara pazarlık yaptığı beş köleyi getirdiğini bildirir.
- O günlerde köle almak için kendisine Vali'nin bir miktar para bıraktığını hatırlayan Kadın, köle konusundan haberi olduğunu belirterek köleleri görmek ister.
- Delile, bahçede uyuyan Hamal, Boyacı, Kuyumcu, Hasan ve Mesut'u gösterince Kadın ona istediği parayı verir.
- Sabah olunca durumu anlayan Vali, onlara on kişi daha katıp Delile'yi bulmakla görevlendirir.
- Adamlar, Delile'yi tekrar yakalayıp Vali'ye getirdiklerinde Vali, Kadı'nın huzuruna çıkartıncaya kadar Delile'nin kendisine de bir oyun yapacağından çekinerek adamları, ertesi güne kadar Delile'yi hapsedmekle ya da yanlarında tutmakla görevlendirir.
- Adamlarda geceleyin Delile'nin bir oyun yapabileceğini düşünerek onu Dicle nehrinin kıyısına götürüp orada bulunan bir ağaca saçlarından asarlar.
- Bir arkadaşından Bağdat'ta baklava denen bir şeyin çok güzel olduğunu duyan bir bedevi, atına binip Bağdat'a gider. Ancak orada baklava denen şeyi bulamaz.
- Delile'yi bekleyen adamlar, gece yarısına doğru orada uyuyunca Delile, Bedevi'nin "Şu baklava denen şeyi bir türlü bulamadım gitti." diyerek yaklaştığını fark eder.
- Delile, Bedevi'den yardım ister.
- Bedevi, Delile'yi öyle görünce ne olduğunu sorar.
- Delile, canı çekmediği halde bir tepsi baklava yemeye mecbur bırakmak için kendisini oraya astıklarını söyler.
- Bedevi, baklava sözünü duyunca onu kurtarıp yerine geçer.
- Ertesi gün uyanan adamlar, Delile'nin yerinde bir Bedevinin olduğunu görünce onu serbest bırakıp durumu valiye bildirirler.
- Delile ile başa çıkamayacağını anlayan Vali, adamlar ile birlikte Halife Hârûnu'r-Reşîd'e çıkar.
- Olup bitenleri dinleyen Halife, Delile'yi bulmakla Ahmet Eddenef'i görevlendirir.
- Delile eve dönüp Zeynep'e olup bitenleri anlattıktan sonra bir gün Halife'nin Ehmet Eddenef'i kendilerini bulması için görevlendirdiğini ve Ahmet'in her yerde kendilerini aradığını öğrenirler.

- Bunun üzerine Zeynep annesine, “Halifenin dikkatini çekmek istiyordum. Ahmet Eddenef, senin için büyük bir fırsat. Ahmet Eddenef’i bana bırak, 40 adamıyla birlikte elbiselerini soyup sana getireceğim.” der.
- Zeynep, çarşıya inip orada birkaç gözlü büyük bir dükkân kiralar. Onu döşeyip sofalar hazırladıktan sonra dükkânın kapısında oturup Ahmet Eddenef’i beklemeye başlar.
- Ahmet Eddenef, Halife’den emir aldıktan sonra adamlarını onar onar Delile’yi aramaya gönderir.
- Zeynep, Ahmet’in adamlarından Ali önderliğinde on kişiyi görünce ona koşup “Sen Ahmet Eddenef misin?” diye sorar.
- Ali kendisini tanıttınca Zeynep, Musul’da meyhaneci olan babasının öldüğünde kendisine büyük bir servet bıraktığını söyleyerek o servetle Bağdat’ta bir meyhane kurmak için dükkân kiraladığını, ama Halife’den korktuğunu bildirir.
- Daha sonra Ahmet Eddenef’in Halife’nin yakın adamlarından biri olduğunu duyduğunu belirten Zeynep, onun himayesine girmek istediğini söyler.
- Ali, durumu Ahmet’e iletteceğini bildirerek, Zeynep’e o günden itibaren onun himayesinde olduğunu kabul etmesini söyler.
- Bunun üzerine Zeynep, onları yedirip içirmek için kiraladığı dükkâna götürür.
- Zeynep, adamların yiyeceklerine uyuşturucu madde katarak hepsini uyutur.
- Zeynep, Ahmet Eddenef’in diğer adamlarını da aynı şekilde uyuşturduktan sonra Ahmet Eddenef’i görür.
- Ona da ayrı şeyleri anlatan Zeynep, onu da içeri alıp aynı şekilde uyuttuktan sonra hepsinin elbiselerini çıkararak annesine götürür.
- Ahmet Eddenef’le adamları uyandıklarında, çıplak soyulduklarını görünce Hasan Şûmân’ın bu olayı duyup kendileriyle alay etmesinden çekinirler.
- O sırada oradan geçen Hasan Şûmân, onları görünce, gülerek onlarla alay eder.
- Daha sonra Halifeye çıktıklarında, Hasan Şûmân bunları yapan Kadını tanıdığını belirterek, onu yakalayıp getirebileceğini söyler ve kadının dolandırıldığı bütün malları geri verdiği takdirde onun cezalandırılmaması için Halife’den söz alır.
- Hasan Şûmân, Delile’ye gelip durumu anlatır.
- Hasan’ın elinden kurtulamayacağını anlayan Delile, dolandırdığı malları yanına alarak onunla birlikte Halifei’nin huzuruna çıkar.
- Halife, olup bitenleri Delile’den dinledikten sonra bunları neden yaptığını sorar.

- Delile, “Babam sizin sarayınızda posta güvercinlerinin bakıcısıydı. Kocam da Ahmet Eddenef gibi albayınızdı. Onlar ölünce maaşları kesildi. Onların görevlerini benle kızım Zeynep’e vermenizi istiyorum” der.
- Bunun üzerine Halife, Bağdat’a gelen tüccarları ağırlamak için yaptırdığı ve içinde 40 köle, 40 köpekle birlikte zenci bir aşçı bulunan üç katlı bir hanı Delile’ye verir. Hanın yanındaki bir köşkü de Zeynep’e verip onu da orada güvercinlerin bakıcısı yapar.
- Daha sonra Halife, bu hadiselerde zarara uğrayan boyacı ile hamala yüzer dinar verir.

102. Ali Zeybak El-Mısırî’nin Hikâyesi

- Mısır’da Ali Zeybâk El-mısırî adında bir açığız varmış. Bu kişinin 40 adamı varmış.
- Bir gün canı sıkılan Ali, çarşıda dolaşırken bir şerbetçi görür, onu çağırıp kendisine üzüm suyu vermesini ister.
- Adam, bir kâse doldurup Ali’ye verir. Ali içmeyip yere döker ve tekrar ister.
- Adam, üç kâse üzüm suyu döktüğünü görünce Ali’ye içmeyecekse doldurmayacağını söyler.
- Bunun üzerine Ali, adama bir dinar verince adam homurdanır.
- Ali, “Bütün malzemen üç dirhemlik bir şeydir. Bense sana bir altın dinar verdim. Neden homurdanıyorsun be adam?” der.
- Adam, “Senden daha çok veren var” deyince Ali, o kişiyi sorar. Şerbetçi de anlatmaya başlar.
- Babası da şerbet satıcısı olan şerbetçi, babası öldüğünde kendisine bir miktar para bırakır.
- Bir yıl hacca gitmeyi isteyen şerbetçi, arkadaşlarından 50 dinar borç alıp hacca gider.
- Hacda bütün parasını harcayan şerbetçi, arkadaşlarına mahcup olmamak için Mısır’a dönmekten vazgeçip Bağdat’a gider.
- Bağdat’ta şerbetçibaşyı bulan şerbetçi, ona durumunu anlatır.
- Şerbetçibaşı, şerbet satabilmesi için ona malzeme temin ettikten sonra Bağdat’ta şerbet satmaya başlar.
- Bir gün bir adam şerbetçiden bir kâse üzüm suyu ister. Adam, kâseyi yere döküp tekrar ister.

- Şerbetçi, verdiği üç kâseyi de adamın döktüğünü görünce, içmeyecekse gitmek istediğini söyler.
- Adam, şerbetçiye nereli olduğunu sorduğunda, şerbetçi Mısırlı olduğunu söyler.
- Adam, adının Ahmet Ed-denef olduğunu bildirerek, şerbetçiden her gün evine gelmesini ister ve ona beş Dinar verir.
- O günden sonra şerbetçi her gün Ahmet Ed-denef'e gider ve ondan her gün beş Dinar alır.
- Şerbetçi, bir gün Ahmet Ed-denef'ten aldığı paraların 1.000 Dinar olduğunu görünce, Mısır'a gidip arkadaşlarına borcunu ödemeyi kararlaştırır.
- Şerbetçi, bu kararını Ahmet Ed-denef'e bildirince, Ahmet ona Mısır'ı iyi bilip bilmediğini sorar.
- Şerbetçi Mısır'ı iyi bildiğini söyleyince Ahmet Ed-denef, bir mektup yazıp ondan mektubu Ali Zeybak Elmısri'ye vermesini ister.
- Ali Ziybak, kendisini tanıtp mektubu aldıktan sonra şerbetçiye on Dinar verir.
- Ali Zeybak mektubu okuduğunda, Ahmet Ed-denef'in kendisini Bağdat'a istediğini öğrenir ve ilk tüccar kfilesiyle Bağdat'a yola çıkar.
- Yolda ulaştıkları bir ormanda tüccarların kura çektiklerini ve kuranın tüccarbaşıya çıktığını gören Ali Zeybak, onların ne yaptığını sorar.
- Tüccarlar, ormanda bir aslan bulunduğunu onun elinden kurtulmak için her defasında kura ile bir tüccarı ona yem olarak verdiklerini bildirirler.
- Bunun üzerine Ali, aslandan kendilerini kurtarabileceğini söyler.
- Bunu duyan Tüccarbaşı, kendilerini aslandan kurtardığı takdirde ona bin Dinar vadeder.
- Ali Zeybak, eline aldığı bir kılıçla ormana girer, bir müddet sonra aslanın başıyla döner.
- Tüccarbaşı, aslanın başını görünce Ali'ye bin Dinar verir. Diğer tüccarlar da yirmişer Dinar verirler.
- Ali Zeybak, bu paraların bir kısmını Hışır'a giden bir kfileyle oradaki adamlarına gönderir.
- Daha sonra Bağdat'a varan Ali Zeybak, Ahmet Ed-denef'in evine gider.
- Ahmet Ed-denef, ona Bağdat'ta bir şeyler yapıp Halife'nin gözüne girmesini ve bu yolla Halife'nin adamlarından biri durumuna gelmesini tavsiye eder. Ayrıca Bağdat'ta pek çok açığız bulunduğunu belirterek yalnız başına sokağa çıkmamasını ister.

- Birkaç gün yalnız başına dışarı çıkmayan Ali Zeybak, bir gün canı sıkılıp pazarda dolaşmaya çıktığında 40 kişilik adamlarını önüne katıp at üzerinde giden han sahibi Delile onu görür.
- Ali Zeybak, hana döndüğünde Delile, kızı Zeynep'i de çağırıp Ali Zeybak'ın falına bakarlar ve onun kim olduğunu ve niçin geldiğini öğrenirler.
- Bunun üzerine Zeynep pazara gidip Ali Zeybak'a bir oyun oynamayı planlar.
- Pazarda Ali Zeybak'ı tanıyan Zeynep, ona bir omuz vurur.
- Ali onu görünce beğenir ve tanışırlar.
- Zeynep, Ali'ye babasının ve kocasının çok zengin birer tüccar olduklarını belirterek yemek hazırlayıp yiyeceği sırada yalnızlığından canı sıkılarak ilk defa çarşıya çıktığını belirtir ve Ali'yi birlikte yemek yemek için evine davet eder.
- Zeynep, Ali'yi kapısı kilitli bir köşke getirir, anahtarları kaybettiğini belirterek ondan kapıyı açmasını ister.
- Ali kapıyı kırar ve içeri girerler.
- Zeynep, yemek hazırladıktan sonra evin içinde bulunan su kuyusundan su çeker.
- Bu sırada Zeynep'in, "Eyvah, eyvah!" diye dövündüğünü gören Ali, ona ne olduğunu sorunca kocasının verdiği elmas bir yüzüğü kuyuya düşürdüğünü söyler. Bunun üzerine Ali, yüzüğü almak için elbiselerini çıkartıp kuyunun ipi ile aşağıya iner.
- İp yarıya gelince Zeynep, ipin uzunluğunun o kadar olduğunu bildirerek, Ali'den ipi bırakıp kuyunun dibine inmesini ister.
- Ali ipi bırakınca Zeynep ipi yukarıya çeker, Ali'nin elbiselerini de alarak çıkıp gider.
- Ali, bir süre bekledikten sonra köşkün sahibi olan Prens Hasan gelir. Kapının kırıldığını görünce bir hırsızın kırmış olabileceğini düşünür. Ama evde kimseyi bulamaz.
- Aradan biraz zaman geçince Prens Hasan, adamlarından abdest için kuyudan biraz su çıkartmalarını ister.
- Adam kuyunun ipiyle Ali Ziybak'ın çıktığını görünce onu ifrit sanarak ipi bırakıp Prense koşar, Ali de kuyunun dibine düşer.
- Prens, adamın anlattıklarını dinledikten sonra kuyuyu cinler sarmış diye dört imam getirir.
- İmamlar kuyunun etrafında okuyup üflerken, adamlardan biri kuyudan su çeker.

- Kuyunun kovaşına gizlenen Ali, iple kuyunun ağzına çıktığında kendisini dışarı atınca herkesin ödü kopar.
- Ali Zeybak, her şeyi Prens Hasan'a anlattıktan sonra Ahmet Ed-denef'e gider.
- Ahmet Ed-denef'e başından geçenleri anlatan Ali Zeybak, Zeynep'e âşık olduğunu ve onunla evlenmek istediğini söyleyince Ahmet, onun Delile'nin kızı Zeynep olduğunu bildirerek evlenebilmesi için Delile'den izin alması gerektiğini söyler.
- Ahmet, Delile'nin hanından bahsederek orada aşçı olarak çalıştırdığı bir zenci bulunduğunu, onun yaptığı bütün işleri anlattıktan sonra Ali'yi siyahlara boyayıp zenci kılığına sokar ve Delile'nin hanına gönderir.
- Ali Zeybak, handaki Zenci aşçıyı bularak onu kandırıp uyuşturucu madde ile uyuşturduktan sonra onun yerine geçer. Adamları da kandırmayı başarır.
- Delile, Ali'yi görünce onu tanır ama 40 adamının ısrarı üzerine bir şey demez.
- Ali Zeybak, Ahmet Ed-denef'in anlattığı üzere yemekleri pişirip, yemeklere kattığı uyuşturucu madde ile Delile'yi ve adamları uyuttuktan sonra Zeynep'i de uyuşturur.
- Zeynep'in evinde bulunan Ahmet Ed-denef ile 40 adamının elbiselerini, güvercinleri ve kendi elbisesini alıp Ahmet Ed-denef'e gider.
- Delile, Zeynep, aşçı ve adamları uyandıklarında durumu anlarlar.
- Delile, Ahmet Ed-denef'in evine giderek, Halife'nin Zeynep'e verdiği güvercinleri ister.
- Ahmet Ed-denef, Ali'nin Zeynep ile evlenmek istediğini bildirerek, Zeynep'i Ali ile evlendirdiği taktirde güvercinleri verebileceklerini söyleyince, Delile, bu işe kendisinin razı olduğunu ancak Ali'nin Zeynep'le evlenebilmesi için Zirrik adındaki dayısının rızasını alması gerektiğini söyler.
- Bunun üzerine Ahmet Eddenef, Zirrik'in çok güçlü bir adam olduğunu, serseriliğe tevbe ederek bir balıkçı dükkânı açtığını, yiğitlere meydan okumak için dükkânın kapısına bir para kesesi astığını ve her gün "Kim bu kaseyi alabilirse, içindeki paralar onun olsun" diye bağırdığını, kesenin içinde bulunan çingırdağın sesiyle onu almak isteyeniyi gördüğünü ve orada onu vurup düşürdüğünü anlatır.
- Bunu duyan Ali Zeybak, Zirrik'in gözüne girmek için o keseyi almayı kararlaştırır.
- Hamile bir kadın kılığına giren Ali, bir katıra binerek Zirrik'in dükkânına gider.
- Zirrik'e canlı balık istediği için oraya geldiğini söyleyen Ali, kendisine bir parça balık pişirmesini ister.
- Zirrik, ateş yakmaya yöneldiğinde Ali keseyi almak için elini uzatır.

- Çıngırak sesini duyan Zirrik, onun bahsedilen Ali Zeybak olduğunu anlayarak, özel hazırlanmış kurşun bir kürsü fırlatarak onu uzaklaştırır.
- Ali Zeybak, kılık değiştirerek giriştiği yedi alma teşebbüsünde de başarılı olamaz.
- Zirrik, aksam olunca keseyi alıp evine döner.
- Ali, geceleyin gizlice Zirrik in evine girerek onların uyuduğu bir sıra keseyi alıp çıkar.
- Ali, dışarı çıktığı sırada uykudan uyanan Zirrik, kesenin kaybolduğunu görünce, hemen Ahmet Ed-denef'in evine gider.
- Herkesin uyuduğunu gören Zirrik, kapının arkasına gizlenip Ali'yi beklemeye koyulur.
- Biraz sonra kapı çalınınca Zirrik, Ahmet'in sesini taklit ederek keseyi görmek ister.
- Ali kapının deliğinden keseyi uzatınca, Zirrik onu alıp, arka kapıdan çıkıp gider.
- Ali, biraz bekledikten sonra kapıyı tekrar çalar. Kapıyı açanlardan durumu öğrenerek hemen Zirrik'in evine koşar.
- Zirrik'ten önce eve varan Ali, kadınla çocuğu uyuşturduktan sonra Zirrik'in gelmesini beklemeye başlar Zirrik, gelince kadın sesini taklit ederek keseyi aldıktan sonra çocuğu da kapıp çatıdan kaçar.
- Daha sonra kapıyı kırıp içeri giren Zirrik, çocuğunun da götürüldüğünü anlayınca Ahmet Ed-denef'in evine gider.
- Zirrik, çocuğu isteyince Ahmet Ed-denef, Ali'nin Zeynep'le evlenmesine izin verdiği takdirde çocuğu verebileceklerini söyler.
- Zirrik, kabul eder ancak Zeynep'in evleneceği kişiden Yahudi Azra'nın Kamer adlı kızına ait büyü bir elbiseyi giydirmesini şart koştuğunu bildirir.
- Ahmet Ed-denef, Ali'ye Azra'nın büyücü bir kuyumcu olduğunu bildirerek onunla baş edemeyeceğini ve bu işten vazgeçmesini söyler.
- Ali Zeybak, bu işte kararlı olduğunu bildirerek Azra'nın dükkânına gider.
- Akşam olunca dükkânını kapatan Azra'yı gizlice takip eden Ali, onun şehir dışına çıktığını, orada bir keseden çıkarttığı toprağı okuduktan sonra havaya savurduğu bir sırada bir kerpici altından bir kerpici gümüştan olan büyük bir sarayın ortaya çıktığını görür.
- Azra, saraya girip Kız'ı Kamer'in elbisesini bir tepsinin içinde pencereye bıraktıktan sonra "Ey Bağdat açık gözleri, kimin gücü yeterse gelsin de bunu alsın bakalım." diye bağırır.

- Daha sonra Azra'nın içki sofrasına oturup sarhoş olduğunu fark eden Ali, kılıcını çekip içeri girer ve Azra'yı parçalamak için kılıcını tam kaldırdığı sırada arkasını dönen Azra, "Ey kılıç dur." der ve kılıç Ali'nin eliyle birlikte havada kalır.
- Ali'den ne istediğini soran Azra, Ali'den durumu öğrendikten sonra ona bu işten vazgeçmesini, aksi taktirde kendisini eşek yapacağını bildirir.
- Ali, vazgeçmeyeceğini söyleyince Azra bir şeyler okuyarak onu eşeğe çevirir.
- Sabahleyin dükkâna Ali'nin sırtında giden Azra, bir müşterinin eşek almak için altın bozdurduğunu öğrenince Ali'yi ona verip altınları alır.
- Adamın karısı Ali'ye ot verirken Ali'nin bir çifte atıp onu yere sermesi üzerine onu kocasından geri götürmesini ister.
- Azra, eşeği geri aldıktan sonra evine götürür, onu eski haline çevirerek bu işten vazgeçmesini ister.
- Ali, vazgeçmeyince bu sefer de onu ayı yapar.
- Ertesi gün ayıyı gören bir adam, karısının düzelebilmesi için ayı yatağına ihtiyacı olduğunu belirterek onu Azra'dan alır.
- Adam, Ali'yi tam keseceği sırada Ali ile babası arasında olup bitenleri öğrenen Kamer, cinleri gönderip onu saraya getirtir.
- Yahudi, Ali'yi eski haline çevirip, "İşte buydu senin elbiseni almak isteyen" deyince Ali'yi gören Kamer, ona âşık olur.
- Kamer, o zamana kadar pek çok kişinin elbisesini almaya teşebbüs ettiğini, ancak babasının hepsini bir hayvan kılığına soktuğunu belirterek Ali'den vazgeçmesini ister.
- Ali, yine ısrar edince Azra onu köpek kılığına dönüştürür.
- Ertesi gün Azra köpeği dükkâna götürdüğünde köpek bir kasap dükkânına kaçar.
- Kasap onu evine götürdüğünde kızı, onun büyüyle köpek kılığına dönüştürülmüş Ali Zeybak adında bir insan olduğunu babasına anlatır.
- Kasap kızının büyüden anladığını öğrenince ondan onu eski haline getirmesini ister.
- Kız, kendisiyle evlendirildiği taktirde onu eski haline dönüştürebileceğini söyleyince köpeğe evlenip evlenmeyeceğini sorarlar.
- Köpek, başını sallayarak kabul ettiğini ima edince kız okumaya başlar.
- O sırada içeri giren kasabın cariyesi, kıza, "Evleneceğin erkekle beni de evlendirecektin." diye bir hatırlatma yapınca yine köpeğe sorarlar.
- Köpek, onu da kabul eder ve onu eski haline getirir.

- Kasap, cariyeye, “Sen de büyüden anlar mısın?” diye sorunca, cariyeye kendisinin daha önce Azra’nın yanında kaldığını, onun kitaplarından büyü öğrendiğini belirterek, kısının da bu konudaki hocasının da kendisi olduğunu açıklar.
- Bu sırada kapı çalınır.
- Kız, kapıyı açtığı anda Kamer, elindeki babasının kanlı kellesini göstererek Ali’nin orada olup olmadığını sorar.
- Bunu duyan Ali, Kamer’e neler olduğunu sorar.
- Kamer, İslamiyet’i kabul ettiğini babasının yıllardır Müslümanlara çok şeyler çektiğini belirterek, babasına İslamiyet’i teklif ettiğini kabul etmediği için de onu öldürdüğünü bildirir.
- Daha sonra Kamer, büyü elbiseyi çıkarıp Ali’ye verir.
- Ali onlara ertesi gün Halife’nin huzurunda kendileriyle evleneceğini bildirerek elbisesini alıp oradan ayrılır.
- Ahmet Ed-denef’e gelen Ali Ziybak, ona başından geçenleri anlatır.
- Ahmet Ed-denef, büyü elbiseyi bir adamıyla Zeynep’e göndererek ertesi gün Halife’ye gelmesini onun huzurunda Ali ile evlenmesini duyurur.
- Ertesi gün Ahmet Ed-denef, Ali Ziybak’ı Halife Hârûnu’r-Reşîd’in huzuruna çıkartarak onu tanıtır.
- Halife, bütün olup bitenleri duyunca, Ali Zeybak’ı Zeynep, Kamer, Kasabın kızı ve cariyeye ile evlendirdikten sonra Ali’den Mısır’daki 40 adamını çağırmasını ister ve onu kendi adamları arasına katarak ona bir yer tayin eder.
- Ali Zeybak, Halide’nin ayrıca kendisine bağladığı maaşla ölüncüye kadar eşleriyle birlikte mutlu bir hayat yaşar.

103. Demirci Bâsim’in Halife Hârûnu’r-Reşîd ile Hikâyesi

- Bir akşam canı çok sıkılan Halife Hârûnu’r-Reşîd, veziri Cafer’i çağırıp kendisini eğlendirmesini ister.
- Cafer ne yaptıysa can sıkıntısı gitmeyen Halife, Mesrur’u da çağırıp tebdili kıyafet ettikten sonra Bağdat sokaklarında dolaşmaya başlar.
- Bir sokaktan geçerken bir evden müzik ve şarki sesleri geldiğini duyan Halife ve arkadaşları gidip kapıyı çalarlar.
- Kapıyı açan iri yarı bir adama, kendilerinin tüccar olduklarını, şehrin yabancıları olduklarından kaldıkları yeri kaybettiklerini söyleyen Cafer, o geceliğine evinde kalmak istediklerini bildirir.

- Adam evinde başkasına yedirecek bir şeyi olmadığını belirterek hiçbir işe karışmayıp sessizce geceyi geçirdikleri taktirde eve alabileceğini söyler.
- Halife ve arkadaşları bunu kabul edince eve girerler.
- Evde kurulu büyük bir içki sofrası gören Halife ve arkadaşları, şart gereği hiç seslerini çıkarmadan oturmaya ve iri yarı adamın yiyip içmesini seyretmeye başlarlar.
- Bir süre sessizce oturduktan sonra Halife Cafer'den adamın kim olduğunu ve ne iş yaptığını sormasını ister.
- Cafer, soru sormaktan çekinince Halife ısrar eder.
- Cafer kim olduğunu ve ne iş yaptığını sorunca adam, "Ben size ne demiştim? Kovulmak istemiyorsanız, uslu oturun ve işime karışmayın." der.
- Cafer, sadece meraklarını gidermek ve vakit geçirmek için sorduğunu belirtince adam, kendisinin boksör ve güreşçi Bâsim olduğunu, ona asıl mesleğinin demircilik olduğunu söyler.
- Bunun üzerine Cafer, neden öyle yalnız başına içki içtiğini sorar.
- Bâsim yine kızdıktan sonra yirmi yıldır hayatını bu şekilde sürdürdüğünü, sabah işe gidip beş dirhem kazanana kadar çalıştığını, sonra da işi bırakıp beş dirhemlik yiyecek ve içecek alarak evine geldiğini ve her geceyi de o şekilde içki içerek geçirdiğini anlatır.
- Cafer, Bâsim'e her gün beş dirhem kazanıp akşam onu harcadığına göre, ertesi gün Halife bütün demirci dükkanlarını bir fermanla kapattığı taktirde ne yapacağını sorar.
- Basim, bu soru karşısında, "Ağzını hayra aç." der ve Cafer'e çok kızar. Bir daha konuştukları taktirde onlara, kapı dışarı edeceğini söyler.
- Sabah olunca Halife ve arkadaşları evden çıkıp saraya giderler.
- Halife Hârûnu'r-Reşîd, Basim'in ne yapacağını merak ederek bir fermanla Bağdat'taki bütün demircilerin faaliyetlerini üç günlüğüne durdurur.
- Sabah dükkânına giden Basim, dükkânın önünde çırağın oturduğunu görünce, ondan durumu öğrenir ve tüccarlara çok kızar. Onlara küfürler ettikten sonra Bağdat sokaklarında dolaşmaya başlar.
- Bir hamama giden Basim, orada eski bir çırağını görünce durumu ona anlatır.
- Hamamcı Basim'e, hamam işlerinin kolay olduğunu belirterek orada beklemesini, gelen müşterileri keseleyerek üç beş kuruş kazanmasını söyler.

- Basim, orada beklerken bir müşteri gelir. Basim, onu keseledikten sonra müşteri ona bir Dirhem verir.
- Dört müşteri daha yıkadıktan sonra beş Dirhemi olduğunu gören Basim, işi bırakıp yiyecek içecek alarak eve döner, yine aynı içki sofrasını kurar.
- Basim'i merak eden Halife ve arkadaşları, o akşamda tebdili kıyatet edip yine Bâsim'e giderler.
- İçerde ışık yandığını ve müzikle şarkı sesleri geldiğini gören Halife ve arkadaşları, biraz daha merakla kapıyı çalarlar.
- Basim, kapıda onları görünce çok kızar ve bağırp çağırır.
- Cafer, şehirde yapacak birkaç günlük işleri kaldığını belirterek, Halife'nin fermanına kendilerinin de çok üzüldüğünü söyledikten sonra Basim onları içeri alır.
- Basim'in aynı sofrayı yine kurduğunu gören Halife ve arkadaşları, ona kazandığı paraları aynı gün akşam harcadığını hatırlatarak o gün ne yaptığını sorarlar.
- Basim, o günkü beş Dirhemi nasıl kazandığını anlatır.
- Bunun üzerine Cafer, Halife'nin ertesi gün hamamcılarının da faaliyetlerini durdurduğu taktirde ne yapacağını sorar.
- Basim yine kızarak onlara ateş püskürür.
- Halife ve arkadaşları sabah olunca saraya dönerler. Halife bir fermanla Bağdat'taki bütün hamamcılarının faaliyetlerini uç günlüğüne durdurur.
- Basim, sabah hamama gittiğinde durumu öğrenir. Bütün bunların tüccarların pis dilleri yüzünden başına geldiğini düşünerek onlara ve Halife'ye küfürler savurur.
- Bağdat'ta dolaşırken dinlenmek için bir medresesinin önünde bekleyen Besim'e bir kadın adamlarından olup olmadığını sorar
- İşsiz olan Basim, kadının adamı olduğunu söyleyerek ne olduğunu sorar.
- Kadın, kocasından boşanmak istediğini, kocasının ise boşanmayı kabul etmediğini ve mallarını kendisine vermediğini belirterek Basim'den bu işi halletmesini kocasını Kadı'ya çıkarmasını ister ve Besim'e iki Dirhem verir.
- Basim, kocasının bir ayakkabıcı olduğunu öğrendikten sonra kadınla birlikte ayakkabıcının dükkânına gider.
- Cılız olan ayakkabıcıyı yakasından tutup havaya kaldıran Basim, kadının anlattıklarını bildirdikten sonra, "Haydi Kadı'ya gidiyoruz." der.
- Ayakkabıcı, yolda karısıyla arasında bir şey olmadığını, önceki gece eve gelmediğinden karısının kızdığını belirterek, kendisinin karısını razı edebileceğini söyler ve üç Dirhem verip kendisini bırakmasını ister.

- Basim, parasının beş Dirheme çıktığını görünce ayakkabıcını bırakır. Yiyecek-
içecek aldıktan sonra eve dönüp içki sofrasını kurar.
- Akşam, Basim'in ne yaptığını merak eden Halife ve arkadaşları tekrar Basim'in
evine giderler.
- Basim yine onları içeri alır ve başına bütün işlerin onların yüzünden geldiğini
söyleyerek bağırıp çağırır.
- Sofranın eskisi gibi yine kurulu olduğunu gören Cafer, o gün ne yaptığını sorar.
- Basim de anlatır.
- Halife ertesi gün Kadı'ya bir adam göndererek, medrese önünde bekleyen
adamlarını kontrol etmesini yabancı kişilerin medreseler önünde toplanıp halkı
kandırdığını bildirir ve medrese önlerinde bekleyen yabancı adamları falakaya
çekmesini emreder.
- Kadı, Halife'nin emrini duyunca medreseleri dolaşarak adamlardan kendilerini
tanıtmalarını ister.
- Basim'in yabancı olduğunu anlayan Kadı, onu falakaya çektirip iyice dövdürür.
- Dayaktan ayakları şişen Basim, Halife'den kurtulmak için Bağdat'ı terk etmeye
karar verir.
- Evine dönüp eşyaları toplayan Basim, bir hurma dalından kılıç yaparak beline asar
ve dışarı çıkar.
- O kılığıyla vergi tahsildarına benzeyen Basim, ilerde iki tüccarın birbiriyle kıyasıya
dövüştüğünü, birbirlerini kana buladığını, kimsenin de cesaret edip onları ayırmaya
yanaşmadığını görür.
- Basim, dövüşenlerin yanına gittiğinde, onu Halife'nin adamlarından zannederek
dövüşü bırakırlar.
- O sırada orada bulunan Tüccarbaşı, Basim'den onları Halife'ye götürmesini
isteyerek beş Dirhem verir.
- Bu işten kolay para kazandığını düşünen Basim tüccarları saraya götürür. Orada
kendi kılığında on kişiyi görünce onların arasına katılır.
- Her ay, onar kişilik gruplar halinde görevi yürüten vergi tahsildarları, Basim'in yeni
olduğunu düşünerek ona bir şey söylemezler.
- Bir süre sonra Cafer, vergi tahsildarlarının bulunduğu yere gelip Basim'i çağırarak,
ona Osman adında bir tüccarın hazineye 5.000 Dirhem borcu olduğunu bildirdikten
sonra onu Osman'dan o parayı tahsil etmesi için görevlendirir.

- Basim, Osman'a gidip Cafer'in dediklerini bildirince Osman, Basim'e evinde iyi bir ziyafet verir.
- Daha sonra Basim, parayı isteyince Osman, alacaklarını ertesi gün toplayacağını belirterek ona yirmi Dirhem verir ve borcunu ertesi gün hazineye ödeyeceğini söyler.
- Yirmi dirhemi alan Bâsim, o işte iyi para olduğunu düşünerek her gün o işi yapmayı kararlaştırır.
- Daha fazla yiyecek ve içecek alarak evine dönen Bâsim, büyük bir içki sofrası kurar.
- Akşam Bâsim'in ne yaptığını merak eden Halife ve arkadaşları tekrar Bâsim'in evine giderler.
- Sofranın daha da büyüdüğünü gören Cafer, o gün ne yaptığını sorar.
- Bâsim, Halife ile Cafer'i nasıl kandırdığını ve ne işler yaptığını keyifli keyifli anlatarak Halife ve Cafer'le alay eder ve onlara küfürler savurur.
- Buna içlerinden çok kızan Halife ve Cafer, ertesi gün Bâsim'i tahsildarlarının arasında görürler.
- Halife, adamlarından birini zindandaki gardiyana göndererek suçları açıkça belli olan üç idam mahkûmunu getirmesini emreder.
- Halife gelen üç idam mahkûmunu sorguya çektikten sonra onlara neler yaptığını sorar.
- Mahkûmlar, işledikleri suçları bir bir anlatarak ölümü hakkettiklerini bildirirler.
- Bunun üzerine Halife, Bâsim'le birlikte iki görevliyi daha çağırıp herkesin önünde kılıçlarıyla mahkûmları öldürmelerini emreder.
- Birinci görevli kılıcını çekip mahkûmun kellesini uçurur. İkinci görevli de mahkûmu öldürdükten sonra sıra kendisine gelen Bâsim, kılıcının tahta olduğu anlaşılacak diye ödü kopar.
- Kendi kendine Bağdat'tan gitmediğine bin pişman olan Bâsim, ne yapacağını şaşırarak, zaman kazanmak için mahkûma gidip bir isteği olup olmadığını sorar.
- Mahkûm, ölümü beklediğini söyleyince Bâsim, “Su falan istemiyor musun?” diye sorar.
- Mahkûm su ister ve Bâsim, su getirip ona su verir.
- Bâsim, daha sonra mahkûma, “Suçlu musun, ölümü hak ettin mi?” diye sorar.
- Mahkûm ”Evet” deyince Bâsim, “Belki suçsuzsundur, suçsuzum diye bağır da Halife belki seni affeder.” der.

- Mahkûm yine suçlu olduğunu söyler, ama Bâsim, ne olursa olsun “Suçsuzum” diye bağırması için ısrar edince mahkûm, “Suçsuzum” diye bağırır.
- Bâsim, Halife’ye dönerek, mahkûmun doğru söylediğini bildirir ve bunu ispat etmeye hazır olduğunu belirtir.
- Halife nasıl ispat edeceğini sorunca Bâsim, dedesinden kendisine bir kılıç kaldığını, bu kılıcın suçluları ikiye böldüğünü, suçsuzları da kesmeyip ağaç haline dönüştüğünü anlattıktan sonra “Allah” deyip kılıcı çeker.
- Kılıcı ağaç çıkınca Halife’ye dönen Bâsim, “Dememiş miydim bu adam suçsuz. Bakın kılıç ağaç çıktı.” der.
- Bunları seyreden Halife, katıla katıla güler ve Bâsim’den çok hoşlanır.
- Halife, daha sonra bütün bunları bildiklerini ve kendilerinin planladığını Bâsim’e açıklar ve onu vergi tahsildarı olarak saraya alıp maaşa bağlar.
- Mahkûmu da suçsuz diye serbest bırakır.

104. Kral Şahremân’ın Oğlu Bedir Bâsim ile Kral Semendel’in Kızının Evlenme Hikâyesi

- Çok eskilerde Horosan’da Şehreman adında yaşlı bir Acem Kralı varmış. Bu kralın o zamana kadar hiç çocuğu olmamış.
- Kendisinden sonra yerine geçireceği bir soyu olmadığına çok üzülen kral Şehreman, bir gün denize nazır olan sarayında otururken adamlarından biri içeri girip, kapıda bir tüccarla çok güzel bir cariye olduğunu bildirir.
- Kral Şehreman, tüccarla cariyeyi içeri çağırıp cariyenin güzelliğini görünce onu satın almak ister.
- Tüccar, Şehreman’ın cariyeyi almak istediğini öğrenince onu Şehreman’a hediye eder.
- Şehreman, cariyeye sarayının yanında güzel bir köşk yaptırıp ona çok iyi bakmaya başlar ve onunla evlenir.
- Cariyenin hiç konuşmadığını fark eden Kral Şehreman, cariyelerini ona seferber etmesine, şarkıcılar getirtmesine, kendisi de bizzat ilgilenmesine rağmen onu yine konuşturamaz.
- Aradan bir sene geçmesine rağmen cariyenin hala konuşmadığını gören Şehreman, bir gün cariyenin yanına giderek, bir yıldır kendisini ona hasrettiğini, hiç çocuğu olmadığından kendisini eğlendirmesi için ona ihtiyacı olduğunu söyler.

- Kral daha sonra eğer konuşamıyorsa, bunu kendisine hareket yoluyla bildirmesini, getireceği hekimlerle de hastalığına çare bulacağını söyler ve “Beni seviyorsan, Allah rızası için konuş.” der,
- Cariye, başını önüne eğip biraz düşündükten sonra, Kral’a dönüp kendisinden hamile kaldığını bildirerek, “Eğer sizden hamile kalmasaydım hâlâ konuşmıyacaktım.” der.
- Buna çok sevinen Şehreman, o kadar zaman neden konuşmadığını sorunca Cariye adının Culnar olduğunu söyleyerek anlatmaya başlar.
- Ailesiyle birlikte denizde yaşayan Culnar, denizdeki şehirlerinde kral olan babası ölünce annesi ve Salih adındaki kardeşiyle birlikte şehri yönetmeye başlarlar.
- Bir gün kardeşiyle tartışan Culnar, ona kızıp denizden kaçarak bir adaya gider.
- Adada dinlenirken Culnar’ı yakalayan bir adam onu evine götürür.
- Adam evinde Culnar’la sevişmek ister. Fakat Culnar kabul etmez. Adam zorlayınca Culnar, onun kafasına vurur ve adamı yere serer.
- Adam, Culnar’dan korkarak onu pazara götürüp bir tüccara satar.
- Tüccar, Culnar’a çok iyi baktıktan sonra satmaya götürürken Kral Şehreman’ın istediğini öğrenince onu Kral’a hediye eder.
- Doğum zamanının yaklaştığını fark eden Culnar, Kral’a doğumdan önce ailesiyle görüşmek istediğini söyler.
- Şahreman bunu kabul edince Culnar, ona gizlenmesini tembih eder ve ailesinin kendisini görmemesini ister.
- Kral bir yere gizlendikten sonra Culnar, buhurlar yakar ve denize dönerek bir şeyler okumaya başlar.
- Bir müddet sonra deniz kabarır ve içinden çok yakışıklı bir delikanlı ile birkaç kadın çıkıp Culnar’a doğru gelir.
- Culnar; kardeşi Salih, annesi ve amcasının kızlarını kucakladıktan sonra onlar Culnar’a nerede kaldığını sorarlar.
- Culnar da bütün hikâyesini anlatır.
- Culnar, daha sonra büyük bir sofrayı hazırlatıp ailesini davet eder.
- Salih’le annesi, Kral Şehreman sofraya oturmadıkça yemek yemeyeceklerini söyleyince Culnar, Şehreman’ı çağırır.
- Şehreman, Culnar’ın ailesiyle tanıştıktan sonra onlarla birlikte yemek yer.
- Salih’le annesi, birkaç gün orada kaldıktan sonra denize dönerler.

- Culnar, bir süre sonra güzel bir erkek çocuk doğurur. Yine ailesini çağırdıktan sonra hep birlikte çocuğun adını Bedir Basim koyarlar.
- Culnar, ailesini yedi gün yedi gece orada ağırladığı sırada Salih, Bedir'i denize indirip denizde yürümesini öğretir. Sonra da Kral'a çıkıp, "Bedir artık hem denizde hem de karada yaşayabilir." der.
- Bedir Basim, 15 yaşına gelip yakışıklı bir delikanlı olduğunda Kral Şehreman adamlarını toplayarak kendi yerine oğlunu geçirdiğini artık Bedir Basim'in Kral olduğunu bildirir.
- Şehreman, bir müddet sonra ölür ve bütün serveti Bedir Basim'e kalır.
- Gecelerden bir gece Salih, Culnar'a gelir. Culnar, annesinin ve akrabalarının nasıl olduklarını sorarak konuşmaya başlar.
- O sırada Bedir Basim'in yattığını gören Salih, onun uyduğunu düşünerek Culnar'a onun 17 yaşında bir delikanlı olduğunu hatırlatarak evlenme zamanının geldiğini söyler.
- Bunun üzerine denizdeki prensesleri ele alan Culnar ile Salih, onların hiç birinin Bedir Basim'e göre olmadıklarına karar verirler.
- Daha sonra Salih, denizdeki bir şehrin kralı Semendel'in Gevhere adında çok güzel bir kızı olduğunu hatırlatır.
- Culnar, onun günü gününe uymayan bir kral olduğunu belirterek, kızını istediklerinde onun belki bir terslik çıkarıp kızını vermeyeceğini, bu yüzden de Bedir Basim'in üzüleceğini bildirir ve o kızıdan vazgeçerler.
- Bunları hep dinleyen Bedir Basim, ertesi gün üzüntülü bir halde dayısı Salih'le görüşür.
- Salih ne olduğunu sorunca, Bedir Basim, annesiyle konuştuklarını duyduğunu belirterek Cevhere'ye âşık olduğunu, onunla, mutlaka evlenmek istediğini açıklar.
- Salih durumu Culnar'a iletmek isteyince Bedir annesinin belki karşı çıkacağını belirterek hemen kızı istemeye gitmelerini söyler.
- Salih parmağındaki Hz. Süleyman'ın, yüzüğünü çıkarıp Basim'in parmağına taktıktan sonra o yüzüğün kendisini her türlü felaketten koruyacağını belirterek birlikte denize dalıp annesine giderler.
- Salih durumu anlatınca annesi karşı çıkar, ama Basim'i vazgeçiremez.
- Salih'le Basim, denizden iki torba mücevher toplayıp Kral Semendel'in ülkesine giderler.

- Anne de onların arkasından, “Ne olur ne olmaz” diyerek on00 kişilik bir ordu gönderir.
- Kral Semendel tarafından çok iyi karşılanan Salih ve Bedir Basim, orada yeyip içtikten sonra Cevhere’yi isterler.
- Buna çok kızan Semendel, Salih ve Bedir Basim’e hakaret etmeye başlar.
- Salih de ona karşılık verince Semendel adamlarına emir verip Salih’in boynunu vurmalarını ister.
- Kılıcını çeken Salih, onunla kendini savunarak saraydan çıktığında 1.000 adamını orada görür.
- Salih, adamlarıyla birlikte saraya saldırır, pek çok kişiyi öldürdükten sonra Semendel’i esir alır.
- Babasının çarpıştığını gören Cevhere, korkup oradan kaçır ve bir ağacın tepesine çıkarak orada gizlenir.
- Bedir Basim’de savaştan korkup o ağacın altına gider.
- Ağacın altına uzandığında ağaçtaki Cevhere’yi gören Bedir Bâsim, ona âşık olur ve onunla evlenmeye karar verir.
- Bedir’de kendisini tanıttıktan sonra savaşın kendileri yüzünden çıktığını belirterek, “Sen de beni beğeniyorsan, aşağıya in de evlenmeye karar verdiğini onlara bildirelim, baban da esaretten kurtulsun.” der.
- Cevhere, babasının başına gelenlerin hep Bedir’in yüzünden olduğunu düşünerek onunla evlenmeyi kabul eder gibi görünür.
- Ağaçtan inince Cevhere, bir büyü yapıp Bedir’i pençeleriyle gagası kırmızı, beyaz bir kuşa çevirir, cârîyesini çağırarak onu ne yiyecek ne de içecek olan kurak vadiye atmasını ister.
- Cârîye Bedir’i götürür, yolda ona acıyarak onu kurak vadiye değil de meyveleri ve suları bol olan bir vadiye bırakıp döner.
- Birkaç gün sonra ava çıkan bir avcı, Bedir’i görür ve ağını atıp onu yakalar.
- Daha sonra Avcı, Bedir’i çarşıda Kral’ın bir adamına satar.
- Adam, Kuşu kralına götürünce kuşu çok beğenen Kral onu bir kafese koyup ona yem verir.
- Kuşun, verdiği yemi yemediğini gören Kral, onu kendisi için kurulan sofraya getirir.
- Kuşun, insanların yediği yemekten yediğini gören Kral buna hayret ederek karısını çağırır ve durumu ora anlatır.

- Büyücü olan karısı, onun kuş olmayıp Kral Semendel'in kızı Cevhere tarafından kuşa dönüştürülen Bedir Basim olduğunu söyler.
- Kral'ın istemesi üzerine kadın tarafından eski haline getirilen Bedir Basim hikâyesini Krala anlatır.
- Kral, Bedir'e ne istediğini sorunca Bedir, bir gemiyle birkaç adam vermesini ister.
- Bedir Bâsim, gemiyle denizde yol alırken, gemi şiddetli bir rüzgar tarafından parçalanır.
- Gemideki adamların denize düşüp boğulduklarını gören Bedir, bir tahta parçasına tutunup üç gün denizde kaldıktan sonra ortasında her şeyi beyaz bir şehir bulunan bir adaya ulaşır.
- Adaya çıkmak isteyen Bedir Basim, kıyıda bulunan eşek, katır ve atlar tarafından engellenir.
- Tekrar denize düşen Bedir, arka tarafa dolaşır adaya çıkar.
- Adaya çıktıktan sonra şehrin merkezine inen Bedir, pazarda ihtiyar bir bakkalla karşılaşır.
- Bakkal, Bedir'in hikâyesini dinledikten sonra ona, dükkânında kalmasını söyleyerek gördüğü eşek, at ve katırların şehir Kraliçesi Lab tarafından, kendileriyle kırk gün seviştikten sonra o kılıklara sokulan yabancı insanlar olduğunu bildirir.
- Birkaç gün dükkânda kalan Bedir, bir gün dükkânın kapısında beklerken bin cariyesi ile birlikte Kraliçe Lab gelir.
- Lab, ihtiyara Bedir'in kim olduğunu sorunca ihtiyar yeğeni olduğunu ve kendisini ziyarete geldiğini bildirir.
- Lab, Bedir'i bir süre ağırlamak için kendisine vermesini isteyince ihtiyar Bakkal, ondan Bedir'e bir şey yapmayacağına dair söz aldıktan sonra Bedir'i ona katar.
- Lab'le birkaç gün yaşayan Bedir Basim, bir gece Lab'ı yanında göremeyince onu aramak için bahçeye çıkar,
- Bahçede biri kara biri beyaz iki kuşun seviştiğini gören Bedir, beyaz kuşun Lab olduğunu anlayarak yatağına döner.
- Lab, yatağına döndüğünde Bedir'in kendisini gördüğünü anlar, ama ona sezdirmez.
- Ertesi gün Bedir, ihtiyar bakkalı görmek için Lab'dan izin alır.
- Bedir, bakkala Lab'in yaptıklarını anlatınca Bakkal kendisinin büyücülükte ondan üstün olduğunu belirterek, Lab'in yapacağı her şeyi gelip kendisine anlatmasını ister.

- Bedir, gece olunca Lab'ın kırmızı bir torbadan çıkarttığı kırmızı bir şeyi sarayın ortasına gömdüğünü görür.
- Daha sonra orada bir nehir oluştuğunun farkına varan Bedir, Lab'ın nehir kıyısına arpa taneleri attığını ve nehrin suyuyla onları suladığını seyreder.
- Lab, birkaç gün sonra büyüyüp başak veren arpaları toplayıp öğütür. Unuyla da bir hamur yaptıktan sonra yatağa girer.
- Ertesi gün Bakkal'a gelen Bedir, Lâb'in yaptıklarını ona anlatır.
- Bakkal, Lâb'in o undan ekme yapacağını ve onu kendisine yedireceğini, sonra da Bedir'i istediği kılığa sokacağını söyleyerek Bedir'e kendi ekmeleklerinden verir.
- İhtiyar Bakkal, Bedir'e Lâb'in ekmeğinden yemeyip onun ekmeğinden yiyormuş gibi yaparak kendi ekmeğinden yemesini söyledikten sonra, "Sen ekmeği yiyince Lab, seni istediği kılığa sokmak isteyecek, yemediğinden sana bir şey olmadığını görünce, "Şaka yaptım." diyecek. Sen de ona senin ekmeğinden yemesini söyle. O yiyince, yüzüne üfleyerek onu dilediğin kılığa sokabilirsin." der.
- Bedir, ekmelekleri alıp Lâb'in yanına gider.
- Lab, ihtiyarın dediği gibi yapar, ama Bedir'e bir şey yapamadığını görünce, "Şaka yaptım." der.
- Lab, Bedir'in ekmeğinden yiyince Bedir onu katır kılığına sokar, sonra da gelip Bakkal'a durumu anlatır.
- Bakkal Bedir'e bir dizgin vererek, katırla ülkesine dönmesini ister.
- Bedir, katırla ülkesine giderken bir şehre varır.
- Şehirde karşısına çıkan yaşlı bir kadın, katırın oğlunun ölen katırına benzediğini belirterek onu kendisine satmasını ister.
- Bedir Basim, katırın kendisine lâzım olduğunu söyleyerek satmak istemeyince kadın ısrar eder.
- Bedir, fazla para isteyip kadını başından savmayı düşünür ve ondan katıra karşılık on bin dinar ister.
- Kadının hemen on bin dinar verdiğini gören Bedir, ona şaka yaptığını söyler.
- Kadın, şehirlerinde, "Şaka" diye bir şey olmadığını yalan söyleyenleri Kral'ın öldürttüğünü belirterek katırı elinden alır.
- Kadın'ın üfleyip katırı eski haline getirdiğini gören Bedir, onun Lâb'ın annesi olduğunu anlar.
- Kadın daha sonra bir ıslık çalarak, iki kanatlı bir ifriti yanına getirir.
- Kadın'la Lâb, Bedir'i de yanlarına alıp ifrite binerler ve Lâb'in sarayına dönerler.

- Lâb, sarayda, Bedir'in yüzüne bir tane su dökerek onu çirkin bir kuşa dönüştürür, bir kafese kapatıp onu ölüme ter keder.
- Bedir'e acıyan bir câriye, ona gizlice yiyecek ve içecek verir.
- Câriye daha sonra bakkala gidip durumu anlatır.
- Bakkal, bir ıslık çalarak dört kanatlı bir ifriti huzuruna çıkartır.
- Bakkal, Bedir'in annesi Culnar'ın büyüklükte kendilerinin en ustası olduğunu belirterek Cariye'den ifrite binip Culnar'e gitmesini ve durumu ona anlatmasını ister.
- Cariyeden olup bitenleri öğrenen Culnar, bütün cinleri ve ifritleri etrafında toplar. Kardeşi Salih ile annesini de yanına alarak Bedir Bâsim'i kurtarmak için yola çıkarlar.
- Lâb'in ülkesine varan Cunlar ve beraberindekiler, saraya saldırıp Lâb'ı öldürürler ve Bedir Bâsim'i kurtarırlar.
- Culnar, daha sonra Câriye'yi bakkalla evlendirip bakkalı oranın kralı ilan eder.
- Culnar, oğlu Bedire başka bir kızla evlenmesini söyler.
- Bedir Bâsim, Cevhere'den başka bir kızla evlenmeyeceğini bildirince Kral Semendel'in huzurlarına çıkartırlar.
- O kadar zaman esir olarak kaldığından yumuşayan Semendal, Bedir Bâsim'le Cevhere'nin evlenmelerine razı olur.
- Cevhere de durumu öğrendikten sonra Bedir'le evlenmeyi kabul eder.
- Bedir Bâsim ile Cevhere evlendikten sonra ölünceye kadar mutlu yaşarlar.

105. Seyfu'l-Mulûk ile Bedîatu'l Cemâl'in Hikâyesi

- Muhammet bin Sebsîk adlı Horasan'da bulunan bir Acem Kralı, masaldan çok hoşlanır. Kendisine güzel masal anlatanlara ihsanlarda bulunmuş.
- Hasan adlı bir tüccar, Kral'ın bu huyunu duyunca, huzuruna çıkıp bir masal anlatmak ister.
- Kral Muhammet, çok beğeneceği bir masal anlattığı takdirde ülkesinin yarısını verip onu baş vezir yapacağını, beğenmediği takdirde ülkeden kovacağını söyleyince Hasan Kral'dan bir senelik mühlet ister.
- Evine dönüp beş adamını toplayan tüccar Hasan, onlara Seyfulmulûk adlı masalı öğrenip kendisine anlattıkları takdirde çok miktarda para vereceğini bildirir.

- Hasan, daha sonra adamlarından birini Hint Sint ülkesine, birini Acem ve Çin ülkelerine, birini Horosan yöresine, birini Fas ülkesine, birini de Şam ve Mısır'a gönderir.
- Dört ay sonra Şam ve Mısır'a gidenin dışındakiler tüccar Hasan'a gelip hikâyeyi bilene rastlamadıklarını söylerler.
- Beşinci adam, Şam'da kimseden hikâyeyi öğrenemeyince dönmeye karar verdiği sırada koşarak yanından geçmek isteyen birini durdurup nereye gittiğini sorar.
- Adam, o civarda yaşlı bir kişinin her gün güzel hikâyeler anlattığını belirterek geç kalmamak için koştüğünü bildirir.
- Bunu duyan Hasan'ın adamı, onun peşine takılıp ihtiyarın meclisine gider.
- İhtiyar, o günkü hikâyesini tamamlayıp herkes dağıldıktan sonra Hasan'ın adamı onu yakalayıp Seyfulmulûk hikâyesini sorar.
- İhtiyar, yüz dinar aldıktan sonra, hikâyeyi kral ve vezirlerin dışında kimseye anlatmamasını şart koşarak yazdırır.
- Adam, Hasan'a dönüp hikâyeyi ona verir.
- Hasan'da buna karşılık adama on at, on deve, on katır ve üç köle verir.
- Hasan ertesi gün Kral Muhammet'e çıkıp Seyfulmulûk hikâyesini anlatır.
- Hikâyeyi çok beğenen kral, büyük bir şehri emrine vererek onu Başveziri yapar. Daha sonra Seyfulmulûk hikâyesini altın suyu iye yazdırarak özel hazinesinde saklar.
- Kral, her canı sıkıldığında Hasan'ı yanına çağırıp Seyfulmulûk hikâyesini anlattırır.
- Bir gün Kral, yine canı sıkılınca Hasan'dan hikâyeyi anlatmasını ister, o da anlatmaya başlar.
- Güneşe ve ateşe tapan Asım bin Safvan adlı Mısır'da çok güçlü bir kral varmış. Bu Kral 180 yaşında olmasına rağmen hiç çocuğu yokmuş.
- Bir gün Kral, öldüğünde yerine geçecek bir soyu olmadığı için düşünceli bir halde sarayda otururken başveziri içeri girer.
- Kral'ın çok düşünceli olduğunu fark eden başvezir, ona sorup durumunu öğrendikten sonra, kendisinin de 280 yaşında olmasına rağmen hiç çocuğu olmadığını bildirerek kralı teselli etmek ister.
- Başvezir daha sonra Süleyman bin Davut adında birisinin çok güçlü bir tanrısının olduğunu duyduğunu belirterek ona hediyelerle gittiği takdirde onun belki bu durumlarına bir çare bulabileceğini söyler.

- Kral, bunun üzerine başvezirine iyi hediyeler hazırlatıp onu Hz. Süleyman'a gönderir.
- Hz. Süleyman, vahiy yoluyla başvezirin kendisine gelmek üzere yolda olduğunu öğrendikten sonra veziri Asaf'ı karşılamaya gönderir.
- Asafa, Başvezir'i görünce onu karşılar.
- Buna çok şaşırın Başvezir, geldiğini nereden öğrendiklerini sorunca Asaf, Allah'ın Hz. Süleyman'a bildirdiğini söyler.
- Daha sonra birlikte Hz. Süleyman'a giderler.
- Başvezir, Hz. Süleyman'ın huzuruna çıktığında, cinlerin, ifritlerin ve hayvanların onun etrafını sıralar halinde durduklarını görür.
- Başvezir, Hz. Süleyman'ın bu varlıklar arasında heybetli bir şekilde, tahtında oturduğunu görünce onun önünde secde edip yeri öpmek ister.
- Hz. Süleyman, Allah'tan başkasına secde edilmeyeceğini söyleyince Başvezir, ayağa kalkıp Müslüman olduğunu ilan eder.
- Hz. Süleyman, Başvezir'e ne maksatla geldiğinden haberi olduğunu belirterek ülkesine döndüğünde falanca yerde bulunan ağaca çıkmalarını bildirir.
- İki namaz arası ağacın altında biri ifrit başlı, diğeri maymun başlı iki yılanın birbirleri ile dövüşeceklerini belirten Hz. Süleyman, onları öldürüp baş ve kuyruk tarafından birer karış kesip attıktan sonra onları pişirip kadınlarıyla birlikte yemelerini söyler.
- Ondan sonra çocukları olacağını bildiren Hz. Süleyman, çocuklara büyüdüklerinde kendisinin hediyesi olarak verilmek üzere Başvezir'e iki aba, bir kılıç ve bir de yüzük verip onu uğurlar.
- Başvezir, ülkesine dönüp Kral'la birlikte Hz. Süleyman'ın dediklerini yapınca kadınları hamile kalırlar bir süre sonra da birer erkek çocukları olur.
- Başvezir'in söylediklerinin tesiriyle Müslüman olan Kral, oğlunun adını Seyfulmulûk, Başvezir'in oğlunun adını da Sâid koyar.
- Çocuklar beraber büyüyüp yirmi yaşında birer delikanlı olduklarında Kral ve Başvezir, görevlerini çocuklarına devredip bir aba ile Hz. Süleyman'ın yüzüğünü Seyfulmuluk'a, bir abayla da kılıcı Said'e verirler.
- Çocukluklarından beri aynı odada yatan Seyfulmuluk ile Said, o gece yattıklarında, abasında ne olduğunu merak eden Seyfulmuluk kalkıp abasına bakar.
- Abanın arkasında çok güzel bir kızın resmini gören Seyfulmuluk, o anda kıza âşık olup ağlamaya başlar.

- Seyfulmuluk'un sesiyle uyanan Said, durumu öğrenince resme bakar ve onun altında inciyle yazılmış bir yazı görür.
- Yazıda, kızın resminin Babil şehri cinlerinin kralı Şammah bin Şâaruh'un kızı Bediatülcemal'a ait olduğu ve onların İrem Bostanı'nda oturduğu belirtilir.
- Sabah olunca Seyfulmuluk, bütün divan ehlini toplar. Onlara Babil şehriyle İrem Bostanı'nı bilip bilmediğini sorar, hiç kimse bilmez.
- Daha sonra ülkede bulunan bütün tüccarları, toplayıp babil şehriyle İrem Bostanı'nı sorarlar ama herkes bilmediğini söyler. Ancak toplananlardan birisi Seyfulmuluk'a Çin'e gitmesini, orada büyük bir şehir olduğunu söyleyerek belki oradakilerden birinin oraları bilebileceğini bildirir.
- Bunun üzerine Seyfulmuluk, babasından Çin'e gitmesi için kendisine izin vermesini ister.
- Babası, ona ülkede kalmasını onun yerine kendisinin gidip Kız'ı bulabileceğini söylemesine rağmen, Seyfulmuluk bizzat gitmekte ısrar edince babası ona izin verir.
- Bir müddet sonra Seyfulmuluk ile Said, 40 gemi, 20 bin köle, savaş malzemeleri, mallar ve hazinelerle birlikte yola çıkarlar.
- Hiç bir yerde ara vermeksizin Çin'e ulaşan Seyifulmuluk'un gemilerini Çin halkı görünce onların savaşmaya geldiklerini zannederek şehrin kapılarını kapatıp savaş hazırlıklarına başlarlar.
- Bunu öğrenen Seyfulmuluk, bir kölesi ile haber göndererek kendilerini tanıtır ve savaşmak için gelmediklerini bildirir.
- Bunun üzerine Kral Asım'ın eski arkadaşlarından olan Çin Kralı Mağfur Şah, onları karşılar ve sarayında ağırlar.
- Seyfulmuluk, durumu Kral Mağfur Şah'a anlatınca, Kral ülkede bulunan bütün tüccarları, yabancıları ve gemi kaptanlarını toplayıp abadaki resmi gösterir ama kimse onu tanımaz.
- Oradakiler, Babil şehrini ve İren Bostanını da bilmediklerini söyleyince gemicilerden birisi Seyfulmuluk'a Hint adalarına gitmesini tavsiye eder.
- Seyfulmuluk ve beraberindekiler gemilerine binip Hint adalarına doğru yola çıkarlar.
- Dört ay gittikten sonra bir gün, şiddetli rüzgârın tesiriyle bütün gemiler parçalanır, Seyfulmuluk ile bir grup köle dışında herkes denizde boğulup ölür.

- Gemiden kurtardıkları bir kayıkla boğulmaktan kurtulan Seyfulmuluk, kölelerine Said'in nerede olduğunu sorar.
- Said'in boğulduğunu öğrenen Seyfulmuluk, çok üzülür, kendini denize atıp intihar etmek ister, ama köleler bırakmazlar.
- Uzun bir yolculuktan sonra, meyvesi bol olan bir adaya çıkarlar.
- Orada ihtiyar bir adamın arkadaşlarından birinin omuzuna bindiğini gören Seyfulmuluk ile beraberindekiler oradan kaçarlar.
- İkinci bir adada büyük bir devin koca kulağıyla yüzünü kapatıp kaçtığını görünce oradan da kaçarlar.
- Daha sonra bir adaya çıkan Seyfulmuluk ile beraberindekiler, orada boyları 50 kol uzunluğunda, dişleri fildişi gibi olan ve etraflarında zenciler bulunan bir grup insanla karşılaşır.
- Uzun adamlar, bunları yakalayıp krallarına götürürler.
- Seyfulmuluk ile beraberindekileri kuş zanneden kral, onların iki tanesini pişirip yiyince diğerleri ağlamaya başlarlar.
- Onların seslerini duyan kral, ne güzel sesleri var diyerek onları kafeslere koyar.
- Babasının kuşları olduğunu duyan Kral'ın kızı, onları babasından ister.
- Babası da onları kızına gönderir.
- Kız, onları kafesler içinde beslemeye başlar.
- Bir müddet sonra Kız, Seyfulmuluk'a âşık olarak onunla sevişmek ister ama Seyfulmuluk bunu reddeder.
- Bunun üzerine Kız, onları, sarayının mutfağına odun toplasınlar diye hizmetçi yapar.
- Aradan dört yıl geçtikten sonra bir gün Kız, Seyfulmuluk'a kendisiyle seviştiği taktirde onu bu durumdan kurtarıp ülkesine zengin olarak göndreceğini bildirir.
- Seyfulmuluk yine reddedince Kız, kızarak onları hizmetçi olarak kullanmaya devam eder.
- Seyfulmuluk'la arkadaşlarının odun toplamak için gittikleri yerlerden dönüşleri bazen iki, bazen da üç gün sürünce, Seyfulmuluk Kız'ın yanında beş yıl kaldıktan sonra bir gün bir sal yapıp iki köleyle birlikte oradan kaçar.
- Dört ay, denizde kalan Seyfulmuluk'la arkadaşları, bir gün denizin kabarıp bir timsahın kendilerine yaklaştığını görürler.
- Timsah kölelerden birini kapıp kaçar.

- Seyfulmuluk'la yanında kalan tek köle hızla oradan uzaklaşırlar ve bir süre yol aldıktan sonra büyük bir dağ görürler.
- Bir dağ gördeklerinden sevindikleri sırada denizden çıkan bir timsah, geri kalan tek köleyi de kapıp yutar.
- Yalnız kalan Seyfulmuluk, dağın eteğine çıkar. Orada bir orman gören Seyfulmuluk, ormana doğru gider.
- Seyfulmuluk, ağaçların meyvelerinden yerken, katır büyüklüğünde yirmi maymunla karşılaşır. Maymunlar, kendilerini takip etmesi için işaret verdikten sonra bir kaleye giderler. Seyfulmuluk da onları takip eder.
- Kalenin içinde, altın ve mücevherlerle süslü bir tahtta, bir delikanlının oturduğunu gören Seyfulmuluk Delikanlı tarafından iyi karşılanır.
- Delikanlı, o ülkede kendisinin maymunlara hükmettiğini belirterek, orada Seyfulmuluk'u birkaç gün ağırlar. Maymunlar da Seyfulmuluk'u orada kaldığı sürece eğlendirip ona hizmet ederler.
- Seyfulmuluk dana sonra kızı aramaya gitmek istediğini bildirince, delikanlı ona bir gemiyle yüz maymun vererek onu uğurlar.
- Maymunlar, yedi gün Seyfulmuluk'u götürdükten sonra bir adada onu bırakıp geri dönerler.
- Seyfulmuluk, adada dört ay yürüdükten sonra siyah bir saray görür.
- Yafes'ten kalma saraya giren Seyfulmuluk, sarayın salonunda altın ve mücevherlerle kaplı bir tahtta, gelinliği ile oturmuş çok güzel bir kız görür.
- Kız, Seyfulmuluk'u görünce kim olduğunu sorar. Seyfulmuluk, kendini tanıttıktan sonra Kız'a kim olduğunu sorar.
- Kız, Hint Kralı'nın kızı Devle Hatun olduğunu belirterek, Serendib şehrindeki bahçelerinde gezinirken beyaz bir bulutun kendisini havalandırarak riayet getirdiğini, sonradan da o bulutun mavi kralın oğlu olduğunu anladığını bildirir.
- Devle Hatun daha sonra, Kralı'nın oğlunun kendisin çok sevdiği için kaçırıldığını, emin bir yer olarak oraya getirip bıraktığını, her salı da kendisini ziyarete geldiğini anlatır.
- Daha sonra Seyfulmuluk, hikâyesini anlatırken, söz Bediatülcemâl'e geldiğinde Devle Hatun, onun sütkardeşi olduğunu söyler.
- Annesinin kendisini doğururken Bediatülcemâl'in cin olan annesinin de bahçede onu doğurduğunu belirten Devle Hatun, dana sonra annelerinin birbirlerinin

- çocuklarına meme verdiklerini anlatır ve "Eğer ülkemde olsaydım, onunla seni evlendiririm." der.
- Seyfulmuluk, bunun üzerine Mavi Kral'ın oğlunu öldürüp Devle Hatun'u oradan götürmek isteyince Devle Hatun, onu öldürmenin mümkün olmadığını, ancak onun ruhunu yok etmek suretiyle onu öldürebileceğini bildirir.
 - Seyfulmuluk, ruhunun nerede olduğunu bilip bilmediğini sorduğunda Devle Hatun, onun bir defasında kendisine ruhunu bir serçenin taşlığına, serçeyi bir kafese, kafesi bir kutuya, kutuyu bir sandığa, sandığı da yedi sandığa koyduktan sonra onu da yedi kilitle kilitlediğini, onları da insan ve cinlerin ulaşamayacağı dünyanın son denizine attığını söylediğini anlatır.
 - Devle Hatun daha sonra o sandığı ancak parmağında Hz. Süleyman'ın yüzüğünü tanıyan kişinin onu denize batırıp sandıkları çağırmak suretiyle getirtebileceğini de ilave eder.
 - Bunun üzerine Seyfulmuluk, Hz. Süleyman'ın yüzüğünü gösterince birlikte deniz kenarına gidip denemek isterler.
 - Seyfulmuluk, yüzüğünü denize batırıp, "Ey Mavi Kral'ın oğlunun ruhu, gel." deyince, deniz birden kabarıp sandığı yanına atar.
 - Seyfulmuluk, sandıkları kırıp serçeyi öldürür.
 - Daha sonra sarayın kapılarını söküp sal olarak kullanan Seyfulmuluk ile Devle Hatun onlarla denize açılırlar ve dört ay gittikten sonra bir şehrin limanına ulaşırlar.
 - Şehri sorduklarında Devle Hatun o şehrin, amcası Âlilmuluk'un kral olduğu şehir olduğunu anlar.
 - Âlilmuluk, kaybolan yeğenin geldiğini duyunca çok sevinir ve onu Seyfulmuluk ile sarayında ağırlar.
 - Âlilmuluk'un gönderdiği haber üzerine oraya gelen Devle Hatun'un babası, onları alıp Serendib'e götürür.
 - Seyfulmuluk'u sarayında kızını kurtardığı için iyi ağırlayan Devle Hatun'un babası, bir gün şehre inip dolaşmasını söyler.
 - Seyfulmuluk, şehirde dolaşırken bir delikanlının kendi abasına benzer bir aba sattığını görünce ona yaklaşır.
 - Delikanlı'nın denizde boğulduğunu zannettiği Sâid olduğunu gören Seyfulmuluk, gidip ona sarılır. Daha sonra onu saraya götürür.
 - Seyfulmuluk, Said'i Kral'la tanıştırdıktan sonra nasıl kurtulduğunu sorar. O da anlatmaya başlar.

- Gemiden denize düşen Said, birkaç köleyle birlikte bir tahta parçasına yapışıp bir adaya ulaşır.
- O adada meyve yerlerken bir grup ifrit çıkıp bunları omuzlarına binerler ve onları eşek gibi kullanırlar.
- Birkaç gün omuzlarındaki ifritleri taşıyan Sâid ve beraberindekiler, bir gün üzüm toplayıp bir çukura koyarlar.
- Daha sonra üzümleri ayaklarıyla çiğneyip onun şarap olmasını beklerler.
- Şarap olan üzüm suyunu Sâid ile beraberindekilerin içtiklerini gören ifritler ondan içince hoşlarına gider ve daha çok içerler.
- İfritlerin sarhoş olup gevşediklerini gören Sâid ve arkadaşları onları omuzlarından atıp odunlarla etraflarını çevirirler.
- Sonra da odunları tutuşturup onları yakarak kaçarlar.
- Daha sonra adaya dağıldıklarında Said, iki köleyle birlikte gezerken uzun boylu, uzun sakallı, büyük kulaklı, ateş gözlü bir adamın koyun güttüğünü görürler.
- Adam, onları görünce kendilerine koyun kesip yedireceğini söyleyerek onları bir mağaraya götürür.
- Mağarada bulunan bir grup kör adam, Dev'in onları da kör edeceğini bildirerek Dev'in getireceği sütü içmemelerini söylerler.
- Biraz sonra elinde sütle dev gelir ve onlardan yemekten önce o sütü içmelerini ister.
- Said, süttten içiyormuş gibi yapar, arkadaşları ise içip kör olurlar.
- Dev, şişman olan birisini şişe geçirip yedikten sonra mağaranın kapısında uyur.
- Bunu gören Said, mağaradaki şişi kızdırdıktan sonra uyuyan Dev'in gözlerine batırır.
- Dev, can acısıyla kıvranıp oraya buraya saldırdığı sırada tavanda bir kılıç olduğunu farkeden Sâid, onu kapıp Dev'in karnına sokar.
- Dev, "Benim ölümümü istiyorsan, bir daha sok." deyince kör adamlar, sokmamasını, aksi taktirde Dev' in iyileşeceğini bildirirler. Dev de orada ölür.
- Daha sonra deniz kıyısına inen Said ile körler, oradan geçen bir gemiye binip uzaklaşırlar.
- Yolda gemi dağa çarpıp parçalanınca, Said, geminin bir parçasına tutunarak Serendib'e ulaşır.
- Kaybolan sütkardeşi Devle Hatun'un döndüğünü öğrenen Bediatülcemâl, onu ziyaret etmeye gider.

- Bediatülcemâl'in geldiğini gören Devle Hatun, çok sevinir ve ona Seyfulmuluk'un kendisini nasıl kurtardığını anlatır.
- Devle Hatun, Seyfulmuluk'un onu görmek için nerelerden kalkıp geldiğini anlattıktan sonra onunla evlenmek istediğini bildirince Bediatülcemâl, bir insanla evlenemeyeceğini söyleyerek çok kızar.
- Devle Hatun, Bediatülcemâl'e evlenmesi için çok yalvarır ve bir kere de olsa birbirlerini görmeye izin vermesini ister.
- Devle Hatun'un yalvarmasına dayanamayan Bediatülcemâl, Seyfulmuluk'un kendisini bahçede otururken görebileceğini belirtir.
- Devle Hatun, onları buluşturduğunda Seyfulmuluk'u gören Bediatülcemâl, ondan hoşlanır.
- Bediatülcemâl, kendisiyle evlendiği taktirde vefasızlık etmeyeceğine dair Seyfulmuluk'tan yemin aldıktan sonra onu kendisini istemesi için Mercane adlı cariyesiyle anneannesine gönderir ve Mercane'den anneannesini ikna etmesi için Seyfulmuluk'a yardımcı olmasını ister.
- Seyfulmuluk'un torunuyla evlenmek istediğini öğrenen anneanne, bir cinle bir insanın evlenemeyeceğini söyleyince araya giren Mercâne, torununun; "Beni Hz. Süleyman'la evlendirmek için resmimi bir abaya işleyerek ona göndermişsiniz. Hz. Süleyman da abaya bakmadan Seyfulmuluk'a göndermiş. Seyfulmuluk resmimi görünce bana âşık olmuş ve beni bulmak için çok zorluklara katlanmış. Sütkardeşimi de Mavi Kral'ın oğlunun şerrinden kurtarmış. Ben de ondan bana vefasızlık etmeyeceğine dair yemin aldım. Eğer münasip görürseniz, beni onunla evlendirin." dediğini anlatır.
- Bunlardan sonra biraz düşünen anneanne, oğlu Şeyhîl'le mevzuyu görüşmek istediğini belirterek Seyfulmuluk'tan beklemesini ister.
- Bahçeye indiğinde Mavi Kral'ın adamları tarafından tanınarak ele geçirilen Seyfulmuluk, Mavi Kral'ın huzuruna çıkartılır.
- Mavi Kral, oğlunun intikamını almak için onu öldürmek isteyince, adamlarından biri onu Şeyhâl'in bahçesinden kaçırdıklarını hatırlatarak, onu öldürdükleri taktirde başları, kendilerinden daha güçlü olan Şehyal'la belaya gireceğini söyler.
- Bunun üzerine Mavi Kral, Seyfulmuluk'u hapse attırır.
- Anneanne ile Şehyal, bahçeye indiklerinde Seyfulmuluk'un kaçırıldığını öğrenince, bir ordu hazırlayıp Mavi Kral'ın ülkesine saldırırlar. Seyfulmuluk'u kurtarıp Mavi Kral'ı esir alırlar.

- Daha sonra Mavi Kral, Seyfulmuluk'un kral kızlarını kaçırdığından dolayı oğlunu öldürdüğünü öğrenince onunla barışmak ister.
- Şehyâl, onları barıştırdıktan sonra Mavi Kral'ı, ülkesine geri gönderir.
- Şehyâl, Seyfulmuluk'u görünce onu beğenir ve annesine onu Bediatülcemâl ile evlendirebileceğini bildirir.
- Anneanne, Seyfulmuluk'u Bediatülcemâl'in bulunduğu Serendib'e götürür ve onları Serendib'de muhteşem bir düğünle evlendirir.
- Serendib'de bir süre kalan Seyfulmuluk ile Sâid anne ve babalarını hatırlayarak eşleriyle birlikte Mısır'a dönerler.
- Anne ve babalarını gördükten sonra Serendib'e dönen Seyfulmuluk, Sâid ve eşleri ömür boyu bir süre Serendib'de, bir süre Mısır'da kalarak mutlu bir hayat sürdürürler.

106. Kuyumcu Hasan El-Basrî'nin Hikâyesi

- Çok eskilerde Basra'da bir tüccar varmış. Bu tüccarın iki de oğlu varmış.
- Tüccar bir gün ölür ve oğullarına bir miktar para bırakır.
- Babalarının bıraktığı paraları bölüşen oğullardan biri kuyumcu, diğeri de bakırcı dükkânı açar.
- Günlerden bir gün bir Acem, Hasan adındaki kuyumca delikanlının dükkânına gelerek, ona hiç sıkıntı çekmeden bir anda para kazanmayı isteyip istemediğini sorar.
- Hasan istediğini söyleyince, Acem adam ertesi gün gelip bakırdan altın yapabileceğini bildirerek dükkândan çıkar.
- Ertesi gün Hasan'a gelen Acem, bir potaya kırık bakır parçalarını koyduktan sonra, sarığından çıkarttığı sarı renkli tozu parçaların üstüne döker.
- Acem daha sonra parçaları körükle ısıtarak altına dönüştürür.
- Elde ettiği altını tabak şekline çeviren Acem, Hasan'a onu satmasını söyler. Hasan da 15.000 dirheme satar.
- Buna çok sevinen Hasan, ertesi gün getirdiği büyük bir havanı Acem'den altına çevirerek, bu mesleği kendisine öğretmesini ister.
- Acem bu mesleği ancak yılda bir defa yapması şartıyla öğreteceğini belirterek onu her gün yaptığı takdirde herkesin kendilerini kimya ile uğraştığını zannedeceğini ve böylece de kellelerinin gideceğini söyler.
- Acem ertesi gün mesleği öğrettiği sırada, Hasan'ı bir uyuşturucu ile uyuşturur.

- Hasan'la birlikte evdeki değerli eşyaları bir sandığa dolduran Acem, bir hamal çağırıp sandığı limanda bekleyen gemiye taşır.
- Daha sonra kaptan demir alarak yola çıkar.
- Hasan'ın annesi, oğlunun evde olmadığını ve değerli eşyaların da ortadan kaybolduğunu görünce gidip dükkânına bakar. Onun kaybolduğunu anlayınca ağlayıp feryat eder.
- Hasan, gemide bir müddet gittikten sonra ayılınca Acem'e neden öyle yaptığını sorar.
- Acem, adının Bahram olduğunu, ateşe taptığını belirterek onu tanrısının bulunduğu yere götüreceğini ve onunla tanrısına adadığı kurbanların sayısının bin olacağını söyler ve Hasan'a dayak atmaya başlar.
- Behram üç ay boyunca her gün Hasan'a dayak atar.
- Bir gün, gemi fırtınaya tutulunca gemi mürettebatı bunu Behram'ın Hasan'a her gün dayak attığı için Allah'ın musibeti olarak düşünürler ve Behram'a saldırırlar.
- Gemi mürettebatının üzerine yürümesinden korkan Behram, Hasan'a sabır gücünün ne kadar olduğunu öğrenmek için dayak attığını söyler ve onu serbest bırakır.
- Buna memnun olan mürettebat, Hasan'la Behram'ı barıştırır.
- Hasan, nereye gittiklerini sorunca Behram, bakırları altına çeviren otların bulunduğu Bulut dağına gitmekte olduklarını bildirir.
- Üç ay yol aldıktan sonra bir karaya varırlar. Behram, Hasan'ı yanına alarak gemiden uzaklaşır.
- Daha sonra koynundan çıkarttığı bakırdan küçük bir davulu çalan Behram, yanına üç deve getirir.
- Behram'la Hasan, develere binip yedi gün yol aldıktan sonra bir saraya varırlar.
- Hasan, sarayın kime ait olduğunu sorunca Behram, düşmanlarından birine ait olduğunu söyler.
- Behram'la Hasan yedi gün daha yollarına devam ettikten sonra bulutların üstüne kadar yükselen bir dağın yanına gelirler.
- Behram, bakırı altına çeviren otların bulutun üstündeki dağda yetiştiğini belirterek, "Şimdi bir devenin karnını yaracağım. Sen onun karnına girdikten sonra onu diyeceğim. Deveyi bir kuş alıp dağın tepesine çıkaracak. Kuş deveyi yere bırakınca sen dikişi yırt ve dışarı çık. Kuş seni görünce kaçacak. Daha sonra ne yapacağını da sen oraya çıkınca söyleyeceğim" der.

- Hasan, Behram'ın dediği gibi dağın tepesinde devenin karnından çıkınca, Behram, orada bulunan otlardan altı demet aşağıya atmasını ister.
- Hasan altı demet ot atınca Behram onları alıp çeker gider.
- Dağın tepesinde tek başına kalan Hasan, uzun bir süre yürüdüktan sonra dağı aşip bir denize ulaşır.
- Hayatından bıkmış olan Hasan, kendi kendinin cenaze namazını kıldıktan sonra ölmek için kendini denize atar.
- Allah'ın yardımıyla denizi aşip karaya çıkan Hasan, yiyecek bir şey ararken Behram'ın düşmanlarına ait olduğunu söylediği saraya varır.
- Sarayın kapısının açık olduğunu gören Hasan, içeri girdiğinde satranç oynayan iki kızla karşılaşır.
- Kızların, "Behram'ın bu sene getirdiği adamdır." dediğini duyan Hasan, onlara gidip kendisine yardımcı olmaları için yalvarır.
- Hasan'a acıyan küçük kız, kendisini bir kardeş olarak kabul etmesini isteyerek ona her konuda yardımcı olacağını açıklar.
- Daha sonra Hasan'ı yedirip içiren Küçük Kız, ona yeni elbiseler verir ve orada yedi kız kardeş olarak kaldıklarını, diğer beş kardeşin avda olduklarını bildirir.
- Küçük Kız, bir kralın kızları olduklarını belirterek babalarının kendilerini erkeklerin görmemesi için o saraya yerleştirdiğini, her sene ihtiyaçlarının babaları tarafından karşılandığını anlatır.
- Biraz sonra avda bulunan beş kardeş saraya dönünce Küçük Kız, Hasan'ı onlarla tanıştırır.
- İkinci sene Behram'ın bir delikanlı ile yeniden geldiğini gören Hasan, kızların yardımlarıyla onu öldürüp delikanlıyı kurtarır.
- Hasan, bir gün uzaktan bir ordunun geldiğini far kederler.
- Gelenlerin babalarının ordusu olduğunu ve kendilerini bir düğün için çağırdığını öğrenen kızlar sarayın bütün anahtarlarını Hasan'a verip tek bir kapıyı açmamasını tavsiye ederek giderler.
- Hasan, birkaç gün yalnız başına sarayda dolaştıktan sonra bir gün merakını yenemeyerek o kapıyı açar.
- İçerde, ortasında bir göl, kenarlarında mücevherlerle süslü tahtlar bulunan bir bahçe görür.
- Hasan orada gezinirken, on kuşun göle indiğini görünce saklanır.

- Biraz sonra kuşların üzerlerindeki kuş donlarını çıkarıp peri kızına dönüştüklerini ve gölde yıkandıklarını gören Hasan, birisine âşık olur.
- Hasan, peri kızlarının akşam olduğunda kuş donlarını giyip uçtuklarını görünce, üzüntüsünden hastalanır.
- Hasan, birkaç gün gölün başında kuşları bekler, ama onlar geri gelmezler.
- Bir süre sonra saraya dönen Kızlar, Hasan'ı bitkin halde bulurlar.
- Küçük kız, Hasan'a ne olduğunu sorarak durumu öğrenir.
- Bir gün Kızlar, 20-25 günlük ava çıkmak istediklerinde Küçük Kız, Hasan'ın hastalığını bahane ederek sarayda kalır.
- Küçük Kız, ablaları saraydan ayrıldıktan sonra Hasan'a kuşların her aybaşı geldiklerini belirterek, bu sefer geldiklerinde beğendiği kızın donunu saklamasını söyler.
- Hasan, aybaşında peri kızlarının geldiklerini görünce sevdiği kızın kuş donunu saklar.
- Akşam olunca, diğer kuşlar uçup giderler, Peri Kızı donunu bulamadığından orada kalır ve ağlamaya baslar.
- Küçük Kız, Peri Kızı'na donunun Hasan'da olduğunu bildirerek Hasan'ın ona âşık olduğunu açıklar ve onu Hasan'la evlenmeye ikna eder.
- Birkaç gün sonra diğer kızlar gelince, durumu onlara anlatırlar. Onlar da Peri Kızı'na, Hasan'ın evlenmek için donunu yaktığını bildirerek onu umutsuz düşürüp Hasan'la evlendirirler.
- Hasan Peri kızıyla evlendikten sonra bir gece rüyasında annesinin kendisi için ağladığını görür. Ertesi gün kızlara, rüyasını anlatıp ülkesine dönmek istediğini söyleyince kızlar, Hasan'a 25 altın, 50 gümüş taht hazırlarlar.
- Hasan, Behram'ın davuluyla çağırdığı develere tahtaları yükler, Peri Kızı'yla kendisi de develere binerek Basra'ya doğru yola çıkar.
- Hasan'ın ayrılmasına çok üzülen Küçük Kız, ondan döneceğine dair söz alır ve onun ardından gözyaşı döker.
- Basra'ya varan Hasan ve Peri Kızı, eşyaları evin Önüne yıkarlar.
- Oğlunun döndüğüne çok sevinen anne, getirdiği malları görünce herkesin birden bire Bu kadar altın ve gümüşü nereden kazandıklarına şaşıracaklarını ve kendilerinin kimya ile uğraşacakların zannedeceklerini söyleyerek Bağdat'a taşınmayı teklif eder.

- Annesinin teklifini kabul eden Hasan, Bağdat'ta bir köşk satın alır ve orada ticarete başlayıp mutlu bir hayat sürdürür.
- Aradan üç yıl geçip iki çocuk sahibi olduktan sonra bir gün Hasan kızları hatırlayarak onları ziyarete etmek ister.
- Annesine Peri Kızı'yla nasıl evlendiğini anlatan Hasan, orada olmadığı sürece karısına göz kulak olmasını ve bir sandığa sakladığı donunu kesinlikle vermemesini tembih eder.
- Daha sonra Hasan, davuluyla getirttiği develere kızlar için Bağdat'tan aldığı hediyeleri yükleyerek yola çıkar.
- Hasan'ın ziyaretlerine geldiğini gören kızlar ve özellikle küçük çok sevinirler ve onu üç ay orada tutarlar.
- Hasan'ın annesine söylediklerini duyan Peri Kızı, kocası yola çıktıktan sonra bir gün hamama gitmeyi ister.
- Hasan'ın annesi Peri Kızı'nın ısrarına dayanamayıp onu çocuklarıyla birlikte hamama götürür.
- Hamamda Peri Kızı'nın güzelliğine hayran kaldığını gören Hârûnu'r-Reşîd'in bir cariyesi, gidip durumu Zübeyde Hatun'a anlatır.
- Peri Kızı'nın güzelliğini merak eden Zübeyde Hatun, Mesrur'u hamama gönderip onları sarayına davet eder.
- Zübeyde Hatun'u kırmak istemeyen Hasan'ın annesi gelin ve torunlarını yanına alarak saraya gider.
- Zübeyde Hatun, Peri Kızı'nın güzelliğine hayran kalınca onu altın ve mücevherlerle süsler, yeni bir elbise de giydirdikten sonra bir marifeti olup olmadığını sorar.
- Peri Kızı, kendisinin bir kuş elbisesi olduğunu bildirerek, onu giydikten sonra çok güzel gösteri yapabileceğini söyler.
- Zübeyde Hatun, kuş elbisesini giymesini isteyince Peri Kızı, onun Hasan'ın annesine ait bir sandıkta saklı olduğunu bildirir.
- Zübeyde Hatun'un zorlaması sonucu Hasan'ın annesi kuş donunu getirmek mecburiyetinde kalır.
- Peri Kızı, kuş donunu giyip biraz gösteri yaptıktan çocuklarını yanına alarak havalanır ve sarayın tepesine konar.
- Peri Kızı, oradan Hasan'ın kendisini seviyorsa Vakvak adalarına gelmesini isteyerek uçup kaybolur.

- Zübeyde Hatun, Peri Kızı hikâyesini Hasan'ın annesinden dinledikten sonra çok üzülür.
- Hasan'ın annesi, eve gidip üç mezar kazar ve günlerini o mezarlar başında ağlamakla geçirir.
- Hasan, Kızların yanında üç ay kaldıktan sonra ülkesine dönüp Peri Kızının kaçtığını öğrenince fenalık geçirir.
- Daha sonra kendine gelen Hasan, bu işe kızların yardımcı olabileceklerini düşünerek tekrar kızlara gider.
- Kızlar, Hasan'dan durumu öğrenince, Abdulkuddûs adında bir dayıları olduğunu, onun bu işe bir çare bulabileceğini, dayılarının başları dertte olduğu zaman kendisini verdiği buhuru yakarak çağırabileceklerini belirterek, buhuru yakıp onu beklemeye koyulurlar.
- Çok geçmeden karşıdan dayılarının bir fil üzerinde geldiğini görürler.
- Abdulkuddûs, Hasan'ın durumu yeğenlerinden öğrenince, Vakvak adalarının çok uzaklarda olduğunu, onların yedi vadi, yedi dağ, yedi denizden meydana geldiğini, oraya o zamana kadar kimsenin gidemediğini belirterek Hasan'ı bu işten caydırmaya çalışır.
- Hasan'ın gitmek için ısrar ettiğini gören kızlar, dayılarına yalvarırlar.
- Küçük kızın eline ayağına düştüğünü gören Abdülkuddûs, Hasan'a yardım etmeye karar verir.
- Abdulkuddûs, Hasan'ı file bindirerek beraber üç gün üç gece gittikten sonra bir mağaraya varırlar.
- Abdulkuddûs ile Hasan, mağaraya girerler, bir mil yürüdüktan sonra bir ovaya çıkarlar ve orada iki bakır kapıyla karşılaşılırlar.
- Abdülkuddûs, kapıların birinden içeri girer, bir süre sonra bir atla geri döner.
- Abdülkuddûs, Hasan'a atla bir yazı vererek "Bu ata bin. At seni başka bir mağaranın kapısına götürecektir. Oraya ulaştınca attan in. Dizginleri eyere bağla. At o mağaraya girecektir. Sen orada beş gün bekle. Altıncı gün mağaradan siyahlar içinde biri ihtiyar adam çıkacak. Ona saygı göstererek bu yazıyı ver. Adam seninle konuşmadan tekrar mağaraya girecek. Sen orada beş gün daha bekle. Altıncı gün işin olacaksa mağaradan adamın kendisi çıkacak, olmayacaksa başka biri çıkacak ve seni öldürecek." der ve ikinci kapıyı açıp Hasan'ı oradan gönderir.
- Hasan, Abdülkuddûs'ün dediklerini yapıp mağaradan çıkan Ruveys, adlı adama yazıyı verir.

- Hasan altıncı gün Ruveyş'in kendisinin çıktığını görünce çok sevinir.
- Ruveyş'de Vakvak adalarına gitmenin çok tehlikeli olduğunu belirterek Hasan'a bu işten vazgeçmesini söyler ama Hasan gitmekte ısrar eder.
- Hasan'ın ısrarını gören Ruveyş, Hasan'a bir yazı verip bir cin çağırır.
- Ruveyş, Cinin onu bir yerde bırakacağını, Hasan'ın oradan on gün yürüdüktan sonra bir şehre varacağını o şehrin kralına yazıyı vermesini söyleyerek cinle havada uçtuğu sırada meleklerin Allah'ı tespih ettiğini görünce Allah adını zikretmemesini bildirir ve Hasan'ı cine bindirip uğurlar.
- Hasan, Cinin kendisini bıraktığı yerden on gün yürüdüktan sonra bir şehre varır ve şehrin kralına çıkar.
- Hassûn adlı Kral, yazıyı aldıktan sonra Hasan'ı yolculuğundan caydırmaya çalışır, ama Hasan kararlı olduğunu bildirir.
- Bunun üzerine Hassûn, şehirden Vakvak adalarına bir gemi kalkacağını belirterek, gemide giderken kimse ile konuşmamasını, geminin durduğu limanda bulunan sıralardan birinin altına gizlenmesini ister.
- Hassûn, daha sonra hepsi kadın olan bir grup askerın gemiyi teftişe geleceğini, teftiş bitince o sıralara oturacağını belirterek, kendisinin altında bulunduğu sıraya oturan kadın askerın eteklerine yapışıp durumu anlatarak yalvarmasını söyler.
- Hassûn, o kadın yardımcı olursa işlerin yolunda gideceğini bildirdikten sonra Hasan'ı gemiye götürüp bindirir.
- Hasan, limanda indikten sonra bir sıranın altına girer. Kadın askerler gelip gemiyi teftiş ettikten sonra bir kadın asker o sıranın üstüne oturur.
- Hasan'ın yalvarmasına dayanamayan Şevâhi adlı ihtiyar ve askerlerin başı olan kadın ona yardımcı olacağını belirtir.
- Daha sonra Şevâhî, Hasan'a bir asker elbisesi getirir. Hasan, asker elbisesini giyip askerlerin arasına karışır. Hasan, geceyi Şevâhî'nin çadırında geçirir.
- Şevâhî, ertesi gün kendisine bağlı bütün kadınları Hasan'a gösterir.
- Hasan, hiç birinin karısı olmadığını bildirince, karısının büyük kralın kızlarından biri olabileceğini belirterek, onu Kral'ın büyük kızının ülkesine götürür.
- Şevâhî, Kraliçe'nin huzuruna çıkarak Hasan adında bir insanın kaybolan karısı ile iki çocuğunu aramaya geldiğini bildirerek ona yardımcı olup olmayacağını sorar.
- Nûrülhüdâ adlı Kraliçe, bir insanoğlunu ülkesine getirdiği için Şevâhî'ye çok kızar.
- Şevâhî, Nûrülhüdâ'yı kendisinin büyüttüğünü hatırlatarak verdiği emeğe karşılık Hasan'a yardımcı olmasını ister ve ona yalvarır.

- Nurülhüde, bunun üzerine ülkesindeki bütün kadınları Hasan'a tek tek göstereceğini, eğer onların içinde onun aradığı kadın çıkmazsa onu öldüreceğini belirtir.
- Kraliçe Nurülhüdâ, Hasan'ı içeri getirir ve ülkesindeki bütün kadınları tek tek gösterir.
- Hasan, onların hiç birinin aradığı kadın olmadığını söyleyince Nurülhüdâ Hasan'ın öldürülmesini emreder.
- Şevâhî, şarta göre Hasan'ın kendisini de görmesi gerektiğini belirterek, Nurülhüdâ'nın yüzündeki peçeyi kaldırmasını ister. Nurülhüdâ, buna çok kızar, ama şart icabı yüzündeki peçeyi kaldırır.
- Hasan, Nurülhüdâ'nın yüzünü görünce düşüp bayılır.
- Buna hayret eden Nurülhüdâ'nın Hasan'ın karısına çok benzediğini söyleyince Nurülhüdâ, Hasan'ın aradığı kadının kardeşlerinden biri olabileceğini düşünerek Şevâhî'yi küçük kızkardeşi Menâr'a gönderir.
- Nurülhüdâ, Şevâhî'ye, "Menâr'ı görünce ona, "Nurülhüdâ seninle çocuklarını özlemiş" de ve benim kendilerini görmek istediğimi söyle. Eğer gerçekten çocukları varsa, sen onları al ve önden gel." der.
- Şevâhî, Menâr'a gidip Nurülhüdâ'nın kendisini iki çocuğuyla görmek istediğini bildirir.
- Şevâhî, Menâr'ın gerçekten iki çocuğu olduğunu anlayınca kendisinin çocukları önden götüreceğini bildirerek Menâr'dan da sonradan gelmesini ister.
- Menâr, çocukları o zamana kadar kimsenin görmediğini söyleyerek çocuklara dikkat etmesini ister.
- Şevâhî, çocukları Nurülhüdâ'ya getirince Nurülhüde, Hasan'ı çağırır.
- Çocuklar, Hasan'ı gördüklerinde kanları kaynadığından, "Baba, baba" diye bağışırlar.
- Bunu gören Nurülhüdâ, durumu anlayarak çok kızar ve Hasan'a bağırır.
- Hasan, korkusundan bayılınca Nurülhüdâ, onu sürükletip dışarı attırır.
- Menâr geldiğinde Nurülhüdâ, onun selamını almaz.
- Nurülhüdâ, Menâr'a neden kendilerinden habersiz, hem de bir insanoğluyla evlendiğini sorar, sonra da zindana attırıp dövdürür ve her gün de dayığa devam ettirir.
- Nurülhüde, Hasan'ı getirdiği için Şevâhî'ye de kızıp ona dayak attırır.

- Daha sonra Nurülhüda, babasına bir mektup yazıp durumu ona anlatır. Büyük Kral da cevap olarak yazdığı mektubunda Menâr'ı Nurülhüdâ'ya bıraktığını, dilediği şeyi ona yapabileceğini bildirir.
- Hasan, dışarı çıktıktan sonra Kraliçe Nurülhüda'dan korkarak oradan uzaklaşıp şehir dışında bir nehir kıyısına gider.
- Orada, yanlarında takke ile sopa bulunan iki çocuğun dövüşüklerini gören Hasan, gidip onları ayırır ve dövüşmelerinin sebebini sorar.
- Çocuklar, sihirbaz olan babalarının öldüğünde kendilerine bir takke ile bir sopa bıraktığını, tekkeyi başına koyan kişinin kimseye görünmediğini, sopayı yere vuran kişinin de hemen yanına cinlerden ordular getirttiğini ve ordulara dilediğini yaptırdığını belirterek, sopayı almak için birbirleriyle dövüşüklerini söylerler.
- Hasan, çocuklara attığı taşı önce kapıp kendisine getirene sopayı, diğerine de takkeyi vereceğini belirterek dövüşmemelerini ister. Çocuklar da bunu kabul ederler.
- Hasan yerden bir taş alıp fırlatır. Çocuklar yanından uzaklaşınca tekkeyi kafasına koyup sopayı eline alarak gözden kaybolur.
- Hasan oradan Şevahî'nin evine gider ve sopayla takke hikâyesini ona anlatır.
- Şevâhî, Nurülhüdâ'nın Menâr'a yaptıklarını Hasan'a bildirdikten sonra onu Zindan'dan kurtarmasını ister.
- Hasan, zindana gider. Orada Menâr'la iki çocuğunu görür.
- Menâr, Hasan'ı görünce Bağdat'tan kaçtığına çok pişman olduğunu söyler.
- O sırada Nurülhüdâ'nın zindana girdiğini gören Hasan takkesini başına koyup gözden kaybolur.
- Nurülhüdâ, Menâr'a kimle konuştuğunu sorar.
- Menâr, çocuklarla konuştuğunu söyleyince Nurülhüda ondan şüphelenerek Menâr'ı başka bir zindana gönderir.
- Hasan, başındaki takkeyle kimseye görünmeden Menâr'la birlikte gider.
- Hasan Menâr'ı kurtarıp çocukları da alarak kapıya geldiğinde kapının kilitli olduğunu görür.
- Biraz sonra Şevahî seslenerek kendisini de yanlarına aldıkları taktirde zindanın kapısını açacağını bildirir.
- Hasan bunu kabul eder. Zindandan çıkıp yola koyulurlar.
- Hasan şehir dışına çıkınca sopayı yere vurur, karşısına yedi ifrit çıkar, kendilerinin ayrı ayrı orduları bulunduğunu söyleyerek emrine amade olduklarını bildirirler.

- Hasan, ifritlerden kendilerini Bağdat'a götürmelerini ister.
- İfritler, bir insanoğlunu taşımayacaklarına dair yemin ettiklerini belirterek getirecekleri atlara binmelerini isterler.
- İfritlerin getirdikleri atlara binen Hasan, Menâr, çocuklar ve Şevâhî bir ay yol katettikten sonra arkalarından büyük bir ordunun kendilerine yetiştiğini görürler.
- Gelenlerin Nurülhüdâ'nın ordusu olduğunu anlayan Hasan, sopayı yere vurup ifritleri karşısına çıkartır.
- Hasan, kendilerini ordudan korumalarını isteyince ifritler. Merak etmemelerini bildirerek, gelen orduyu yeninceye kadar dağın tepesine çıkıp dinlenmelerini söylerler.
- Uzun bir savaştan sonra Nûrülhüdâ'nın ordusu yenilir, Nûrülhüdâ'da esir edilerek Hasan'ın huzuruna çıkartılır.
- Menâr, ablasının haline acıyarak Hasan'dan onu affetmesini ister. Menâr'ı kıramayan Hasan onu affedince Nûrülhüdâ yaptıklarından dolayı kız kardeşinin ayaklarına kapanır.
- Menâr, Nûrülhüdâ ile barıştıktan sonra Şevâhî'yi de onunla barıştırır.
- Şevâhî, Nurülhüdâ ile geri döner. Hasan'la ailesi yollarına devam ederler.
- Hasan önce Kral Hassûn'un yanına gider. Hassûn, Hasan'ı görünce çok sevinir ve onları üç gün sarayda ağırlar.
- Daha sonra Hasan ve ailesi Ruveyş'e uğrarlar. Ruveyş onları görünce çok sevinir. Bu sırada Abdülkuddûs gelir. Hasan'ın geri dönüşüne çok sevinen Abdülkuddûs, ondan hikâyesini dinledikten sonra takke ile sopayı kendilerine vermesini ister.
- Hasan, Büyük Kral'ın kendilerine saldıracağından korktuklarını belirterek Bağdat'a kadar beraber geldiği taktirde orada vereceğini söyler.
- Abdülkuddûs, bunu kabul ederek birlikte yola çıkarlar.
- Hasan ve beraberindekiler yolda kızların sarayına uğrarlar.
- Hasan'ın Peri Kızı Menâr'la geri geldiğini gören Kızlar, çok sevinir. Küçük Kız, sevincinden gözyaşlarını tutamaz.
- Hasan ve yanındakiler, bir müddet kızların sarayında kaldıktan sonra Bağdat'a varırlar.
- Hasan, takke ile sopayı Abdülkuddûs'e verdikten sonra annesi, karısı ve çocuklarıyla mutlu yaşar.

107. Halife Hârûn'r-Reşîd ile Balıkçı Halife Hikâyesi

- Halife Hârûnu'r-Reşîd zamanında Bağdat'ta Halife adında bir balıkçı varmış. Bu Balıkçı hiç evlenmemiş.
- Balıkçı bir gün ağını yanına alıp Dicle'ye balık avlamaya gider. Balıkçı, uzun bir süre uğraşmasına rağmen ağına hiç balık gelmez
- Balıkçı Halife, son defa Allah'ı yad ederek ağını Dicle'ye fırlatır.
- Ağını çektiğinde bir ayağı topal, bir gözü kör bir maymunun ağa takıldığını görünce çok kızar.
- Balıkçı, maymunu bir ağaca bağlayıp rızkını önlediği düşüncesiyle onu dövmeye kalkışınca, maymun ona ağını tekrar Dicle'ye fırlatmasını söyler.
- Balıkçı Halife, bunun üzerine ağını tekrar fırlatır.
- Ağına ağır bir şeyin takıldığını fark eden balıkçı, onu çektiğinde önceki maymundan daha büyük, gözleri sürmeli bir maymunun çıktığını görür.
- Balıkçı, bu işe daha da kızıp onları dövmek isteyince maymunlar yalvarırlar ve ağını bir defa daha Dicle'ye atmasını isterler.
- Balıkçı, bu defa ağına kızıl bir maymunun takıldığını görünce daha da öfkelenerek Kızıl Maymunu da dövmek ister.
- Kızıl Maymun, kendisinin Yahudi Kuyumcu'nun maymunu olduğunu bildirerek Yahudi'nin her sabah ve akşam sayesinde beşer Dinar kazandığını söyler ve "Beni dövmezsen, sana çok para kazandıracak bir yol gösteririm." der.
- Balıkçı, "Nasıl?" diye sorunca maymun, ağını bir defa daha Dicle'ye fırlatmasını ister, ne yapacağını daha sonra söyleyeceğini bildirir.
- Balıkçı Halife, kızıl maymunun isteğini de yerine getirerek ağını Dicle'ye tekrar fırlatır.
- Biraz sonra ağıyla büyük bir balık yakalayan Balıkçı Halife, sevinerek kızıl maymuna doğru yürür.
- Maymun balıkla çok para kazanabilmesi için onu Yahudi Kuyumcu'ya götürmesini ve ona "Bu balığı senin şansına fırlattığım ağla yakaladım" demesini ister.
- Yahudi'nin ne pahasına olursa olsun o balığı almak isteyeceğini belirten maymun, balığa karşılık ondan halkın ortasında sadece, "Maymunumu ve şansımı bu adama verdim." demesini ister.
- Balıkçı, balığı Yahudi'ye götürüp maymunun dediği gibi yapınca, Yahudi kuyumcu, "Rüyamda Meryem Ana'nın bana gösterdiği çok güzel hediye bu olmalı." diye düşünerek onu satın almak ister.

- Balıkçı, Yahudi'nin altın ve mücevherler de dâhil bütün tekliflerini reddeder, balığı alabilmek için ona halkın ortasında "Maymunumu ve şansımı bu adama verdim." demeye onu mecbur eder.
- Balıkçı Halife, hemen Dicle'ye giderek ağını fırlatır ve türlü türlü balıklar çıkarır. Bunları akşama kadar sattıktan sonra tam on dinar kazandığını görür.
- Her gün aynı şekilde on dinar kazanan Balıkçı Halife yüz dinarı olunca onu bir keseye koyarak kuşağına asar ve öyle balık avına çıkar.
- Dicle'de ağını fırlatınca ağıyla birlikte para kesesinin de nehre uçup düştüğünü gören Balıkçı, parasını yakalamak için soyunup nehre dalar.
- Bir müddet nehirde para kesesini yakalamak için çaba sarf eden Balıkçı, keseyi yakalayamayacağını anlayınca ümitsiz kıyıya çıkar.
- Kıyıda elbisesinin çalındığını fark eden balıkçı, çaresiz orada beklemeye koyulur.
- O sıralarda Hârûnu'r-Reşîd'in İbn Kırnâs adında bir mücevheratçısı varmış. İbn Kırnâs, Hârûnu'r-Reşîd'e güzel cariyeler ve köleler temin edermiş. Pazarda satılan en güzel cariyeleri alıp Hârûnu'r-Reşîd'e götürürmüş.
- Bir gün Kûtülkülûp adlı çok güzel bir cariyenin satıldığını gören İbn Kırnâs, onu 5.000 Dinara satın alır ve Halife Hârûnu'r-Reşîd'e götürür.
- Hârûnu'r-Reşîd, Kûtülkülûp'u görünce ona âşık olur ve İbn Kırnâs'a cariyeye karşılık on bin Dinar verir.
- Hârûnu'r-Reşîd, Kûtülkülûp'u aldıktan sonra cuma namazı dışında bütün zamanını onunla geçirir, devlet işlerini ve karısı Zübeyde Hatun'u tamamen ihmal eder.
- Bunun üzerine Devlet işlerinde aksama gören diğer devlet adamları, Vezir Cafer'den Halife Hârûnu'r-Reşîd ile konuşmasını ve onun devlet işleriyle ilgilenmesini temin etmesini isterler.
- Cafer, bir cuma namazında yakaladığı Hârûnu'r-Reşîd'e biraz çekinerek durumu izah eder ve devlet işleriyle de ilgilenmesini uygun bir dille ister.
- Halife Hârûnu'r-Reşîd de durumun farkında olduğunu söyleyerek bunun elinde olmadığını. Kûtülkülûp'a âşık olduğunu belirtir ve bu konuda Cafer'den yardım ister.
- Cafer, ava ya da gezintiye çıktıklarında belki Kûtülkülûp'tan ayrı kalmaya alışabileceğini belirtince, bir gün askerleriyle birlikte Hârûnu'r-Reşîd'le Cafer ava çıkarlar.
- Dicle'ye yaklaştıklarında askerleri bırakıp yalnız başlarına dolaşmaya başlayan Halife Hârûnu'r-Reşîd ile Cafer, uzaktan Dicle'nin kıyısında bir adam görürler.

- Halife Hârûnu'r-Reşîd, su içmek istediğini belirterek atıyla Dicle kıyısındaki adamının yanına gider.
- Halife Hârûnu'r-Reşîd, balıkçıyı çıplak görünce şaşar, ama bunu belli etmeyerek su içmek istediğini söyler ve balıkçıdan su ister.
- Elbiselerini ve paralarını kaybettiğinden dolayı sinirli olan balıkçı Halife, Hârûnu'r-Reşîd'in bu sorusuna kızarak, "Görmüyor musun Dicle'yi? Git oradan iç." der.
- Halife Hârûnu'r-Reşîd, Dicle'den su içtikten sonra Balıkçı'ya gelip, tesadüfen kaybettiği eşyaları sayarak elbiselerinin nerede olduğunu sorar.
- Zaten kızgın olan Balıkçı Halife, Hârûnu'r-Reşîd'in yakasına yapışarak, "Demek ki elbiselerimi sen çaldın." der ve Hârûnu'r-Reşîd'i sıkıştırır.
- Zor durumda kalan Hârûnu'r-Reşîd, cübbesini vererek elbiselerini getirene kadar onun kendisinde kalmasını söyler.
- Cübbenin güzelliğini gören Balıkçı Halife, onun kendi cübbesi gibi on cübbe değerinde olduğunu düşünerek giyer ve Hârûnu'r-Reşîd'e mesleğini ve ne kadar para kazandığını sorar.
- Hârûnu'r-Reşîd, ayda on Dinar kazandığını söyleyince Balıkçı ağzının küçük, yanaklarının da şişliğinden dolayı onu zurnacıya benzetir ve on Dinarı ben günde kazanıyorum. Benimle ortak ol, kazandıklarımızı bölüşelim." der.
- Daha sonra Halife Hârûnu'r-Reşîd'a zurnacı diye hitap eden Balıkçı, ona ağın nasıl tutulacağını, nasıl atılacağını ve nasıl çekileceğini öğreterek ağı Dicle'ye fırlatır.
- Ağla pek çok balık çıkartan Balıkçı Halife, balıkları taşımak için Hârûnu'r-Reşîd'den atıyla pazara gidip iki küfe getirmesini ister.
- Hârûnu'r-Reşîd'in gülererek geldiğini gören Cafer, ona ne olduğunu sorar.
- Hârûnu'r-Reşîd, ona başından geçenleri anlatarak askerlerine o Balıkçı'dan alacakları her balığa karşılık bir Dinar vereceğini söylemesini ister.
- Bir balığa bir Dinar alacaklarını, duyan askerler, doğru Balıkçı Halife'nin yanına giderler ve onun balıklarını kapışırlar.
- Bu arada Balıkçı'nın yanına gitmekte geciken Sandal adlı askerlerin komutanı, balıkçıdan balık alır, ama paralarını sarayda unuttuğunu anlayınca ona ertesi gün saraya gelip kendisini bulmasını, parasını sarayda fazlasıyla vereceğini söyler.
- Balıkçı Halife de bunu kabul eder ve ağını omuzlayıp evine gider.
- Bu arada Kütülkülüp'u kıskanan Zübeyde Hatun, Halife Hârûnu'r-Reşîd'in saraydan uzaklaşmasını fırsat bilerek onu davet eder.

- Tatlısının içine uyuşturucu madde koyduktan sonra Kutulculûp'u uyuşturan Zübeyde Hatun, hizmetçilere bir mezar kazmalarını söyler ve cariyelere de Kutulculup'un öldüğünü sarayda yaymalarını emreder.
- Daha sonra Kutulculup'u bir sandığa kapattıran Zübeyde Hatun, kölelerden onu pazara götürüp sandığın Zübeyde Hatun'a ait olduğunu söyleyerek içinde ne olduğunu görmeden on bin Dinar veren kişiye satmasını ister.
- Hârûnu'r-Reşîd saraya döndüğünde Kutulculûp'un öldüğünü öğrenince çok üzülür, mezarının başına giderek ağlar.
- Ertesi gün saraya giden Balıkçı Halife, Sandal'ı orada görünce parasını ister.
- Sandal, tam parasını vereceği sırada Vezir Cafer onu çağırır ve onunla konuşmaya başlar.
- Sandal'ın uzun süre konuştuğunu gören Balıkçı Halife, uzaktan ona seslenmeye ve işaretler yapmaya başlar.
- Bunu gören Cafer, Sandal'a onun kim olduğunu sorar.
- Cafer, durumu öğrenince onu yakalamalarını ve bir yere göndermemelerini isteyerek Halife Hârûnu'r-Reşîd'un huzuruna çıkar.
- Hârûnu'r-Reşîd'e balıkçının geldiğini bildiren Cafer, dilerse onu huzuruna çıkartabileceğini söyler.
- Kûtulculûp'un ölümünden dolayı çok üzgün olan Hârûnu'r-Reşîd, Halife'nin orada olduğunu öğrenince biraz gülümser ve Cafer'e, "Ey Cafer, Allah'a yemin ederim ki, onun hakkını tam olarak vereceğim. Eğer Allah benim elimle onu cezalandırmak isterse onu cezalandıracağım. Mükâfatlandırmak isterse mükâfatlandıracağım." der ve bir kâğıdı alıp küçük parçalara ayırır.
- Hârûnu'r-Reşîd, daha sonra Cafer'den o parçalara her çeşit mükâfatlandırma ve cezalandırma şekillerini yazmasını ve Balıkçı Halife'ye o parçaların içinden birini çekmesini ister.
- Cafer, kâğıt parçalarını doldurduktan sonra Balıkçı Halife'yi Hârûnu'r-Reşîd'in huzuruna çıkartır.
- Hârûnu'r-Reşîd'i tahtında gören Balıkçı Halife, "Sen burada mıydın Zurnacı? Ben dün seni bekledim. Balıkları elimden çıkartıncaya kadar akla karayı seçtim. Niçin gelmedin?" der.
- Hârûnu'r-Reşîd, Cafer'in getirdiği kâğıt parçalarından birini çekmesini isteyince Balıkçı, "Ne o Zurnacı, şimdi de falcılığa mı başladın?" diye şakalaşır.

- Balıkçı, kâğıt parçalarından, içinde "on0 sopa" yazılı birini çekince Hârûnu'r-Reşîd ona on sopa vurdurur.
- Balıkçı'ya acıyan Cafer, Hârûnu'r-Reşîd'den ona bir hak daha tanınmasını ister.
- Hârûnu'r-Reşîd, "ölüm" yazılı olanını çektiği takdirde onu öldürebileceğini de hatırlatarak Cafer'in isteğini kabul eder.
- Balıkçı Halife, bu sefer bir Dinar yazılı kâğıdı çeker. Hârûnu'r-Reşîd, bir Dinar vererek onu gönderir.
- Balıkçı'nın çıktığını gören Sandal, Halife'nin herkese yaptığı ihsanlardan birini de balıkçıya yaptığını düşünerek kendisini görmesini ister.
- Balıkçı Halife, on sopa karşılığında bir Dinar aldığını belirterek, "O da senin olsun." der ve bir Dinar fırlatır.
- Sandal, bunun üzerine balıkçıya aldığı balıkların karşılığı olarak on Dinar verir.
- On Dinarı aldıktan sonra, yediği on sopayı unutarak sevinç içinde pazara doğru giden Balıkçı Halife pazarda bir kalabalık görür.
- Kalabalığa yaklaştığında saray kölelerinin, "Bu sandık Zübeyde Hatun'undur. İçine bakmadan on Dinar veren kişi, bu sandığı satın alabilir." dediklerini duyan Balıkçı Halife, sandığı yüz Dinara satın alır.
- Sandığı eve götüren Balıkçı Halife, onu açmak isteyince kilitli olduğunu görür ve ertesi gün açmayı düşünür.
- Sandığın üstüne yatan Balıkçı, sandığın içinde kıpırdanmalar ve sesler duyunca, içinde ifrit olduğunu düşünerek korkar ve bağırır.
- Evde mum bulamayan Balıkçı, komşularından aldığı mum ile sandığa yanaşır, kilidini kırıp açtığında çok güzel bir kızla karşılaşır.
- Kızla konuşmaya başlayan Balıkçı Halife, kendini ona tanıttıktan sonra onun, Hârûnu'r-Reşîd'in cariyesi Kutulkulûp olduğunu ve Zübeyde Hatun tarafından sattırıldığını öğrenir.
- Kutulkulûp, Balıkçı'nın beş parasız olduğunu öğrenince, bir yazı yazıp Balıkçı'dan o yazıyı İbn Kirmâs'a götürmesini ister.
- İbn Kirmâs, yazıyı okuyunca Kutulkulûp'a iyi bakması için 1.000 Dinar verir ve evinin adresini alır.
- Balıkçı Halife, pazarda bir şeyler almak için dolanırken İbn Kirmâs, adamlarını gönderip Kutulkulûp'u kendi köşküne getirtir ve bu arada Hârûnu'r-Reşîd'e de durumu bildirir.

- Kutulkulûp'u evinde bulamayan Balıkçı halife, ibn Kirmâs'a gidip cariyesini ne yaptığını sorar.
- İbn Kirmâs, Balıkçı Halife'yi köşküne götürür. Balıkçı Halife'nin geldiğini gören Kutulkulûp, İbn Kirmâs'ın kendisine kaç para verdiğini sorar.
- İbn Kirmâs'ın bin verdiğini öğrenen Kutulkulûp ona bin Dinar da kendisi verir.
- Daha sonra hep birlikte Hârûnu'r-Reşîd'in huzuruna çıkarlar.
- Hârûnu'r-Reşîd, Balıkçı Halife'den olup bitenleri dinledikten sonra kahkahalarla güler ve Kûtulkulûp için ona 50 bin Dinar verir.
- Balıkçı Halife de ondan sonra zengin bir hayat sürer.

108. Tüccar Mesrûr'un Sevgilisi Zeynu'l-Mevâsif ile Hikâyesi

- Çok eskilerde Mesrur adlı Hristiyan bir tüccar, bir gün şehirde dolaşırken zengin bir adamın evinin bahçesinde güzel bir kadınla cariyelerinin oturduklarını görür.
- Mesrur'un bahçeye girdiğini, gören Zeynu'l-Mevâsif adlı kadın, ona bahçede ne işi olduğunu sorar.
- Mesrur, güzelliğini seyretmeye geldiğini söyleyince birlikte otururlar.
- Akşam olunca birlikte yeyip içtikten sonra Mevâsif, Mesrur'la satranç oynamaya başlar ve Mesrur'u her seferinde yener.
- Mesrur'un hangi niyetle geldiğini anlayan Zeynu'l-Mevâsif, ona bir dahaki oyunlarında yenildiği taktirde kendisiyle sevişeceğini, yendiği taktirde de on0 Dinar alacağını söyler.
- Mesrur, memnuniyetle kabul ederek oynamaya başlarlar.
- Zeynu'l-Mevâsif'e her defasında yenilen Mesrur, bütün paralarını kaybedince, malını mülkünü ortaya koyarak oyuna devam eder, sonunda ortaya koyacak bir şeyi kalmaz.
- Bunu gören Zeynu'l-Mevâsif, ona oynadığına pişmanlık duyduğu taktirde bütün paralarını, malını, mülkünü iade edeceğini belirterek, bunu kabul ederse gitmesini ister.
- Mesrur, kendisini elde etmeden oyunu bırakmayacağını söyleyerek, arkadaşlarından borç para almak için izin ister.
- Mesrur çıktıktan sonra cariyeler, onun zengin bir tüccar olduğunu belirterek onun arkadaşları arasında borç alarak küçük düşmemesini, bu yüzden arzusunu yerine getirmesini isterler.

- Zeynu'l-Mevâsif, bunun üzerine Mesrur'u çağırır ve paralarını geri verdikten sonra onunla beraber yaşamaya başlar.
- Bir gün Yahudi olan kocasının geleceğini öğrenen Zeynu'l-Mevâsif, Mesrur'a kocasının pazarda attar dükkânı bulunduğunu belirterek, kendisini eve getirebilmesi için kocasıyla arkadaşlık kurmasını ister.
- Mesrur, ertesi gün Yahudi Attar'ın dükkânına giderek ondan pek çok mal alır.
- Bir gün Mesrur Attar'a parası olduğunu ve biriyle ortak olmak istediğini söyleyince, paraya ihtiyacı olan Attar, kendisiyle ortak olmasını ister Mesrur da kabul eder.
- Attar, daha sonra Mesrur'u evine götürür.
- Mesrur'la karısının, kendisi yokken aralarında bir şeyler geçtiğini sezen Attar, bir gün kuzenlerinin ağzından kendilerini davet eden bir mektup yazar.
- Daha sonra bütün malını satan Attar, mektubu karısına gösterir ve kuzenlerine gitmek zorunda olduklarını, hazırlık yapmasını söyler.
- Zeynu'l-Mevâsif, kaç gün kalacaklarını sorunca Attar, "12 gün" diye cevap verir.
- Daha sonra Hubûb ile Sukûb adlı cariyelerini de yanına alan Zeynu'l-Mevâsif, kocasıyla birlikte yola çıkar.
- Yirmi gün yol katettikten sonra durumu sezen Zeynu'l-Mevâsif, kocasına neden öyle yaptığını sorar.
- Kocası da Mesrur'la aralarında bir şeyler geçtiğini farkettiğinden dolayı orayı terkettiklerini açıklar.
- Zeynu'l-Mevâsif oradan geçen kabilelerle Mesrur'a mektuplar gönderir. Mesrur da o mektupları cevaplar.
- Attar, bir ülkeye vardıklarında bir demirciye gidip karısını zincire vuracağını söyleyerek zincir yapmasını ister. Zeynu'l-Mevâsif'i görür görmez âşık olan Demirci, bir zincir yapıp Attar'a verir. Attar da karısını ve cariyelerini orada kiraladığı bir evde zincire vurur.
- Kadın'a âşık olan demirci, dükkânda Zeynu'l-Mevâsif'in güzelliğini dile getiren şarkılar söylerken kapıdan geçen bir kadı, bunları duyar ve dükkâna girip o kadının kim olduğunu sorar.
- Demirci, Kadın'ın çok güzel olduğunu tekrarlayıp kocası tarafından zincire vurulduğunu söyleyince Kadı, kadını merak ederek kendisine getirmesini ister ve "Benim kadı olduğum bir ülkede bir kadına nasıl zincir vurulmuş, gösteririm." der.

- Ertesi gün Attar'ın davette olduğu bir sırada Zeynu'l-Mevâsif'in evine giden Demirci, ona durumu anlatır, zincirden kurtarır onu Kadı'ya götürür.
- Zeynu'l-Mevâsif, Kadı'ya, aslında Yahudi Attar'ın kendisinin kocası olmadığını, babası ölürken kendisine bakması için Attar'a 15 bin Dinar bıraktığını, onun da kendisini kaçırdığı zincire vurdurduğunu anlatır.
- Kadının güzelliğini görünce ona âşık olan Kadı, Zeynu'l-Mevâsif'in de kendisini sevdiğinden öyle konuştuğunu zannederek, ertesi gün her şeyi halledebileceğini bildirir.
- Demirci ile Zeynu'l-Mevâsif üç kadıya daha giderler.
- Her kadı, Zeynu'l-Mevâsif'in güzelliğini görünce, ertesi gün mahkemede her şeyi halledeceğini söyler.
- Ertesi gün sabah olunca, kadınların adamları Yahudi Attar'ı Zeynu'l-Mevâsif'i, cariyeleri ve demirciyi mahkemeye getirirler.
- Kadılar, Yahudi Attar'ın söylediklerine kulak asmayarak onu dövdürüp hapse attırırlar.
- Zeynu'l-Mevâsif, kocasının bütün paralarını alarak cariyelerle birlikte ülkesine döner.
- Ertesi gün Kadı'nın biri adamlarına, canının sıkın olduğunu belirterek dışarı çıkıp şehirde dolaşmak istediğini söyler.
- Kadı, şehirde dolaşırken diğer üç kadı ile karşılaşır.
- Zeynu'l-Mevâsif'in ülkeyi terk ettiğini öğrenen Kadılar, kandırıldıklarını anlarlar.
- Mesrur'la ülkesinde yaşamaya devam eden Zeynu'l-Mevâsif, kocasının hapisten çıkıp geleceğini öğrenince, cariyelerden Yahudilerin mezarlığında bir mezar kazmalarını, Attar'a kendisinden ayrı düşmeye dayanamayarak öldüğünü söylemelerini ister.
- Attar gelip o cariyelerden Zeynu'l-Mevâsif'in öldüğünü duyunca düşüp bayılır.
- Bayılan Attar'ı mezarlığa götüren cariyeler, kazdıkları mezara onu gömerler.
- Zeynu'l-Mevâsif ile Mesrur evlenerek, mutlu bir hayat sürdürürler.

109. Alî Nure'd-Din El-Mısırî'nin Meryemu'z-Zunnâriyye ile Hikâyesi

- Çok eskilerde Mısır'da Taceddin adlı çok zengin bir tüccar varmış. Bu tüccarın Alî Nure'd-Din adında çok yakışıklı bir oğlu varmış.
- Ailesi tarafından çok iyi eğitilmiş olan Alî Nure'd-Din'i bir gün arkadaşları bir bahçeye davet ederler.

- Arkadaşlarının ısrarı karşısında babasından izin alan Alî Nure'd-Din, bahçeye gidip arkadaşlarıyla birlikte eğlenmeye başlar.
- Bahçede yemek sofrasından sonra bir içki sofrası kurulur.
- Alî Nure'd-Din, hiç içki içmediğini belirterek sofraya yanaşmaz. Ama arkadaşları ona zorla içirirler.
- Ali, sarhoş olduktan sonra eve döner.
- Kapıyı açan annesi, oğlunun içki içtiğini anlayınca ona bağırırken babası Taceddin gelir.
- Taceddin de durumu öğrenince oğluna çok kızar ve bağırıp çağırmaya başlar.
- Alî Nure'd-Din, sarhoşluğun tesiriyle babasına bir yumruk atar ve onun sağ gözünü kör eder.
- Taceddin, karısının müdahalesiyle oğlunu dövemez, ama sabah olunca sağ elini keseceğine dair yemin eder.
- Alî Nure'd-Din, o gece ayıldığında, annesinden durumu öğrenir ve yaptığına çok üzülür.
- Annesi ona on bin Dinar verip oradan ayrılmasını, parasız kaldığında da kendisine haber göndermesini ister.
- Alî Nure'd-Din evinden ayrılacağı sırada annesinin para kesesini görür. İçinde bin Dinar bulunan keseyi de gizlice alarak evden çıkar.
- Oradan bir gemiyle İskenderiye'ye giden Alî Nure'd-Din attarlar pazarında bir ihtiyarla karşılaşır.
- İhtiyar, Alî Nure'd-Din'in elinden tutarak, onu evine götürür.
- Ali, evdeki konuşma sırasında ihtiyarın, babasının arkadaşı olduğunu anlayınca bin Dinarını ona emanet olarak verir.
- İhtiyarın isteği üzerine kendisine tahsis edilen evde kalan Alî Nure'd-Din, bir gün on0 Dinarı bitince biraz para almak için Attarlar Pazarında ihtiyarın dükkânına gider.
- Ali, dükkânda olmayan ihtiyarı beklerken, yanında çok güzel bir cariyeyle bir acemin geldiğini görür.
- Acem, tellalı çağırarak, Cariyeyi açık arttırmayla satışa çıkarmasını ister.
- Tellal, biraz sonra caiyeyi satılığa çıkartır, ona en son 950 Dinar verirler.
- Acem, yolda hastalandığı sırada kendisine çok iyi baktığı için Cariye'yi istemediği birine satmayacağına dair yemin ettiğini bildirerek, Cariye'den müşteriye bakmasını ister.

- Cariye, müşteriye ihtiyar diye beğenmez.
- Tellal, diğer müşterileri gösterir, Cariye her birinde bir kusur bularak kimseyi beğenmez.
- Cariye, etrafına bakınırken Alî Nure'd-Din'i görür.
- Cariye ona kendisi için neden daha fazla para koymadığını sorarak, "Yoksa beni beğenmedin mi?" der.
- Ali, oranın yabancı olduğunu, bu yüzden arttırmaya katılmadığını söyler, ama Cârîye'nin güzelliği karşısında onu 50 Dinar da fazladan vererek bin Dinara satın alır.
- Daha sonra gelen ihtiyardan bin Dinarını alan Ali Nureddin, Cariye'nin borcunu ödeyerek, onu kendi için tahsis edilen eve götürür.
- Cariye evde, yiyecek içecek isteyince Alî Nure'd-Din hiç parası kalmadığını söyler.
- Cariye'nin, borç para bulmasını istemesi üzerine Ali, ihtiyara gidip ondan 50 dirhem borç alır ve cariyeye döner.
- Cariye, 30 dirhemle yiyecek içecek, yirmi dirhemle de renkli ipek yumak almasını ister.
- Alî Nure'd-Din, istenenleri getirdikten sonra yiyip içerler.
- Alî Nure'd-Din, yatağa girip uyuyunca Cariye torbasından çıkarttığı tığlarla ipekten bir kemer örer, yastığın altına düzgün bir şekilde koyduktan sonra uyur.
- Sabah olunca Cariye, gece ördüğü kemeri Ali Nureddin'e vererek onu pazarda satmasını, yirmi Dinardan da aşağı vermemesini ister.
- Ali, ipek kemeri Attarlar Pazarı'na götürüp satması için tellala verir.
- Tellal, bir süre sonra yirmi Dinar'la döner.
- Yirmi Dirhem'le yirmi Dinar kazandıklarına şaşırarak Alî Nure'd-Din, yirmi Dinarlık ipek yumak alarak eve döner.
- Cariye, kemerlerin hemen yapılamayacağını bildirerek Ali'den otuz Dirhem daha borç alarak yiyecek bir şeyler getirmesini ister.
- Ali, ihtiyara gidip otuz Dirhem daha borç aldıktan, sonra yiyeceklerle eve döner.
- Ertesi gün, Cariye'nin gece ördüğü ipek kemerdan yirmi Dinar daha kazanan Ali, ihtiyara olan seksen Dirhemlik borcunu öder.
- Böylece gün gün biraz daha kendilerini toparlayınca cariye bu sefer Ali'den 6 renkli ipek bir yumak almasını isteyerek, kendisine başka kimsenin öremeyeceği çok güzel bir mendil öreceğini söyler.

- Ail, altı renkli ipek yumak getirir ve cariye o gece Alî Nure'd-Din'e çok güzel bir mendil örer. Ali, sabahleyin boynuna taktığı mendille pazara inince, mendili gören tüccarlar ona hayran kalır.
- Alî Nure'd-Din, bir gece yarısı Cariyenin şiir söyleyerek ağlamasına uyanır ve ona ne olduğunu sorar.
- Cârîye ayrılacaklarından korktuğunu bildirince Alî Nure'd-Din, hiç kimsenin birbirlerini ayıramayacağını söyler.
- Cariye, Ali'den bir gözü kör, bir bacağı topal, sakallı bir Frenk'i gördüğü zaman ondan uzak durmasını isteyerek, ancak o kişinin birbirlerini ayırabileceğini belirtir.
- Alî Nure'd-Din, öyle birini gördüğü zaman onu hemen öldüreceğini söyleyince Cariye, o kişiyi ne öldürmesini ne de onunla konuşmasını ister.
- Ertesi gün Alî Nure'd-Din, boynunda mendille attarlar pazarına gider, uykusu geldiğinde bir köşede uykuya dalar.
- O sırada aradan yedi adamıyla geçmekte olan cariye'nin bahsettiği adam, mendili görünce tanır ve Alî Nure'd-Din'e yaklaşır.
- Adamın, mendiliyle oynamasına uyanan Alî Nure'd-Din, karşısında cariyesinin bahsettiği adamı görünce korkar ona kızıp küfürler savurur.
- Adam kızmamasını söyleyerek mendili kendisine satmasını ister ve mendile karşılık 50 dinar vereceğini söyler.
- Ali kabul etmez ve satmayacağını söyler. Buna rağmen Frenk adam sürekli mendilin fiyatını artırır.
- Bu bağışmalara toplanan tüccarlar, Frenk adamın mendile on00 dinar verdiğini görünce, Ali'ye onu satması için ısrar ederler ve "Bunu yapan bir daha yapar." derler.
- Zor durumda kalan Alî Nure'd-Din, mendili 1.000 Dinara satar.
- Daha sonra Alî Nure'd-Din, eve gitmek isteyince Adam, tüccarlara Ali'yi bir yere göndermemelerini, o gece bütün tüccarlarla birlikte Ali'yi evine davet ettiğini açıklar.
- Ali, gitmemek için ne kadar direndiyse de tüccarların zoruyla Frenk Adam'ın evine gitmek mecburiyetinde kalır.
- Evde yiyip içtikten sonra Frenk Adam, tüccarları kullanarak Ali'yi kütük gibi sarhoş ettirir.
- Daha sonra Ali ile muhabbete başlayan Frenk, cariyesini kendisine 50 dinara satmasını ister.

- Ali, buna çok kızarak Frenk'i tersler.
- Frenk, 1.000 Dinara aldığı cariyeye on.000 Dinar verdiğini açıklayınca, Ali sarhoşluğunun tesiriyle yumuşar, tüccarların baskısıyla onu da satar.
- Sabah olunca kendine gelen Alî Nure'd-Din, Frenk'e kızar ve satmadığını söyler.
- Tüccarlar sattığına dair şahitlik edince, tüccarların Frenk adamla birlikte kendisine tuzak kurduklarını anlayan Ali Nureddin, on bin dinarı alır ve evin yoluna koyulurlar.
- Meryem Elzünâriyye adındaki cariye, Alî Nure'd-Din'i gece eve gelmeyince, ihtiyarın dükkânına gider.
- Orada da Ali'yi bulamayan Meryem, ağlaya ağlaya ihtiyarın evine gider.
- İhtiyar'ın karısı Meryem'i teselli eder ve o onunla birlikte kalır.
- Meryem, sabaha kadar uyumaz ve Frenk Adam'ın Ali'yi yakaladığını düşünerek geceyi ağlamakla geçirir.
- Sabah olunca Meryem'in yüzünün sarardığını gören ihtiyarın karısı, ona ne olduğunu sorar. Meryem de "İşte geliyorlar." der.
- Ali ile Frenk Adam, içeri girerler, Frenk Meryem'in ellerine sarılmak ister, ama Meryem onu tersler.
- Ali, başından geçenleri bir bir anlatarak Meryem'den özür diler ve bu işin kendisine zorla yaptırıldığını söyler.
- Aslında İfrence Kralı'nın kızı olan, annesi ve babası tarafından çok iyi eğitilen, güzel oya, örgü işlemeler yapan Meryem, bir gün hastalanır.
- Kral, Meryem'in hastalığının ağırlaştığını görünce kızı iyileştiği takdirde onu ülkelerine yakın olan bir adadaki manastıra göndermeyi ahdeder.
- Meryem iyileşince Kral onu küçük bir gemiyle o manastıra gönderir.
- Meryem'in gemisi Müslümanlar tarafından ele geçirilir, Meryem ile yanındakiler esir alınır.
- Daha sonra Kayrevan şehrine götürülen Meryem'i oradaki bir acem tüccar satın alır.
- Acem, Meryem'le birlikte İskenderiye'ye giderken yolda hastalanır.
- Hastalığı sırasında Meryem'in kendisine çok iyi hizmet ettiğini gören Acem, onu istemeyeceği birine satmamaya karar verir.
- Acem, teklifini kabul ederek Müslüman olan Meryem'i İskenderiye'ye vardığında satılığa çıkarır ve kendi isteğiyle Ali Nureddin'e satar.

- Kızının kaybolduğunu öğrenen Kral, bir gözü kör, bir, bacağı topal, sakallı olan Başvezir'ini kızını bulmakla görevlendirir.
- Vezir, İskenderiye'ye vardığında, Alî Nure'd-Din'in boynundaki ipek mendili görür ve Meryem'in İskenderiye'de olduğunu anlar.
- Meryem'den ayrıldığına çok üzülen Alî Nure'd-Din, İskendireye'de üzgün üzgün dolaşırken yaşlı bir gemi kaptanı ile karşılaşır.
- İyi kalpli olan kaptan, Ali'nin hikâyesini dinledikten sonra, onu İfrence'ye doğru hareket etmekte olan gemisini alır.
- Gemi İfrence yakınlarında korsanlar tarafından ele geçirilir, Alî Nure'd-Din de dâhil, gemide bulunan yüz kişi ülke kralının huzurun çıkarılır.
- Meryem, İfrence'ye vardığında, kızının gelmesine çok sevinen anne, ona başından geçenleri sorar.
- Meryem de başından geçenleri anlatarak, Müslüman ülkesinde bir adamın kendisini satın alarak zorla kendisiyle evlendiğini söyler.
- Kızının lekelenmesine çok kızan anne, durumu Kral'a bildirir.
- Yüz Müslüman esir huzurundayken, kızının Müslümanlarca iğfal edildiğini öğrenen Kral, ateş püskürür kızının intikamını almak amacıyla yüz Müslüman'ın kellelerinin derhal uçurulmasını emreder.
- 99 kişinin kellesi uçurulduktan sonra sıra Ali Nureddin'e geldiğinde yaşlı bir kadın içeri girer ve Krala, "Hani sen yakaladığın her Müslüman grubundan beş kişiyi kiliseye hizmetçi olarak verecektin?" diyerek hatırlatmada bulunur.
- Kral, bir kişi kaldığını belirterek Ali Nureddin'i kilisede çalışması için yaşlı kadına verir.
- Ali Nureddin altı gün kilisede hizmetçi olarak çalıştıktan sonra yedinci gün yaşlı kadın, o gün kralın kızı Meryem Elzunnâriyye'nin kiliseyi ziyarete geleceğini belirterek Ali'ye on dirhem verir ve o gün çarşıda gezmesini söyler.
- Ali Nureddin, çarşıdan döndüğünde, kilisenin bahçesinde etrafı 400 kızla çevrili Meryem'i görünce kendinden geçip "Meryem, Meryem" diye bağırmaya başlar.
- Ali'nin Meryem, diye bağırıldığını duyan kızlar, kılıçlarını çekip ona saldırırlar.
- Bunu gören Meryem, kızlara onun deli olduğunu söyleyerek onu bırakmalarını ister. Ali de durumu fark ederek deli numaraları yapar.
- Meryem, kızlara Arapça bildiğini hatırlatarak, adamın ne istediğini öğrenmek için kendilerini yalnız bırakmalarını ister.

- Meryem, Ali'nin kendini tehlikeye atarak oraya geldiğini öğrenince, onun kendisini çok sevdiğinden emin olur ve birbirine kavuşmanın mutluluğundan dolayı kendilerini ağlamaktan tutamazlar.
- Meryem, daha sonra Ali'ye, ülkedeki insanların adak adadıkları ve para kutusuna para attıkları kiliseyi bilip bilmediğini sorar.
- Ali, bildiğini söyleyince Meryem, gece yarısı o kiliseye gidip para kutusundaki paraları almasını ve kilisenin arkasındaki deniz kıyısında kendisini beklemesi ister.
- Gece yarısı Ali, sahilde biraz bekledikten sonra Kral'a ait, içinde on tayfa bulunan küçük bir gemi sahile yanaşır.
- Yüzü peçeyle örtülü birisi Ali'yi gemiye aldıktan sonra tayfalara yelkenleri açmalarını ve yola çıkmalarını emreder.
- Tayfalar, geminin ertesi gün Kral'a lazım olacağını söyleyip, yelkenleri açmak istemeyince, peçeli kişi onları kılıcıyla öldürdükten sonra peçesini atar.
- Ali, onun Meryem olduğunu görünce yelkenleri açıp birlikte İskenderiye'ye giderler.
- İskenderiye kıyısına yanaştıklarında Ali, Frenklerin adetlerine göre açık giyimli olan Meryem'e orada giyecek bir şeyler getirene kadar kendisini beklemesini ister.
- Ali daha sonra ihtiyar attarın evine gider.
- Kızının ve Ali Nureddin'in kaçtığını öğrenen Kral, sahil sorumlusunu çağırarak gemisinin ve kızının kaçırılmasından onu sorumlu tutar. Gemisiyle kızını bulup geri getirmediği takdirde kellesini uçuracağını söyler.
- Sahil sorumlusu, yaşlı kadından Ali'nin İskenderiye de olduğunu öğrendikten sonra Meryem'in onunla gittiğini düşünerek hemen İskenderiye'ye doğru yola çıkar.
- Sahil sorumlusu, İskenderiye'ye vardığında Meryem'in yalnız başına gemide beklediğini görünce onu alıp geri götürür.
- Ali Nureddin, ihtiyarın karısından aldığı elbiselerle kıyıya geldiğinde, kıyıda kilerden bir Frenk gemisinin oraya gelip gemiyle Meryem'i aldıklarını öğrenir.
- Buna çok üzülen Ali Nureddin, tekrar İfrence ülkesine gitmeye karar verir.
- Ertesi gün İfrence'ye doğru bir geminin kalkacağını öğrenen Ali, o gemiye binip yola çıkar.
- Sahil sorumlusu, Meryem'i Kral'a teslim edince, Kral neden kaçtığını sorar.
- Meryem, kendisinin kaçmayı Müslümanlar tarafından zorla kaçırıldığını söylemesine rağmen Kral buna inanmaz ve doğruyu söylemediği takdirde onu

- öldürtüp şehrin kapısında astıracağını belirtir.
- Bu sırada kör ve topal olan Başvezir, Krala Meryem'i öldürmeyip kendisiyle evlendirmesi için yalvarır ve Meryem'e kimseyi yanaştırmayacağına dair söz verir.
 - Kral da bunu kabul ederek Meryem'i Başvezirine verir.
 - Başvezir, Meryem için büyük bir saray yaptırmaya başlar ve Meryem saraya girmeden önce kurban olarak 30 Müslümanı sarayın kapısında keseceğini dair ahdeder.
 - Ali Nureddin'in içinde bulunduğu Müslüman gemisi, Frenk Kralının ülkeye yaklaşan Müslümanların yakalanıp kendisine getirilmesiyle ilgili talimatı üzerine korsanlar tarafından ele geçirilerek içindeki yüz kişi Kralın huzuruna çıkartılır.
 - Kral, derhal boyunlarının vurulmasını emreder.
 - Cellat, 99 kişiyi öldürüp Ali'yi sona bıraktığında Kral onu tanır ve "Sen Ali Nureddin değil misin?" diye sorar.
 - Ali Nureddin de gerçek kimliğini saklayarak, "Beni adım İbrahim." der.
 - Bu sırada içeri giren Başvezir, kendisinin sarayı açarken kesmek üzere 30 Müslüman adak adadığını hatırlatarak, onu kendisine teslim etmesini ister ve yakaladıkları taktirde geri kalan 29 kişiyi de kendisine göndermesini ister.
 - Kral da hemen kesmesi için Ali Nureddin'i başvezire verir.
 - Başvezir Ali yi sarayın kapısında kesmek üzereyken gelen sarayın boyacıları, sarayı daha tamamlamadıklarını belirterek sarayı tamamlayana kadar diğer adaklarını da toplayabileceğini söyleyerek, Ali'yi de onlarla birlikte kesmesini isterler.
 - Bunun üzerine Başvezir, Ali'yi Kralın iki atının bulunduğu ahıra attırır.
 - Kralın Sabık ve Lahık adlarında çok güçlü ve çok iyi koşan atlarından Lâhıkın bir gözünde yara çıkar.
 - Atlarını çok seven Kral, Lahık'm tedavi edilmesiyle Başvezir'i görevlendirir.
 - Başvezir Lahık'ı Kral'ın sarayından kendi sarayına getireceği sırada Sabık'ın şaha kalkıp kişnediğini görünce, onun Lahık tan ayrılmak istemediğini anlar.
 - Başka kralların, çalıp getirene pek çok ödüller vadettiği bu iki at saraydan alınıp Başvezir'in sarayındaki ahıra götürülür.
 - Hayatından bezeli Ali, Lahık'ın tek gözünün yaralı olduğunu görünce, onun gözünü kör ettiği taktirde hemen öldürüleceğini düşünür ve Lahık'ın gözünü kör etmeye karar verir.
 - Ali, oradan geçen Başvezir'i çağırarak, atın gözünü tedavi edebileceğini söyler.
 - Başvezir, tedavi ettiği taktirde, kendisini öldürmeyeceğine dair söz verir.

- Ali Nurettin, bir şişeyi kırar, biraz sönmüş kireç biraz da soğanla birlikte cam parçalarını bir havanda ezdikten sonra, at kör olsun diye atın gözüne sürüp sarar.
- Ertesi gün Başvezir, atı görmeye gelir.
- Sargısını çözdüğünde, gözün eskisinden daha iyi olduğunu gören Başvezir, Ali'yi affeder ve ihsanlarda bulunur.
- Başvezir daha sonra, onu atlara bakmakla görevlendirir ve ahırın üstünde ona kalacağı bir yer tayin eder.
- Ali'nin kaldığı yerin karşısındaki bir sarayda kalan Meryem, bir gün pencereden Ali'yi görür. Yanındaki Başvezir'in kızlarından Ali'nin görevini ve kim olduğunu öğrenir.
- Meryem, bir yazı yazarak Ali'den o gece atları alıp şehrin kapısına gitmesini ve orada kendisini beklemesini, kesinlikle uyumamasını ister.
- Ali, Meryem'in dediği gibi yaparak atlarla birlikte şehrin kapısına gidip beklemeye koyulur, ama bir süre sonra uyur.
- Bir kralın, Frenk Kralı 'nın atlarını çalıp getirene koyduğu mükâfattan yararlanmak isteyen bir zenci şehrin kapısında atları nasıl çalacağını düşünürken onların orada dolaştıklarını ve Ali'nin de uyuduğunu görür.
- O geceye kadar Başvezir'i kendisine yanaştırmayan Meryem, içkisine uyuşturucu madde katarak onu uyutur.
- Daha sonra silahlarını üzerine alan ve bir heybeyi de altın ve mücevherlerle dolduran Meryem, şehrin kapısına gider.
- Birisinin atın sırtında olduğunu gören Meryem onu Ali zannederek diğer ata da kendisi biner. Zenci de hiç bozuntuya vermez.
- Epeyce yol kat ettikten sonra Meryem ona Ali diye hitap ederek neden konuşmadığını sorar.
- Zenci, kendisinin bir hırsız olduğunu söyleyip durumu anlatınca Meryem kılıcıyla zencinin kellesini uçurur ve Ali Nureddin' e döner.
- Ali Nureddin'in şehrin kapısında hala uyuduğunu gören Meryem, onu uyandırıp ata bindirir ve başından geçen olayı anlatır. Zencinin yanına vardıkların da onun elbiseleriyle silahlarını alırlar ve yollarına devam ederler.
- Ertesi gün sabah Başvezir'in evine giden Kral, onu yerde uzanmış görünce, uyandırıp ne olduğunu sorar.
- Daha sonra at bakıcısıyla atların da ortadan kaybolduğunu öğrenen Kral, Başvezir'in kellesini uçurur.

- Kral; Bartût, Bartûs, Fisyan adlı oğullarıyla birlikte bir ordu hazırlayıp Meryem'in peşinden giderler.
- Meryem'le Ali bir vadide meyve yiyip dinlenirken uzaktan bir ordunun geldiğini görürler.
- Ali'ye dövüşme bilip bilmediğini soran Meryem, onun hiç dövüş bilmediğini öğrenince, ona orada kendisini beklemesini söyleyerek ordunun karşısına çıkar.
- Kral, büyük oğlu Bartût'a, Meryem'i öldürerek Hristiyanlığın şerefini korumasını söyler.
- Bartut, Meryem'in karşısına çıkar, bir müddet dövüştükten sonra Meryem Bartut'u öldürür.
- Kral daha sonra ortanca oğlu Bartûs'u Meryem'in karşısına çıkartır. Meryem onu da öldürür.
- Meryem, Bartûs'tan sonra Fisyan'la, sonra da ordudan çıkan birisiyle dövüşüp onları öldürünce ordu Meryem'den korkarak kaçır.
- Ordusunun kaçtığını gören Kral da korkusundan kaçmayı tercih eder.
- Ülkesine vardığında Kral, diğer vezirlerini toplayarak Meryem'i nasıl yakalayabileceklerini görüşür.
- Vezirler, savaşla bir şeyin halledilemeyeceğini belirterek, "Müslümanların adaletli bir halifelerinin olduğunu söylerler. Kral da kızının kaçırıldığını belirten bir mektup yazarak Hârûnu'r-Reşîd'e gönderir ve yardım ister.
- Hârûnu'r-Reşîd, mektubu alınca çok kızır ve bütün Valilere ferman gönderip, öyle birilerini yakaladıklarında derhal kendisine göndermelerini ister.
- Ali Nureddin ile Meryem Şam'a vardıklarında, Şam Valisi onları tanır ve derhal Halife'ye gönderir.
- Halife Hârûnu'r-Reşîd, Meryem'le Ali Nureddin'i tanıdıktan sonra Ali Nureddin'e nasıl kaçtıklarını sorar.
- Ali Nureddin de başından sonuna kadar bütün hikâyesini anlatır.
- Halife, daha sonra Meryem'e dönerek, babasının kendisini geri istediğini ve vezirini gönderttiğini bildirir.
- Meryem de kendisinin çok önce Müslüman olduğunu belirterek, "Ben gitmek istemiyorum. Ama siz bir Müslümanı Hristiyanlar içine gönderirseniz giderim." der.
- Halife, Kral'ın vezirine dönerek, Meryem'in gitmek istemediğini, bu yüzden kendisinin de onu gönderemeyeceğini bildirir.

- Vezir, Meryemsiz döndüğü taktirde Kral tarafından öldüreceğini belirterek gitmek istemeyince Halife onu öldürmek ister.
- Meryem Halife'ye, "Sizin kılıcınız kirlenmesin." diyerek kılıcını çekip babasının vezirini öldürür.
- Halife Hârûnu'r-Reşîd, onlara sarayda bir yer verip onları evlendirir ve maâşa bağlar.
- Bir gün anne ve babasını hatırlayan Ali Nureddin, Halife'ye durumu ileterek izin ister.
- Halife de ona, valilerin kendilerine iyi bakmalarını ve kendilerini korumalarını bildiren bir yazı verir.
- Ali Nureddin, Meryem'le birlikte anne ve babasını ziyarete gider.
- Taceddin'le karısı oğullarının döndüğünü görünce çok sevinirler.
- Ali Nureddin de Meryem'le ömür boyu mutlu bir hayat sürdürür.

110. Köylü'nün Frenk Karısı ile Hikâyesi

- Kahire Valisi Şucaaddin Muhammet, bir gün yaşlı ve koyu esmer bir köylünün evine gider.
- Çocuklarının beyaz tenli olduklarını gören Vali köylüye bunun sırrını sorar.
- Köylü, çocukların annesinin Frenk olduğunu, onunla aralarında güzel bir hikaye geçtiğini belirterek anlatmaya başlar.
- Köylü bir mevsim 500 dinar masraf yaparak keten eker.
- Mahsulünün orada iyi değer getirmediğini görünce onu o zamanlar Frenklerin elinde bulunan Akka'ya götürür.
- Orada az az ketenini satan köylü, bir gün keten almaya gelen bir Frenk kadına âşık olur ve ona ikramlı mal verir.
- Kadın, bir süre sonra yine gelir. Köylü bu sefer daha da ucuza verir.
- Kadın, Köylü'nün kendisinden hoşlandığını anlayarak sık sık ona gelir.
- Köylü, bir gün Kadın'la beraber gelen ihtiyar bir kadına, onu elde etmek istediğini söyler.
- İhtiyar, 50 Dinara akşam kadını evine getirebileceğini söyleyince, Köylü ona 50 Dinar verir.
- Akşam Kadın gelir, Köylü Allah'ın korkusundan, o gece Hristiyan olan Kadın'a yanaşmaz. Kadın, sabah olunca sinirli bir halde çıkıp gider.

- O gün öğlen kadını gören köylü, ona yaklaşmadığına pişman olur ve gidip ihtiyardan tekrar onu ister.
- İhtiyar yüz Dinar isteyince, köylü yüz Dinarı çıkarıp verir.
- Köylü o gece de Allah'tan korkarak bir şey yapamayınca kadın, sabah daha da sinirli bir halde evden çıkar.
- Köylü, kadını o gün çarşıda görünce, onu yine ister.
- İhtiyar bu sefer kadının 500 dinardan aza razı olamayacağını söyleyince köylü paranın çok olduğunu düşünür.
- O sırada Tellal'ın, "Müslümanlarla ateşkes sona erdi. Ülkedeki Müslümanlar, işlerini bir haftaya kadar bitirip ülkeden ayrılışlar." dediğini duyan köylü, hemen dükkânına gider.
- Bir hafta içiade geri kalan mallarını toplayan, parası olmayanlardan alacağı kadar mal alan Köylü, bir hafta sonra Akka'dan ayrılır.
- Halife Ennasır'ın Frenklerle savaş halinde olmasından dolayı Akka'dan getirdiği mallardan çok kazanç sağlayan köylü, o mesleğini bırakarak Cariye alıp satmaya başlar.
- Ennasır, pek çok Frenk diyarını fethedip, binlerce Frenk esir alır.
- Bir gün saraydan biri köylüye gelerek Ennasır'ın iyi bir cariye istediğini söyler.
- Köylü, güzel bir cariye alıp Ennasır'a götürür.
- Ennasır, Cariye'yi beğenince yüz Dinara anlaşırlar.
- Hâzineden 90 Dinar çıkınca Kral Ennasır, adamlarına köylüyü esirler kampına götürmelerini, köylünün on Dinar karşılığında oradan bir cariye almasını söyler.
- Köylü esirler kampına gittiğinde Akka'daki Frenk kadını orada görür ve onu alır.
- Eve döndüklerinde Kadın, İslamiyet'i kabul eder ve köylü onunla evlenir.
- Bir gün esirlerin karşılıklı olarak geri verileceğini öğrenen köylü evine üzüntülü döner.
- Kadın bunu görünce, neden üzüntülü olduğunu sorar.
- Köylü durumu anlattığında kadın, kocasıyla birlikte Kral Ennasır'ın huzuruna çıkar ve geri dönmek istemediğini, köylü ile evlendiğini, ondan hamile kaldığını bildirir.
- Kral'ın yanında bulunan Frenk elçisi, Kadın'ın anlattıklarını duyunca onun orada kalmasına izin verir.
- Kadınla köylü saraydan çıktıktan sonra elçi de onların ardından çıkar ve kadına annesi tarafından gönderilen bir sandık emaneti olduğunu söyler.

- Daha sonra sandığı getirtip açtıklarında, içinde 50 ile yüz dinar ve birçok kumaş bulurlar.

111. Bağdatlı Delikanlı'nın Satın Aldığı Cariye ile Hikâyesi

- Çok eskilerde Bağdat'ta zengin bir adam varmış.
- Bağdatlı adam, bir gün çok güzel bir cariye alır ve günlerini onunla eğlenmek suretiyle geçirmeye başlar.
- Bir süre sonra beş parasız kalan Bağdatlı, ne yapacağını düşünürken, aklına zenginken gittiği şarkıcılar meclisi gelir ve oraya gider.
- Şarkıcılar, Bağdatlı'nın beş parasız kaldığını öğrenince, ona gerek kendi sesinin gerekse cariyesinin sesinin güzel olduğuna dikkati çekerek şarkıcılık yapmalarını teklif eder.
- Bağdatlı bu teklifi cariyeye getirdiğinde, cariye uygun bulmaz ve durumu düzeltmesi için Bağdatlıdan kendisini satmasını ister.
- Bağdatlı, cariyeyi Basra'dan gelen Haşimi ailesinden zengin birine 1500 dinara satar.
- Bağdatlı ile cariye birbirinden ayrıldıkları için çok üzülürler ve ağlarlar.
- Bağdatlı, cariyeden ayrıldıktan sonra Bağdat sokaklarında üzüntülü bir halde dolaşırken bir camiye girer.
- Bağdatlı, para kesesini başının altına koyarak uyur, bir süre sonra da para kesesinin çekilmesiyle uyanır.
- Bir hırsızın para kesesini çaldığını gören Bağdatlı, onu kovalamak için kalkar kalkmaz, hırsız daha önce ayaklarını bağladığı için yere düşer.
- Cariyeyi satarak kazandığı parayı da kaybeden Bağdatlı intihar etmek için kendisini Dicle'ye atar, ama kurtarılır.
- Bağdatlı, daha sonra bir arkadaşına gider ve durumunu anlatır.
- Arkadaşı ona 50 dinar verip yazısının güzel olduğuna dikkat çekerek Basra'ya gitmesini ve orada çalışmasını teklif eder.
- Bağdatlı da bu teklifi uygun bulur ve Dicle kıyısına gider.
- Uzaktan bir gemi geldiğini gören Bağdatlı, geminin cariyesini alan Hâşimi'ye ait olduğunu ve Basra'ya gittiğini öğrenir.
- Bunun üzerine Bağdatlı, bir tayfa kılığına girerek gemiye biner.
- Bağdatlı, cariyenin şarkı söyleyerek ağladığını duyunca düşüp bayılır. Ayıldığında cariyenin sesini tekrar duyar ve tekrar bayılır.

- Bağdatlının bayılıp bayılıp ayıldığını gören gemi mürettebatı, onu deli zannederek varacakları ilk durakta gemiden atmayı kararlaştırır.
- Gemiden atılacağını fark eden Bağdatlı "Muhakkak Cariye'ye kendimi tanıtmalıyım." diye düşünür
- Gemi bir yerde durunca Haşimi ve Cariye de dâhil gemidekilerin indiklerini gören Bağdatlı gidip cariye'nin udunu akort eder.
- Cariye döndüğünde istek üzerine udunu eline alıp çalmaya başlayınca düşüp bayılır.
- Haşimi, cariye'yi ayıltıp ne olduğunu sorar.
- Cariye, hem efendisi hem de kocası olan Bağdatlının gemide olduğunu, bunu udun akordundan anladığını bildirir.
- Hâşim'i, kaptanı çağırıp yoldan birini alıp almadığını sorar.
- Kaptan kimseyi almadığını söylerken, Bağdatlı ortaya çıkar ve kendisini tanıtır.
- Bağdatlı, başından geçenlerin hepsini anlatınca Hâşim'i istediği zaman kendisine şarkı söylemesini şart koşarak cariyesini azat edeceğini ve Bağdatlı ile evlendireceğini bildirir.
- Buna hepsi çok sevinip birlikte eğlenmeye başlarlar.
- Gemi bir yerde durunca herkes iner.
- Bağdatlı, içkiyi fazla kaçırdığından limanda uyur ve gemiyi kaçar.
- Ayıldığında gemiyi kaçırdığına çok üzülen Bağdatlı bir kabileyle Basra'ya gider.
- Haşimi'nin adını ve adresini öğrenmediğine canı sıkılan Bağdatlı, Basra'da bir Bakkala gider ve bir kâğıda yazı yazmaya başlar.
- Bağdatlının çok güzel yazı yazdığını gören bakkal, onu yanına alıp çalıştırır.
- Bağdatlının düzgün hesap tutmasından dolayı kazancı artan bakkal, onu kızıyla evlendirir.
- Aradan iki yıl geçtikten sonra bir gün pek çok kişinin sırayla yiyecek alıp çıktığını gören Bağdatlı, bakkala onların ne yaptıklarını sorar.
- Bakkal, her yıl o mevsimde zenginlerin, yiyecek alarak sahile gittiklerini ve orada eğlendiklerini söyler.
- Bağdatlı, merak ederek bakkaldan izin alıp sahile gider.
- Sahilde geminin kaptanını gören Bağdatlı, ona cariye'yi sorar.
- Kaptan, Cariye'nin o zamandan beri kimseyle konuşmadığını, Haşimi'nin sarayında bir odaya kapandığını söyler.
- Daha sonra birlikte Cariye'nin yanına giderler.
- Cariye Bağdatlıyı görünce onun boynuna atılır ve sevinçten gözleri yaşla dolar.

- Haşimi, Cariye'ye hiç el sürmediğini belirterek, onu azat eder ve Bağdatlı ile evlendirir.
- Haşimi, daha sonra onlara 500 Dinarlık eşya alır ve bir ev tahsis eder. Ayda 500 Dinar da maaş bağlar.
- Bağdatlı, bundan sonra bakkala gider, paralarını verir ve sevgilisine kavuştuğunu belirterek geri kızını boşadığını açıklar.
- Bağdatlı, Basra'da Cariye ile birlikte mutlu bir hayat sürer.

112. Kral Cileyâd'ın Oğlu Verdhân'ın Hikâyesi

- Çok eskilerde Hint ülkesinde Cileyâd adında çok güçlü bir kral varmış. Cileyâd'a tabii 72 kral, 350 kadı, 70 vezir varmış. Cileyâd'ın bir de 22 yaşında çok akıllı bir başveziri varmış. Kral Cileyâd, Şemmâs adlı bu vezirini çok severmiş.
- Hiç çocuğu olmayan kral Cileyâd, bir gece rüyasında etrafı ağaçlarla çevrili bir ağacı suladığını görür.
- O ağaçtan daha sonra bir ateş çıkar ve etrafındaki ağaçları yakar.
- Cileyâd, uykusundan uyanınca gördüğü rüyaya canı sıkılır ve onu tefsir etmesi için Şemmas'a gider.
- Şemmâs, Cileyâd'a bir erkek çocuğu olacağını, o çocuğun, kendisinden sonra uzun bir süre kral olarak kalacağını bildirir ve daha sonrasını anlatamayacağını söyler.
- Bir oğlu olacağına çok sevinen Kral Cileyâd, Şemmas'tan sonrasını da anlatmasını ister ama Şemmas anlatmaz.
- Bunun üzerine Cileyâd, diğer vezirlerini ve rüya tabircilerini toplayarak, onlardan rüyasını tefsir etmelerini ister.
- Vezirler, bir oğlu olacağını ancak bu çocuğun Cileyâd'ın dediği gibi iyi bir kral değil de kötü bir kral olacağını, devlet işlerini aksatacağını ve ülkeyi kötüye götüreceğini bildirirler.
- Bir rüya tabircisi, bu hadisenin aslında Yaban kedisi ile farenin hikâyesine tam benzediğini belirterek anlatmaya başlar.

112.a. Yaban Kedisi ile Fare'nin Hikâyesi

- Soğuk bir kış günü aç ve bitkin düşen bir yaban kedisi, av aramaya çıktığında bir fare yuvası görür.
- Fare, kediyi görünce yuvasının kapısını kapatır.

- Bunu gören kedi, acınılacak bir sesle hasta düştüğünü, yardımına ihtiyacı olduğunu söyler ve kendisini içeri almasını isteyerek, “Yardıma ihtiyacı olan birini evine alan kişiyi Allah Cennetine alır” der.
- Fare, onun kendisiyle beslendiğine, kendisinin düşmanı olduğuna dikkati çekerek, zamparaya güzel bir cariyenin, fakire malın, ateşe de odunun emanet edilemeyeceğini bildirir.
- Kedi, sesini biraz daha incelterek, ölmek üzere olduğunu, öldüğü takdirde günahının fareye yüklenecek olduğunu söyler ve Allah’tan korkmasını ister.-
- Fare Allah’tan korkar ve kediyi içeri alır.
- Kedi, bir süre Fare ile kalıp düzeldikten sonra, yuvanın kapısını kapatır ve fareyi parçalamaya hazırlanır.
- Fare, kendisine verdiği sözlerden bahsederken, kedi onu yakalayıp pençeleri arasına alır.
- Oradan geçmekte olan bir avcı ile köpekleri, yuvadan sesler geldiğini duyunca köpekler kapıyı kapatan kediyi dışarı çıkarıp parçalarlar, fare de kurtulur.
- Rüya tabircisi, emanete hıyanet edenin sonunun kedinin sonu gibi olacağını belirterek Cileyâd’a merak etmemesini, oğlunun belki ileride düzelebileceğini söyler
- Aradan uzun bir süre geçtikten sonra Cileyâd’ın karısının karnında çocuk kıpırdamaya başlar.
- Cileyâd, bunun üzerine Başvezir’i olan Şemmâs’ı çağırıp çocuğunun yolda olduğunu bildirir.
- Şemmâs da onun erkek bir çocuk olmasını temenni ederek lafını keser.
- Cileyâd, neden konuşmadığını sorunca Şemmas, üç şey hakkında peşinen konuşulmayacağını, bunların; yolculuğundan dönünceye kadar yolcu, savaş bitinceye kadar savaşçı, annesi doğuruncaya kadar da çocuk olduğunu açıklar.
- Şemmas, daha sonra bitmeyen bir şey hakkında konuşan kişinin, başına yağ dökülen Mutasavvıf’un durumuna düşeceğini söyler ve Mutasavvıf’un hikâyesini anlatmaya başlar.

112.b. Mutasavvıf’ın Hikâyesi

- Ülkelerin birinde bir Mutasavvıf, her gün zengin bir ailenin evine gidermiş. Bu aile Mutasavvıf’a her seferinde üç ekmek, bir miktar bal ve yağ vermiş. O sıralarda yağ da çok pahalıymış.

- Mutasavvıf, her gün aldığı bir miktar yağı bir küpte biriktirmeye başlar.
- Bir gün küpün yağla dolduğunu gören Mutasavvıf, bir şey olmasın diye onu tavana asar.
- Daha sonra düş kurmaya başlayan Mutasavvıf, yağın parasıyla bir keçi alacağını, o keçiyi bir çobana yarıya vereceğini, keçinin her yıl doğurarak sonunda bir sürü sahibi olacağını hayal eder.
- Mutasavvıf, o sürüdeki hissesini satıp bir çiftlik alacağını, evlenip bir oğlu olacağını düşler.
- Oğlunun kendisine karşı geldiği zaman onu sopayla döveceğini kararlaştıran Mutasavvıf, o sırada elindeki sopayı havaya kaldırıp oğluna vuruyormuş gibi savurunca, sopa tavandaki yağ küpüne isabet eder ve küp kırılır, yağ da Mutasavvıf'un başına akar.
- Şemmas, bu yüzden konuşmak istemediğini belirtince Kral Cileyâd, ona hak verir.
- Bir müddet sonra Kral'ın bir erkek çocuğu olur.
- Bunun üzerine Kral, ülkedeki prensleri, âlimleri, devlet adamlarını ve vezirlerini toplayarak büyük bir ziyafet verir.
- Kral bu arada Başvezir dâhil yedi büyük vezirden oğlu hakkında bir şeyler anlatmalarını ister.
- Şemmas, Cileyâd'a oğlunun kendisi gibi ülkesine ve halkına hayırlı bir kral olmasını temenni ederek, Allah'ın nehirdeki balıkların dualarını kabul ettiği gibi, çocuk hakkındaki kendi dualarını da kabul etmesini diler.
- Şemmâs, daha sonra balıkların hikâyesine geçer.

112.c. Balıklar'ın Hikâyesi

- Bir nehirde yaşayan balıklar, nehir suyunun azaldığını görünce, suyun tamamen çekileceğinden korkarak bir hal çaresi bulmaya çalışırlar.
- Balıklardan biri, yengecin bu konuda kendilerine yardımcı olabileceğini belirterek birlikte yengece giderler.
- Yengeç, Allah'ın her canlıyı rızkıyla beraber muayyen bir ömür taktir ederek yarattığını, bu yüzden her şeyi Allah'a bırakmalarını ve endişe etmemelerini söyler.
- Yengeç, daha sonra Allah'ın kendilerini korumasına alması için Allah'a bolca dua etmelerini tavsiye eder.
- Balıklar da gece gündüz Allah'a dua ederler.
- Allah, onların dualarını kabul ederek bir yağmur yağdırır ve nehirleri dolup taşar.

- Şemmâs, kendilerinin de daha önce hiç çocuğu olmayacağına dair ümitlerini kaybettiklerini hatırlatarak çocuğun hayırlı olması için temennide bulunur.
- Daha sonda ikinci vezir konuşmaya başlayarak, adaletsiz bir kişiye kral denemeyeceğini belirtir.
- Vezir, Allah'ın dualarını kabul ederek bir çocuk sahibi olduğunu bildirir ve bunun karga ile yılan hikâyesinde, karganın duasına benzediğini söyler.

112.ç. Karga ile Yılan'ın Hikâyesi

- Bir kargayla dişisi, bir ağacın üstünde iyi bir yuva kurarlar.
- Bir yaz mevsimi kargalar içinde yumurtaları bulunan yuvalarına dönerken, büyük bir yılanın yuvanın bulunduğu ağaca tırmandığını görürler.
- Bir yaz boyu yılan yüzünden yuvalarından mahrum kalan kargalar, havalar soğumaya başlayınca yılanın ağaçtan uzaklaştığını far kederler.
- Karga, dişisine, canlarının sağ olduğu için Allah'a şükretmeleri gerektiğini belirterek, ertesi sene Allah dilerse, yumurtlayıp yavru sahibi olabileceklerini söyler.
- Ertesi yıl yaz mevsimi yılan tekrar o ağaca gelerek tırmanır. Kargaların Allah'a dua etmekten başka bir çareleri kalmaz.
- Oradan geçen bir atmaca yılanı görünce ona saldırır ve onu parçalar.
- Kargalar, yuvalarına dönerler, yumurtlayıp çoğalırlar.
- Daha sonra konuşan üçüncü vezir, bir kişinin dürüst ve iyi olması gerektiğini söyler.
- Vezir, herkesin taktir edilene, nasibine razı olması gerektiğini de vurgulayarak razı olmayan kişilerin tilki ile zebra hikâyesindeki tilkinin durumuna düşeceğini belirtir ve anlatmaya başlar:

112.d. Tilki ile Zebra'nın Hikâyesi

- Kısmetini aramaya çıkan bir tilki yolda başka bir tilkiyle karşılaşır.
- Karşılaştığı tilki ona, aç olduğu bir sırada ölü bir zebra bulduğunu, onu hemen parçalayıp yüregini yediğini, aç olduğu sırada böyle bir av gönderdiği için Allah'a şükrettiğini söyler.
- Zebranın yüregini yiyen tilki, o günden sonra üç gün yemek yemeye haceti kalmadığını belirtince tilki ondan ayrılır ve bir zebra yakalayıp yüregini yemek ister.

- Tilki, bir süre yürüdüktan sonra, iki avcının bir zebrayı yakaladığını görür ve onları takip eder.
- Avcılardan biri başı dikenli bir okla zebrayı öldürür, gidip okunu çeker, okun dikenli olan başı da zebranın yüreğinde kalır.
- Avcılar zebrayı bırakıp gidince tilki ona yaklaşır, yüreğini çıkarıp yer.
- Yüreğin içinde kalan dikenli ok başı, tilkinin içini parçalar ve tilkiyi öldürür.
- Daha sonra konuşma başlayan dördüncü vezir, iyi bir kraldan hem Allah'ın hem de kulların razı olacağını belirterek, iyi olmayan bir kralın anlatacağı hikâyede geçen Kral'ın akıbetine uğrayacağını söyler ve anlatmaya başlar:

112.e. Zalim Kral'ın Hikâyesi

- Çok eskilerde bir ülkenin çok zalim bir kralı varmış. Bu kral, ülkesine giren herkesin malının beşte dördünü alır, sadece beşte birini sahibine bırakmış.
- Bir gün çocukluğunu geçirmekte olduğu bir yerden babasının yanına gelen Kral'ın ibadete düşkün oğlu, şehre girerken muhafızlar tarafından yolu kesilir.
- Muhafızlar, çocuğun yeni elbisesini alınca çocuk onları Kral'a şikâyet edeceğini söyleyerek bağırp çağırmaya başlar.
- Daha sonra Kral'ın huzuruna çıkan oğlu, durumu babasına iletince, Babası, "Seni buraya kim davet etti? Gelmeseydin." der.
- Çocuk adaletsizlikten söz edince kral, oğluna "Biraz önce elbiselerini aldık, şimdi de canını alacağız." diyerek onu hapsedtirir.
- Çocuk hapiste, "Ey Allah'ım, beni bu zalim kraldan koru." diye dua eder, bunu bir gardiyan duyar.
- Biraz sonra Kral'ın sarayında çıkan bir ateş, sarayı yaktıktan sonra gardiyan, çocuk ve kaldığı oda dışında bütün şehri kül eder.
- Çocuk da gardiyanla birlikte kurtulup oradan uzaklaşır.
- Daha sonra konuşmaya başlayan beşinci vezir, Kral'ın bir oğlu olduğu için Allah'a şükretmeleri gerektiğini belirterek, eğer bir oğlan olmasaydı, kargaların başına gelenlerin kendilerinin de başına geleceğini söyler ve kargaların hikâyesini anlatmaya başlar:

112.f. Kargalar'ın Hikâyesi

- Çok sulak ve ağaçlık bir yerde yaşayan kargaların bir kralı varmış.

- Karga Kral ölünce, yerine seçecek birini bulamayan kargalar, gidip bir atmacayı kendilerine kral seçerler.
- Atmaca, kral olduktan bir süre sonra yalnız bulduğu kargaları teker teker parçalayıp yemeye başlar.
- Aradan zaman geçince kargalar bunu far kederler. Kraldan kurtulmak için onu terk edip uzaklaşırlar.
- Beşinci vezir, hikâyesini bitirdikten sonra altıncı vezir konuşmaya başlar.
- Akıbeti meçhul bir şeyi istemenin kötü neticeler doğurabileceğini belirten altıncı vezir, böyle bir şeyi istemekle, Yılan Besleyicisi ailesinin düştüğü hele gelineceğini söyler ve hikâyesine geçer.

112.g. Yılan Besleyicisi ile Ailesinin Hikâyesi

- Ailesinden gizli olarak yılan besleyen bir adam sokaklarda sepete koyduğu yılanlarla para kazanırmış.
- Kocasının sepetinde ne olduğunu merak eden kadın, adama sepette ne olduğunu sorar.
- Adam, sepettekini söylemek istemez.
- Bu sefer, kadın ısrar eder ama adam yine söylemez.
- Kadın, bir gün kocası yiyeceklerle eve döndüğünde çocukları ile birlikte tekrar sepette ne olduğunu sorar. Adam cevap vermeyince o akşam yemek yemezler.
- Ertesi akşam, çocuklarının yine sepettekini öğrenmek konusunda ısrar ettiğini gören baba, sepeti ortada bırakıp sopayla onları kovalamaya başlar.
- Adam'ın çocuklarıyla meşgul olduğunu gören kadın ortada duran sepeti gidip onu açar.
- Sepetten çıkan yılanlar önce kadını, sonra da çocukları ısırıp öldürürler.
- Daha sonra konuşmaya başlayan yedinci vezir, zalim bir kralın halkı için bir felaket olacağını söyler.
- Kendisi iyi olduğundan Allah'ın Kral'a bir erkek çocuk lütfettiğini belirten yedinci vezir, bunu Allah'ın örümcek lütfuna benzeterek örümcek hikâyesini anlatmaya başlar.

112.ğ. Örümcek ile Rüzgârın Hikâyesi

- Bir örümceğin bir evin kapısının üstünde bir yuvası varmış. Rahat olduğu için örümcek, Allah'a çok şükredermiş.

- Bir gün Allah, örümceği tecrübe etmek isteyerek bir doğu rüzgarıyla onu yuvasıyla birlikte denize fırlatır.
- Dalgalarla karaya çıkan örümcek, boğulmaktan kurtulduğu için Allah'a şükreder.
- Örümceğin hâlâ kendisine şükrettiğini gören Allah, bir güney rüzgarıyla onu eski yerine gönderir.
- Yedinci Vezir de hikâyesini anlattıktan sonra Kral Cileyâd, hepsine teşekkür edip ihsanlarda bulunur.
- Çocuğunun yanına dönen Kral Câleyâd, oğluna Veridhan adını koyar.
- Aradan yıllar geçip Veridhan 12 yaşına bastıktan sonra Kral ona 360 odalı büyük bir saray yaptırır.
- Kral daha sonra oğlunu eğitmekle üç âlim görevlendirir ve onlardan her hafta sonu oğluna öğrettiklerini kendisine bildirmelerini ister.
- Bir yıl sonunda âlimler Kral'ın huzuruna çıkıp Veridhan'a her şeyi öğrettiklerini bildirirler.
- Buna çek sevinen kral, Cileyâd, Başvezir'i Şemmâs'ı çağırarak ona durumu bildirir.
- Bu habere çok memnun olan Şemmâs, ertesi gün âlimleri toplayarak Veridhan'ı imtihan edeceğini söyler.
- Ertesi gün ülkede meşhur âlim, hekim ve filozofları Kral Cileyâd'ın etrafında toplayan Şemmâs, daha sonra Veridhan'ı çağırarak âlim, hekim ve filozoflardan onu imtihan etmelerini ister.
- Önce âlimler sormaya başlar. Âlimler sorar, Veridhan cevap verir.
- Âlimlerin sorduğu bütün sorulara Veridhan hakkıyla cevap verdikten sonra, hekimlerin sorularına cevap vermeye başlar.
- Hekimlerin sorularına da çok başarılı bir şekilde cevap veren Veridhan, filozofların sorularına da eksiksiz cevap verince babasını son derece memnun eder. Adamlar Veridhan'ın önünde saygıyla eğilip meclisten çekilirler.
- Şemmâs, Veridhan'ın devlet ve dünya işlerindeki bilgisini ölçmek için ona sorular sormaya başlarlar.
- Veridhan'ın sorduğu bütün soruları mükemmel bir şekilde cevapladığını gören Şemmâs, oğlu için Kral'ı tebrik eder.
- Oğlunun gösterdiği büyük başarıya çok sevinen kral Cileyâd, onu Veliht ilan eder.
- Veridhan, 17 yaşına geldiğinde Kral hastalanır ve bir süre sonra ölür.
- Cileyâd'ın yerine Kral olan Veridhan, kısa bir süre babası gibi ülkeyi gayet iyi idare eder.

- Daha sonra kadınlarla düşüp kalkmaya başlayan, dünya nimetlerine dalan Veridhan, devlet işlerini ihmal eder.
- Devlet işlerinin kötüye gittiğini gören Devlet Adamları, Şemmâs'a çıkıp durumu izah ederler ve ondan kralla konuşmasını isterler.
- Bir aydır Kral Veridhan'la görüşmeyen Şemmâs, bir gün onunla görüşmek fırsatına yakalar.
- Veridhan'a devlet işlerini ihmal ettiğini, babasına verdiği sözde durmadığını söyleyen Şemmâs, ondan artık devlet işleriyle ilgilenmesini, aksi taktirde balıkçı hikayesindeki balıkçıya benzeyeceğini bildirerek balıkçı hikayesine geçer.

112.h. Balıkçı'nın Hikâyesi

- Bir şehirde balık tutan, tuttuğu balıkları satarak geçinen bir balıkçı bir gün yine nehre gider.
- Nehirde, büyük bir balık gören balıkçı, o balığı yakaladığı taktirde birkaç gün çalışmaya ihtiyacı kalmayacağını düşünerek soyunup nehre dalar.
- Balığı kovalarken akıntıya kapılan balıkçı kendisini bir girdabın ortasında bulur.
- Artık, balığı unutup canının telaşına kapılan balıkçı, bütün gayretlerine rağmen girdaptan kutulamayarak boğulur.
- Devlet işini bırakıp dünyanın geçici zevklerine dalan kişinin akıbetinin kötü olacağını belirten Şemmâs, Veridhan'dan biran önce kendisine gelmesini ister.
- Veridhan, Şemmâs'a hak vererek ertesi gün devlet adamlarını toplayıp onlardan özür diler ve artık devlet işlerinden başka bir şeyle ilgilenmeyeceğini bildirir.
- Veridhan, adamlar dağıldıktan sonra harem dairesine döner.
- Veridhan'ın çok beğendiği bir kadın, onun efkârlı olduğunu görüp sebebini öğrendikten sonra ona devlet adamlarının sahteci olduğunu söyler.
- Devlet adamlarının kendisinin eğlenmesini istemeyip sürekli çalıştırmak istediklerini, böylece kendi rahatlarını ön planda tuttıklarını belirten kadın, bunun tıpkı çocuk ile hırsızlar hikâyesine benzediğini söyleyerek anlatmaya başlar.

112.i. Hırsızlar ile Çocuk'un Hikâyesi

- Hırsızlıkla geçinen yedi kişi, bir gün yine hırsızlığa çıktıklarında bir bağa varırlar.
- Bağda büyük bir ceviz ağacı gören hırsızlar, oradan geçen on bir yaşında bir çocuğu çağırıp ondan ağaca çıkmasını ve kendilerine ceviz atmasını isteyerek, toplanan cevizleri bölüşeceklerini söylerler.

- Çocuk ağaca çıkıp dalları sallar, hırsızlar da yere düşen cevizleri toplarlar.
- Bu arada gelen bağ sahibi, hırsızlara ne yaptıklarını sorar.
- Hırsızlar, oradan geçerken ağaçta o çocuğu gördüklerini, onu bağ sahibi zannederek ondan ceviz istediklerini söylerler ve çekip giderler.
- Bağ sahibi, çocuğu ağaçtan indirterek, ona ceviz yiyip yemediğini sorar.
- Çocuk yemediğini söyleyip gerçeği anlatır ama bağ sahibi, onu güzelce döver
- Kadının söylediklerine kanan Kral yine kimseyle görüşmemeye karar verir.
- Ertesi gün kralla görüşecekleri için neşeyle saraya gelen devlet adamları, saray kapılarının kapalı olduğunu görünce ümitsizliğe kapılıp Şemmas'a giderler.
- Şemmâs tekrar kralla görüşüp, ona yemek yemenin kadınla eğlenmenin ve her şeyin bir zamanı olduğunu belirterek, yemek yemek için devamlı mutfak kapısında oturmak gerekmediği gibi kadınla sevişmek için de bütün günü onunla geçirmenin gerekmeceğini söyler.
- Kral Şemmâs'ın dediklerine katılıp artık devlet işleriyle ilgileneceğini bildirir.
- Kralın niyetini duyan kadın, ona gelip, devlet adamlarının kendisine, kul köle olmaları gerekirken kendisinin onlara kul köle olduğunu söyler ve bu durumun tüccar ile hırsızlar hikâyesine benzediğini bildirerek anlatmaya başlar.

112.ı. Bahçe Sahibi Adam'ın Hikâyesi

- Adamın biri karısını çok severmiş ve onun her dediğini ikiletmeden yerine getirmiş.
- Adamın aynı zamanda çok sevdiği ve işlerini kendisinin yaptığı bir bahçesi varmış. Kadın bir gün bahçeyi görmek istemiş ve beraber oraya gitmişler.
- Kadın bahçeyi çok beğenmiş ve orada onunla sevişmek istediğini söylemiş. Adam başta kabul etmese de karısının ısrarına dayanamamış.
- İkisi birlikte olurken oradan geçen iki kişi onların zina ettiklerini düşünerek onlarla tartışmışlar. Tartışma büyüyünce adamı öldürmüşler ve kadına da tecavüz etmişler.
- Verdhân bu hikâye üzerine artık devlet işleriyle uğraşacağını söyler. Hareme gittiğinde kadın onun bu fikrinin yanlış olduğunu söyler ve ona tacir ile hırsızın hikâyesini anlatır.

112.j. Tacir ile Hırsızların Hikâyesi

- Bir tüccar, mallarını satmak için bir şehre gider. Tüccarın mal getirdiğini gören hırsızlar, ne yapıp o malı çalmak isterler.

- İçlerinden biri, bu işi kendisinin halledebileceğini belirterek, doktor kılığına girip tüccara gider ve kendisini iyi bir doktor olarak tanıttıktan sonra ihtiyacı olup olmadığını sorar.
- Tüccar, herhangi bir şikâyeti olmadığını belirterek yine de geldiği için onu içeri davet eder ve yemek sofrası kurar.
- Tüccarın çok yemek yemesini fırsat bilen hırsız, ona çok yemek yemesinin midesindeki bir rahatsızlığın sonucu olduğunu bildirerek tedavi olmadığı takdirde öleceğini söyler.
- Tüccar, midesinin bütün yediklerini eritebildiğini, çok yemekten hiç şikâyetçi olmadığını söylemesine rağmen hırsız, ona bir ilaç verir ve o gece kullanmasını ister.
- Tüccar, o gece ilacı kullandığında midesinin biraz hafiflediğini hisseder.
- Hırsız, ertesi akşam biraz fazla ilaç verir. Tüccar o ilacı da kullanınca midesinin eskisinden daha da hafiflediğini fark eder.
- Hırsız, üçüncü gece ilaç yerine zehir verir.
- Doktora itimadı artan tüccar, zehri içip ölünce hırsızlar mallarını yağme ederler.
- Kralın yine gelmediğini gören devlet adamları, kızgın halde Şemmâs'a giderler ve ondan hemen krala gidip durumu izah etmesini, o güne kadar Kral Cileyâd'ın hatırını sayarak bir şey yapmadıklarını, ona ertesi gün de gelmediği takdirde onu öldüreceklerini söylerler.
- Şemmân, Kral Veridhan'a gidip durumu izah ettikten sonra ertesi gün de devlet adamlarının karşısına çıkmadığı takdirde tilkilerle kurt hikayesindeki kurda benzeyeceğini bildirir ve hikayeyi anlatmaya başlar:

112.k. Tilkiler ile Kurt'un Hikâyesi

- Bir tilki sürüsü av aramaya çıktığında ölü bir deve bulur.
- Tilkiler bu avın kendilerine uzun bir süre yeteceğini belirterek adaletsizliği önlemek amacıyla aralarında kendilerinden güçlü biri hakem seçmeyi kararlaştırırlar.
- Oradan geçmekte olan bir kurdu gören tilkiler, kurda durumu izah ederler, kurt da hakemliği kabul eder.
- Kurt, o gün tilkilere eşit miktarda et verdikten sonra, kendisinin onlardan güçlü olduğunu düşünerek onlara bir daha et vermemeye karar verir.
- Ertesi gün yemeğe gelen tilkiler, durumu öğrenince bir aslana kurdu şikâyet ederler.

- Arslan da gelip kurdu parçalar, deveyi de tilkilere bırakır.
- Şemmâs'ın hikâyesini dinledikten sonra korkan kral ertesi gün muhakkak çıkacağını bildirir.
- Bunu duyan kadın, krala gelip adamlarının sözlerine kanmamasını ve onlara yüz vermemesini söyleyerek aksi taktirde çobanla hırsız hikayesindeki çobana benzeyeceğini belirtir ve hikayeyi anlatmaya başlar:

112.1. Çoban ile Hırsız'ın Hikâyesi

- Koyunlarını çok iyi gözetten bir çoban varmış.
- Bir hırsız çobandan koyunlarını çalmak ister, ama hiç fırsat bulamaz.
- Bir gün bir aslan öldüren hırsız, aslanın postunu samanla doldurup bir tepenin başına koyar.
- Hırsız daha sonra çobana gidip tepedeki aslanı göstererek, onun bir koyun istediğini söyler. Çoban de verir.
- Bu numarasının geçerli olduğunu gören hırsız, her gün aynı şekilde çobana gidip koyun ister, o da verir ve sonunda çoban koyunsuz kalır.
- Kral, kadının hikâyesini dinledikten sonra yine kimseyle görüşmemeye karar verir.
- Ertesi gün saray kapılanının yine kapalı olduğunu gören devlet adamları, Kral çıkmadığı taktirde orayı ateşe vereceklerini söylerler.
- Bunu duyan kral, kadına gidip bir hal çaresi bulmasını ister.
- Kadın ona başını sardıktan sonra Şemmâs'ı çağırmasını, ona hasta olduğunu için çıkamayacağını ama ertesi gün çıkacağını söylemesini ister.
- Kadın, daha sonra güvendiği on köleye ertesi gün gelenleri teker teker içeri almalarını tembih etmesini ve içeri girenleri de öldürtmesini ister.
- Kral Veridhan, kadının dediği gibi yaparak başta Şemmas olmak üzere bütün vezirlerini ve devlet adamlarını öldürtür.
- Kral Veridhan'ın altın, mücevher, yakut yatakları ile dolu ülkesini kıskanan pek çok kraldan biri olan Hindistan Kralı, onun vezirlerini ve devlet adamlarını öldürttüğünü duyunca Veridhan'a savaş açmaya karar verir.
- Hindistan Kralı, bir savaş bahanesi olarak Veridhan'dan denizin ortasında kendisine bir saray kurmasını ister. İsteğini yerine getirmediği taktirde ülkesine saldıracağını bildirir.
- Veridhan, bu haberi aldıktan sonra kadına gidip bir yol göstermesini ister.

- Kadın, kendilerinin hileden ve fitneden çok iyi anladıklarını ama savaştan hiç anlamadıklarını söyleyince Veridhan, vezirlerini ve diğer adamlarını öldürttüğüne çok pişman olur.
- Kral Veridhan, daha sonra kadına durumunun duraç ile kaplumbağalar hikâyesindeki duraça benzediğini belirterek anlatmaya başlar.

112.m. Duraç ile Kaplumbağalar'ın Hikâyesi

- Ağaçları ve suları bol bir adada bir kaplumbağa sürüsü yaşarmış.
- Bir gün sıcağın bitkin düşen bir duraç bu adaya iner.
- Duraçtan çok hoşlanan kaplumbağalar onunla arkadaş olurlar.
- Duraç'ın sabahları uçup gittiğini, akşamları döndüğünü gören kaplumbağalar buna çok üzümler ve Duraç'a, kendilerinin ayrılığa dayanamadıklarını söylerler.
- Duraç, kanatları olduğunu bu yüzden havalandığını söyleyerek aslında kendisinin de ayrılmayı istemediğini, ama bir kuş olduğu için öyle yapmaktan kendini alamadığını bildirir.
- Kaplumbağalar, kanatlarını yolduğu taktirde uçamayacağını, böylece bir daha ayrılamayacaklarını belirtince Duraç, onların bu fikirlerini mantıklı bularak kanatlarını yolar.
- Birkaç gün sonra bir çakal gelip Duraç'ı yakalar.
- Duraç, yardım çağrısına karşılık, kaplumbağalardan çakala karşı bir şey yapamayacaklarını duyunca, "Evet, asıl suç sizde değil, bendedir. Eğer kanatlarımı yolmasaydım, bu hale düşmezdim." der ve Çakal'a yem olmaktan kurtulamaz.
- Kral Varidhan daha sonra odasına kapanır ve kimseyle görüşmez.
- Ertesi gün Kral tebdili kıyafet edip dışarı çıktığında 12 yaşlarındaki iki çocuğun konuştuklarına kulak misafiri olur.
- Çocuklardan birisi, babasının anlattığına göre o yıl havaların çok kurak gittiğini ve hiç ürün alamadıklarını söyler.
- Diğer çocuk bunu kralın katliamlarına karşılık Allah tarafından gönderilmiş bir musibet olduğunu belirterek, ayrıca Hindistan kralının ülkeyi ele geçirmek istediğini de bildirir.
- Kral, Hindistan kralı haberini kimseye açmadığını düşünerek, çocuğun bu sözlerine hayret eder. Sonra gidip kralı neden kötülediklerini sorar.
- Akıllı çocuk, öyle bir kralı tabii ki kötüleyeceğini belirtince kral, çocuktan kralın Hindistan Kralına karşı ne yapması gerektiğini sorar.

- Çocuk, kral kendisini çağırdığı taktirde bir hal çaresi göstereceğini söyleyince kral saraya döner ve ertesi gün çocuğu çağırır.
- Kral önceki gün onunla sokakta konuşanın kendisi olduğunu belirterek Hindistan kralına karşı bir yol göstermesini ister.
- Çocuk, krala kızar ve kendisinin Şemmâs'ın oğlu olduğunu açıklar.
- Kral, çocuktan özür diler, Şammâs'ı öldürdüğüne pişman olduğunu söyler ve Hindistan Kralına karşı bir hal çaresi bulduğu taktirde kendisini vezir yapacağını söyler.
- Çocuk Veridhan'a Hindistan Kralı'nın yazısını cevaplamak için ne kadar süre tanıdığını sorar.
- Veridhan, üç gün olduğunu söyleyince çocuk, üç gün sonunda elçiyi çağırmasını, ondan yazıyı tekrar okumasını istemesini, ondan sonra da buna önem vermeyerek gülümsemesini ve “Şimdilik bunu bir şaka olarak kabul ediyor ve affediyor. Bir daha böyle bir şey duyacak olursam, gidip ülkesini ele geçiririm. Bu yazıyı ise ben değil bir mahalle çocuğu cevaplar.” deyip sonra da kendisini çağırmasını söyler.
- Veridhan, çocuğun dediği gibi yapıp onu çağırınca çocuk, “Bunu yazan amma deliymiş. O denizdeki dalgaları durdursun, biz de ona denizin ortasında bir saray yapalım. Sonra savaş lafını falan şimdilik şaka olarak kabul ediyoruz. Eğer bir daha böyle bir şey olursa, ülkesini yerle bir ederiz. Ülkedeki vezirleri Kralın öldürdüğüne kimse aldanmasın. Kral vezir bolluğu olduğu için onları öldürtmüştü.” der.
- Elçi, Hindistan kralına dönüp, olup bitenleri anlatınca kral, korkar ve vezirlerini toplayıp ne yapması gerektiğini sorar.
- Vezirler, Veridhan'dan özür dilemesini söyleyince kral elçi gönderip Veridhan'dan özür diler ve affedilmesini ister.
- Kral Veridhan, daha sonra çocuğu Başveziri yapıp ülkesindeki âlimlerden kendisine yedi vezir seçmesini ister.
- Çocuk da yedi vezir seçer.
- Kral Veridhan, kendisini bu hale getiren kadınlara ne yapacağını Başvezirine sorar.
- Başvezir onları vezirleri öldürdüğü yere hapsedmesini, onlara her gün biraz ekmekle biraz su vermesini, onları böylece ölüme terk etmesini, ölenleri de içlerinden almamasını ister.
- Kral Veridhan, Başvezir'in dediği gibi yapar.
- Kadınlar, bir müddet sonra teker teker vezirlerin öldüğü yerde ölürlür.

- Kral artık devlet işlerinden hiç ayrılmayarak Vezir ve devlet adamlarının dediklerini yapar ve herkes ölünceye kadar mutlu yaşar.

113. Boyacı Ebû Kîr ile Berber Ebû Sîr'in Hikâyesi

- İskenderiye'de Ebu Kîr adlı bir boyacı ile Ebu Sîr adlı bir berber varmış. Dükkânları karşı karşıyaymış. Boyacı olan, üçkâğıtçı imiş. Boyaması için getirilen kumaşları ücretini aldıktan sonra satar, sahiplerine de çalındığını söylemiş.
- Bir gün güçlü bir adam, Ebû Kîr'e boyaması için bir elbise getirir ve ücretini öder.
- Ebû Kîr, diğer müşterilerine yaptığı gibi onun elbisesini de sattıktan sonra karşıdaki berberin dükkânına gidip oturur, oradan dükkânını gözlemeye başlar.
- Birkaç gün elbisesini almaya gelen adam, dükkânda kimseyi bulamayınca boyacıyı kadıya şikâyet eder ve dükkânını mühürletir.
- Ebû Kîr'in dükkânının mühürletildiğini gören berber Ebû Sîr, kendi işlerinin de pek iyi olmadığını belirterek boyacıya beraber başka yerlere gitmeyi teklif eder.
- Boyacı kabul edince, berber dükkânını satıp birlikte bir gemiye binerler.
- Gemide beş parasız kalan berberle boyacı ne yapacaklarını konuşurlarken tayfalardan biri Ebû Sîr'in berber olduğunu anlayınca, ondan kendisini tıraş etmesini ister.
- Ebû Sîr, onu tıraş eder, tayfa da ona yarım gümüş verir.
- Ebû Sîr, aç ve susuz olduklarını söyleyince tayfa biraz su ile bir ekme de verir.
- Ebû Sîr'in berber olduğunu duyan bütün tayfalar, gemide başka berber olmadığından ona tıraş olmak için sıraya dizilirler.
- Ebû Sîr, akşama kadar yarım gümüş bir ekmeğe tıraş ettikten sonra o gün otuz ekme otuz yarım gümüş toplar.
- Geminin kaptanı da Ebû Sîr'e tıraş olduktan sonra, onların yiyecek sıkıntısı çektiklerini öğrenince Ebû Sîr ile Ebû Kîr'i akşam yemeğine davet eder.
- Ebû Sîr'in ekme ve paralarla dönünce Ebû Kîr'in otuz ekmeği yediğini görünce kaptanın gönderdiği yemekleri de ona verir.
- Ebû Kîr, o yemekleri de bitirdikten sonra yatmaya devam eder.
- Ebû Sîr, şehirde berberlik yaparak para kazanır. Akşam ana yiyeceklerle döner. İş gücü yatmak olan boyacı Ebû Kîr ise berberin kazancına ortak olur.
- Berber kırk gün aynı şekilde para kazandıktan sonra hasta düşüp çalışamaz hale gelir. Kazandığı paralardan bir miktar hancıya vererek yiyecek getirmeye başlar.

- Ebû Kîr, çok bitkin bir hale gelince Ebû Sîr, gizlice onun cebindeki paraları çalıp handan kaçar.
- Mavi ve beyaz renklerden meydana gelen bir elbise alan Boyacı, elbiseyi bir boyacıya götürüp kırmızıya boyamasını ister.
- Boyacı sadece maviye boyayabileceğini söyleyerek şehirde mavi ve beyaz renklerden başka bir renk bilmediğini belirtir.
- Ebû Kîr, bütün renklerde elbise boyayabileceğim belirterek, kendisini yanında çalıştırmasını ister.
- Boyacı, şehirde kırk boyacı bulunduğunu, bunların dışında birinin boyacılık yapmasının yasak olduğunu söyleyerek, “Ne zaman, boyacılardan biri ölürse ancak o zaman bir başkası onun yerine geçer. Boyacıların sayısı ne kırkı geçer ne de kırkın altına düşer. Bunların hepsinin bildiği de hemen hemen aynı şeylerdir.” der.
- Buna kızan Ebû Kîr, krala çıkıp, durumu anlatır ve kendisinin kırmızı, yeşil, sarı, gri gibi bütün renklerde elbise boyamasını bilen bir boyacı olduğunu söyler.
- Kral, merak ederek Ebû Kîr’e şehrin iyi bir yerinde bir boyacı dükkânı açılmasını ister ve maliyetini karşılayacağını bildirir, sonra da Ebû Kîr’e bir atla birkaç adam verir.
- Kral’ın adamlarıyla şehrin güzel bir yerinde bir dükkân beğenen Boyacı Ebû Kır, Kral’dan aldığı paralarla lazım olan bütün malları ve hammaddeleri temin eder.
- Ebû Kır, bir müddet sonra, hammaddelerden elde ettiği boyalarla değişik renklerde elbiseler boyayıp dükkânın önüne asar.
- Kırmızı, yeşil, sarı ve siyah renklerini gören halk bu renklerden çok hoşlanarak elbiselerini boyatmak için dükkâna akın eder.
- Şehirdeki, diğer boyacılar da bunu duyunca Ebû Kîr’e gidip kendilerini yanında çalıştırmasını isterler ama Ebû Kîr, onları kovar.
- Kısa sürede zengin olan Ebu Kîr, dükkânda köleleri çalıştırmaya ve oturduğu yerden para kazanmaya başlar.
- Hancı, Ebû Sîr’den birkaç gün hiç ses çıkmadığını far kedince, bir gün odasına gider, ama odasının kilitlendiğini görür.
- Daha sonra kapıyı kırıp içeri giren Hancı, Ebû Sır’ın baygın bir halde yattığını görünce onu ayıltır ve Ebû Kîr’i sorar.
- Ebû Sîr, onun nerede olduğunu bilmediğini belirterek cebinden para alıp kendisine yiyecekler bir şeyler getirmesini ister.
- Hancı, Berber’in cebinde hiç para bulamayınca durumu anlarlar.

- İki ay, hancının bakmasıyla düzelen Berber, bir gün şehre indiğinde bir dükkânın önünde bir kalabalık görünce oraya yaklaşır.
- Oradakilerden her şeyi öğrenen Ebû Sîr, arkadaşının zenginleştiğine sevinerek onu bir an önce görmek için dükkâna dalar.
- Ebû Sîr'in kendisine doğru geldiğini gören Ebû Kîr, ona "Yine mi geldin? Ben sana bir daha gelme, dememiş miydim be hırsız?" der ve etraftaki kölelere onu dövmelerini emreder.
- Köleler, Ebû Sîr'i bağlayıp yüz sopa sırtına, yüz sopa da karnına vurduktan sonra, bir daha geldiği taktirde ölümle de tehdit ederek gönderirler.
- Ebû Sîr, oradan üzgün bir şekilde ayrıldıktan sonra bir hamama gitmek ister ama bulamaz.
- Ebû Sîr, sonunda orada hamamın bilinmediğini, Kral dahi herkesin hamam yerine denizde yıkandığını öğrenir.
- Kral'a çıkan Ebû Sîr, ona başka şehirlerde hamam denen bir şey olduğunu bildirip hamamı anlatır ve hamam olmayan bir yerin şehir sayılamayacağını söyler.
- Ebu Sîr'in açıklamalarından sonra hamamı merak eden Kral, Ebû Sîr'e şehrin en münasip yerinde hamam yaptırmasını söyler ve bu konudaki bütün masrafları karşılayacağını bildirir.
- Kral'ın yanına kattığı adamlarla birlikte hamam yapmak için şehrin en güzel bir yerini seçen Ebû Sîr, Kral'ın yardımıyla hamamı yaptırır.
- Daha sonra döşemek ve tesisat için Kral'dan on bin Dinar alan Ebû Sîr, hamamı mükemmel bir hale getirir ve Kral'ın verdiği genç adamlara hamam ve keseleme işlerini öğretir.
- Üç gün halka parasız hizmet eden hamamcı Ebû Sîr, dördüncü gün kapıları halka kapatır ve Kral'ı hamama davet eder.
- Hamamda Kral'ı keseleyen Ebu Sîr, ondan fitil fitil kirler çıkartır, sonra da gül sulu havuzda yıkar.
- Yıkama işlemleri bitince doğuştan böyle bir yerde yıkanmamış olan Kral büyük bir zindelik ve hafiflik hisseder.
- Hamamdan çok memnun kalan Kral, Ebû Sîr'e bin dinar verir ve herkesten hamam ücreti olarak ne kadar alacağını sorar.
- Ebû Sîr, herhangi bir fiyat tespiti yapmadığını söyleyince Kral, yıkanan her kişiden bin dinar almasını belirtir.

- Ebû Sır, herkesin ona gücü yetmeyeceğini bildirince Kral, fiyat tespitini ona bırakıp yanında getirdiği 400 adamına, her birinin Ebû Sır'e yüz Dinarla bir cariye ve bir köle vermesini ister.
- Böylece 40 bin Dinar, 400 cariye ve 400 köle sahibi olan Ebû Sır, kendisine bir isteği olup olmadığını soran Kral'dan, kazandığı paraların cariye ve kölelere ancak yeteceğini söyleyerek, onları geri almasını ister.
- Kral da her kişi için on0 dinar vererek 800 kişiyi satın alır.
- Kısa zamanda çok zengin olan Ebû Sır, neşeli olduğu bir sırada gelen Kral'ın kaptanına hamamda kendi eliyle hizmet sunar, kendi eliyle keseleyip yıkar.
- Kaptana çok çok iyi hizmet eden Ebû Sır, çıkarken ondan para da almaz.
- Ebû Sır'ın hamamı şehirde büyük ün kazanır ve sonunda Ebû Kır de bunu duyar.
- Ebû Kır, bir gün hamama gidip Ebû Sır'e "Sen nerelerdesin be kardeşim?" diyerek çıkışır.
- Ebû Sır, "Sen beni dövdün ve kovdun." deyince Ebû Kır, yeminler ederek böyle bir şey yapmış olamayacağını, yapmışsa da onu bir hırsıza benzetmiş olacağını söyleyerek önce kendisini tanıtmadığı için Ebû Sır'e kızar ve onun suçlu olduğunu söyler.
- Ebû Sır, sonunda boyacıyı affederek onunla barışır.
- Ebû Kır, hamamda kıl alan zırnık adlı ilacın bulunmadığını hatırlatarak, öyle bir ilaçla Kral'ın kıllarını aldığı taktirde, onun hamamdan daha çok memnun olacağını söyler.
- Bu fikre katılan Ebû Sır, bir müddet sonra zırnık temin eder.
- Ebû Kır, daha sonra Kral'a gider.
- Kral'ın hamamı methettiğini gören Ebû Kır, Ebu Sır'le Hristiyanlar ülkesinde bir zamanlar birlikte esir olduklarını bildirerek, "Hristiyanlar Kralı böyle bir hamam yapıp sizi oraya çekmeyi planlamış. Siz hamama alışınca, kıllarınızı almak bahanesiyle bir ilaç sürüp sizi zehirlemeyi düşünmüş. Bunu gerçekleştirip sizi öldürdüğü taktirde Ebû Sır'in esir bulunan ailesini serbest bırakacağına dair söz vermiş." der.
- Bunu duyan Kral çok kızar ve ertesi gün hemen hamama gider.
- Ebû Sır'in kıllarını almak için zırnık süreceğini söyleyince Kral, ilacı görmek ister.
- Kral, ilacın çok pis koktuğunu görünce, onu gerçekten bir zehir zannedip Ebû Sır'i hemen tutuklattırır.

- Kral, daha sonra Kaptan'ı çağırıp, Ebû Sîr'i bir varile koyup, etrafını sönmemiş kireç taşlarıyla doldurduktan sonra varili sarayın önünde işaret ettiği sırada kayıktan denize atmasını ister.
- Kaptan kralın dediklerini yapıp Ebû Sîr'i kayığa koyarak denize açılır.
- Ebû Sîr'in kendisine çok iyi muamele ettiğini hatırlayan kaptan ona kralın kendisini neden öldürmek istediğini sorar.
- Ebû Sîr, sebebini bilmediğini bu işte bir yanlışlık olduğunu söyleyince kaptan, onun yerine varile başka bir şey koyar.
- Kralın mutfağına balık temin etmekle görevli olan kaptan Ebû Sîr'e bir ağ verip onu bir adaya bırakır ve kendisi gelinceye kadar balık tutmasını ister.
- Daha sonra sarayın önüne gelen kaptan, pencereden kralın eliyle "at" diye işaret ettiğini görünce, varili denize atar.
- İşaret ederken parmağındaki sihirli yüzüğü denize düşüren kral, ülkeye hakim olmasını sağlayan o yüzüğü kaybettiğine çok üzülür, kendisine isyan ederler diye kimseye bundan söz etmez.
- Ebû Sîr, bir müddet sonra adada kalıp balık tuttuktan sonra acıkır ve balıklardan birini kestiğinde bir yüzük bulur, onu parmağına takar.
- Daha sonra gelen iki hizmetçiye balıkları vermek isteyen Ebû Sîr, elini uzattığı sırada hizmetçilerin öldüklerini görür.
- Hizmetçilerin ölümüne çok şaşırarak Ebû Sîr, Kaptan'ın geldiğini görünce, kaptana onların neden öldüklerini sormaya niyetlenir.
- Ebû Sîr'in parmağındaki Kral'ın yüzüğünü ve ölen iki hizmetçiyi gören kaptan, ona seslenerek, "Aman kımıldama, olduğun gibi kal." diye bağırır.
- Ebû Sîr'in yanına korka korka gelen kaptan, yüzüğün Kral'a ait olduğunu, yüzüğün yöneldiği tarafta bulunan herkesin, büyük bir ordu bile olsa top yekûn ölebileceğini açıklar.
- Yüzüğün marifetlerini anlayan Ebû Sîr, Kaptan'dan kendisini krala götürmesini ister.
- Yüzüğünü kaybettiğinden dolayı üzgün olan Kral, Ebû Sîr'i karşısında görünce şaşırır.
- Ebû Sîr, başından geçenleri anlattıktan sonra, parmağındaki yüzüğü çıkarıp kralın önüne koyar ve kendisini neden öldürtmek istediğini sorar.

- Kral, Ebû Sîr'ın iyi niyetli olduğunu anlayınca durumu onlara anlatır ve Ebû Kîr'in kötü niyetli biri olduğundan dolayı adamlarından onu yalınayak başı açık getirmelerini ister.
- Adamlar, Ebû Kîr'i getirdiklerinde, onun başından beri Kötü bir insan olduğu ortaya çıkınca kral onu cezalandırmak ister.
- Ebû Sîr, Kral'dan onu affetmesini ister, ama kral affetmez.
- Kral, Ebû Kîr'i kaptana verip, onu bir varile koymasını, etrafını sönmemiş kireç taşlarıyla doldurmasını böylece denize atmasını emreder.
- Kral Ebû Kîr'i denize attırdıktan sonra Ebû Sîr'e bir arzusu olup olmadığını sorar.
- Ebû Sîr, ülkesine dönmek istediğini söyleyince Kral ona bir gemi hazırlar, hediyelerle onu uğurlar.
- Ebû Sîr, İskenderiye'ye vardığında, geminin arkasına bir varilin takıldığını görür.
- Varilde Ebû Kîr'in cesedini bulan Ebû Sîr orada ona bir mezar yaptırır.
- O günden sonra o semte Ebû Kîr adı verilir.

114. Abdul'l-Lahu'l-Berrî ile Abdu'l-Lahu'l-Bahrî'nin Hikâyesi

- Abdul'l-Lahu'l-Berrî adlı çok fakir bir balıkçı varmış. Her gün deniz kıyısına gidip ağıyla balık evlar, balıkların parasıyla da geçinirmiş.
- Evli ve dokuz çocuğu olan Abdul'l-Lahu'l-Berrî, onuncu çocuğu olduğu gün onun şansına balık tutmak için denize gider, ama o gün hiç balık tutamaz.
- Abdullah, üzüntülü bir halde eve dönerken, yolda bir fırının önünde ekmek almak için birçok kişinin kuyruğa girdiğini görür.
- Abdullah'ın oradan geçtiğini gören Fırıncı, onu çağırır.
- Abdullah'ın hiç balık tutamadığını ve onun beş parasız kaldığını öğrenen fırıncı ona on yarım gümüşlük ekmekle yiyecek alması için on yarım gümüş verir, ertesi gün kendisine balık getirmesini ister.
- Abdullah, sevinç içinde yiyecek ve ekmeklerle eve döner. O gece karınlarını iyice doyurup Allah'a şükrederler.
- Ertesi gün balık avlamak için yine denize giden Abdullah o gün de yine hiç balık tutamaz.
- Utancından Fırıncı'nın uzağından geçen Abdullah, fırıncı tarafından görülür ve çağrılır.

- Fırıncı o gün de Abdullah'ın hiç balık avlayamadığını öğrenince, kazandığı zaman ödeyebileceğini söyleyerek ona yine on yarım gümüşlük ekmekle on yarım gümüş daha verir.
- Abdul'l-Lahu'l-Berrî, kırk gün hiç balık avlayamaz ve her gün fırıncı ona aynı şeyleri verir.
- 41. gün utancından dışarı çıkmak istemeyen Abdullah Elberri, karısının ısrarı üzerine tekrar balık avına gider.
- O günde bir türlü balık tutamayan Abdullah, tek bir balık olsun avlaması için Allah'a yalvarıp ağını denize atar.
- Ağına ağır bir şeyin takıldığını fark eden Abdullah, pek çok balığın ağına geldiğini zannederek, sevinçle ağını çektiğinde ölü bir eşeğin ağına takıldığını görür.
- Buna kızan Abdullah, tekrar Allah a yalvarıp ağını denize atar.
- Biraz sonra ağına yine ağır bir şeyin takıldığını fark eden Abdullah, onu çektiğinde insan gibi bir yaratığın karaya çıktığını görünce, onu ifrit zannedip kaçmaya başlar.
- Karaya çıkan yaratık, Abdullah'ı çağırıp kendisinin cini olduğunu ve ona bir şey yapmayacağını söyler.
- Abdullah, korka korka Cin'in yanına gider.
- Cin, Müslüman olduğunu belirterek, "Mademki beni karaya çıkarttın, seninle arkadaş olalım." der.
- Daha sonra Abdullah'a, "Sen bana her gün güneş doğmadan önce bir sepet kara meyvesi getir. Ben de sana bizim ülkeden inci, pırlanta, altın gibi değerli taş ve mücevherler getireyim. Çünkü denizde yaşayan bizler kara meyveleri bulmakta güçlük çekmekteyiz." der.
- Abdullah bunu memnuniyetle kabul ettikten sonra Cin'e adını sorar.
- Cin, adının Abdullah Elbahri olduğunu söyleyince Abdullah, kendi adının da Abdullah Elberri olduğunu bildirir.
- Cin, daha sonra denize dalar.
- Bir müddet sonra ellerinde mücevher taşlarla dönen Cin, sepeti olmadığı için o kadar getirebildiğini söyleyerek ertesi sabah Abdullah'tan bir sepet kara Meyvesi getirmesini ister ve tekrar denize dalar.
- Abdullah, sevinçle eve dönerken fırıncıya uğrar ve ona ne kadar borcu olduğunu sorar.
- Fırıncı arkadaş olduklarını hatırlatarak hesap falan yapmadığını söyler ve "Ne kadar verebilersen ver. Mühim değil" der.

- Abdullah bir avuç mücevher verince fırıncı şaşırır ve onları nasıl kazandığını sorar.
- Abdullah durumu anlattıktan sonra, yanında mücevherlerden başka parası olmadığını bildirerek yiyecek alması için kendisine bir miktar para vermesini ister.
- Fırıncı, kasayı açıp avuçlayabildiği kadar parayı Abdullah'a verir.
- Daha sonra fırını bırakıp Abdullah'la çarşıya çıkan fırıncı onun sepetini başında taşır ve onu evine götürür.
- Ertesi sabah güneş doğmadan önce Abdullah Cinle buluşmaya gider, ona bir sepet meyve verip bir sepet mücevher alır.
- Oradan bir kuyumcuya giden Abdullah, bir mücevher verip onu bozmasını ister.
- Kuyumcu, onu nereden aldığını sorunca, Abdullah bulduğunu söyler.
- Kuyumcu, bu sefer başka mücevheri olup olmadığını sorunca Abdullah, bir sepet dolusu daha olduğunu bildirir.
- Abdullah, dükkândan çıktığı sırada, Kuyumcuyu "Hırsız kaçıyor." diye bağırıp, onu yakalatır ve Kralın mücevherlerini çaldığını söyler.
- Bunun üzerine muhafızlar Abdullah'ı iyice dövüp zindana atarlar.
- Ertesi gün Abdullah, kralın huzuruna çıkartılınca Kral, Kraliçe'yi çağırıp mücevherlerinin çalınıp çalınmadığını sorar ve Abdullah'ın mücevherlerini gösterir.
- Kraliçe, mücevherlerinin çalınmadığını, o mücevherlerin de kendine ait olmadığını söyleyince Kral, Abdullah'a mücevherleri nereden aldığını sorar.
- Abdullah, olup binenleri anlatınca kral, iftira ettiği için kuyumcuyu dövdürüp zindana attırdıktan sonra Abdullah'a "Sen çok fakir bir balıkçıydın. Şimdi senin birden bire zengin olduğunu görenler sana düşman kesilecekler. Sen benim kızım ile evlen de seni vezirim yapayım ve sana kimse bir şey yapmasın." der.
- Abdullah, bu teklifi kabul edince Kral, onu hamama gönderir ve onun için güzel elbiseler aldırır.
- Kral'ın kızı ile evlenip vezir olan Abdullah, ilk karısıyla on çocuğunu da saraya getirir.
- Bir gün sabah Abdullah'ın başında sepetle gittiğini gören Kral, ona vezir olduğunu hatırlatarak, başta sepet taşımanın vezire yaraşmadığını söyler.
- Abdullah, o sepetle mücevher kazanacağını belirterek, kralın sözüne aldırılmaz ve yoluna devam eder.

- Abdullah, deniz kıyısına giderken yolda fırıncının dükkânının kapalı olduğunu görünce oradakilerden fırıncının hasta olduğu için on günlüğüne dükkânı kapattığını öğrenir.
- Bunun üzerine fırıncının evine giden Abdullah, onun aslında hasta olmayıp, kralın Abdullah'ı zindana attırıldığını duyduktan sonra onun arkadaşı olduğu için kendisine de bir şey yapılmasından çekinerek dükkânı açmadığını öğrenir.
- Abdullah, başından geçenleri anlattıktan sonra fırıncıyı krala götürür ve ona fırıncının kendisine yaptığı iyilikleri teker teker anlatır. Kral da fırıncıyı sol veziri yapar.
- Abdullah, bir yıl her gün bir sepet dolusu meyve götürüp bir sepet mücevher alır.
- Cin, Abdullah'la bir sabah konuşurken, söz Hz. Muhammed'in mezarına gelir.
- Cin, Abdullah'a Hz. Muhammed'in kabrini ziyaret edip etmediğini sorar.
- Abdullah, fakirliği yüzünden o zamana kadar ziyaret edemediğini söyleyince Cin, onu muhakkak ziyaret etmesini, ziyaret ettiğinde de kendisi için Peygamber'e bir Fatiha okumasını ister.
- Abdullah kabul edince Cin, denizde Hz. Muhammed'in mezarına götürülmek üzere bir emaneti olduğunu, onu Abdullah'a vererek istediğini söyleyerek onu denizin dibine götürmek ister.
- Abdullah insan olduğu için denizde yaşamasının mümkün olmadığını anlatınca cin, Dendan adlı bir cins balığın yağını vücuduna süren kişinin denizde yaşayabileceğini belirterek, o balığın yağından getirmek üzere denize iner.
- Bir süre sonra balığın yağıyla çıkan Cin, onu Abdullah'ın vücuduna sürerek birlikte denize inerler.
- Denizin dibinde birçok ev, çadır, cins cins balıklar gören Abdullah, halkının hepsi denizkızı olan bir şehre varır.
- Deniz kızlarının Abdullah'la "Kuyruksuz, kuyruksuz." diye alay ettiklerini gören Cin, Abdullah'a, "Burada herkesin kuyruğu vardır. Onun için seni yadırgıyorlar." der ve kusura bakmamasını söyler.
- Deniz kızları şehrinden ayrılıp çok yüksek bir dağa gelen Abdullah'la Cin, orada bir dendan balığının kendilerine doğru geldiğini görürler.
- Abdullah, fili yutabilecek derecede büyük olan dendan balığını görünce korkmaya başlar.
- Abdullah'ın Dendan'dan korktuğunu fark eden Cin, dendan balıklarının insan sesleri duyduklarında hemen öldüklerini bildirerek ondan bağırmasını ister.

- Abdullah yüksek sesle bağıınca, onun sesini duyan dev dendan balığı hemen ölür.
- Cin, Abdullah'ı kralları ile görüştürür.
- Kral da Abdullah'a değerli taşlar ve mücevherler hediye ederek onları uğurlar.
- Daha sonra Abdullah Elbahri, Abdullah Elberri'yi kendi şehrine götürüp ailesiyle tanıştırdıktan sonra ona Hz. Muhammed'in mezarına götürmesi için bir bohça verir.
- Abdullah Elbahari, daha sonra Abdullah Elberri'yi karaya çıkarmak üzere yola koyulur.
- Yolları üzerinde bir yerde bir grubun eğlendiğini gören Abdullah Elberri, onların neden şarkılarla oyunlarla eğlendiklerini sorarak, "Düğünleri mi var?" der.
- Abdullah Elbahri, onların bir ölünün ardından eğlenmekte olduklarını söyleyince Abdullah Elberri, çok şaşırır.
- Abdullah Elberri'nin buna şaşırıldığını anlayan Cin, Abdulla'la karada bir ölünün ardından ne yaptıklarını sorar.
- Abdullah Elberri, ölünün ardından tam tersine ağlayıp gözyaşı döktüklerini ve çok üzüldüklerini söyleyince Abdullah Elbahri, "Öyle şey olur mu? Bizleri yaratan Allah'tır. Allah, vücutlarımıza ruhları emaneten koyar Onları istediği zaman geri alabilir. Buna üzülme değil, sevinmek lazım gelir. Allah'ın emanetini geri almasına üzülen bir yaratıkla arkadaşlık kurulamaz ve ona bir şey emanet edilemez." diyerek bohçayı alır ve bir daha kendisiyle görüşmeyeceğini söyler.
- Abdullan Elbahri'nin birden oradan uzaklaştığını gören Abdullah Elberri, yanındaki mücevher ve hediyelerle karaya çıkıp saraya gider.
- Abdullah Elberri, olup bitenleri anlatınca Kral, keşke öyle söylemeseydin." der.
- Abdullah Elberri, uzun bir süre her sabah deniz kıyısına gidip Abdullah Elbahri'yi bekler ama o bir daha gelmez.
- Abdullah Elberri, o zamana kadar elde ettiği şeyler ile kanaat ederek saraya çekilir, çoluk çocuğuyla ölünceye kadar mutlu bir hayat sürdürür.

115. Hârûn'r-Reşîd'in Ummanlı Delikanlı ile Hikâyesi

- Bir gece canı çok sıkılan Halife Hârûnu'r-Reşîd, cellatı Mesrur'u çağırır ve ondan hemen Vezir Cafer'i getirmesini ister.
- Cafer, Halife'nin can sıkıntısını gidermek için bir şeyler teklif eder, ama Halife onları beğenmez.
- Delikanlı, daha sonra cariyelerini çağırıp misafirlere yemek takdim etmelerini emreder.

- Yemek ziyafetinden sonra Halife, bir istekleri olup olmadığını soran delikanlıya, güzel sesli bir kadının şarkı söylediğini duydukları için geldiklerini ve o kadını yakından dinlemek istediklerini söyler.
- Bunun üzerine Delikanlı, “Hay, hay.” deyip cariyelerinden şarkıcı kadını getirmelerini ister.
- Halife ve adamlarının yanına gelen şarkıcı kadın, uduyla üst üste nefis iki şarkı söyler.
- Halife, kadının çok acıklı şarkılar söyleyerek oradakileri ağlattığını görünce, onun muhakkak bir sevgilisinden ayrı kaldığını söyler.
- İshak Elmusulî de o kadar güzel ve acıklı şarkı söyleyen birini daha önce görmediğini belirtir.
- Bu arada delikanlı, onun anne ve babasını kaybettiğinden üzgün olduğunu söylemesine rağmen Halife, onun muhakkak bir sevgilisinden ayrı kalmış olabileceğinde ısrar eder.
- Bu sıra delikanlının yüzündeki sarılığı fark eden Hârûnu’r-Reşîd, onu yanına yaklaştırdıktan sonra kendilerini tanımak isteyip istemediğini sorar.
- Delikanlı, tanımak istediğini söyleyince Halife ve adamları kendilerini tanıtır.
- Halife, daha sonra yüzündeki sarılığı merak ettiğini belirterek, neden benzinin soluk olduğunu sorar.
- Delikanlı, bu konuda enteresan bir hikâyesi olduğunu belirterek anlatmaya başlar:
- Kendisinin Ummanlı bir tüccar olduğunu söyleyen delikanlı, bir zamanlar babasının çok zengin bir tüccar olduğunu, elli gemisi bulunduğunu, bu gemilerin yılda 30.000, Dinar kazanç sağladığını, babasının kendisini çok iyi eğittiğini anlatır.
- Bir süre sonra babası ölünce delikanlıya büyük bir miras kalır.
- Delikanlı bir gün köşkte otururken bir adamın kapıyı çalarak henüz, mevsimi gelmemiş nefis meyveler getirdiğini görünce, o meyveleri yüz Dinara alır ve orada bulunan tüccarlara meyvelerin nereden geldiğini sorar.
- Tüccarlar, meyvelerin Basra’dan getirildiğini söyleyerek, delikanlıya Bağdat ve Basra’nın güzelliklerini bütün ayrıntılarıyla anlatırlar.
- Bunun üzerine oraları merak eden delikanlı, bütün mallarını satıp bin dinar elde ettikten sonra bir gemiyle Basra’ya doğru yola çıkar.
- Basra’ya varan delikanlı, oradan Bağdat’a geçer.
- Bağdat’ta, tüccarların bulunduğu Karh yakasında bir ev kiralayan delikanlı, cuma günü cuma namazını kılmak üzere Elmansur camiine gider.

- Orada namaz kıldıktan sonra Karnussırat denilen yere giden delikanlı, orada yüksek bir tepenin üzerinde duran bir ihtiyarın yanına yaklaşır.
- Temiz giyimli olan ihtiyara evinde kalmak istediğini söyleyen delikanlı, onun kabulü üzerine birlikte ihtiyarın evine giderler.
- İhtiyarla yemek yedikten sonra delikanlı, ona kızıyla evlenmek istediğini bildirir.
- İhtiyar, kızıyla evlenebilmesi için başlık parasını her ay ödemesi şartını koyarak, ödeyemediği ay kızının boş sayılacağını belirtir ve her ay on beş bin Dinar alacağını söyler.
- Delikanlı, bunları cebindeki paralara güvenerek kabul eder ve ihtiyarın kızıyla evlenir.
- Aylar, seneler geçer sonunda delikanlı parasız kalıp, aylık başlık parasını ödeyemez hale gelir.
- Bir gün delikanlının çok üzgün olduğunu gören karısı, onun aylığı ödeyemeyecek bir durumda olduğunu öğrenince kendisinin her gün beş yüz dinar vereceğini bildirir.
- Bir yıl bu şekilde idare ettikten sonra bir gün kadının kendisini dövmesine kızan Cariyesi ihtiyara gidip bir yıldır başlık parasını kızının verdiğini, Delikanlı'nın beş parasız kaldığını anlatır.
- İhtiyar, delikanlıyı çağırıp şartını yerine getirmediğini söyleyerek kızını geri alır ve onu kovar.
- Çok sevdiği karısından ayrıldığına çok üzülen delikanlı, üç gün Bağdat'ta aç susuz kaldıktan sonra bir gemiye binip Basra'ya gider.
- Basra'da bir çarşıya giren delikanlı, orada hem babasının hem de kendi dostu olan bir bakkalla karşılaşır.
- Bakkal, delikanlının başından geçenleri öğrenince çok üzülür ve parasını o şekilde heder etmesine kızar.
- Bakkal, delikanlının yiyecek ve içecek masraflarını üzerine aldıktan sonra günde iki Dirheme onu yanında çalıştırır.
- Delikanlı, bakkalın yanında tam bir yıl çalıştıktan sonra yüz Dinar biriktirdiğini görünce, limanda bir oda kiralar ve ticaret malları almak için limana yanaşacak ticaret gemilerini beklemeye başlar.
- Bir müddet sonra limana bir gemi yanaşınca, delikanlı diğer tüccarlarla birlikte ticaret eşyaları almak için gemiye gider.

- Tüccarlar, bir adamın içinde mücevher cinsinden eşyalar bulunan bir torbasına müşteri olurlar ve onu açık arttırmaya koyarlar.
- Bir süre sonra arttırmadan çekilen delikanlı, torbanın fiyatının 400 Dinara kadar yükseldiğini görür.
- Delikanlının açık arttırmadan çekildiğini fark eden torbanın sahibi, ona neden arttırmaya devam etmediğini sorar.
- Delikanlı, yüz Dinardan başka parası olmadığını söyleyip utancından ağlamaya başlayınca, onun haline acıyan torba sahibi, tüccarların içinde binlerce Dinar değerindeki torbayı hediye mahiyetinde yüz Dinara delikanlıya verdiğini açıklar.
- Delikanlı, daha sonra bir dükkân kiralayıp o mücevherleri satmaya başlar.
- Bütün mallarını sattıktan sonra geriye eşya olacak üzerinde yazılar bulunan küçük kırmızı bir akik kalınca, Delikanlı, onu da tellala verip satılığa çıkarır.
- Tellal, biraz sonra dönüp akiğe beş dirhem verildiğini söyleyince delikanlı o, paraya satmaz.
- Ertesi gün akiği tekrar tellala verir. Bu sefer ona on Dirhem verirler. Beş günde yirmi dirhem verirler.
- Daha sonra dükkâna gelen bir müşteri, delikanlıya satılık malı olup olmadığını sorar.
- Delikanlı, akiği gösterince adam ona bakar ve yirmi Dinara satmasını ister.
- Adamın yirmi Dirhemlik bir şeye yirmi Dinar verdiğini gören delikanlı, onun dalga geçtiğini düşünerek "Git şuradan. Dalga mı geçiyorsun?" deyince adam fiyatı elli Dinara yükseltir.
- Delikanlı, sürekli onun dalga geçtiğini düşünerek, her fiyat teklifinde ona kızınca, adam fiyatı bin Dinara, sonra on bin, sonra da yirmi bin Dinara yükseltir.
- Bunu duyan komşu tüccarlar araya girip delikanlıya daha fazla pazarlığı uzatmamasını ve yirmi bin Dinardan daha iyi para mı bulacağını söylerler ve satması için onu sıkıştırırlar.
- Delikanlı, "Ona sorun, ciddi mi almak mı istiyor, yoksa benimle dalga mı geçiyor?" der.
- Bunun üzerine adam, fiyatı otuz bin dinara yükseltip gerçekten almak istediğini söyleyince delikanlı, akiğin özelliğini açıklaması şartıyla satacağına söz verir.
- Akiği kendisine elli bin dinara sattığına dair delikanlıdan söz alan adam, onun özelliğini anlatmaya başlar:

- Hint krallarından birinin kızı hastalanır. Kız, her gece yanında kalan bir cariyeyi hastalığın tesiriyle kesip öldürür.
- Ülkedeki doktorlar ve büyücüler bir türlü kızı iyileştiremezler.
- Adam, kralın huzuruna çıkarak Babil’de Sadullah El-bâbili adlı bir adamın bu işlerden çok iyi anladığını ve hastaları iyileştirdiğini söyler.
- Bunun üzerine Kral, adama ona gitmesini söyleyerek yüz bin Dinar, büyük bir akikle hediyeler verip gönderir.
- Adam, Sadullah Elbâbili’ye parayı ve hediyeleri verdikten sonra kızın hastalığını anlatır.
- Sadullah Elbâbili, akiği alıp onu törpüleyerek yuvarlak bir şekle getirdikten sonra yedi ay yıldızları gözetler.
- Yıldızlar, tam istediği gibi sıralanınca Sadullah, akiğin üzerine çok ince yazılar yazar.
- Sadullah daha sonra akiği adama vererek, onu kızın boynuna takmasını söyler.
- Adam, geri dönüp kralın huzuruna çıkar ve Sadullah’ın yaptıklarını anlatarak, akiği ona verir.
- Kral, kızına akiği taktığında onun hemen düzeldiğini görünce çok sevinir ve adama ihsanlarda bulunur.
- Aradan epey zaman geçtikten sonra bir gün kız cariyelerle birlikte deniz kıyısında oynarken akiğini denize düşürür ve tekrar eski hastalığına yakalanır.
- Kızının yeniden hastalanıp her gece yanında kalan bir cariyeyi öldürdüğünü duyan Kral, adamı çağırıp yüz bin dinarla akik vererek tekrar Sadullah'a gönderir.
- Adam, Babil’de Sadullah’ın öldüğünü öğrenince, Kral’a dönüp durumu anlatır.
- Kral, ne pahasına olursa olsun kaybolan akiği bulmaları için adamları birlikte on kişiyi daha görevlendirir ve dünyanın değişik yerlerine gönderir.
- Adam, akiğin özelliğini anlattıktan sonra delikanlıya “Eğer onu satmasaydın, fiyatını bin dinara kadar arttıracaktım.” deyince, Delikanlı’nın birden beti benzi atıp yüzü gözü sararır.
- Delikanlı, kazandığı paralarla karısını görmek için ihtiyarın evine gider.
- İhtiyarın evini harap bir halde bulan Delikanlı, oradakilerden ihtiyara ve kızına ne olduğunu sorar.
- Orada bulunanlar ihtiyarın kızını Dumanlı Ebulhasan ile evlendirdikten sonra Ebulhasan’ı bir zaman gelip başlık parasını ödeyemediği için kovduğunu, kocasından ayrı düşen kızının da hastalandığını anlatırlar.

- Orada bulunanlar, daha sonra ihtiyarın kızının durumunu görünce Ebulhasan'ı bulan kişiye yüz bin Dinar vermeyi reddettiğini bildirirler.
- Delikanlı, Ebulhasan'ın kendisi olduğunu söyleyince oradakiler onu hemen ihtiyarın evine götürürler.
- Kadın, kocasını görünce hemen kalkıp boynuna atılır. Sonra düzelir. İhtiyar da buna sevinerek onların nikâhlarını tazeletir.
- Delikanlı, yüzünün sararmasına sebep olan hikâyesini anlattıktan sonra içerden iyi giyimli bir oğlanı getirerek, "İşte Halifem, bu çocuk o kadından benim oğlum." der.
- Halife ve adamları, oradan ayrılıp saraya dönerler.
- Halife, Mesrur'dan Bağdat, Basra ve Horasan şehirlerinin haraçlarını getirmesini ister.
- Mesrur, haraçları getirdiğinde, salonun bir köşesi paralarla dolar.
- Halife, o köleyi perdeyle kapattırdı can sonra Cafer'den Ebulhasan Elummâni'yi getirmesini ister.
- Ebulhasan gelince Halife, ondan perdeyi açmasını ister, delikanlı, perdeyi açtığı anda Halife, "Bu paralar mı çok, yoksa akikten kaybettiğin para mı?" diye sorar.
- Abulhasan, "Bunlar kat kat daha fazla" deyince Halilife, orada bulunan adamlara o paraların artık Ebulhasan'ın olduğunu söyler.
- Halife'den duyduğuna bir türlü inanamayan Ebulhasan sevinçten gözyaşı akıtır.
- Akan gözyaşları, Ebulhasan'ın yanaklarına değince yüzünün sarılığı gider ve eski haline döner.
- Daha sonra Halife'nin nedimi de olan Ebulhasan, ölünceye kadar ailesiyle birlikte mutlu yaşar.

116. Mısır Kralı El-Hâsib'in Oğlu İbrâhîm'in Hikâyesi

- Mısır Kralı El-hâsib'in İbrahim adında çok güzel bir oğlu varmış. Kral, oğlunun başına güzelliğinden dolayı bir şey gelmesinden çekinerek, onu Cuma namazları dışında hiç dışarı çıkarmazmış.
- İbrahim; bir cuma günü namaz için dışarı çıktığında bir kitapçıya gider.
- Orada kitapları karıştırırken çok güzel bir kadının resmini görünce, kendisinden geçecekmiş gibi olur.
- İbrahim, kadının resmini aldıktan sonra kitapçıya yüz Dinar bırakıp gider.
- Daha sonra yemeden içmeden kesilen İbrahim, kadının yerini belki bilir diye bir cuma gidip onu kitapçıdan sorar.

- Kitapçı, kadını tanımadığını ancak o resmi Bağdat'ta Karh yakasında oturan Ebulkâsım Essandulanî adlı bir adamın yaptığını bildirir.
- İbrahim, cuma namazını kıldıktan sonra evine döner, bir torbaya 30 bin Dinar değerinde altın ve mücevherler doldurarak sabahı beklemeye başlar.
- Sabah olunca atına binip dışarı çıkar ve bir süre gittikten sonra bir bedevi ile karşılaşır.
- Bedevi'ye Bağdat'a ne kadar zamanda gidebileceğini soran İbrahim, iki aylık bir yolculuktan sonra oraya varabileceğini öğrenir.
- İbrahim, bunun üzerine Bedevi'ye kendisini Bağdat'a götürdüğü takdirde yüz Dinarla bin Dinar değerindeki atını vereceğini söyler.
- Bunu duyan Bedevi, İbrahim'i o gece evine aldıktan sonra gün doğar doğmaz birlikte yola çıkarlar.
- Bedevi, İbrahim'i kestirme yollardan götürerek Bağdat'a ulaştırdıktan sonra yüz Dinarla atı alıp geri döner.
- İbrahim sora sora Karh yakasına gider ve kitapçının tarif ettiği evin önüne gelir.
- Evin kapısında duran adama giden İbrahim, kalacak yeri olmadığını söyleyerek ondan kalabileceği bir oda ister.
- Adam, İbrahim'in güzelliğini görünce, cariyelerini çağırıp bir odayı onun için döşetir ve hiç para almaz.
- Adam, akşam olunca İbrahim'i yemeğe davet eder ve birlikte yemek yedikten sonra satranç oynarlar, İbrahim onu yener.
- Daha sonra odasına dönen İbrahim, para torbasının kaybolduğunu görünce çok üzülür, ama kimseye bir şey söyleyemez.
- Adam, biraz sonra İbrahim'i tekrar çağırıp onunla yine satranç oynar.
- İbrahim'in çok üzgün olduğunu, kötü oynayıp yenildiğini gören adam, para torbasını getirtip İbrahim'e verir ve tekrar oynamaya başlarlar.
- Bu sefer İbrahim'in yendiğini gören Adam, "Demin aklın torbadaydı. Yenildin şimdi ise rahat rahat oynayıp yendin." der.
- Daha sonra adam, Bağdat'ta kendisini yenen ilk kişi olduğunu söyleyerek, kim olduğunu ve ne için geldiğini sorar.
- İbrahim, kendisini tanıtır neden geldiğini anlatınca adam, Ebulkasım Essandalâni'nin kendisi olduğunu söyler.
- Bunu duyan İbrahim, çok sevinir ve resmi çıkartıp kızın kim olduğunu sorar.

- Ebulkasım, o kızın amcasının kızı Cemile olduğunu, Basra'da yaşadıklarını, babasının Basra hâkimi Ebulleys olduğunu açıklar.
- Ebulkasım daha sonra Cemile'nin hiçbir erkeği kabul etmediğini, erkeklerden nefret ettiğini belirterek kendisinin de onunla evlenmek istediğini Cemile'nin bunu kabul etmediğini anlatır.
- Ebulkâsım, İbrahim'e, "Sen de en az onun kadar güzelsin. Seni görürse, belki senden hoşlanır." diyerek Cemile'yi elde edebilmesi için kendisine yardımcı olacağını söyler, ancak onunla evlendiği taktirde uzaktan da olsa, Cemile'yi kendisine göstermesini şart koşar.
- Ebulkâsım, İbrahim'in şartı kabul ettiğini görünce ona bir gemi hazırlar ve emrine birkaç kişi verip Basra'ya yolcu eder.
- İbrahim, Basra'ya varınca tüccarların kaldığı bir hana gider, orada bir oda kiralar ve önüne gelene bahşişler dağıtmaya başlar.
- Hancı, İbrahim'in güzelliğini ve el açıklığını görünce ona daha iyi hizmet eder.
- Bir gün İbrahim, Hancı'ya kendisiyle içki içmek istediğini söyleyerek on dinar verip içki ve yiyecek almasını ister.
- Hancı, İbrahim'in bu isteğini memnuniyetle karşılayarak içki, tavuk ve meyve aldıktan sonra evine dönüp karısına çok iyi bir içki sofrası kurmasını söyler ve "O güzel ve eli açık delikanlı gelecek." der.
- İbrahim, Hancı ile birlikte içki içip eğlenirken birden ağlamaya başlar ve dertli dertli şarkı söyler.
- Hancı ne olduğunu, niçin ağladığını sorar.
- İbrahim, yanındaki bohçadan çok güzel kadın elbiseleri çıkartarak onları karısına vermesini ister.
- Elbiseleri alan Hancı'nın karısı, İbrahim'in ağladığını görünce, derdini kendilerine açması için ısrar eder.
- İbrahim, kendisinin Mısır Kralı'nın oğlu olduğunu ve Cemile'ye âşık olduğunu, onu görmek için geldiğini söyleyince Hancı ile karısı, "Bunu kimse duymasın, yoksa seni öldürürler." derler.
- İbrahim'in hâlâ ağladığını gören Hancı, ne pahasına olursa olsun kendisine yardımcı olacağını söyler.
- İbrahim, oradan ayrılır.
- Sabah olunca hamama gidip güzel elbiselerini giyen İbrahim, hana döndüğünde kapıda Hancı ve karısı ile karşılaşır.

- Hancı, İbrahim'e kambur bir terzinin dükkânını tarif ederek onun Cemile'nin terzisi olduğunu söyler ve ona gidip kendisine yardımcı olması için yalvarmasını ister.
- İbrahim, elbisesinin bir cebini yırtıp terziye gider ve cebini dikmesini ister.
- Kambur terzi, cebi diktikten sonra elbiseyi İbrahim'e verir ve onun güzelliğine hayran kalır.
- İbrahim, oraya beş dinar bırakıp gider.
- Buna şaşırın terzi, "Ben ne yaptım şimdi?" diye düşünür.
- İbrahim, ertesi gün yine elbisesinin cebini yırtıp terziye gider ve onu dikmesini ister.
- Terzi onu dikip İbrahim'e verince, İbrahim bu sefer on Dinar verir.
- Bunu gören Terzi, "Senin bir işin var, ama söyleyemeyip cebini bahane ederek geliyorsun." diyerek asıl geliş maksadını söylemesini ister.
- Terzi İbrahim'in Cemile için geldiğini öğrenince, ondan sakınmasını isteyerek onun erkeklerden nefret ettiğini ve kendisini isteyenleri öldürttüğünü söyler.
- İbrahim'in eteklerine kapanıp ağladığını gören terzi, "Canım pahasına da olsa sana yardım edeceğim." diyerek ertesi gün kendisine tekrar gelmesini ister.
- İbrahim, ertesi gün en güzel elbiselerini giyip torbasını da alarak terziye gider.
- Terzi, İbrahim'e, limana gidip bir kayık kiralayarak bağ bölgesine gitmesini ve ilk bağda inmesini söyler.
- O bağın Cemile'ye ait olduğunu bildiren terzi orada kambur bir bağ bekçisi bulunduğunu belirterek ona durumu anlatmasını ve ondan yardım istemesini söyler.
- İbrahim, terzinin dediği gibi yaparak kambur bağ bekçisi ile karşılaşır.
- Bağ bekçisi, İbrahim'in hikâyesini dinleyince, "terzi benim kardeşimdir. Cemile'nin erkeklerden nefret eden biri olduğunu bilmiyor mu?" der.
- Bunun üzerine İbrahim'in eteklerine kapanıp ağladığını gören bağ bekçisi ona yardım etmeye karar verir.
- Birkaç gün sonra Cemile'nin 40 günde bir cariyeleri ile birlikte oraya geldiğini söyleyen bağ bekçisi, onun gelmesinin yakın olduğunu belirterek, İbrahim'den bağ damına çıkıp beklemesini ister.
- Cemile'nin de oraya geldikten sonra orada cariyeleriyle oynayıp eğleneceğini söyleyen bağ bekçisi, İbrahim'den hiç ses çıkartmamasını, yerinden kıpırdamamasını ister.
- İbrahim, bağ damına çıkıp beklemeye başlar.

- Cemile, cariyelerle birlikte gelir, biraz sonra ud çalıp şarkı söyleyerek eğlenmeye başlarlar.
- Cemile, kendisinden geçerek dans ederken damdaki İbrahim'i görür ve oyununu hemen bırakarak kılıcını eline alıp İbrahim'e doğru ilerler.
- Cemile, İbrahim'e yaklaşip onun güzelliğini görünce kılıcı elinden düşer.
- Cemile, daha sonra kendisinden ödü kopan İbrahim'i aşağıya çağırır.
- İbrahim, gözü yaşlı bir halde Cemile'nin yanına gelince Cemile, onun gözyaşlarını siler ve kim olduğunu, ne istediğini sorar.
- İbrahim, kendini tanıınca Cariye, "Sen gerçekten Mısır Kralı Elhasib'in oğlu İbrahim misin?" diye sorar.
- İbrahim, "Evet." deyince Cemile, kendisinin İbrahim'in güzelliğini duyduktan sonra, ondan başka erkekle evlenmemek için bütün erkeklerden nefret ettiğini ve birçoğunu öldürttüğünü söyler ve İbrahim'e sarılır.
- Cemile, daha sonra İbrahim'e, bir gemi hazırlayıp oradan kaçmaları için hazırlıklı olmasını ister.
- İbrahim'le Cemile, gemide buluşmak üzere ayrılırlar.
- Gemide bir araya gelen Cemile ile İbrahim, iyice dertleşerek Bağdat'a doğru yol alırlar.
- Bağdat'a geceleyin varan İbrahim ile Cemile, limanda bir geminin kendilerine doğru geldiğini görünce onun Ebulkâsım Essandalânî'nin gemisi olduğunu anlarlar.
- Ebulkâsım Essandalânî, onları görünce, birbirlerine kavuşmalarına çok sevindiğini söyleyerek Basra'ya gitmekte olduğunu bildirir ve onlara tatlı ikram eder.
- Cemile ile İbrahim, tatlıyı yiyince, bayılırlar.
- Ertesi sabah İbrahim kendini Basra'da bir harabede bulur, donundan başka üstünde bir şey kalmadığını, Cemile'nin de yok olduğunu far keder.
- Bütün bunların Ebulkâsım'ın yaptığını anlayan İbrahim donla dışarı çıkar.
- O sırada Vali'nin adamlarıyla geldiğini gören İbrahim, korkusundan orada gördüğü bir hamama kaçar.
- Kapıda, ayağı bir şeye takılıp düşen İbrahim, kalktığında elinin kana bulandığını görür.
- Ne olduğunu anlayamayan İbrahim, elini tekrar uzatınca, onun kanlar içinde bir kadın kellesi olduğunu far keder ve korkup bir köşeye saklanır.
- Biraz sonra Vali ve adamları ellerinde meşalelerle hamama girdiklerinde güzel bir kadın cesedini görürler.

- Vali, adamlarına emir verince hamamda saklanan İbrahim'i yakalarlar. Elinin kanlı olduğunu görünce onu katil zannederek bağlayıp götürürler.
- Vali, celladını çağırıp derhal İbrahim'in kellesini uçurmasını emreder.
- Cellat, İbrahim'in güzelliğini görünce onun katil olabileceğine inanmayarak kellesini uçurmak istemez, ama Vali'nin ısrarı üzerine kılıcını çeker.
- Cellat, kılıcını kaldırıp tam İbrahim'e vuracağı sırada bir grup atlı, "Durun." diye bağırarak gelir.
- İbrahim'in kaybolduğunu öğrenen Mısır Kralı Elhasip, oğlunun bulunması için Hacibi ile Halife Hârûnu'r-Reşîd'e bir mektup gönderir.
- Hârûnu'r-Reşîd, bütün valilere haber göndererek çocuğu bulmalarını ister.
- Bir müddet sonra İbrahim'in Basra'da olduğunu haber alan Halife, Hacib'i, birkaç adamıyla birlikte Basra Valisi'ne gönderir.
- Hâcib, İbrahim'i çıplak ve kanlı bir halde görünce tanıyamaz.
- Bunu gören İbrahim, "Sen efendini tanımıyor musun?" der.
- İbrahim'i o zaman tanıyan Hâcib, hemen onunda yerlere kadar eğilir.
- Basra Valisi de neredeyse bir kralın oğlunu öldürmüş olacağını düşünerek, İbrahim'in huzurunda eğilir ve ondan özür diler.
- Bundan sonra Vali, adamlarını tekrar hamama gönderir.
- Adamlar, hamamın bir köşesinde saklanan gerçek katili yakalayıp Vali'ye getirirler.
- Vali de onun kellesini uçurtur.
- Daha sonra hep birlikte Halife Hârûnu'r-Reşîd'e giderler.
- Halife Hârûnu'r-Reşîd, durumu öğrenince Mesrur'dan, gidip Ebulkâsım Essandalânî'nin evini basmasını ve Ebulkâsım'la Cemile'yi getirmesini ister.
- Mesrur, Ebulkâsım'ın evini basar ve Cemile'nin saçlarından bağlandığını görür.
- Mensur, Cemile'yi kurtarıp Ebulkâsım'la birlikte onu Halife'nin yanına götürür.
- Helife, Cemile'nin güzelliğini görünce ona hayran kalır.
- Daha sonra Cemile'ye işkence yaptığından dolayı Ebulkâsım'ın ellerini kestirip zindana attıran Halife, Ebulkâsım'ın bütün mal ve mülkünü İbrahim'e verir.
- Halife, o sırada içeri giren Basra Valisi Ebulleys'e kızının İbrahim tarafından kurtarıldığını belirterek onunla evlendirilmesini ister.
- Ebulleys, evlendirmeyi kabul edince Halife, İbrahim ile Cemile'yi evlendirip Mısır'a gönderir.
- İbrahim, Cemile ile ömür boyu mutlu yaşar.

117. Ebû'l-Hasan El-Horasanî'nin Şeceretu'd-Durr ile Hikâyesi

- Çok adaletli ve çok iyi bir halife olan Mutazibillah, bir gün nedimi İbn Hamdûn'u alarak tebdili kıyafet edip Bağdat sokaklarından dolaşmaya başlar.
- Bir sokağa girdiklerinde, güneşin tesiriyle yorulan Halife ve İbn Hamdûn, güzel bir evin kapısında oturup dinlenmeye başlar.
- O sırada evden çıkan iki kölenin birbirlerine "Keşke bir misafir gelse de efendimiz yemeğini yese." dediklerini duyarlar.
- Buna çok şaşırın Halife, kölelere kendilerinin yabancı olduklarını söyleyerek efendileri izin verirse eve misafir olmak istediklerini bildirir.
- Köleler, efendilerine gidip kapıda misafir olduğunu bildirince Ebulhasan Elhorasânî adlı efendi, misafirleri içeri almalarını ister.
- Tüccar kıyafetinde olan Halife ile İbn Hamdûn'u çok iyi karşılayan Ebulhasan, onları çok iyi döşenmiş salona buyur eder.
- Halife, Ebulhasan'ın parmağında yakut yüzükleri, üstündeki ipekten elbiseleri, evin çok güzel altın ve mücevherli eşyalarla döşendiğini görür.
- Biraz sonra ipekten bir sofraya kurulur ve çeşit çeşit yemekler getirilir.
- Halife, devamlı evin perdelerini, döşemelerini, Ebulhasan'ın elbiselerini inceden inceye süzer ve hiç yüzü gülmez.
- Halifenin suratının asık olmasına şaşırın İbn Hamdûn, onun muhakkak bir şeye kızdığını düşünür.
- Yemeklerini yedikten sonra Ebulhasan'ın hizmetçileri altın ibrik ve leğenlerle gelip Halife ile İbn Hasmdûn'un ellerini yıkar.
- Ebulhasan, yemek ziyafetinden sonra yine çok nefis döşeli başka bir odaya buyur ederek, meyve takdim eder.
- Meyveler de yendikten sonra Ebulhasan hizmetçilere içki getirmelerini emreder.
- Hizmetçiler; altın, billur kadehlerle içki getirdikten sonra Ebulhasan bir kapıya vurur ve oradan biraz sonra ellerinde udlarla üç cariye çıkar.
- Cariyeler, ud çalıp şarkılar söyler ama Halife onlarla hiç ilgilenmez ve kızgın bir halde hep etrafı süzmekle meşgul olur.
- Biraz sonra Halife Ebulhasan'a kim olduğunu sorar.
- Ebulhasan, kendisinin tüccar olduğunu ve halk tarafından Ebulhasan Ali bin Ahmet Elhorasânî olarak bilindiğini söyleyince Halife, "Sen benim kim olduğumu buluyor musun?" diye çıkışır.

- Ebulhaan, hiç tanımadığını söyleyince İbn Hamdûn, onun Mutevekkil'in torunu Halife Mutazidbillah olduğunu bildirir.
- Ebulhasan, bunu duyunca hemen Halife'nin önünde eğilir ve bilmeyerek bir hata işlediye affetmesini ister.
- Halife, herhangi bir hatası olmadığını bilakis çok iyi davrandığını belirttikten sonra, "Geldiğimden beri hep perdeler, örtülere, elbiselere, döşemelere bakıyorum, bunların hepsi dedem Mutavakkil'in armasını taşıyor. Bunları nereden aldın?" diye sorar.
- Ebulhasan onların bir hikâyesi olduğunu, dinlemek isterse anlatabileceğini söyler.
- Halife, dinlemek istediğini belirtince Ebulhasan anlatmaya başlar.
- Bir zamanlar çok zengin olan Ebulhasan'ın babası ölünce bütün malları kendisine kalır.
- Ebulhasan, babasının ölümünden sonra arkadaşlarıyla gününü gün etmeye, yiyip içip eğlenmeye başlar.
- Sonunda parası kalmayan Ebulhasan, evini satmaya karar verir.
- Ebulhasan'ın bu kararını öğrenen annesi, ona evi satmamasını biriktirmiş olduğu beş bin dinarı verir.
- Ebulhasan, onları da harcadıktan sonra evi tekrar satmak ister.
- Oğlunun evi satmakta ısrar ettiğini gören anne, 15 bin dinar karşılığında evi alır ve oğluna babasının işine dönmesini ister.
- Ebulhasan, annesinden aldığı 15 bin dinarla, babasının işine devam eder ve kısa zamanda çok para kazanıp zengin olur.
- Ebulhasan bir gün dükkânda otururken, çok güzel bir kadın gelip kendisine 300 dinar vermesini ister.
- Ebulhasan, 300 dinarı verince kadın çekip gider.
- Kadın bir süre sonra tekrar gelip bir 300 dinar daha ister.
- Ebulhasan parayı verince kadın yine gider.
- Kadın, birkaç defa daha gelip para ister, Ebulhasan onun güzelliğine hayran kaldığından istediği paraları verir.
- Bir gün kadına para verdikten sonra onu takip eden Ebulhasan, kadının Halife Elmutevekkil'in sarayına girdiğini görür.
- Dükkânına dönen Ebulhasan, vekillerinden yaşlı birine konuyu açar.
- Vekil, kadın tekrar geldiğinde kendisine haber vermesini isteyerek, Ebulhasan'a Halife'nin hoşuna gitmeyecek ters bir hareket yapmaktan kaçınmasını söyler.

- Kadın, bir müddet sonra tekrar geldiğinde Ebulhasan vekiline haber verir ve birlikte kadını takip ederler.
- Sarayın yakınında bir terzi gören Vekil, terzinin saray terzisi olabileceğini belirterek Ebulhasan'dan onunla arkadaşlık kurmasını ister.
- Ebulhasan, iki parça pahalı kumaş alıp terziye gider ve kendisine dört elbise dikmesini ister.
- Terzi, elbiseleri diktikten sonra Ebulhasan, onun istediği paranın üç mislini ödedikten sonra, "Elbiseler de senin olsun." der.
- Daha sonra terzi ile arasını iyi yapan Ebulhasan, bir gün ona sevdiği kadından söz eder.
- Terzi, saray cariyelerinin ona yaraşmayacağını söyleyerek, hepsinin dolandırıcı olduğunu bildirir ve sevdiği kadını kendisine göstermesini ister.
- Ebulhasan, bir gün terzi de beklerken oradan geçen sevdiği kadını ona gösterince terzi, onun Mutevekkil'in çok sevdiği bir cariyesi olduğunu belirterek bu işten vazgeçmesini ister.
- Ertesi gün Ebulhasan, terzide beklerken, dükkânın önünde asılı olan elbiseleri gören bir saray hizmetçisi, elbiselerin satılık olup olmadığını sorar.
- Ebulhasan da elbiseleri hizmetçiye hediye edip bir avuç mücevher de verince hizmetçi onu saraydaki odasına götürür.
- Hizmetçi, "Bu kadar eli açık birisi olduğuna göre, galiba sen Ebulhasan Elhorâsânî'sin" der.
- Ebulhasan da "Evet" deyip âşık olduğu kadından söz edince hizmetçi onun da kendisini çok sevdiğini ve halifenin dışında saraydaki bütün herkesin bunu bildiğini söyler.
- Ebulhasan, o kadını muhakkak elde etmek istediğini söyleyip hizmetçinin yardımına ihtiyacı olduğunu belirtince hizmetçi, ertesi gün gelmesini, o zaman bir şeyler yapabileceğini bildirir.
- Ebulhasan, ertesi gün saraya gidince hizmetçi ona Mutavekkil'in bir elbisesini giydirip kadının saraydaki odasını tarif eder.
- Ebulhasan, kadının odasına giderken koridorda iki cariyenin çıktığını görünce bir köşeye saklanır.
- O sırada halife Elmutevekkil gelerek Ebulhasan'ın sevdiği cariyenin kapısında durur ve o odada kimin kaldığını sorar.
- O odanın Şeceretu'd-Durr adlı cariyeye ait olduğunu öğrenen Halife, içeri girip

kendisiyle içki içmek istediğini söyler.

- Hizmetçi'den Ebulhasan'ın geleceğini haber alan Şeceretu'd-Durr, başının ağrıdığını bahane ederek Halife'ye içki içmeyeceğini söyler.
- Halife de odadan çıkıp gider.
- Bir köşede saklanan Ebulhasan, bir cariye tarafından görülünce, ona kimseye bir şey söylememesi için yalvarır ve Şeceretu'd-Durr için geldiğini söyler.
- Cariye, Şeceretu'd-Durr'un kardeşi olduğunu belirterek Ebulhasan'ı odasını götürür.
- Ebulhasan'ın Şeceretu'd-Durr'u çok sevdiğini öğrenen cariye, onu kız kardeşinin odasına götürür.
- Ebulhasan'ın geldiğini gören Şeceretu'd-Durr, çok sevinir ancak Ebulhasan'ın kendisiyle evlenmediği sürece onunla bir arada kalamayacağını söyler.
- Bu arada bir gürültü olup Mutevekkil'in geldiğini duyan Şeceretu'd-Durr, Ebulhasan'ı saklar.
- Mutevekkil, Şeceretu'd-Durr'un odasına girerek orada içki içmeye başlar.
- Elmutezbillah'ın annesi olan Elbence ile aralarının açılmasından dolayı üzgün olan Halife, Elbence'yi unutturması için kendisini içkiye ve cariyelere verir.
- Halife, Şeceretu'd-Durr'dan şarkı söylemesini ister.
- Şeceretu'd-Durr'un şarkılarıyla mest olan Halife, ona "Dile benden ne dilersem" diye sorar.
- Şeceretu'd-Durr, kendisini azat etmesini dileyince Halife onu azat eder.
- Şeceretu'd-Durr, hemen Ebulhasan'a giderek hür olduğunu bildirir ve artık kendisiyle evlenebileceğini söyler.
- Şeceretu'd-Durr, orada bulunan hizmetçiyle Ebulhasan'a bir cariye elbisesi giydirecek saraydan çıkarmaya karar verirler.
- Ebulhasan, bir cariye elbisesi giyip koridorda yürürken halife tarafından görülür.
- Halife, onu yanına getirtip peçesini kaldırınca erkek olduğunu anlar.
- Ebul Hasan'ı makamına götürerek, oraya niçin geldiğini sorar ve doğru söylemesini ister.
- Ebulhasan Elhorasânî, her şeyi olduğu gibi anlatır.
- Bunun üzerine Şeceretu'd-Durr'un odasına giden Halife, ona neden Ebulhasan'ı kendisine tercih ettiğini sorar.
- Şeceretu'd-Durr da olup bitenleri anlatında Halife, onları doğru söyledikleri için affederek evlendirir.

- Ebulhasan'la Şeceretu'd-Durr'u üç gün sarayda ağırlayan Halife, Şeceretu'd-Durr'un odasında bulunan bütün eşyaları onlara hibe edip gönderir.
- Halife'nin ikide bir kendisini çağırıp şarkı söyletmesinden bıkan Şeceretu'd-Durr, Hlaife'ye gidip kendilerinin hacca gideceklerini ve şarkıcılığa tövbe edeceğini bildirmeye karar verir.
- Saraya giden Şeceretu'd-Durr, Elmutevekkil'in, Elfeth bin Hakan ve Sadaka bin Sadaka ile birlikte içki içeken Elmuntasır'ın Türk ordusuyla gelip sarayı kuşatarak Halife'yi öldürdüğünü öğrenir.
- Şeceretu'd-Durr, eve dönüp olanları Ebulhasan'a anlatır.
- Daha sonra Elmuntasır'la Elmustain ordularının savaştıklarını duyan Şeceretu'd-Durr'la Ebulhasan Basra'ya kaçarlar.
- Ebulhasan üzerinde Elmutevekkil'in arması bulunan eşyaları böyle elde ettiklerini söyledikten sonra içeriden Şeceretu'd-Durr ile çocuklarını getirip Halife'nin huzuruna çıkartır.
- Halife de bunun üzerine Ebulhasan'ın mülklerinden yirmi sene vergi alınmamasını emreder ve Ebulhasan'ı nedimi yapar.

118. Kameru'z-Zemân'ın Hikâyesi

- Çok eskilerde Mısır'da Abdurrahman adlı çok zengin bir tüccarın Kameru'z-Zemân adlı bir oğlu Kevkebü's-Sabah adlı bir de kızı varmış. Tüccar, çocuklarını çok güzel oldukları için onlara bir kötülük gelmesinden çekinerek kimseyle görüşürmezmiş.
- Çocuklar 14 yaşlarına geldiklerinde bir gün tüccarın karısı kocasına, çocuklarını ortaya çıkarmak mecburiyetinde olduklarını, aksi taktirde öldükleri zaman çocuklarının mirasçı olamayacaklarını belirtir.
- Karısına hak veren Abdurrahman, ertesi gün Kameru'z-Zemân'ı yanına alarak dükkâna gider.
- Yolda Kameru'z-Zemân'ın güzelliğini gören halk, işini gücünü bırakıp onu seyretmeye ve takip etmeye başlar.
- Dükkâna vardıklarında, dükkânın çocuğu seyreden halk tarafından sarıldığını gören Abdurrahman, buna sebep olduğu için karısına ateş püskürür.
- Biraz sonra kalabalığın arasından çıkan bir derviş, ağlayıp şiirler söyleyerek dükkâna girer ve Kameru'z-Zemân'a bir demet reyhan verir.

- Buna çok sinirlenen tüccar, verdiği reyhanın karşılığı olarak ona birkaç dirhem verir.
- Derviş, parayı alıp kapının önünde oturur ve çocuğu seyredip ağlamaya devam eder.
- Olup bitenlerden canı çok sıkılan Abdurrahman, dükkânı kapatıp eve dönmeye karar verir.
- Tüccar, eve dönerken Derviş'in kendilerini takip ettiğini görünce ona ne istediğini sorar.
- Derviş, tanrı misafiri olarak evinde kalmak istediğini belirterek, tanrı misafirinin geri çevrilemeyeceğini söyler.
- Tüccar da kabul etmek mecburiyetinde kalır ve birlikte eve giderler.
- Yiyip içerlerken Derviş, hep Kameru'z-Zemân'ı seyreder.
- Tüccar, Derviş'in kötü niyetli olup olmadığını öğrenmek için onu Kameru'z-Zemân'la yalnız bırakmaya, kötü olduğu takdirde de öldürmeye karar verir,
- Tüccar, bu durumu bir fırsatını bulup oğluna açarak merak etmemesini, kendisinin kapı deliğinden onları seyredeceğini söyler.
- Yatma zamanı gelince tüccar, müsaade isteyip yatmaya gideceğini söyler.
- Derviş, bunun üzerine ya Kameru'z-Zemân'ı da götürmesini ya da tüccarın yanlarında kalmasını ister.
- Tüccar, kendisinin yerinde yatmak mecburiyetinde olduğunu belirterek Kameru'z-Zemân'ın orada kalacağını bildirir ve çıkıp kapı deliğinden onları seyretmeye başlar.
- Dervişin kendisine hiç yanaşmadığını gören Kameru'z-Zemân, onu tahrik etmeye çalışır.
- Bunu gören Derviş, çocuğu azarlar ve uslu durmasını ister, aksi takdirde babasına şikayet edeceğini söyler.
- Kameru'z-Zemân, tahrik etmeye devam edince Derviş namaz kılmaya başlar ve çocuk tahrike devam ettikçe namazını uzatır.
- Çocuğun tahriklerine sonunda dayanamayan Derviş onu döver.
- Bunun üzerine Derviş'in kötü niyetli olmadığını anlayan tüccar, içeri girip Derviş'e, bunun bir tuzak olarak kendisi tarafından kurulduğunu bildirir.
- Tüccar, daha sonra Derviş e, kötü niyetli olmadığına göre, oğlunu neden sürekli seyredip ağladığını sorar.

- Derviş, onun, çok sevdiği bir kadına benzediğini, onun için ağladığını söyleyerek anlatmaya başlar.
- Diyar diyar dolaşan Derviş'in yolu bir keresinde bir cuma günü Basra'ya düşer.
- Basra'da bütün dükkânların açık, eşyaların ortada olduğunu, ama ortalıkta ne bir insan, ne de bir hayvan gören Derviş, dükkânlara girip bir şeyler yer.
- Daha sonra, bir kahveye giden Derviş, kahvesini içtiği sırada uzaktan davul sesleri geldiğini duyar.
- Bunun üzerine bir yere gizlenen Derviş, biraz sonra 80 cariye'nin geldiğini görür.
- Cariyelerin ortasında bir at üzerinde giden ve her tarafı altınlarla süslü bir kadın, orada bir erkek kokusu olduğunu söyleyerek cariyelerden o erkeği bulmalarını ister.
- Cariyeler, bir dükkândan bir erkeği çıkartıp getirince kadın onu öldürtür.
- O kadına âşık olan Derviş, kadınla cariyeler gittikten sonra yavaş yavaş ortâya çıkan insanlara bu durumu sorar, ama kimse sevap vermez ve Derviş yoluna devam eder.
- Derviş, hikâyesini bitirdikten sonra Kameru'z-Zemân'ın o kadına çok benzediğini, ona baktığında kadını hatırladığını belirterek bu yüzden ağladığını bildirir
- Derviş'in anlattığı kadına âşık olan Kameru'z-Zemân, ertesi gün babasına bütün tüccarların oğullarının ticarete çıktıklarını belirterek, ticaret maksadıyla seyahate çıkmak istediğini bildirir.
- Babası ilk önce karşı çıkar ama sonunda razı olarak oğluna dokuz bin Dinarlık mal hazırlar.
- Annesi de içinde 40 değerli taş bulunan bir keseyi Kameru'z-Zemân'a verip onu kemerine diktikten sonra Kameru'z-Zemân, tüccarlar kafilesine katılıp yola çıkar.
- Tüccarlar Basra'ya yaklaştıkları zaman bedevi Araplar tarafından yolları kesilir ve malları yağma edilir.
- Hırsızların, bütün tüccarları öldürdüğünü gören Kameru'z-Zemân, ölü numarası yapıp yatar.
- Hırsızlar, gittikten sonra kalkan Kameru'z-Zemân, Basra'ya gider.
- Ortalıkta hiç kimseyi göremeyen Kameru'z-Zemân, o gün günlerden cuma olduğunu anlar ve dükkândan dükkâna girerek yiyip içmeye başlar. Biraz sonra davul sesleri duyan Kameru'z-Zemân, bir dükkânda saklanır.
- Kameru'z-Zemân az sonra 80 cariye'nin ortasında at üs tünde giden Kadın'ı görünce ona tamamen tutulur.

- Cariyeler uzaklaştıktan sonra ortaya çıkınca, Kameru'z-Zemân, bin Dinara bir taş bozdurur.
- Geceyi bir handa geçiren Kameru'z-Zemân, sabah olunca bir hamama gider, sonra temiz elbiselerini giyip bir berber dükkânına gider.
- Berbere, kendisinin yabancı olduğunu belirten Kameru'z-Zemân, önceki gün şehre geldiğinde sokakların bomboş olduğunu söyleyerek bunun sebebini sorar.
- Bunun üzerine Berber, aynı soruyu bir başkasına sorup sormadığını sorunca Kameru'z-Zemân, "Hayır." cevabını verir.
- Berber, sormamakta iyi ettiğini belirterek, herkesin bunu gizlediğini, konuşanın da, öldürüldüğünü bildirdikten sonra bunun sebebini kendisinin de bilmediğini söyler.
- Berber, daha sonra akşam eve döndüğünde bunun sebebini karısına soracağını, belki onun bilebileceğini söyleyince Kameru'z-Zemân, bir avuç altın çıkarıp berbere verir ve bir avuç daha çıkarıp, "Bunu da karına ver." der.
- Altınları gören Berber, karısına hemen gidebileceğini söyleyerek Kameru'z-Zemân'dan dükkânda beklemesini ister ve çıkıp eve gider.
- Karısına Kameru'z-Zemân'ın zenginliğinden ve cömertliğinden bahseden Berber, onun öğrenmek istediği şeyleri sorar.
- Berber karısı, kocasına çocuğun işinin olacağını belirterek onu yanına getirmesini ister.
- Berber, dükkâna dönüp karısının dediğini Kameru'z-Zemân'a iletir ve onu alıp karısına götürür.
- Kameru'z-Zemân, Berber'in karısını görünce on0 Dinar verir ve Cuma günleri şehrin boşaltılmasının sebebini sorar ve kadın da anlatmaya başlar.
- Bir gün Hindistan Kralı'ndan çok değerli bir taş hediye alan Basra Kralı, şehirdeki bütün mücevhercileri toplayıp, o taşı kırmadan delmelerini ister ve kırdıkları taktirde kellelerinin gideceğini, kırmadan deldikleri taktirde de kendilerine büyük ihsanlarda bulunacağını söyler.
- Kırdıkları taktirde kellelerinin gitmesinden korkan mücevherciler, Kral'a kendilerinin Ubeyd adında bir ustaları olduğunu, bu işi ancak onun yapabileceğini bildirirler.
- Bunun üzerine Kral, Ubeyd'i çağırır ve aynı şeyleri ona da söyler.
- Ubeyd, taşı büyük bir itina ile delip Kral'a takdim edince Kral, "Dile benden ne dilerse." der.

- Çok sevdiği karısına danışmadan hiçbir şey yapamayan Ubeyd, isteyeceği şeyleri karısıyla birlikte kararlaştırmayı düşünene Kral'dan bir günlük mühlet ister.
- Ubeyd, karısına gidip durumu anlatınca karısı, Kral'dan, cuma namazından iki saat önce, şehirdeki insanların evlerine kapanmasını istemesini söyleyerek, kendisinin o saatlerde cariyeleri ile birlikte şehri kontrol etmeye çıkacağını ve şehirde bulunduğu herkesi öldüreceğini bildirir.
- Ubeyd, Kral'a çıkıp karısının söylediklerini bildirince Kral kabul eder.
- Basra Kralı'nın fermanını duyan tüccarlar, kendileri olmadığı zaman kedi köpek gibi hayvanların eşyalarını rezil edeceğini söyleyince Kral, kedi ve köpeklerin de o saatlerde sokağa çıkmasını yasaklar.
- Berber Karısı, hikâyesini bitirdikten sonra at üzerinde cariyelerin ortasında giden o Kadın'ın mücevherci Ubeyd'in karısı olduğunu bildirir.
- Berber Karısı, daha sonra Kameru'z-Zemân'a o kadınla görüşmek isteyip istemediğini sorunca Kameru'z-Zemân, zaten Basra'ya geliş sebebinin o kadın olduğunu söyler.
- Bunun üzerine berber karısı, Kameru'z-Zemân'a yanında değerli mallardan neleri olduğunu sorar.
- Kameru'z-Zemân, yanında 500, 750, 1.000 Dinarlık toplam 39 taş olduğunu, hepsini o kadın uğruna harcayabileceğini söyleyince berber karısı, ertesi gün Ubeyd'e gidip 500 Dinarlık bir taş vermesini ve ondan o taşın tam parmağına göre bir yüzük yapmasını istemesini bildirir.
- Berber karısı, taşın Ubeyd'e verdikten sonra ücretinin üç mislini ödemesini, orada bulunan çocuklara da paraları dağıtmasını isteyerek, daha sonra tekrar kendisine gelmesini, gelirken de kocasına yüz Dinar getirmesini söyler.
- Kameru'z-Zemân, ertesi gün Ubeyd'e gidip, berberin karısının söylediği gibi yaptıktan sonra tekrar berber karısına gider ve ona yüz Dinar verir.
- Berber karısı, bu sefer tekrar Ubeyd'e gidip yüzüğü almasını, sonra yüzüğün parmağına dar geldiğini söyleyerek, "Bunu bir cariyene ver." demesini ister.
- Berber karısı, daha sonra "Bu sefer 750 Dinarlık bir taş ver ve onu tam parmağına göre yapmasını ister. Yine ücretinin üç mislini öder ve etraftaki çocuklara para dağıtmaya devam et. Sonra da kocam için 200 Dinar daha getirerek bana gel." der.
- İtina isteyen işleri eve götürüp karısının yanında yapan Ubeyd, Kameru'z-Zemân'ın taşını da eve götürüp karısının yanında güzel bir yüzük yapar.
- Karısı, yüzüğü alıp parmağına takar ve onu çok beğenir.

- Kadın, daha sonra o yüzüğün kime ait olduğunu sorar. Ubeyd, yüzüğün sahibini anlatarak, onun zenginliğini yakışıklılığını ve cömertliğini uzun uzun anlatır.
- Kocasının anlattıklarından sonra Kameru'z-Zemân'a âşık olan kadın, Ubeyd'den o yüzüğü kendisi için sahibinden satın almasını ister.
- Kameru'z-Zemân, ertesi gün Ubeyd'e gidip berber karısının dediği gibi yapar.
- Ubeyd, eve gidip Kameru'z-Zemân'ın yaptıklarını karısına anlatınca kadın ona tamamen tutulur.
- Ubeyd'in Kameru'z-Zemân için yaptığı ikinci yüzüğü de çok beğenen kadın, kocasından onu da satın almasını ister.
- Kameru'z-Zemân, ertesi gün berber karısına gider ve ona 200 Dinar daha verir.
- Berber karısı, Kameru'z-Zemân'a, "Ubeyd'e git ve bu sefer yüzüğün bol geldiğini söyle. 1.000 Dinarlık bir taş ver. Onu hatasız, parmağına göre yapmasını iste. İkinci yüzüğü de başka bir cariyesine vermesini söyleyerek yine ücretinin üç mislini öde. Bana gelirken de kocam için 300 Dinar getir." der.
- Kameru'z-Zemân Ubeyd'e gidip berber karısının dediği gibi yapar.
- Buna hayret eden Ubeyd, karısına gidip Kameru'z-Zemân'ın yaptıklarını anlatır ve onu oldukça metheder.
- Bunun üzerine Kadın, Kameru'z-Zemân'ın çok iyiliği dokunduğunu belirterek Ubeyd'den onu eve davet etmesini ister ve o zamana kadar davet etmemekle hata ettiğini bildirir.
- Kameru'z-Zemân, ertesi gün berber karısına gidip 300 Dinar verdikten sonra artık ne yapacağını sorar.
- Berber Karısı, Ubeyd'in belki bu sefer Kameru'z-Zemân'ı evine davet edebileceğini söyleyerek, davet ettiği takdirde kendisine haber vermesini, gelirken de 400 Dinar getirmesini ister.
- Kameru'z-Zemân, Ubeyd'e gidip yüzüğünü alınca, "Elinize sağlık, şimdi olmuş," der.
- Ubeyd, Kameru'z-Zemân'ı o akşam için evine davet eder o da kabul eder,
- Kameru'z-Zemân, hana gidip güzel elbiselerini giyer berber karısına haber verdikten sonra Ubeyd'le birlikte eve gider.
- Gece yarısına kadar yiyip içip sohbet ettikten sonra bir cariye gelir ve kendilerine kahve takdim eder. Kahveyi içtikten sonra Ubeyd'le Kameru'z-Zemân hemen uyurlar.
- Sabah olunca, içeri giren Ubeyd'in karısı onları uyandırır.

- Geç vakte kader uyuduklarını gören Kameru'z-Zemân, Ubeyd'e çok uyuduklarını söyler ama Ubeyd, kendisinin her gün o vakitlerde kalktığını söyler.
- Ubeyd, bir ihtiyacı için dışarı çıktığında kadın Kameru'z-Zemân'ın yanına gelerek ona aşkını ilan eder ve kocasından ayrılıp onunla evlenmek istediğini söyler.
- Kameru'z-Zemân da zaten oraya kendisi için geldiğini söyleyince kadın, anlatacaklarını yerine getirmesini isteyerek, "Sen biraz sonra çık ve akşama doğru kocamın dükkânına uğra. Kocam seni yine davet edecek u zaman sen, "Her gece davete icabet edilmez. Senin evinde karın ve cariyelerin var. Belki onlar rahatsız olur. Eğer evinin yakınlarında bana bir ev bulursan, o zaman bir gece bende, bir gece de sende kalırız." de. Bizim bitişikte kirada bir evimiz var. O zaman kocam onları çıkartacaktır. Sen de ona taşınırsın. Ondan sonra her gece beraber oluruz." der ve dışarı çıkar.
- Ubeyd gelince Kameru'z-Zemân müsaade isteyip gider.
- Kameru'z-Zemân, akşam olunca kadının dediği gibi yapar ve o akşam da Ubeyd'le birlikte eve gider.
- Gece yarısına kadar yiyip içip eğlendikten sonra bir cariye gelip kahve takdim eder.
- Ubeyd, kahveyi içer içmez, orada uyur.
- Daha sonra içeri giren kadın, kahvelere uyuşturucu kattığını, kendi istemediği sürece o kahveden içenin uzanamayacağını söyler ve Kameru'z-Zemân'la eğlenmeye başlar.
- Sabah olunca Ubeyd, karısının isteği üzerine bitişikteki evden kiracıyı çıkartıp işine gider. Kameru'z-Zemân da o eve taşınır.
- Kadın, mühendisler çağırıp iki eve yer altından tünel açtırır ve gizli kapılar yaptırır.
- O gece kadın, kahve ile kocasını uyuttuktan sonra tünelden Kameru'z-Zemân'a gider ve elindeki iki altın torbasını vererek, kocasının bütün mallarını taşıyacağını, sonra da birlikte kaçacaklarını söyler.
- Kadın, her gece aynı şekilde kocasının eşyalarını Kameru'z-Zemân'a taşımaya devam eder.
- Bir gece Kameru'z-Zemân'a, kocasının yaptığı altın bir bıçak veren kadın, ona ertesi gün kocasına gitmesini, bıçağı üç yüz Dinara satın aldığını belirterek zarar edip etmediğini sormasını ister.
- Ubeyd, nereden aldığını sorunca da, "İki denizcinin birbiriyle tartıştığını gördüm. Biri diğerine nerede kaldığını sordu. O da bir metresinin evinde olduğunu, ondan

para istediğini, ama parası olmadığından bu bıçağı verdiğini söyledi. Arkadaşı, o bıçağı satmasını isteyince ben de 500 Dinara aldım.” demesini ve sonra da çıkıp bıçakla kendisine gelmesini ister.

- Sabah olunca Kameru’z-Zemân, kadının dediği gibi yapar.
- Kendi bıçağını tanıyan Ubeyd, onu nereden aldığını sorunca Kameru’z-Zemân, kadının dediklerini anlatır.
- Ubeyd, bıçağın daha fazla edeceğini söyledikten sonra Kameru’z-Zemân, dükkândan çıkıp kadına gider.
- Ubeyd, bu duruma çok üzülerek akşamı iple çeker ve o gün doğru dürüst iş yapamaz.
- Akşam olunca evine giden Ubeyd, karısına hemen bıçağını sorar.
- Kadın, bıçağı getirince Ubeyd şaşırır. Kadın, ne olduğunu sorunca Ubeyd, olup bitenleri anlatır.
- Kadın, bunun üzerine kendisinden, şüphelendiği için kocasına kızar, Ubeyd de özür dileyerek karısının gönlünü alır.
- Kadın o gece de kocasının kendi eliyle yaptığı altın saatini alır, Kameru’z-Zemân’a gider ve Kameru’z-Zemân’dan ertesi gün aynı şeyleri yapmasını ister.
- Ubeyd, saatini Kameru’z-Zemân’ın elinde görünce onu nereden aldığını sorar.
- Kameru’z-Zemân, bıçak hikâyesinde olduğu gibi aldığını anlatınca Ubeyd’in canı çok sıkılır ama belli etmez.
- Kameru’z-Zemân, çıktıktan sonra hemen eve giden Ubeyd karısına saatini sorar.
- Kadın saati getirir ve ne olduğunu sorar. Ubeyd, olup bitenleri anlatınca kadın, kocasına sitem edip darılır.
- Ubeyd, onu öpüp özür dileyerek tekrar barışmasını sağlar.
- Ertesi gün cariyeye elbiseleri giyip Kameru’z-Zemân’a giden kadın, kendisini kocasının dükkânına götürmesini ve bir cariyeye olarak aldığını söylemesini ister.
- Ubeyd Kameru’z-Zemân’la karısını görünce onu hemen tanır ama yine bir şey söylemez.
- Kameru’z-Zemân gittikten sonra dükkânda duramayan Ubeyd eve gider.
- Karısını evde bulan Ubeyd çok şaşırır.
- Kadın yine ne olduğunu sorunca Ubeyd olanları karısına anlatır.
- Bunun üzerine kadın, “Mademki benden şüpheleniyorsun Kameru’z-Zemân’ın evine git. Eğer o kadın orada yoksa sen haklısın. Eğer oradaysa bir daha benden şüphelenme.” der.

- Ubeyd, kapıdan çıkınca kadın, cariye elbisesi giyip ondan önce tünelden Kameru'z-Zemân'ın evine gider.
- Kameruzzaman'ın evinde kadını gören Ubeyd. “Allah allah ne kadar da benziyorlar” der ve evden çıkar.
- Ubeyd çıkınca Kadın tünelden eve gidip üstünü çıkarır ve kocasını bekler.
- Ubeyd, eve dönünce karısına “Sen haklısın. Ama birbirinize o kadar benziyorsunuz ki.” der.
- Ertesi gün Kameru'z-Zemân'a giden kadın, kocasının bütün eşyalarını taşıdığını belirterek artık Mısır'a kaçabileceklerini söyler.
- Kadın, cariyesini çok sevdiğinden onu da muhakkak beraberlerinde götüreceklerini bildirir.
- Bu konuda ertesi gün cariyesiyle kavga edip kocasından onu satmasını temin edeceğini bildiren kadın, Kameru'z-Zemân'dan onu satın almasını ister.
- Kameru'z-Zemân, daha sonra Ubeyd'e gidip üç gün sonra ülkesine döneceğini haber verir.
- Bu habere çok üzülmüş gibi görünüp ağlayan Ubeyd, karışıklıkların ortadan kalkacağını düşünerek içinden çok sevinir.
- Eve gittiğinde karısının cariyesiyle kavga ettiğini öğrenen Ubeyd, karısının zoruyla onu satışa çıkartır. Kameru'z-Zemân da cariyeyi satın alır.
- Bundan sonra Kameru'z-Zemân'la kadın, eşyalarını toplayıp Cariye'yi de alarak yola çıkarlar ve uzun bir yolculuktan sonra Mısır'a varırlar.
- Oğlunun pek çok malla döndüğünü gören Abdurrahman çok sevinir ve kadınla cariye'nin kim olduklarını sorar.
- Kameru'z-Zemân, kadının, Derviş'in bahsettiği kadın olduğunu bildirerek her şeyi teker teker babasına anlatır.
- Kadının kocasına yaptıklarını öğrenen Abdurrahman, Kameru'z-Zemân'ın kadınla evlenmesine karşı çıkar, “Kocasına öyle yapan bir kadın bir gün sana da aynı şeyleri yapar.” diyerek evlendiği taktirde onu evlatlıktan reddedeceğini söyler.
- Babasının razı olmadığını gören Kameru'z-Zemân kadın ile evlenmekten vazgeçer.
- Abdurrahman, kadınla cariye'yi bir eve kapatıp başlarına zenci bir cariye koyar ve onları görüştürmemesini, yiyecek ve içeceklerini kendisinin götürmesini, ters bir hareket yaptıkları taktirde de onları öldürmesini ister.
- Abdurrahman'la karısı, Kameru'z-Zemân'a bir kız aramaya başlarlar.

- Şeyhülislam'ın çok güzel bir kızı olduğunu öğrenen Abdurrahman, oğlunu onunla evlendirmeye karar verir
- Şeyhülislam'ın da kabulü üzerine büyük bir düğün merasimi tertip ederler.
- Kırk gün üst mevkilerden başlayarak her gün bir grup insana ziyaret veren Abdurrahman, 41. Gün şehirdeki bütün fakirleri davet eder.
- Fakirlerin içinde sefil bir halde Ubeyd'in geldiğini gören Kameru'z-Zemân, babasına kadının kocasının o olduğunu bildirir. Ubeyd de Kameru'z-Zemân'ı görür, ama utancından bir şey söyleyemez.
- Ubeyd, ziyafette yiyip içtikten sonra Kameru'z-Zemân onu yanına çağırır ve nasıl bu hale düştüğünü sorar. Ubeyd de anlatmaya başlar.
- O gün eve döndüğünde karısını evde bulamayan ve bütün eşyalarının gittiğini gören Ubeyd, her şeyi anlar, ama utancından kimseye bir şey söyleyemez.
- Mısır'a gidip karısını aramaya karar veren Ubeyd, dükkândaki kalfalarına hacca gideceğini söyleyerek kendisi dönünceye kadar dükkânı çalıştırmalarını ister.
- Dükkânında kalan değerli eşyalarını toplayıp yola çıkan Ubeyd, Bağdat yakınlarında hırsız Araplar tarafından yolu kesilir.
- Hırsızların mallarını yağma etmesinden sonra hiç bir şeyi kalmayan Ubeyd, dilene dilene Mısır'a varmayı başarır.
- Ubeyd, hikâyesini bitirince Abdurrahman, kadınla cariye orada olduklarını söyleyerek isterse gidip onları görebileceğini bildirir.
- Bunun üzerine Ubeyd, kalkıp koşa koşa karısının yanına gider.
- Bu arada Abdurrahman, oğluna, eğer Ubeyd namusuna düşkün birisi olup karısını istemezse, kızı Kevkebü's-Sabah'ı onunla evlendirmeye, yok eğer namussuz biri olup karısını her şeye rağmen kabul ederse onu öldürmeye karar verdiğini açıklar.
- Elinde kılıçla Ubeyd'in arkasından giden Abdurrahman onun ne yapacağını merakla seyreder.
- Karısının yanına giden Ubeyd, ona neden öyle yaptığını sorarak bağırıp çağırmaya başlar ve boğazını sıkıp öldürür, sonra da cariyeyi boğar.
- Bunu gören Abdurrahman, onu kızı Kevkebü's-Sabah'ı kendisiyle evlendireceğini söyler ve onu hamama gönderip güzel elbiseler giydirir.
- Kameru'z-Zemân'ın evlendiği gece Kevkebü's-Sabah'la evlenen Ubeyd, bir müddet Mısır'da kaldıktan sonra ülkesine dönmek istediğini söyler.
- Abdurrahman, "Kızım artık sana emanet. O, ölünceye kadar seninle kalacaktır ve senden sonra da bir başkasıyla kesinlikle evlenmeyecektir. Onu dilediğin yere

beraberinde götürebilirsin. O, sana sadık bir eş olmaya çalışacaktır." der ve bir süre sonra Ubeyd'le Kevkebü's-Sabah'ı uğurlar.

- Karısının kaçırdığı malları tekrar alan Ubeyd Kevkebü's-Sabah'la Basra'ya varınca Basra Kralının kendisini görmek istediğini öğrenir.
- Ubeyd Kral'ın huzuruna çıkınca Kral, neden kendisine haber vermeden seyahata çıktığını sorar.
- Ubeyd de bütün olup bitenleri anlatarak evlendiği Kevkebü's-Sabah'ı gösterir.
- Kevkebü's-Sabah'ın güzelliğini gören Kral, onu çok beğenir ve Ubeyd'e onun bir kuyumcuya değil de krallara layık bir kız olduğunu söyleyerek, "Allah'tan korkmasaydım, senden alıp onunla evlenirdim." der.
- Kral, daha sonra onlara ihsanlarda bulunur.
- Aradan beş sene geçince Ubeyd ölür.
- Ubeyd'in ölümünü duyan Kral, Kevkebü's-Sabah'ı huzuruna çıkartıp kocasının öldüğünü hatırlatarak, kendisiyle evlenmek istediğini söyler.
- Kevkebü's-Sabah, kendi adetlerine göre bir erkekle evlenen bir kadının ölünceye kadar başka bir erkekle evlenemeyeceğini söyleyerek kocasının hatırasına başka bir erkeği bulaştıramayacağını bildirir.
- Kevkebü's-Sabah'ın bu açıklamalarından sonra onu daha çok seven Kral, ülkesine dönmek isteyip istemediğini sorar.
- Kevkebü's-Sabah, kendisini ülkesine gönderdiği takdirde çok minnettar kalacağını belirtir.
- Bunun üzerine Basra Kralı, Ubeyd'in bütün mallarını toplatıp, Kevkebü's-Sabah'a, bir vezir ve beş yüz süvari de vererek Mısır'a gönderir.
- Kevkebü's-Sabah, ölünceye kadar başka erkekle evlenmeden ailesinin yanında yaşar.

119. Basra Naibi Abdu'l-Lah Bin Fazl'ın İki Kardeşi ile Hikâyesi

- Bir gün vergileri kontrol eden Halife Hârûnu'r-Reşîd, Basra vergisinin gelmediğini görünce Veziri Cafer'i çağırıp Basra Naib'inden verginin derhal alınmasını emreder.
- Bunun üzerine Cafer, Ebu İshak El-Musulî'yi görevlendirerek, Basra Naib'inden vergiyi hemen getirmesini ister.
- Ebu İshak, yanına beş yüz süvari alarak Basra'ya doğru yola çıkar.
- Ebu İshak'ın gelmekte olduğunu haber alan Basra Naib'i Abdullah bin Fazl, onu karşılamaya çıkar.

- Abdullah bin Fazl, Ebu İshak'a verginin hazır olduğunu bildirdikten sonra üç dört gün kendisine misafir olmalarını ve biraz dinlenmelerini isteyerek o süre içerisinde da Halife'ye hediyeler hazırlatacağını söyler.
- Ebu İshak da kabul ederek Abdullah bin Fazl'a misafir olur.
- Gece yarısına kadar yiyip içip sohbet ederler. Abdullah bin Fazl, Ebu İshak'la bir odada yatar.
- Gece, şiir kalıplarını düşündüğünden uykusu kaçan Ebu İshak, az sonra Abdullah'ın kalkıp dolaptan bir mumla bir kırbaç aldığını ve üstünü değiştirip dışarı çıktığını görür.
- Abdullah'ın ne yapacağını merak eden Ebu İshak, yatağından kalkıp gizlice onu takip eder.
- Abdullah, yiyecek ve içecek de alarak bir odaya girer.
- Odanın ortasında bir sofraya oturmuş Abdullah, fil dişi ile yapılmış, altın ve mücevherlerle kaplı bir tahtın ayağına altın tasmalarla bağlı iki köpeği alıp onları bayıltıncaya kadar kırbaçlar.
- Daha sonra köpeklerin gözyaşlarını silen Abdullah, onları kendi elleriyle yedirip içirdikten sonra tekrar tasmalarla tahtın ayağına bağlar.
- Abdullah'ın işinin bittiğini anlayan Ebu İshak, ondan önce yatağına dönüp yatar.
- Abdullah da kırbaçla mumu yerine koyduktan sonra yatağına girer.
- Misafir olduğundan bunun manasını Abdullah'a soramayan Ebu İshak, ikinci ve üçüncü gecelerde de onun aynı şeyleri yaptığını görür.
- Dördüncü gün Ebu İshak, vergi ve Halife'ye ait hediyeleri aldıktan sonra Bağdat'a döner.
- Ebu İshak'ın geç geldiğini gören Halife, ona neden geciktiğini sorar.
- Ebu İshak, gittiğinde vergilerin hazırlanmış olduğunu ama Abdullah'ın ısrarı üzerine üç gece orada misafir kaldığını belirterek, Abdullah'ın geceleri yaptığı şeyleri Halife'ye anlatır.
- Abdullah'ın köpekleri neden dövdüğünü merak eden Halife, Ebu İshak'tan Basra'ya gidip Abdullah'la köpekleri getirmesini ister.
- Ebu İshak, ayıp olacağını düşünerek kendisinin değil de bir başkasının gidip getirmesinin daha uygun olacağını söyler.
- Halife, gördüğü için kendisinin gitmek mecburiyetinde olduğunu belirtince Ebu İshak yola çıkar.

- Bir süre sonra Basra'ya varan Ebu İshak, durumu Abdullah'a anlatarak Halife'nin kendisiyle köpekleri istediğini bildirir.
- Bunun üzerine köpekleri de alarak birlikte Bağdat'a giderler.
- Halife, Abdullah'ın geldiğini görünce, köpekleri neden dövdüğünü sorar.
- Abdullah, onların köpek olmayıp kardeşi olduklarını söyleyince Halife şaşırır.
- Abdullah, onların sonradan köpek kılığına sokulduklarını belirterek hikâyelerini Halife dilerse anlatabileceğini bildirir.
- Halife yalan konuşmamasını isteyince Abdullah yalan söylediği zaman köpeklerin itiraz edeceklerini doğru söylediği zaman da başlarını sallayacakların söyleyerek anlatmaya başlar:
- Nasır ve Mansur adında iki kardeşi olan Abdullah bin Fazl, bir gün çok zengin olan babasını kaybedince kendilerine babasının dükkânı, pek çok kumaş, değişik mallarla doksan bin Dinar miras kalır.
- Abdullah, babası öldükten sonra bir kadı çağırıp mirası kardeşleriyle kendi arasında taksim etmesini ister.
- Mirasın taksimi neticesinde Abdullah'a babasının dükkânı ile mallar, kardeşlere de paralarla kumaşlar düşer.
- Abdullah, mallarla babasının dükkânında Nasır'la Mansur da paralarıyla çok miktarda kumaş alıp bir gemiyle ticarete çıkarlar.
- O yıl, işleri iyi gidip çok para kazanan Abdullah, bir gün dükkânında, biri samur diğeri de sincap postunda iki kürkle otururken, kardeşlerinin çıplak bir vaziyette soğuktan tır tır titreyerek geldiklerini görür.
- Üstündeki kürkleri kardeşlerine giydiren Abdullah onları bir hamama götürür, daha sonra ise yedirip içirtir.
- Daha sonra Abdullah, kardeşlerine ne olduğunu sorunca onlar anlatmaya başlarlar.
- Nasır'la Mansur mallarını gemiye yükletip Kufe'ye giderler.
- Bunun üzerine Abdullah, mallarını kardeşleriyle bölüşüp ticaret yapmaya devam eder.
- Abdullah'tan aldıkları mallarla da iyi para kazanan Nasır'la Mansur, ticari seyahatlerde daha çok para olduğunu söyleyerek Abdullah'ı seyahate çıkmaya razı ederler.
- Üç kardeş mallarını toplayıp gemiye yükleyerek yola çıkarlar.
- Birkaç limana uğradıktan sonra çok para kazanan kardeşler, denizde yol alırlarken içme suları biter.

- Bir ada gördükleri zaman geminin kaptanı gemiyi o adada durdurup oradan içme suyu getirmelerini ister.
- Gemidekiler adaya inip su ararlarken Abdullah bir dağa çıkar.
- Orada bir kara yılanın bir beyaz yılanı sıkıştırdığını gören Abdullah, beyaz yılanı acıyarak kara yılanı bir taşla öldürür.
- O anda bir peri kızına dönüşen beyaz yılan, Abdullah'a teşekkür ettikten sonra eliyle işaret ederek yeri yarar ve yarığa girip kaybolur.
- Kardeşler ve gemideki diğer tüccarlar, gemiye içme suyu getirdikten sonra gemi yoluna devam eder.
- Bir süre denizde yol alan kardeşler, bir gün gemide sularının yine bittiğini ve kaptanın da yolu kaybettiğini öğrenince çok üzülürler.
- Birkaç gün daha yol aldıktan sonra bir adaya ulaşırlar ve su aramak için gemiden adaya inerler.
- Bir tepeye çıkan Abdullah, uzakta bir şehir görür ve tüccarlara su ile yiyecek almak için şehre gitmeyi teklif eder.
- Tüccarlar, şehirde kâfirlerin olabileceğini ve kendilerini esir alabileceklerini belirterek gitmek istemeyince Abdullah, kardeşleriyle beraber gitmeyi teklif eder.
- Nasır'la Mansur da korkup gitmek istemeyince Abdullah yalnız başına gitmek üzere şehre doğru yola çıkar.
- Bu arada Halife Hârûnu'r-Reşîd, köpeklerle "Doğru mu söylüyor?" diye sorunca köpekler başlarını sallarlar.
- Abdullah, şehre yaklaştığında şehrin büyük surlarla çevrildiğini görür.
- Şehrin kapısına varan Abdullah, orada bekleyen ellerinde anahtarlar bulunan sur bekçisine selam verir ama bekçi hiç cevap vermez.
- Bekçi'nin selamını almadığını gören Abdullah, selamını birkaç defa tekrarlayıp yine cevap alamayınca kızarak bekçiye yaklaşır.
- "Neden selamımı almıyorsun?" diyerek bekçinin omuzundan tutan Abdullah, onun taştan olduğunu görünce şaşırır.
- Şehre giren Abdullah, şehirdeki herkesin taş kesildiğini, ama eşyaların yerli yerince olduğunu görür.
- Bir kuyumcuya giden Abdullah, oradan altın toplar sonra mücevherci dükkânları görünce altınları atıp mücevher toplamaya başlar.

- Daha sonra uzakta bir saray olduğunu far keder. Abdullah, saraya girdiğinde orasının altın ve mücevherlerle dolu olduğunu, Kral'ın, Kraliçe'nin, cariyelerin, nedimelerin hep taş kesildiğini görür.
- Sarayda bir merdiven fark eden Abdullah, merdivenleri tırmanırken yukarıda çok güzel sesli bir kadının Kuran okuduğunu duyar.
- Abdullah, yukarı çıktığında çok güzel bir kızla karşılaşır. Onun güzelliğinden dili tutulur.
- Daha sonra kıza selam veren Abdullah, ondan "Aleykümselam ey sevgili Abdullah bin Fazl" diye bir cevap alınca şaşkınlıktan kendini tutamaz.
- Abdullah daha sonra kıza adını nereden bildiğini ve oradaki insanların neden taş haline geldiklerini sorar.
- Kız, kendisinin o ülke kralının kızı olduğunu belirterek anlatmaya başlar.
- Çok güçlü bir kral olan kızın babası putlara taparmış.
- Kız yedi yaşındayken bir gün yeşil elbiseli, beyaz sakallı bir ihtiyar Kral'a gelip, "Ey zalim Kral, her şeyi yaratan Allah'ı bırakıp da neden putlara tapıyorsun? Senin taptığın putlar, hiçbir şey yapamaz" deyip putlara küfretmeye başlar.
- Kral, buna çok kızınca ihtiyar, yaptırabilirse putlarını toplayıp kendisine bir şey yaptırmasını söyleyerek, "Onlar hiçbir şey yapamaz. Ama benim taptığım Allah, sana dilediğini yapar. Sen gel Müslüman ol" der.
- Bunun üzerine Kral, ülkedeki bütün putları toplayıp onlara okuduktan sonra, "Bu ihtiyar size küfretti, onu cezalandırın." der.
- Putlarda hiçbir kıpırdama olmayınca ihtiyar, onları devirip kırar. Bunun üzerine Kral, adamlarına emredip ihtiyarı öldürtmek ister.
- Adamların yerinden bile kıpırdamadıklarını gören ihtiyar, okuyup dua ederek, "Ey Allah'ım bu kâfir cemiyeti taş et." der ve hepsi taş kesilir.
- İhtiyar daha sonra kızın yanına gelerek kendisinin Hızır Ebulabbas olduğunu söyler ve Müslümanlığın şartlarını, Kuran okumayı, namaz kılmayı öğretir.
- Hızır, daha sonra bir nar çıkarıp bahçeye diker.
- Nar, hemen büyük bir ağaç olarak bir meyve verir ve her gün bir meyve vermeye devam eder.
- Hızır, kıza oraya Abdullah bin Fazl adında birinin geleceğini söyleyerek onunla evlenmesini ister.
- Hızır, o günden sonra da her Cuma kızı ziyaret eder.

- 23 yıldan beri her gün bir narla hayatını sürdüren kız, bahçeye inip o günkü narını alır, ikiye bölerek yarısını kendisi yer, yarısını da Abdullah'a verir.
- Abdullah, bunun üzerine kıza kendisiyle evlenmek isteyip istemediğini sorar.
- Kız, memnuniyetle evleneceğini söyleyince Abdullah, kendisini bekleyen gemiden söz eder.
- Abdullah'la kız orada taşıyabildikleri kadar mücevher toplayıp gemiye giderler.
- Abdullah, şehirdeki mücevherlerden tüccarlara ve kardeşlerine söz ederek, onlara gidip diledikleri kadar mücevher getirebileceklerini bildirir.
- Tüccarla kardeşler, o şehrin lanetli olabileceğini düşünerek korkularından gitmek istemezler.
- Bunun üzerine tüccarlara ve gemi tayfalarına bir miktar mücevher dağıtan Abdullah, geri kalan mücevherlerini de kardeşleriyle bölüşür.
- Bu arada kızın gören kardeşler, onun kim olduğunu sorarlar.
- Abdullah, kızın hikâyesini anlatarak onunla Basra'da evleneceğini söyler.
- Kızın çok güzel olduğunu fark eden kardeşler, ayrı ayrı Abdullah'a gelip kıza aşık oldukları belirterek onunla kendilerini evlendirmesini isterler.
- Abdullah, bunun imkânsız olduğunu söyleyerek, onları Basra'da istedikleri kızlarla evlendireceğini bildirince kardeşler susarlar.
- Kardeşlerinin buna razı olduklarını zanneden Abdullah gidip yatar.
- Abdullah'ın uyuduğunu gören Nasır'la Mansur, birisi kollarından diğeri bacaklarından tutup onu denize fırlatırlar.
- Abdullah suya değer değmez insan büyüklüğünde bir kuş onu kapıp havalanır.
- Bir süre havada uçan kuş, Abdullah'ı altın ve mücevherlerle süslü bir sarayda indirir.
- Abdullah sarayda, kırmızı altın ve çok değerli mücevherlerle kaplı bir tahtın üzerinde, başında üç taçla oturan bir kadınla karşılaşır.
- O sırada güzel bir peri kızına dönüşen kuş, Abdullah'a kendisinin Kızıl Cin Kralı'nın kızı Saide, tahta oturan kadının da annesi Mubareke olduğunu bildirerek anlatmaya başlar.
- Siyah Kralı'nın vezirinin oğlu olan Derfil, bir gün aşık olduğu Saide'yi babasından ister.
- Kızıl Kral, çok çirkin olan Derfil'e kızını vermeyince Derfil, bunun intikamını almaya yemin eder ve Kızıl Kral'la Derfil arasında uzun savaşlar olur.

- Daha sonra Saide hangi kılığa girdiyse Derfil, o kılıktan daha güçlü bir kılığa girip Saide'nin peşini bırakmaz ve ondan intikamını almaya çalışır.
- Sonunda Saide beyaz yılan kılığına girince, Derfil güçlü bir kara yılan kılığına girip Saide'yi bir dağda sıkıştırır.
- Saide bunları anlattıktan sonra annesine dönerek kendisini o gün kara yılan kılığındaki Derfil'den kurtaran kişinin Abdullah olduğunu bildirir.
- Saide daha sonra Abdullah'a dönerek, "O gün sen benim canımı kurtarmıştın. Bugün de kardeşlerin seni denize fırlatınca, bana yaptığın iyiliğin bir karşılığı olarak seni kurtarıp buraya getirdim." der.
- Bunun üzerine Mubareke, Abdullah'a izzet ikramda bulunduktan sonra bir çok mücevher hediye edip Kızıl Kral'a gönderir.
- Kızıl Kral'da Abdullah'ı çok iyi ağırlayıp mücevherler hediye ettikten sonra Saide'den onu dilediği yere götürmesini ister.
- Saide, Abdullah'ı mücevherlerle birlikte gemiye götürür.
- Nasır'la Mansur, Abdullah'ı denize attıktan sonra malına el koyup kızı kimin alacağı üzerine tartışır.
- Abdullah'ın geri geldiğini gören Nasır'la Mansur, ona ne olduğunu sorarak merak ettiklerini söylerler.
- Bunlara çok kızan Saide, yalan söylediklerini belirterek yakalarına yapışır, "Onu ellerinizle denize atmanızın cezası olarak ölümlerden ölüm seçin." der.
- Saide'nin bu hareketinden ödleri kopan kardeşler, ağlayarak Abdullah'tan kendilerini kurtarmasını ister.
- Kardeşlerinin bu haline acıyan Abdullah, Saide'ye yalvararak onları öldürmemesini ister.
- Bunun üzerine kardeşleri öldürmeyip köpek kılığına çeviren Saide, Abdullah'tan onları her gece yarısı bayıltıncaya kadar dövmesini ister ve dövmediği takdirde gelip kendisini bayıltıncaya kadar döveceğini bildirir.
- İki gün sonra Basra'ya ulaşan Abdullah, o gece getirdiği mücevherleri saymakla meşgul olduğundan kardeşlerini dövmeyi unutunca Saide gelip hem Abdullah'ı hem de kardeşlerini bayıltıncaya kadar döver.
- O zamandan itibaren kardeşlerini altın tasmalarla fildişi ve mücevherlerle kaplı bir tahta bağlayan Abdullah on iki seneden beri her gece onları istemeyerek de olsa bayıltıncaya kadar döver.

- Abdullah, hikâyesini bitirdikten sonra Halife Hârûnu'r-Reşîd, onca zamandan sonra kardeşlerini affedip affetmediğini sorar.
- Abdullah, kendisinin kardeşlerini çoktan affettiğini, ama dövmediği zamanlar Saide'nin gelip hem kendisini hem de kardeşlerini dövdüğünü bildirir.
- Hârûnu'r-Reşîd, o gece Abdullah'tan kardeşlerini dövmemesini isteyerek, ertesi gün bu işe bir hal çaresi bulacağını söyler.
- Abdullah, o zaman Saide'nin gelip kendilerini döveceğini belirtince Halife ona bir yazı verir ve o yazıyı Saide'ye iletmesini isteyerek, yazısını dikkate almadığı takdirde Saide'nin hakkından geleceğini bildirir.
- Abdullah o gece kardeşlerini dövmeyerek merakla beklemeye başlar.
- Az sonra yer yarıp ortaya çıkan Saide, Abdullah'a kardeşlerini dövmediği için kızarak onu dövmeye hazırlanırken Abdullah Halife'nin emriyle dövmediğini söyleyerek Halife'nin yazısını verir.
- Halife'nin yazıda, kendisine itaat etmesini ve kardeşleri eski hallerine çevirmesini istediğini, bunu yapmadığı takdirde kendisine rağmen onları eski hallerine çevirteceğini öğrenen Saide, onları dövmekten vazgeçip bu konuyu görüşmek üzere babası Kızıl Kral'a gider.
- Halife'nin yazısını okuyan Kızıl Kral, Hârûnu'r-Reşîd'in insan olması, Allah'ın halifesi ve sabah namazlarına ısrarla devam etmesi sebebiyle kendilerinden üstün olduğunu belirterek Saide'den Halife'nin söylediklerini yerine getirmesini ister ve "Halife bir sabah namazını kıldıktan sonra isterse bütün cinleri huzuruna çıkartabilir." der.
- Bunun üzerine Abdullah'a dönen Saide, babasının dediklerini ona anlattıktan sonra kardeşleri eski hallerine çevirir.
- Sabah olunca kardeşleriyle birlikte Halife'nin huzuruna çıkan Abdullah, o gece olup bitenleri ona anlatır.
- Halife, daha sonra Abdullah'la kardeşlerine hediyeler verip onları Basra'ya uğurlar.
- Kardeşleri, köpek kılığında kurtulup eski hallerine döndükten sonra Abdullah, taş şehirden aldığı kıza ne olduğunu sorar.
- Kardeşler, Abdullah'ın denize atıldığını görünce kızın da kendisini denize attığını söylerler.
- Abdullah'la kardeşleri Basra'ya yaklaşırken, onların geldiğini haber alan Basralılar, onları karşılamaya çıkarlar.

- Abdullah'ın kendilerini karşılamayı gelen halka altınlar serpererek karşılık verdiğini ve halkın da Abdullah'a sevgi gösterilerinde bulunduğunu gören kardeşler onu kıskanırlar.
- Abdullah, kardeşlerini Basra'da çok iyi merasimlerle evlendirir ve onlara, "Benim malım sizin malınızdır. Ben olmadığım zaman benim yerime siz geçersiniz ve Basra naipliğini siz yürütürsünüz." diyerek onların gönüllerini alır.
- Abdullah'ın mallarıyla geçirmeyi kendilerine yediremeyen kardeşler bir gün, "Bu böyle ne kadar devam edecek?" diyerek Abdullah'ı öldürmeyi kararlaştırırlar.
- Abdullah'ı evlerine davet edip geldiğinde onu öldürmeyi planlayan kardeşler, Abdullah'ı öldürdükten sonra da Halife'ye onu Saide'nin öldürdüğünü bildirmeyi düşünürler.
- Böylece Halife'nin Saide ile arasını da açmayı planlayan kardeşler, Halife'ye çok iyi hediyeler göndererek ondan Kufe naipliğini de istemeyi, böylece birisi Kufe, diğersinin de Basra naipliğini yürüteceğini kararlaştırırlar.
- Daha sonra bir akşam Abdullah'ı evlerine davet eden kardeşler, onu boğup öldü diye denize atarlar.
- Aslında çok bitkin düşen ama ölmeyen Abdullah, denize atıldığında büyük bir balinanın sırtına düşer.
- Balina Abdullah'ı götürüp denizin karşı kıyısına fırlatır.
- Oradan geçen bir kafiilde bulunan bir ihtiyar Abdullah'ı bitkin bir halde görünce, onu kafileye alıp 30 gün süreyle şifalı bitkilerle tedavi eder.
- Bu süre içerisinde Basra'dan çok uzaklaşan katiller, Acem ülkesinde Avc şehrine ulaşır.
- İhtiyar, orada Abdullah'ın geceyi geçirmesi için bir hana götürür.
- O gece Abdullah'ın iniltiden kimseyi uyutmadığını gören Hancı, sabah olunca ihtiyara gelip orada Râciha adlı bir kadının bütün hastaları iyileştirdiğini belirterek Abdullah'ı ona götürmesini tavsiye eder.
- Bunun üzerine ihtiyar, Abdullah'ı Râciha'ya götürür.
- Râciha, Abdullah'ı hemen iyi eder. Abdullah iyileşince Râciha'nın taş şehrinde tanıştığı kız olduğunu anlar ve oraya nasıl geldiğini sorar.
- Râciha da anlatmaya başlar.
- Abdullah'ın kardeşleri tarafından denize atıldığını gören Râciha, kendisini denize atar.
- Râciha'nın imdadına yetişen Hızır Ebulabbâs, onu alıp Avc şehrine götürür.

- Râciha'ya hastaları bir dokunuşuyla iyileştiren kerametini veren Hızır, kocası gelinceye kadar orada beklemesini söyler ve her Cuma onu ziyaret eder.
- O gün de Cuma olduğundan Abdullah'la Râciha, Hızır'ı beklemeye başlarlar.
- Akşam olunca Hızır gelir, onları Abdullah'ın Basra'daki sarayına götürür.
- O sırada sarayda bir gürültü duyan Abdullah, dışarıya baktığında kardeşlerinin saray kapısında asıldıklarını görür.
- Kardeşler, Abdullah'ı öldürdükten sonra Halife'ye Saide'nin gelip "Halife kim oluyor da benim işime karışıyor? Sen beni dinlemeyip onun dediğine gittin. Seni öldüreyim de Halife görsün." diyerek Abdullah'ı öldürdüğünü bildirirler.
- Kardeşler, değerli hediyeler de göndererek Halife'yi kandırmaya çalışırlar.
- Bir sabah namazını kıldıktan sonra istediğinde bütün cinleri etrafında toplayabileceğini hatırlayan Halife Hârûnu'r-Reşîd, Abdullah'ın öldürüldüğü haberini alınca sabah namazını kılıp bütün cinleri toplar.
- Halife, durumu anlatarak Saide'ye Abdullah'ı sorar.
- Saide, kardeşlerin Abdullah'a ne yaptıklarını teker teker anlatınca Halife, onları hemen saraya getirtir.
- Kardeşlerin anlattıklarına inanmayan Halife, onları iyice dövürterek gerçeği itiraf etmelerini sağlar.
- Halife, daha sonra onları Basra'daki Abdullah'ın sarayının kapısında astırır.
- Abdullah, kardeşlerini orada gördükten sonra Râciha ile birlikte Halife'ye gider ve bütün olanları ona anlatır.
- Bunun üzerine Halife, bir kadı çağırarak Abdullah ile Râciha'yi evlendirir.
- Halife, Abdullah'la Râciha'yı Bağdat'ta birkaç gün ağırladıktan sonra değerli hediyelerle Basra'ya gönderir.
- Abdullah'la Râciha, Basra'da ölünceye kadar mutlu yaşarlar.

120. Kunduracı Marûf'un Hikâyesi

- Mısır'da Marûf adında fakir bir kunduracı armış. Bunun Fatma adında çok kötü, hayâsız, zaman zaman kendisini de döven bir karısı varmış. Bu kötü vasıflarından dolayı Fatma'ya halk Urra lakabını takmış.
- Bir gün Fatma kocasından, akşam gelirken ballı künefe getirmesini ister.
- Marûf dükkâna gider, akşama kadar bekler ama hiçbir iş tutamaz.
- Cebinde beş kuruşu olmayan Marûf, karısından korktuğu için ağlaya ağlaya evine dönerken, onu bir tatlıcı görür ve dükkânına çağırır.

- Tatlıcı neden ağladığını sorunca Marûf, karısının ballı künefe istediğini, kendisinin de parası olmadığından eve eli boş dönmek mecburiyetinde kaldığını, karısının kendisine bir şey yapmasından korktuğunu söyler.
- Tatlıcı kendisinde ballı değil de şekerli künefe olduğunu, istediği kadar ondan verebileceğini söyler.
- Marûf, karısının ballı künefe istediğini hatırlatarak, künefenin şekerli olduğunu anlayınca onu kabul etmeyeceğini bildirir.
- Tatlıcı, onun ballı mı, şekerli mi olduğunu kolay kolay fark edilmeyeceğini söyleyerek, ücretini para kazandığı zaman ödemesi şartıyla ona bir kile şekerli künefe verir.
- Marûf sevine sevine eve gider, karısı kapıyı açınca künefeyi takdim eder.
- Fatma, künefedен biraz alınca onun şekerli olduğunu anlar ve ballı künefe getirmediği için kocasına çıkışır.
- Marûf durumu izah etmeye çalışır ama Fatma “Ben anlamam” diyerek kocasının yakasına yapışır, ona bir yumruk atıp bir dişini kırar.
- Ağzının kana bulanmasına çok kızan Marûf, can acısı ile Fatma’ya hafif bir tokat vurunca, kadın yaygarayı koparır.
- Fatma’nın sesine gelen komşuları onları yatıştırıp birlikte künefeyi yerler.
- Komşular gittikten sonra gece sabaha kadar kocasının başının etini yiyen Fatma, sabah olunca onu dövmeye hazırlanırken Marûf kendisine akşama kadar müsaade etmesini isteyerek ballı künefeyi akşam getireceğini söyler.
- Marûf dükkânı açar açmaz gelen Kadı’nın iki adamı onu kadıya götürürler.
- Karısını, kolu sarılı olarak Kadı’nın yanında gören Marûf, ne olduğunu sorunca kadı, neden Fatma’yı dövüp bir kolunu kırdığını sorar.
- Marûf, karısının kolunu falan kırmadığını belirtip olanları anlatır, kırık dişini de gösterince kadı ona acıyarak ballı künefe alması için bir çeyrek altın verir ve karısıyla başarmasını ister.
- Marûf, karısıyla barışıp dükkâna dönerken Kadı’nın adamları ayak parası vermesini isteyince, hiç parası olmadığını söyler.
- Adamlar Marûf’u dövünce Marûf dükkân eşyalarını satıp onlara para vermek mecburiyetinde kalır.
- Aradan biraz zaman geçer geçmez başka bir Kadı’nın iki adamı gelip Marûf’u götürürler.

- Marûf, karısını Kadı'nın yanında görünce durumu anlar ve olup bitenleri kadıya anlatır.
- Kadı, Marûf'la Fatma'yı barıştırdıktan sonra adamlarının ayak parasını ister.
- Marûf, onlara paralarını verdikten sonra cebinde kalan beş yarım gümüşle dükkâna döner.
- Aradan biraz zaman daha geçince Marûf'a gelen bir adam, ona Fatma'nın bu sefer kendisini Bâb-ı Ali'ye şikâyet edeceğini belirterek kaçıp kaybolmasını söyler.
- Bunun üzerine dükkândan kaçan Marûf, yağmur yağdığından ıslanır, cebindeki paralarla peynir, ekmek aldıktan sonra bir harabeye gider.
- Yağmurdan korunmak için harabenin bir köşesine sığınan Marûf, orada peynir ekmek yerken kendi kendine, "Ey Allah'ım, nedir bu karının elinden çektiklerim. Birisini göndersen de beni bu kadının elinden kurtarıp onun ulaşamayacağı bir yere götürse." der.
- Bu sırada duvar yarılıp arasından tüylü, ürpertici uzun boylu bir ifrit çıkar.
- İfrit, Marûf'a kim olduğunu ve orada ne aradığını sorunca Marûf karısından çektiklerini anlatır.
- Bunun üzerine ifrit ona acıyarak, karısının ulaşamayacağı bir yere gitmek isterse götürebileceğini söyler.
- Marûf gitmek isteyince ifrit onu sırtına alıp havalanır.
- Gece sabaha kadar onu havada taşıyan İfrit, sabah olmadan bir dağın tepesinde indirir.
- Uzakta görünen bir şehri gösteren İfrit, karısının oraya hiç ulaşamayacağını belirterek oraya gitmesini söyler ve gözden kaybolur.
- Marûf, gün ağarınca şehre gider.
- Şehirde Marûf'u gören halk, onun giyimini yadırgayarak onunla alay etmeye başlar.
- Marûf, bir gecede bir senelik uzaklıkta olan Mısır gibi bir yerden geldiğini öğrenen insanlar onunla alay ederlerken, bir katır üzerinde arkasında iki köle ile gelen bir adam, kalabalığı dağıtıp Marûf'u alarak evine götürür.
- Adının Ali Ahmet El-Attâr olduğunu söyleyen adam, kendisinin de Mısırlı olduğunu açıklar.
- Aralarında geçen konuşmalardan çocukluk arkadaşı olduklarını anlayan Ali, Marûfa yardımcı olmak ister.

- Ali, Marûf'a bir dinar vererek. Yarın sana bir katırla bir köle vereceğim. Sen katıra bin ve köle ile birlikte tüccarlar çarşısına gir. Ben seni orada görünce çağıracağım. Sana çeşitli kumaşlar ve eşyalar soracağım. Sen kafilenin yolda olduğunu söyleyerek, ne sorduysam hepsinden çok çok olduğunu belirteceksin. Sonra sana gelen dilencilere ve fakirlere para dağıtacaksın. Böylece tüccarların seni tanımalarını sağlayacağım. O zaman tüccarlar sana istediğin kadar borç para verecektir. Aldığın borçla mal alıp ticarete başlarsın. Ben de böyle yaparak zengin oldum der.
- Sabah olunca Ali, Marûf'u güzel elbiselerle giyindirip ona bir katırla bir köle verdikten sonra dükkâna gider.
- Biraz sonra Marûf, Ali'nin dediği gibi yaparak tüccarlar çarşısına gider.
- Ali, Marûf'u görünce onu çağırır, oradaki tüccarlarla tanıştırmak için Marûfun çok zengin bir tüccar olduğunu söyler.
- Daha sonra Ali'nin ve tüccarların sordukları her mal için kendisinde çok miktarda olduğunu söyleyen Marûf, kafilesinin yolda olduğunu, gelince dilediklerini verebileceğini bildirir.
- Bu arada Marûf yanına gelen dilencilere avuç avuç para dağıtır.
- Marûf, bir süre sonra parasının kalmadığını görünce, fakirlere dağıtmak için tüccarlardan para ister.
- O gün tüccarlardan beş bin Dinar borç alan Marûf, hepsini fakirlere dağıtır.
- İhtiyân El-hiten adlı o şehirde, her gün tüccarlardan borç para alıp dağıtan Marûf, yirmi gün sonra altmış bin dinar borca girer.
- Bunu gören Ali, Marûf'u yanına çağırarak, gizlice ona "Ben sana ne dedim, sen ne yapıyorsun? Bu borcu nasıl ödeyeceksin?" der.
- Marûf, merak etmemesini söyleyerek, "Benim yolda gelen çok çok malım var." deyince Ali çok kızar ve "Benim öğrettiklerimi bana mı yutturacaksın?" der.
- Bir gün tüccarlar Ali'ye gidip Marûf'un borcunu ödemediğini bildirerek yardımcı olmasını isterler.
- Ali kendisinin de Marûf'a bin dinar verdiğini ama arkadaş olduklarından ona bir şey yapamayacağını belirterek "Siz gidip paranızı isteyin. Eğer vermezse onu krala şikâyet edin." der.
- Tüccarlar, Marûf'a gidip paralarını isterler. Marûf yoldaki mallarının daha gelmediğini belirterek gelince paralarının üç mislini ödeyeceğini bildirir ve sabırlı olmalarını ister.

- Marûf'tan şüphelenen tüccarlar onu krala şikâyet ederler. Onun yaptıklarını teker teker krala anlatırlar.
- Kral, gerçekten çok zengin olmayan birinin bu kadar para dağıtamayacağını düşünerek Marûf'un çok zengin olduğuna inanır ve vezirine dönerek "Bu adamın yolda çok miktarda malı olmasa bu kadar para dağıtmazdı. Malları gelince, kendisine iyilik ettikleri için malın çocuğun tüccarlara hediye eder. Ama biz hediyeye daha layığız. Bari biz de iyilik yapalım da malların çoğunu bize versin." der.
- Vezir, Marûf'un malı olduğuna inanmadığını söyleyerek onun bir üçkâğıtçı olduğuna inandığını belirtince kral Marûf'u imtihan etmek ister.
- Kral, Marûf'a çok değerli bir mücevherini verip onun ne olduğunu ve kaç para ettiğini sorar.
- Marûf, mücevheri eline alınca kontrol edeyim derken onu kırar.
- Çok değerli mücevherinin kırıldığını gören Kral, Marûf'a ne yaptın sersem diye bağırır.
- Bunun üzerine Marûf, "Bu da mücevher mi? Siz mücevher görmemişsiniz." der.
- Kral, en değerli mücevherini bile Marûf'un küçümsediğini görünce, ona mücevheri olup olmadığını sorar.
- Marûf, kafesinde, her biri yumurta büyüklüğünde, dünya kadar mücevher olduğunu bildirince kral, Marûf'un zengin olduğuna gerçekten inanır ve tüccarları oradan kovar.
- Kral vezirine dönerek "Gördün mü? Bir de adama üçkâğıtçı diyorsun." der.
- Kral, vezirden Marûf'la konuşup prenesten bahsetmesini ve onunla evlenmesini sağlamasını ister.
- Vezir, krala yine onun bir üçkâğıtçı olduğunu belirterek, kıza yazık olacağını söyler.
- Kral vezire "Kızımı sana vermediğim için onun başkasıyla evlenmesini istemiyorsun." diyerek söylediklerini yerine getirmesini emreder.
- Vezir, Marûf'a gidip kralın dediği gibi yapınca Marûf, kafilesi gelmeden evlenemeyeceğini, kralın biraz sabretmesini söyleyerek "kral kızıyla evlenmek kolay iş değildir. Hele bir kafilem gelsin, başlık parası olarak 5000 kese altın, fakir fukara için 1000 kese altın, gelinin arkasında yürüyenler için 1000 kese altın, askerlere ziyafet vermek için 1000 kese altın, ilk sabah gelin için yüz büyük

mücevher, cariyeler için yüz mücevher vermem lazım ki kral kızına layık olayım.” der.

- Vezir, krala gidip Marûf’un dediklerini anlatınca kral, “Bir de adama üçkâğıtçı diyordun. Yazıklar olsun sana.” der.
- Vezir, hala aynı düşüncede olduğunu söyleyince kral, bir daha Marûf hakkında kötü konuşursa onu öldüreceğini belirterek hemen Marûf’u kendisine getirmesini ister.
- Marûf gelince kral ona sudan bahaneler ileri sürmemesini, kendi hazinesinin emrinde olduğunu, oradan dilediği kadar dağıtabileceğini söyleyerek Şeyhülislam’ı çağırıp kızıyla Marûf’un nikâhını kıydırır, veznedarını da Marûf’un emrine amade eder.
- Şehir süslenir, ziyaretler verilir, muhteşem merasimler düzenlenir, Marûf veznedarı çağırarak “Getir bakalım altın ve gümüşleri.” der ve veznedar getirdikçe Marûf avuç avuç dağıtmaya başlar.
- Ziyarete bulunan Ali, Marûf’a yanaşarak “Tüccarların yaptığın yetmedi de sıra krala mı geldi?” deyince Marûf, “Sen bu işlerden anlamazsın. Kafitem gelince krala bunun kat katını veririm.” der.
- Bu durum böyle devam eder. 40 gün sonra Marûf ‘la kral kızı evlenir.
- Sabah olunca bir kral elbisesi giyen Marûf, saraya gidip kralın yanına oturur ve veznedarı çağırır.
- Marûf, veznedara vezirler, devlet büyükleri ve saraydaki adamlar için yeni elbiseler dağıtmasını emredince veznedar dediklerini yapmaya başlar. Bu durum da yirmi gün devam eder.
- 21. Gün kralın huzuruna çıkan veznedar, hazinenin boşalmak üzere olduğunu, bu gidişle on gün sonra hazineye kilit vurmak mecburiyetinde kalacaklarını söyler.
- Bu işe biraz canı sıkılan kral, vezirini çağırıp sıkıntısını anlatınca vezir, böyle olacağını baştan belli olduğunu söyleyerek “Kızımızla konuşmama izin verin gerçeği öğrenelim.” der.
- Kralın kızıyla bir perde arkasında görüşen vezir, ona durumu anlatıp o gece kocasını kandırarak gerçeği öğrenmesini ve kendilerini bu durumdan kurtarmasını ister.
- Kız, akşam olunca Marûf’la tatlı tatlı konuşarak “Babamın hazinesinde bir şey kalmamış. Eğer senin de yolda gelen kafilen yoksa bunu uzun süre saklayamayız. Babam, gerçeği öğrendiği gün seni mutlaka öldürür. Karın olduğuna göre bana gerçeği anlat ki bir hal çaresini bulalım.” der.

- Marûf, karısına fakir bir kunduracı olduğunu, Mısır'dan karısı yüzünden kaçtığını, kafilesi falan olmadığını teker teker anlatır.
- Bunun üzerine kral kızı, biriktirdiği 50 bin dinarı Marûf'a vererek, babasının hâkimiyetinde olmayan bir ülkede o parayla ticaret yapmasını ister.
- O süre içerisinde ya zengin olup döneceğini, ya da kralın öleceğini söyleyen kral kızı, bunların dışında takip edilecek bir yol olmadığını belirterek gittiği yerden kendisine devamlı mektup yazmasını ister.
- Eşinin söylediklerine kafası yatan Marûf, sabah olmadan iyi elbise giyip bir atla yola çıkar.
- Sabah olunca kral ile vezir, kızı çağırarak, merakla ne olduğunu sorarlar.
- Kız, vezire iyi ki dediği gibi yapmadığını, yoksa rezil olacaklarını belirterek, gece yarısı Marûf'un on kölesinin geldiğini, onun önünde yerlere kadar eğildikten sonra, kafilenin hırsız Araplar tarafından çevrildiğini, mallardan 200 yükün çalındığını, bu yüzden diğer 500 kölenin Araplarla savaştığını söylediklerini bildirir.
- Kölelerin her birinin de bir kral gibi giyindiklerini belirten kız, Marûf'un onlara 250 yük yüzünden efendilerini yalancı durumuna düşürdüklerini belirttikten sonra atına binip gittiğini söyler.
- Bunları duyan kral bir taraftan kızını teselli ederken diğer taraftan da veziri azarlar.
- Marûf kızdan ayrılıp, hangi ülkeye gideceğini düşünüp yol alırken öğlene doğru çift süren bir çiftçi ile karşılaşır.
- Çiftçi, Marûf'un çok iyi giyimli olduğunu görünce. Onun mutlaka kralın adamlarından olduğunu düşünerek onu ağırlamak ister.
- Marûf, adamın niyetini anlayınca, "Beni davet ediyorsun. İyi de bana bu Allah'ın çölünde ne yedireceksin?" der.
- Çiftçi, yakında bir köy olduğunu belirterek, oradan bir şeyler getirebileceğini söyleyince Marûf kabul eder.
- Çiftçi köye gidince, beklemekte olan Marûf kendi kendine "adamı işinden ettim. Bari onun yerine çift süreyim de adamın işi benim yüzümden aksamasın." der ve çift sürmeye başlar.
- Biraz sonra, öküzlerin gitmediğini gören Marûf, sabanın bir şeye takıldığını far keder.
- Sabanın önünü biraz temizleyen Marûf, onun altın bir halkaya takıldığını görür.
- Halkanın etrafını biraz daha temizleyince mermerden bir kapak gören Marûf, onu açınca aşağıya uzanan bir merdivenle karşılaşır.

- Merdivenden aşağıya inan Marûf, orada hamam büyüklüğünde, dört bölmeli bir yere gelir.
- Marûf, birinci bölmenin tavana kadar altın paralarla, ikinci bölmenin tavana kadar zümrüt, mercan, incilerle, üçüncü bölmenin tavana kadar yakut ve firuzelerle, dördüncü bölmenin de yine tavana kadar elmas ve çok değerli taşlarla dolu olduğunu, o yerin tam ortasında, mücevherlerle kaplı büyük bir sandığın içinde yumurta büyüklüğünde mücevherlerle, onların üstünde de limon büyüklüğünde altın kutu görünce ne yapacağını şaşırır.
- Marûf, küçük kutuyu açınca içinde üzerinde ince yazılar bulunan altın bir yüzük bulur.
- Marûf, yüzüğün üzerinde bulunan yazıları okumak için onu alıp eliyle silerken karşısına koca bir ifrit çıkar. İfrit, "Dile benden ne dilersen efendim." der.
- Korkusundan ödü kopan Marûf, ifrite korkarak kim olduğunu ve nereden çıktığını sorar.
- İfrit, "Ben, elindeki yüzüğün kölesiyim. Benim emrimde 72 bin kabile var, bunlar istediğim her şeyi anında yerine getirirler. Ben de bu yüzüğe sahip olan kişinin emrindeyim. O kişi ister bir ülkeyi harap etmemi, ister kral devirmemi, ister bir kanal açmamı istesin anında yaparım." der.
- Bunun üzerine Marûf İfrite, adını ve definenin kime ait olduğunu sorar.
- İfrit, adının Ebulsaâdât olduğunu, definenin de İrem'i yaptıran, Şeddâd bin Âd'dan kalma olduğunu söyler.
- Marûf daha sonra ifritten, oradaki bütün mücevherleri yeryüzüne çıkarmasını ister.
- İfrit, yere işaret edip yer yarılınca ortadan kaybolur ve biraz sonra yüzlerce küçük çocukla gelip mücevherleri yeryüzüne taşırlar.
- Bütün mücevherlerin kısa zamanda yeryüzüne taşındığını gören Marûf, bu sefer ifritten, mücevherleri taşımak için sandık ve katır isteyince ifrit hemen çocukların bir kısmını katır, bir kısmını da sandık yapar.
- Marûf daha sonra kumaş isteyince ifrit; Acem, Hint, Şam, Mısır, Rum kumaşlarından hangisini istediğini sorar.
- Marûf, her birinden on yük getirmesini isteyince ifrit, onları toplamak için sabaha kadar kendisine izin vermesini ister.
- Bunun üzerine Marûf, ifritten gitmeden önce orada büyük bir çadır kurarak yiyecek ve içecek getirmesini ister.

- İfrit, büyük bir çadır kurup, her çeşit yiyecek, içecek getirdikten sonra, çadıra hizmetçi ve köleler getirir..
- Bir süre sonra, elinde bir tencere mercimek çorbasıyla gelen çiftçi, oradakileri görünce şaşırır ve kralın orada indiğini zanneder.
- Çiftçi, tekrar köye gidip, iki tavuk kızartarak krala takdim etmeyi düşünürken Marûf onu görür ve kölelerine onu çağırır.
- Marûf, çiftçinin sorusu üzerine kralın damadı olduğunu, onunla arası açıldığı için ülkeden ayrıldığını, kral barışmak istediğinden oradakileri gönderdiğini söyler.
- Çiftçinin hatırını kırmamak için Marûf onun getirdiği mercimekten yerken çiftçi de oradaki yiyecekleri yiyip uyurlar.
- Sabah olunca ifrit 700 yük kumaşla döner.
- Marûf, ifritten krala bir köle kılığında gitmesini söyleyerek, kralın kendisini karşılamak için ordusuyla birlikte yola çıkmasını söylemesini ister.
- Marûf, çiftçinin tenceresini altın ve mücevherlerle doldurduktan sonra yola çıkar.
- Kral ile vezir, Marûf'un durumunu tartıştıkları sırada içeri giren ifrit, Marûf'un söylediklerini onlara iletir.
- Bunun üzerine kral, kızına haber verdikten sonra büyük bir orduyla Marûf'u karşılamaya çıkar.
- Kral kızı, Marûf'un, kendisini imtihan etmek için öyle davrandığını düşünerek, "İyi ki ters bir hareket yapmadım." der.
- Kral Marûf'un çok muhteşem bir şekilde geldiğini görünce ona atılarak "Hoş geldin damadım." der.
- Marûf, saraya döndükten sonra mücevherlerin hazineye taşınmasını emreder.
- Borçlu olduğu tüccarları çağıran Marûf, onlara borcunun üç misli değerinde, kumaşlar verir. Sonra da geri kalan kumaşları bitinceye kadar dağıtır.
- Daha sonra askerlere avuç avuç mücevher dağıtan Marûf, bu konuda kendisine, fazla ileri gitmemesini tavsiye eden krala, merak etmemesini çünkü kendisinde çok mücevher olduğunu bildirir.
- Bu arada veznedar gelip hazinenin mücevherlerle dolduğunu, artık almadığını haber verince, kral ikinci bir hazine yapılmasını ve geri kalan mücevherlerin oraya taşınmasını emreder.
- İkinci hazine yapılıp mücevherler oraya taşınırken, bir odaya girip yüzükle ifriti çağıran Marûf, ondan çok güzel mücevherlerle süslü elbiseler getirmesini ister.
- Maruf, ifritin getirdiği elbiseleri eşi ile 40 cariyesine dağıtır.

- Cariyeler krala çıkıp, Marûf'un kendilerine hediye ettiği elbiseleri gösterince kral, veziri çağırıp onları göstererek “Şimdi buna ne diyorsun? Marûf'un üçkâğıtçı olduğuna hala inanıyor musun?” der.
- Vezir, bu işte bir gariplik olduğunu belirterek krala, “Sen şimdiye kadar böyle mücevherlere sahip olan bir tüccar gördün mü? Üstelik halk onun cömertliğini ve zenginliğini görünce sana mı, yoksa ona mı itaat eder. Marûf isterse, hemen seni devirip yerine geçebilir.” der.
- Vezirin söylediklerine akıllı yatan kral, vezirinden bir yol göstermesini ister.
- Vezir, Kraldan Marûf'u tatlı bir dille kır ziyaretine davet etmesini isteyerek, orada Marûf'u iyice sarhoş ettikten sonra gerçeği öğrenebileceklerini bildirir.
- Bunun üzerine kral bir gün Marûf'a, kıra çıkıp biraz eğlenmeyi teklif eder.
- Marûf kabul edince hep birlikte kıra çıkarlar.
- Vezir, Ebu Nuvâs'ın şarapla ilgili şiirlerini söyleyerek Marûf'u coşturur ve onu iyice sarhoş eder.
- Daha sonra vezir, bu kadar mücevherin nereden geldiğini sorarak Marûf'tan hayat hikâyesini anlatmasını ister.
- Küfelik olan Marûf, Mısır'daki hayatından başlayarak o ana kadar olup bitenleri bülbül gibi saymaya başlar.
- Vezir, yüzük hikâyesini de dinledikten sonra, “Öyle şey olur mu? Bunlar sadece masallarda geçer.” diyerek inanmadığını söyleyince, Marûf yüzüğü çıkartıp “İstersen tecrübe et.” der.
- Sihirli yüzüğü eline alan vezir, ifriti çağırır.
- İfrit ortaya çıkınca vezir ondan, Marûf'u alıp Arabistan çölünün ortasına atmasını ister.
- İfrit, Marûf'u kapıp götürür.
- Bunu gören kral, vezire, “Sen haklıymışsın. Nasıl oldu da ben sana inanmadım. Aklıma şaşıyorum. Bizi ondan kurtardığın için sana minnettarım. Ver bakalım şu yüzüğü, nasıl bir şeymiş?” deyince vezir onun yüzüne tükürüp “Bu yüzükle senin efendin durumuna geldikten sonra onu sana verip tekrar köle olup azarlarımı mı dinleyeceğim, aptal.” der ve ifriti tekrar çağırıp kralı da Marûf'un yanına atmasını ister.
- İfrit de kralı alıp götürür.
- Daha sonra vezir askerleri toplayıp yüzüğün hikâyesini anlatarak kendisini kral ilan eder ve kral kızına haber gönderip kendisiyle evlenmesi için hazırlanmasını ister.

- Hem kocasını, hem de babasını kaybetmekten dolayı çok üzgün olan kız, yüzüğü ele geçirmek için onunla evlenmeyi kabul etmiş gibi görünür.
- Kız, gerdek gecesi vezire cilve yaparak onu neşelendirir.
- Yıllardır elde etmek isteyip bir türlü elde edemediği kızın kendisiyle evlenmeyi kabul ederek, cilve yaptığını gören vezir çok keyiflenir.
- Vezirin bu anını bekleyen kız, çekilir.
- Kızın çekildiğini gören vezir, ne olduğunu sorunca kız, yüzükteki ifritin, başını uzatıp uzatıp kendisini seyrettiğini, bundan da rahatsız olduğunu söyler.
- Vezir bunun üzerine kahkahalarla gülerken yüzüğü çıkarıp yatağın altına koyar.
- Bunu fırsat bilen kız, vezirin kendisine yaklaştığını görünce onun karnına bir tekme atarak yere serer ve cariyeleri çağırıp veziri kısıvrak yakalattırır.
- Daha sonra yüzüğü alan kız, ifriti çağırıp ondan veziri zindana atmasını, sonra da kocasıyla babasını getirmesini ister.
- İfrit, söylenenleri hemen yapar.
- Kız, babasını tekrar kral ilan ettikten sonra Marûf'u onun sağ veziri yapar ve ölünceye kadar yüzüğü hiç kimseye vermeyeceğini bildirir.
- Kız daha sonra babasından eski veziri öldürmesini ister, kral da öyle yapar.
- Aradan beş sene geçince kral ölür ve Marûf onun yerine kral olur.
- Bu süreçte kızın çok güzel bir oğlu olur. Çocuk büyüyüp beş yaşına gelince annesi hastalanır.
- Öleceğini anlayan anne, kocasını çağırıp yüzüğü ona teslim eder.
- Karısının ertesi gün öldüğünü gören Marûf, onu defnettikten sonra o gece saraydaki odasında yatarken yanında bir şeyin hareket etmesi üzerine uyanır.
- Yanındakinin, Kısır'daki karısı Fatma olduğunu gören Marûf, şaşırarak ona, oraya nasıl geldiğini sorar, o da anlatmaya başlar.
- Fatma, Bab-ı Âli'nin adamlarıyla birlikte Marûfu birkaç gün aradıktan sonra, onun kaybolduğunu öğrenince yaptıklarına çok pişman olur.
- Kocasından başka bir geçim kaynağı olmayan Fatma, evdeki yiyeceklerle birkaç gün idare ettikten sonra dilenmeye başlar.
- Dilendiği kişilerin küfür ve hakaretlerinden bıkan Fatma, günlerden bir gün bir duvarın dibinde ağlayıp, Marûf'u hatırlarken bir ifrit çıkıp ona neden ağladığını sorar.
- Fatma durumu anlatınca ifrit, Marûf'u kendisinin götürdüğünü belirterek, isterse Fatma'yı da aynı yere götürebileceğini söyler.

- Fatma Marûf'a gitmek istediğini söyleyince ifrit onu Marûf'un odasının kapısı önüne kadar getirir.
- Marûf, karısına uslu uslu oturmak kaydıyla kendisine bir saray tahsis edip cariyeler vereceğini, aksi takdirde mal mülk verip onu Mısır'a göndereceğini bildirince Fatma orada kalmak istediğini söyler.
- Marûf'un kral kızından olan oğluyla çok yakından ilgilenmesi, ihtiyar ve çok çirkin olduğu için kendisiyle ilgilenmediğini gören Fatma, çocuğu kıskanır ve yüzüğü ne yapıp edip almaya karar verir.
- Sabah olduğunu fark eden Şehrezâd hikâyesini burada keser.
- Dünyazâd, ne kadar güzel masallar anlattığını söyleyince Şehrezâd akşam anlatacaklarının daha güzel olacağını bildirir.
- Şehreyâr, neşeli olarak oradan ayrılıp tahtına oturur.
- Biraz sonra elinde kefenle gelen Vezir, kızının sağ olduğunu görünce sesini çıkarmaz.
- Şehreyâr, akşama kadar devlet işleriyle ilgilendikten sonra Şehrezâd'ın yanına çekilir, Şehrezâd da kunduracı Marûf'un hikâyesine devam eder.
- Bir gece yarısı kaldığı saraydan çıkan Fatma, Marûf'un kaldığı saraya gider.
- Fatma'nın gizlice, babasının sarayına girdiğini gören çocuk, eline aldığı küçük bir kılıçla onu takip eder.
- Çocuk, Fatma'nın babasının odasına gidip yüzüğü aldığını görünce kılıcıyla onu öldürür.
- Gürültüye uyanan Marûf, durumu anlayınca oğlunu kucaklayıp öper.
- Marûf daha sonra çiftçiyi getirtip sağ veziri yapar.
- Çiftçinin çok güzel ve terbiyeli bir kızının olduğunu öğrenen Marûf onunla evlenir.
- Birkaç yıl sonra oğlunu da evlendiren Marûf, ölünceye kadar mutlu yaşar.
- Şehrezâd'ın, bin bir gece masallar anlatarak Şehreyâr'ı oyaladığı süre içinde üç erkek çocuğu olur.
- Şehrezâd, masalları bitirince ayağa kalkıp Şehreyâr'ın önünde yeri öptükten sonra O'na, "Ey zamanın kralı, ey çağın yegâne kişisi, size bin bir gecedir cariyeniz olarak hikmetler, vaazlar ve geçmişlerin hayatlarını dile getiren masallar anlattım. Acaba bunların karşılığı olarak sizden bir şey dileme hakkı bana doğdu mu?" diye sorar.
- Şehreyâr'ın "Dileğin yerine getirilir." demesi üzerine Şehrezâd, dadılardan çocuklarını getirmelerini ister.

- Biraz sonra dadılar; biri yürüyen, biri emekleyen, biri de kucakta olan üç erkek çocuğu Şehreyâr'ın huzuruna çıkartınca Şehrezâd, “Beni öldürürseniz bu çocuklar annesiz kalacaklar ve onları kimse iyi terbiye etmeyecek. Bu çocukların hatırı için beni öldürmemenizi diliyorum.” der.
- Şehreyâr, bu sözleri dinledikten sonra ağlayıp çocukları kucaklar ve Şehrezâd'a, “Ben senin iffetini, zekânı ve terbiyeni görünce, bu çocuklar daha dünyaya gelmeden önce affetmiştim.” der.
- Bunun üzerine Şehreyâr'ın ellerini, ayaklarını öper ve ona uzun ömürler diler.
- Şehreyâr, sabah olunca devlet büyüklerini sarayda toplayarak, onların önünde Şehrezâd gibi bir kız yetiştirdiğinden dolayı Vezir'e teşekkür edip büyük ihسانlarda bulunur.
- Daha sonra Şehreyâr'ın emriyle ülke süslenip otuz gün otuz gece şenlikler yapılır.
- Bu arada Şehreyâr, ülkedeki tüm yazarları toplayarak Şehrezâd'ın anlattığı masalları kaleme aldırır. Kitabın adını da “Binbir Gece Masalları” koyduktan sonra hazinede saklatır.
- O günden sonra Şehreyâr'la Şehrezâd ve artık hiçbir kız öldürülmediği için bütün halk, mutlu bir hayatın sefasını sürerler.

2.4.5. Binbir Gece Masalları ve Çocuk Edebiyatı

Önceki bölümlerde üzerinde durulduğu gibi çocuğun yapısı, dünyası zaten masalın yapısıyla benzerlik göstermektedir. Çok zengin ve fantastik bir hayal dünyası olan çocuk, bu özelliğinin benzerini masallarda görür. Bu nedenle çocuk ile masal arasında doğal bir bağ kurulmuştur ve çocuk, onun hayal dünyasını daha da zenginleştiren masalları okumaktan, dinlemekten zevk alır. Hatta aynı masalı defalarca okumak veya dinlemek onlar için bir tekrar değil, çok sevdiği hayal âleminde yeni bir gezintiye çıkmak gibidir.

Çocukların Binbir Gece Masalları ile ilk tanışıklığı daha çok çizgi film veya animasyonlar üzerinden olmuşsa da sonraki zamanlarda Masallardan seçilmiş çeşitli bölümlerin çocuklara göre uyarlanıp kitap halinde basılmasıyla geniş bir okur kitlesi oluşmuştur. Binbir Gece Masallarının yapısı, içeriği diğer masallar gibi çocukların ilgisini çekecek çeşitlilikte ve zenginliktedir. Çocuklara göre düzenlenmiş söz konusu

kitaplara olan yoğun ilgi de çocuk okurların Binbir Gece Masallarına olan ilgisini, beğenisini kanıtlar niteliktedir.

Her ne kadar çocuklar yoğun ilgi gösterse de Binbir Gece Masallarının çocuklara uygunluğu hep tartışılmalı bir konu olmuştur. Özellikle bazı masalların cinsel içerikli olması Masalların çocuklar için oluşturulmadığının bir göstergesi olarak ifade edilebilir. Çünkü Doğu toplumlarında, her ne kadar yetişkinler kendi aralarında cinsel içerikli hikâyeler, fıkralar anlatsalar da küçük yaştaki bireyleri bu tip anlatımlardan uzak tutmuşlardır. Kendileri de onların olmadığı meclislerde, bu içerikteki fıkra ve hikâyeleri dillendirmişlerdir. Bunun yanı sıra Binbir Gece Masallarının bilinen nüshalarının oluşturulduğu dönemler göz önünde bulundurulduğunda bu dönemlerde çocuklara yönelik bir edebiyatın olmadığı görülmektedir. Bilinen nüshaların da zaten büyük yaş gruplarına hitap eden kitapçılarda, sahaflarda bulunduğu bilinmektedir.

Çocuklara yönelik yazılmamış olsa bile Galland'ın yaptığı ilk çevirilerden sonra Masallar, yıllarca çocuk masalı olarak değerlendirilmiş (Usta, 2017b, s.24) ve çocuklara da okutulmuştur. *Ali Baba ve Kırk Haramiler*, *Alaaddin'in Sihirli Lambası* gibi bazı masallar çocukların hayal dünyasına hitap eden çok güzel hikâyeler içermektedir (Öztürk, 2017, s.318). Öyle ki bu masallar, çok bilinen ve okunan çocuk klasikleri arasında yerlerini almışlardır (Yılmaz, 2012, s.303). Aynı şekilde buradaki karakterler de –Walt Disney çizgi filmlerinin etkisiyle- Andersen, Grim Kardeşler gibi bilinen masallardaki karakterler kadar tanınmakta ve sevilmektedir (Mdallel, 2003, s.307). Görüldüğü gibi her ne kadar başta büyükler için oluşturulmuş olsa da Binbir Gece Masallarını kaynak alan film, çizgi film, resimli kitap gibi birçok yapıt çocukları hedef olarak oluşturulmuşlardır (Irwin, 2004, s.229). Bahsedilen yapımlarda -özellikle de Walt Disney- ideolojik bir bakış açısıyla, İslami mesajları çıkartılıp yerine Hollywood yapımlarında sıklıkla aktarılan “özgürlük, sonsuza dek mutlu” gibi Amerikan değerlerini yerleştirmiş (Rahayu ve diğerleri, 2015, s.32; Rahayu, 2016, s.9) olsa bile ülkemizde de yoğun ilgi görmüştür.

Binbir Gece Masallarındaki havada uçan adamlar ve atlar, iyilik yapmak veya istediği şeye ulaşabilmek için sihir yapma gücü, konuşan hayvanlar, olağanüstü güce sahip varlıklar, sınırı olmayan zenginlikler, herkesin mutlu yaşadığı şehirler ve ülkeler, büyüleyici peri masalları (Al-Olagi, 2012, s.384) ve daha birçok unsur çocukların

ilgisini çeken ve diri tutan özelliklerdir. Bu özelliklerin etkisiyle Batı'da çocuklara yönelik yeni eserlerin ortaya çıktığı da söylenebilir. Çocukların Masallara olan yoğun ilgisi nedeniyle çocukları eğlendirmek bazen de eğitmek için Binbir Gece Masallarından etkilenen veya kısmen kopyalanan bir çocuk edebiyatı geliştirildiği görülmektedir. Öyle ki Ali Baba ve Kırk Haramiler, Alaaddin ve Sihirli Lambası, Sinbad, Küçük Prenses gibi Binbir Gece Masallarından uyarlanan daha birçok masal, Batı'da çocuk edebiyatının vazgeçilmezleri haline geldi (Wazzan, 1993, s.64-65). Eğlenceli karakterler ve egzotik ortamlarla öğretici konuları, merak uyandıran olay örgüsü (Coppinger, 2006, s.41) ile aktaran Masalların, Batı'da hala aynı ilgi ile takip edildiği ve çocuk edebiyatının vazgeçilmez bir parçası olduğu (Styles, 2010, s.158-163) görülmektedir.

Şehrazad, yaptığı işin sıradan bir hikâye anlatma olmadığı farkındadır. Çünkü anlattığı hikâyelerle bir hayat ve sonrasında birçok hayat kurtaracaktır böylece güzel bir dünya oluşturacağını farkındadır (Michael, 2011, s.315). Etkili bir eğitime dönüşen Şehrazad, masalları anlatırken karşısındakini sıkacak şekilde doğrudan ders vererek değil örneklemeler yaparak dinleyicisini konuya dâhil ederek ve eğlendirerek (Rosenthal, 1990, s.124) aktif bir öğrenme sağlıyor. Aslında, Binbir Gece Masallarının bu eğlenceli ve eğitici yönünü ebeveynler de sıklıkla uygulamaktadır. Ebeveynler, tıpkı Şehrazad gibi bazı deneyimlerini, vermek istedikleri nasihatlerini aktarmak için masalları tercih ederler. Tercih ettikleri masalların başında da Binbir Gece Masalları ve onun etkisiyle oluşturulmuş masallar gelmektedir (Rahman, 2017, s.336).

Binbir Gece Masallarının gözlemlenen başka bir boyutu da okuyucuların kendi kültürleri dışında başka bir kültürle tanışma deneyimi sağlamış olmasıdır. Bu deneyimle farklı yaşantılarla tanışma imkânı sunmuş ve farklı kültürel birikimi tanıma imkânı sunmuştur (Yokoa, 1993, s.156). Bu şekilde aslında çok kültürlü bir toplum örneği oluşturulmuş olmaktadır. Günümüz şartları ve imkânları birçok farklı kültürün bir arada yaşamasını gerektirebilmektedir veya sanal ortamlarda bu durumla sık sık karşılaşılmaktadır. Böylece Masallar aracılığıyla çocuğun, belirtilen sosyal ve kültürel farklılıklara hazırlıklı olması sağlanabilir.

Jan (1997, s.88-89), ilk masalların çocuklar için değil yetişkinler için derlendiğini ifade etmiştir. Bazı doğu masallarının çocukların gelişim özelliklerine, zihinlerine ve psikolojilerine uygun olmaması bu bilginin dayanağı olarak

gösterilmektedir (Boyras, 2002, s.248-249). Yetişkinlerin birbirine anlattığı masallar, içeriğinde bazı değişiklikler, sadeleştirmeler, sansürlemelerle zamanla çocuklara anlatılır olmuş. Dolayısıyla Binbir Gece Masalları için de aynı durumun geçerli olduğu söylenebilir. Aynı uygulama Grim Kardeşlerin derlediği masallar için de yapılmıştır. Her baskıdan sonra çeşitli düzenlemelere gidilmiş ve masallar çocuğa göre düzenlenerek tekrar basılmıştır (Tatar, 2019, s.18-22). Yukarıda ifade edildiği gibi aslında Binbir Gece Masalları, çocuklar için oluşturulmadı ama belki de en çok çocukların ilgisini çekti. Bu durumda bütün masallarda olduğu gibi Binbir Gece Masalları da çeşitli düzenlemelerle çocuklara sunulabilir. Uygulanacak düzenlemelerde çocuk edebiyatı ilkeleri ve bu ilkelerden çocuğa görelilik titizlikle göz önünde bulundurulduğunda çocuklar için çok ilgi çekici metinlerin ortaya çıkacağı düşünülmektedir. Hâlihazırda Binbir Gece Masallarından uyarlanmış veya oradaki masallardan derlenmiş pek çok çocuk kitabı bulunmaktadır. Fakat söz konusu bu kitapların çoğu ya aynı masalları anlatmış ya da özensizce hazırlanmış kitaplardan oluşmaktadır. Tekin (1993, s.239-240) de içeriğindeki müstehcen ifadeler nedeniyle Masalların bazen adlarının değiştirilerek bazen başka hikâyelerle karıştırılarak düzenlendiğini veya sadece Batı dillerinden yapılan çevirilerle yetinildiğini belirterek bu alandaki eksikliğe dikkat çekmiştir. Bu eksiklikler, Binbir Gece Masallarının bütünü dikkate alınarak çocuklar için yeni nüshaların oluşturulmasının faydalı olacağı düşüncesini güçlendirmektedir.

2.4.6. Binbir Gece Masallarının Türkçe Çevirileri

Binbir Gece Masalları adıyla veya Masalların içinde yer alan ve bilinen bir masalın adıyla (Simbat, Alaaddin ve Sihirli Lambası, Ali Baba ve Kırk Haramiler vb.) Türkçeye çevirisi yapılmış onlarca kitap bulunmaktadır. Özellikle bir veya birkaç masalı kapsayacak şekilde küçük çaplı olarak hazırlanan masallar daha çok çocuk okurlara yöneliktir. Bunların haricinde daha çok yetişkin kişilere yönelik olarak hazırlanan ve bin bir geceye yayılacak şekilde hazırlanmış daha geniş hacimli kitaplar da bulunmaktadır. Çalışmanın bu bölümünde Binbir Gece Masallarının tam metnine yer veren geniş hacimli çeviriler üzerinde durulacaktır. Nazlı (2011, s.71-184), çalışmasında Binbir Gece Masallarının bazı çevirilerini ayrıntılı bir şekilde karşılaştırmıştır. Bu nedenle bu çalışmada çevirilerin benzerlikleri ve farklılıkları üzerinde durulmadan genel özellikleri kısaca belirtilmiştir.

İlk olarak, çalışmada faydalanılan, “Arapça Kaynaklarından Binbir Gece Masalları ve Türk Masallarına Tesiri” adlı esere değinilecektir. Yargı yayınevi tarafından 2012 yılında basılan kitap, Ziyat Akkoyunlu’nun Prof. Dr. Umay Günay danışmanlığında 1982’de hazırladığı “Binbir Gece Masallarının Türk Masallarına Tesiri” adlı doktora tezine bazı eklemeler yapılarak düzenlenmiş halidir. İki bölüm olarak hazırlanan eserin birinci bölümünde Kahire, Beyrut ve Suriye’de farklı zamanlarda yayınlanan Masalların kıyaslanmasıyla düzenlenmiş Binbir Gece Masalları’na yer verilmiştir. İkinci bölümde ise Binbir Gece Masalları’nın özellikleri, Türk Masallarına tesiri ve Türk masallarıyla arasındaki bazı benzer motifler incelenmiştir.

Kitapta bulunan masallar, bin bir geceyi kapsayacak şekilde ve epizotlar halinde aktarılmıştır. Bin birinci gecede mutlu sonla biten kitapta masallar, bazen birkaç gece boyunca devam etmiş bazen de bir gecede birden fazla masal anlatıldığı görülmektedir. Yazar, Kral Şehriyar ile Kardeşi Şahzaman’ın başından geçen aldatma olayını ve sonrasında sarayı terk etmeleri kısmını bin bir geceye dâhil etmemiştir. Birinci gece Şehriyar ile Şehrazad’ın evlenmelerinin akabinde ona anlatmaya başladığı ilk masalla başlatılmıştır. Çalışmada bu kitaptan faydalandığı için kitap hakkında daha detaylı bilgi ve değerlendirmeler sonraki başlık olan “Çalışmada Faydalanılan Çeviri Hakkında” başlığında verilecektir.

Binbir Gece Masallarının kapsamlı bir çevirisini de Raif Karadağ yapmıştır. Dört cilt olarak basılan kitabın Giriş bölümünde Binbir Gece Masalları hakkında genel bir bilgi verilmiş fakat eserin hangi kaynaktan çevrildiği hakkında herhangi bir bilgi verilmemiştir. Şehriyar ve kardeşi Şahzaman’ın hikâyesi ile başlayan kitabın genelinde cinselliğin anlatıldığı bölümlerin çıkarıldığı veya çok yüzeysel olarak aktarıldığı görülmektedir. Kitapta bazı masallar, birkaç gece devam edecek şekilde verilmiştir. Diğer çevirilerde de görülen bu durumun, masalların anlatıldığı gece sayısını bin bire tamamlamak için yapıldığı düşünülmektedir.

Selami Münir Yurdatap da Binbir Gece Masallarını Türkçeye çeviren yazarlarımızdandır. Yurdatap, çevirisini Kahire baskısından yapmıştır. Yurdatap’ın çevirisi ile yine Arapça’dan çevrilen Akkoyunlu’nun çevirisi arasında özellikle yer, bölge adlarında farklılıklar görülmektedir. Aynı zamanda bazı masalların olay örgüsünün de farklılaştığı tespit edilmiştir. Akkoyunlu (2012, s.XIII), kişi ve yer

isimlerinde aslına sadık kalarak Arapça'daki telaffuzuyla yazdığını belirtmiştir. Yurdatap'ta bununla ilgili bir bilgi verilmemiştir. Fakat Yurdatap'ın Binbir Gece Masallarını Türkçe'ye çevirirken, Arapça aslından ziyade, Türk okurlarının aşına olduğu kişi, yer ve masal motiflerine yer verdiği görülmektedir. Bu durumda Yurdatap, Masalları Türkçe'ye tercüme etmekle kalmayıp Türk masallarından bazı figürleri ve motifleri de çevirisine eklemiştir. Böylece Masalları, Türk okuyucusunun okuma zevkine göre uyarlamıştır. Diğer çevirilerde, özellikle Onaran'ın çevirisinde, çokça yer alan müstehcen içerikler burada neredeyse tamamen kaybolmuştur (Nazlı, 2011, s.82).

Türkçedeki hacimli çevirilerden biri de Âlim Şerif Onaran'ın çevirisidir. Onaran, Binbir Gece Masallarını Fransızca'dan çevirmiştir. Onaran (2007, s.29), çevirisinde Mardrus'u esas aldığı fakat yer yer Mardrus'ün çalışmasını İngilizceye uyarlayan Powys Mathers, Binbir Gece Masallarını bulup Avrupa'da ilk defa yayımlayan Antoine Galland, Renè R. Khawam, Ahmet Nazif, Yurdatap ve Karadağ'ın çalışmalarıyla da karşılaştırmalar yaptığını ifade etmiştir. İncelenen diğer çevirilere oranla bu kitapta cinsellik ve müstehcen ifadeler daha çok yer almaktadır. Öyle ki Şehriyar şehvet düşkünü, Şehrazat da onun bu özelliğine vurgu yaparcasına cinsel içerikli masallarla onu etkilemeye çalışan bir kişi şeklinde ifade edilmiştir. Ayrıca Harun Reşit'in çokça yer aldığı bazı masalarda cinsellik ve müstehcenlik o kadar fazladır ki bu anlatılanlar tarihi kaynaklarda anlatılan Harun Reşit'in siyasi ve dini kişiliği ile ters düşmektedir. Farklı masalarda cinselliğin bu kadar ön plana çıkarılması, doğu erkeklerinin yaşamlarının merkezinde cinselliğin olduğunu mesajı vermektedir. Kitap Batı dillerindeki çevirilerin tercümesiyle hazırlandığı için bu durum Batılıların Doğuya bakışı olarak da söylenebilir (Nazlı, 2011, s.128-129). Çevirilerin içinde en hacimli olan bu kitap, müstehcenliğe fazlaca yer vermesi ve orijinal dilinden değil de Batı dillerinden çevrilmiş olması ve bazı masalların sonradan eklendiği iddiası (Tezcan, 2010, s.33-37) gibi bazı özellikleri nedeniyle aslından uzaklaştığı izlenimi taşımaktadır.

Ele alınan başka bir çeviri de komisyon tarafından tercüme edilen bir kitaptır. Kitap, Ekrem Demirli başkanlığında Sümeyra Özkan, Yusuf İnanç, Hacı Bayram Başer, Ali Aslan, Serap Kılıç ve Kübra Şenel tarafından tercüme edilmiş ve Alfa Yayınevi tarafından basılmıştır. Çeviride hangi nüshanın kullanıldığı belirtilmemiş olsa da kitap, hâlihazırda Binbir Gece Masallarının orijinal dili olan Arapçadan çevrilenlerin en hacimlisidir. İncelenen diğer çevirilerde olduğu gibi bu eserde de gecelerde masalların anlatımı çerçeve hikâye anlatıldıktan sonra başlamıştır. Şehriyar ile kardeşi

Şahzaman'ın başından geçenler ve Şehriyar'ın Şehrazad ile evlenmesine kadar olan olaylar bin bir geceye dahil edilmemiştir. Burada da masallar, bazen bir gecede biterken bazen de birkaç geceye bölünerek anlatılmış böylece masalların bin bir gece boyunca anlatılması sağlanmıştır.

Çalışma kapsamında incelenen çevirilerde ve sadece belli masalları kapsayan irili ufaklı farklı çevirilerde masallarda geçen yer ve kişi isimlerinin, bazen de anlatılan olayların farklılaştığı görülmektedir. Hatta bir çeviride yer alan bir masalın başka bir çeviride yer almadığı da görülmektedir. Bu durumun sebebi, masalların oluştuğu ve yayıldığı coğrafyanın genişliği olarak görülmektedir. Böylece masallar; buldukları coğrafyanın kültürüne, sosyal, siyasal ve ekonomik yapısına göre şekillenerek günümüze kadar gelmişlerdir. Masalların yapı ve içerik özelliklerinde Hint, İran, Irak, Anadolu, Suriye, Mısır izlerinin görülmesi bu durumun göstergesi olarak ifade edilebilir. Buna paralel olarak Nazlı (2011, s.69) da hangi millettense olsun Masalların, çevrildiği dilin, kültürlerini ve geleneklerini içine alarak beslendiğini ve büyüdüğünü aktarmaktadır.

2.4.7. Çalışmada Faydalanılan Çeviri Hakkında

Ziyat Akkoyunlu'nun "Arapça Kaynaklardan Binbir Gece Masalları ve Türk Masallarına Tesiri" adlı kitabı, kendisinin Prof. Dr. Umay Günay danışmanlığında hazırladığı doktora çalışmasının gözden geçirilmiş ve bazı eklemeler yapılmış halidir. İki bölümden oluşan kitabın ilk bölümünde masallara yer verilmiştir. Akkoyunlu, masalları 1969 yılında Dâru's-Şa'ab Yayınevi tarafından Kahire'de; 1979 yılında El-Mektebetu's-Sakâfiyye tarafından Beyrut'ta yayınlanan "Elf Leyle ve Leyle" nüshalarının karşılaştırılması suretiyle hazırlanmıştır. Ayrıca bir masal da (Kral Umer'n-Numân ve Rum Savaşı) Haydar Cible / Suriye Yayınları tarafından 1993 yılında basılan "Elf Leyle ve Leyle" adlı kitaptan olduğu gibi tercüme edilerek alınmıştır. Farklı nüshaların karşılaştırmasıyla eksiklikler giderilmeye ve tam metin oluşturulmaya çalışılmıştır. Akkoyunlu, külliyatta geçen masalları El- Mektebetu's-Sakâfiyye tarafından basılan nüshaya göre adlandırmış, yer ve kişi adlarının hepsini de Arapça telaffuzlarıyla vermiştir. Araplar "hikâye" ile "kıssa (masal)" kelimelerini aynı anlamda kullandıkları için ve ikisi arasında fark gözetmedikleri için kitapta da masallar için "hikâye" tabiri kullanılmıştır (Akkoyunlu, 2012, s.XIII-XIV).

Çalışmanın, Ziyat Akkoyunlu'nun çevirisi esas alınarak yapılmasının en önemli sebebi orijinal dilinden çevrilmiş olması ve ihtiyaca binaen farklı coğrafyalarda basılmış birkaç nüshanın karşılaştırmasıyla yapılmış olması olarak söylenebilir. Aynı zamanda, ilk hali akademik bir çalışma olarak hazırlandığı için, “piyasa beğenisi” yerine bilimsel çalışma titizliği ile hazırlanmış olduğu düşünülmektedir. Hâlihazırda mevcut bazı çevirilerde okur kitlesine uyarlamak için olay örgüsü, kişiler, yer gibi masalların bazı unsurlarında çeşitli uyarlamalar, değişiklikler yapıldığı görülmektedir. Muhsin Mahdi'nin 14.yy Suriye kaynaklarından derlediği Binbir Gece Masallarını İngilizceye tercüme eden Haddawy (1990, s.25); Masalları, Avrupa dillerine çeviren Lane'in masalları bozduğunu Burton'un Arapça özellikleri bozarak kendine has özellikler eklediğini Galland'ın da masalları Fransız zevkine göre uyarladığını ifade etmiştir. Buna benzer olarak Coppinger (2006, s.12) de Masalların İngilizce çevirilerinin, o dönemlerde kitapları satın alma gücüne sahip kitlenin ilgi ve zevklerine göre uyarlandığını söyleyerek bu iddiayı doğrulamaktadır.

Galland ve Burton gibi ilk çevirileri yapan kişilerin, masallara olan yoğun ilgiyi fırsata çevirerek, Masallara bazı eklemeler yaptığı (Tezcan, 2010, s.33-37) iddiası da bulunmaktadır. Buna göre Galland'ın yayıncısı Claude Barbin, François Pétis de la Croix'in “*Les Mille et un jours: Contes persans*” (Binbir Gün: İran Hikâyeleri) adıyla tercüme ettiği “Ferec bade'ş-şidde” adlı eserden bazı hikâyeleri külliyata eklediği ifade edilir. Böylece basılmak üzere olan fakat hacim olarak yeterli görülmeyen Binbir Gece Masallarının sekizinci cildi oluşturulmuş olur. Yayıncı tarafından yapılan bu eklemenin Galland'ın bilgisi dâhilinde olup olmadığı net değilse de Galland, 17 Ocak 1710 tarihinde günlüğüne “*Sekizinci cilt hadisesi*” (Karateke, 2010, s.67-69) başlığıyla bu bilgiyi doğrulamaktadır.

Masalların bazı Türkçe tercümelerinde de benzer durumlar söz konusudur. Masalları, Kahire baskısından tercüme eden Yurdatap'ın çevirisini Türk okuyucusunun okuma zevkine göre uyarlaması, masalda geçen yer, kahraman isimlerine Türk okuyucusunun aşına olduğu isimleri vermesi aynı şekilde masalları bilindik motiflerle işlemesi (Nazlı, 2011, s.82) bu duruma örnek olarak gösterilebilir. Yurdatap, masalları kısmen de olsa uyarlayarak aslından farklılaştırmıştır.

Bireylerin herhangi bir kişi, varlık, olay, durum vb. karşısında ortaya koyduğu duyarlıklar, sahip olduğu değerleri gösterir. İnsani, ahlaki, kültürel, ruhsal, toplumsal ve

evrensel boyutlarda oluşabilen bu duyarlıkların özümsemesi ve benimsenmesi süreci, değerler eğitiminin esasını teşkil eder (Yaman, 2016, s.17). Bu özümseme ve benimseme sürecinde ilk başta aile sonrasında eğitim ortamları, sosyal çevre etkili olmaktadır. Bu sürecin yadsınamayacak önemli bir elemanı da edebî eserlerdir. Edebî eserlerin; hoşça vakit geçirme, estetik duygu kazandırma, dil becerilerini geliştirme gibi özelliklerinin yanı sıra değer aktarımı yapmak gibi önemli bir işlevi de bulunmaktadır.

Dürüstlük, dostluk, sevgi, yardımseverlik ve daha yüzlerce değer Doğu ve Batı'nın insanlıkla ilgili ortak algısı olan konulardır (Kalpaklı, 2010, s.10). Bu nedenle Avrupalı araştırmacılar; Alaaddin ve Sihirli Lambası, Sinbat, Ali Baba ve Kırk Haramiler gibi çok bilinen hikâyeleri okul kitaplarına almışlardır. Böylece çocukları eğitmek ve onlara bazı değerleri kazandırmak için Binbir Gece Masallarından faydalanmışlardır (Yurdatap, 2010, s.7). Bu yönüyle Binbir Gece Masallarının değer ve değerler eğitimi kapsamında zengin bir içeriğe sahip olduğu, dolayısıyla masalların eğitimdeki işlevi doğrultusunda faydalanılabilecek önemli bir kaynak olduğu söylenebilir.

2.5. İlgili Araştırmalar

İlgili araştırmalar incelenirken Binbir Gece Masalları esas alınarak değerler veya çocuk edebiyatı ile ilgili lisansüstü tez veya kitap şeklinde geniş kapsamlı herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Fakat Binbir Gece Masallarını farklı şekillerde ele alan birkaç çalışma mevcuttur. Binbir Gece Masalları odaklı değerler eğitimi çalışması bulunmasa da değer ve değerler eğitimi ile ilgili çalışmaların sayısı bir hayli fazladır. Aynı şekilde çocuk edebiyatı ile ilgili yapılmış çalışmanın sayısı da oldukça fazladır. Bu bölümde, yurt içinde ve yurt dışında, Binbir Gece Masalları ile ilgili veya Binbir Gece Masalları odaklı yapılmış çalışmalar ve kök değerleri merkeze alan bazı çalışmalar hakkında da bilgi verilecektir.

2.5.1. Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar

Öncelikle, Binbir Gece Masalları ile ilgili yapılan lisansüstü tezler hakkında bilgi verilecektir. Söz konusu tez çalışmalarının bazıları sonradan çeşitli düzenlemelerle kitap olarak basılmıştır. Kitap olarak basılan tezler, tekrara düşmemek için, ayrıntılı bir şekilde ele alınmadan teze gönderme yapılarak verilmiştir.

İlk yapılan çalışma Akkoyunlu'nun (1982), Prof. Dr. Umay Günay danışmanlığında hazırladığı “Binbir Gece Masallarının Türk Masallarına Tesiri” başlıklı doktora tezidir. İki bölüm olarak hazırlanan tezin birinci bölümünde Kahire, Suriye ve Beyrut'ta farklı zamanlarda yayımlanmış olan masalların kıyaslanmasıyla bir araya getirilmiş masallar bulunmaktadır. İkinci bölümde ise Binbir Gece Masallarının özellikleri, Türk masallarına tesiri ve Türk masallarıyla arasındaki bazı benzer motifler incelenmiştir. Tez, Binbir Gece Masalları ile ilgili yapılmış ilk ve en geniş akademik çalışma olduğu için büyük önem arz etmektedir. Ayrıca araştırmacı tarafından bir araya getirilen masalların, Binbir Gece Masallarının geliştiği farklı coğrafyalardaki nüshalardan elde edilmiş olması da masalların orijinalliği açısından ayrıca önemsenmektedir.

İncelenen başka bir çalışma, Güven (1995) tarafından Balıkesir Üniversitesinde hazırlanan “Binbir Gece Masalları Üzerinde Motif Araştırması, Metin-İnceleme” başlıklı yüksek lisans tezidir. Giriş ve üç bölüm olarak oluşturulan çalışmanın giriş bölümünde; masalın tanımı ve Binbir Gece Masalları hakkında bilgiler verilmiştir. Birinci bölümde masalların epizotları, ikinci bölümde masalların motifleri verilmiştir. Üçüncü bölümde 24 masal metni verilmiştir.

Binbir Gece Masalları ile ilgili yapılmış çalışmalardan biri de Karataş (2008) tarafından doktora tezi olarak hazırlanmıştır. “Metin İncelemede Söylembilim Yöntemi Binbir Gece Masalları Üzerine Bir Uygulama” başlıklı tez, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Arapça Öğretmenliği Bilim Dalında hazırlanmıştır. Araştırmacı, daha çok söylembilimsel bir bakış açısından hareketle özellikle Arapça metinler için metin inceleme ve okuma biçimi ortaya koyup bu çerçevede Binbir Gece Masalları'nın metin yapısı üzerinde bir uygulama gerçekleştirmeye çalışmıştır. Çalışmada Masallar hakkında genel bilgiler verilmiş, söylembilim başlıklar altında açıklanmıştır. Sonrasında ise Binbir Gece Masalları'nın betimsel düzeyi, bağdaşıklık görünümleri, anlamsal ve mantıksal düzeyi, tutarlılık görünümleri, anlatı yapısı, yorumlama düzeyi, metinlerarasılık ve kültürel unsurlar detaylandırılmıştır. İfade edildiği gibi çalışma, Arap Dili ekseninde söylembilimsel bir bakış açısıyla hazırlanmıştır.

Nazlı (2011) tarafından hazırlanan “Binbir Gece Masallarının Anadolu Türk Masallarına Etkileri Üzerine Bir Araştırma” başlıklı doktora tezi de konu ile ilgili

önemli bir çalışmadır. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Türk Halk Edebiyatı Bilim Dalında hazırlanan çalışmaya Prof. Dr. Seyit Emiroğlu danışmanlık yapmıştır. Altı bölüm olarak hazırlanan çalışmanın birinci bölümünde; halk edebiyatı türleri üzerine görüşler ve farklı masal tanımları verilmiştir. İkinci bölümde; Binbir Gece Masalları hakkında bilgiler verilmiştir. Üçüncü bölümde; Binbir Gece Masalları hakkında yapılan çalışmalar ve Masalların etkisinin görüldüğü eserlere değinilmiştir. Dördüncü bölümde Binbir Gece Masallarının Türkçeye çevirileri hakkında bilgi verilmiş ve değerlendirme yapılmıştır. Beşinci bölümde; Anadolu Türk masalları hakkında bilgiler verilmiştir. Altıncı bölümde ise Anadolu Türk masallarının kaynaklarına yer verilmiş, Anadolu Türk masallarının yer aldığı bazı eserlerden örnekler verilmiştir. Bölümün sonunda da Anadolu Türk Masallarının Binbir Gece Masalları ile karşılaştırıldığı bir tablo verilmiştir.

Kasımoğlu (2017) tarafından hazırlanan “Binbir Gece Masallarında Kahraman İzleği: Şehriyar’ın Farkındalık Yolculuğu” başlıklı doktora tezi de Binbir Gece Masalları ile ilgili yapılmış başka bir çalışmadır. Prof. Dr. Serpil Aygün Cengiz danışmanlığında Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Halkbilim Anabilim Dalında hazırlanan çalışma, üç bölümden oluşmaktadır. Üç bölümden oluşan tezin birinci bölümünde; Binbir Gece Masalları hakkında genel bilgi verilerek Masallar üzerine yapılan bazı çalışmalara değiniliyor. İkinci bölümde; araştırmanın konusu ve kapsamı ile beraber kahramanın yolculuğundan hareketle psikanalitik çözümlenmeye yer verilmiştir. Üçüncü bölümde ise Binbir Gece Masalları boyunca Şehriyar’ın yolculuğundan bahsedilmektedir. Araştırmacı, Şehriyarın bu yolculuğu “*kişinin karşılaştığı bir problemin kendi ruhsal dünyasındaki izlerini takip ederek kendini onarma, parçalarını bir araya getirip bütünleştirme çabası*” olarak nitelendiriyor. Aynı zamanda yazar, çoğu masal tanımında “masalların çocuklara anlatılan bir anlatı” olarak ifade edildiğini hâlbuki büyüklere de anlatılan ve onların psikolojik serüvenlerine rehber olan anlatılar olduğunu ifade eder. Kısacası yolculuğun bir metafor olarak kullanıldığı çalışmada Şehriyarın aldatılma olayından sonra bin bir gece boyunca geçirdiği farkındalık yolculuğunun değerlendirmesi yapılmaktadır. Masalların, Şehriyar özelinden hareketle aslında bütün dinleyici ve okuyucuya seslenerek kişilerin olgunlaşmasına, farkındalığa ermesinde temel bir işlev gördüğüne vurgu yapılmaktadır.

Pepesöyler (2001) tarafından hazırlanan tezin başlığı “Binbir Gece Masalları - Esat Efendi Nüshası (Dilbilgisi Özellikleri – Metin - Dizin)” şeklindedir. Mersin

Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalında, Prof. Dr. Gülseren Tor danışmanlığında yüksek lisans tezi olarak hazırlanmıştır. Çalışma, Süleymaniye Kütüphanesi'nde bulunan Esat Efendi nüshasının (1836) 97 varaklık kısmı incelenmiştir. Giriş bölümünde Binbir Gece Masalları hakkında bilgi verilmiştir. Birinci bölümde inceleme yapılmış (ünlü uyumları, ses olayları, isim fiil çekim ekleri vb); ikinci bölümde ikinci bölümde çeviriyazı yapılmıştır. Son bölümde ise metnin söz varlığından hareketle gramatikal dizin yapılmıştır.

Bir başka çalışma da yine yüksek lisans tezi olarak, Altay (2018) tarafından hazırlanan “Tercüme-i Elfü'l Leyle ve Leyle (Binbir Gece Masalları Tercümesi) Giriş-Metin-İnceleme” başlıklı çalışmadır. Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesinde hazırlanan tez, 1850 yılında Ahmet Nazif tarafından Arapça'dan çevirisi yapılan “Tercüme-i Elf Leyle ve Leyle” adlı eser kaynak alınarak hazırlanmıştır. Giriş ve dört bölümden oluşan tezin, giriş bölümünde Binbir Gece Masalları hakkında bilgi verilmiştir. Birinci bölümde masalın tanımı; ikinci bölümde Masalların isim kaynağı, konusu, oluşumu ve hakkında yapılan çalışmalara yer verilmiştir. Üçüncü bölümde, eserin ses bilgisi özellikleri; dördüncü bölümde ise eserin şekil bilgisi özellikleri verilmiştir.

“Çini Sanatında Kabartma Tekniği ile Binbir Gece Masalları” başlıklı yüksek lisans tezi de Mimar Sinan Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü bünyesinde, Arslan (2019) tarafından hazırlanmıştır. Güzel sanatlar alanında hazırlanmış olan çalışmanın asıl üzerinde durduğu konu Binbir Gece Masallarının tesiriyle oluşturulmuş çinilerdir. Çalışmanın birinci bölümünde Masallarla ilgili genel bilgiler verilmiş diğer bölümlerde seramik ve çini ile ilgili bilgiler verilmiştir.

Temiz (2019) tarafından Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesinde hazırlanan “Malatyalı İsmail'in Dâstan-ı Acîb Adlı Eseri (İnceleme- Tenkitli Metin)” başlıklı yüksek lisans tezi de konuyla ilişkili başka bir çalışmadır. Malatyalı İsmail'in Dâstan-ı Acîb adlı eseri, Binbir Gece Masalları'nın içerisinde yer alan “*Cariye Teveddüd Hikâyesi*”nin tercümesidir. Çalışmada; Malatyalı İsmail'in hayatı, eserleri ve söz konusu metne yer verilerek inceleme yapılmıştır. Çalışmanın sadece giriş kısmında Binbir Gece Masalları'na yer verilmiştir.

Özbalık (2020) tarafından hazırlanan “Binbir Gece Masallarında Aşk ve Vuslat” başlıklı yüksek lisans tezi konu ile ilişkili ele aldığımız son tezdır. Giriş bölümünden

sonra ikinci bölümde masal kavramı ele alınmış sonraki bölümde ise Binbir Gece Masalları ile ilgili bilgiler verilmiştir. Dördüncü bölümde çalışmanın temelini oluşturan masalarda aşk ve vuslat, çeşitli yönlerden ele alınmıştır. Son bölümde de sonuç ve önerilere yer verilmiştir.

Binbir Gece Masallarının doğrudan ele alındığı lisansüstü çalışmalardan sonra konu ile ilgili hazırlanmış akademik kitaplar hakkında bilgi verilecektir. Söz konusu kitapların bir kısmı tezlerden üretilmiştir. Kitap haline getirilirken eklemeler yapılmışsa bilgi verilecek fakat aynı şekilde basılanlar sadece hatırlatılıp geçilecektir.

İlk olarak Akkoyunlu'nun (2012) doktora tezinden yola çıkarak hazırladığı kitap hakkında bilgi verilecektir. "Arapça Kaynaklardan Binbir Gece Masalları ve Türk Masallarına Tesiri" adlı kitap, tezden üretilmiş fakat tezin yazımından on sene sonra basılmıştır. Bu süreçte çeşitli düzenlemeler yapılmış ve mevcut çalışma daha da genişletilerek basılmıştır. Kitap Yargı Yayınevi tarafından 2012 yılında basılmıştır.

Binbir Gece Masallarının ele alındığı başka bir kitap ise Akkaya (2016) tarafından hazırlanan "Binbir Gece Masallarında Kitap ve Kütüphane Motifi" adlı çalışmadır. Hiperlink Yayınevi tarafından 2016 yılında yayınlanan kitap, üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde; masal kavramı, toplumsal önemi, gelişimi ve bu süreçte yaşanan kültürel farklılıklar, masalların hem edebî hem de toplumsal ve kültürel yönü ile ele alınmıştır. İkinci bölümde; Binbir Gece Masallarının kaynağına, tarihine, dünyaya yayılım sürecine, külliyyatın konusu ve anlatı tekniğine, farklı disiplinlere olan etkilerine ayrıntılı olarak değinilmiştir. Üçüncü ve son bölümde ise; Masalarda kitap, kütüphane ve kitap okuma motifleri üzerinde durulmuştur. Bu doğrultuda kitap, kütüphane, okuma-yazma kavramlarının yer aldığı geceler gün gün ele alınmış ve yorumlanmıştır.

Tezden üretilen başka bir kitap da Kasımoğlu (2017) tarafından hazırlanan "Binbir Gece Masalları'nda Kahraman İzleği: Şehriyar'ın Farkındalık Yolculuğu" adlı çalışmadır. Ürün Yayınları tarafından yayımlanan çalışmaya yukarıda değinilmiştir.

Masallara farklı bir bakış açısıyla bakan ve masalları inceleyen, tarihi hakkında bilgi veren önemli bir kitap da Usta (2017) tarafından hazırlanan "Ütopya ve Masalbilim Binbir Gece Masalları" adlı kitaptır. Librum yayınevi tarafından basılan kitabın birinci bölümünde "Binbir Gece Masalları'nın Keşfi" başlığı altında masalların, Suriye'de keşfedilmesi ve Avrupa'ya gidişi üzerinde durulmaktadır. Masalların çocuk

yazını olup olmadığının da ele alındığı bu kısımda Binbir Gece Masallarının Avrupa serüveninden sonra Doğu'ya gelişi ve Türk yazınına girmesi ele alınıyor. Sonraki iki bölümde ilk olarak masalların kökeni sonrasında da masalların tarihi kökeni üzerinde durulmaktadır. Dördüncü bölümde yazar, masalların etimolojik kökeni ve diyalektiği üzerine bilgiler aktarmıştır. Devamında ütopya ve Binbir Gece'de ütopya başlıklarına yer verilmiştir. Kitabın son kısmında da Binbir Gece Masallarından seçilmiş ve yazarın ütöpic olarak ifade ettiğı sekiz tane masala yer verilmiştir.

Yüksek (2017) tarafından yazılan ve Doğan Kitap'tan basılan “Şehrazad'ın Sırları Masal Sözlüğü” adlı kitap da Binbir Gece Masallarından hareketle hazırlanmıştır. Yüksek, Binbir Gece Masallarının içeriğinden seçtiğı yer ve insan isimlerinin, kavramların, duyguların ve daha birçok farklı ifadenin aslında ne anlama geldiğini yorumlamıştır. Ele aldığı ifadeleri sözlük sırasına koyarak Binbir Gece Masallarının sözlüğü oluşturulmaya çalışılmıştır.

Binbir Gece Masalları ile ilgili yapılmış ilk akademik toplantılardan birinin kitaplaştırılmış hali olan “Binbir Geceye Bakışlar” adlı kitap, sempozyumun düzenleyicileri olan Kalpaklı ve Demirkol Sönmez (2010) tarafından hazırlanmıştır. Söz konusu kitap; UNESCO, Bilkent Üniversitesi ve Atlas Dergisi işbirliğiyle 19-20 Eylül 2008 tarihlerinde yapılan sempozyumdaki bildirilerin kitaplaştırılmış halidir ve 2010 yılında Turkuaz yayınları tarafından basılmıştır. Kitapta yer alan konu başlıkları aşağıdaki gibidir:

- Doğu ile Batı Arasında Kültürel Bir Koridor Olarak Binbir Gece Masalları (Mehmet KALPAKLI)
- Uluslararası Hikâye Anlatımında Bir Anıt Olarak Binbir Gece Masalları (Ulrich MARZOLP)
- Binbir Gece ve Benzeri Metinlerin İşlevi (Semih TEZCAN)
- Sözlü ve Yazılı Yayılma Kuramları ve Binbir Gece Masalları (M. Öcal OĞUZ)
- Sözlü Kültür ve Yazılı Kültür Arasında: Türkçe Binbir Gece Geleneğinde Metinlerarası Söylemler (Hande Birkalan-GEDİK)
- Galland'ın Binbir Gece Tercüme Sorunları (Hakan KARATEKE)
- Binbir Gece Masalları'nı Mistik Bir Okuma Denemesi (Akif KİREÇÇİ)
- Fransızca'dan Türkçe'ye Ermeni Harfleriyle Binbir Gece Masalları (M. Sabri KOZ)

- Masalsız Zamanlar (Özcan YÜKSEK)
- Binbir Gece Hikâyeleri'nin 15. Yüzyılda Yapılmış Türkçe Çevirisinde (Bursa Nüshası) Üslup (Biçem) (Gülseren TOR)

Bunun yanı sıra çeşitli akademik dergilerde yayımlanmış çok sayıda araştırma ve inceleme makalesi de bulunmaktadır. Tülücü (2004, s.6-52), çalışmasının yayımlandığı tarihe kadar olan yurt içinde ve yurt dışında yapılmış çalışmaları aktarmıştır. Burada belirtilen ve sonrasında yayımlanan bilimsel çalışmalara atıfta bulunarak tezin ilgili bölümlerinde faydalandık. Böylece konu ile ilgili alanda yapılmış mevcut çalışmalar, tez aracılığıyla güncellenmiştir.

Akademik dergilerin yanı sıra farklı zamanlarda bazı dergiler de Binbir Gece Masalları ile ilgili yazılı ve görsel içerikli sayılar yayımlamışlardır. Söz konusu dergilerde de Binbir Gece Masallarının tarihi, içeriği, kahramanları ve coğrafyası hakkında genel bilgilere yer verilmiştir:

Ntv Tarih Dergisi (2013, Sayı 50): Derginin bu sayısında Sakaoğlu, Binbir Gece Masallarını şu başlıklar altında ele almıştır:

- 1001 Gece'nin 1001 Yıllık Öyküsü
- Hayalgücü Çağının Sonu
- 1002. Gece: Ve Batı Masalı Keşfetti
- Tarihe Kafa Tutan Masallar
- Hayatı İçin Anlattı Mutlu Sona Ulaştı
- Masallar ve Osmanlılar: Sultan İbrahim'in Masalcı Cariyesi
- Anadolu'da Gaz Lambası Işığında Bitmemiş Masallar Rüyalarda Sürerdi

Derginin aynı sayısında Batur da “*Minyatürden Resme, Musikiye İfade Özgürlüğünün Binbir Hali*” başlıklı bir yazı kaleme almıştır.

Hürriyet Gösteri Sanat ve Edebiyat Dergisi (1992, Sayı 138): Dergide, Onaran tarafından “Binbir Gece Masalları'nın Kaynakları ve Etkileri” başlıklı bir yazı kaleme alınmıştır.

Bilim ve Gelecek (2017, Sayı 164): Derginin bu sayısında Usta tarafından “Binbir Gece Masalları ve Ütopya” ana başlığı altında aşağıdaki konu başlıklarına yer verilmiştir:

- Binbir Gece Masalları'nın Keşfi
- Hezar Efsaneh'in Keşfi
- Yazın Tarihini Değiştiren Kâşif
- Binbir Gece Masalları Çocuk Masalı mı?
- Binbir Gece Masalları'nın Avrupa'ya Girişi
- Binbir Gece Masalları'nın Avrupa Serüveni
- Doğu Yazınında Binbir Gece Masalları
- Türk Yazınında Binbir Gece Masalları
- Binbir Gece Masalları'nın Kökeni
- Binbir Gece Masalları'nın Hint Kökeni
- Binbir Gece Masalları'nın İran Kökeni
- Binbir Gece Masalları'nda Türk Arap İzleri
- Binbir Gece Masalları'nda Antik Çağ Etkisi
- Binbir Gece Masalları'nda Ütopya

Binbir Gece Masalları ile ilgili çalışmaların ayrı ayrı ele alınıp ifade edildiği yukarıdaki bilgilerden de görüldüğü gibi söz konusu çalışmalar akademik, edebî ve inceleme amaçlı yapılmıştır. Akademik çalışmalarda genel olarak Binbir Gece Masallarının ortaya çıkışı ve tarihi süreçteki gelişimi üzerinde durulmuş aynı zamanda Masalların farklı sanat dalları veya eserler üzerindeki etkileri ortaya konmaya çalışılmıştır. Edebî amaçla yapılan çalışmalarda da Masalların geçmişten günümüze edebî eserlere yansması ve etkisi üzerinde durulmuştur. Bunun yanı sıra Binbir Gece Masallarının farklı nüshalarının verilmesi şeklinde de çalışmalar görülmektedir. İnceleme amaçlı yapılan çalışmalarda Binbir Gece Masalları dil, anlatım, tarih, coğrafya ve benzer özellikler gösteren farklı masallarla ilişkisi incelenmiştir. Daha önce de ifade edildiği gibi yurt içinde yapılan çalışmalar incelendiğinde Binbir Gece Masallarının değerler, değerler eğitimi ve çocuk edebiyatı ile ilişkisini ortaya koyan herhangi bir çalışmaya rastlanılmamıştır.

Yurt içinde yapılmış çalışmalar kapsamında çeşitli ürünlerde kök değerleri tespit etme ile ilgili çalışmalar da incelenmiştir. Değerler eğitimi veya genel olarak değer tespiti olarak pek çok çalışma bulunmaktadır. Fakat burada sadece kök değerleri merkeze alan bazı çalışmalara değinilecektir. Ele alınan çalışmaların ortak özelliği, yapılan çalışmada olduğu gibi, kök değerleri tespit edip sayısal olarak verileri ortaya

koymasıdır. Burada çalışmalar hakkında kısa bilgi verilecek, çalışmalar sonucunda ulaşılan veriler bizim çalışmanın verileri ile karşılaştırılarak bulgular bölümünde ifade edilecektir.

Bu kapsamda incelenen ilk çalışma Yıldırım (2021) tarafından hazırlanan doktora çalışmasıdır. “Çocuk Edebiyatında Değer Aktarımı” başlığıyla hazırlanan çalışmada çeşitli illerden seçilen okulların kitaplıklarındaki 25 yerli ve 25 yabancı ortak kitap tespit edilmiştir. Sonrasında söz konusu kitaplarda değer tespiti yapılmıştır. Değer tespiti yapılırken değerlerin sayısal verileri belirtilmiş ve incelenen kitaplardan çeşitli örneklerle ifade edilmiştir.

“Türk Çocuk ve Gençlik Edebiyatındaki Fantastik Eserlerin Değerler Eğitimi Bağlamında İncelenmesi” başlıklı çalışmayı yapan Şakiroğlu (2022) da değer tespiti yaparken sayısal verileri paylaşmıştır. Doktora tezi olarak yapılan çalışmada toplamda 22 eser incelenerek kök değer bakımından analiz edilmiştir.

Bir başka doktora tezi olan “Kelile ve Dimne, Mantıku’t-Tayr ve Mesnevi’deki Hayvan Hikâyelerinde Değerler Eğitimi” adlı çalışmayı Yaman (2023) hazırlamıştır. Çalışmada incelenen üç eserde değer tespiti yapılmış ve değerlerin geçtiği bölümlerden örnekler verilmiştir. Ayrıca tespit edilen değerlerle ilgili sayısal veriler de verilmiştir.

Çoban (2020) tarafından yüksek lisans tezi olarak hazırlanan “Değerler Eğitimi Bağlamında Türk Destan Örneklerinde Kök Değerler” adlı çalışmada Oğuz Kağan, Manas, Maaday Kara ve Edigey destanlarında kök değer tespiti yapılmıştır. Türk destanlarında değerlerin yeri ve öneminin ortaya konmaya çalışıldığı çalışmada incelenen eserlerden örnekler de verilmiştir.

Er (2020) de “Bestami Yazgan’ın Hikâyelerinin Değerler Eğitimi Bağlamında İncelenmesi ve Ortaokul Türkçe ders Kitapları İçin Metin Örnekleri” başlıklı yüksek lisans tezi ile değerler eğitimi alanına katkıda bulunmuştur. Çalışma kapsamında incelenen eserlerde tespit edilen değerlere ait sayısal veriler de ifade edilmiştir.

Başka bir yüksek lisans çalışması da Beşer Yıldırım (2022) tarafından hazırlanmıştır. “6. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Metinlerin Değerler Açısından İncelenmesi ve Öğretmen Görüşlerinin Alınması” başlıklı çalışma kapsamında 6. sınıfa yönelik hazırlanmış iki tane ders kitabı incelenmiş ve bu ders kitaplarındaki değer aktarımları tespit edilmiştir. Söz konusu çalışmada da tespit edilen

değerlerle ilgili sayısal verilere yer verilmiştir.

Son olarak Satılmış (2022) tarafından yüksek lisans tezi olarak hazırlanan çalışma incelenmiştir. “Çocuk Dergileri Metinlerinin Türkçe Dersi Öğretim Programındaki Kök Değerler ve Yetkinlikler Açısından İncelenmesi (2018-2020)” adlı çalışmada değerler eğitiminin yanı sıra yetkinlikler de ele alınmıştır. On tane farklı derginin iki yıllık sayılarının incelendiği çalışmada değerler ile ilgili ulaşılan sayısal veriler de ifade edilmiştir.

2.5.2. Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar

Daha önce de detaylı bir şekilde ifade edildiği gibi, doğu kökenli bir masal külliyesi olan Binbir Gece Masallarına olan ilk ilgi Batı dünyasında olmuştur. İlk çalışmalar masalların Batı dillerine olan çevirileridir. Masallara olan yoğun ilgi doğal olarak da buradaki yazılı ve görsel tüm sanat alanlarına da etki etmiştir. Böylece edebiyat, tiyatro, bale, müzik, sinema, resim, heykel gibi birbirinden çok farklı alanlarda masalların tesiri görülmeye başlanmıştır. Bu durum, Binbir Gece Masalları ile ilgili araştırmaların artmasını sağladığı gibi masalların söz konusu alanlar ve türler üzerindeki etkisinin de detaylı bir şekilde incelenmesini sağlamıştır. Batı dünyasında masala olan yoğun ilgi Doğu’da da görülmeye başlanmış masalları bir araya getirme çalışmalarının yanı sıra pek çok inceleme ve araştırma çalışmaları da yapılmıştır. Binbir Gece Masallarını doğrudan inceleyen çalışmaların bir kısmını aşağıdaki şekilde sıralayabiliriz:

- Muhsin Mahdi (Ed) (1990). *The Arabian Nights*. WW Norton Company, New York.
- Sandra Naddaff (1991). *Narrative Structure and The Aesthetics of Repetition in 1001 Nights*. Northwestern University Press, Illinois.
- Ferial Ghazoul (1996). *Nocturnal Poetics: The Arabian Nights in Comparative Context*. The American University in Cairo Press. Cairo.
- Richard C. Hovannisian, Georges Sabagh (Ed) (1997). *The Thousand and One Nights in Arabic Literature and Society*. Cambridge University Press, Detroit.
- Peter L. Caracciolo (1988). *The Arabian Night in English Literature*. Macmillan Press, London.

- Eva Sallis (1999). *Sheherazade Through The Looking Glass: The Metamorphosis of The Thousand and One Nights*. Curzon Press, Richmond.
- Daniel Beamont (2002). *Slave of Desire: Sex, Love and Death in The 1001 Nights*. Fairleigh Dickinson University Press, London.
- Edward William Lane (2004). *Arab Society in The Time of The Thousand and One Nights*. Dover Publications, New York.
- Ulrich Marzolph, Richard van Leeuwen (2004). *The Arabian Nights Encyclopedia*. Abc Clio, California.
- Wen-chin Ouyang, Geert Jan van Gelder (Ed) (2005). *New Perspective on Arabian Nights*. Routledge, London.
- Robert Irwin (2005). *The Arabian Nights*. Tauris Parke Paberbacks, New York.
- Ulrich Marzolph (Ed) (2006). *The Arabian Nights Reader*. Wayne State University Press, Detroit.
- Kristyn Nicole Coppinger (2006). *The Arabian Nights in British Romantic Children's Literature*. Thesis Master of Arts, Florida State University College of Arts and Sciences.
- Ros Blaster (2007). *Fabulous Orient: Fictions of The East in England 1662-1785*. Oxford University Press. Oxford.
- Ulrich Marzolph (Ed) (2007). *The Arabian Nights in Transnational Perspective*. Wayne State University Press, Detroit.
- Saree Makdisi, Felicity Nussbaum (Ed) (2008). *The Arabian Nights Historical Context: Between East and West*. Oxford University Press
- Malek Chebel (2010). *Dictionnaire Amoureux Des Mille Et Une Nuits*. Plon

Binbir Gece Masalları ile ilgili yurt dışında yapılmış çalışmaların büyük bir bölümünün İngilizce ve Fransızca dillerinde yapıldığı görülmüştür. Bunların içinde Arapça aslından tercüme edilen masalların yanı sıra akademik ve inceleme çalışmalarının da çokça olduğu görülmektedir. Yukarıda sıralanan çalışmalar seçilirken benzer olan ve yukarıda verilen çalışmalardan hareketle hazırlandığı düşünülen çalışmalara yer verilmemiştir. Fakat Binbir Gece Masallarının farklı yönlerine değinen çalışmaların ifade edilmesine özen gösterilmiştir. Yurt dışında yapılan çalışmaların önemli bir kısmını Binbir Gece Masallarının kendi edebiyatlarını veya farklı sanat dallarını nasıl etkilediği üzerine yapılmıştır. Bunun yanı sıra Doğu ve Batı dünyası arasında nasıl bir köprü kurduğu, Binbir Gece Masallarında Arap sosyal yaşamı,

Şehrazad veya farklı bir karakter üzerinden masalların ele alınması gibi konu başlıkları ile çalışmalar yapılmıştır. Yurt dışında yapılmış çalışmalarda da Binbir Gece Masallarından hareketle değer, değerler eğitimi ve çocuk edebiyatına bakan yönü ile ilgili herhangi bir çalışmaya rastlanılmamıştır.

BÖLÜM 3

3. YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli

Bilimsel çalışmalar incelendiğinde, birbirinden farklı yöntemlerin kullanıldığı görülmektedir. Neyi bulmaya çalıştığımız, ulaşmak istediğimiz hedefler araştırmanın yöntemini şekillendirmektedir. “Binbir Gece Masallarında Kök Değerler ve Masalların Çocuk Edebiyatına Katkısı Üzerine Bir İnceleme” başlıklı bu çalışma, bir metinden hareketle, daha önceden bilinmeyen bazı sonuçları birbiri ile ilişkilendirip açıklamayı ve genel bir sonuca ulaşmayı hedeflediği için nitel bir araştırma olarak planlanmıştır.

Nitel araştırma, “*gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir şekilde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma*” veya “*kuram oluşturmayı temel alan bir anlayışla sosyal olguları bağlı buldukları çevre içerisinde araştırmayı ve anlamayı ön plana alan bir yaklaşım*” şeklinde tanımlanmıştır. Nitel araştırma sürecinde, araştırmacı toplayabildiği veriler doğrultusunda araştırma sürecini yeniden biçimlendirerek gerek araştırma deseninin oluşmasında gerekse toplanan verilerin analizinde tümevarıma dayalı bir yaklaşımla sonuca ulaşmaya çalışır (Yıldırım ve Şimşek, 2013, s.45-46).

Nitel araştırmalar, geleneksel araştırma yöntemleriyle ifade edilemeyen sorulara yanıt verdiği için ve psikolojik ölçümlerle ve sosyal olaylarla ilgili daha detaylı bilgilere ulaşmayı sağlar. Çalışma, nitel araştırma yöntemlerinden faydalanarak konunun “ne kadar” veya “ne kadar iyi” olduğunu ortaya koymaktan ziyade daha geniş bir bakış açısı yakalamayı amaçlamaktadır (Büyüköztürk ve diğerleri, 2014, s.240). Olgusal olmayan tüm veriler ifade edilen kapsamda değerlendirildiği için öznel ve dolayısıyla verileri yorumlamak gerekmektedir (Karasar, 2014, s.174).

Bu doğrultuda yapılan çalışmanın verilerini Ziyat Akkoyunlu tarafından hazırlanan “Binbir Gece Masalları” kapsamında bulunan bütün masalarda vurgulanan değerler, değerlerle ilişkilendirilen tutum ve davranışlar ve bunlarla ilişkilendirilebilecek açık ve örtülü anlatımlar ile bunların çocuk edebiyatına katkısı oluşturmaktadır.

Çalışmanın desenini nitel araştırma modeli olan doküman incelemesi oluşturmaktadır. Doküman incelemesi ile bir konu veya olayla ilgili katılımcıların görüşlerinin, ilgilerinin, becerilerinin, yeteneklerinin veya tutumlarının belirlendiği araştırmalardır. Bu araştırmalar, diğer araştırma türlerine göre daha büyük örneklemeler üzerinde yapılır (Büyüköztürk ve diğerleri, 2014, s.177). Dokümanlar, nitel araştırmalarda etkili bir şekilde kullanılması gereken önemli bilgi kaynaklarıdır. Böyle araştırmalarda, ihtiyaç duyulan veriye, gözlem veya görüşmeye gerek kalmadan ulaşılabilir. Nitel araştırmalarda bazen tek başına bazen de veri toplama yöntemleri ile kullanılabilen doküman incelemesi, araştırması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar (Yıldırım ve Şimşek, 2013, s.217-219). Doküman incelemesi yöntemi, araştırmacının neyi, neden, niçin, nasıl ve nerede araması gerektiğinin yolunu öğretir. Araştırmacıya kolaylık sağlar.

Tarama modeli *“geçmişte ya da hala var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımıdır. Bu modelde araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır.”* (Karasar, 2014, s.77). Basılı ve elektronik çalışmaların taranıp analiz edilmesi sonra sonuçlarının genellemesi için tarama modelinden faydalanılır.

Çalışma için betimsel tarama, iki aşamada uygulanmıştır. Birinci aşamada, anahtar sözcükler belirlenmiş basılı ve elektronik çalışmalar taranmıştır. İkinci aşamada ise elde edilen çalışmalar, bazı özelliklere göre (kitap, makale, tez, bildiri, yayım tarihi vb.) analiz edilmiştir.

3.2. Çalışma Materyali

Araştırmanın materyalini Ziyat Akkoyunlu tarafından Arapça aslından Türkçeye çevirisi yapılan masalların yer aldığı ve Yargı Yayınevi tarafından 2012 yılında basımı yapılan “Arapça Kaynaklarından Binbir Gece Masalları ve Türk Masallarına Tesiri” adlı eser oluşturmaktadır. Eserin tamamını oluşturan toplam 219 hikâye bu kapsamda ele alınmıştır.

3.3. Veri Toplama Araçları

Çalışmada problemin seçimi ve tanımlanması sürecinde literatür taraması ve sonrasında doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. Bu doğrultuda, kök değerler ve

çocuk edebiyatı eserlerinde bulunması gereken ilkeler olmak üzere veri toplama araçları iki tane olarak ele alınmıştır. Kök değerler olarak ele alınan adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik ve yardımseverlik değerlerinin literatürde nasıl yer aldığı ve nasıl bir anlam yüklediği incelenmiştir. Öğretim Programları ve literatürdeki veriler ışığında, incelenen metinde kök değerlerin izlerine bakılmıştır. Söz konusu kök değerlerin belirlenmesi ve buna göre verilerin toplanması sürecinde Türkçe Öğretim Programı (MEB, 2019, s.3-50), kök değer ve bu değerlerle ilgili tutum ve davranışların ifade edildiği Millî Eğitim Bakanlığı'nın "Müfredatta Yenileme ve Değişiklik Çalışmalarımız Üzerine" başlıklı basın toplantısı metni (MEB, 2017, s.4-24) göz önünde bulundurulmuştur. Böylece kök değer olarak tespit edilen ifadeler çocuk edebiyatı eserlerinde bulunması gereken özelliklere göre tekrar göden geçirilmiştir. Bu aşmada Türkçe Dersi Öğretim Programında ifade edilen (MEB, 2019, s.18) "Ders Kitaplarına Alınacak Metinlerin Nitelikleri" başlığı altındaki "Metinlerdeki eğitsel yönden uygun olmayan ifadeler (argo ve küfür, olumsuz örnek oluşturabilecek davranışlar, cinsellik, şiddet vb. içeren unsurlar) metnin bütünlüğünü bozmamak kaydıyla çıkarılmalıdır." ifadesi doğrultusunda eğitsel yönden uygun görülmeyen söz konusu ifadelerin bulunduğu kısımlar incelemeye dahil edilmemiştir.

Literatür taraması yapılarak çalışmaya benzer çalışmanın veya çalışmaların olup olmadığı, varsa benzer çalışmalarda araştırma için belirlenen problem cümlelerinin cevabının olup olmadığı görülebilmektedir. Buna göre yapılan literatür taramasında çalışmaya benzer veya çalışmanın problem ve alt problem cümlelerinin cevaplarının olduğu herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Literatür taraması ve çalışmanın konusu ile ilgili bilgilerin toplanması, incelenen çalışmalarda ulaşılan sonuçların incelenmesi ve böylece araştırmaya kuramsal bir temel kazandırılması sağlanmıştır. Bunun yanı sıra araştırmada kullanılacak veri toplama araçlarını belirlemeye ve araştırmanın nasıl yapılacağına dair yeni bakış açılarını geliştirmek için de literatür taraması faydalı olmaktadır. Araştırmanın sonuçlarını farklı araştırmaların sonuçları ile karşılaştırmak ve böylece benzerlik ve farklılıkları ortaya koymak, nedenleri hakkında fikir yürütmek için de literatür taramasından faydalanılmıştır (Büyüköztürk ve diğerleri, 2014, s.45).

3.4. Verilerin Analizi

Binbir Gece Masallarında aktarılan kök değerler ve çocuk edebiyatına katkısının ele alındığı bu çalışmada nitel verilerin analizi için betimsel analiz ve içerik analizinden

faydalanılmıştır. Kök değerlerin belirlenmesi ve incelenmesi için betimsel analizden, çocuk edebiyatına katkısı için de içerik analizinden faydalanılmıştır. Ulaşılan verilerin grafiklere aktarımı ve bu grafiklerin yorumlanması sürecinde betimsel analiz ilkeleri göz önünde bulundurulmuştur. Böylece doküman incelemesi ile elde edilen veriler belli ilkeler doğrultusunda yorumlanmıştır. Söz konusu verilerin somutlaştırılması ve belirginleştirilmesi için incelenen metnin içerisinden alıntılara yer verilmiştir. Böylece elde edilen bulgular, düzenlenmiş ve yorumlanmış bir şekilde araştırmaya dahil edilmiştir.

İçerik analizi; “desen, tema, varsayım ve anlamlar çıkarma çabası içinde belirli miktarda materyalin dikkatli, ayrıntılı, sistematik bir biçimde incelenmesi ve yorumlanmasıdır. Buradaki içerik, çeşitli amaçlar için insanlar tarafından üretilmiş her şey olabilir ve bunlar çoğunlukla özgün olarak araştırma niyetiyle oluşturulmaz. Bu tür materyaller sosyal eser olarak adlandırılır. İçerik analizi, belirli bir Fransız yazarın kullandığı metaforların ne kadar güçlü bir şekilde Hint kahramanlık hikâyelerinden etkilendiğini veya 1950’lerde yayınlanan ders kitaplarında yer alan klişelerden hangilerinin hala 2010’lara ait kitaplarda görünmekte olduğunu belirlemek için kullanılabilir.” (Berg ve Lune, 2019, s.344). İçerik analizi ile veriler tanımlanır ve böylece verilerin içerisinde bulunan gerçekler yorumlanarak ortaya çıkarılmaya çalışılır. İçerik analizinde, birbirine benzeyen veriler belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirilir ve bu veriler okuyucunun anlayabileceği bir şekilde düzenlenerek yorumlanır. İçerik analizinde gözlem, görüşme veya çeşitli dokümanlardan elde edilen nitel araştırma verileri; verilerin kodlanması, temaların bulunması, kodların ve temaların düzenlenmesi, bulguların tanımlanması ve yorumlanması olmak üzere dört aşamada analiz edilir (Yıldırım ve Şimşek, 2013, s.259-260). Bu şekilde içerik analizinin en önemli özelliklerinden olan ve analiz sürecinde önemli kolaylık sağlayan kategorilere ayırma işlemi yapılmış olur (Robson, 2015, s.437).

Nitel araştırmalarda; betimlemenin doğruluğu, araştırma soruları, veriler arasındaki ilişkiler, ham verilerin yorumlanmasından veri analizlerinin düzenlenmesi konularında bağımsız araştırmacılar veya uzmanlardan destek alınması geçerliliği artıran etkenlerdir (Creswell, 2017, s.203). Bu doğrultuda alınan notlar doğrultusunda değer aktarımı yapıldığı düşünülen ifadelerin hangi değeri veya değerle ilişkili tutum ve davranışları yansıttığı üç alan uzmanının görüşüne sunulmuştur. Görüşlerine başvuru alan uzmanlarından iki tanesi Türkçe eğitimi alanında doktora yapmış ve değerler

eğitimi alanında akademik çalışma yapmış kişilerdir. Üçüncüsü de yine Türkçe eğitimi alanında yüksek lisans yapmış ve tezini değerler eğitimi üzerine yapmıştır. Söz konusu alan uzmanlarından alınan görüşler doğrultusunda değer aktarımı olduğu tespit edilen ifadeler tekrar şekillendirilmiştir. Son olarak mevcut hali, ocuk gelişimi alanında tezli yüksek lisansını yapmış bir ocuk gelişim uzmanının da görüşü alınarak değerlendirmeye tabi tutulmuştur.

Çalışmanın geçerlik ve güvenilirliğini sağlamak için uzman görüşü alınan kişilerden elde edilen veriler karşılaştırılmıştır. Söz konusu işlem için Miles ve Huberman'ın güvenilirlik formülünden faydalanılmıştır (Miles ve Huberman, 1994).

$$\text{Güvenirlik} = \text{Görüş Birliği} / (\text{Toplam Görüş Birliği} + \text{Görüş Ayrılığı})$$

Bu yolla yapılan işlem sonucunda 0.70 ve üzeri sonucun güvenilir kabul edildiği araştırmalarda, çalışmamıza katkıda bulunan uzmanlar arasındaki uyum 0,87 olarak tespit edilmiştir. Böylece ulaşılan sonuçların güvenilir olduğu ortaya konmuştur. Bu şekilde eserde tespit edilen kök değerin nasıl aktarıldığı ve değerin nasıl işlendiği ayrıca ocuk edebiyatına katkısı içerik analizi ile tespit edilip yorumlanarak sonuca ulaşılmaya çalışılmıştır.

BÖLÜM 4

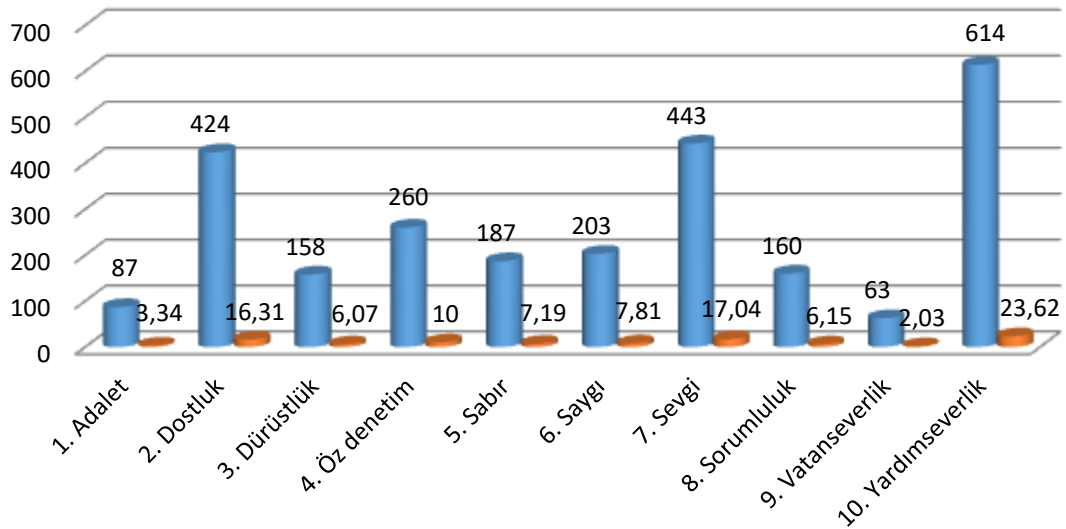
4. BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde, yapılan çalışma kapsamında bulgular ve yorumlar ifade edilecektir. Bulgular ve yorum bölümünün planlaması çalışma için belirlenen alt problem soruları çerçevesinde geliştirilmiştir. Bu doğrultuda çalışma için belirlenen altı alt problem cümlesinin cevapları aranmış ve bu cevaplar her problem cümlesi için ayrı birer başlık açılarak sıralanmıştır. Söz konusu bulguların ve yorumlamaların aktarımında ihtiyaç halinde sayısal veriler ve bu sayıların yüzdelik oranlarını aktaran grafikler verilmiştir. Grafikler verildikten sonra ulaşılan bilgiler aktarılarak yorumlanmıştır.

4.1. Birinci Alt Probleme İlgili Bulgular ve Yorum

Çalışmada, bulguların ortaya konup yorumlanması sürecinde ilk olarak “Binbir Gece Masallarında hangi kök değerler bulunmaktadır ve bu kök değerler hangi sıklıktadır?” alt problem sorusunun cevabı aranmıştır. Bu aşamada kök değer içeren ifadeler tespit edilmiş ve sayısal verileri ortaya konmuştur. Kök değer sayısı ve bu sayının toplam sayıya oranla elde edilen yüzdeliğine ilişkin bilgiler aşağıdaki grafikte verilmiş grafikten sonra ise her kök değer hakkında genel bilgi verilerek incelenen eserden kök değerle ilgili örnek ifadeler verilecektir.

Grafik 1.
Tespit Edilen Kök Değer Sayıları ve Yüzdelik Oranları

Tespit edilen kök değerlere ilişkin sayısal verilerin aktarıldığı Grafik 1'den de anlaşılacağı üzere en fazla yardımseverlik (614 adet) kök değerinin aktarıldığı görülmektedir. Sonrasında sayısal olarak sayı çokluğuna göre sırayla; sevgi (443 adet), dostluk (424 adet), öz denetim (260 adet), saygı (203 adet), sabır (187 adet), sorumluluk (160 adet), dürüstlük (158 adet), adalet (87 adet) ve son olarak da vatanseverlik (63 adet) kök değerleri tespit edilmiştir. Toplamda ise kök değer aktarımı yapılan 2599 adet ifade tespit edilmiştir. Kök değerlerin toplam sayıya (2599 adet) göre yüzdelik dağılımı da hemen yanında ifade edilmiştir.

Grafik 1'e göre, yine sayısal olarak en çoktan en aza doğru yüzdelik dilimleri şu şekildedir: yardımseverlik (% 23,62), sevgi (% 17,04), dostluk (% 16,31), öz denetim (% 10,00), saygı (% 7,81), sabır (% 7,19), sorumluluk (% 6,15), dürüstlük (% 6,07), adalet (3,34) ve vatanseverlik (% 2,30).

Tablo 1'de aktarılan bilgilerde, tespit edilen toplam kök değer sayısı, her değer kaç sefer geçtiği ve bu değerlerin toplam sayıya göre yüzdelik oranı verilmiştir. Böylece sayısal olarak, Binbir Gece Masallarının aktardığı değer oranı hakkında önemli bir veri elde edilmiştir. Aşağıda ise tespit edilen kök değerlere ilişkin, metnin içerisinden alınan örnek cümleler verilmiştir:

Adalet: “Herkesin hakkına riayet etme, hakkını verme, zülüm ve eziyet etmeyip herkes hakkında doğru hüküm vererek hakkı yerine getirme, âdillik. (Doğan, 2001, s.11) olarak tanımlanan adalet, Millî Eğitim Bakanlığı (2017, s.24) tarafından adil olma, eşit davranma ve paylaşma tutum ve davranışlarıyla ilişkilendirilmiştir.

Halife Hârûn'r-Reşid, bir cinayeti aydınlatması ve suçluların bulunup cezalandırılması için veziri Cafer'i görevlendirir. Bu soruşturmayı adaletli bir şekilde tamamlayamazsa ve katili bulamazsa katilin yerine onu cezalandıracağını söyler. Böylece vezir katili aramaya koyulur ama bulamaz. Halife, bu nedenle vezirini cezalandırmaya karar verir. İdam sehpası kurulur tam vezirin idam edileceği sırada: “*Bu arada kalabalığın arasından çok yakışıklı bir delikanlı çıkar. Katlini bekleyen Cafer'e yaklaşır ve 'Aradığınız katil benim, sandıkta bulduğunuz kızı ben öldürdüm.'* der. Cafer bunu duyunca ölümden kurtulduğuna çok sevinir; ama Delikanlı'nın gençliğine de acır. Bunlar kendi aralarında konuşurken bu kez kalabalığın arasından yaşlı bir adam

yanlarına gelir ve ‘Delikanlı yalan söylüyor, kızı ben öldürdüm.’ der. İkisi de ısrarla katilin kendisi olduğunu söylerken tartışma giderek büyür. Cafer hangisine inanacağını bilemez ve ikisini de Halife’nin huzuruna çıkarır. Orada da aynı tartışma sürüp gider. Her ikisi de kızı kendisinin öldürdüğünü iddia edince Halife adamlarına onları asmaları için emir verir. Cafer ‘Emredersiniz Sultanım; fakat biri katil ise diğerine yazık olur.’ diye olaya müdahale eder. Halife, Cafer’in sözlerini haklı bulup her ikisini de ayrı ayrı dinlemeye karar verir. Bunun üzerine Delikanlı, aranan katilin kendisi olduğuna inandırmak için bulunan sandığı bütün ayrıntıları ile tarif etmeye başlar. Halife sonunda onun katil olduğuna hükmeder ve ondan hikâyesini anlatmasını ister. ...” (Öldürülen Kız Hikâyesi, s.37).

Kalabalık bir asker grubu ile karşılaşan Şerkân, tam onlarla dövüşmeye başlayacağı sırada İbrîze, kendi ordusunun askerlerine dönerek: “Bu adam tektir, siz ise yüz kişisiniz. Onunla mutlaka savaşacaksınız karşısına teker teker çıkın.” der. Bu ifade ile düşman bile olsa adil olmak gerektiği vurgulanmıştır. (Kral Umeru’n-Nu’mân ve Rum Savaşının Hikâyesi, s.75).

Zavu’l-mekân, babasının yerine tahta oturduktan sonra onu ziyaret etmeye gelen ordu komutanlarını karşılarken ve onlara hitap ederken adaletli olacağını ifade eder. “Kral onları çok güzel bir şekilde karşılar. Onlara güzel vaatlerde bulunur. Adaletli bir şekilde hükmedeceğine ve ülkeyi eskisinden daha güçlü bir hâle getireceğine söz verir.” (Kral Umeru’n-Nu’mân ve Rum Savaşının Hikâyesi, s.101).

Aslan, yıllar önce haksız yere idam edilen babasının suçsuzluğunu ortaya çıkarmak için Halife’den talepte bulunur. Halife de onun isteği ve bilgi vermesiyle gerçek suçluyu bulup cezalandırır. Böylece adalet yerini bulur: “Halife bunun üzerine adamlarını gönderip Kamâkim’in evini aratır. Fener onun evinden çıkınca Kamâkim’i tutuklatır. Aslan’ı da babasının bütün mallarını vermekle ve altmışbaşı yapmakla mükâfatlandırır.” (Alae’ d-dîn Ebi’s-Şâmât’ın Hikâyesi, s.173).

Bir kral kızı olan Meryem, Müslüman bir kişiye âşık olur ve onunla kaçır. Babası kızının tanımadığı bir kişiyle kaçmasına çok sinirlenir ve onu yakalamak için ardından bir ordu gönderir. Meryem ve sevdiği kişi olan Ali’yi bulup öldürmesi için giden ordu onları yakalayamaz. Kral, sonra Meryem ve Ali’nin savaşla yakalanamayacağını anlayıp adaleti ile nam salmış İslam halifesi Hârûnu’r-Reşîd’e başvurur. Kralın vezirlerinin, Hârûnu’r-Reşîd’in adaleti hakkında söyledikleri ile adalet değeri

vurgulanmıştır: “... ‘Savaşla hiçbir şey halledilmez. Müslümanların Hârûnu’r-Reşîd adında bir halifeleri vardır. O çok adaletli biridir. Bir Müslümanın kızını kaçırdığını yazın ve ondan kızınızı geri göndermesini isteyin.’ derler. Kral bu fikri isabetli bulur ve onların dediği gibi bir mektup yazıp vezirlerinden biriyle Halife’ye gönderir.” Bunun üzerine tahkikat başlatan Hakife bir süre sonra Kral’ın kızı Meryem bulunur ve Halife’nin huzuruna çıkartılır. Halife işin aslını öğrenmek ve adaletli bir hüküm vermek için onu dinler: “Meryem ‘Halife’m, ben bundan çok zaman önce Müslüman oldum. Babamın yanına gitmek istemiyorum; ama siz bir Müslüman’ı Hristiyanlar içine gönderirseniz mecburen giderim.’ der. Halife bunu duyunca Vezir’e ‘Kulaklarıyla duydun. Meryem geri dönmek istemiyor. Ben de zorla gönderemem.’ der.” Böylece halife Hârûnu’r-Reşîd adaletli davranarak onları göndermemiştir. (Alî Nure’-d-din El-Mısri’nin Meryemu’z-zunnâriyye ile Hikâyesi, s.428).

Dostluk: Millî Eğitim Bakanlığının diğerkâmlık, güven duyma, anlayışlı olma, dayanışma, sadık olma, vefalı olma ve yardımlaşma (2017, s.24) tutum ve davranışlarıyla ilişkilendirdiği dostluk, sözlükte “Dost olma hâli, dostça davranış, muhadenet, meveddet” (Doğan, 2001, 340) olarak açıklanmıştır.

Sultan, uzun zamandır görmediği eski bir dostunun oğlunu karşısında görünce dostu aklına gelir ve buna hürmeten onun oğluna da dostu gibi muamele eder. bu şekilde dostun ve dostluğun önemi vurgulanmıştır. “... Ertesi gün Hasan’ı alıp Sultan’ın huzuruna çıkmış. Sultan karşısında eski veziri Nûre’-d-dîn’in oğlunu görünce çok memnun olmuş ve ayda bin dinar maaşla onu nedimi yapmış. Bütün bunlardan sonra Hasan ve ailesi ölünceye kadar keder nedir bilmeden mesut bir hayat sürmüşler.” (Vezir Nûre’-d-dîn ile Kardeşi Şemse’-d-dîn’in Hikâyesi, s.43).

Ali’nin babası ölmeden önce sarayda kralın yakın adamlarından birisidir. Adaleti, dürüstlüğü ile herkes tarafından sevilen birisidir. O, öldükten sonra Ali sarayda yaşamaya devam eder fakat bir gün vezirin kışkırtmasıyla kral onu cezalandırmak ister. Babasının ve kendisinin dostları bu haberi ona vererek onu tehlikeden korurlar. “Kral, Vezir’den bunları duyunca çok kızar ve Ali’nin öldürülmesini emreder. Adamlar şehrin sokaklarına dağılıp her yerde Ali’yi ararlar. Bu esnada babasının adamlarından biri onu görüp ‘Kral’ın adamları seni öldürmek için her yerde arıyorlar. Canını kurtarmak istiyorsan hemen buralardan kaç.’ der. Bu haberle korkuya kapılan Ali ondan bir miktar para alır ve Enîsu’l-celis’le beraber Bağdat’a giden bir gemiye atlar.” (Enîsu’l-

Celis ile İki Vezir Hikâyesi, s.64). Söz konusu ifadelerle dostluk değeri ve dostlukla ilişkili olan dayanışma, sadık olma, vefalı olma ve yardımlaşma tutum ve davranışları vurgulanmıştır.

Bir aslan yavrusunun dostlarını korumaya çalışması ve onları emniyette tutmak istemesi şu şekilde ifade edilmiştir: *“Hızla giderken yolda bir aslan yavrusu ile karşılaştım. Bana niçin öyle gittiğimi sordu. Ona gördüğüm rüyadan bahsettim. O da babasının kendisine aynı şeyi tavsiye ettiğini söyledi. Biz böyle konuşurken bir süre sonra yanımıza bir eşek geldi. Bize ‘Sabahın ilk saatlerinde bir insan gördüm. Bana su çektirmesinden korkup kaçtım.’ dedi. Ardından bir at geldi. O da öğle saatlerinde bir insan gördüğünü burnuna bir halka takıp kendisini çalıştırmamasından korkup kaçtığını anlattı. Bütün bunları dinleyen aslan yavrusu bizlere ‘Korkmayın, yanınızda ben varım. Hele yanımıza bir insan gelsin. Onu nasıl parçalayacağımı gözlemlerinizle göreceksiniz.’ dedi.”* (Ördeğin Hikâyesi, s.147).

“Günlerden bir gün Serçe, ortadan kaybolur. Tavus onun için endişelenmeye başlar. Kaygılı uzun bir bekleyişin ardından Serçe çıkagelir. Tavus telaşla ona nerede kaldığını sorar. Serçe ‘Avcının biri beni avlamak istedi. Ben kurtuldum; fakat iki kumru avlandı.’ diye başından geçenleri anlatır. Tavus bunları dinledikten sonra ona ‘Yanımdan sakın ayrılma. Yanımda olduğun müddetçe sana kimse bir şey yapamaz.’ der.” (Tavus ile Serçenin Hikâyesi, s.153). Yukarıda verilen alıntıda da yine tavus, dostunu koruması altına alarak onun kendisini güvende hissetmesini sağlıyor. Bu şekilde dostluk değeri ve dostluk değeri ile ilişkili tutum ve davranışların aktarımı sağlanmıştır.

Dürüstlük: “Dürüst olma hali, doğruluk.” (Doğan, 2001, s.356) olarak tanımlanan dürüstlük, Millî Eğitim Bakanlığı (2017, s.24) tarafından açık ve anlaşılır olma, doğru sözlü olma, güvenilir olma ve sözünde durma tutum ve davranışları ile ilişkilendirilmiştir. Çalışma kapsamında söz konusu değerle ilgili bulunan ifadelerin dürüstlük değeri ve onunla ilişkilendirilmiş olan tutum ve davranışlarla örtüşmesine dikkat edilmiştir.

Adam öldürdüğü iddiasıyla yakalanan bir adamın başından geçenler ve sonrasında dürüstçe suçunu itiraf eden bir kişinin konu edindiği bir kısım şöyle aktarılmıştır: *“Ertesi gün Simsar, Vali'nin karşısına çıkarılır. Orada adam öldürdüğünden dolayı hakkında idam kararı verilir. Bunun üzerine tellâllar şehrin*

sokaklarında Simsar'ın asılacağı ilan ederler. Bunu duyan halk yavaş yavaş Vali konağının önünde toplanır. Herkes sessizce infazı beklerken Cellât gelir ve ilmiği Simsar'ın boynuna geçirir. Tam ipi çekeceği sırada Memur buna dayanamayıp kalabalığı yarar ve 'Durun! Onu öldürmeyin. Kambur'u ben öldürdüm.' diye bağırır." (Terzi, Kambur, Yahudi ve Hristiyan Simsar Hikâyesi, s.45).

Dükânına gelen bir müşterinin iyi bir kumaş aradığını anlayan satıcı, dürüstçe davranarak bunu ifade eder ve onun isteğini başka bir arkadaşından temin ederek yardımcı olur. "... Kadın biraz sağa sola bakındıktan sonra benden iyi parça bir kumaş istedi. 'Size yaraşır bir kumaşım yok.' dedim ve komşu tacirlerden pahalı bir kumaş getirip ona verdim." (Memur'un Hikâyesi, s.48).

Dimaşk'ta hüküm süren Kral En-Nu'mân'ın çok yiğit bir oğlu varmış. Bir gün Rum kralı, Kayseriye ile savaştıklarını ve bu savaş için kendilerine yardım etmelerini talep eder. Kral Nu'mân yardım etmeyi kabul eder ve oğlu Şerkân'ın komutasında bir ordu gönderir. Şerkân, düşman ordusuna yakın bir yerde karargâhını kurduktan sonra gezintiye çıkar ve bu esnada tanımadığı ama sonradan savaşımaya geldiği kralın kızı olduğunu öğrendiği kızın yaşadığı manastıra misafir olur. Kız da onun kim olduğunu sonradan öğrenir fakat aralarında bir muhabbet kurulduğu için ona karşı dürüst davranır. "... Şerkân 'Evet ben Şerkân'ım. Beni bu mekâna zaman düşürdü. Şu anda bana ne yapmak istersen yapabilirsin.' der. Bunun üzerine Kız 'Benim misafirimsin. Rahatla, iki gözün aydın olsun. Arapların dediği gibi artık aramızda tuz, ekmek hakkı var ve buna ilaveten muhabbet ve sohbet oldu. Sen şimdi benim korumam altındasın. Mesih hakkı için kendini emniyette bil yeryüzündeki bütün herkes sana düşünse de beni öldürmeden saçının bir teline bile dokunamazlar. Eğer ölümünü isteseydim seni ben öldürürdüm.' der. Ardından sofraya yaklaşır ve her şeyden bir parça tattıktan sonra Şerkân'ı davet eder. ..." (Kral Umerun'n-Nu'mân ve Rum Savaşının Hikâyesi, s.73).

Öz denetim: Millî Eğitim Bakanlığının davranışlarını kontrol etme, davranışlarının sorumluluğunu üstlenme, öz güven sahibi olma ve gerektiğinde özür dileme (MEB, 2017, s.24) tutum ve davranışları ile ilişkilendirilen öz denetim değeri, sözlükte "Kendi kendini denetleme, otokontrol." (Doğan, 2001, s.1049) olarak tanımlanmıştır.

Daha önce karşılaştığı kişiye kaba davranan Acîb, bu davranışının hoş olmadığını anlayıp bu sefer ona ikramda bulunup daha iyi davranmıştır. Böylece öz

denetim ve bu değerle ilişkili olan tutum ve davranışlar vurgulanmıştır. “... Geçen gelişinde Hasan’a haksızlık ettiğine inanan Acîb, bunu fırsat bilmiş ve onun gönlünü almaya dükkâna gitmiş. Hasan, özrünü kabul ettikten sonra ona yine nar tatlısı ikram etmiş.” (Vezir Nûre’ d-Dîn ile Kardeşi Şemse’ d-Dîn’in Hikâyesi, s.42).

Öz denetim değeri ile ilişkilendirilen öz güven sahibi olma tutum ve davranışı bir kişinin yaşadığı yerden ayrılıp başka bir yere gitmesi ve orada ticaret yapmasını anlatan şu anlatımda yer almıştır: “Şehre gelen tacirlerden hep Mısır diyarının methini duyardım. Bağdat’ın büyük tacirlerinden birisi olan babam ölünce de merakımı yenemeyip ticaret için Mısır’a gittim. Uzun bir yolculuktan sonra nihayet hayallerimi süsleyen o diyara ulaştım.” (Eli Kesik Delikanlı’nın Hikâyesi, s.46).

Aynı şekilde yine öz denetim değeri ile ilişkilendirilen gerektiğinde özür dileme tutum ve davranışı da şu şekilde aktarılmıştır: “Sabah olunca Cariye değirmene gelmiş ve bir yanlışlık olduğunu söyleyerek özür dilemiş. ...” (Birinci Kardeşin Hikâyesi, s.57).

Öz denetim değeri ve bu değerle ilişkili ‘davranışlarının sonuçlarını üslenme’ tutum ve davranışı ile ilişkilendirilebilecek başka bir örnek de şu şekilde aktarılmıştır: “Şevâhî benim peşimde olduğu için şimdi yapacağımız en doğru şey burayı terk etmek olur; senden dileğim benim sana davrandığım gibi senin de bana davranman ve iyiliğime iyilikle karşılık vermendir.” (Kral Umerun’n-Nu’mân ve Rum Savaşının Hikâyesi, s.76).

“... Mecd ölmeden önce bir gün oğlunu yanına çağırır ve ona ‘Malına, mülküne mukayyet ol. İsrraftan kaçın. Malını tüketirsen merde, namerde, herkese muhtaç olursun. ...’ (Alî Şâr’ın Cariye Zümrud ile Hikâyesi, s.188).

Sabır: Sözlükte “Acıya, üzüntüye ve sıkıntıya katlanma; zorluk, güçlük ve musibetlere dayanma; haksızlıklar karşısında nefsi tepkilerden alıkoyma; elde edilemeyen şeyler için kendini zapt etme; tahammül.” (Doğan, 2001, s.1121) şeklinde tanımlanan sabır; azimli olma, tahammül etme ve beklemeyi bilme tutum ve davranışları (MEB, 2017, s.24) ile ilişkilendirilmiştir.

Geçimini balıkçılıkla sağlayan bir adam, her gün olduğu gibi yine deniz kenarına gider. Ağını denize atıp beklemeye koyulur fakat her çektiğinde ağına balık takılmaz. Buna rağmen denemekten vazgeçmez sabırla balık tutmayı bekler. Bu durum

şu şekilde ifade edilmiştir: “*Buna çok üzülür ve Allah’ı yâd edip ağını tekrar denize fırlatır.*” (Balıkçı ile İfrit’in Hikâyesi, s.11).

Sabır değerinin işlendiği başka bir bölümde de Halife’nin sabırla olayı dinlemesi aktarılır. “*Bu arada Halife duyduklarından büyük bir meraka kapılır; fakat sabırla diğer için bitmesini bekler.*” (İkinci Cariye ile Çirkin Kocakarı’nın Hikâyesi, s.36).

“... *Kazâfekân ‘Sabırdan başka çaremiz yok. Bize ayrılığı yazan belki kavuşmayı da yazacaktır.’ der. ... Aradan günler ve geceler geçer. Kânemekân, sabır ateşi üzerinde kavrulup durur. On yedi yaşına basar. Yakışıklılığı mükemmel hâle gelir. Gurbette yorgunluk, açlık ve işkence içinde debelenir. Ateşin etkisiyle çelik hâline gelen demir gibi olur.*” (Âşık ile Maşuk Hikâyesi, s.137). Tahammül etme ve beklemeyi bilme tutum ve davranışlarının aktarıldığı bu bölümde Kazâfekân, karşılaştığı zorluklar karşısında sabreder. Bu şekilde sabır değeri ile ilgili tutum ve davranışların aktarımı yapılır.

Bir kadın, canını kurtarmak için uzun bir süre önce uzaklara giden kocasını beklemekten usanmaz. Bu duruma tahammül eder ve beklemeye devam eder. Böylece sabır değerinin aktarımı yapılır. “*Ünlü bir şair olan Mutelemmis, bir gün Kral Nu’mân bin Munzir’den kaçır ve birkaç yıl ortadan kaybolur. Geride kalan karısı Umeyme ise dönüşünü ümitte bekler. ...*” (Mutelemmis’in Karısı ile Hikâyesi, s.207).

Maddi durumu çok iyi olmamasına rağmen kazandığı ile yetinen ve bu süreçte yaşadığı koşullara sabreden Mustafa adlı kişinin hikâyesi şöyle aktarılır: “*Çok eskilerde, Çin ülkesinde Mustafa adlı fakir bir terzi yaşarmış. Bu terzinin bir de Alâe’-d-dîn adında haylaz bir oğlu varmış. Mustafa küçücük dükkânından kazandığı azıcık parayla karısı ile oğlu Alâe’-d-dîn’e bakarmış.*

Kıt kanaat geçinen bu ailenin biricik direği Mustafa, günün birinde ansızın ölüverir. Kocasını ölünce oğlunun da dükkânda çalışmadığını gören Kadın, dükkânda kalan eşyaları satıp iplik eğirerek geçimini temin etmeye başlar. Güç de olsa geçimlerini yola koyan ana oğul böylece aza kanaat ederek yaşayıp giderler.” (Alâe’-d-Din ve Sihirli Lamba Hikâyesi, s.216).

Saygı: Alçakgönüllü olma, başkasına kendine davranılmasını istediği şekilde davranma, diğer insanların kişiliklerine değer verme ve muhatabının konumunu, özelliklerini ve durumunu gözetme tutum ve davranışları ilişkilendirilen (MEB, 2017, s.24) saygı kök değeri, sözlükte de “Büyük, değerli ve önemli kişilere karşı hissedilen

sevgi ve bağlılık karışımı duygu; hürmet, ihtiram.” (Doğan, 2001, s.1149) olarak açıklanmıştır.

Devlet yöneticilerinden birisinin kendisini çağırdığını duyan adam, diğer insanların kişiliklerine değer verme ve muhatabın konumunu, özelliklerini ve durumunu gözetme tutum ve davranışları ile ilişkilendirilen şu olayı yaşamıştır: “... *Ertesi gün Vali’ni adamları kapısına dayanmışlar. Ona Vali tarafından çağrıldığını söylemişler. Kardeşim bunu duyduğu gibi üstüne hemen çekidüzen vermiş ve adamlarla birlikte yola düşmüş. ...*” (Beşinci Kardeşin Hikâyesi, s.61).

“... *Şerkân da on bin süvari seçtikten sonra saraya gidip büyük miktarda para alır. Seçtiği askerlere o parayı dağıttıktan sonra ‘Üç gün sonra yola çıkacağız. Hazırlıklı olun.’ diye emreder. Askerler de yeri öptükten sonra ayrılırlar ve hazırlanmaya başlarlar. Daha sonra Şerkân silah deposundan gerekli silahları ve ahırdan süvariler için iyi atlar seçer. Üç gün sonra Şerkân ile beraberindeki ordu şehir dışına çıkar. Kral Nu'man' kendilerini uğrlamaya geldiğinde Şerkân, eğilip önünde yeri öper. ...*” (Kral Umeru'n-Nu'man ve Rum Savaşının Hikâyesi, s.70). Burada da ülkenin kralına olan saygı, onun karşısında eğilerek ve yer öpülerek gösterilmiştir. Bu şekilde büyüklere ve değerli kişilere karşı duyulan saygı değeri vurgulanmıştır.

Bir babanın oğluna, saygı ile ilgili verdiği nasihatler aracılığıyla saygı kök değerine ve ilişkili tutum ve davranışlara vurgu yapılmaktadır. “... *Daima kendinden büyüklere danış, ecele etme. Senden küçüklere de daima iyi davran. Allah'ın gazabına uğramak istemiyorsan kimseye zulmetme. Sakın içki içme. Çünkü o, her kötülüğün başıdır. İnsanın aklını başından alır ve içeni rezil eder. ...*” (Alî Şâr'ın Cariye Zümrud ile Hikâyesi, s.188).

“... *Sultan, Alâe'd-dîn'in çok muhteşem bir şekilde geldiğini görünce onu krallar gibi karşılar ve düğününün o gece yapılması için adamlarına emir verir. Alâe'd-dîn, Sultan'a 'Bedru'l-bedir'i büyük bir saray yaptırmadan almak istemiyorum. Öncelikle ona layık güzel bir saray yaptırayım.' ...*” (Alâe'd-Din ve Sihirli Lamba Hikâyesi, s.221).

Sevgi: “Sevme hissi, aşk, muhabbet.” (Doğan, 2001, s.1168) olarak açıklanan sevgi kök değeri, aile birliğine önem verme, fedakârlık yapma, güven duyma, merhametli olma, vefalı olma (MEB, 2017, s.24) tutum ve davranışları ile ilişkilendirilmiştir.

Sevgi ve onunla ilişkili tutum ve davranışlardan aile birliğine önem verme, vefalı olma ile ilişkili olarak tespit edilen alıntıda iki kardeşin birbirine olan sevgisi ifade edilmiştir. “*Günlerden bir gün, küçük kardeşini çok özleyen Kral Şehreyâr, vezirine gidip onu getirmesi için emir verir.*” ... “*Kardeşinin gelişine çok sevinen Kral Şehreyâr şehri süsletir ve onu ta şehrin dışında karşılar. Daha sonra iki kardeş kavuşma sevinci içerisinde oturup sohbet etmeye başlarlar.*” (Kral Şehreyâr ile Kardeşi Şâhzemân’ın Hikâyeleri, s.3).

Sevi kök değeri ve onunla ilişkili olan fedakârlık yapma, merhametli olma ve vefalı olma tutum ve davranışının aktarıldığı başka bir örnekte de bir kişi eşinin isteğini yerine getirmek ve böylece onu mutlu etmek için fedakârlık yapıyor. “*Günün birinde karım bir hastalığa yakalandı, iyileşmesi için ona doktorlar getirdim. Çabalarımın neticesinde iyileşince bir gün onu alıp hamama götürmek istedim. Karım hamam gitmek için hazırlanırken canının elma çektiğini söyledi. Ben de elma almak için hemen pazara çıktım. Elma mevsimi olmadığı için bulamadım. Oradakilerden nereden bulabileceğimi sordum. Bana o mevsimde elmayı ancak Halife’nin Basra’daki bağından bulabileceğimi söylediler. Karımı çok sevdiğimden hiç düşünmeden Basra’nun yolunu tuttum. On beş günlük bir seferden sonra Halife’nin Basra’daki sarayına vardım. Bahçivandan üç dinar karşılığında üç tane elma alıp tekrar yola düştüm. ...*” (Öldürülen Kız Hikâyesi, s.38).

Sevdiği için krallık makamını bırakan Zümrud’un hikâyesinde de sevginin önemi vurgulanarak sevgi kök değeri ve değerle ilişkili tutum ve davranışların aktarımı yapılmaktadır. “... *Alî olan bitenden habersiz sofraya başında iştahla yemeğini yerken Kral’ın adamları gelirler ve ‘Kralımız seni çağırıyor.’ derler. Bunun üzerine Alî yerinden kalkıp Kral’ın yanına gider. Aklından nice ihtimaller geçirip korku içinde kıvrılır. Derken karşısında Kral makamında karısı Zümrud’u görür ve korkusu tarif edilmez bir sevince döner. Koşup hemen karısını kucaklar. Böylece tekrar birbirlerine kavuşan Zümrud ile Alî Şâr geceyi beraber geçirirler. Sabah olunca da Zümrud tahtına çıkıp krallığı bıraktığını ilan eder ve kocasıyla birlikte Horosan’a döner. Bir sürü çocukları olan Zümrud ile Alî Şâr, o günden itibaren ölünceye kadar ayrılık nedir bilmeden mutlu bir hayat sürerler.*” (Alî Şâr’ın Cariye Zümrud ile Hikâyesi, s.191-192).

Sorumluluk: Kendine, çevresine, vatanına, ailesine karşı sorumlu olma, sözünde durma, tutarlı ve güvenilir olma, davranışlarının sonuçlarını üstlenme tutum ve davranışları ile ilişkilendirilen (MEB, 2017, s.24) sorumluluk değeri, sözlükte “Yüklenildiği işten ötürü gerektiğinde hesaba çekilme durumu, mesuliyet.” (Doğan, 2001, s.1195) olarak açıklanmıştır.

Zengin bir tacir, dinlenmek için bir ağacın gölgesine oturur ve bir şeyler atıştırır. Yediği bir hurmanın çekirdeğini yere atar atmaz eli kılıçlı bir ifrit o attığı çekirdekle oğlunun öldüğünü söyleyerek intikam için onu öldüreceğini söyler. Tüccar ne yapsa da onun elinden kurtulamayacağını anlar ve “*Birçok kimseye borcum var. İzin ver, borçlarımı ödeyip karım ve çocuklarım ile vedalaşayım. Söz veriyorum, ondan sonra beni öldürmen için döneceğim’ der.*” (Tacir ile İfrit Hikâyesi, s.8).

Kardeşinin zor durumda olduğunu öğrenen bir kişi, kendisini sorumlu hissederek gidip onu bu zor durumdan kurtarır. Bu aktarım ile sorumluluk kök değeri ile ilişkili olan kendine, çevresine, vatanına, ailesine karşı sorumlu olma tutum ve davranışı aktarılmıştır. “... *Zira kapıdan içeri girer girmez iki kişi bunu, paralarını çalmakla ve kendilerini bıçakla tehdit etmekle suçlayıp dövmüş. Ayrıca ayakkabıcılıkta kullandığı bıçağın suç aleti olduğunu iddia ederek onu Vali’ye götürmüşler. Bir süre sonra bana haberi geldi. Uğramış olduğu belayı öğrenince vakit kaybetmeden gidip onu Vali’nin elinden kurtardım. ...*” (Dördüncü Kardeşin Hikâyesi, s.60)

Toplumda gördüğü bir sorundan dolayı kendisini sorumlu gören vezir, şu ifadeyi kullanmıştır: “*Benim vezir olduğum bir sırada böyle bir kavga olamaz.*” (Ali Bin Bekkâr ile Şemsu’n-Nehâr’ın Hikâyesi, s.155). Bu ifade ile sorumluluk kök değerinin aktarımı yapılmaktadır.

“... *Kendisini alan bu güzel delikanlının hiç parasının olmadığını bilen Zümrud, geçimlerini sağlamak için evde nakış yapmaya başlar. Ali’ye de yaptığı bu güzel, nakışlı mendilleri pazarda elli dinara satmasını ...*” (Alî Şâr’ın Cariye Zümrud ile Hikâyesi, s.189). Burada da kocası çalışmayan bir kadının ailenin geçiminde sorumluluk alması ve aile bütçesine katkıda bulunması aktarılmaktadır.

Denizci Sindibâd, kendisine yardım etmek isteyen kaptanın teklifini kabul eder ama satacağı malların sahibinin ailesine karşı kendisini sorumlu hisseder. Bu nedenle onları da bu kazancın içine dahil ederek sorumluluk kök değerine dikkat çekilmiştir. “... *Onlara başımdan geçenleri anlatınca Kaptan ‘Halin beni çok üzdü. Bu yüzden sana bir iyilik yapacağım.’ dedi. Kaptan’a teşekkür ettikten sonra iyiliğin ne olduğunu*

sordum. Kaptan 'Gemide bir tacire ait mallar var; ama tacirin kendisi kayboldu. İşte bu malları sana vermek istiyorum.' dedi. Ben ise 'Bunun yerine size başka bir teklifim var. Mallardan edeceğim kar benim olsun. Malların değerini de kaybolan tacirin Bağdat'taki ailesine teslim edelim.' dedim." (Denizci Sindibâd Hikâyelerinden Üçüncü Hikâye, Bu Da Seyahatlerin Üçüncüsüdür, s.274).

Vatanseverlik: "Vatanını seven kimse, vatanperver, yurtsever." (Doğan, 2001, s.1365) olarak açıklanan vatanseverlik, Millî Eğitim Bakanlığı tarafından çalışkan olma, dayanışma, kurallara ve kanunlara uyma, sadık olma, tarihsel ve doğal mirasa duyarlı olma, toplumu önemseme (MEB, 2017, s.24) tutum ve davranışlarıyla ilişkilendirilmiştir.

Dayanışma, kurallara ve kanunlara uyma ve sadık olma tutum ve davranışları ile ilişkilendirilen örnek alıntıda vatanseverlik kök değeri aktarımı yapılmıştır. "... *Vezir emre itaat edip hemen yola düşer.*" (Kral Şehreyâr ile Kardeşi Şâhzemân'ın Hikâyeleri, s.3).

Eserde vatanseverlik ve bu değerle ilişkili tutum ve davranışa örnek verilebilecek başka bir örnekte de 'toplumu önemseme' tutum ve davranışı ön plana çıkarılmıştır. Aktarılan bu ifade Zavû'l-mekân, ölen babasının yerine kral olmayı kabul eder. Kabul etmesinin sebebini de halkın arasında çıkabilecek olan fitneyi engellemek ve halkının birliğini sağlamak olarak ifade eder. "... *Zavû'l-mekân biraz düşündükten sonra 'Krallığı kabul etmezsem halkım arasında fitne çıkar. Bu yüzden kabul ediyorum...*" Yine vatanseverlik değeri ile ilgili tutum ve davranışlardan 'sadık olma' şu şekilde aktarılmıştır: "... *Onlar da biat edip ona sadık kalacaklarına söz verirler ve dışarı çıkarlar. Onların ardından diğer on kişi gelir. ...*" (Kral Umeru'n-Nu'man ve Rum Savaşının Hikâyesi, s.101).

Halifeyi suikasttan kurtardığı anlatılan bu bölümde sadık olma tutum ve davranışı aracılığı ile vatanseverlik değeri aktarımı yapılmaktadır. "*Merakla beklenen gösteri birkaç gün sonra düzenlenir. Bütün halk meydanlara dökülür. Bu curcuna esnasında Halife'ye bir suikast düzenlenir. Hâlid'le gösteriye gelen ve dikkat çekmek için fırsat gözleyen Aslan, Halife'yi bu suikasttan kurtarır. ...*" (Alae'd-Dîn Ebi's-Şâmât'ın Hikâyesi, s.173).

Vatanseverlik kök değeri ile ilişkili olan tarihsel ve doğal mirasa duyarlı olma tutum ve davranışı Me'mun'un Mısır piramitlerini önce yıkmak istemesi sonra

vazgeçmesinin anlatıldığı bölümde vurgulanmaktadır. *“Hârûn’r-Reşîd’in oğlu Me’mun, Mısır’a gittiğinde, orada bulunan piramitlerin yıkılmasını emreder. Bu emir üzerine hemen yıkım çalışmalarına başlanır; ancak harcanan büyük paralara ve uzun yıllara rağmen piramitlerde sadece küçük bir delik açılabilir. Açılan bu küçük delikte piramitleri yıkmak için harcanan paraların tam değerinde mallar ortaya çıkar. Me’mun, piramitlerin dünyanın harikalarından bir olduğu, onun yüksekliğinde bir binanın olmadığı, onların büyük taşlar üst üste konarak yukarıdan erimiş kurşun dökülmek suretiyle birbirlerine birleştirildiğini, yüz kol uzunluğundaki piramitlerin içinde altınlar, mücevherler, silahlar ve heykellerle dolu otuz mahzen bulunduğunu anlar ve piramitleri yıktırmaktan vazgeçer.”* (Me’mun’un Piramitleri Yıkırma Hikâyesi, s.213-214).

Halife, Hz. Süleyman döneminden kalan güğümleri alıp muhafaza etmek için yoğun bir çaba gösterir. Bu şekilde tarihsel ve doğal mirasa duyarlı olma tutum ve davranışı aracılığıyla vatanseverlik kök değeri vurgulanmıştır. *“... Abdu’s-samed ‘O güğümlerin nerede olduğunu biliyorum; ama oraya tehlikelerle dolu uzun bir yolculuktan sonra varılabilir.’ diyerek bu işe pek yanaşmaz. Mûsa ‘Her ne olursa olsun. Halife’nin buyruğunu yerine getirmekle mükellefiz. Yani anlayacağın bu işten kaçış yok.’ der. Ardından da adamlarına hazırlanmaları için emreder. Bütün hazırlıklar tamamlandıktan sonra Abdu’s-samed’i de yanlarına alıp yola çıkarlar. ...”* (Hz. Süleyman’ın Döneminden Beri Güğümlerde Hapsolan Şeytan ve Cinlerin Hikâyesi, s.282).

Yardımseverlik: Millî Eğitim Bakanlığı tarafından (MEB, 2017, s.24) cömert olma, işbirliği yapma, merhametli olma, misafirperver olma, paylaşma tutum ve davranışları ile ilişkilendirilen yardımseverlik, “yardımsever olma hali, hayırseverlik.” (Doğan, 2001, s.1395) olarak açıklanmıştır.

Babalarından kalan mirası tez zamanda harcayıp bitiren kardeşlerini ortada bırakmayıp onlara destek çıkan kişinin hikâyesi ile yardımseverlik değeri vurgulanmıştır. *“... Babamız öldüğünde bize üç bin dinar miras bırakmıştı. Ben payıma düşen parayla bir dükkân açtım. Kardeşlerim ise hisselerini alıp bir kafil ile yola çıkarak ticarete atıldılar. Aradan bir sene geçtikten sonra paralarının hepsini kaybetmiş bir halde döndüler. Onları dükkânımın karına ortak ettim. O günden sonra da beraber yaşamaya başladık.”* (İhtiyar ile İki Tazı’nın Hikâyesi, s.10).

Bir şehzade, ormanda rastladığı bir kızın zor durumda olduğunu görünce ona yardım eder. Böylece merhametli olma tutum ve davranışı ile yardımseverlik kök değeri aktarımı yapılmıştır. “...*Etrafta gezinirken bir yolun ağzında ağlayan bir cariye görmüş. Yanına gidip Cariye’ye neden ağladığını sormuş. Cariye ‘Ben Hint krallarından birisinin kızıyım. Kervanla geçerken uyuyakalıp deveden düşmüşüm. Gözlerimi açtığım zaman kendimi burada buldum.’ demiş. Şehzade onun hâline üzülmüş. Onu atına bindirmiş ve yola birlikte devam etmişler.*” (Hileci Vezir’in Hikâyesi, s.14).

“*Geceyi orada geçirdikten sonra ertesi gün büyük bir hevesle simsarları gezdim. Getirdiğim malların istediğim fiyata satılmadığını öğrenince çok üzüldüm. Ben bu hâlde iken yanıma gelen çarşı kâhyası, malımı bir tacire devredip parasını taksitle almamı tavsiye etti. Kâhyanın tavsiyesine uyup malımı bir tacire devrettim ve parasını haftada iki gün taksitle almaya başladım.*” (Eli Kesik Delikanlı’nın Hikâyesi, s.46). Burada da bir tüccarın, getirdiği malları satamadığını gören çarşı kâhyası, tüccara yardım etmiştir. Böylece işbirliği yapma ve merhametli olma tutum ve davranışları aracılığıyla yardımseverlik değerine vurgu yapılmıştır.

“*Delikanlı, hikâyesini bitirdikten sonra benden gitmeyip orada kalmamı istedi. Ben de onu kırmayıp misafiri olmayı kabul ettim. Üç gün boyunca beni evinde ağırladı. Gitmek istediğimde de bir sürü mal verip öyle gönderdi. Delikanlı’dan almış olduğum o mallarla uzun süredir hayal ettiğim seyahate çıktım ve buraya yerleştim. ...*” (Yahudi Hekim’in Hikâyesi, s.52).

Gidecek yerleri olmayan kişilerin başından geçen hikâyede, girdikleri bahçe bekçisi onların bu durumlarına kayıtsız kalmaz ve onlara yardım eder. Merhametli olma ve paylaşma tutum ve davranışları ile yardımseverlik kök değeri aktarımı yapılmıştır. “*Bağdat’a vardıklarında gidecek bir yerleri olmadığından girilmesi yasak olan güzel bir bahçeye girerler. Orada karşılaştıkları bahçenin bekçisine durumlarını anlatırlar. Bekçi acıyıp onları göndermez. Bir sofrayı kurup onları davet eder...*” (Enîsu’l-Celîs ile İki Vezir Hikâyesi, s.65).

Çalışmada daha önce de ifade edildiği gibi Millî Eğitim Bakanlığı, “Müfredatta Yenileme ve Değişiklik Çalışmalarımız Üzerine” konulu bilgilendirme toplantısında her değeri ilgili tutum ve davranışlarla ilişkilendirerek kök değer başlığı altında on tane değer sıralamıştır (MEB, 2017, s.7). Millî, manevi ve evrensel değerlerin bir araya getirilmesi ile oluşturulan on kök değer, Binbir Gece Masallarında bulunup

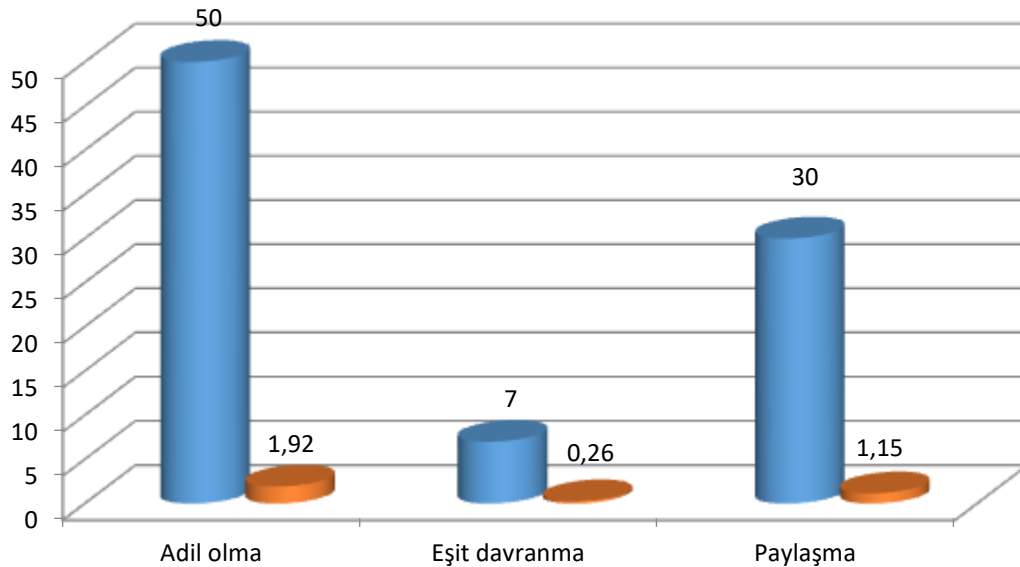
bulunmadığı ile ilgili ilk problem cümlemiz doğrultusunda ulaşılan bulgulardan hareketle bütün kök değerlerin incelenen eserde bulunduğu tespit edilmiştir.

4.2. İkinci Alt Problemlerle ilgili Bulgular ve Yorum

İkinci alt problemde ise ‘Binbir Gece Masallarında tespit edilen kök değerler hangi tutum ve davranışlarla ilişkilidir ve bunlara hangi sıklıkta yer verilmiştir?’ sorusunun cevabı aranmıştır. Bu doğrultuda tespit edilen değerlerin sayısal verileri ve bu verilerin yüzdelik oranları yukarıda aktarılmıştır. Yine söz konusu değerlere örnek olarak verilebilecek bazı ifadeler aktarılmıştır. Çalışma kapsamında Binbir Gece Masallarında değer tespiti yapılırken aynı zamanda değer aktarımı yaptığı belirlenen ifadelerin söz konusu değerlerin hangi tutum ve davranış ile ilişkili olduğu da belirlenmiştir. Kök değerlerde yapıldığı gibi burada da değerlerle ilişkili tutum ve davranışların sayısal verileri verilmiş sonrasında toplam sayıya oranla yüzdelik ifadesi de belirtilmiştir. Ayrıca incelenen metnin içinden kök değerle ilişkili olan tutum ve davranışlara örnek olarak verilebilecek birer örnek verilmiştir. Örnekler, Tablo 2’de ve ilgili grafikte verilen tutum ve davranışların sıralamasına göre verildiği için tekrardan hangi tutum ve davranışla ilişkili olduğunu belirtmeye gerek duyulmamıştır. Böylece aktarımı yapılan değerlerin yanı sıra söz konusu değerle ilişkili tutum ve davranışlar hakkında da net bir veri ortaya konmaya çalışılmıştır. Buna göre değerlerle ilişkili tutum ve davranışlar hakkında aşağıdaki bilgilere ulaşılmıştır:

Grafik 2.

Adalet Kök Değeri ile İlişkili Tutum ve Davranışların Sayıları ve Yüzdelik Oranları

Yukarıda verilen Grafik 2’de ‘adalet’ kök değeri ile ilişkili tutum ve davranışların sayıları ve bu sayıların toplam sayıya oranla yüzdelik oranı verilmiştir. Söz konusu grafikten görüldüğü üzere adalet değeri ile ilişkili olarak tespit edilen 87 ifadenin 50 tanesi (% 1.50) adil olma, 7 tanesi (% 0,26) eşit davranma ve 30 tanesi de (% 1,15) paylaşma tutum ve davranışlarıyla ilgilidir. Bu tablodaki en düşük rakamlı olan eşit davranma, çalışma kapsamında incelenen tüm tutum ve davranışların içinde sayısı en az olan ikinci başlık olarak tespit edilmiştir. Diğer tutum ve davranışlardan adil olma ve paylaşma ise incelenen eserin farklı yerlerinde daha çok sayıda tespit edilmiştir. Şakiroğlu’nun (2022) çalışmasında da adalet kök değeri ile ilişkili tutum ve davranışlarla ilgili bulgular aynı şekilde sıralanmıştır.

Adalet kök değeri ile ilişkili tutum ve davranışlara örnek olarak verilebilecek kısımlar aşağıdaki gibidir.

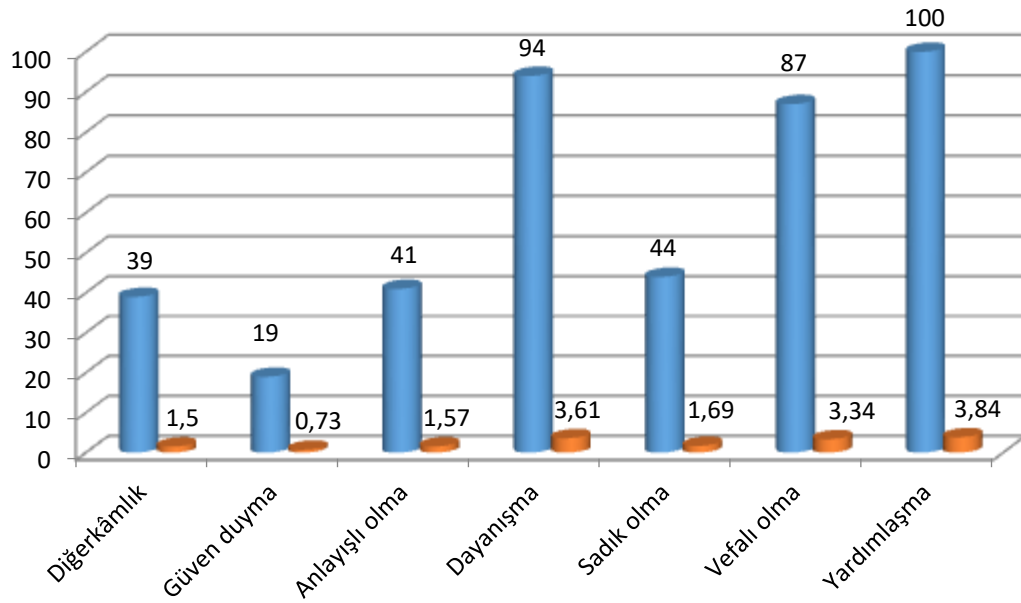
Danyal Peygamber, zina ile suçlanan bir kadını sorgular. İki adam ısrarla kadının zina yaptığını iddia ederler. Danyal Peygamber, iki adamı ayrı ayrı dinler: “*Birinci adam, ifadesinde kadını bahçenin sağ tarafında bulunan bir armut ağacının altında zina yaparken gördüğünü söyler. İkinci adam ise ‘Kadını bahçenin sol tarafında bulunan bir elma ağacının altında zina yaparken gördüm.’ der. Danyal peygamber onların yalan söylediklerini anlar.*” Danyal Peygamber böylece adil bir şekilde kadının suçsuz olduğunu ortaya çıkartır (Benî İsrail’den İyi Bir Kadının Hikâyesi, s.212).

“*Daha sonra Kral, Şerkân’ı çağırır. Gelince boncuklardan birini ona verir. Şerkân boncuğu aldıktan sonra ‘Peki, o iki boncuk kimin?’ diye sorar. Kral Nu’mân, ‘Biri erkek kardeşin Zavû’l-mekân’ın, diğeri de kız kardeşin Nuzhetu’z-zemân’ın. der. ’’ (Kral Umeru’n-Nu’mân ve Rum Savaşının Hikâyesi, s.81).*

“*Garîb daha sonra babasının Kûfe’deki tahtına oturur ve hazinedeki mallardan savaşılarına dağıtır. Devlet adamlarını da huzuruna çağırır. İhsanlarda bulduktan sonra onlardan halka iyi muamele etmelerini ister.*” (Acîb, Garîb ve Sehîmu’l-Leyl Hikâyesi, s.329).

Grafik 3.

Dostluk Kök Değeri ile İlişkili Tutum ve Davranışların Sayıları ve Yüzdeler Oranları

Dostluk değeri ile ilişkili tutum ve davranışların sayıları ve 424 olarak tespit edilen toplam sayıya göre oranlarının verildiği Grafik 3'ten görüldüğü gibi en çok değer tespitinin yapıldığı ikinci kök değer olarak karşımıza çıkmaktadır. Buna göre dostluk kök değeri ile ilişkili tutum ve davranışlardan diğerkâmlık 39 adet (% 1,50), güven duyma 19 adet (0,73), anlayışlı olma 41 adet (1,57), dayanışma 94 adet (3,61), sadık olma 44 adet (1,69), vefalı olma 87 adet (3,34), yardımlaşma 100 adet (% 3,84) olarak tespit edilmiştir. Çocuk dergilerinin değerler eğitimi kapsamında incelendiği Satılmış'ın (2022) çalışmasında da sevgi kök değeri en çok vurgulanan ikinci değer olarak tespit edilmiştir.

Dostluk kök değeri ile ilişkili tutum ve davranışlarla ilgili örnek ifadeler aşağıda sıralanmıştır:

Zengin bir tüccar olan Hasan, aniden hastalanır ve kısa bir süre sonra ölür. Oğlu Ali, babasının ölümüne çok üzülür. Babasının ölümünün üzerinden uzun bir süre geçmesine rağmen bir türlü toparlanamaz. Onun bu haline çok üzülen arkadaşları onun acısını unutmaması ve artık günlük işlerine dönmesi için onunla ilgilenirler. Ali'ye “*Ali artık şu acını gömüp üzülmeyi bırak. Yoksa bu acı seni yer bitirir. En iyisi sen bizimle geceleri çıkıp biraz eğlen. Böylece o zavallı kalbini ölümün acı ellerinden kurtarırısın.*” (Mısırlı Tacir'in Hikâyesi, s.234).

Garîb, uzun süre sonra sevdiği kız olan Mehdiye'yi bulur fakat o sırada bir sefere çıkması gerektiği için çok güvendiği amcasını çağırır ve Mehdiye'yi ona emanet eder (Acîb, Garîb ve Sehîmu'l-Leyl Hikâyesi, s.330).

Bir sefer sırasında hastalanan Zavû'l-mekân, memleketi ve ailesi hakkında hiçbir şey hatırlayamaz. Bu nedenle çok sıkıntı çeker. Sonra Hamamcı'ya rastlar ve Hamamcı ona çok iyi davranır. İyileşmeye başlayınca Hamamcı, ona eşlik ederek ailesini bulmaya giderler. Yolculuk sırasında Zavû'l-mekân çok yorulunca Hamamcı onu eşeğe bindirir. Böylece hem hastalığında hem de yol boyunca onu yalnız bırakmaz ve “*Sen bu eşeğe bin. Yorulduğun zaman inip biraz yürürsün.*” der (Kral Umeru'n-Numân ve Rum Savaşının Hikâyesi, s.88).

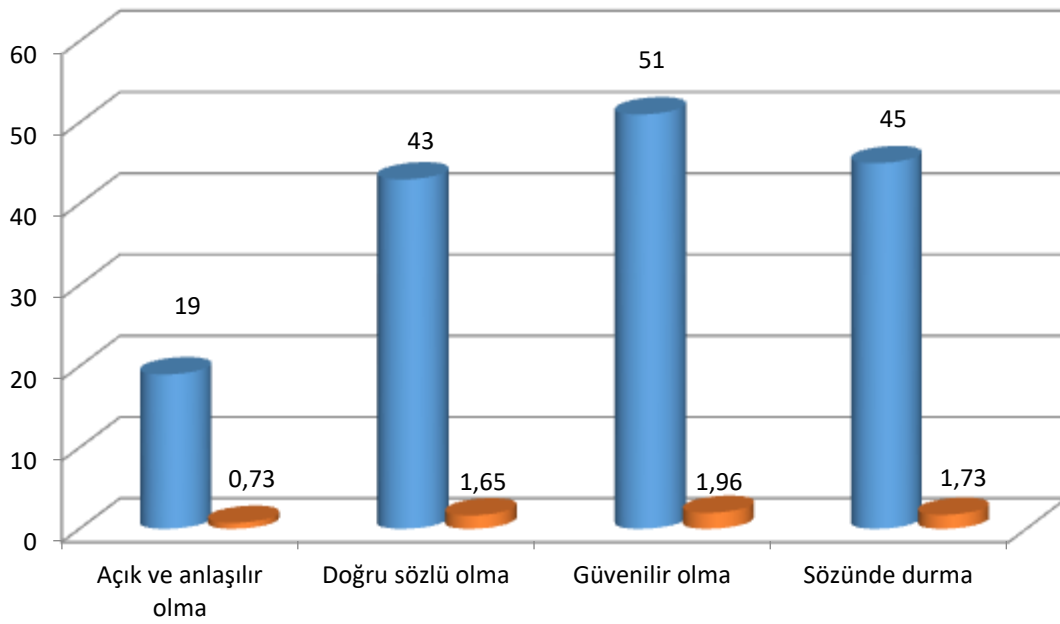
Abdu'l-lahu'l-Berrî, balık tutmak için ağını denize atar. Bir süre sonra ağına bir yaratığın takıldığını görür. Korkup geri kaçmaya çalışırken denizden çıkan cin korkmamasını söyler. Sonrasında cin ona her gün sepet dolusu mücevher getireceğini onun da kendisine yine sepet dolusu kara meyvesi getirmesini ister. Denizde kara meyvesi olmadığı için kendilerinin güçlük çektiğini söyler. Bu şekilde bir dayanışma ile deniz cini meyveye ulaşırken Abdu'l-lahu'l-Berrî de mücevherlerle zengin olur (Abdu'l-lahu'l-Berrî ile Abdu'l-lahu'l-Bahrî'nin Hikâyesi, s.456).

Ticaretle uğraşan genç bir adam, yaptığı alışverişten iyi bir gelir elde eder. Oranın yabancısı da olduğu için yüklü olan parayı üzerinde taşımak istemez. Mallarının satışına yardımcı olan kişiye parasını emanet eder ve dönünce alacağını söyler. Böylece adam, uzun bir süre sözüne sadık kalarak onun emanet ettiği parayı saklar (Hristiyan Simsar'ın Hikâyesi, s.46).

Cevder adlı adam, çok uzun bir zaman önce bir iyilik yapar ve bunun karşılığında eline sihirli bazı eşyalar geçer. Bu sihirli eşyalarla güzel bir hayat sürer. Fakat kötü niyetli olan kardeşleri onun elindeki her şeyi alıp onu da kovarlar. Bu şekilde çok zor zamanlar geçirir. Bir gün hacca giden bir kabile ile o da hacca gider. Tavaf esnasında yıllar önce iyilik yaptığı Abdu's-samed ile karşılaşır. Onun kendisine yaptığı iyiliği unutmayan Abdu's-samed, durumunu öğrenince tekrar ona sihirli eşyalar verir. Bu şekilde Cevder, yine güzel bir hayat yaşamaya başlar (Cevder ile İki Kardeşin Hikâyesi, s.311).

Alî ve Şemsu'n-nehâr adlı iki genç birbirlerini görürler ve ilk görüşte âşık olurlar. Fakat Şemsu'n-nehâr, Halife Hârûnu'r-Reşîd'in cariyesi olduğu için onunla bir türlü bir araya gelemez. Bu durum onun canını çok sıkır ve ne yapacağını bilemez. Bir gün Alî'nin yakın arkadaşı olan Mücevheratçı, bütün tehlikeleri göze alarak onlara yardım edebileceğini söyler. Sonrasında onların bir araya gelebileceği bir ortam ayarlar (Ali Bin Bekkâr ile Şemsu'n-nehâr'ın Hikâyesi, s.155).

Grafik 4.
Dürürlük Kök Değeri ile İlişkili Tutum ve Davranışların Sayıları ve Yüzdeler Oranları

Çalışma kapsamında dürürlük değeri ile ilişkili toplam 158 adet ifade tespit edilmiştir. Tespit edilen bu ifadelerin tutum ve davranışlara göre dağılımı ise şu şekilde olmuştur: açık ve anlaşılır olma 19 adet (% 0,73), doğru sözlü olma 43 adet (% 1,65), güvenilir olma 51 adet (1,96), sözünde durma 45 adet (% 1,73).

Dürürlük kök değeri ile ilişkili olan tutum ve davranışlara örnek olarak tespit edilen bazı örnekler aşağıda verilmiştir:

Kral Ânûşîrvân, gezintiye çıktığı bir gün uğradığı köyün insanların akıllı ve gelirlerinin iyi olduğunu görünce vergilerini artırır. Gezinti dönüşü yine köye uğrar ve sabah su istediği kızıdan tekrar su ister fakat bu sefer öncekinin aksine suyun gelmesi gecikir. Kral bunun sebebini merak eder ve kıza sorar. Kız, “*Kralın niyeti değiştiğinden kamışların suyu azaldı. Bu yüzden bir yerine üç kamışın suyunu sıkarak zorunda kaldım.*

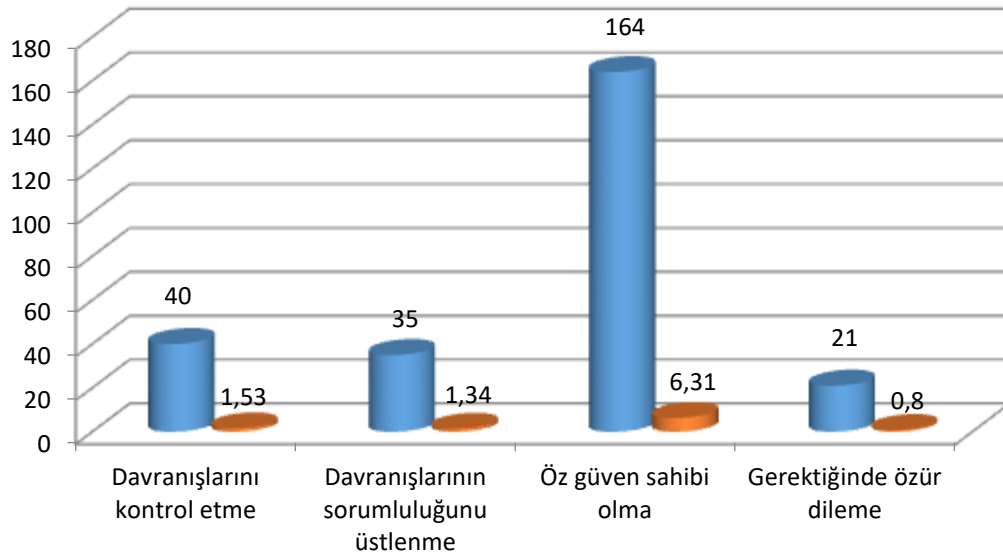
Filozoflardan duyduğuma göre bir kralın kavmine karşı niyeti kötüleşirse o kavimden bereket gidermiş.” der. Kral, kızın açık ve anlaşılır bir şekilde düşüncelerini ifade etmesini takdir eder (Kisra Ânûşirvân’ın Cariye ile Hikâyesi, s.209).

“... Koridorda yürürken Halife, beni gördü. İşkillenmiş olacak ki beni çağırttı. O anki korkumu anlatamam. Titreyen bacaklarımla çar naçar yanına gittim. Nefesimin kesildiği o anda Halife birdenbire yüzümdeki peçeyi kaldırdı. Böylece erkek olduğum ortaya çıktı. Önce biraz şaşırdı, sonra da beni makamına götürdü ve ‘Buraya niçin geldin? Sakın yalan söylemeye kalkışma. Gerçek ne ise onu söyle.’ dedi. Çaresiz, ben de baştan sona bütün hikâyeyi olduğu gibi anlattım.” Devamında Halife, doğru sözlü olduğu için onları bağışlar (Ebû’l-Hasan El-Horosani’nin Şeceretu’-d-Durr ile Hikâyesi, s.481).

Şerkân, savaş halinde olduğu Rum kralının kızının bulunduğu yere girer. Kim olduğunu söylemez ve kız ona iyi davranır. Sonrasında kız, onun kim olduğunu öğrenir ama misafiri olduğu için onu kendi askerlerinden korur. Şerkân’ın kendisine güvenmesini sağlamak için şu yola başvurur: *“Benim misafirimsin. Rahatla, iki gözün aydın olsun. Arapların dediği gibi artık aramızda tuz, ekmek hakkı var ve buna ilaveten muhabbet ve sohbet oldu. Sen şimdi benim korumam altındasın. Mesih hakkı için kendini emniyette bil. Yeryüzündeki bütün herkes sana kötülük düşünse de beni öldürmeden saçının bir teline bile dokunamazlar. Eğer ölümünü isteseydim seni ben öldürürdüm.’* der. Ardından sofraya yaklaşır ve her şeyden bir parça tattıktan sonra *Şerkân’ı davet eder.”* (Kral Umeru’n-Nu’mân ve Rum Savaşının Hikâyesi, s.73).

Üç tacir, ticaret yapmak için aralarında para toplarlar. Yol üzerinde bir pınar görürler ve yıkanmak için suya girmek isterler. Yanlarındaki parayı, bahçenin bekçisine emanet ederler. Ortaklardan birinin parayı alıp gitmemesi için üçü birlikte gelmedikçe parayı onlara vermemelerini söylerler. Bir tacir suyun içinden çıkıp parayı isteyince bekçi önceden verdiği sözünde durarak parayı vermek istemez (Beş Yaşındaki Çocuk’un Hikâyesi, s.305).

Grafik 5.
Öz Denetim Kök Değeri ile İlişkili Tutum ve Davranışların Sayıları ve Yüzdeler Oranları

Yukarıda verilen Grafik 5'te öz denetim kök değeri ile ilişkili tutum ve davranışların sayı grafiği, sonrasında da toplam sayıya oranla yüzdeler grafiği verilmiştir. Öz denetim kök değeri ile ilişkili toplam 260 adet ifadenin olduğu tespit edilmiştir. Söz konusu sayının tutum ve davranışlara göre dağılımı ve yüzdeler oranları da şu şekildedir: davranışlarını kontrol etme ile ilgili 40 adet (% 1,53), davranışlarının sorumluluğunu üstlenme 35 adet (% 1,34), öz güven sahibi olma 164 adet (% 6,31) ve son olarak da gerektiğinde özür dileme ile ilişkili 21 adet (% 0,80) ifade tespit edilmiştir.

Öz denetim kök değeri ile ilişkili tutum ve davranışlara örnek olarak tespit edilen bazı kısımlar aşağıda verilmiştir:

Bir gün Halife Hârûnu'r-Reşid balıkçıdan bir sandık alır ve sarayına götürür. Sandığı açtığında genç bir kızın cesedi olduğunu görürler. Bu duruma hem çok kızar hem de çok üzülür. Kendi kendisine “Benim ülkemde nasıl böyle bir şey olur?” der durur. Vezirini çağırıp ona kızar ve üç gün içinde katili bulamadığı takdirde onu cezalandıracağını söyler. Vezir bütün uğraşlarına rağmen bulamaz. Kendi kendisine “Ben bu katili nereden bulayım ki kellemi kurtarayım? Katili değil de başka birisini Halife'ye götürsem günahı boynumda kalır.” diyerek davranışlarını kontrol eder (Öldürülen Kız Hikâyesi, s.37).

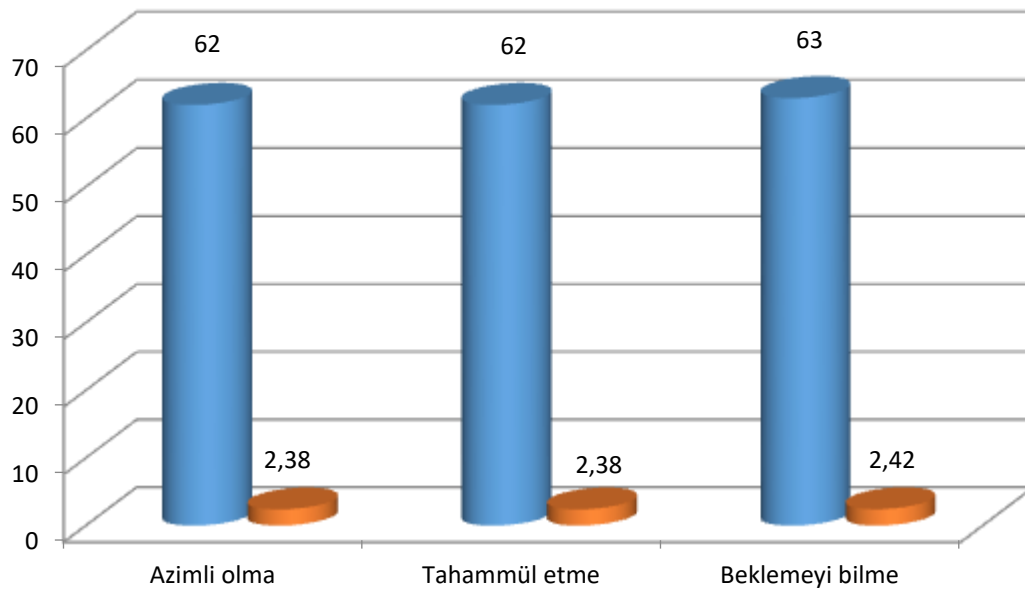
Denizci Sindibâd, başından geçen olayları anlatırken geçmişte yaptığı hataları ifade ederek davranışlarının sorumluluğunu üstlenir: “Çok zengin bir tacir olan babam öldüğünde geride bana çok büyük bir servet bırakmıştı; fakat ben onu hesapsızca harcadım ve günün birinde servetinin tükenmek üzere olduğunu fark ettim.” (Denizci Sindibâd Hikâyelerinden Birinci Hikâye, Bu da Seyahatlerin İlkidir, s.270).

Verdhân, babasının ölümü üzerine tahta geçer ve ülkeyi yönetmeye başlar. İlk zamanlar her şey yolunda gider fakat sonraları devlet işlerini ihmal eder. Devlet adamları bu kötü gidişatı nasıl durdurabileceklerini düşünürler. En sonunda Vezir Şemmâs, bütün cesaretini toplayıp Kral Verdhân ile konuşmaya karar verir. Şemmâs, “Devlet günden güne kötüye gidiyor. Babanıza verdiğiniz sözü tutmadınız. Artık bu zevk u sefayı bırakıp devlet işleriyle ilgilenseniz iyi olacak.” der (Örümcek ile Rüzgâr’ın Hikâyesi, s.439-440).

“Sabah olunca Cariye değirmene gelmiş ve bir yanlışlık olduğunu söyleyerek özür dilemiş.” İfadesinde gerektiğinde özür dileme davranışı sergilenmiştir (Birinci Kardeşin Hikâyesi, s.57).

Grafik 6.

Sabır Kök Değeri ile İlişkili Tutum ve Davranışların Sayıları ve Yüzdeler Oranları

Sabır kök değeri ile ilişkili toplam 187 adet ifade tespit edilmiştir. Bu değerle ilişkili tutum ve davranışlar olan azimli olma ile ilgili 62 adet (% 2,38), tahammül etme

ile ilgili 62 adet (% 2,38) adet ve son olarak da beklemeyi bilme ile ilgili 63 adet (% 2,42) ifade tespit edilmiştir.

Sabır kök değeri ile ilişkili olarak ifade edilen tutum ve davranışların vurgulandığı örnek ifadeler aşağıda verilmiştir.

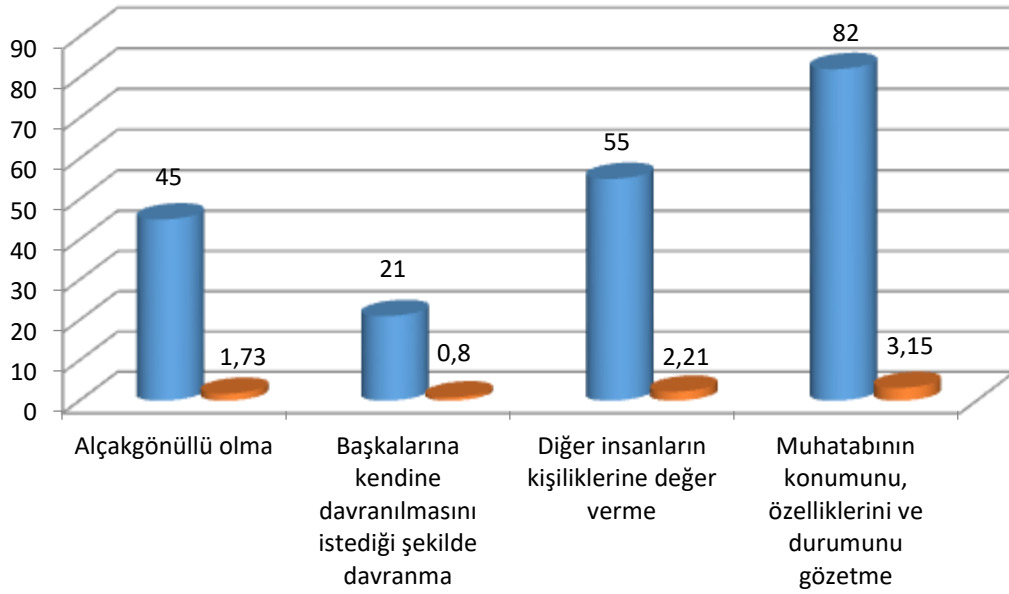
Ali adında bir tüccar, Bağdat'ı çok merak eder. Bunun için Mısırdan yola çıkar Şam'a kadar gelir. Şam'da bir kabile ile karşılaşır: *“Merak edip soruşturduğunda kafilenin Bağdat'a gideceğini öğrenir. Bağdat şehrinin adını duyar duymaz Ali'nin gözü önünde nice hayaller, kat kat tüllerden sıyrılır. Artık Şam'da durmanın bir manası olmadığına hükmeder ve kabileye katılıp Bağdat'ın yolunu tutar. Nice badirelerle ve meşakkatlerle kat edilen nice yollardan sonra kabile, Bağdat şehrine yaklaşır...”* (Mısırlı Tacir'in Hikâyesi, s.234).

Zavu'l-mekân, ordusuyla Rumları kuşatır fakat bu kuşatma dört yıl sürer. Bu uzun sürede kendisi ve askerleri çok zorluk çekerler ama yine de amaçlarına ulaşabilmek için tahammül etmeye çalışırlar (Kral Umeru'n-Nu'mân ve Rum Savaşının Hikâyesi, s.122-123).

“Bunu duyunca kabileye katılıp yola çıktım. Girdiğim her şehirde de Cevhertekni Kalesi'ni sordum; ancak bilen bir kimse çıkmadı. Kafile Harezmi'ye vardığında orada onlardan ayrıldım. Gece gündüz hiç durmadan süren uzun bir yolculuğun ardından Yahudi şehrinin yakınlarındaki nehre ulaştım. Cumartesi gününü beklemeye başladım. Sabırsızca geçen birkaç günlük bekleyişten sonra cumartesi günü geldi...” İncelenen metinden verilen aktarımda sabır kök değeri ile ilişkili olarak beklemeyi bilme davranışı vurgulanmıştır (Cânşâh'ın Peri Kızı ile Hikâyesi, s.264-265).

Grafik 7.

Saygı Kök Değeri ile İlişkili Tutum ve Davranışların Sayıları ve Yüzelik Oranları

Saygı kök değeri, incelenen metnin neredeyse her bölümünde kendine yer bulmuştur ve en çok değinilen değerlerin içerisinde bulunmaktadır. Toplamda 203 adet ifadenin saygı değeri ile ilişkili olduğu tespit edilmiştir. Tespit edilen bu sayının 45 adedi (% 1,73) alçak gönüllü olma tutum ve davranışı ile ilgilidir. Bunun yanı sıra başkalarına kendine davranılmasını istediği şekilde davranma ile ilgili 21 adet (% 0,80), diğer insanların kişiliklerine değer verme 55 adet (% 2,11), muhatabının konumunu, özelliklerini ve durumunu gözetme ile ilgili 82 adet (% 3,15) ifade belirlenmiştir.

Saygı kök değeri ile ilişkilendirilen tutum ve davranışlara örnek olarak tespit edilen bazı aktarımlar aşağıda verilmiştir.

“Şerkân süvarinin yüzüne dikkatlice bakınca onun, manastırda kendisini ağırlayan Prenses İbrîze olduğunu görür. Hemen kılıcını atıp onun önünde yeri öper.” (Kral Umeru’n-Nu’mân ve Rum Savaşının Hikâyesi, s.80). İncelenen metnin verilen kısmında saygı kök değeri ile ilişkili olan alçakgönüllü olma vurgulanmıştır.

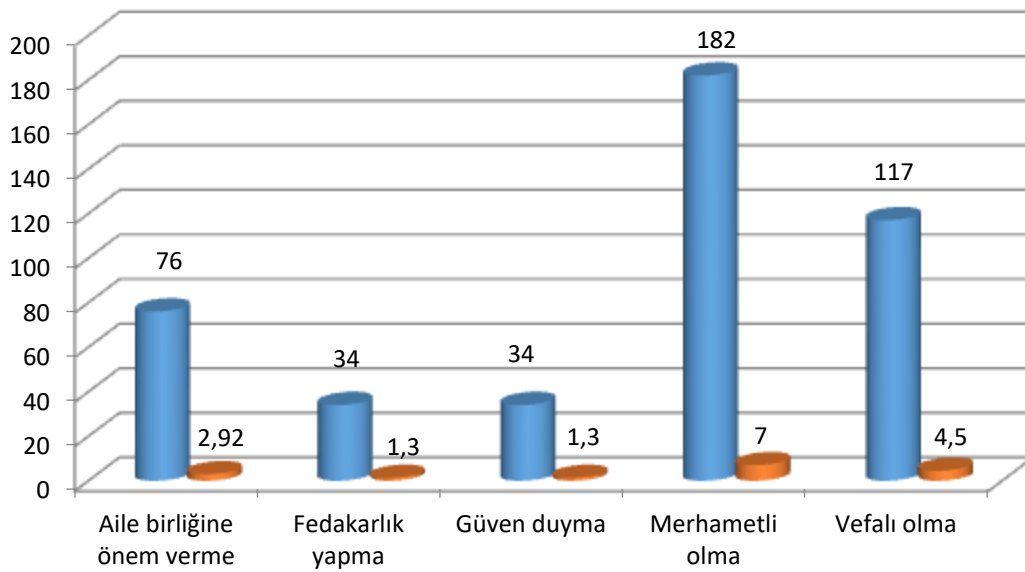
“Ağaçları ve suları bol bir adada, bir kaplumbağa sürüsü yaşarmış. Mavi bir göğün altında, nefis meyvelerin ağaçların gölgesinde sessiz, sakin yaşayıp giderlermiş. Günlerden bir gün bu adaya sıcaktan bitkin düşen bir duraç inmiş. Kaplumbağalar, ilk günler bu davetsiz misafirden ürkmüşler; ama zamanla ondan çok hoşlanmışlar ve onunla arkadaş olmuşlar.” (Duraç ile Kaplumbağaların Hikâyesi, s.445).

Diğer insanların kişiliklerine değer verme ile ilgili verilen örnek alıntıda şu ifadeler yer almaktadır: “Aradan yıllar geçip de Kameru’z-zemân büyüyünce Şahremân, yine bir gün vezirini çağırır. Ona bu kez ihtiyarladığından yakınıp oğlunu evlendirmek istediğini söyler. Vezir de ‘İsabetli düşünmüşsünüz Kralım; yalnız isterseniz konuyu öncelikle oğlunuzla konuşup fikrini alın.’ der.” (Kral Şahremân’ın Oğlu Kral Kameru’z-zemân’ın Hikâyesi, s.156).

“Diğer taraftan Basra Naibi Abdu’l-lah bin Fazl, İshak’ın gelmekte olduğu haberini alınca adamları ile onu karşılamaya çıkar. Kısa bir süre sonra İshak gözüdür. Abdu’l-lah bin Fazl, onu alıp makamına götürür. İshak, ‘Halife beni buraya vergiyi almam için gönderdi.’ der. Abdu’l-lah bin Fazl ‘Vergi zaten hazır, isterseniz üç dört gün burada misafirimiz olup dinlenin. Ben de bu süre içerisinde Halife’ye hediyeler hazırlatayım.’ der.” (Basra Naibi Abdu’l-lah bin Fazl’ın İki Kardeşi ile Hikâyesi, s.501).

Grafik 8.

Sevgi Kök Değeri ile İlişkili Tutum ve Davranışların Sayıları ve Yüzdellik Oranları

Sevgi kök değeri de 443 adet ifade ile en çok vurgulanan ikinci değer olarak görülmüştür. Sevgi kök değeri, gerek aile içi ilişkilerde gerekse sosyal yaşamdaki ilişkilerde kişiler arası diyaloglarda oldukça fazla kendine yer bulmuştur. Buna göre sevgi kök değeri ile ilişkili tutum ve davranışlardan aile birliğine önem verme 76 adet (% 2,92), fedakârlık yapma 34 adet (% 1,30), güven duyma 34 adet (% 1,30),

merhametli olma 182 adet (% 7,00) ve vefalı olma 117 adet (% 4,50) olarak tespit edilmiştir.

Sevgi kök değeri ile ilişkili olarak verilen tutum ve davranışları vurgulayan bazı örnekler aşağıda verilmiştir.

“Kral iyiliklerinden dolayı Garîb’in ellerini öpüp teşekkür eder. sonra da karşılıklı çadırlarını oraya kurarlar. Bir süre sonra Kral, kızının çadırına gider. Kral’la kızı sevinçle kucaklaşırlar. Fahr-i Tac olup bitenleri ve Garîb’in iyiliklerini tafsilatıyla babasına anlatır. Kral ‘Yaptıklarından dolayı Garîb’e büyük ihsanlarda bulunacağım.’ der.” (Acîb, Garîb ve Sehîmu’l-Leyl Hikâyesi, s.323)

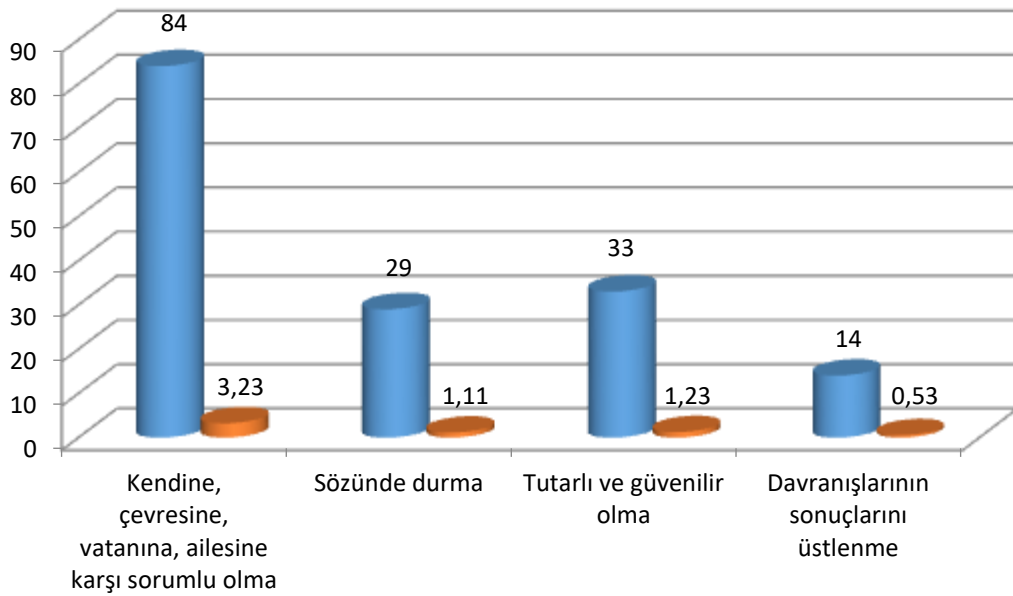
“Şehrezâd babasının bu hâlini görünce ‘Gam, hüznün taşıdığı gibi her zamankinden farklı bir haldesin. Neyin var?’ der ve ‘Bir gam taşıyana de ki gam devam etmez. Sevinç nasıl bitiyorsa gamlar da öyle biter.’ şeklinde bir beyit okur. Vezir bunu duyunca kralla olup biten her şeyi başından sonuna kadar anlatır. Kız ‘Seni Allah’a yemin ettiriyorum. Beni bu kralla evlendir. Ya yaşarım ya da Müslüman kızlara feda olurum. Böylece de onları bunun elinden kurtarırım.’ der.” (Kral Şehreyâr ile Kardeşi Şâhzemân’ın Hikâyeleri, s.5).

“Kral Nu’mân’ın bir de Şerkân adında bir oğlu varmış. Nu’mân, ülkedeki bütün kahramanları yenmiş olan bu oğlunu çok severmiş. Ona sürekli ‘Benden sonra sen kral olacaksın.’ dermiş.” (Kral Umeru’n-Nu’mân ve Rum Savaşının Hikâyesi, s.68).

“... Ardından uçup sarayın tepesine kondu. Oradan ‘Beni gerçekten seviyorsan benim gideceğim Cevhertekni Kalesi’ne gelersin.’ dedi. Sonra da uçup gözden kayboldu. O gittikten sonra üzüntüden hastalanıp yataklara düştüm. Halimi gördükçe harap olan babam, daha fazla vakit kaybetmeden adamlarını topladı.” (Cânşâh’ın Peri Kızı ile Hikâyesi, s.263-264).

“Kevkebu’s-Sabah ‘Bizim âdetlerimize göre bir erkekle evlenen kadın ölünceye kadar başka bir erkekle evlenmez. Beni bağışlayın, bu yüzden sizinle evlenemem.’ der. Kral, güzel olduğu kadar da vefalı olan Kevkebu’s-Sabah’tan bu yanıtı alınca onu eskisinden daha çok sever. Ona ‘Peki, ülkeneye dönmek ister misin?’ diye sorar.” (Kameru’z-Zemân’ın Hikâyesi, s.500).

Grafik 9.
Sorumluluk Kök Değeri ile İlişkili Tutum ve Davranışların Sayıları ve Yüzdeler Oranları

Grafik 9’da sorumluluk kök değeri ile ilişkili tutum ve davranışların sayıları ve yüzdeler oranları verilmiştir. Bu kök değeri ile ilişkili olan tutum ve davranışlarla ilgili tespitler şu şekilde olmuştur. Kendine, çevresine, vatanına, ailesine karşı sorumlu olma 84 adet (% 3,23), sözünde durma 29 adet (% 1,11), tutarlı ve güvenilir olma 33 adet (1,26), davranışlarının sonuçlarını üstlenme 14 adet (0,53) olarak görülmüştür.

“Çok eskilerde, Çin ülkesinde Mustafa adlı fakir bir terzi yaşamış. Bu terzinin bir de Alâe’-d-dîn adında haylaz bir oğlu varmış. Mustafa küçükük dükkânından kazandığı azıcık parayla karısı ile oğlu Alâe’-d-dîn’e bakarmış.

Kıt kanaat geçinen bu ailenin biricik direği Mustafa, günün birinde ansızın ölüverir. Kocasını öldürdüğü oğlunun da dükkânda çalışmadığını gören kadın, dükkânda kalan eşyaları satıp iplik eğirerek geçimini temin etmeye başlar.” (Alâe’-d-dîn ve Sihirli Lamba Hikâyesi, s.216).

Sorumluluk değeri ile ilişkilendirilmiş tutum ve davranışlardan sözünde durma ile ilgili aktarımlarda kişilerin birine veya birilerine verdikleri sözlerinde durdukları dolayısıyla bunun önemli bir davranış olduğu vurgulanmıştır. “İfrit ‘Attığın hurma çekirdeği oğlumun göğsüne isabet etti ve onu öldürdü. Bu yüzden ben de şimdi seni oğlumu öldürdüğün gibi öldüreceğim.’ der. Bunun üzerine Tacir ‘Birçok kimseye borcum var. İzin ver, borçlarımı ödeyip karım ve çocuklarım ile vedalaşayım. Söz

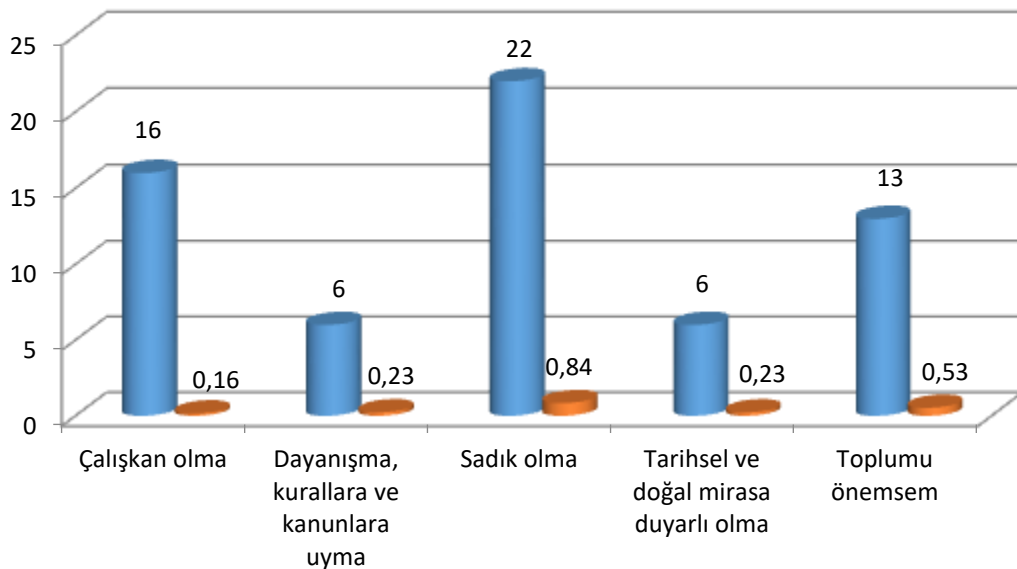
veriyorum, ondan sonra beni öldürmen için döneceğim.’ der. İfrit ‘Sana inanıyorum ve izin veriyorum.’ der. Tacir böylece istediği izni alınca hemen yola düşer. Ülkesine varır varmaz borçlarını tasfiye eder ve o yılın sonuna kadar ailesinin yanında kalır. Bir yıl sonra söz verdiği gibi kefenini koltuğuna alıp İfrit’in olduğu ağacın yanına gelir.” (Tacir ile İfrit’in Hikâyesi, s.8).

Ebâ Muzaffer adli bir tacir, ticaret için gittiği bir ülkeden Ebâ Muhammed’e bir maymun alır. Ülkesine döndüğü vakit maymunu ona teslim edecekmiş. “Yola çıktuktan bir müddet sonra gemideki dalgıçlar inci bulmak için denize dalmışlar. Maymun da onlarla birlikte dalmış ve pek çok mücevherle geri dönmüş. Tacir Ebâ Muzaffer kendi kendine ‘Ben bu Maymun’u Ebâ Muhammed için aldım. O halde Maymun’un çıkardıklarını da ona vermeliyim.’ diye düşünmüş.” (Hârûnu’r-Reşîd ile İmam Ebu Yûsuf’un Hikâyesi, s.186).

“Kadın ‘Biz kadınlar hileden ve fenden çok iyi anlarız; lakin savaştan hiç anlamayız.’ der. Verdân o an vezirlerini ve devlet adamlarını öldürdüğüne çok pişman olur. Ne büyük bir hata yaptığını anlar. Bir süre kendi kendini yedikten sonra...” (Çoban ile Hırsız’ın Hikâyesi, s. 444).

Grafik 10.

Vatanseverlik Kök Değeri ile İlişkili Tutum ve Davranışların Sayıları ve Yüzdellik Oranları

Vatanseverlik değerine ait sayısal ifadelerden de anlaşılacağı üzere en az tespit edilen değer olmuştur. 2599 adet kök değer aktarımının sadece 63 tanesi (% 2,30) vatanseverlik kök değeri ile ilişkili görülmüştür. Söz konusu değerle ilişkili tutum ve davranışların sayı ve yüzdelik oran bilgileri de şu şekilde olmuştur: çalışkan olma 16 adet (% 0,61), dayanışma, kurallara ve kanunlara uyma 6 adet (0,23), sadık olma 22 adet (% 0,84), tarihsel ve doğal mirasa duyarlı olma 6 adet (% 0,23) ve son olarak toplumu önemseme 13 adet (% 0,50) olarak tespit edilmiştir.

Vatanseverlik kök değeri ile ilişkilendirilmiş tutum ve davranışlara örnek olarak verilebilecek bazı alıntılar aşağıda verilmiştir. “*Zamanın birinde Mesrûr adında Hristiyan bir tacir varmış. Bu tacir diyar diyar gezer, paralarına para katarmış.*” (Tüccar Mesrûr’un Sevgilisi Zeynu’l-Mevâsif ile Hikâyesi, s. 415).

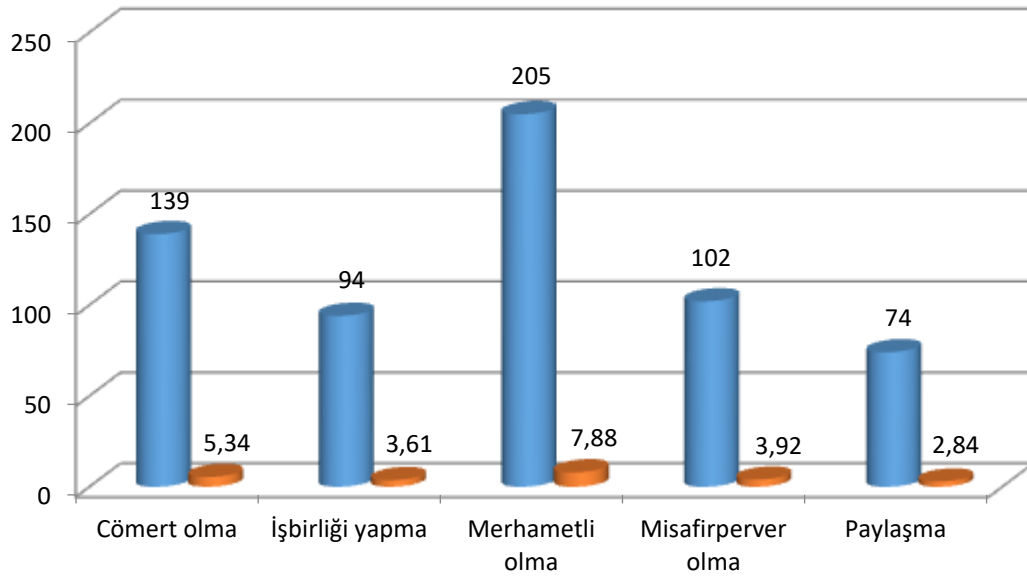
“*Diğer taraftan Zavû’l-mekân, Şerkân, Dendân oturup zaferlerini konuşurlar. Zavû’l-mekân, Şerkân’a ‘Birbirimize güvenip savaştığımızdan Allah, yardımıyla bizi zafere ulaştırdı.* (Kral Umeru’n-Nu’mân ve Rum Savaşının Hikâyesi, s.109).

“*Sabah olunca zindana geldiğinde zincirlerin orada durduğunu, kapılarının da kilitli olmasına rağmen Adam’ın ortada olmadığını görür. Bunun üzerine eline kefenini alıp Haccâc’a gider. Haccâc Gardiyan’ın kefenle birlikte geldiğini görünce ‘Ne var? Ne oldu?’ diye sorar. Gardiyan ‘Sabah zindana gittiğimde kilitli kapılara ve zincirlere rağmen Adam’ın ortada olmadığını gördüm. Ben de kefenimi alıp hakkımda hükmünüzü vermeniz için geldim.’ der.*” Verilen aktarımda gardiyan verilen görevi layıkıyla yapmadığını düşünür ve vatanına olan sadakatinden verilecek cezaya razı bir şekilde yöneticisinin yanına gider. (Haccâc Bin Yûsuf’un İyi Bir Adam ile Hikâyesi, s.245).

“*Bir gün Kânemekân arkadaşı Sâbah ile birlikte ava çıkar. On tane ceylan avlarlar. Kânemekân aralarında gözü sürmeli olan, sağa sola bakıp duran bir ceylanı serbest bırakır. Sâbah niçin serbest bıraktığını sorar. Kânemekân ‘Yavruları olduğu için serbest bıraktım.’ der. Ardından da hepsini azad eder.*” (Kral Umeru’n-Nu’mân ve Rum Savaşının Hikâyesi, s.141).

“*Bütün sülâlem kraldır. Bir gün krallık sırası bana gelince Allah’tan alıkoyar diye ilk önce kral olmak istemedim; ancak kral olmadığım takdirde de ülkem allak bullak olacaktı. Bunu düşününce krallığı kabul ettim.*” (İbadete Düşkün Adam’ın Hikâyesi, s.248).

Grafik 11.
Yardımsverlik Kök Değeri ile İlişkili Tutum ve Davranışların Sayıları ve Yüzdellik Oranları

Çalışma kapsamında incelenen Binbir Gece Masalları metninde, en çok değinilen değer (614 adet ve % 23,62) yardımsverlik kök değeri olduğu tespit edilmiştir. Masalların hepsinde çeşitli tutum ve davranışlarla yardımsverlik değerine vurgu yapıldığı görülmüştür. Söz konusu değerle ilişkili tutum ve davranışların sayıları ve yüzdellik oranları da diğer kök değerlere oranla belirgin bir şekilde fazla olmuştur. Buna göre: cömert olma tutum ve davranışı 139 adet (% 5,34), işbirliği yapma tutum ve davranışı 94 adet (% 3,61), merhametli olma tutum ve davranışı 205 adet (% 7,88), misafirperver olma tutum ve davranışı 102 adet (% 3,92) ve paylaşma tutum ve davranışı 74 adet (% 2,84) olarak belirlenmiştir.

Yardımsverlik kök değeri ile ilişkilendirilmiş tutum ve davranışlara örnek olarak verilebilecek bazı ifadeler aşağıdaki gibidir.

“Babamız öldüğünde bizlere üç bin dinar miras bırakmıştı. Ben payıma düşen parayla bir dükkân açtım. Kardeşlerim ise hisselerini alıp bir kafile ile yola çıkarak ticarete atıldılar. Aradan bir sene geçtikten sonra paralarının hepsini kaybetmiş bir halde döndüler. Onları dükkânımın karına ortak ettim.”(İhtiyar ile İki Tazı'nın Hikâyesi, s.10); “Çok eskiden Mısır topraklarında hayırseverliği ve adaletiyle ün salmış bir sultan hüküm sürermiş.” (Vezir Nûre'd-dîn ile Kardeşi Şemse'd-dîn'in Hikâyesi, s.39).

“... Halife bunun üzerine Delikanlı'dan bir kefil ister. Delikanlı da Halife'nin yanında bulunan adamlarından Ebû Zurr'un kendisine kefil olabileceğini söyler. Ebû Zurr, kefil olmayı kabul eder ve ona üç gün izin verilmesini ister. Kefil meselesi böylece hallolunca Halife de Delikanlı'yı gönderir.” (Ömer Bin Hattâb'ın Delikanlı ile Hikâyesi, s.213).

“Diğer taraftan Meryemu'z-zunnâriyye adındaki Cariye, Alî Nûre'd-dîn gece eve gelmeyince İhtiyar Attar'ın dükkânına gider. Orada da Alî'yi bulamayınca ağlaya ağlaya İhtiyar Attar'ın evine gider.

İhtiyar Attar'ın karısı, elinden geldiğince Meryem'i teselli etmeye çalışır. Sonra da onu yalnız bırakmayıp geceyi onun evinde geçirir. Meryem sabaha kadar gözünü kırpmaz. Gece boyu Frenk Adam'ın Alî'yi yakaladığını düşünerek ağlar.” (Alî Nure'd-dîn El-Mısri'nin Meryemu'z-zunnâriyye ile Hikâyesi, s.421-422).

“Delikanlı, hikâyesini bitirdikten sonra benden gitmeyip orada kalmamı istedi. Ben de onu kırmayıp misafiri olmayı kabul ettim. Üç gün boyunca beni evinde ağırladı. Gitmek istediğimde de bir sürü mal verip öyle gönderdi.” (Yahudi Hekim'in Hikâyesi, s.52).

“Cezire'de Halife Süleymân bin Abdu'l-melik zamanında çok zengin ve ali açık olan Huzeyme bin Bişr adında bir adam yaşarmış. Huzeyme denildiği kadar da varmış, kendisinden yardım isteyen herkese hiç düşünmeden dilediği kadar para verirmiş.” (Huzeyme Bin Bişr ile Aksuma El-Feyyâz'ın Hikâyesi, s.354).

4.3. Üçüncü Alt Problemlerle ilgili Bulgular ve Yorum

‘Binbir Gece Masallarında tespit edilen kök değerler, değerler eğitiminde nasıl kullanılabilir?’ sorusundan hareketle Binbir Gece Masallarında tespit edilen kök değerlerin değerler eğitiminde nasıl kullanılabileceği üzerinde durulacaktır. Bu doğrultuda ‘Değerler Eğitiminde Yaklaşımlar’ başlığı altında verilen yaklaşımlardan faydalanarak Binbir Gece Masallarında bulunan değerlerin nasıl aktarılabileceği yorumlanacaktır. Böylece söz konusu çalışma kapsamında tespit edilen değerler ve bu değerlerle ilişkili tutum ve davranışların eğitim sürecinde kullanılabilmesi sağlanacaktır.

İlk olarak, tespit edilen değerlerin telkin (aşılama, doğrudan öğretme) yaklaşımı esas alınarak aktarılması ele alınacaktır. Telkin yaklaşımında anlatıcı veya eğitimi veren kişi

merkezdedir yani aktarım süreci onun üzerinden gerçekleşir. Dolayısıyla sunuş yolu ve tündengelim stratejisinden hareketle süreç yürütülür. Bu süreçte, istenilen değeri aktarmak için anlatıcı veya eğitimci çalışma kapsamında incelenen Binbir Gece Masallarının bazı bölümlerinden alıntılar yaparak değer aktarımını daha etkili bir hale dönüştürebilir. Masalların dil, üslup ve konu özelliklerinin her zaman dikkat çekici olduğu düşünüldüğünde bu şekilde yapılacak bir değer aktarımının, değerler eğitimi sürecinde başarıya ulaşmayı sağlayacağı düşünülmektedir. İncelenen metin içerisinden telkin yöntemi ile değer aktarımının yapıldığı bir örnek aşağıda verilmiştir.

“... *Mecd ölmeden önce bir gün oğlunu yanına çağırır ve ona ‘Malına, mülküne mukayyet ol. İsrraftan kaçın. Malını tüketirsen merde, namerde herkese muhtaç olursun. İnsanın gücü malıyla ölçülür. Daima kendinden büyüklere danış, acele etme. Senden küçüklere de devamlı iyi davran. Allah’ın gazabına uğramak istemiyorsan kimseye zulmetme. Sakın içki içme. Çünkü o, her kötülüğün başıdır. İnsanın aklını başından alır ve içeni rezil eder.’ der.*” (Alî Şâr’ın Cariye Zümrud ile Hikâyesi, s.188).

Ele alınan bir diğer yaklaşım ahlaki muhakeme yaklaşımıdır. Bu yaklaşımda, öğrencilerin kendilerine verilen veya okunan masal, hikâye gibi metinlerle ikilemde kalmaları ve sonrasında ahlaki yargılarının ortaya çıkması hedeflenir. Çalışma için incelenen Binbir Gece Masallarında da bu şekilde öğrencileri ikilemde bırakacak, farklı fikirlerin ortaya atılabileceği pek çok masal bulunmaktadır. Dolayısıyla söz konusu masallardan seçilecek bir bölüm anlatılarak veya okutularak öğrencilerden doğru olan davranışın hangisi olduğu hakkında fikir beyan etmeleri istenebilir. Belli bir süre üzerinde konuşulduktan sonra öğrencilerin, ahlaki muhakeme ile kendi değer yargılarını şekillendirmeleri sağlanabilir. Sınıf içinde farklı fikirlerin ortaya atılması ve farklı bakış açıları ile değerlendirme yapılması aktarılmak istenen değerlerin kalıcılı olmasını da sağlayabilmektedir. Öğrencilerin ahlaki muhakeme yaklaşımını uygulayabilecekleri bazı örnekler aşağıda verilmiştir:

“*Bil ki kızım, zamanın birinde pek çok mala, mülke ve hayvana sahip olan bir tacir varmış. Karısı ve evlatları olan bu Tacir’e Allah ayrıca hayvanların dilinden anlama kabiliyeti de vermiş. Bu tacir köyde yaşarmış. Evinde bir eşekle bir de öküz varmış. Günlerden bir gün Öküz, Eşek’in yanına gittiğinde onu, yanında arpa, saman, rahat bir şekilde yan yatıp dinlenirken görmüş. Çiftlik sahibi ona sıra binermiş ve Eşek ardından tekrar yerine dönüp keyfine bakarmış. Öküz, Eşek’e ‘Keyif senin keyfin, ben yorgunum. Sen ise elenmiş arpayı, dinlenerek yiyorsun. Sana hizmet ediyorlar. Ara sıra sahibimiz biniyor, hepsi o kadar. Ben ise devamlı çift çekmekteyim.’ demiş. Bunun üzerine Eşek ona nasihat etmeye başlamış ve ‘Seni çift sürmeye çıkarıp da boynuna çift kayışını taktıklarında yere yat. Dövseler bile yerinden kalkma. Zorla kaldırırlarsa yine yere yat. Seni ahıra getirdiklerinde de önüne konan yemi, hiç iştahın yokmuş gibi yeme.*

Bir, iki veya üç gün yemeden, içmeden kesil. Böylece rahatlarsın ve dinlenirsin.’ demiş. Onlar bu şekilde aralarında konuşurken Tacir bütün bunları duymuş.

Ertesi gün Öküz, Eşek’in dediği gibi yapınca Tacir adamlarına ‘Bunun yerine Eşek’i götürün ve gün boyunca çalıştırın.’ demiş. Eşek akşam olunca perişan bir halde dönmüş. Öküz ona kendisini dinlendirdiği için teşekkür etmiş. Eşek ona cevap vermemiş ve için için büyük bir pişmanlık duymuş. İkinci gün Eşek’i gene akşama kadar çalıştırmışlar. Boynunun derisi çift kayışından soyulmuş, gene perişan bir halde dönmüş. Öküz ona yine teşekkür etmiş ve ‘Sen ne kadar yüce bir hayvansın.’ demiş. Eşek kendi kendine ‘Rahat bir hayat sürdürürken şimdi dilimin ceremesini çekiyorum.’ diye düşünmüş. Ardından Öküz’e ‘Sana bir nasihatte bulunayım. Bugün sahibimizin, adamlarına ‘Öküz bu gün de kalkmazsa onu bir kasaba verin, boğazlasın.’ dediğini duydum, haberin olsun. Senin başına geleceklerden korktuğum için bunları söylüyorum.’ demiş. Öküz bunu duyunca ona yine teşekkür etmiş ve ‘Yarın icabına bakarım.’ demiş. Ardından önüne konan bütün yemi yalayınca kadar yemiş, yutmuş. Bu arada Tacir onların konuştuğu her şeyi duymuş.” (Eşekle Öküzün Çiftlik Sahibi ile Hikâyesi, s.6).

Öğrencilerin aktarılan olaydaki iyi-kötü veya olumlu-olumsuz davranışlar üzerinde muhakeme yaparak ahlaki yargılarını ortaya koyabilecekleri başka bir masal da Enîsu’l-Celîs ile İki Vezir Hikâyesi’dir:

“Çok eskiden Basra şehrinde iyi kalpli bir kral hüküm sürermiş. Bu Kral’ın biri iyi, diğeri kötü iki veziri varmış. Kral, bir gün iyi kalpli vezirini huzuruna çağırır ve ona ‘Senden, vereceğim on bin dinar ile bana eşi benzeri görülmemiş bir cariye almanı istiyorum.’ der. İyi kalpli vezir bunun üzerine şehir şehir, ülke ülke dolaşır Kral’ın istediği gibi bir cariye aramaya başlar. Sonunda bulur ve on bin dinar verip onu satın alır.

Ardından zaman kaybetmeden derhal yola çıkar. Uzun ve yorucu bir yolculuktan sonra nihayet saraydaki evine varır; fakat bu yolculuktan perişan bir hale düşen Cariye’yi hemen Kral’ın huzura çıkarmaz. Dinlenmesi ve bakımı için on günlüğüne evinde misafir eder.

Bu İyi Kalpli Vezir’in bir de Alî adında hem yakışıklı hem de çapkın bir oğlu varmış. Alî ile Enîsu’l-Celîs günün birinde karşılaşır ve birbirlerine âşık olurlar. Artık o günden itibaren iki sevgili hasretle baş başa kalacakları günü beklemeye başlarlar. Bunun için de bir gün, Enîsu’l-Celîs hamama gider. Hamamdan çıkar çıkmaz doğruca İyi Kalpli Vezir’in karısının yanına gidip ‘Hamam çok güzel. Gidip mutlaka görmelisiniz.’ der. Kadın, merak eder ve hemen hamama gider. Enîsu’l-Celîs, böylece koca evde yapayalnız kalınca Alî ile buluşur ve onunla sevişir.

Vezir, ikisinin arasında olup bitenlerden haberdar olunca çok üzülür. Bu üzgün ve kaygılı halini gören karısı onu biraz olsun rahatlatmak için ‘Merak etme, cariyenin parasını biriktirdiğim paradan veririm. Sen de gidip Kral’a bulamadığını söylersin ve parayı verirsin. Bu iş de böyle kapanmış olur.’ der. Karısının dedikleri onun aklına yatar ve biraz ferahlar; lakin Kötü Kalpli Vezir’i hatırlayınca tekrar kaygılanır. Karısına onun kendisini Kral’a şikâyet etmesinden korktuğunu söyler. Karısı ‘Cariye’den kimsenin haberi yok. Bu yüzden de senin bu kadar endişelenmen yersiz.’ diyerek onu ikna eder. Bu mesele böylece hallolduktan sonra karı koca, Alî ile Enîsu’l-

Celîs'in birbirlerini sevdiklerini görünce onları evlendirirler." (Enîsu'l-Celîs ile İki Vezir Hikâyesi, s.63-64).

Binbir Gece Masallarında tespit edilen değerlerden, eğitim sürecinde faydalanmanın bir başka yolu da karakter eğitimi yaklaşımından faydalanmak olarak söylenebilir. Değer aktarımında eğitim ortamlarının ön planda olması gerektiğini savunan bu yaklaşımda, değerler aktarılır sonrasında aktarılan değerler benimsetilir ve son olarak da değerlerin davranışa dönüştürülmesi hedeflenir. Planlı bir çaba ile değerlerin içselleştirilmesinin sağlanmaya çalışıldığı bu yaklaşımda belirlenen değer üzerine sınıf içinde drama, grup tartışmaları yapılır böylece bilgiler ve duygular beraber harekete geçirilir. Bu çerçevede aktarılmak istenen değerle ilişkili olan Binbir Gece Masallarından bir bölüm seçilerek onun üzerine grup tartışması veya drama gibi çoğunluğun aktif olarak görev alabileceği bir çalışma yapılabilir. Bu şekilde öğrencinin bilişsel yönünün yanı sıra duygusal yönü de dikkate alınmış olacak ve kalıcı bir değer aktarımı yapılabilecektir. Karakter eğitim yaklaşımından hareketle adaleti sağlama, haksızlığın önüne geçme özellikleri ile ön plana çıkan bir kişiye örnek olarak incelenen metnin içerisinden aşağıdaki alıntı örnek verilebilir.

"Yine dua ettiği bir gece öyle yalvarıp yakarmış ki Allah duasını kabul etmiş ve karısı hamile kalmış. O günden sonra Kral gecesini, gündüzünü nice umutlarla geçirir olmuş. Kral'la beraber etrafındaki herkes karanlıkta kalan sevinçlerin üstüne doğacak olan bu güneşin gününü beklemeye koyulmuş. Nihayet, sabırsızca ve her günü ayrı bir heyecanla geçen dokuz ayın ardından Kral'ın karısı bir erkek evlat dünyaya getirmiş. O günden sonra da koca sarayda herkes küçük Şehzade'nin gönlünü hoş etmek için koşturur olmuş.

İşte bu telaşla Şehzade, yılları naz u nimet içinde birbiri ardında devirip büyür. Falcılar bir gün falına bakarlar ve 'Şehzade yedi gün içinde tek kelime konuşursa ölecek.' derler. Kral bunu duyunca adamlarını toplayıp bu konu hakkında onlarla görüşür. Uzun süre ne yapabileceklerini tartıştıktan sonra konuşmasını engellemek için cariyelerin şarkı ve müzikle onu oyalamalarına karar verirler. Bu karar doğrultusunda Şehzade'yi derhâl cariyeler haremine gönderirler. Bütün cariyeler, Şehzade'yi şarkılarla, rakslarla oyalamaya çalışırlar. Bu arada Kral'ın çok sevdiği bir cariyesi, Şehzaade'yi görür görmez aşık olur ve onunla sevişme arzusuna kapılır. Bu arzusunu dile getirince Şehzade tarafından reddedilir. O zaman Cariye'yi, Şehzade'nin gidip kendisini Kral'a şikâyet edeceği korkusu alır. Bu korkuyla Kral'a gidip 'Oğlunuz benimle sevişmek istedi. Bunu kabul etmediğim için neredeyse beni öldürecekti.' der.

Buna çok kızan Kral, o an oğlunu öldürtmeye karar verir. Bu durumdan haberdar olan vezirler, Kral'ın ileride pişman olup kendilerini suçlayacağından korkarlar ve onu bu kararından vazgeçirmeye karar verirler."

Vezirlerin adaleti sağlamaya yönelik bu çabaları Şehzade'nin konuşmaması gereken yedi gün boyunca aralıksız devam eder. Bu süreçte acele etmemesi, acele ederse pişman

olacağı ve kadınların fendi konulu çeşitli masallarla onu ikna etmeye çalışırlar. Cariyenin karşı iddiaları ve haklılığını ispat etmek için anlattığı masalların aksine onlar da Şehzade'yi savunurlar. Yedi günün sonunda Şehzade de durumu ortaya koyan çeşitli masallar anlatır. “*Kral böylece olayın iç yüzüne vakıf olunca ‘Cariye hakkında hükmü sana bırakıyorum.’ der. Bunun üzerine Şehzade, Cariye’yi ülkeden sürer. O günden sonra da baba oğul ölene kadar mutlu bir hayat sürerler.*” (Kadınların Hilebazlıklarını İhtiva Eden Hikâyeler, s.284-306).

Sosyal bilimciler tarafından geliştirilen ve üst düzey bilişsel süreçlerin harekete geçirilerek öğrencilerin mantıklı akıl yürütme ile istenilen sonuca ulaşmalarının hedeflendiği değer analizi de faydalanılabilecek bir yaklaşımdır. Bu yaklaşımda, sınıfta veya toplumda görülen olumsuz davranışların, duyguların bir kenara bırakarak akıl yürütme ile nasıl düzeltilebileceği üzerine konuşulur. Grup halinde veya sınıf mevcudu müsaitse bireysel olarak da yapılabilir. Aile, okul veya sosyal yaşamda görülen yahut görülmesi muhtemel birçok konuyu işleyen Binbir Gece Masallarından aktarımı yapılmak istenen değere uygun, bir masal seçilerek bu masalın ilk bölümü verilebilir. Sonrasında ilk bölümün içeriğinde bulunan tartışma, kavga, hakaret, şiddet vb. istenmeyen davranışın nasıl düzeltilebileceği üzerinde konuşulur. Bu şekilde sınıf içerisinde veya sosyal yaşantıda görülen olumsuz davranışın düzeltilmesi de sağlanabilir. Öğrencilerin, üzerinde konuşulan konu hakkında fikirlerini beyan etmeleri ve ortak bir sonuca varmaları değer aktarımının kalıcı olmasını sağlayabilmektedir.

“*Bir şehirde komşu olan iki adam varmış. Bunlardan birisi diğerini çok kıskanırmış. Kıskanç Adam komşusunu o kadar kıskanmış ki yemesinden içmesinden ve tatlı uykusundan olup hep onu kıskanmakla meşgul olurmuş. Günlerden bir gün Kıskanılan Adam, Kıskanç Adam’ı bu azaptan kurtarmak için o şehri terk edip başka bir şehre göç etmiş. Gittiği şehirde içinde eski bir kuyu bulunan bir parça yer satın almış ve günlerini Allah’a ibadet etmekle geçirmeye başlamış. Kısa bir süre sonra şöhreti her tarafa yayılmış. Halk onu veli diye ziyaret eder olmuş. Kıskanç Adam onun şöhretini duyunca yanına gitmiş ve ona ‘Sana iyi bir haberim var; yalnız onu tek başımıza kalırsak söylerim.’ demiş. Kıskanılan Adam onun sözüne inanmış. Onunla yalnız kalmak için eski kuyunun yanına gitmiş. Kıskanç Adam, bir fırsatını bulup eski komşusunu kuyuya atmış ve öldüğünü zannederek çekip gitmiş.*”

“*Meğer kuyu cinlerle meskûnmuş. Adam düşer düşmez Cinler onu kapmışlar ve oturtmuşlar. Daha sonra kendi aralarında konuşmaya başlamışlar. ‘Bu adamın şöhreti Kız’ı hasta olan Sultan’a ulaştı. Yarın Sultan, kızının hastalığına şifa bulması için bu adamı ziyarete gelecek. Yarın Sultan, kızının hastalığına şifa bulması için bu adamı ziyarete gelecek. Aslında Sultan’ın kızının devası bu adamın yanındadır. Evinde kara bir kedi yaşıyor. O kedinin kuyruğunda beyaz bir bölge var. O bölgeden yedi tüy alıp onları kaynatırsa ve buharını kıza koklatırsa kız iyileşir.’ demişler. Kıskanılan Adam,*”

bütün bu konuşmaları dinlemiş ve sabah olunca kuyudan çıkmış. Bir süre sonra Sultan, vezirleri ve askerleriyle birlikte gelmiş. Daha niçin geldiklerini söylemeden Adam 'Niçin geldiğinizi biliyorum. Getirin kızı, ben onu iyileştireceğim.' demiş. Sultan ve adamları bunu duyunca şaşırılmışlar. Daha sonra Sultan, kızını getirmeleri için adamlarını göndermiş. Kız gelince Kıskanılan Adam, cinlerden duyduğu gibi evindeki kara kedinin kuyruğundaki beyaz bölgeden yedi tüy alıp kaynatmış ve buharını ona koklatmış. Kız buharı koklayınca hemen iyileşmiş. Kızının iyileşmesine çok sevinen Sultan, mükâfat olarak Adam'ı kızıyla evlendirmiş. Bu olaydan bir müddet sonra Sultan'ın veziri ölmüş. Onlar da Adam'ı vezir yapmışlar. Ardından Sultan da ölünce Adam o ülkenin sultanı olmuş. Günlerden bir gün Kıskanılan Adam, adamları ile birlikte bir yoldan geçerken Kıskanç Adam'ı görmüş. Adamlarına 'Onu ürkütmeden bana getirin.' demiş. Adamlar Kıskanç Adam'ı getirmişler. Kıskanılan Adam, 'Onu, bin Miskal altın, yirmi yük eşya ve bir koruyucu verip evine gönderin.' diye emretmiş ve böylece Kıskanç Adam'ın kötülüğüne iyilikle karşılık vermiş." (Kıskanç Adam ile Kıskanılan Adam'ın Hikâyesi, s.26-27).

Yaparak yaşayarak yani uygulamaya geçirilerek tecrübe edilen bilgilerin daha kalıcı olduğu bilinmektedir. Değerlerin eğitim ortamlarında aktarılmasının bir yolu da sosyal etkinlikler ile değerlerin içselleştirilmesini hedefleyen eylem ve gözlem yoluyla öğrenme yaklaşımıdır. Bu yaklaşımda sosyal çevrenin olduğu kadar film, oyun, sosyal medya gibi sanal ortam ve kitap, dergi, gazete gibi materyallerin de etkili olduğu ifade edilir. Buna göre bu şekilde karşılaşılan tutum, davranış, durum, olay veya kişiler örnek alınabilir. Özellikle bu şekilde rol model olarak seçilen kişilerin istenilen özelliklerinin vurgulanması ile olumlu özellikler, tutum ve davranışların içselleştirilmesi sağlanabilir.

"Bundan nice zaman önce İskenderiye'de Ebû Kîr adlı bir boyacı ile Ebû Sîr adında bir berber yaşarmış. Bunların dükkânları karşı karşıyaymış. Boyacı üçkağıcının biriymiş. Boyaması için getirilen kumaşları, ücretini aldıktan sonra satar, sahiplerine de çalındığını söylermiş. Berber ise bunun tam aksine dürüst, güvenilir biriymiş. Kazandığına kanaat eder, hırsızlık, yalan dolan nedir bilmezmiş.

Günlerden bir gün, nüfuz sahibi, güçlü bir adam Ebû Kîr'e boyaması için bir elbise getirir ve ücretini öder. Ebû Kîr diğer müşterilerine yaptığı gibi önce elbiseyi bir güzel boyar, ardından da başkasına satar. Sonra da hiçbir şey olmamış gibi karşıdaki Berber'in dükkânına gidip oturur. Oradan dükkânını gözetlemeye başlar. O gün Adam, elbisesini almaya gelir; fakat dükkânı kapalı bulunca geri döner. Zavallı Adam o günden sonra, birkaç gün daha dükkâna gelir. Her defasında da kapalı bulunca sonunda kadıya gidip onu şikâyet eder ve dükkânı mühürletir. O gün Ebû Kîr uzaktan dükkânının mühürlendiğini görür. Elinden bir şey gelmeyeceğinden hiç sesini çıkarmaz. Onun bir köşede kara kara düşündüğünü Ebû Sîr 'Benim işlerim de hiç iyi değil. Kıt kanaat geçiniyorum. İstersen birlikte buradan göç edip başka yerlere gidelim. Kısmetimizi bir de uzaklarda arayalım.' der. Ebû Kîr 'Güzel bir fikir. En iyisi vakit kaybetmeyelim. Hemen yola düşelim.' der. Bunun üzerine Ebû Sîr birkaç gün içinde dükkânını satıp elden çıkarır. Böylece bir miktar parası olunca da bir sabah Ebû Kîr ile bir gemiye binip oradan ayrılır.

Gemi yolunun üstündeki limanlara uğraya uğraya uzun bir süre yol alır. Bu süre zarfında her ikisinde de paralar suyunu çeker. Beş parasız ortada kala kalırlar. Bir gün iki kafadar oturup ne yapacaklarını konuşurlarken, Ebû Sîr'in berber olduğunu anlayan tayfalardan biri yanlarına gelir ve ondan kendisini tıraş etmesini ister. Ebû Sîr kalkıp onu htıraş eder. Tayfa bu emeğine karşılık ona yarım gümüş verir. Ebû Sîr parayı alır ve Tayfa'ya 'Çok açız. Bize yiyecek bir şeyler verebilir misin?' der. Tayfa bunu duyunca onlara biraz ekme ve su da verir. o gün diğer tayfalar da Ebû Sîr'in berber olduğunu duyarlar ve gemide başka berber olmadığından tıraş olmak için sıraya girerler. Ebû Sîr akşama kadar her birini yarım gümüşe ve bir ekmeğe tıraş eder. Akşam otuz ekmeği ve otuz yarım gümüşünün olduğunu görür. O, sevinçle bunlara bakıp dururken geminin kaptanı çıka gelir ve ondan kendisini tıraş etmesini söyler. Ebû Sîr onu da tıraş eder. Kaptan konuşma esnasında yiyecek sıkıntısı çektiklerini öğrenince de onları akşam yemeğine davet eder.

O akşam Ebû Sîr'in ekmeklerle ve paralarla döndüğünü gören Ebû Kîr, şaşkınlıkla beraber çok sevinir. Ebû Sîr neşeyle 'Bugün bunların karşılığında tam otuz tayfayı tıraş ettim. Ayrıca Kaptan bizi yemeğe davet etti. Hadi gidelim.' der. Ebû Kîr, Kaptan'ın yemek davetine gitmez ve o akşam karnını Ebû Sîr'in getirdiği ekmeklerle doyurur. Ebû Sîr, elinde Kaptan'ın Ebû Kîr için verdiği yemeklerle dönünce getirdiği otuz ekmeğin otuzunun da yendiğini görür. Buna hayret etmekten kendini alamaz. Ebû Kîr gelen yemekleri de iştahla yer. Hepsini bitirince de yatıp horul horul uyur. O günden sonra Ebû Sîr, yirmi gün boyunca gemide aynı şekilde çalışıp kazanırken bütün gün yatıp uyuyan Ebû Kîr de onun kazandıklarını yer. Bindikleri gemi bir süre sonra bir limana demir atar. Ebû Kîr ile Ebû Sîr orada gemiden inip bir hana çıkarlar. Orada da Ebû Sîr berberlik yaparak para kazanır ve akşamları hana yiyeceklerle döner. İşi gücü yatmak olan Boyacı Ebû Kîr ise yattığı yerden onun kazandıkları ile geçinir.

Berber kırk gün boyunca aynı şekilde bıkmadan usanmadan çalışıp para kazanır. Derken ansızın hasta düşer ve çalışamaz hale gelir. Bu süre zarfında köşeye attığı bir miktar paradan her gün hancıya vererek yiyecek getirtmeye başlar. Böylece hiç değılse aç kalmaktan kendini kurtarır. Günlerden bir gün Ebû Sîr'in hali iyice kötüleşir ve yarı baygın yatar. Onun bu halinden istifade eden Ebû Kîr, gizlice cebindeki paraları çalar ve arkasına bakmadan handan kaçar.

İyi niyetli Ebû Sîr ve kötü niyetli olan Ebû Kîr sonraki zamanlarda tekrar karşılaşılır. İlkinde çok zengin olan Ebû Kîr, ona bunca iyiliği yapmış olan Ebû Sîr'i tanımamazlıktan gelir ve adamlarına dövdürtür. Bir süre sonra Ebû Sîr, bir hamam açar ve o da çok zengin olur. Eski arkadaşı Ebû Kîr, yine ona kötülük etmeye çalışır. Fakat masalın sonunda Ebû Sîr'in iyi biri olduğu aksine Ebû Kîr'in kötü niyetli olduğu anlaşılır. Ebû Kîr, cezalandırılır iyi niyetli Ebû Sîr ise zengin biri olarak yurduna geri döner. (Boyacı Ebû Kîr ile Berber Ebû Sîr'in Hikâyesi, s.447-454).

Değerleri açıklama (belirginleştirme) yaklaşımı, özellikle bireyin kendisinin aktif olmak istediğı, kimsenin ona bir şeyler buyurmasını, dikte etmesini istemediğı durumlarda kendi kararları ve tercihleri ile değeri edinmesi için faydalanılabilecek bir yaklaşımdır. Bu yaklaşıma göre aktarılmak istenen değerin neden önemli olduğu

üzerinde konuşulur, olumlu veya olumsuz fikirler alındıktan sonra söz konusu değer birey ve toplum için önemi ortaya konur. Bu yaklaşımda dikte etme, öğretmeye çalışma gibi bireyi değerden soğutacak eylemlerden kaçınıldığı için Binbir Gece Masallarından hedef değerle ilgili bir bölüm seçilerek onun üzerine değerlendirmeler yapılabilir. Değerin, birey ve toplum açısından öneminin de somutlaştırılabileceği bu etkinlikle değer aktarımının bireyin isteğiyle gerçekleşeceği düşünülmektedir.

“Size siyaset ve şariat işlerini yürütenler ve onların nasıl bir kişiliğe sahip olmaları hakkında bir şeyler söyleyeyim. Kişilik dine ve dünyaya yönelik olur. Kimse dine dünya olmadan ulaşamaz. Dünya da ahirete ulaşmanın yoludur. Dünya işleri iyi şeyler yapılmadan düzene girmez. Kişilik dört kısma ayrılır. Beylik, ticaret, ziraat ve sanayi. Beylik tam manasıyla siyaset ve feraset ister. Çünkü beylik dünya medeniyetinin eksenidir. Dünya da ahirete giden yoldur. Zira Allahu Taala insanlar için dünyayı, murada ermek isteyen yolcunun azığı gibi yaratmıştır. İnsan bu azıktan gerçeğe ulaşabilmek için yiyebileceği kadarını yemelidir. Şehvete ve nefesine uymamalıdır. İnsanlar adil bir şekilde sadece kendilerine kısmet olanı yerlerse düşmanlıklar ortadan kalkar; fakat insanlar birbirlerine zulmederler. Bundan dolayıdır ki insanlar, işlerinin düzene sokulması ve aralarında adaletin sağlanması için başlarına bir sultan isterler. Kanunlar ve sultanlar olmadığı takdirde güçlüler zayıfları ezip öldürürler. Ezdeşir diyor ki ‘Din ile melik ikizdirler. Din hazinedir, kral da onun bekçisi.’ Şariat ve akıl insanların başlarında bir sultan olmasını gerektirir. Bu sultan, mazlum kişilerden zulmü uzaklaştırdığı gibi güçlünün yanındaki zayıflara insaf eder ve ceberutlara haddini bildirir. Ey Sultanım, bil ki hâkim ne kadar güzel ahlaklı olursa işler de o kadar düzgün gider ve bundan dolayı onun mertebesi yükselir. Hz. Peygamber ‘İnsanlar arasında iki şey vardır. Bunlar düzgün olursa halk arasında barış sağlanır, bozuk olduklarında ise halk bozulur. Bu iki şey âlimlerle beylerdir.’ demiş. Hakîmler din kralı, ırzları koruyan kral ve nefesine uyan kral olmak üzere üç tür kralın olduğunu söylerler. Din kralı halkından dine uymalarını ister. Bu yüzden en dindar kendisi olmalıdır. Zira o halk tarafından örnek alınan kişidir. Zulmettiğinde bunu kaza ve kadere yorması doğru olmaz. Zira kaza ve kaderin bu işle hiçbir alakası yoktur. Irzları koruyan kral ise din ve dünya işleriyle uğraşır. O, insanlardan dine uymalarını ve başkalarına insafli bir şekilde davranmalarını ister. O, kılıçla kalemi, savaşa ilmi bir arada tutar. Kalemin yazdığından kayanın ayağı kayar. Onun düzeltilmesi ancak kılıçla olur. Nefs kralına gelince o, nefsinden başka bir şeye uymaz. Dini yoktur. O yeri göğü yaratan ve kral olmasını sağlayandan korkmaz. Bu kralın mülkünün sonu felakete doğru gider. Hakîmler ‘Kralın halka ihtiyacı vardır. Hükmü onlarla devam eder.’ derler. Bundan dolayıdır ki insanların kavgalarının sevgi ve muhabbete dönüşmesi ve adaletin yayılması için halkını iyi tanımalıdır.” (Kral Umeru’n-Nu’mân ve Rum Savaşının Hikâyesi, s.94).

Binbir Gece Masallarında tespit edilen değerlerin eğitimde kullanılabilmesinin başka bir yolu da örtük program yaklaşımının uygulanmasıdır. Bu yaklaşımda, resmi programa dâhil olmayan anlık veya doğaçlama olarak gelişen değer aktarımı ile ilgili uygulamalar faaliyete geçirilir. Faaliyete geçirilen söz konusu çalışmalar, tespit edilmiş bir aksaklık veya aktarılmak istenen bir değer ile ilgili olabilir. Bu sürecin işleyişinde

okul idaresi, öğretmen, okulun diğer çalışanları ve diğer öğrenciler rol aldığı gibi bazen de sosyal kulüp çalışmaları, konferanslar, dergiler, kitaplar gibi farklı materyaller de işe koşulabilir. Bu durumda Binbir Gece Masallarından, eksiği görülen herhangi bir değer veya kazandırılmak istenen bir değeri aktarmak için faydalanılabilir. Söz konusu eserin öğrencilere okutulması ile eserin içerisinde bulunan değerler de örtük bir şekilde aktarılmış olacaktır. Örtük program yaklaşım aracılığı ile üzerinde durulabilecek değerlere ilişkin iki örnek aşağıda verilmiştir.

“Günün birinde bir tilki sürüsü av aramaya çıkmış. Uzun bir müddet gezindikten sonra ölü bir deve bulmuşlar. İçlerinden biri ‘Bu av bize uzun bir süre yeter. Bu yüzden onu adil bir şekilde bölüşmeliyiz. Adaletsizliği engellemek için de güçlü birini aramızda hakem tayin etmeliyiz.’ demiş. Hepsi bu fikre katılmış ve bir hakem düşünmeye koyulmuşlar. O esnada bir kurdun oradan geçmekte olduğunu görmüşler. Gidip durumu anlatmışlar. Kurt hakemliği kabul etmiş ve o gün tilkilerin hepsine eşit miktarda et dağıtmış. Daha sonra kendi kendine ‘Ben onların hepsinden güçlüyüm. Bana bir şey yapamazlar. En iyisi onlara bir daha et vermeyeyim ve bütün eti kendim yiyeyim.’ diye düşünmüş.

Ertesi gün Tilkiler yine et yemeye gelmişler. Kurt ava el koyduğunu söyleyerek onlara et vermemiş. Bunun üzerine Tilkiler bir aslana çıkmışlar ve onu şikâyet etmişler. Aslan, Kurt’un yaptığına çok öfkelenmiş. Gidip onu parçaladığı gibi deveyi de Tilkiler’e bırakmış.” (Tilkiler ile Kurt’un Hikâyesi, s.443).

Yukarıdaki örnek masal üzerinden toplumsal yaşamda görülen adaletsizliklere dikkat çekilebilir. Bu tür davranışların toplumsal yapıyı bozduğu ve kaçınılması gerektiği üzerinde fikir alışverişi yapılabilir. Ayrıca aşağıda verilen diğer bir örnek masal üzerinden de yine toplumda yardımlaşmanın önemi ve gerekliliği üzerinde durulabilir. Bu konuda öğrencilerin fikirlerini ifade etmeleri istenebilir.

“Çok eski zamanlarda ülkenin birinde Abdu’l-lahu’l-Berrî adında çok fakir bir balıkçı yaşarmış. Bu balıkçının tam dokuz çocuğu varmış. Geçimini her gün deniz kıyısına gidip ağıyla avladığı balıkları satarak sağlarmış. Deniz bazen ona çok cömert davranırken bazen de nimetlerini esirger, gününü karartmış. Varı yoğu elindeki ağ olan zavallı Abdu’l-lahu’l-Berrî’nin de o günlerde Allah’a sığınmaktan başka çaresi olmamış. Yakarışlarla ağını atar, umutsuz gözlerini pırıl pırıl suya dikermiş. Mutluluğu, tuttuğu balıkların sayısı kadar olurmuş.

Böylece kıt kanaat geçinip giderken günün birinde onuncu çocuğu dünyaya gelir. O gün çocuğunun şansına bakmak için ağını kaptığı gibi denize gider. Umutla ağını suya atar. Heyecanla geçen bir sürenin ardından şevkle ağını çektiğinde onu bomboş görür. Yine de pes etmeyip ağını akşama kadar defalarca suya atar; ancak bütün çabalarına rağmen hiç balık tutamaz.

Eli boş, üzgün bir halde eve dönerken yolda, fırının önünde pek çok kişinin ekmek almak için sıraya girdiğini görür. O an için iyice burkulur ve sessiz sedasız yoluna devam eder. Fırıncı, Abdu’l-lah’ın oradan geçtiğini görünce seslenir. Abdu’l-lahu’l-

Berrî hemen yanına gider. Fırıncı 'Niçin bu gün ekmek almadan gidiyorsun?' diye sorar. Abdu'l-lahu'l-Berrî o gün hiç balık tutmadığını, beş parasız olduğunu söyler. Bunun üzerine Fırıncı 'Benden bugün on yarım gümüşlük ekmek al. Ayrıca şu on yarım gümüşü de kabul et ve evine yiyecek bir şeyler götür. Bunların hepsini borç olarak veriyorum. Yarın balık tuttuğunda sen de bana balık verirsin böylece ödeşiriz.' der. Abdu'l-lah, teşekkür ede ede ekmeği ve parayı alır. Sevinç içinde pazara uğrar ve yiyecek bir şeyler aldıktan sonra evinin yolunu tutar. Ev halkı o akşam, onun getirdikleri ile karınlarını doyururlar. Bu nimetlerden mahrum bırakmadığı için hep beraber Allah'a şükrederler." (Abdu'l-lahu'l-Berrî ile Abdu'l-lahu'l-Bahrî'nin Hikâyesi, s.454-455).

Yukarıda verilen masalın kahramanı Abdu'l-lahu'l-Berrî kırk gün boyunca balık tutamaz ve bu kırk gün boyunca fırıncı ona ekmek ve evin ihtiyaçları için on yarım gümüş verir. Böylece Abdu'l-lahu'l balık tutmadığı günlerde yardımsever arkadaşı sayesinde ailesinin ihtiyaçlarını karşılar.

Çalışmanın 'Değerler Eğitimi' bölümünde, yaklaşımlar ve bu yaklaşımların uygulanmasında yardımcı olacak yöntem ve teknikler geniş bir şekilde ele alınmıştır. Özetle belirtmek gerekirse yaklaşımların neler olduğu ve özellikleri elbette eğitim sürecinde işi kolaylaştıran bir unsur olacaktır. Fakat bunun yanı sıra söz konusu yaklaşımların nasıl uygulanacağını tespit etmek de önemli görülmektedir. Bu nedenle bu süreçte uygun yöntem ve tekniğin belirlenmesi için öğretim yöntem ve tekniklerinden haberdar olmak ve bunları ustalıkla uygulayabilmek değer aktarım sürecinin başarıya ulaşmasını kolaylaştıracaktır.

4.4. Dördüncü Alt Problemlerle ilgili Bulgular ve Yorum

"Binbir Gece Masallarında tespit edilen kök değerlerin hangisi veya hangileri çocuklara aktarılabilir üsluptadır, neden?" alt problem sorusunun cevaplandırıldığı bu kısımda öncelikle tespit edilen kök değerler hakkında bilgi verilecektir. Bu doğrultuda 1 ve 2. alt problem cümlesi açıklanırken verilen grafiklerde detaylı olarak değer sayıları ve yüzdelik oranları verilmiştir.

Kök değer tespiti için incelenen çalışmada kök değerlerin hepsinin (adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik, yardımseverlik) yer aldığı görülmüştür. Değer aktarımı yapılan ifadelerin neredeyse hepsi büyüklerin arasındaki diyaloglar aracılığıyla olduğu tespit edilmiştir. Bazı bölümler, çocuk yaştaki kişiler üzerinden kurgulansa da genel olarak masalın gelişiminde ve sonuçlanmasında yine büyüklerin belirgin olarak yer aldığı görülmektedir. Fakat masalda çocuk

karakterin bulunması ve bazı önemli olayların onun üzerinden meydana gelmesi masalı bir çocuk masalı hüviyetine büründürebilmektedir. Bu masalardan biri de geçmişten günümüze çocukların yoğun bir ilgi gösterdiği Alâe'd-dîn ve Sihirli Lamba Hikâyesi'dir.

“Çok eskilerde, Çin ülkesinde Mustafa adlı fakir bir terzi yaşarmış. Bu terzinin bir de Alâe'd-dîn adında haylaz bir oğlu varmış. (...)

Günlerden bir gün oraya Afrikalı bir büyücü gelir. Büyücü şehrin sokaklarında dolaşırken arkadaşlarıyla beraber eğlenen Alâe'd-dîn'i görür.” (Alâe'd-dîn ve Sihirli Lamba Hikâyesi, s.216).

Bunun yanı sıra Kral Umeru'n-Nu'mân ve Rum Savaşının Hikâyesi'nin kahramanı Şerkân ve kardeşlerinin çocuklarının anlatılması sonrasında ise bu kişilerin büyük birer savaşçı ve devlet adamı olmaları ilgi çekici çocuk karakterler olarak ifade edilebilir (Kral Umeru'n-Nu'mân ve Rum Savaşının Hikâyesi, s.67-147). Ayrıca kahramanı hayvan olan masalların veya insanlarla hayvanların beraber yer aldığı masalların da çocuklar için ilgi çekici masallar olduğu düşünülmektedir.

Kahramanların yanı sıra akıcı ve süslü ifadelerin, çeşitli tekerlemelerin, abartılı ifadelerin ve ilgi çekici kişileştirmelerin bulunması değerlerin çocuk okurlara aktarılmasını kolaylaştıran unsurlar olarak ifade edilebilir. Aşağıdaki alıntılar, söz konusu özelliklere örnek olarak gösterilebilir:

“Deniz bazen ona çok cömert davranırken bazen de nimetlerini esirger, gününü karartmış. Varı yoğu elindeki ağ olan zavallı Abdu'l-lahu'l-Berrî'nin de o günlerde Allah'a sığınmaktan başka çaresi olmamış. Yakarışlarla ağını atar, umutsuz gözlerini pırlıl pırlıl suya dikermiş. Mutluluğu, tuttuğu balıkların sayısı kadar olurmuş.(...)

Onlar rüyalarında gülüp oynarken gece, sessizce eteklerini sürüye sürüye gider. Güneş bütün şaşasıyla, gözler kamaştıran haşmetiyle tahtına kurulur.” (Abdu'l-lahu'l-Berrî ile Abdu'l-lahu'l-Bahrî'nin Hikâyesi, s.454-455).

Ali Baba ve Kırk Haramîler'in Hikâyesi'nde mücevherlerle dolu mağaranın açılması ve kapanması için verilen komutlar oldukça ilgi çekicidir: *“Açıl susam açıl.”* (s.193) bir oyun ifadesi gibi çocukların aklında yer edebilecek bir ifadedir. Buna benzer olarak bazı masalların bitiş cümleleri de ilgi çekici ifadelerle kurulmuştur: *“O günden sonra kari koca, kederlerin kapısına sevgiden bir kilit asıp ömür boyu mutlu yaşarlar. Çin Sultan'ı ölünce de tahta geçip ülkeyi bolluk ve sükûnet içerisinde idare ederler.”* (s.224)

Binbir Gece Masallarında tespit edilen değerlerin hepsi çocuklara aktarılabilir üsluptadır. Çünkü değer aktarımı yaptığı belirlenen ifadelerin içeriğinde şiddet,

ayrımcılık, kötü söz, müstehcenlik gibi olumsuz örnek oluşturabilecek söylemlerin olmamasına dikkat edilmiştir. Bu şekilde olan ifadeler, değer tespiti olarak ele alınmamıştır. Söz konusu özellikleri taşıyan bazı aktarımlar aşağıda verilmiştir:

“(...) Gece yarısı olunca sarayda bir şey unuttuğunu hatırlar ve geri döner. Saraya girdiğinde karısının krallık yatağında, simsiyah zenci bir köle ile kucaklaşmış bir halde yattığını görür. O an dünya gözünde kararır ve kendi kendine ‘Bu iş daha ben şehirden ayrılmadan oluyorsa uzun bir müddet kardeşimin yanında ağırlandırken bu oruspunun hali nice olurdu acaba?’ diye düşünür. Ardından kılıcını çekip ikisini de öldürür ve adamlarının yanına döner. (...)”

Az sonra kapıdan yirmi köle ile yirmi cariye, başlarında Şehreyâr’ın karısı olduğu halde çıkarlar ve bahçedeki fiskiyeli havuzun yanına gelirler. Havuzun kenarında hepsi üstündeki elbiseleri çıkarıp çırılçıplak kalırlar. Şehreyâr’ın karısı ‘Mesûd buraya gel.’ der. Bunun üzerine simsiyah zenci bir köle ona doğru yaklaşır ve hemen oracıkta kucaklaşıp sevişirler. Diğer köleler ile cariyeler de kimin canı kimi istiyorsa onunla sevişip öpüşür.” (Kral Şehreyâr ile Kardeşi Şâhzemân’ın Hikâyeleri, s.3-4).

“Şehrezâd masalın burasında sabah olduğunu anlar ve susar. Kardeşi Dünyâzâd ‘Bize ne kadar güzel ve tatlı şeyler anlatıyorsun.’ der. Bunun üzerine ‘Eğer Kral Hazretleri yaşamama izin verirlerse sizlere yarın akşam daha güzel şeyler anlatacağım.’ der. Onlar böyle konuşurken Kral kendi kendine ‘Masalın sonunu dinleyeyim de sonra öldürtürüm.’ diye düşünür. Kral daha sonra gidip tahtına oturup devlet işleri ile meşgul olur. Aradan biraz vakit geçince koynunda kefenle Vezir çıka gelir ve beklemeye koyulur.” (İhtiyar ile Ceylan’ın Hikâyesi, s.9).

“(...) Bedevî, Nuzhetu’z-Zemân’a yaklaşır alaycı bir tavır ile ‘Ey şehirli! Niye ağlıyorsun? Allah’a ant içiyorum ki şayet ağlayıp sızlanmayı kesmezsen seni öldürünceye kadar döverim. Anladın mı şehirli kedi?’ der.” (Kral Umeru’n-Nu’mân ve Rum Savaşının Hikâyesi, s.89)

“(...) Sonra Culend’i huzuruna getirtir. Ona İslam’ı teklif eder; fakat Culend reddeder. Bunun üzerine onun, şehir kapısında çarمیha gerilmesi için emir verir. Emir mucibince Culend, çarمیha gerilince askerler de oklar atarak onu adeta kirpiye çevirdiler.” (Acîb, Garîb ve Sehîmu’l-leyl Hikâyesi, s.334).

Aynı şekilde bazı masalarda, dönemin ruhunu yansıtan köle ve cariyelerin alınıp satılması, değer verilen kişilere hediye edilmesi veya beğenilen cariyeye çeşitli ikramlarda bulunulması, hediyeler verilmesi gibi anlatımlar dostluk, saygı, yardımseverlik gibi değerlerle ilişkilendirilmemiştir. Bunun yanı sıra bu tür anlatımlar paylaşma, dayanışma, yardımlaşma, cömert olma gibi tutum ve davranışlarla ilişkilendirilmemiştir. Özetle, değer tespiti yapılırken gösterilen hassasiyet nedeniyle Binbir Gece Masallarında tespit edilen değerlerin hepsinin çocuklara aktarılabilir üslupta olduğu düşünülmektedir. Kök değerler kapsamına alınmaya uygun görülmeyen bazı örnekler aşağıda verilmiştir.

“Günün birinde Basralı bir adam bir cariye satın alır. Adam gün geçtikçe Cariye’yi çok sever ve onun uğruna bütün servetini harcar. Sonunda da beş parasız kalır. Cariye onun bu haline çok üzülür. Bir gün ona ‘Beni sat ve durumunu düzelt.’ der. Zor durumda olan Adam, mecburen dediği gibi yapar. Onu alıp bir gün pazara götürür ve içi kan ağlayarak satışa çıkarır. O sırada Basra Prensi Abdu’l-lah bin Muammer, Cariye’yi görüp beğenir. Onu Adam’dan beş yüz dinar verip satın alır.” (Abdu’l-lah Bin Muammer’in Adam ve Cariye ile Hikâyesi, s.206-207).

“Yine kara kara düşüncelerin sardığı bir gün, denize nazır olan sarayında otururken adamlarından biri içeri girer ve ‘Kral’ım, kapıda sizi görmek isteyen bir tacirle çok güzel bir cariye var.’ der. Kral Şehremân, merak edip onları içeri almalarını emreder. Adamlar onları içeri alınca Kral, Cariye’nin güzelliğini görür ve onu satın almak ister. Tacie ‘Kral’ım bu cariye ben kulunuzdan size bir hediye olsun.’ der.” (Kral Şehremân’ın Oğlu Bedir Bâsim ile Kral Semendel’in Kızının Evlenmesi Hikâyesi, s.381).

4.5. Beşinci Alt Problemle ilgili Bulgular ve Yorum

Çalışma için belirlenen beşinci alt problemde “Binbir Gece Masalları, ‘çocuğa görelilik’ özelliklerinin hangilerini taşıyor?” sorusunun cevabı aranacaktır. Çocuk edebiyatı ürünlerinin çocuk için belirlenmiş ilkelere göre düzenlenmiş olması önemli görülmektedir. Bu doğrultuda çocuğa yönelik hazırlanmış bir eserin dış kapaktan başlayarak içerikte bulunan yazı şekli ve puntosu, görseller ve görsellerin sayfaya oranı, içerikle uyumu, dil, üslup gibi pek çok özelliği uygun bir şekilde barındırması gerekir. Çalışma kapsamında incelenen Binbir Gece Masalları nüshası, daha önce ifade edildiği gibi akademik bir çalışmanın ürünü olarak ortaya çıkmış ve alanda çalışmalar yapan araştırmacıların istifadesine sunulmak için kitap olarak basılmıştır. Dolayısıyla genel okuyucu kitlesi ve çocuk okurlar için oluşturulmadığından biçim yönünden ele alınmadan içerik yönünden ve eğitsel yönden taşınması gereken özellikler bakımından ele alınacaktır.

Belirlenen alt problemin cevabına ulaşmak için ilk olarak Binbir Gece Masalları; tema, konu, kahraman, plan, dil ve anlatım gibi içyapı özelliklerine göre değerlendirilecektir. Böylece Masalların içerik yönünden çocuğa görelilik ilkelerini taşıyıp taşımadığı ortaya konmaya çalışılacaktır. Buna göre Binbir Gece Masalları, içyapı özellikleri bakımından şu özellikleri taşımaktadır:

Tema: Genel olarak yazarın okuyucuya aktarmak istediği mesaj, görüş veya düşünce olarak ifade edilebilecek olan temanın, iyi tespit edilmiş olması ve belirsizliğe yer vermeyecek şekilde olması gerekir. Özellikle çocuklara yönelik eserlerde bu

hususun göz ardı edilmemesi ve çocukların yaş ve seviyesine uygun bir temanın seçilmesi uygun görülmektedir. Genel olarak çocuk edebiyatı ürünlerinde adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, yardımseverlik gibi değerler tema olarak seçilmektedir. Bazen bu değerlerden biri işlenirken bazen de bu değerlerle ilişkili tutum ve davranışlar eserin temasını oluşturabilmektedir. Binbir Gece Masallarında ele alınan konular ve tespit edilen değerlerden hareketle masalların bütününde sevgi, dostluk, adil olma, paylaşma gibi temaların bulunduğu söylenebilir. Başka bir deyişle, masalarda dinleyiciye veya okuyucuya verilmek istenen bir mesaj bulunmakta ve bu mesaj belirsizliğe yer vermeyecek şekilde doğrudan ifade edilmektedir.

“Ânûşîrvân bir gün adamlarına ‘Ben çok hastayım. Hekimlerin dediğine göre ancak ve ancak harabe bir köyden gelen yoğurtla iyileşebilirmişim. Bu yüzden hemen yola çıkıp bana istenilen yoğurdu getirin.’ der. Adamlar bunu duyar duymaz ülkenin dört bir tarafına dağılıp harabe bir köy aramaya koyulurlar. Nice bir zaman köy köy dolaştıktan sonra elleri boş, Ânûşîrvân’a gelirler. Ona harabe bir köy bulamadıklarını söylerler. Ânûşîrvân buna çok sevinir ve ‘Aslında ben hasta değildim. Ülkemde harabe köy kalıp kalmadığını öğrenmek için öyle söylemişim.’ der.” (Kral Ânûşîrvân’ın Adaleti, s.241).

Cezire’de Halife Süleymân bin Abdu’l-melik zamanında çok zengin ve eli açık olan Huzeyme bin Bişr adında bir adam yaşarmış. Huzeyme denildiği kadar da varmış, kendisinden yardım isteyen herkese hiç düşünmeden dilediği kadar para verirmiş.

Bu şekilde yıllar birbiri ardına geçip gider ve o cömert Huzeyme günün birinde beş parasız kalır. Bir zamanlar yardım ettiği kişilerin kendisinden uzaklaştığını görür. Kalbi çok kırılır ve onlarla görüşmediği gibi evinden de hiç dışarı çıkmamaya karar verir. O sıralarda Cezire Valisi Aksuma El-Feyyâz, adamlarından Huzeyme’nin durumunun çok kötü olduğunu ve evine kapandığını öğrenir. Haline çok üzülür ve bir gün yanına dört bin dinar alıp devesiyle Huzeyme’nin evine gider. Huzeyme kapıyı açınca Aksuma El-Feyyâz içinde dört bin dinar bulunan keseyi verip onun ‘Kimsiniz?’ sorusunu cevaplamadan sessizce geri döner.” (Huzeyme Bin Bişr ile Aksuma El-Feyyâz’ın Hikâyesi, s.354)

Konu: Herhangi bir yazılı eserde, yazının içerisinde verilenler konuyu oluşturmaktadır. Çocuk edebiyatı eserlerinde konu, özenle seçilmesi gereken önemli bir husustur. Çünkü çocuk okurun kitapla bağına kuran ve bu bağı devam ettiren konunun ilgi çekiciliğidir. Bu durumda bir çocuk edebiyatı eserinde konunun, çocuğun ilgi ve ihtiyaçlarına cevap verebilecek bir şekilde seçilmiş olması; sürükleyici, heyecan verici ve merak duygusunu uyandıracak özelliklerde olması önemli görülmektedir. Bunun yanı sıra mizahi bir içeriğe sahip olması, çocuğun hayal dünyasını yansıtması ve hayal dünyasını geliştirecek özellikte olması da ilgi çekici olmasını artırmaktadır. Binbir Gece Masallarının konularını bu bilgiler çerçevesinde değerlendirdiğimizde çocuk okurlar

için oldukça ilgi çekici konuları işlediği söylenebilir. Masallarda işlenen konular sürükleyici, heyecan verici, merak duygusunu canlı tutan içerikte olduğu gibi yer yer mizahi öğeler de içermektedir. Binbir Gece Masallarının konularının çocuklar için en ilgi çekici tarafı, hayal dünyalarına hitap etmesi ve aynı zamanda hayal dünyalarını geliştirmesi olarak söylenebilir. Masallarda bulunan olağanüstü özelliklere sahip kişilerin yer aldığı konular, bu kişilerin kötülerle savaşması ve onları engellemesi, olağanüstü güçlere sahip olup uzak diyarlar arası seyahat etme veya günümüz tabiri ile ışınlanma, her istediğinin anında olması gibi daha pek çok konu çocuklar için oldukça ilgi çekici olarak görülmektedir. Bazı masallardan alınmış çeşitli örnek kısımlar aşağıda verilmiştir.

“Ülkenin birinde fakir bir adam yaşarmış. Bu adamın evinde bir fare ile bir sıçan varmış. Adam, günün birinde ansızın hastalanır. Ziyaretine gelen arkadaşları ona kabuksuz susam yemesini tavsiye ederler. O da iyileşmek umuduyla çarşıdan bir miktar susam aldırır. Kabuklarını soyması için onları karısına verir. Bu arada susamları gören Sıçan, onları yavaş yavaş yuvasına çekmeye başlar.” (Fare ile Sıçan’ın Hikâyesi, s.150).

“(…) Diğer taraftan Kameru’z-zemân bağda çalışırken iki kuşun kavga ettiğini görür. Kuşlardan biri diğerini öldürür. Öldürülen kuşun arkadaşları durumu görünce, öbür kuşu yakalayıp parça parça ederler. Bütün bunları uzaktan seyreden Kameru’z-zemân, parçalanan kuşun taşlığından o pırlantanın düştüğünü görür ve hemen gidip onu alır. Ertesi gün de bağda dolaşırken bir çukur farkedir. Çukura indiğinde yüz küp dolusu altın bulunan bir oda görür. Küpleri çıkardıktan sonra Bağ Sahibi’ne durumu bildirir ve altınları onunla paylaşır.” (Budûr’un Hikâyesi, s.161).

“(…) Alî Baba, onların iyice uzaklaştıklarından emin olunca ağaçtan iner. Hemen kayanın yanına koşar ve ‘Açıl susam açıl’ diye bağırır. Lafını bitirir bitirmez koca kaya ikiye bölünür. Açılan yarıktan hemen içeri dalar. İçeriye girdiğinde gözleri sayısız mücevherlerin ve altınların parıltısından kamaşır. Önce, bu muhteşem manzara karşısında afallar. Daha sonra bir ondan bir bundan derken koynunu mücevherlerle ve altınlarla doldurur. Ayrıca orada bulduğu torbaları da altınlarla ve mücevherlerle doldurur ve kayaya ‘Açıl susam açıl’ der. Kaya açılınca torbaları eşeğine yüklediği gibi evin yolunu tutar.” (Alî Baba ve Kırk Haramîler’in Hikâyesi, s.193-194).

“(…) Yola çıktıktan uzun bir süre sonra Cevder acıktır. Abdü’s-samed’e ‘Neden yol için yiyecek bir şeyler almadın?’ diye sorar. Abdü’s-samed bunun üzerine katırından inip heybeyi eline alır ve Cevder’e ‘Ne yemek istersin?’ diye sorar.

Cevder ‘Ne olursa olsun farketmez.’ der. Abdü’s-samed ‘Kızartma mı, bal mı, tavuk mu? Ne istersin?’ diye sorarken bir yandan da dediği yiyecekleri elini heybeye sokup bir bir çıkarır. Karşısında Cevder’in bütün bunları hayretle izlediğini görünce de ‘Şaşılacak bir şey yok. Dua okuyarak heybeyi sihirli bir hale getirdim. Şimdi ona elimi bir defa sokmakla istediğim yemeği çıkarabilirim.’ der. Daha sonra yemeklerle karınlarını bir güzel doyururlar ve tekrar yola düşerler. Abdü’s-samed ‘Bu arada bu bindiğimiz katır bir cindir. Bu sayede bir yıllık yolu bir günde kat ediyoruz.’ der.” (Cevder’in İki Kardeş ile Hikâyesi, s.308-309).

“Abdu’l-lah tam bir yıl boyunca her gün güneş doğmadan sahile bir sepet dolusu meyve götürür, karşılığında da (denizde yaşayan arkadaşından) bir sepet mücevher alır. Böylece güneş leziz meyvelerin, altınların arasında bir görünür bir kaybolur.

Abdu’l-lah yine bir sabah elinde sepetle sahile iner. Cin de bir müddet sonra denizden çıkar. İki arkadaş sepetleri değiştikten sonra tatlı bir sohbete koyulurlar. (...) Cin, ‘Benimle denizin dibine gelir misin?’ der. Abdu’l-lah iyi de ben bir insanım. Denizde yaşamam yahut uzun süre orada kalmam mümkün değil.’ deyip buna yanaşmaz. Cin biraz düşündükten sonra ‘Dendân adlı bir cins balık vardır. Onun yağını vücuduna süren herkes denizde yaşayabilir.’ der. Ardından da o balığın yağını getirmek için denize dalar. Kısa bir süre sonra bahsettiği balığın yağıyla karaya çıkar. Onu Abdu’l-lah’ın vücuduna sürdükten sonra birlikte denize dalarlar. Denizin dibinde birçok ev, çadır, cins cins balıklar gören Abdu’l-lah, etrafına hayretle bakına bakına yol alır. İki arkadaş gide gide nihayet halkının hepsinin denizkızı olduğu bir şehre varırlar. Deniz kızları onların etraflarını sararlar ve Abdu’l-lah’la ‘Kuyruksuz, kuyruksuz’ diye alay etmeye başlarlar. Cin ‘Burada herkesin kuyruğu var. Bu yüzden seni yadırgıyorlar. Ne olur sen onların kusuruna bakma.’ diyerek arkadaşının gönlünü almaya çalışır.” (Abdu’l-lahu’l-Berrî ile Abdu’l-lahu’l-Bahrî’nin Hikâyesi, s.459).

Kahramanlar: Olayların merkezinde olan ve bütün olayların onun etrafında geliştiği kişi olan kahramanlar çocuk okurlar için örnek alınan, özdeşim kurulan kişilerdir. Bu nedenle kahramanların, çocukların yaş ve gelişim dönemlerine uygun olması ve onların hayal dünyalarına hitap etmesine dikkat edilmelidir. Binbir Gece Masalları, içeriğindeki kahramanlar itibarı ile çocukların çokça dikkatini çekecek ve onların hoşuna gidecek özelliktedir. Çünkü olağanüstü güçlere sahip olup yardıma muhtaç kişilerin imdadına yetişmek, kötülerle savaşıp onları cezalandırmak, saklı hazinelere sahip olmak, uçan bir halıya binmek, içinde her isteğini anında yerine getiren bir cinin bulunduğu bir lambaya sahip olmak, kimsenin yenemediği bir savaşçı olmak gibi daha birçok kahraman her çocuğun hayal dünyasını süsleyen karakterlerdir. Çocuk için ilgi çekici olan bu kahramanlar, onların özellikleri ve maceraları çocuğun masallarla kuvvetli bir bağ kurmasını sağlayacaktır. Bu nedenle Binbir Gece Masallarının, çocuğa göreliğin ilgili unsuru ile ilişkili olarak ‘kahraman’ bakımından oldukça zengin olduğu söylenebilir. Bu özelliğin, çocuk okurların masalları zevkle okumasını sağlayacağı düşünülmektedir. Söz konusu özellikleri taşıyan bazı örnekler aşağıda verilmiştir.

“Kral Nu’mân’ın bir de Şerkân adında bir oğlu varmış. Nu’mân, ülkedeki bütün kahramanları yenmiş olan bu oğlunu çok severmiş. Ona sürekli ‘Benden sonra sen kral olacaksın.’ dermiş. (...) Bu arada Şerkân’ın ünü her yeri tutar. Gün geçtikçe Şerkân’ın gücü artar ve kaleler, ülkeler fethetmeye başlar. (Kral Umeru’n-Nu’mân ve Rum Savaşının Hikâyesi, s.68).

“(…) Enes mektubu alıp da Verd’in oradan uzaklaştırıldığını öğrenince onu aramaya çıkar. Perişan bir halde birkaç gün yol aldıktan sonra bir pınarın başında mola verir. Su içip biraz dinlendikten sonra karşısına bir aslan çıkar.

Aslan saldırmaya hazırlanırken Enes durumu anlatır ve ondan kendisine acımasını ister. Aslan onu dinleyince yumuşar. Öldürmekten vazgeçer ve yaptığı bir takım hareketlerle kendisini takip etmesini söyler. Aslan önde, Enes arkada bir müddet yol alırlar. Gide gide Aslan onu Verd'le beraberindekilerin ayak izlerinin bulunduğu deniz kenarına götürür ve orada bırakır. Enes izlere bakınca Verd'in oradan gemiyle gittiğini anlar.” (Enesu'l-Vucûd ile Sevgilisinin Hikâyesi, s.205).

“Alâe'd-dîn annesini dikkatlice dinler ve onun dışarı çıktığı bir sırada lambayı ovuşturur. Ortaya çıkan Dev'e, Sultan'ın istediklerini hazırlamasını emreder. Dev kısa bir müddet sonra istenilen her şeyi hazırlar. Alâe'd-dîn onları hemen Sultan'ın sarayına gönderir ve annesini de kafilenin peşine takar. Alâe'd-dîn'in gönderdikleri karşısında şaşkına dönen Sultan, bundan daha iyi bir damat bulamayacağını düşünür ve kızının onunla evlenmesine hemen razı olur. Kadın'dan oğlunu bir an önce saraya göndermesini ister. Kadın sevinç içerisinde koşa koşa eve gider ve durumu oğluna anlatır. Bunun üzerine Alâe'd-dîn yine Dev'i çağırır. Ona 'Beni krallar gibi giydir ve büyük bir kafilenin ortasında Sultan'a gönder.' der. Dev bunu duyar duymaz gözden kaybolur. Bir süre sonra da elinde çok güzel elbiseler ile geri döner. Alâe'd-dîn bunlarla bir güzel giyinip kuşandıktan sonra yine Dev'in getirdiği büyük bir kafile ortasında saraya gider.” (Alâe'd-dîn ve Sihirli Lamba Hikâyesi, s.220).

“Elime geçen bir miktar para ile bir gemiye binip Basra'ya gittim. Oradan tacirlerle birlikte denize açıldım. Kafile halinde adadan adaya, denizden denize giderek ticaret yapıyorduk. Bir gün, güzel bir ada gördük. Çıkıp orada biraz olsun dinlenmek istedik ve ateş yakıp yemek pişirmeye koyulduk. Tam o sırada geminin kaptanı 'Canını kurtarmak isteyen acele gemiye binsin.' diye bağırdı. Bizler telaşla sebebini sorduk. Kaptan 'Ada zannettiğimiz yer aslında büyük bir balık. Bu balık buraya çok eskilerde gelmiş. Üzerini kumlar, topraklar örtükten sonra ağaçlar ve yeşillikler bitmiş ve şu an balık ateşten etkilenip denizin dibine doğru hareket ediyor.' dedi.” (Denizci Sindibâd Hikâyelerinden Birinci Hikâye, Bu da Seyahatlerin İlkidir, s.270).

Bunun yanı sıra, birden fazla olayın geçtiği ve iç içe geçmiş bazı masallarda, kahraman sayısının fazla olması, telaffuzu zor olan isimlerin kullanılması başa çıkılması gereken bir durum olarak görülmektedir. Belli masalların bölümlere ayrılarak her bölümde ayrı kahramana yer verilmesi ve telaffuzu zor kahraman isimlerinin ya Türkçe anlamı ile veya farklı şekillerde tekrar isimlendirilmesi ile söz konusu olumsuz durum düzeltilebilecektir. Masallarda geçen Kûtu'l-Kulûb, Zavû'l-mekân, Nuzhetu'z-zemân, Kameru'z-zemân, İbnu'l-kâribî, Kurretu'l-ayn, Sehîmu'l-leyl, Ahmedu'd-denef, Ebû Kîr ve Ebû Sîr gibi isimler buna örnek olarak verilebilir.

Plan: Anlatılan olayın belli bir planlama yapılarak aktarılması olarak ifade edilebilecek olan plan, mantıklı bir sıralamayı sağlamaktadır. Çocuk okurlara yönelik hazırlanan eserlerde giriş, gelişme ve sonuç bölümlerine riayet edilerek bir anlatım yapılması ve anlatımın bu yaş grubunu sıkmayacak, kitaba bağlı tutacak şekilde gerçekleşmesi önemli görülmektedir. Binbir Gece Masallarının geneline bakıldığında masalların ve içeriğindeki olayların bu şekilde bir planlama ile işlendiği görülmektedir.

Bu özelliğin, çocukların Masalları rahatlıkla okumasını sağlayabileceği ve ilgilerini diri tutacağı düşünülmektedir. Bu durumda çocuğa görelilik ilkeleri bağlamında Binbir Gece Masallarının, uygun bir planlamaya sahip olduğu söylenebilir.

Dil ve üslup: Eserde kullanılan cümleler, cümleleri oluşturan kelimeler ve bu şekilde yapılan anlatım yazarın dil ve üslubunu şekillendirir. Çocuklar için oluşturulmuş veya onlara göre düzenlenmiş eserlerde dil ve üslubun doğal olması, çocuğa hitap edecek bir anlatımla olması eserin başarılı olmasını sağlamaktadır. Bu özellik, günlük yaşamda çocukla diyalog kurulurken ayrı bir üslubun tercih edilmesi, onların hoşuna gidecek hitaplarda bulunulmasına benzetilebilir. Binbir Gece Masallarının çocuklar için oluşturulmadığı malumdur. Buna rağmen kullanılan dilin ve üslubun çocukların yadırgamayacağı seviyede olduğu ifade edilebilir. Masalların genel özelliği olarak akıcı bir dil, sıkıcı olmayan betimlemeler, ilgi çekici benzetmeler ve yer yer mizahi anlatımlar Binbir Gece Masallarının genelinde de görülmektedir. Böylece Masalların, bu özellik bakımından da çocuğa göreliliği taşıdığı söylenebilir. Aşağıda masalların dil ve üslup özelliğini yansıtan çeşitli örnekler verilmiştir.

“Anlatıldı. En iyisini de Allah bilir. Eski zamanlarda Hint ve Çin adalarında Sasan krallarından bir kral varmış. Bu kral büyük bir orduya, kalabalık bir maiyete, sayısız taraftara ve hizmetçiye sahipmiş. Biri büyük diğeri küçük iki oğlu varmış. Bunların ikisi de birbirinden yiğit delikanlıarmış; ama büyük olan küçüğünden daha iyi ata binermiş. Büyük olan Şehreyâr, tahta geçince ülkeyi adaletle yönetmeye başlamış. Bu yüzden halkı onu çok sevmiş. Küçük kardeşi Kral Şâhzemân ise Acem Semerkandı'nın kralı olmuş.” (Kral Şehreyâr ile Kardeşi Şâhzemân'ın Hikâyeleri, s,3).

“(...) O gündün sonra Kral, Delikanlı ve Avcı keder nedir bilmeden ölünceye kadar mutlu bir hayat sürerler.” (Büyülenmiş Şehir Hikâyesi, s.19).

“Şehrazâd, gözleri içeriye süzülen ışıklarla parlayınca susar ve geceyi beklemeye koyulur. Uzun bir bekleyişin ardından güneş bütün ihtişamıyla çekip gider. Yanan mumlarla can bulan hayallerin fısıltıları arasında masalına kaldığı yerden devam eder.” (Eli Kesik Delikanlı'nın Hikâyesi, s.47).

“(...) Ardından ata binen Delikanlı, bir müddet sonra atla uçmaya başlar. Bu halde gün boyu yeryüzünde dolaşır. Akşam olup da ortalığı karanlık basınca geceyi geçirmek için bir şehirde bulunan bir sarayın damına iner. Atını damda bırakıp yiyecek aramak için saraya girer.” (Tavus, Borazan ve At Sahibi Üç Bilgin'in Hikâyesi, s.202).

“Bir gün aptal bir adam eşeğini iple çekerek yolda giderken onu iki açığöz görür. Onun aptal olduğunu anlarlar ve eşeği ondan almaya karar verirler. Bunun için de arkadan sessizce eşeğe yaklaşırlar. Biri hemen eşeğin boynundaki ipi çözüp kendi boynuna takar, diğeri de eşeği alıp götürür. Bir süre sonra Aptal Adam, dönüp arkasına bakınca eşeğin yerine bir adamı çektiğini görür. Buna çok şaşırır ve ona ne olduğunu sorar. Açığöz ‘Ben aslında bir insandım. Bir gün annemi dövdüm. O da bana beddua

etti ve Allah duasını kabul edip beni bir eşeğe çevirdi. Şimdi de annemin duası üzerine tekrar insan oldum.’ der.

Onun dediklerine inanan Aptal, bunca zaman eşek diye bir insanı çalıştırdığına çok üzülür. Hemen gidip durumu karısına anlatır. Karısı ‘Artık yapacak bir şey yok. En iyisi pazara gidip gerçek bir eşek al.’ der. Aptal Adam ertesi gün, eşek almak için pazara gider. Orada kendi eşeğini görünce yanına gidip kulağına ‘Yine mi anneni dövdün?’ der ve onu satın almaz.” (Aptal Adam’ın Hikâyesi, s.208).

“(…) Hep beraber gemiden inip adayı gezmeye koyulduk. Bir pınar başına geldiğimde suyu seyrederken uyku geldi ve dinlenmek için biraz kestirdim. Tatlı uykumdan uyanıp da etrafıma baktığımda ne gemi vardı ne de tacirlerden biri. Baktım ki artık yapacak bir şey yok. Ben de bir umut diyerek adayı gezmeye devam ettim. Adanın bir yerinde orada çok büyük beyaz bir kubbe gördüm. Yaklaşıp kapsını aramaya başladım; ancak onca çabama rağmen bir türlü bulamadım. İçeri nasıl girebileceğimi düşünürken etrafın birden karardığını fark ettim.

Başımı kaldırıp göğe baktığımda dağ kadar büyük Ruhh adlı kuşun geldiğini gördüm. O zaman o kubbe zannettiğim şeyin bir yumurta olduğunu anladım. Şükürler olsun ki Ruhh beni görmedi ve gelip yumurtanın üstüne oturdu. Ben de bunu fırsat bildim. Oradan kurtulup başka bir yere gidebilmek için başımdaki sarığın bir ucunu kuşun bacağına, bir ucunu da kendi belime bağladım. Kuş biraz sonra havalandı. Bir müddet gittikten sonra bir vadiye konunca kuşun ayağındaki düğümü çözdüm. Tam o sırada Ruhh, hurma ağacı büyüklüğünde bir yılanı kaptığı gibi havalandı. Etrafıma bakınırken bir ne göreyim? Orası ıssız bir yer olduğu gibi çevrede yılanlardan ve elmas taşlarından başka hiçbir şey de yok.” (Denizci Sindibâd Hikâyelerinden İkinci Hikâye, Bu da Seyahatlerin İkincisidir, s.271-272).

Sözcük ve cümle özellikleri: Çalışmanın ilgili bölümünde söz varlığı ve önemi hakkında detaylı bilgi verilmiştir. Burada daha önce aktarılan bilgiler ışığında değerlendirmelerde bulunulacaktır. Edebî eserlerde kullanılan sözcükler ve cümleler hitap edilen yaş grubuna göre farklılık gösterebilmektedir. Bu durum farklı yaş ve seviye için hazırlanan ders kitapları için de geçerlidir. Seçilen sözcüklerin, cümle uzunluğunun okunabilirlik üzerindeki etkileri düşünüldüğünde çocuklara yönelik hazırlanan eserlerde sözcük ve cümle özelliklerinin titizlikle yapılması gerektiği düşünülmektedir. Daha önce de ifade edildiği gibi masalların kendine has özelliklerinin içerisinde kullanılan dilin sade ve anlaşılır olması önemli bir avantaj olarak görülmektedir. Böylece büyükler için oluşturulan masalların, çocuk okurlar için de okunabilir bir dilde olduğu görülmektedir. Binbir Gece Masallarında da masalların genelinde olduğu gibi sade bir dil görülmektedir. Dolayısıyla seçilen sözcüklerin ve cümle özelliklerinin çocukların düzeyine uygun olduğu söylenebilir. Bazı masallarda tamlamalı ve Araplardaki söyleyişe göre şekillenen isimler, Arapçadan çevirinin izleri olarak devam etmektedir. Bu ve benzeri ifadeler, genel yapıyı bozmayacak şekilde düzenlendiğinde çocukların masalları okurken hiç zorlanmayacağı düşünülmektedir. Bu

durumda; eserin genelinde somut ifadelerin kullanılması, soyut ifadeler ve kavramlar olsa bile bunların masal türünün genelinde aşına olunan ifadeler olduğu, kullanılan fiillerin daha çok hareket bildiren fiiller olduğu, sözcüklerin anlaşılabilir ve cümlelerin de buna bağlı olarak anlaşılabilir bir düzeyde ve uzunlukta olduğu görülmüştür. Bu çerçevede Binbir Gece Masallarının çocuğa göreliğin ilgili maddesine uygun özellikte olduğu ifade edilebilir.

Kunduracı Marûf'un Hikâyesi'nden alınan aşağıdaki bölümde çocuk okurların kolaylıkla anlayabileceği sözcük ve cümleler kullanılmıştır. Kullanılan dilin sadeliğinin yanı sıra anlatılanların günlük yaşamda kullanılan şeylerle somutlaştırılması da önemli görülmektedir. Verilen örnek bölüm haricinde yukarıda verilen diğer bölümlerinde benzer özellikleri taşıdığı söylenebilir.

“Çiftçi ‘Yakınlarda bir köy var. İsterseniz oradan bir şeyler getirebilirim.’ der. Marûf ‘İyi o halde, çabuk yola düş. Zira çok acıktım.’ der. Çiftçi ‘Emredersiniz’ deyip köye doğru yola düşer. Maruf onu beklerken kendi kendine ‘Adamı işinden ettim. Bari onun yerine çift süreyim de işi aksamasın.’ diye düşünür ve çift sürmeye başlar. Aradan biraz zaman geçince öküzler oldukları yerden kıpırdamazlar. Marûf, dikkatlice bakınca sabanın bir şeye takıldığını fark eder.

Gidip sabanın önünü temizlediğinde onun altın bir halkaya takıldığını görür. Halkanın etrafını biraz daha temizleyince mermerden bir kapak karşısına çıkar. Merak edip kapağı kaldırır. O an aşağıya doğru inen bir merdiven görür. Merakı iyice artar ve merdivenden aşağıya iner. Merdivenler bitince kendini hamam büyüklüğünde, dört bölmeli bir yerde bulur. Şöyle bir baktığında birinci bölmenin altın paralarla, ikinci bölmenin zümrüt, mercan, incilerle, üçüncü bölmenin yakut ve firuzelerle, dördüncü bölmenin de elmas ve çok değerli taşlarla ağızlarına kadar dolu olduğunu görür. Ayrıca o yerin tam ortasında mücevherlerle kaplı büyük bir sandık fark eder. Gidip hemen sandığın kapağını kaldırır. Bir anda yumurta büyüklüğünde mücevherler, onların üstünde de limon büyüklüğünde altın bir kutu gözlerinin önüne serilir. Ne yapacağını şaşırır. Hayretten ağzı beş karış açık onlara bakabilir. Sonra biraz kendine gelir ve küçük kutuyu açar. Kutunun içinden, üzerinde ince yazılar bulunan altın bir yüzük çıkar.

Yüzüğün üzerinde bulunan yazıları okumak için onu alıp eliyle siler. O an karşısına kocaman bir ifrit çıkar ve ‘Dile benden ne dilersem efendim.’ der. Korkusundan ödü kopar. Dili dolaşır, aklı karışır. Kekeleyerek ‘Sen de kimsin? Nereden çıktın?’ diye sorar. İfrit ‘Ben elinizdeki yüzüğün kölesiyim. Emrimde yetmiş iki bin köle var. Bunlar istediğim her şeyi anında yerine getirirler. Ben de bu yüzüğe sahipolan kişinin emrindeyim.” (Kunduracı Marûf'un Hikâyesi, s.520).

Binbir Gece Masallarının içerik yönünden değerlendirilmesinden sonra şimdi de Masallar, yine çocuğa yönelik ilkelerine göre, eğitsel yönden değerlendirilecektir. Bu kısımda Binbir Gece Masallarının, çocukla özdeşim kurup kuramadığını ortaya koymak için masalların genelinde öğüt ve emir ifadelerinin varlığı, anlatıcının kendi doğrularını

öğretmeye kalkışması, ideolojik söylemlere yer vermesi gibi unsurların değerlendirmesi yapılacaktır. Daha önceki bölümlerde ifade edildiği gibi, çocuk edebiyatı eserleri ile çocuğun sorgulaması, tartışması, eleştirmesi ve böylece kendi doğrularını oluşturması beklenir. Ele aldığı konularla ve anlatımıyla bunun tersini yapan çocuk edebiyatı eserinin, çocuk edebiyatının temel amacından saptığı söylenebilir. Bu bakımdan aşağıda incelenen söz konusu özelliklerin, çocuk edebiyatı eserinde bulunmaması beklenir; bulunması halinde de müdahale edilerek bu önemli kusurun düzeltilmesi gerekir. Binbir Gece Masallarının eğitsel yönden, çocuğa görelilik ilkelerine uygunluğu aşağıdaki başlıklar altında değerlendirilecektir:

Öğüt ve emir: Günlük yaşamda çocuğun sık karşılaştığı ve söyleneni sorgulamadan, karşı çıkmadan yerine getirmesi istenilen kesin talimatlardan oluşan öğüt ve emir çocuğun hoşuna gitmeyen ifadelerdir. Çocuk yaşta kişiler, günlük yaşamda bu tür ifadeleri kullanan kişilerden haz etmeyip uzak durmak isterler. Aynı şekilde çocuklara yönelik hazırlanmış eserlerde de bu tür ifadelerin bulunması çocukların söz konusu eserden uzak durmasına sebep olmaktadır. Bu durumda yapılması veya yapılmaması gerekenleri sıralamak yerine çeşitli anlatımlarla bunları düşündürmek çocuğun kendi kararını vermesini sağlamak daha isabetli olacaktır. Binbir Gece Masallarında değer tespiti yapılırken öz denetim değerinin % 10 oran ve 260 adetle en fazla olan üçüncü kök değer olduğu görülmüştür. Söz konusu değerle ilgili ifadelerin ayrıntılı olarak incelenmesinde de kahramanların kendi kararları doğrultusunda seyahatlere çıktığı, ticari faaliyetlerde bulunduğu veya farklı maceralara giriştiği tespit edilmiştir. Bu ve benzeri ifadelerin büyük çoğunluğu değerle ilişkili tutum ve davranışlardan öz güven sahibi olma (164 adet) değeri ile ilişkilidir. Bunun yanı sıra davranışlarını kontrol etme (40 adet), davranışlarının sorumluluğunu üstlenme (35 adet) ve gerektiğinde özür dileme (21 adet) tutum ve davranışlarının da oldukça sık bir şekilde vurgulandığı görülmüştür. Verilen bilgilerden hareketle Binbir Gece Masallarında öğüt ve emir ifadelerinin yerine kişilerin kendi kararları doğrultusunda doğru ve yanlışlarından dersler çıkardıkları söylenebilir. Masallarda kişilerin gelişimini olumsuz etkileyecek ve onların düşüncelerini dikkate almayan ifadeler yerine kişilerin kendi kararlarının önemli olduğu ve sonuçları ne olursa olsun desteklendiğine yönelik ifadelerin çokluğu dikkat çekmektedir. Bu durum, yaşı küçük olsa bile ticaret kervanı ile sefere çıkmak isteyen bir çocuk, savaşa katılmak isteyen şehzade veya farklı sebeplerle karadan veya denizden sefere çıkmak isteyen kişilerin kendi kararlarını vermesi şeklinde yer almaktadır. Bunların yanı sıra evlilik, iş

kurma, farklı bir yere göç etme gibi kararların aile büyükleri tarafından desteklendiği görülmüştür. Değinilen bu durumlarda genellikle ailenin rızasının olmadığı fakat kişilerin ısrarı ile kendi kararlarını verdiği, ailenin de rıza gösterip kendilerini desteklediği belirlenmiştir. Özetle; Binbir Gece Masallarında, kurallar koyarak herhangi bir davranışı yapıp yapmamalarını buyuran öğüt ve emir ifadeleri yerine kişilerin kendi kararlarını vermeleri desteklenmiştir. Böylece kişilerin yaşamlarında karşılaştıkları ve yaşadıkları olaylardan tecrübe kazanmaları ve bu tecrübelerden neden sonuç ilişkisi içerisinde dersler çıkarmaları sağlanmıştır. Çocuk kitaplarında bulunduğu önemli bir kusur olarak kabul edilen öğüt ve emir ifadelerinin Binbir Gece Masallarında bulunmadığı bunu yerine çocuğun gelişimine olumlu etki yapabilecek bir yaklaşımın esas alındığı söylenebilir. İncelenen metinden ifade edilen özellikleri taşıyan bazı alıntılar aşağıda verilmiştir.

“Şehre gelen tacirlerden hep Mısır diyarının methini duyardım. Bağdat’ın büyük tacirlerinden birisi olan babam ölünce de merakımı yenemeyip ticaret için Mısır’a gittim.” (Eli Kesik Delikanlı’nın Hikâyesi, s.46).

“Evvel zaman içinde ülkenin birinde Eyyûb adında çok zengin bir tüccar yaşarmış. Bu tüccarın Gânim adında bir oğlu, Fitne adında bir kızı varmış.”

Günün birinde ecel yetişir ve Tüccar Eyyûb’u alıp götürür. Eyyûb, bütün şanıyla göçüp gittiğinde geride çocuklarına büyük bir miras bırakır. Gânim babasından kalan işleri devralıp ticarete atılır ve ilk iş olarak babasının Bağdat’a götürmeyi düşündüğü; fakat fırsat bulup götüremediği malları ticaret maksadıyla oraya götürür. Şehre gelişinden bir süre sonra malların bir kısmını satıp iyi para kazanır ve orada güzel bir ev kiralar. Böylece Bağdat’a iyice yerleşen Gânim, ondan kopamaz. Hayatını orada sürdürmeye başlar.” (Tüccar Eyyûb’un Oğlu Gânim ve Kızı Fitne’nin Hikâyesi, s.65).

“Atlı sözünü bitirir bitirmez yüzündeki örtüyü açar. Şerkân o an karşısında Zavû’l-mekân’ı görür. O yiğidin kardeşi olduğuna çok sevinir; lakin yaşının küçük olmasından dolayı onun için kaygılanmaktan kendini alamaz. Ona ‘Gel, atını atıma yapıştır ve kendini tehlikeye atma.’ der. Zavû’l-mekân ‘Seni örnek alarak bu işlere kalkıştım. Senin yanında savaşmaktan korkmam ve asla çekinmem.’ der.” (Kral Umeru’n-Nu’mân ve Rum Savaşının Hikâyesi, s.108).

Öğretme ve belletme: Yukarıda değinilen öğüt ve emir ifadeleri gibi öğretme ve belletme de çocuk edebiyatı eserlerinde olmaması gereken özelliklerdendir. Öğretme ve belletme ifadeleri, kişilerin rızası dışında gerçekleştiği için ve kişi bu durumda kendisini baskı altında hissettiği için okuru rahatsız eden bir durumdur. Üst paragrafta verilenlere ek olarak Binbir Gece Masallarında dostluk, saygı, öz denetim, sorumluluk kök değerleri ve bu değerlerle ilişkili tutum ve davranışlar aracılığıyla kişilerin özgür bir

şekilde düşünmesi, özgürce hayal kurması ve kendini gerçekleştirmesi desteklenmiştir. Masalların bazı bölümlerinde aileler, çocuklarına karşı öğretme ve belletme ifadeleri kullanmak yerine temel eğitimi verdikten sonra yaşamın zorluklarını, insanların farklı özelliklerini görmeleri için onları ticaret, seyahat gibi farklı tecrübelere yönlendirmişlerdir. Hatta devlet yönetiminde bulunan kişilerin çocuklarını farklı bir şehre idareci veya ordunun bir kısmına komutan olarak görevlendirdiği görülmüştür. Dolayısıyla Binbir Gece Masallarında, öğretme ve belletme ifadeleri yerine kişilerin düşüncelerine olanak sağlandığı böylece bir taraftan büyürken bir taraftan da büyüklerinin sağladığı öğrenme ortamları ile duyma, hayal kurma, duyumsama sorumluluğu edindikleri tespit edilmiştir. Bu durumda Binbir Gece Masallarının, çocuk edebiyatı eserlerinde bulunmaması gereken özelliklerden öğretme ve belletme ifadelerini içermediği dolayısıyla bu açıdan çocuğa görelilik ilkelerine uygun olduğu söylenebilir. Öğretme ve belletme yerine tavsiyelerde bulunduğu ve kişilerin kendi kararlarını verdiği ve baskı altına alınmadığı ile ilgili Binbir Gece Masallarından alınan bazı alıntılar aşağıda verilmiştir.

“Zamanın birinde Beni İsrail’de çok zengin bir adam yaşarmış. Bu adamın evli ve iki erkek çocuğu olan bir oğlu varmış.

Günün birinde Adam’ın kapısını ecel çalar. Adam ölmeden önce oğlunu yanına çağırır. Ona ömrünün sonuna kadar yemin etmemesini tavsiye eder.” (Beni İsrail’de İyi Bir Adamın Hikâyesi, s.251).

Şiddet: Her yaştan bireyin günlük yaşantısında karşılaştığı şiddet, fiziki veya psikolojik şiddet şeklinde gözlemlenebilmektedir. Çocuklarda bazen de akran zorbalığı şeklinde görülebilen şiddet, önüne geçilmesi gereken toplumsal bir sorun olarak görülmektedir. Bu nedenle çocuk kitaplarında, yaşamın bir gerçeği olarak, şiddete yer verilebilir. Fakat burada dikkat edilmesi gereken husus şiddetin özendirilmesi değil, çocuğun yaşam sürecinde ne tür şiddetle karşılaşabileceğini sezmesi ve buna karşı tepki geliştirmeyi öğrenmesi aktarılmalıdır. Binbir Gece Masallarında yer yer zorbalık ve zorbalığa karşı tepki gösterme veya şiddet ortamından kaçınma ile ilgili anlatılar olsa da büyüklerin birbirlerine uyguladığı şiddet çok daha fazla yer almıştır. Söz konusu şiddet unsurları bazen savaş sahnelerinin anlatımında bazen de sosyal yaşamdaki olaylarda aktarılmaktadır. Özellikle devlet yöneticilerinin suçluları cezalandırmak için uyguladığı cezalarda şiddet unsuru sıkça yer almıştır. Bazı masallarda da bir kabahatten dolayı

sihirle hayvana dönüştürülmüş insanların günlük olarak kırbaçlanması şeklinde de şiddet unsuru görülmektedir. “... Ölen patriğin çok güçlü ve sert olan kardeşi ortaya atılır. Şerkân bir darbe ile onun kafasını yere düşürür.” (Kral Umeru’n-Nu’mân ve Rum Savaşının Hikâyesi, s.75); “Kadın, hamamdan dönünce onu dövmüş. Ardından elini ayağını bağlamış ve onu boğazlamak istemiş. O sırada kadının bağırtısına komşular gelmiş.” (Erkeklerin Fendi ile İlgili Cariye’nin Hikâyesi, s.288) ve “Halife onları dinledikten sonra Bâsim’le birlikte iki görevliyi daha çağırır ve ‘Herkesin önünde kılıçlarınızla bu mahkûmları öldürün.’ diye emreder. Bunun üzerine birinci görevli kılıcını çekip mahkûmun kellesini uçarur. Ardından ikinci görevli de aynı şekilde verilen emri ifa eder.” (Demirci Bâsim’in Halife Hârûnu’r-Reşîd ile Hikâyesi, s.380) örneklerinde olduğu gibi bazen ortada bir suç unsuru yokken dahi orantısız şiddet ifadelerinin yer aldığı görülmektedir. Bu durumda Binbir Gece Masallarının, olması gereken şekilde ve ölçüden ziyade çocuk okurları olumsuz etkileyebilecek şiddet unsurlarını barındırdığı tespit edilmiştir. Söz konusu bu ifadelerin, metnin bütünlüğünü bozmayacak şekilde düzeltilmesi veya çıkartılması ile bu sorunun önüne geçilebileceği düşünülmektedir.

Korku ve kaygı: Çocuk için istenmeyen duygular olan korku ve kaygı, onun üzülmüne ve kendini kötü hissetmesine neden olabilir. Bunun için çocuklara yönelik hazırlanmış eserlerin korku ve kaygı verecek olayları, karakterleri işlememesi beklenir. Çünkü bu yaş dönemlerinde kurgu ile kaygı ayırımı yapılamayabilir veya kurgu olduğu bilinse de anlatılanları gerçek yaşamı ile bağdaştırabilir. İncelenen Binbir Gece Masallarında, korku ve kaygı ifadeleri çok olmamakla beraber bazı bölümlerde geçmektedir. Çerçeve masalın başladığı kısımda denizden bir ifritin çıkması ve bu ifritin oldukça korkunç bir görünüme sahip olması çocukları korkutacak ve kaygılandırarak bir aktarımdır. Yine masalın farklı yerlerinde ifrit, cin, canavar veya korkutucu hayvanlardan bahsedilmektedir. Söz konusu bu ifadeler, sadeleştirilerek veya metnin bütünlüğünü bozmayacak şekilde çıkartılarak çocuğa göre bir aktarımın yapılması faydalı görülmektedir. Böylece korku ve kaygıyı artırmak yerine, uygun bir üslup ve seviyede verilerek çocuğun gerçek yaşamda korku ve kaygı ile nasıl baş edebileceği sezdirilebilir.

Binbir Gece Masallarında korku ve kaygı içeren bölümlerden bazı alıntılar aşağıda verilmiştir:

“(…) Hemen ceylanın etrafını sarmışlar. Avını kaçırmak istemeyen Kral adamlarına ‘Bu ceylan kimin bulunduğu tarafından kaçarsa onu öldürürüm.’ demiş. Ceylan o sırada Kral’ın bulunduğu tarafa gelmiş ve onu selamlarcasına ön ayağını göğsüne koyup diz çökmüş. Kral, ceylanın selamına karşılık vermek için eğilmiş. Ceylan da bunu fırsat bilip üstünden sıçrayarak kaçmış. Adamlar gülüşmeye başlamışlar. Bunun üzerine Kral ‘Onu getirmeden dönmeyeceğim.’ demiş ve ceylanın peşine düşmüş. Ceylan önde o arkada bir müddet gittikten sonra bir dağa ulaşmışlar. Kral, ceylanın oradan ormana gireceğini anlayınca şahini bırakmış. Şahin, ceylanı yakalamış ve gözlerini oymuş. Kral da gelip ceylanı öldürmüş. Derisini soyup gövdesini atının eğerine astıktan sonra dönüş yolunu tutmuş.” (Kral Sindibâd ile Şahin’in Hikâyesi, s.14).

“Hz. Süleyman ‘Ey buraya gelen insanoğlu! Seni burada maymunlar kral yapacak ve buradan bir yere kaçamayacaksın. Ancak doğuya doğru devler, vahşi hayvanlar ve ifritler arasından üç aylık mesafe gidersen dünyayı çevreleyen denize ulaşırsın. Doğu tarafına gidersen önce karınca vadisine varırsın. Orayı geçmeyi başarırısan on gün daha gittikten sonra ateş gibi parlayan bir dağ görürsün.” (Cânşâh’ın Peri Kızı ile Hikâyesi, s.260-261).

“Günlerden bir gün bir kralın oğlu, biraz dinlenmek için bir deniz kenarına yalnız başına oturmuş. Etrafa bakınıp gönlünü eğlendirirken bir ara denizden büyük bir ifritin çıktığını görmüş. Korkusundan hemen oradaki bir ağaca tırmanmış.” (İfrit ile Kadın Hikâyesi, s.300).

Aşırı duygusal öğeler ve abartılmış merak: Üzülmeye neden olan olaylar, acılar, karamsarlıklar gibi istenmeyen duygular yaşamın bir gerçeği olarak karşılaşılabilmekte ve yaşanabilmektedir. Doğal olarak bu tür olayların çocuk edebiyatı eserlerinde de kendine yer bulması mümkündür. Böylece çocuk, bu tür durumların da farkına varmış olur. Yine burada da dikkat edilmesi gereken, aşırı duygusal öğeler ve merak unsurlarının çocuğu olumsuz etkilemeyecek ve bunları içselleştirmeyecek şekilde verilemeye çalışılmasıdır. Binbir Gece Masallarında, kahramanı çocuk olan bazı bölümlerde aşırı duygusal öge ve abartılmış merak unsurlarının çocuğa göre olmadığı düşünülmektedir. Örneğin ‘Alâe’-d-Din ve Sihirli Lamba Hikâyesi’ adlı bölümde, çocuğun kuyuda terkedilmesi ve bu sırada başına gelenler sonrasında ilgi çekici bir hal olsa da başta bir çocuk için, ailesinden ayrı düştüğü için, aşırı duygusal olarak ifade edilebilir. Yine eserin bazı bölümlerinde ailesinden ayrı düşen çocukların nerdeyse açlıktan öleceği veya başkaları tarafından öldürüleceği gibi ifadeler geçmektedir. Bunun yanı sıra savaş veya farklı nedenlerle annesi öldürülen bebeklerin konu edindiği bölümler çocuğa görelilik bakımından sorun teşkil etmektedir. Bu durumda aşırı duygusal öge ve merak unsurlarının çocuğa göre düzenlenerek verilmesi faydalı görülmektedir. Söz konusu ifadelerle aşağıdaki alıntılar örnek olarak verilebilir.

“Alâe’-d-dîn, oyuktan aşağı inip kapıdan girer ve karşısına çıkan üç salondaki mücevherlere hiç dokunmadan Büyücü’nün bahsettiği kapıya doğru ilerler. Kapıyı

açınca onun dediği gibi hepsi birbirinden güzel meyve ağaçlarıyla dolu bir bahçe görür. Bahçenin içinden geçip beş mermer basamakla çıkılan odaya girer. Orada yanan lambayı söndürüp içindeki yağı boşalttıktan sonra lambayla ve bahçeden topladığı çeşit çeşit meyvelerle geri döner. Oyuğa geldiğinde Büyücü ondan hemen lambayı uzatmasını ister. Alâe'd-dîn 'Önce beni yukarıya çek. Lambayı ondan sonra veririm.' diyerek onun bu isteğini yerine getirmesini. Büyücü ise önce lambayı uzatması için ısrar eder. Böylece aralarında meydana gelen tartışma giderek büyür ve Büyücü buna çok kızar. Öfkesini yenemeyip ateşe biraz ot attıktan sonra sihirli sözler söyleyerek büyük yassı taşı kapatır. Alâe'd-dîn de diri diri yerin altında kalır. Alâe'd-dîn iki gün iki gece o karanlık oyuğun içerisinde perişan bir halde kaldıktan sonra oradan kurtulmak için Allah'a dua etmeye başlar. (Alâe'd-dîn ve Sihirli Lamba Hikâyesi, s.217-218).

"(...) Sarayda olanları duyan Alî bin Bekkâr sevgilisini bir daha göremeyeceğini bildiğinden kahrından yataklara düşer. Bir gün artık hayattan ümidini keser ve bir gün Mücevheratçı'yı çağırıp 'Ben öldükten sonra anneme haber ver, beni Bağdat'a gömdürsün.' diye vasiyet eder. Sözlerini bitirir bitirmez de ölür.

O gün Mücevheratçı, Alî bin Bekkâr'ın ölümünü annesine bildirmeye giderken yolda Şemsu'n-nehâr'in cariyesiyle karşılaşır. Yanına gidip ona Alî'nin öldüğünü söyler. Bu sırada Cariye'nin üzgün olduğunu fark eder ve 'Peki, sen niçin bu kadar üzgünsün?' diye sorar. Cariye 'Şemsu'n-nehâr da ızdırabından öldü. Onun üzüntüsü içindeyim.' der." (Alî Bin Bekkâr ile Şemsu'n-nehâr'ın Hikâyesi, s.155-156).

"(...) Güç bir durumda olduğumdan Adam'ı oyalamak için 'Çocuk uyuduktan sonra' dedim. Adam bunu duyunca çocuğu elimden alıp denize attı." (Kâbe'deki Kadının Hikâyesi, s.242).

"Sonunda beş parasız kalan Delikanlı, karısıyla çocuklarını alıp oradan başka bir ülkeye taşınmaya karar verir ve ülkeden ayrılacak olan bir gemiye biner. Gemi yola çıktıktan bir müddet sonra parçalanır. Delikanlı, karısı ve çocukları birer tahta parçasına tutunarak ayrı ayrı yerlere sürüklenirler." (Beni İsrail'de İyi Bir Adamın Hikâyesi, s.251).

Cinsiyet ayrımcılığı: Kadın, erkek ve çocuğun toplumsal rolleri, toplumu oluşturan kişilerin düşüncelerine izdüşümü onlara aktarıldığı şekilde olmaktadır. Yani bir çocuğun kadına, anneye veya babaya yüklediği toplumsal rol öğrendikleri ve gördükleri ile şekillenir. Bu durumda, edebî eserler kadının sadece ev işlerini yapan, güçsüz, başkasına muhtaç bir kişi; erkeği para kazanmak ve evi geçindirmek zorunda olan bir kişi veya çocuğun, yönlendirilmeye, eğitilmeye muhtaç bir kişi olarak aktarılması çeşitli toplumsal sorunlara neden olduğu bilinmektedir. Binbir Gece Masallarının, pek çok edebî eserin aksine bu dengeyi iyi sağladığı söylenebilir. Kadın, erkek ve çocukların işlendiği masalarda bu kişiler basmakalıp roller yerine her işi yapabilen kişiler olarak aktarılmıştır. Örneğin; savaşta kadının savaşçı veya komutan olarak yer alması, ev geçindirmede kadının da söz hakkı olması, çıkılacak bir sefer veya kurulacak yeni bir iş için kadının fikrinin sorulması gibi daha birçok anlatımda cinsiyet ayrımcılığının yapılmadığı görülmektedir. Fakat Binbir Gece Masallarında, cariyelerle ilgili ifadelerde,

onların istendiğinde alınıp satılabileceği veya başkasına verilebileceği gibi hususlar çocuğa görelilik bakımından uygun olmayan ifadeler olarak söylenebilir. Bu tür ifadelerin çıkartılması ile söz konusu eksikliğin giderilebileceği düşünülmektedir. İfade edilen özellikleri taşıyan bazı örnekler aşağıda verilmiştir.

“Kral, ‘Oğluma Zavu’l-mekân kızıma da Nuzhetu’z-zemân adını veriniz.’ diye emreder. Onlar da emre itaat edip bu adları koyarlar. Daha sonra Kral, çocuklara sütanneler ve hizmetçiler tayin eder. (...)

Diğer taraftan Kral Nu’mân, Safiyye’nin yanına gider. Boncuklardan birini Zavu’l-mekân’a diğerini de Nuzhetu’z-zemân’a takar. Çocuklar boncuklara çok sevinirler ve babalarının elini öperler. (...)

Günlerden bir gün âlimler ve hâkimler, Kral Nu’mân’ın huzuruna çıkarlar ve ‘Çocuklarınıza emrettiğiniz gibi hikmet ve edep öğrettik.’ derler. Bunu duyan Kral Nu’mân, onlara ihsanlarda bulunur.” (Kral Umeru’n-Nu’mân ve Rum Savaşının Hikâyesi, s.69-86).

“(…) Kendisi de kılıcını çekip saldırıya geçer. Frenkler bunları taş gibi yüreklerle karşılarlar. Böylece kahramanlar birbirlerine girerler. Vuruşma gittikçe şiddetlenir ve gün savaşmakla geçip gider. Gece olunca birbirlerinden ayrılırlar. Şerkân arkadaşlarını toplayıp baktığında içlerinden sadece dört kişinin basit yaralar aldığını görür. Buna çok sevinir ve ‘Yaşayın kahramanlarım. Şimdi fikirlerinizi almak istiyorum.’ der. Onlar da ‘Bunlar gerçekten müthiş süvariler. İçlerinde bir Frenk süvari var ki yanılmıyorsak onların komutanıdır. (Bu şekilde vuruşma üç gün devam eder.)

Ertesi gün gene meydana çıkarlar ve birbirlerine kartal gibi saldırırlar. Günün ortasına kadar bu şekilde vuruşurlar. Frenk süvari dizginleri sıkıca çekip ata mahmuzlarıyla şiddetli bir şekilde vurunca at şaha kalkar ve onu yere düşürür. Şerkân bunu fırsat bilip hemen onun üstüne atılır. Tam kılıcıyla vuracağı sırada süvari ‘Hayır, Şerkân. Süvariler böyle yapmazlar. Bu yaptığın mağlupların, kadınlara karşı davranışına benziyor.’ der. Şerkân süvarinin yüzüne dikkatlice bakınca onun, manastırda kendisini ağırlayan prenses İbrîze olduğunu görür.” (Kral Umeru’n-Nu’mân ve Rum Savaşının Hikâyesi, s.78-80).

Tek ve değişmez doğrular: Sürekli gelişen ve değişen şartalar etkileşimde bulunduğumuz yaşamında değişim ve dönüşüm içinde olmasını sağlamaktadır. Bu durumda çocuk edebiyatı ürünlerinin tek ve değişmez doğrular yerine her şeyin sorgulanabileceği eleştirel bir bakış açısı sunabilmesi beklenir. Binbir Gece Masallarında, tek ve değişmez doğrular yerine sorgulama, araştırma böylece yeniliklere ulaşma teşvik edilmektedir. Hatta topluma faydası dokunabilecek çalışmaları yapan veya toplumun refah düzeyini yükseltecek yenilikleri yapan kişilerin devlet idarecileri tarafından ödüllendirildiği, himaye edildiği görülmüştür. Örneğin kumaşların sadece siyaha boyandığı bir ülkeye gelen bir kumaş boyacısı orada kumaşları renk renk boyamaya başlamış. Tek renge boyayan kumaş boyacıları onun yanlış bir şey yaptığını

söyleyerek şikâyetle bulunmuşlar. Fakat devletin yöneticisi yeniliğe açık biri olduğu için onu himayesine alıp teşvik etmiştir. Yine buna benzer başka yerlerde de sanat, edebiyat veya farklı alanlarda yenilikler yapan kişiler saraya alınıp himaye edilmiş ve çalışmaları desteklenmiştir.

“(...) Şehrin sokaklarında bir müddet avare avare gezdikten sonra o paralarla mavi ve beyaz renklerden oluşan bir elbise alır. Onu bir boyacıya götürür ve ondan elbiseyi kırmızıya boyamasını ister. Boyacı ‘Elbiseyi sadece maviye boyayabilirim. Zira bu şehirde mavi ve beyaz renklerden başka bir renk yoktur.’ der.

Ebû Kîr bunu duyunca ‘Ben de boyacıyım. Bütün renklerde elbise boyayabilirim. İstersen beni yanı yanına al. Böylece çok para kazanırsın.’ der. Boyacı ‘Şehirde kırk tane boyacı var. Bunların dışında birinin boyacılık yapması yasaktır. Ne zaman boyacılardan birisi ölürse ancak o zaman bir başkası onun yerine geçer. Boyacıların sayısı ne kırkı geçer ne de kırktan aşağıya düşer. Bunların hepsinin bildiği de hemen hemen aynıdır. Bu yüzden seni yanımda çalıştıramam.’ der. Ebû Kîr buna çok kızar ve oradan ayrılıp doğruca saraya gider. Bir yolunu bulup Kral’la görüşme fırsatını yakalar. Kral ne istediğini sorduğunda ‘Ben boyacıyım. Ülkenize geleli çok olmadı. Buraların yabancısıyım; ama gözüme bir şey çarptı. Bu şehirde herkes mavi ve beyaz renkli elbiseler giyiyor. Boyacılar da bu iki rengin haricinde başka renk bilmiyorlar. Oysa ben kırmızı, yeşil, sarı, gri gibi bütün renklerde elbise boyamasını biliyorum.’ der. Kral bu renkleri duyunca büyük bir meraka kapılır ve adamlarına ‘Bu adama şehrin en iyi yerinde bir boyacı dükkânı açın. Bütün masrafları ben karşılayacağım. Ayrıca kendisine birkaç adamla ve bir tane de at verin.’ diye emreder.” (Boyacı Ebû Kîr ile Berner Ebû Sîr’in Hikâyesi, s.449).

Tozpembe bir dünya: Masalların tanımı yapılırken gerçeküstü kişiler ve gerçeküstü olaylardan oluştuğu ifade edilir. Masal veya diğer edebî türler her ne kadar hayali bir kurguya sahip olsalar da gerçek yaşamdan beslenerek oluşurlar. Bu durumda çocuklar için oluşturulmuş edebî eserlerin, gerçek yaşamının tüm izlerini taşıması beklenir. Binbir Gece Masalları, gerçek yaşamda karşılaşılabilecek mutlulukları, başarıları, zenginlikleri işlediği kadar yaşanabilecek olumsuzlukları da işlemiştir yani çocuklara tozpembe bir dünya sunmamıştır. Masallarda cin, peri, dev gibi olağanüstü varlıkların yardımıyla veya farklı şekillerle her istediğini yapabilen ve her istediğine ulaşabilen kişilerin dahi kimi zaman ölüm, şiddet, ayrılık, fakirlik gibi durumlarla karşılaştığı görülmektedir. Özetle Binbir Gece Masallarının, çocuğa göreliğin bu özelliğine uygun bir içeriğe sahip olduğu söylenebilir. Aşağıdaki alıntılarda söz konusu özelliklere uygun birkaç örnek verilmiştir.

“Çok eskiden Mısır topraklarında hayırseverliği ve adaletiyle ün salmış bir sultan hüküm sürermiş. Bu sultanın yaşlı bir veziri varmış. Günlerden bir gün bu vezir ölmüş. Sultan da onun Şemse’-d-dîn ve Nûre’-d-dîn adlı iki oğlunu her Cuma münavebeli olmak koşuluyla babalarının yerine vezir tayin eder.

Bu şekilde her şey güzel giderken bir gün iki kardeş, gelecekte çocukları olduğu takdirde onları nasıl evlendireceklerini konuşurken aralarında anlaşmazlık çıkmış. Ertesi gün Şemse'd-dîn Sultan'la sefere gitmiş. Kardeşine çok kızan Nûre'd-dîn de atını hazırlayıp ülkeyi terk etmiş. Uzun bir yolculuktan sonra Basra'ya ulaşmış. Basra Veziri'nin huzuruna çıkıp ona hikâyesini anlatmış. Hikâyesini dinleyen Vezir de onu çok beğenmiş ve kızıyla evlendirmiş.

Diğer taraftan Şemse'd-dîn seferden döndüğünde kardeşinin ülkeyi terk ettiğini duyunca çok üzülmüş. Onu bir an önce bulmak için komşu ülkelere elçiler göndermiş; ama bulamamış.” (Vezir Nûre'd-dîn ile Kardeşi Şemse'd-dîn'in Hikâyesi, 39).

“(…) Kayıkçı, Adam'ın bu sözlerine şaşırarak emanetleri alır ve geri döner. Ertesi gün Kayıkçı, Adam'ın isteğini unuttur. İkindiye doğru hatırlayınca hemen onu bıraktığı yere gider. Oraya vardığında Adam'ı ölü bulur. Yıkayıp kefenledikten sonra namazını kılar ve defnedir.” (İyi Bir Adam'ın Hikâyesi, s.250-251).

İdeolojik ve dinsel söylemler: Çocuk edebiyatı eserlerinin, yazarının ahlaki yaklaşımlarını ve ideolojik görüşlerini içermemesi genel kabullerdendir. Böylece çocuğa, çeşitli ideolojileri ve dini inançları aşılıp onun istenen kalıba göre şekillenmesinin önüne geçilmiş olur. Binbir Gece Masallarında, ideolojik ve dini söylemler İslam dini esaslarına göre şekillenmiş ve kimi masallarda belirgin bir şekilde kendini göstermektedir. Bu kısımlarda zorla belletme olarak değil İslam dini ve esaslarının güzelliğinden bahsedilmektedir. Fakat özellikle farklı dinlerde olan topluluklar arasındaki çatışmalarda birbirlerine kendi dinlerini kabul ettirme aksi durumda da şiddete başvurma diyalogları görülebilmektedir. Söz konusu ifadelerin ve anlatımların metinden arındırılması ile istenilen çocuğa görelilik ilkelerine uygun bir anlatımın sağlanabileceği düşünülmektedir.

“Sultan Es'ad'ın hikâyesini duyunca Behrâm'ın evinin yağma edilmesini ve kendisinin de saraya getirilmesini emreder. Kısa bir süre sonra Behrâm, Kral'ın huzuruna çıkarılır. Kral boynunun vurulması için emir verir. Bunun üzerine Behrâm ondan biraz beklemesini ister ve şehadet getirip Müslüman olur. Oradaki herkes buna çok sevinir. Kral da onu öldürmekten vazgeçer.” (Emced'in Hikâyesi, s.165).

“Bir yıl Muhammedu'l-Enbârî'nin yolu Rum ülkesine düşer. Oradan geçerken Ammûriye'de Envâr adlı manastırda inip mola verir. Abdu'l-Mesih adındaki manastırın sahibi bu Tanrı misafirini içeri alır ve ağırlar. Muhammedu'l-Enbârî, geceyi orada geçirir. Ertesi gün de yoluna devam eder ve memleketi Enbâr'a döner.” (Ammûriye Köylerinin Birindeki Manastırın Hikâyesi, s.226).

“Nu'mân bin Münzir'in on bir yaşındaki Hind adlı kızı, o yılki Hristiyanların bayramına dua etmek için gider. Yolda cariyesi Mariya ile giderken Kisra'dan Nu'mân'a hediye getiren Udey bin Zeyd'i görür. Birbirlerine o an âşık olurlar.” (Hind ile Udey'in Hikâyesi, s.231).

“Tam o sırada kapı çalınır. Kız kalkıp kapıyı açar. Kamer, elinde babasının kanlı kellesini göstererek 'Alî burada mı?' diye sorar. Kamer'in sesini duyan Alî kapıya

koşar. Elinde Azra'nın kellesini görünce 'Bu ne hal? Neler oldu?' der. Kamer 'Müslümanlığı kabul ettim. Babam yıllardır Müslümanlara çok şeyler çektirmişti. Bu gün ona Müslümanlığı teklif ettim. Kabul etmeyince de onu öldürdüm.' der." (Alî Zeybak El-Mısırî'nin Hikâyesi, s.375).

Geleneksel değerler, yaptırımcı yargılar, kurallar: Belli değerlere, kurallara bağlı kalınmasını istemek değerler eğitimi uygulamalarında sıkça yapılan hatalar olarak söylenebilir. Çünkü kişiyi körü körüne birine veya bir şeye bağlamaya çalışan, düşünmekten, sorgulamaktan alıkoyan ve artık güncelliğini yitirmiş bazı geleneksel değerlerin, yaptırımcı yargıların ve kuralların çocuğun gelişimine olumsuz etkisi olabilmektedir. Bu bağlamda Binbir Gece Masallarının geleneksel değerleri, yaptırımcı yargıları ve kuralları aktarma konusunda bir içerik taşımadığı düşünülmektedir. Çünkü masallarda çocukların ve yetişkinlerin belli değerleri benimsediği ve bunları hayatlarına yansıttıkları görülürken körü körüne birine veya bir şeye bağlı kalmak, sorgusuz sualsiz itaat etmek gibi kuralları özendirmediği tespit edilmiştir. Kral, padişah, halife, vezir gibi devletin en üst idarecilerinin çocuklarının dahi bazen onların koyduğu kuralları sorguladığı, eğitici ve ahlaki bakımdan herhangi bir işlevi olmayan değerleri kabul etmediği görülmüştür. Örneğin *Hârûnu'r-Reşîd'in Oğlu ile Hikâyesi*'nde (s.215) Halife, onun istediği kıyafetleri giymiyor ve onun istediği gibi bir yaşam şeklini benimsemiyor diye oğlunu uyarıyor. Fakat babası halife de olsa bu konuda itaat etmiyor ve kendi bildiği şekilde yaşamaya devam ediyor. Yine aynı şekilde büyüklere saygı, küçükler sevgi gibi değerler işlenirken büyüklerin yanında konuşulmaz, yiyilmez, içilmez; erkektir yapar anlayışı; dayağın normal görülmesi gibi toplumda bazen görülebilen yanlış uygulamaların burada yer almadığı tespit edilmiştir.

Yukarıda Binbir Gece Masallarının çocuğa görelilik ilkelerinin hangilerini taşıyıp taşımadığı değerlendirilmiştir. Masalların, söz konu ilkelere uygunluğu söylenirken uygun olmayanların da nasıl uygun bir şekle dönüştürülebileceği de ifade edilmiştir. Verilen bilgilerden hareketle Binbir Gece Masallarının genel olarak çocuğa görelilik ilkelerine uygun olduğu söylenebilir. Uygun görülmeyen kısımların da metnin bütünlüğünü bozmayacak şekilde çıkartılması veya düzenlenmesi ile çocuğa göreliğin sağlanabileceği düşünülmektedir.

4.6. Altıncı Alt Problemlerle ilgili Bulgular ve Yorum

'Çocuk edebiyatında, Binbir Gece Masallarından nasıl faydalanılabilir?' sorusunun cevabının ortaya konacağı bu kısımda, çalışma sürecinde ulaşılan bulgular bu çerçevede

değerlendirilmeye çalışılacaktır. Çocuk edebiyatı, genel olarak çocuğun yaş ve dönem özellikleri göz önünde bulundurularak ortaya konmuş eserleri ifade eder. Bu eserler; yazılı, sözlü veya görüntülü şekillerde olabilmektedirler. Bu çalışma kapsamında incelediğimiz Binbir Gece Masalları, ilgili bölümde genişçe üzerinde durulduğu gibi, ilk zamanlar sözlü olarak devam etse de sonraları derlenip bir araya getirilmiştir. Böylece isteyen herkesin masallara ulaşabilmesi sağlanmıştır. Tabii, farklı coğrafyalarda yaşayan çocukların da Binbir Gece Masalları ile buluşması gerçekleşmiştir. Masal türünün kendine has özelliklerinden dolayı çocukları kolayca etkileyebilme özelliği, Binbir Gece Masalları ile de kendini göstermiştir. Her ne kadar çocuklar için oluşturulmamış olsalar bile çocukların da yoğun ilgisi ile karşılaşan Binbir Gece Masalları, ilginç konuları ve hayal dünyalarını yansıtan karakterleri ile çocukların vazgeçilmez masallarından olmuştur. Bu durumda, Binbir Gece Masallarının çocuklar için uygun olup olmadığı, çocuk eğitiminde kullanılıp kullanılmayacağı zaman zaman gündeme gelse de buna yönelik kayda değer bir çalışma yapılmamıştır. Buna rağmen, Masalların bazı bölümleri, çocuklara uygun hale getirilmeye çalışılarak basılıyor ve okutuluyor. Fakat bu çalışmalar Masalların genelini kapsamadığı için yine eksik kalmış izlenimi vermektedir. Yukarıda ifade edilenler doğrultusunda çocuk edebiyatında Binbir Gece Masallarından nasıl faydalanılabileceği üzerine değerlendirmeler yapılacaktır. Bu değerlendirmelerde sadece basılı çocuk edebiyatı ürünleri değil sözlü ve görsel çocuk edebiyatı ürünleri kapsamında da değerlendirmelerde bulunulacaktır.

İlk olarak Binbir Gece Masallarının basılı hale getirilerek çocuk edebiyatına katkı sunması ele alınacaktır. Herhangi bir tasarımın, düşüncenin matbu olarak kâğıda geçirilmesi ve kitaplaştırılması olarak ifade edilebilecek baskı işi, kalıcılık ve kolay ulaşılabilirlik bakımından da faydalı görülmektedir. Çocuk edebiyatında Binbir Gece Masallarından faydalanmanın en pratik yolu basılı kitap olarak söylenebilir. Özellikle küçük yaş gruplarının okul ve ailenin yönlendirmesiyle kitaba olan ilgisi göz önünde bulundurulduğunda söz konusu Masalların da kitap olarak önlerine gelmesi faydalı görülmektedir. Hâlihazırda Binbir Gece Masallarının, bazı bölümlerinden derlenen kısa kısa kitapçıklar mevcuttur. Bu kitapların çoğu genelde aynı masalları içermekte ve yine çoğunun çocuğa görelilik özellikleri bakımından eksiklikleri bulunmaktadır. Örneğin en çok bilinen ‘Ali Baba ve Kırk Haramiler’ masalında asmak, kesmek ve öldürmek gibi çocukların yaş ve seviyesine uygun olmayan söylem ve hareketler ile yine hırsızlık, yalan gibi olumsuz örnek teşkil edecek davranışlar bulunmaktadır. Bu nedenle Binbir

Gece Masallarının çocukların yaş ve seviyelerine göre yani çocuğa görelilik ilkelerine göre tekrar gözden geçirilmesi ve uygun olmayan masalların düzenlenmesinin gerektiği görülmektedir. Böylece söz konusu masallar, tam metin halinde veya daha küçük yaş grupları için değerler seti adı altında küçük küçük kitapçıklar halinde düzenlenebilir. Böylece Binbir Gece Masalları aracılığı ile bir taraftan değer aktarımı yapılacak bir taraftan da okuma alışkanlığı kazandırılabilir.

Binbir Gece Masallarından, çocuk edebiyatı kapsamında faydalanmanın bir başka şekli de yine basılı olarak ama süreli yayınlar aracılığıyla karşılaşmak olarak görülmektedir. Günümüzde, televizyon veya dijital uygulamalar aracılığıyla çocukların dikkatini çeken çok sayıda program, uygulama ve karakter bulunmaktadır. Dolayısıyla bunların çocuklara farklı bir şekilde sunulduğu çocuk dergiciliği de oldukça ilgi görmektedir. Bu nedenle söz konusu dergilerin her sayısında, Binbir Gece Masallarının küçük bir bölümü çizgi roman veya düz anlatım şeklinde çocuklara sunulabilir. Kitaplar dışında çocuk dergileri aracılığı ile de çocuklara Binbir Gece Masalları sunularak eğitsel işlevlerinden faydalanmaları sağlanmış olacaktır.

Çocuk edebiyatında Binbir Gece Masallarından faydalanmanın bir başka yolu da sözlü olarak masalları dinlemek olarak ifade edilebilir. Bu, masal anlatıcılarının canlı olarak yapabileceği bir uygulama olabileceği gibi ses kaydı yapılarak da uygulanabilir. Çocuk yaşta için masal okumak kadar masal dinlemek de zevkli bir faaliyettir. Böylece masalın eğitsel işlevlerinden olan dinleme becerisine katkısı da işe koşulmuş olur. Masal anlatıcısının, ailedeki birinin veya öğretmenin anlatacağı veya okuyacağı masalı dinleyen çocuk, bu arada aktarılan değerleri de almış olacaktır.

Çizgi film, animasyon veya sinema filmleri de Binbir Gece Masallarından çocuk edebiyatı kapsamında faydalanabilmenin eğlenceli yöntemlerindedir. Çocuklara yönelik bu tür çalışmalar daha çok yabancı firmalar tarafından yapılmıştır. Özellikle Hollywood şirketleri, Binbir Gece Masallarının hem konularından hem de karakterlerinden bolca faydalanmışlardır. Fakat bu yapımların ortak özelliği, Binbir Gece Masallarının özünden uzaklaşmış olmaları, ticari bir iş olarak görmeleri ve aktarımları bazen ideolojik bakış açısıyla sunmalarıdır. Bu nedenle çocuk edebiyatının genel ilkelerinden uzaklaşmadan çocuğa göreliliği iyi sağlanmış yeni yapımların oluşturulması önemli görülmektedir. Binbir Gece Masallarının konu ve karakter çeşitliliği, bunların çocukların dikkatini çok çekmesi önemli avantajlar olduğu

düşünülmektedir. Ayrıca karakterlerin, çocukların hafızalarında ve hayal dünyalarında kolayca yer edinebilecek özellikler taşıması da önemli görülmektedir. Binbir Gece Masallarının çeşitli bölümlerinin işleneceği çizgi filmler, animasyonlar veya sinema filmleri aracılığıyla söz konusu eserin eğitsel işlevleri çocukların önüne getirilmiş olur. Görsel olarak faydalanılabilecek başka bir mecra da 'youtube kanalları' veya buna benzer sonradan tekrar tekrar izlenebilen video platformlarıdır. Burada da masal anlatıcılarının anlatımı ile kayıt altına alınan videolar, istenildiğinde izlenilebilmektedir. Çocukların ekran başında geçirdikleri zaman göz önünde bulundurulduğunda bunun faydalı bir çalışma olacağı düşünülmektedir.

Özellikle Avrupa'da sıkça başvurulan ve etkili olduğu düşünülen başka bir yol da çocuklara yönelik hazırlanan sahne sanatlarıdır. Binbir Gece Masallarının; çocuk tiyatrosu, müzikli gösteri, etkileşimli çocuk oyunları gibi çocuklara yönelik her türlü sahne sanatları aracılığıyla sunulması etkili olabilmektedir. Çocuklara yönelik hazırlanan bu tür etkinliklerin genellikle bir veya birden fazla değeri aktardığı ve konuyu bunun üzerine kurduğu bilinmektedir. Binbir Gece Masallarından seçilmiş bölümlerin, sahne sanatlarına uyarlanıp sunulması ile içerdiği değerlerin de aktarımı farklı bir şekilde sağlanmış olacaktır.

Özetle, çocuklara yönelik hazırlanan her türlü yazılı, sözlü ve görsel eserde Binbir Gece Masallarından faydalanılabilir. Binbir Gece Masallarının farklı şekillerle çocukların önüne getirilmesi ile söz konusu masalların eğitsel işlevlerinden faydalanmayı sağlayacaktır. Her çocuğun farklı bir türe ilgisinin olabileceği ihtimali düşünülerek bu şekilde yapılacak çalışmalarla daha çok kişiye ulaşılabileceği ve ilgi duyulan türle eğitsel aktarımların yapılmasının daha kolay olacağı düşünülmektedir.

BÖLÜM 5

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Çalışma için belirlenen altı tane alt problem sorusunun cevapları bulgular ışığında yorumlanmıştır. Çalışmanın son bölümü olan sonuç bölümünde ulaşılan sonuçlar iki başlık altında değerlendirilecektir. Böylece çalışmada, kök değerle ilgili ve çocuk edebiyatı ile ilgili sonuçlarının birbirinden ayrı bir şekilde verilip daha toplu bir görünüm alması hedeflenmiştir. Verilen başlık altında önce ulaşılan sonuçlar verilecek sonrasında bu sonuçlar doğrultusunda ilgililerin dikkatine sunulmak üzere öneriler ifade edilecektir.

5.1. Kök Değerler ile İlgili Sonuç ve Öneriler

Sonuç

Adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik ve yardımseverlik olarak belirlenen kök değerler ve bu değerlerle ilişkili olarak belirlenen tutum ve davranışların incelenmesi sonucu ulaşılan sonuçlar ve öneriler bu başlık altında verilecektir.

Bulgular başlığı altında ulaşılan veriler grafikler yardımı ile detaylı bir şekilde ifade edilmiştir. Bu bölümdeki Grafik 1’de ifade edilen bilgilere göre en fazla yardımseverlik (614 adet) kök değerinin aktarıldığı tespit edilmiştir. Sonrasında sayısal olarak sayı çokluğuna göre sırayla; sevgi (443 adet), dostluk (424 adet), öz denetim (260 adet), saygı (203 adet), sabır (187 adet), sorumluluk (160 adet), dürüstlük (158 adet), adalet (87 adet) ve son olarak da vatanseverlik (63 adet) kök değerleri tespit edilmiştir. Toplamda ise kök değer aktarımı yapılan 2599 adet ifade tespit edilmiştir. Çeşitli çalışmalar incelenerek kök değer tespitinin yapıldığı bazı araştırmalarda da aşağıdaki sonuçlar tespit edilmiştir.

Tespit edilen değer sayılarında farklılık olsa da Er’in (2020) çalışmasında buna yakın bir sıralama olduğu görülmektedir. Bestami Yazgan’ın eserleri üzerinden yapılan çalışmada sayı olarak en çok sevgi değeri (195 adet) sonrasında sırasıyla yardımseverlik (54), saygı (44), dostluk (36), öz denetim (36), sorumluluk (26), vatanseverlik (25),

dürüstlük (24), sabır (23) ve adalet (5) kök değerleri tespit edilmiştir. Toplamda 468 değerın tespit edildiği çalışmada bütün kök değerlerin bulunduğu görlmştir.

Kök değerlerle ilgili yapılmış başka çalışmalarda da sayısal verilerde farklılık olsa da sıralamada aşağı yukarı benzerlik olduğu görlmştir. Yerli ve yabancı kitapları değerler eğitimi bağlamında inceleyen Yıldırım'ın (2021) alışmasında sıralama şu şekilde olmuştur: en fazla sevgi kök değeri (1983 adet) tespit edilmiş sonra sırasıyla dostluk (1121), saygı (1111), yardımseverlik (829), sorumluluk (738), öz denetim (570), sabır (437), dürüstlük (428), vatanseverlik (416) ve yardımseverlik (829) olmak üzere toplamda 7892 adet kök değeri ifadesi tespit edilmiştir.

şakiroğlu'nun (2022) alışmasında da bizim çalışmamızdaki gibi adalet, sorumluluk, vatanseverlik kök değerleri en az vurgulanan değerler olmuştur. Fakat yardımseverlik değeriinde belirgin bir fark görülmektedir. şakiroğlu'nun (2022) fantastik kitapları değerler eğitimi bağlamında incelediği çalışmasında yardımseverlik değeri sayısal olarak altıncı sırada iken bizim çalışmamızda yardımseverlik değeri en fazla olan değeri olarak tespit edilmiştir.

Kelile ve Dimne, Mantıku't-Tayr ve Mesnevi'deki hayvan hikâyelerinin değerler eğitimi bakımından incelendiği Yaman'ın (2023) doktora tezinde tespit edilen değeri sayısının oldukça az olduğu ve bazı değerlerin hiç vurgulanmadığı görlmştir. Toplamda 95 adet değeriın tespit edildiği çalışmada sıralama dostluk ve sevgi değerleri eşit miktarda (28), dürüstlük (14) sabır (11), adalet (7), saygı (5), vatanseverlik (2) şeklinde olmuştur. Araştırma kapsamında, eserlerin incelenen bölümlerinde öz denetim, sorumluluk ve yardımseverlik kök değerlerinin tespit edilmediği görlmştir.

Tespit edilen değeri sayılarına ve buna göre yapılan sıralamaya bakıldığında çalışmamız ile farklılık gösteren başka bir tez de oban (2020) tarafından hazırlanan Türk destanlarında kök değerlerin incelendiği yüksek lisans tezidir. Tablo 1'de görüldüğü üzere çalışmamızda en fazla yardımseverlik kök değeri en az da vatanseverlik kök değeri tespit edilmiştir. oban'ın (2020) alışmasında ise tam tersi bir şekilde en çok vatanseverlik değeri, en az da yardımseverlik değeri tespit edilmiştir. Benzer durum Beşer Yıldırım'ın (2022) alışmasında da görülmektedir. 6. sınıf Türkçe ders kitapları ekseninde yapılan söz konusu çalışmada da vatanseverlik en fazla olan ikinci kök değeri olurken yardımseverlik kök değeri ile ilgili ifadelerin sayısı en az olan değerlerden olmuştur.

Grafik 1’de de aktarıldığı üzere çalışma kapsamında kök değerlerin ve söz konusu değerlerle ilişkili olan tutum ve davranışların tümü ile ilgili aktarımların olduğu tespit edilmiştir. İncelenen eserin bütün hikâyelerinde, kök değer aktarımının yapıldığı ifadelerin bulunması ve tespit edilen kök değer sayısı göz önünde bulundurulduğunda Binbir Gece Masallarının değer aktarımı ve değerler eğitimi bakımından zengin bir içeriğe sahip olduğu söylenebilir. Bu bakımdan Binbir Gece Masallarının değerler eğitiminde ve kök değer aktarımında kullanılabilir bir metin olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Kök değer kapsamında ele alınan Binbir Gece Masallarının içeriğinde bulunan ve kök değer aktarımı yaptığı tespit edilen ifadelerin hedef değeri aktarırken yeterli açıklıkta olduğu ve kolayca anlaşılabilirliği tespit edilmiştir. Tespit edilen kök değerlere örnek olarak verilen bölümlerden de görüldüğü gibi aktarılan değerlerin yorumlanmasına veya içeriğinin doldurulmasına ihtiyaç duyulmayacak şekilde açık ve net olduğu görülmüştür. Bu durum öğrencinin baştan sona eserle baş başa kalmasını sağlayacağı gibi öğretmen veya başka birisinin bir müdahale, yönlendirme ve dikte etmesine gerek kalmadan hedef değerlerin alınmasını sağlayacaktır. Özetle değer aktarımı yapılan ifadeler, hedef değeri ifade etmede yeteri kadar açık ve anlaşılirdir.

Binbir Gece Masallarının kök değer bakımından incelenmesi sonucunda, söz konusu masalların değerler eğitimi kapsamında kullanılan yaklaşım, yöntem ve tekniklerin uygulanmasına uygun olduğu görülmüştür. Bu aşama; masalların öğrenci tarafından okunması, öğretmen veya başka bir kaynak tarafından okunması yani öğrencinin masalı dinlemesi veya aktarılmak istenen kök değere uygun olan bir masalın Binbir Gece Masallarından seçilmesiyle yapılabilir. Buna göre öğretmenin seçeceği bir bölümü sunuş yolu ile aktarmasıyla telkin; yine öğrencinin ahlaki muhakeme yapıp kendi değer yargılarını şekillendirmesi için ahlaki muhakeme; öğrencinin bilişsel yönünün yanı sıra duygusal yönünün de desteklenmesi için sınıf içinde grup çalışması, drama gibi çoğunluğun aktif rol alabileceği çalışmalarla karakter eğitimi; üst düzey bilişsel süreçlerin harekete geçirilmesiyle öğrencinin mantıklı bir akıl yürütme ile sonuca ulaşmasını sağlayacak değer analizi yaklaşımlarından faydalanılabileceği sonucuna ulaşılmıştır.

Binbir Gece Masallarında bulunan hikâyeler veya hikâyelerin bölümlerinden hareketle eğitim ortamlarında tiyatro, piyes veya kısa filmler hazırlanabileceği, sınıf

içinde hazırlanabilecek bu etkinliklerin haricinde önceden hazırlanmış olan bu tür çalışmalardan da istifade edilebileceği sonucuna ulaşılmıştır. Bu şekilde içerikte aktarılan değer yaparak, yaşayarak ve uygulamaya geçirilerek tecrübe edilecektir. Binbir Gece Masallarının, bu şekilde uygulanabileceği ulaşılan başka bir sonuç olarak söylenebilir. Aktarılmak istenilen değere örnekler verilerek hakkında konuşulduğu, neden önemli olup olmadığının sorgulandığı değer açıklama veya belirginleştirme yaklaşımının da Binbir Gece Masalları aracılığıyla kullanılabilceği sonucuna ulaşılmıştır. Çünkü Binbir Gece Masallarında, yaşamın her alanında görülebilecek olumlu ve olumsuz pek çok farklı anlatımın olduğu tespit edilmiştir. Özetle değer açıklama (belirginleştirme) yaklaşımının kullanılmasıyla Binbir Gece Masallarının, değerler eğitiminde kullanılabilceği sonucuna varılmıştır.

Binbir Gece Masallarında bulunan değerlerin ve bu değerlerle ilişkili olarak verilen tutum ve davranışların öğrenciye aktarılmasında örtük program yaklaşımının da kullanılabilceği sonucuna ulaşılmıştır. Örtük program, genel olarak resmi programa dâhil olmayan ve bazen doğaçlama gelişen değer aktarımı uygulamalarını içerir. Burada resmi bir programa bağlı olunmadığı için eksikliği görülen değerle ilgili Binbir Gece Masallarının bölümleri öğrencilere okutularak sonuca varılır. Dolayısıyla bu yaklaşım aracılığıyla Binbir Gece Masallarının, değerler eğitimi sürecinde değer aktarımında kullanılabilceği sonucuna ulaşılmıştır.

Değerler eğitimi sürecinin başarılı bir şekilde yürütülmesinde öğretmenin etkisi büyüktür. Fakat burada yaklaşım tarzı, üslup, mizaç gibi nedenlerle öğretmenlerin yaklaşımı birbirinden farklı olacaktır. Söz konusu farklılıkların değerler eğitimi sürecine olumsuz yansımaması için değer aktarımında çeşitli yaklaşımlardan faydalanılabileceği gibi uygun yöntem ve tekniklere başvurmak da önemli görülmektedir. Bu doğrultuda düz anlatım, soru – cevap, edebî eser, servis öğrenme, işbirlikli öğrenme, tartışma, beyin fırtınası, drama ve rol yapma, problem çözme, gezi gözlem, altı şapka düşünme tekniği ve konuşma halkaları yöntem ve tekniklerinin Binbir Gece Masallarında tespit edilen değerleri aktarmada kullanılabilceği sonucuna ulaşılmıştır.

Kök değerler ile ilgili ulaşılan sonuçlar ışığında değer eğitimi yapılan kurumlara, eğitim sürecini yürüten eğitmenlere, ebeveynlere ve alanda araştırma yapan araştırmacılara ve çeşitli öneriler sıralanacaktır.

Öneriler

Değerler eğitimi uygulamalarının, akademik dersler gibi bilgi aktarımı şeklinde yapılmasından ziyade Binbir Gece Masalları vb. edebî eserler aracılığı ile yapılmasının daha faydalı olacağı düşünülmektedir. Bu nedenle değerler eğitimi kapsamında uygulanabilecek etkinliklerin ve yapılacak çalışmaların bu çerçevede yapılması gerekmektedir.

Eğitim kurumlarında yapılacak değerler eğitimi etkinliklerinde, Binbir Gece Masallarından hareketle drama, piyes, tiyatro gibi topluluk önünde veya sahnede sergilenebilecek etkinliklere yer verilmesi değer aktarım sürecini daha ilgi çekici yapabilir.

Ders kitaplarında masallara yer verilmesi ile değer aktarımında masallar, önemli bir görevi yerine getirirler (Çiftçi ve Kaya, 2020, s.801). Bu doğrultuda, Binbir Gece Masallarında bulunan ve Türkçe Dersi Öğretim Programında ders kitabına alınması uygun görülen özellikte (MEB, 2019, s.18) olan metinlerin Türkçe ders kitabına alınması ile söz konusu masallarda bulunan değerlerin ders kitapları aracılığı ile çocuklara sunulması sağlanabilir.

Eğitim öğretim yılının başında, her kademedeki öğrenciler için tavsiye kitap listelerinin paylaşıldığı bilinmektedir. Bu doğrultuda tavsiye edilen kitaplar arasında Binbir Gece Masallarının da eklenmesi önerilmektedir.

Alanda araştırma yapan araştırmacıların, Binbir Gece Masallarından hareketle değerler eğitimi, söz varlığı, çocuk edebiyatı gibi konu başlıkları ile yeni çalışmalar yapılması faydalı olacaktır.

Çocuklara yönelik kitap yazan yazar ve yayınevlerinin Binbir Gece Masallarını gözden geçirerek çocuk yaşta kişiler için hazırlamaları ile söz konusu eserden değerler eğitimi kapsamında daha çok istifade edilecektir.

Binbir Gece Masallarında bulunan masallar, değerler eğitimi seti şeklinde oluşturulup çeşitli etkinliklerle zenginleştirilebilir. Bu şekilde her kök değer ile ilgili ayrı bir şekilde oluşturulmuş kitap veya kitapçıklarla değer aktarımı yapılabilir. Hazırlanacak söz konusu kitapların sonuna kitaptaki değeri değerlendirmek ve pekiştirmek için yer yer eğlenceli etkinlikler ve sorular eklenebilir.

5.2. Çocuk Edebiyatına Katkısı ile İlgili Sonuç ve Öneriler

Sonuç

Binbir Gece Masallarında tespit edilen kök değerler ve bu değerlerle ilişkili olarak verilen tutum ve davranışların hepsinin çocuklara aktarılabilir üslupta olduğu sonucuna varılmıştır. Çünkü kök değer olarak tespit edilen ifadelerin çocukların yaş ve seviyelerine uygun olduğu ve herhangi bir olumsuz içerik taşımadığı saptanmıştır. Bunun yanı sıra eğlenceli, maceralı gibi konuların işlendiği masalların da çocuklara uygun olduğu görülmüştür. Dolayısıyla Binbir Gece Masallarının, farklı konu ve temalarla çocuk edebiyatında kullanılabileceği sonucuna ulaşılmıştır.

Daha önce ifade edildiği gibi incelenen Binbir Gece Masallarının bulunduğu eser, genel okuyucu kitlesi için değil akademik bir çalışmanın ürünü olduğu için çocuğa görelilik ilkelerinden dış yapı özelliklerine bakılmamıştır. Söz konusu metin içyapı özelliklerine göre incelenmiş ve bu doğrultuda çeşitli sonuçlar ifade edilmiştir.

Binbir Gece Masallarında temaların; adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik, yardımseverlik ve bu kök değerlerle ilişkili bulunan tutum ve davranışlar çerçevesinde geliştiği tespit edilmiştir. Bu doğrultuda Binbir Gece Masallarında, belirsizliğe yer vermeyecek şekilde temanın çocuğa göre şekillendiği görülmüştür.

Masalların bütününde işlenen konuların ilgi çekici, merak duygusunu uyandıran, sürükleyici, heyecan verici, mizahi anlatımların olduğu, hayal dünyalarına hitap eden ve hayal dünyalarını geliştiren konulardan seçildiği görülmüştür. Sonuç olarak Binbir Gece Masalları, konu olarak çocuğa görelilik ilkelerine uygundur.

Bunun yanı sıra Binbir Gece Masallarının içeriğinde bulunan “bir kızla buluşma, evli kadınlarla görüşme, cinsel arzu” vb. unsurlar çıkarıldığında veya bunların yerine olay akışına uygun farklı kurgularla çocuklara uygun anlatımlar sağlanabilecektir. Böylece “canının her istediğini yapmama, sonucunda üzüleceğin ve rahatsız olacağın işlere kalkışma” gibi mesajlar veren anlatım sağlanabilir. Özetle Binbir Gece Masallarının konularının önemli bir kısmının çocukların yaş ve seviyelerine uygun olduğu, uygun olmayan bazı içeriklerin de düzenleme veya sadeleştirme ile çocukların yaş ve seviyelerine uygun hale getirilebileceği sonucuna ulaşılmıştır.

Çocuk okurların dikkatini çeken ve onları etkileyen başka bir özellik de kahramanlardır. Çünkü ilgi çeken kahraman, çocuk tarafından sevilir ve örnek alınır. Çocukların özdeşim kurduğu kahramanların, çocuğun yaş ve dönem özelliklerine uygun olması önemlidir. Binbir Gece Masallarında bulunan kahramanlar, yer yer olağanüstü güçlere sahip ve zor durumda olanlara yardım eden, kötülerle savaşarak kötülüklerine engel olan, gizli hazineler bulan, her istediğini yapabilen cin, hayvan vb. varlıklara sahip olan, herkesi yenen güçlü bir savaşçı gibi çocukların ilgisini çeken ve onların hayal dünyalarına hitap eden kahramanlar olduğu sonucuna varılmıştır. Ayrıca birbirinden farklı özelliklere sahip kahramanların bulunması da ilgi çekici kahraman çeşitliliği bakımından önemli görülmüştür. İfade edilenlerin yanı sıra iç içe geçmiş bazı masalarda aynı olayın içinde çok fazla kahramanın bulunduğu ve bazen de kahraman isimlerinin telaffuzunun zor olduğu saptanmıştır.

Çocuk edebiyatı eserlerinde bulunması gereken içyapı özelliklerden plan, eserde mantıklı bir sıralama yapmayı sağlamaktadır. Binbir Gece Masallarının planına bakıldığında, masalların giriş, gelişme ve sonuç şeklinde düzenli bir planla ilerlediği ve bu plan dâhilinde çocuk okurların masalları kolayca okuyabileceği görülmüştür.

Binbir Gece Masallarının anlatımında, doğal ve sade bir anlatımın, akıcı bir dilin, sıkıcı olmayan betimlemelerin, ilgi çekici benzetmelerin ve mizahi ifadelerin kullanıldığı sonucuna ulaşılmıştır. Sonuç olarak Binbir Gece Masallarının geneli, dil ve üslup bakımından çocuk edebiyatının çocuğa görelilik ilkesine uygun olarak düzenlenmiştir. Bunun yanı sıra masalların çok az kısmında Arapça tamlamalarla oluşturulmuş ifadeler bulunmaktadır. Bu ifadelerin yerine Türkçe karşılıklarının verilmesi ile dil ve üsluptaki söz konusu sorunun giderileceği sonucuna varılmıştır.

Binbir Gece Masallarında kullanılan sözcük ve cümle özelliklerinin, masal türünün genel özelliğine uygun olarak anlaşılabilir düzeyde olduğu sonucuna varılmıştır. Yer yer Arapçadan çevirinin izleri görülse de kullanılan sözcüklerin ve cümle yapılarının çocuk yaş grubunda bulunan kişilerin kolayca anlayacağı sözcük ve cümleler olduğu görülmüş dolayısıyla eser, sözcük ve cümle özellikleri bakımından çocuğa görelilik ilkelerine uygun görülmüştür.

Çalışma kapsamında incelenen Binbir Gece Masallarının çocuk edebiyatı kapsamında incelenmesi ile eğitsel olarak da şu sonuçlara ulaşılmıştır: İlk olarak öğüt ve emir ifadeleri yönünden ulaşılan sonuçlar verilecektir. Binbir Gece Masallarında öz

denetim kök değeri ve onunla ilişkili olan davranışlarını kontrol etme, davranışlarının sorumluluğunu üstlenme, öz güven sahibi olma, gerektiğinde özür dileme tutum ve davranışları ile ilgili aktarımların çokluğu nedeniyle öğüt ve emir ifadelerinin çok yer almadığı dolayısıyla bu bakımdan çocuğa görelilik ilkelerine uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

Çocuk edebiyatı eserinde bulunmaması gereken veya bulunduğu başa çıkılması gereken başka bir özellik de öğüt ve belletme ifadelerinin varlığıdır. Binbir Gece Masallarında tespit edilen kök değerler ve bu değerlerle ilişkili tutum ve davranışlar aracılığıyla bireylerin özgürce düşünmesi, özgürce hayaller kurması, hayallerinin peşinde gitmesi ve kendini gerçekleştirme desteklenmiştir. Bu nedenle Binbir Gece Masalları, bu bakımdan uygun içeriğe sahiptir.

Binbir Gece Masallarının içeriğinde şiddet unsurunun savaş ortamında, yönetici eliyle, zor kullanan kişiler veya eşkıya tarafından uygulandığı tespit edilmiştir. Bundan hareketle Binbir Gece Masallarında şiddet unsuruna yer verildiği ve bu nedenle eserin çocuklara uygun hale getirilmesi için şiddet unsurunun masalların anlam bütünlüğünü bozmayacak şekilde çıkartılması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Masalların içeriğinde korku ve kaygı ifadelerinin çok olmaması bu yönden uygun özellikleri taşıdığı sonucunu vermiştir. Yer yer cin, ifrit, canavar gibi ifadeler bulunmakla beraber bu ifadeler, olağanüstü güçlere sahip varlık, güçlü bir varlık şeklinde güncellenerek belirtilen sorun ortadan kaldırılmış olacaktır.

Aşırı duygusal öğeler ve abartılmış merak ile ilgili unsurların çocuk edebiyatı eserinde bulunmaması gereken veya bulunduğu başa çıkılması gereken özelliklerden olduğu daha önceden ifade edilmişti. Bu bakımdan incelendiğinde bazı masalarda çocukların ailelerinden koparılması, ebeveynlerinin ölmesi veya öldürülmesi, kaybolmaları gibi anlatımlar çocuğa görelilik ilkelerine uygun değildir.

Binbir Gece Masallarının bazı bölümlerinde kadınların cariye, köle olarak alınıp satılması ile ilgili ifadeler bulunduğu için bu kısımların çocuğa görelilik ilkelerine aykırı olduğu sonucuna varılmıştır. Fakat bazı masalarda da kadınların da erkeklerin yaptığı işleri yaptığı, gerektiğinde savaşa katıldığı, kararlarda söz sahibi olduğu görüldüğünden söz konusu olumsuz özelliğin masalın genelinde değil sadece bazı masalarda olduğu tespit edilmiştir.

Tek ve değişmez doğrular, eseri okuyan çocuğun gelişimini engellediği için çocuk edebiyatı eserinde bulunmaması gereken özelliklerdendir. Binbir Gece Masallarındaki anlatımlarda tek ve değişmez doğruların yerine sorgulamanın, araştırmanın ve yeniliklere ulaşmanın teşvik edildiği ifadelerin bulunması nedeniyle söz konusu eser, bu açıdan çocuğa görelik ilkelerine uygun görülmüştür.

Binbir Gece Masallarında anlatılan olaylar, gerçek yaşamla ilgili olduğu kadar gerçeküstü olaylar da bulunmaktadır. Fakat masalarda her ne kadar gerçeküstü varlık ve olaylar bulunsa da gerçek yaşamda yaşanan veya yaşanabilecek olayları da konu edinmiş olduğundan bu açıdan gerçek yaşamdan kopuk olmadığı için çocuğa görelik ilkelerine uygundur.

İdeolojik ve dinsel söylemler bakımında Binbir Gece Masallarının yer yer İslam dininin benimsenmesi, önemsenmesi ile ilgili ifadelerin bulunduğu sonucuna varılmıştır. Fakat günlük yaşamdan konusunu alan masalarda bu olumsuz unsurun yer almadığı görülmüştür. Dolayısıyla kısmen de ideolojik ve dinsel söylemler olsa da masaların genelinde bu açıdan herhangi bir uygunsuzluk görülmemiştir.

Masalların içeriğinde belli değerlerin aktarımı yapılmakla beraber geleneksel değerlere sorgulamadan bağlılık, yaptırımcı yargılar ve kurallar ile ilgili ifadelerin olmadığı sonucuna varılmıştır.

Öneriler

Binbir Gece Masallarında bulunan bütün masaların, genel olarak çocuklara uygun olduğu sonucuna varılmıştı. Fakat bazı masal veya masal bölümlerinde gözden geçirilmesi ve düzenlenmesi gereken kısımların çocuklara uygun bir hale getirilmesi gerekmektedir. Kitap veya kitap setleri haricinde süreli yapan dergilerin de her sayısında birbirinin devamı şeklinde veya çizgi roman olarak Binbir Gece Masallarına yer vermesi faydalı görülmektedir.

Yeniden basılacak Binbir Gece Masallarının çocuk edebiyatı, çocuk gelişimci ve alanda uzman editörler tarafından hazırlanması önerilir.

Yukarıda ifade edildiği şekilde hazırlanan Masalların içerisinden seçilmiş bu bölümlerin Türkçe Dersi Öğretim Programının “Ders Kitaplarına Alınacak Metinlerin Nitelikleri” (MEB, 2019, s. 17) özelliklerine uygun olarak ders kitaplarına alınması

böylece söz konusu çocuk edebiyatı örneklerinin ders kitapları aracılığıyla tüm çocuklara sunulması önerilir.

Binbir Gece Masallarının kök değerlere göre değerler eğitimi seti olarak hazırlanması sürecinde yine çocuk edebiyatı uzmanlarının, çocuk gelişimcilerin ve alanda uzman editörlerin katkı sunmaları ve eseri uygun bir şekilde hazırlamaları çocuğa görelilik ilkelerini sağlayacaktır.

Masallarda bulunan metres, metres ile buluşma, evli kadınlarla ilişki yaşama, cinsellikle ilgili ifadeler ve dönemin ruhunda bulunan cariyelik ile ilgili ifadelerin çıkartılması onların yerine masalın anlam bütünlüğünü bozmayacak ve Türkçe Öğretim Programına (MEB, 2019, s.18) da uygun anlatımların yerleştirilmesi çocuğa göreliliği sağlayacaktır.

Bazı masallarda bulunan ve çocuk okurlar için zor telaffuz edilecek Arapça isim ve tamlamaların yerine uygun Türkçe karşılıkları yazılabilir.

Binbir Gece Masallarının bazı bölümlerinde çeşitli sebeplerle şiddet ve olumsuz örnek oluşturacak unsurların bulunduğu görülmüştür. Söz konusu masallarda bulunan şiddet unsurunun ve hakaret, aşağılama gibi olumsuz örnek oluşturacak ifadelerin hitap edilen yaş grubunun yaş ve seviyesine göre düzenlenmesi gerekebilir. İfade edilen eksikliğin Türkçe Öğretim Programının (MEB, 2019, s.18) ilgili özelliklerine göre düzenlenmesi önerilir.

Masallarda bulunan cin, ifrit, canavar, korkunç yaratık gibi varlık isimlerinin yerine çocukların korku ve kaygılarını artırmayacak ifadelerin yerleştirilmesi önerilir. Bu doğrultuda yaş ve seviyeye göre farklılaşmakla beraber olağanüstü güçlere sahip varlık, süper güçleri olan kişi vb. ifadeler kullanılabilir.

Binbir Gece Masallarında bulunan aileden ayrı düşme, ebeveynlerin ölmesi, açlıktan ölme gibi duygusal öge ve merak unsurlarının yaş ve dönem özelliklerine göre verildiği tespit edilmiştir. Fakat bazı hikâyelerde bu unsurlar şiddet unsuru ile beraber acı çekirme şeklinde yaşatılmıştır. Söz konusu ikinci hususun bulunduğu ifadelerin tekrar gözden geçirilip Türkçe Öğretim Programının (MEB, 2019, s.18) kıstaslarına göre gözden geçirilmesi ve çocuğa göre düzenlenmesi önerilir.

Dönemin ruhunda bulunan cariyelik ve cariyelerin alınıp satılması, kölelik gibi ifadelerin metnin anlam bütünlüğünü bozmayacak şekilde çıkartılması veya uygun ifadelerle tekrar düzenlenmesi çocuğa göreliği sağlamak için faydalı olacaktır.

Binbir Gece Masallarının bazı bölümlerinde çatışma yaşayan toplulukların birbirlerine dinlerini zorla kabul ettirme ile ilgili abartılı ifadeler, söz konusu dini kabul etmediği için öldürme veya kabul ettiği için bağışlanma gibi ideolojik ve dinsel söylemlerin çocuğa görelik ilkelerine uygun hale getirilmesi gerekmektedir.

Çocuk yaştaki bireyler için Binbir Gece Masallarından hareketle hazırlanacak drama, piyes, tiyatro, film veya çizgi filmlerin çocuğa görelik ilkelerine uygun olarak düzenlenmesi ve bu tür çalışmaların çocukların ilgisini çekecek şekilde renklendirilmesi tavsiye edilir. Böylece çocuk okurların Binbir Gece Masallarına olan ilgisi de artacaktır.

Alanda araştırma yapan araştırmacıların, Binbir Gece Masallarından hareketle yeni çalışmalar yapması ve söz konusu eserin çocuk ve çocuk edebiyatı ile bağının ortaya konması Masalların çocuk edebiyatı alanında daha verimli kullanılmasını sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

- Açıkgöz, K. Ü. (2006). *Aktif Öğrenme* (8. Baskı). İzmir: Biliş Gelişim Coşkusu Yayınları.
- Akbayır, S. (2007). *Eğitim Fakülteleri İçin Cümle ve Metin Bilgisi*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Akkaya, M.A. (2016). *Binbir Gece Masallarında Kitap ve Kütüphane Motifi*. İstanbul: Hiperlink Yayınları.
- Akkoyunlu, Z. (1982). *Binbir Gece Masallarının Türk Masallarına Tesiri*. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Hacettepe Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü. Ankara.
- Akkoyunlu, Z. (1996). Binbir Gece Masallarının Türk Masallarına Tesiri. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. Sayı 1, s.1-12.
- Akkoyunlu, Z. (2012). *Arapça Kaynaklarından Binbir Gece Masalları ve Türk Masallarına Tesiri*. Ankara: Yargı Yayınevi.
- Akman, E. (2011). “Binbir Gece Masalları Kaynaklı Bir Türk Masalı: Cihanşah/Cevahir Dağı/ Elmas Dağı”. *Bilge Seyidoğlu Kitabı*, Dergâh Yayınları, s. 103-110.
- Akyol, H. (2008). *Yeni Programa Uygun Türkçe Öğretim Yöntemleri*. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Al-Olagi, F. M. T. S. (2012). The Influence of the Arabian Nights on English Literature: A Selective Study. *Europen Journal of Social Sciences*. Volume 31, No 3, pp. 384-396.
- Altay, C. (2018). “*Tercüme-I Elfü'l-Leyle ve Leyle*” (Binbir Gece Masalları Tercümesi) *Giriş-Metin-İnceleme*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Nevşehir.
- Arslan, M. (2019). *Çini Sanatında Kabartma Tekniği ile Binbir Gece Masalları*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Mimar Sinan Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü. İstanbul.
- Aşlışen, E. H. T. (2019). Edebî Türler Açısından Çocuk Edebiyatı. *Erken Çocukluk Döneminde Çocuk Edebiyatı* (Ed. Mübeccel Gönen). Ankara: Eğiten Kitap.
- Aykaç, N., Pilav, S. (2016). Ahmet Mithat Efendi'nin Letaif-i Rivayat Kitabındaki ‘Çingene’ Hikâyesinde Değerler Eğitimi Unsurları. *Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt 6, Sayı 2, s.173-183.
- Aytaş, G. (2006). Edebî Türlerden Yararlanma. *Milî Eğitim Dergisi*, Sayı 169, s.261-276
- Ayyıldız, E., Akardaş Karataş, E. (2020). Aklımızdaki ‘Çocuk’: Erken Çocukluk Uzmanlarının Çocukluk Algısı Fenomenolojisi. *Medeniyet Eğitim Araştırmaları Dergisi*. Cilt 4, Sayı 1, s.56-65.
- Banarlı, N. S. (2001), *Resimli Türk Edebiyatı Tarihi I*, İstanbul: Millî Eğitim Basımevi.

- Başkan, A. (2019). Çocuklar İçin Edebiyat Eğitiminde Kültür ve Değer Aktarımı. *Çocuklar İçin Edebiyat Eğitimi* (Ed. Erhan Akın). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Batur, E. (2013). Minyatürden Resme, Musikiye İfade Özgürlüğünün Binbir Hali. *NTV Tarih Dergisi*, Sayı 50, s.70-71.
- Beard, M. (1992). The Arabian Nights, Based on the Text of the Fourteenth- Century Syrian Manuscript by Muhsin Mahdi and Husain Haddawy. *Journal of the American Oriental Society*. Volume 112, No 1, pp. 143-145.
- Beaumont, D. (2004). *Literary Style and Narrative Technique in the Arabian Nights, Arabian Nights Encyclopedia*, (Eds. Ulrich Marzolph, Richard Van Leeuwen, Hassan Wassouf), California: ABC-CLIO.
- Berg, B. L. ve Lune, H. (2019). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (9. Baskıdan Çev. Ed. Asım Arı). Konya: Eğitim Yayınları.
- Beşer Yıldırım, K. (2022). *6. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Metinlerin Kök Değerler Açısından İncelenmesi ve Öğretmen Görüşlerinin Alınması*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. İstanbul.
- Beyhan, Ö. (2020). Karakter ve Değerler Eğitiminde Kullanılabilecek Öğretim Yöntemleri ve Teknikleri. *Değer eğitimi – Kavram, İlke ve Yaklaşımlar* (Editörler: Gökhan Izgar, Bülent Dilmaç). Ankara: Pegem Akademi.
- Bıçak, N., Alver, M. (2018). 2018 Türkçe Dersi Öğretim Programına İlişkin Öğretmen Görüşleri. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, Cilt 7, Sayı 4, s.2480-2501.
- Bilkan, A. F. (2009). *Masal Estetiği*. İstanbul: Timaş Yayınları.
- Birkalan-Gedik, H.A. (2010). Sözlü Kültür ve Yazılı Kültür Arasında: Türkçe Binbir Gece Geleneğinde Metinlerarası Söylemler, *Binbir Gece'ye Bakışlar*, (Editörler: Mehmet Kalpaklı, Neslihan Demirkol Sönmez), Ankara, Turkuaz Yayınları, s.45-66.
- Boratav, P. N. (1969). *100 Soruda Türk Halk Edebiyatı*. İstanbul: Gerçek Yayınevi.
- Boratav, P. N. (2007). *Zaman Zaman İçinde*. Ankara: İmge Kitabevi Yayınları.
- Boyraz, Ş. (2002). 'Binbir Gece Masalları'nın Yeniden Yayınlanması Dolayısıyla. *Folklor / Edebiyat*, Sayı 31, s. 248-252.
- Bozkurt, E. (2019). Karakter Eğitimi ve Değerler Eğitimi ile İlgili Temel Kavramlar. *Karakter ve Değerler Eğitimi* (Ed. Bayram Özer). Ankara: Pegem Akademi.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş ve Demirel, F. (2014). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Can, B. (2018). Binbir Gece Masalları'nı Biliyoruz; Peki Ya Yüzbir Gece Masalları?. *8th International Conference of Strategic Research on Scientific and Education 2018 Full Text Book*. 11-13 May Vienna University.

Caracciolo, P. L. (1998a). *The Arabian Nights in English Literature: Studies in the Reception of the Thousand and One Nights Into British Culture*. London: Macmillan Pres.

Caracciolo, P. L. (1988b). Introduction: 'Such a store house of ingenious fiction and of splendid imagery'. In *The Arabian Nights in English Literature* (pp.1-80). Palgrave Macmillan, London.

Chebel, M. (2013). *Dictionnaire amoureux des Mille et une nuits*. Plon.

Coppinger, K. N. (2006). *Arabian Nights in British Romantic Children's Literature*. The Florida State University Library. <https://fsu.digital.flvc.org/islandora/object/fsu:181696/> (e.t. 01.02.2022).

Creswell, J. W. (2017). *Araştırma Deseni* (Çev. Ed. Selçuk Beşir Demir). Ankara: Eğiten Kitap.

Çankırlı, A. (2003). *Ailede ve Okulda Değerler Eğitimi*. İstanbul: Zafer Yayınları.

Çelikkaya, H. (1996). *Fonksiyonel Eğitim Sosyolojisi*. İstanbul: Alfa Yayınları.

Çer, E. (2014). *Edebiyatta Çocuk Gerçekliği ve Çocuğa Görelik İlkelerinin İncelenmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara.

Çer, E. (2019). Çocuk Edebiyatı Yapıtlarının Çocuğa Göre Olmasını Sağlayan Başat Bir Değişken: Eğitsel Özellikler. *Uluslararası Çocuk Edebiyatı ve Eğitim Araştırmaları Dergisi*. Cilt 3, Sayı 1, s.1-11.

Çılgın, A. S. (2007). *Çocuk Edebiyatı*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.

Çiftçi, Ö. ve Kaya, M. (2020). Ortaokul Ders Kitaplarındaki Masalların Duygusal Yön Analizine Göre Değerlendirilmesi. *YYÜ Eğitim Fakültesi Dergisi (YYU Journal of Education Faculty)*. Cilt 17, Sayı 1, s.799-822.

Çoban, A. (2020). *Değerler Eğitimi Bağlamında Türk Destan Örneklerinde Kök Değerler*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Muğla.

Çoban, M. (2016). Değerler eğitiminin Referansları Bağlamında Hacı Bektaş Velî'nin Makâlât'ı. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. Cilt 13, Sayı 1, s.1-22.

Çobanoğlu, Ö. (2018). *Halk Edebiyatına Giriş I*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.

Dalley, S. (1991). Gilgamesg in the Arabian Nights. *Journal of the Royal Asiatic*. Volume 1, No 1, pp. 1-17.

Demiray, K. (1988). *Temel Türkçe Sözlük*. İstanbul: İnkılâp Yayınevi.

Dictionnaire Larousse. (1994). *Dictionnaire Larousse Ansiklopedik Sözlük*, Binbir Gece Masalları. İstanbul: Milliyet Gazetecilik.

Dilidüzgün, S. (1996). *Çağdaş Çocuk Yazını*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

- Dilidüzgün, S. (2000). *Çocuk Kitaplarında Yazınsal Nitelik*. I. Ulusal Çocuk Kitapları Sempozyumu Bildirileri 20-21 Ocak 2000. Anara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları.
- Dilmaç, B., Deniz, M. ve Deniz M.E. (2009). Üniversite Öğrencilerinin Öz Anlayışları ile Değer Tercihlerinin İncelenmesi. *Değerler Eğitimi Dergisi*, Cilt 7, Sayı, 18, s.9-24.
- Dirik, M. Z. (2015). *Eğitim Programları ve Eğitim Öğretim İlke ve Yöntemleri* (2. Baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Dobie, M. (2008). Translation in the Contact Zone: Antoine Galland's Mille et une nuits: contes arabes. *The Arabian Nights in Historical Context: Between East and West*, 25-50.
- Doğan, D.M., (2001). Büyük Türkçe Sözlük. İstanbul: Gerçek Hayat Yayınları.
- Doğanay, A. (2006). Değerler Eğitimi. *Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi Yapılandırmacı Bir Yaklaşım* (Ed. C. Öztürk). Ankara: Pegem-A Yayıncılık.
- Durukoğlu, S., Doyumgaç, İ. (2017). Ahmet Muhip Dıranaş'ın Şiirlerine Yansıyan Değerler. *Akra Kültür Sanat ve Edebiyat Dergisi*, Sayı 11, s.163-178.
- Ekici, M. (2015). *Türk Dünyası Masal Araştırma Yöntemleri ve Masallardaki Bazı Değerler*. Türk Dünyası Masal Araştırmaları (Tastarakay'dan Keloğlan'a) Sempozyumu Bildirileri, Ankara: Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları.
- Elbir, B., Bağcı, C. (2013). Değerler Eğitimi Üzerine Yapılmış Lisansüstü Düzeyindeki Çalışmaların Değerlendirilmesi. *Turkish Studies-International Periodical For The Languages, Literature and History of Turck*, Volume 8/1, p.1321-1333.
- Elçin Ş. (2001). *Halk Edebiyatına Giriş*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Er, E. (2020). *Bestami Yazgan'ın Hikâyelerinin Değerler Eğitimi Bağlamında İncelenmesi ve Ortaokul Türkçe Ders Kitapları İçin Metin Önerileri*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ağrı.
- Erdiller-Yatmaz, Z.B., Erdemir, E., Erbil, F. (2018). Çocuk ve Çocukluk: Okulöncesi Öğretmen Adayları Anlatıyor. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*. -*Journal of Qualitative Research in Education*. Cilt 6, Sayı 3, s.284-312.
- Ergül, A. (2000). Binbir Gece Masalları'nda Kadın. *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, Sayı 10, s.355-369.
- Ertan, N. C. (2021). Karakter ve Değer Eğitiminde Öğretim Yöntem ve Teknikleri. *Erken Çocuklukta Karakter ve Değer Eğitimi* (Ed. Aslı Yıldırım). Ankara: Pegem Akademi.
- Fidan, N. K. (2019). Karakter ve Değerler Eğitiminde Yararlanılan Yöntem ve Teknikler. *Karakter ve Değerler Eğitimi* (Editörler: Figen ARSOY, Perihan, ÜNÜVAR). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Frag, F. R. (1976). The Arabian Nights A Mirror of Islamic Culture in The Middle Ages. *Arabica*. 23 (1), pp. 197-211.

- Gedik, S. (2020). Masalın Eğitimsel İşlevleri. *Sosyal Bilimler ve Eğitim Dergisi*, Cilt 3, Sayı 1, s.356-367.
- Gemi, A. (2016). Turks in The Thousand and One Night. in Turkey, *Looking Behind And Before* (Ed. William Taylor). AGP Academic Research.
- Girmen, P. (2013). Türkçe Eğitiminde Atasözleri ve Değer Eğitimi. *Değerler Eğitimi Dergisi*. Cilt 11, Sayı 25, s.117-142.
- Grotzfeld, H. (2004). Creativity, Random Selection, and pia fraud: Observations on Compilation and Transmission of the Arabian Nights. *Marvels & Tales*, 18(2), pp.218-228.
- Güleç, H. (1988). *Halk Edebiyatı*. İstanbul: Çizgi Kitabevi Yayınları.
- Güleryüz, H. (2006). *Yaratıcı Çocuk Edebiyatı*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Günay, U. (1973). *Elazığ Masalları (Metinler ve Sözlük)*. Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Doktora Çalışması. Erzurum.
- Güneş, F. (2000). *Okuma Yazma Öğretimi ve Beyin Teknolojisi*. Ankara: Ocak Yayıncılık.
- Güneş, F. (2017). *Türkçe Öğretimi Yaklaşımlar ve Modeller* (5. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Güney, E. C. (1967). *Gökten Üç Elma Düştü*. İstanbul: Doğan Kardeş Yayınları.
- Güngör, E. (2010). *Değerler Psikolojisi Üzerine Araştırmalar*. İstanbul: Ötüken Yayınları.
- Güven, M. (1995). *Binbir Gece Masalları Üzerinde Motif Araştırması, Metin-İnceleme*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Balıkesir.
- Haddawy, H. (1990). *The Arabian Nights* (Ed. Muhsin Mahdi). New York: WW Norton Company.
- Hasan, E. B. (1985). The Impact Of Indian Thought On Arabian Society Before Islam. In *Proceedings of the Indian History Congress*. Vol. 46, pp. 630-637.
- Hunt, P. (2011). *Children's Literature. In keywords for Children's literature*. New York University Press, pp.42-47.
- Irwin, R. (2003). *The Arabian nights: A companion*. Bloomsbury Publishing.
- Irwin, R. (2004). A Thousand and One Nights at the Movies. *Middle Eastern Literatures*, 7(2), 223-233.
- Jan, İ. (1997). Bir Varmış Bir Yokmuş (çev. Şeref Boyraz). *Millî Folklor Dergisi*, Sayı 33, s.88-95.
- Jarrar, M. (2008). The Arabian nights and the contemporary Arabic novel. *The Arabian Nights in Historical Context: Between East and West*, 297-315.

- Julia, E.F. (1993). Binbir Gece Masallarının Kaynakları (çev. A.Ş.Onaran). *Marmara İletişim Dergisi*, Sayı 3 (Orijinal eserin yayım tarihi, 1947).
- Kalpaklı, M. (2010). Doğu ile Batı Arasında Kültürel Bir Koridor Olarak Binbir Gece Masalları. *Binbir Gece'ye Bakışlar*, (Editörler: Mehmet Kalpaklı, Neslihan Demirkol Sönmez), s.9-11. Ankara, Turkuaz Yayınları.
- Kalpaklı, M., Demirkol, N. (2016). İpek Yolu'nun ölümsüz anlatısı: Binbir Gece Masalları. *Elfü Leyletin ve Leyle Hikâyeleri*, s.24-32. *Binbir Gece Masalları*. Bursa: Büyükşehir Belediyesi Yayınları.
- Kantarcıoğlu, S. (1991). *Eğitimde Masalın Yeri* (Öğretmen Kitapları Dizisi: 169). İstanbul: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Kapkın, B., Çalışkan, Z., Sağlam, M. (2018). Türkiye'de 1999-2017 Yılları Arasında Değerler Eğitimi Alanında Yapılmış Lisansüstü Çalışmaların İncelenmesi. *Değerler Eğitimi Dergisi*. Cilt 11, Sayı 35, s.185-209.
- Karadaş, Y. (2021). Müslümanların Ütopyalari Ne Anlatır?. *Sosyologca*, Sayı 21, s.127-139.
- Kardaş, M.N., Cemal, S. (2017). Değerler Eğitimi ve Türkçe Öğretiminde Değer Eğitimi Üzerine Yapılan Araştırmalara İlişkin Kaynakça Denemesi. *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt 9, Sayı 16, s.383-412.
- Karakuş, İ. (2000). *Türkçe ve Türk Dili Edebiyatı Öğretimi*. Ankara: İstem Ofset Yayınları.
- Karasar, N. (2014). *Bilimsel Araştırma Yöntemi* (26. Basım). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Karataş, Y. (2008). *Metin İncelemesinde Söylembilim Yöntemi "Binbir Gece Masalları Üzerine Bir Uygulama"*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Karatay, H. (2011). Karakter Eğitiminde Edebî Eserlerin Kullanımı. *Turkish Studies-International Periodical For The Languages, treature and History of Turkic*. Volume 6/1, p.1439-1454.
- Karatay, H. (2007). Dil Edinimi ve Değer Öğretimi Sürecinde Masalın Önemi ve İşlevi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*. Cilt 5, Sayı 3, s.463-475.
- Karateke, H. (2010). Galland'ın Binbir Gecesi'nde Tercüme Sorunları. *Binbir Gece'ye Bakışlar*, (Editörler: Mehmet Kalpaklı, Neslihan Demirkol Sönmez), s.67-77. Ankara: Turkuaz Yayınları.
- Kasapoğlu, H. (2013). Okulda Değer Eğitimi ve Hikâyeler. *Millî Eğitim Dergisi*, Sayı 198, s.97-109.
- Kasımoğlu, S. (2017). *Binbir Gece Masallarında Kahraman İzleği*. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Kasımoğlu, S. (2017a). *Binbir Gece Masallarında Kahraman İzleği Şehriyar'ın Farkındalık Yolculuğu*. Ankara: Ürün Yayınları.

- Kasımoğlu, S. (2017b). Şehriyar'ın Bin Bir Masal Gecesi Balinanın Karnı Sembolünün Bir Örneği Olarak Masal Diyarı. *Folklor/Edebiyat*, Cilt 23, Sayı 90, s.61-74.
- Kavruk, H. (2016). *Eski Türk Edebiyatında Mensur Hikâyeler*. (2. Baskı). Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Kaya, F. K. (2020). *Değerler Eğitiminin ve Öğretiminin Pedagojik olarak İncelenmesi: Şanlıurfa Örneği*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kahramanmaraş.
- Kıbrıs, İ. (2002). *Uygulamalı Çocuk Edebiyatı*. Ankara: Eylül Kitap ve Yayınevi.
- Kohn, A. (1997). How Not to Teach Values: A Critical Look at Character Education. *Phi Delta Kappan*, 78, pp.428-439.
- Korkmaz, N. G. (2009). 'Kolsuz Hanım' Üzerine Yazılı Kültür ve Metinlerarası İlişkiler Bağlamında Bir Çalışma. *Millî Folklor*, Yıl 21, Sayı 83, s.54-61.
- Korkmaz, Z., Ercilasun, A.B., Gülensoy, T., Parlatır, İ., Zülfikar, H., Birinci, N. (2015). *Türk Dili ve Kompozisyon*. Ankara: Ekin Basım Yayın Dağıtım.
- Knipp, C. (1974). The "ArabianNights" in England: Galland's Translation and Its Successors. *Brill- Journal of Arabic Literature*. Volume 5, pp. 44-54.
- Koz, M.S. (2010). Fransızca'dan Türkçe'ye Ermeni Harfleriyle Binbir Gece Masalları. *Binbir Gece'ye Bakışlar* (Editörler: Mehmet Kalpaklı, Neslihan Demirkol Sönmez), s.85-112. Ankara: Turkuaz Yayınları.
- Köprülü, M. F. (1981). *Türk Edebiyatı Tarihi*. (3. Baskı). Ankara: Ötüken Yayınları.
- Levend, A. S. (1973). *Türk Edebiyatı Tarihi*. (1. Sayı). Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- Makdisi, S., Nussbaum, F. (Eds.). (2008). *The Arabian Nights in Historical Context: Between East and West*. Oxford University Press on Demand.
- Marzolph, U. (2010), Uluslararası Hikâye Anlatımında Bir Anıt Olarak Binbir Gece Masalları, *Binbir Gece'ye Bakışlar* (Editörler: Mehmet Kalpaklı, Neslihan Demirkol Sönmez), s.13-33. Ankara: Turkuaz Yayınları.
- Marzolph, U., Van Leeuwen, R., Wassouf, H. (2004). *The Arabian Nights Encyclopedia* (Vol. 1). ABC-CLIO.
- Matar, N. I. (2008). Christians in the arabian nights. In *The Arabian Nights in Historical Context: Between East and West* (pp. 131-153). Oxford University Press.
- Metin, Ö., Yılmaz, A. (2019). Değerler Eğitimi Alanındaki Çalışmaların Eğilimi: USBES Örneği. *International Journal of Field Education*. 5(2), s.72-93.
- Millî Eğitim Bakanlığı [MEB]. (2019). *Türkçe Dersi Öğretim Programı* (İlkokul ve Ortaokul 1,2,3,4,5,6,7 ve 8. sınıflar). <http://mufredat.meb.gov.tr/ProgramDetay.aspx?PID=663> (e.t. 29.08.2022)
- Millî Eğitim Bakanlığı [MEB]. (2017). *Müfredatta Yenileme ve Değişiklik Çalışmaları Üzerine*. Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı Basın Toplantısı Metni.

https://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_07/18160003_basin_aciklamasi-program.pdf (e.t. 30.08.2022)

Millî Eğitim Bakanlığı [MEB]. (2021). *Millî Eğitim Bakanlığı Ders Kitapları ve Eğitim Araçları Yönetmeliği*
https://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2021_10/15214644_derskitaplari_yonetmeli.pdf (e.t. 22.07.2022)

Millî Eğitim Bakanlığı [MEB]. (2021b). *Ders Kitaplarında Okunabilirlik*.
https://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2021_04/15195812_ders_kitaplarinda_okunabilirlik_2021.pdf (e.t. 24.07.2022)

Melanlıoğlu, D. (2008). Kültür Aktarımı Açısından Türkçe Öğretim Programları. *Eğitim ve Bilim*, Cilt 33, Sayı 150, s.64-73.

Mert, E. L. (2012). Anadili Eğitimi – Öğretimi Sürecinde Çocuk Yazını Ürünlerinden Yararlanma ve Masal Türüne Yönelik Bazı Belirlemeler. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. Sayı 31, s.1-12.

Meydan, H. (2014). Okulda Değerler Eğitiminin Yeri ve Değerler Eğitimi Yaklaşımları Üzerine Bir Değerlendirme. *Bülent Ecevit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Cilt 1, Sayı 1, s.93-108.

Mdallel, S. (2003). Translating Children's Literature in the Arab World: The State of the Art. *Meta Journal Des Traducteurs- Translators' Journal*. Volume 48, No 1-2.

Michael, M. C. (2011). Arabian Nights in America: Hybrid Form and Identity in Diana Abu-Jaber's Crescent. *Critique: Studies in Contemporary Fiction*, 52(3), 313-331.

Mukhlis, N. (1968). *Studies in the social background to the Arabian Nights*. Thesis presented For The Degree of Ph.D. University of London, School of Oriental and African Studies. United Kingdom.

Navaro, L. (2021). *Gerçekten Beni Duyuyor musun?* (40. Basım). İstanbul: Remzi Kitabevi.

Nazlı, A. (2011). *Binbir Gece Masallarının Anadolu Türk Masallarına Etkileri Üzerine Bir Araştırma*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Konya.

Nicholson, R.A. (2007). Binbir Gece [Masalları] (çev. Süleyman Tülücü). *Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Sayı 27, s.307-313.

Oğuzkan, A.F. (2021). *Çocuk Edebiyatı* (11. Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.

Oktar, S. Ü. (2016). Masalların Politik İşlevi: Binbir Gece Masalları Örneği. *Beytulhikme: An International Journal of Philosophy*, Cilt 6, Sayı 2, s.205-227.

Onaran, A. Ş. (1992a). Binbir Gece Masalları'nın Kaynakları ve Etkileri. *Hürriyet Gösteri Sanat Edebiyat Dergisi*, Sayı 138, s. 35-38.

Onaran, A. Ş. (1992b). Türkçeye Çevirenin Önsözü, *Binbir Gece Masalları*. İstanbul: Afa Yayınevi.

- Onaran, A. Ş. (2007). *Binbir Gece Masalları* (Çev. Alim Şerif Onaran). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Önal, M. (2010). *Edebiyat ve İletişim* (2.Baskı). Ankara: Özbay Ofset Matbaacılık.
- Özbalık, G. (2020). *Binbir Gece Masallarında Aşk ve Vuslat*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Mersin.
- Özbay, M. (2008). *Türkçe Özel Öğretim Yöntemleri I*. Ankara: Öncü Kitap.
- Özdem, F. (2014). Çocuk Edebiyatının Çocukları Terbiye Etmek Gibi Bir Derdi Olmamalı. *Türk Dili Dergisi Çocuk ve İlk Gençlik Edebiyatı Özel Sayısı*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Öztürk, A. O. (2017). Oğuz Tansel Masallarının Derin Kökleri Üzerine Bir Örnek Mavi Gelin Masalı. *Turkish Studies (Elektronik)*, 12(7), s.311-322.
- Özünel, E. Ö. (2011). Yazının İzinde Masal Haritalarını Okuma Denemesi: Masal Tarihine Yeniden Bakmak. *Milli Folklor*, Cilt 23, Sayı 91, s.60-71.
- Parlatır, İ. (2017). *Osmanlı Türkçesi Sözlüğü*. Ankara: Yargı Yayınevi.
- Pepesöyler, F. (2001). *Binbir Gece Masalları Esat Efendi Nüshası (Dilbilgisi Özellikleri – Metin - Dizin)*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Mersin
- Postman, N. (1995). *Çocukluğun Yokoluşu* (Çev. Kemal İnal). Ankara: İmge Yayınları.
- Propp, V. (2020). *Masalın Biçimbilimi*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Puchner, M. (2020). *Kelimelerle Dünya Tarihi- İnsanlığı, Tarihi ve Medeniyetleri Şekillendiren Kaynaklar* (çev. Merve Sevtap Iğın). İstanbul, Pegasus Yayınevi.
- Rahayu, M. Abdullah, I. Udasmoro, W. (2015). "Aladin" From Arabian Nights To Disney: The Change of Discourse and Ideology. *Lingua*, Volume 10, No 1.
- Rahayu, M. (2016). Identity politics in Aladdin: from Arabian Nights to Disney animated film. <http://repository.uin-malang.ac.id/1744/1/1744.pdf> (e.t. 17.01.2021)
- Rahman, F. (2017). The Revival of Local Fairy Tales For Children Education. *Theory and Practice in language Studies*, 7(5), p.336-344.
- Renkli Resimli Ansiklopedik Büyük Sözlük (Tarihsiz). *Renkli Resimli Ansiklopedik Büyük Sözlük*, C. 8. İstanbul: Arkın Kitabevi.
- Reynolds, K. (2007). Radical children's literature. *Future Visions and Aesthetic Transformations In Juvenile Fiction*. Palgrave Macmillan
- Robson, C. (2015). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri Gerçek Dünya Araştırmaları* (Çev. Ş. Çinkır ve N. Demirkasımoğlu). Ankara: Anı Yayınları.
- Rosenthal, M. M. (1990). Burton's Literary Urobuos:" The Arabian Nights" as Self-Reflexive Narrative. *Pacific Coast Philology*, 116-125.
- Russell, H. (2022). *Romanın Kısa Öyküsü* (çev. Deniz Öztok). İstanbul: Hep Kitap.

- Sağlam, B. Y. (2021). Melih Cevdet Anday'ın Mikado'nun Çöpleri Oyununda Anlatı Yapısı: Binbir Gece Masalları ve Hikâye Anlatıcılığı. *Konservatoryum-Conservatorium*, Cilt 8, Sayı 2, s.223-251.
- Sağlam, M., Aral, N. (2016). Tarihsel Süreç İçerisinde Çocuk ve Çocukluk Kavramları. *Çocuk ve Medeniyet*, Sayı 2, s.43-56.
- Sakaoğlu, S. (1999). *Gümüshane ve Bayburt Masalları*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Sakaoğlu, S. (2007). *Masal Araştırmaları*. Ankara, Akçağ Yayınları.
- Sakaoğlu, N. (2013). 1002. Gece: Ve Batı Masalı Keşfetti. *NTV Tarih Dergisi*, Sayı 50, s.62-69.
- Sarıkaya, M. (2003). Binbir Gece Masalları. *Kaşgar Dergisi*, Sayı 32, s. 210-220.
- Sarıkaya, M. (2016). Binbir Gece Masallarında Kadın İmajı. *Şarkiyat Mecmuası*, Sayı 29 (2026-2), s.143-165.
- Satılmış, S. (2022). *Çocuk Dergileri Metinlerinin Türkçe Dersi Öğretim Programındaki Kök Değerler ve Yetkinlikler Açısından İncelenmesi (2018-2020)*. Trabzon Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü. Trabzon.
- Selçuk, Z. (2000). *Gelişim ve Öğrenme*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Sessona, A. Z. (2002). The Rewriting of The Arabian Nights by İmîl Habîbî. *Middle Eastern Literatures*, 5:1, pp. 29-48.
- Sever, S. (2000). *Türkçe Öğretimi ve Tam Öğrenme* (3. Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Sever, S. (2013). *Çocuk ve Edebiyat* (7. Baskı). İzmir: Tudem Yayınları.
- Sever, S., Aslan, C. (2012). Çocuk Edebiyatı Yapıtlarında Karakter Çerçevesinin Oluşturulmasında Cinsiyet Rollerinin Sunuluşu. 3. *Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu*. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Sezer, M.A. (2012). Masalların Öğretmen Görüşleri Açısından Değerlendirilmesi: Diyarbakır Örneği. *Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. Yıl 4, Sayı 8, s.56-78.
- Sezer. M.A. (2010). *Murathan Mungan ve Halk Bilimi*. Ankara: Maya Akademi.
- Siddiqui, R. Z. Srivastava, S. (2018). The Early European Translations Of The Arabian Nights. *Journal of English Language and Literature (RJELAL)*. Volume 6, Issue 3.
- Styles, M. (2010). Learning through literature: the case of The Arabian Nights. *Oxford Review of Education*, 36(2), 157-169.
- Sünbül, A.M. (2011). *Öğretim İlke ve Yöntemleri*. Konya: Eğitim Akademi.
- Şahin, R. N. (2019). *TRT'nin Çocuklara Yönelik, Çizgi Filmlerinin Türkçe Öğretimi ve Değer Aktarımı Açısından İncelenmesi*. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara.

- Şakiroğlu, Y. (2022). *Türk Çocuk ve Gençlik Edebiyatındaki Fantastik Eserlerin Değerler Eğitimi Bağlamında İncelenmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. İnönü Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Malatya.
- Şimşek, E. (2002). 'Epizot' Terimi ve Türkçe Karşılığı Üzerine. *Türk Dili Dergisi*. Sayı 606, s.501-507.
- Şimşek, T. (2014). Çocuk Edebiyatı Tarihine Ön Söz. *Türk Dili Dergisi Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Özel Sayısı*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Şimşek T. (2019). Çocuk Edebiyatı ile İlgili Temel Kavramlar. *Dil Eğitiminin Temel Kavramları* (Ed. Halit Karatay). Elazığ: Asos Yayınları.
- Şirin, M. R. (1994). *99 Soruda Çocuk Edebiyatı*. İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.
- Şirin, M. R. (2015). Kim Çocuk Edebiyatı Yazarıdır? Hangi Dil? Pedagojik mi, Estetik mi?. *Türk Dili Dergisi*, 109 (767-768), s.149-164.
- Şirin, M. R. (2016). Edebiyat ve Çocuk Edebiyatı, Edebiyatın Amacı ve İşlevi. *Türk Dili Dergisi*. CX (780), 12-31.
- Tahiroğlu, M. (2019). Sosyal Bilgiler Dersinde Değer Eğitimi Etkinlik Örnekleri: İlkokul 4. Sınıf. *Farklı Yönleriyle Değerler Eğitimi* (Editörler: R.Turan ve K.Ulusoy) (3. Baskı). Ankara: Pegem-A Yayıncılık.
- Tanpınar, A. H. (2000). *Edebiyat Üzerine Makaleler*. (6. Baskı). İstanbul: Dergâh Yayınları.
- Tatar, M. (2019). *The Hard Facts of the Grimms' Fairy Tales: Expanded Edition*. Princeton: Princeton University Press.
- Tekin, Ş. (1993). Binbir Gece'nin İlk Türkçe Tercüme ve Bu Hikayelerdeki Gazeller Üzerine. *Türk Dilleri Araştırmaları*. Sayı 3, s.239-255.
- Temiz, M. (2019). *Malatyalı İsmâil'in Dâstân-ı 'Acîb Adlı Eseri (İnceleme-Tenkritli Metin)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Tokat.
- Temizyürek, F., Erdem, İ. ve Temizkan, M. (2017). *Konuşma Eğitimi – Sözlü Anlatım*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Tezcan, M. (1974). *Türklerle İlgili Stereotipler (kalıp yargılar) ve Türk Değerleri Üzerine Bir Deneme*. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları.
- Tezcan, M. (2018). *Değerler Eğitimi Sosyolojik Yaklaşım*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Tezcan, S. (2010). Binbir Gece ve Benzeri Metinlerin İşlevleri. *Binbir Gece'ye Bakışlar*, (Editörler: Mehmet Kalpaklı, Neslihan Demirkol Sönmez), s.33-37. Ankara, Turkuaz Yayınları.
- Tezel, N. (1997). *Türk masalları I*. (5. Baskı). Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.
- Toofan, M. (2013). The Persian Nights Vs. The Arabian Nights. *Persian Studies Journal (PLSSJ)*. Volume 2, No 2-3, pp. 1-17.

- Tuczay, C. A. (2005). Motifs in The Arabian Nights and in Ancient and Medieval European Literature: A Comparison. *Folklore*. 116(3), pp.272-291.
- Tuğluk, İ. H., Cığa, Ö. (2018). Değerler Eğitimi Yönünden Klasik Hikâyelerimizin Önemi: Kıssa-i Seyyid Cüneyd ve Reşide-i Arab Örneği. *Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (Düsbed)*. Sayı 21, s.18-29.
- Tural, S. (1993). *Edebiyat Bilimine Katkılar*. Ankara: Ecdad Yayınları
- Turan, M. (2015). Öğrenme-Öğretme İlkeleri. *Öğretim İlke ve Yöntemleri* (Ed. Asuman Seda Saracaloğlu, Adnan Küçüköğlü). Ankara: Pegem Akademi.
- Tüfekçi Can, D. (2012). *Çocuk Edebiyatı Üzerine Bir Araştırma: Tanımlar, Türler ve Teoriler*. Yayınlanmamış doktora Tezi. Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. İzmir.
- Türk Dil Kurumu [TDK]. (1998). *Türkçe Sözlük* (9. Baskı). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Tülücü, S. (2004). Binbir Gece Masalları Üzerine (Seçilmiş Bir Bibliyografya İle). *Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Sayı 22.
- Ulusoy, K., Dilmaç, B. (2020). *Değerler Eğitimi* (6. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Ulutürk V. (1992). Binbir Gece, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, Cilt 6, s.180-181. Ankara: TDV Yayınları.
- Usta, S. (2017a). Binbir Gece Masallar ve Ütopya. *Bilim ve Gelecek Dergisi*, Sayı 164, s.12-29.
- Usta, S. (2017b). *Ütopya ve Masalbilim Binbir Gece Masalları*. İstanbul: Librum Yayınevi.
- Ülavere, P., Tammik, A. (2017). Value Education in Estonian Preschool Child Care Institutions. *Journal of Teacher Education For Sustainability*, 19(1), pp.129-146.
- Wazzan, A. M. (1993). The Arabian Nights In Western Literature: A Discourse Analysis. *Islamic Studies*, Volume 32, No 1, pp. 61-71.
- Yalçın, A., Aytaş, G. (2014). *Çocuk Edebiyatı*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Yaman, B. (2023). *Kelile ve Dimne, Mantku't-Tayr ve Mesnevi'deki Hayvan Hikâyelerinde Değerler Eğitimi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü. İzmir.
- Yaman, E. (2016). *Değerler Eğitimi – Eğitimde Yeni Ufuklar*. (4. baskı). Ankara: Akçağ Yayınları
- Yaşaroğlu, C. (2019). Karakter / Değer Eğitiminde Öğretim Yöntem ve Teknikleri. *Karakter ve Değerler Eğitimi* (Ed. Bayram Özer). Ankara: Pegem Akademi.
- Yavuz, M. H. (2013). *Masallar ve Eğitimsel İşlevleri*. Ankara: Eğiten Kitap.

Yemenici, A. İ. (2019). *Türkçe Öğretiminde Masallarla Yapılan Etkinliklerin Dinleme Becerilerine Etkisi*. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara.

Yıldır, E. (1984). Türkiye’de Çizgi Roman. *Töre Dergisi*. Yıl 13, Sayı 152.

Yıldırım, A. Şimşek, H. (2013). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Yıldırım, İ. O. (2021). *Çocuk Edebiyatında Değer Aktarımı*. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Hatay.

Yılmaz, A. (2012). Çocuk Eğitiminde Masalın Yeri (Binbir Gece Masalları Örneği). *SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*. Sayı 25, s.299-306.

Yılmaz, H., Sünbül, A.M. (2004). *Öğretimde Planlama ve Değerlendirme*. Konya: Çizgi Kitabevi.

Yokota, J. (1993). Issues in selecting multicultural children's literature. *Language Arts*, 70(3), 156-167.

Yurdatap, S.M. (2010). *Binbir Gece Masalları*. Ankara: Elips Kitap.

Yüksek, Ö. (2010). Masalsız Zamanlar. *Binbir Gece’ye Bakışlar* (Editörler: Mehmet Kalpaklı, Neslihan Demirkol Sönmez). İstanbul: Turkuaz Yayınları.

Yüksek, Ö. (2017). *Şehrazad’ın Sırları – Masal Sözlüğü*. İstanbul: Doğan Kitap.